

Inspraakbundel

Zienswijzen op ontwerpprogramma 'Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)'

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN
www.energietransitie.nl

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	3
Kennisgeving.....	5

MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE ZIENSWIJZE:

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijze.....	9
Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijze	14
Zienswijze 202600290 tot en met 202601680	17

Woord vooraf

Van vrijdag 22 mei 2026 tot en met donderdag 2 juli 2026 lag het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) met de achterliggende onderzoeksrapporten ter inzage. In deze periode kon u hierop reageren.

Wat is programma VAWOZ?

We gaan in Nederland steeds meer eigen duurzame energie opwekken en gebruiken. Dat is van groot belang om minder afhankelijk te worden van andere landen voor onze energievoorziening en om de leveringszekerheid van energie te vergroten. Bovendien draagt dit bij aan de verduurzaming en het behalen van de klimaatdoelen. Windenergie op zee speelt hierbij een grote rol.

De energie die we opwekken in de windenergiegebieden op zee moet via stroomkabels aan land komen en aangesloten worden op het hoogspanningsnet. In programma VAWOZ zijn daarvoor routes en locaties onderzocht in samenwerking met provincies, netbeheerders en Rijkswaterstaat. Daarbij is gekeken naar onder meer ruimtegebruik, milieu, techniek, kosten en de aansluitmogelijkheden op het elektriciteitsnet. Ook is inbreng vanuit de brede omgeving opgehaald en zijn o.a. adviezen van medeoverheden meegewogen. De milieu-effecten zijn opgenomen in het plan-milieueffectrapport (plan-MER) en het totaal aan onderzoeksresultaten in de Integrale Effectenanalyse (IEA). Het plan-MER en de IEA liggen, samen met het ontwerpprogramma waarin de conclusies staan, ter inzage.

In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn de kansrijke routes en locaties opgenomen als voorkeursalternatieven. Dat betekent dat ze na vaststelling van het programma eind 2026 uitgewerkt kunnen worden in projectprocedures. In deze procedures doen netbeheerder TenneT en het Ministerie van EZK verder onderzoek en wordt de vergunningverlening voorbereid. Ook in dat proces wordt de omgeving zorgvuldig betrokken.

Voorkeursalternatieven

Het ontwerpprogramma VAWOZ levert voorkeursalternatieven op in Noord-Holland (Kop van Noord-Holland en omgeving haven van Amsterdam), Zuid-Holland (Europoort), Noord-Brabant (Moerdijk) en Zeeland (Zeeuws-Vlaanderen). Voor Noord-Nederland is er nog geen voorkeursalternatief, omdat de onderzochte opties op dit moment te onzeker en complex zijn.

Ook zijn er geen voorkeursalternatieven voor waterstof, omdat het kabinet vorig jaar heeft besloten de ontwikkeling van waterstof op zee met vijf jaar te pauzeren. Wanneer de voorbereidingen van waterstofproductie op zee weer worden gestart, kunnen de onderzoeksresultaten uit Programma VAWOZ worden benut.

Publicatie en terinzagelegging ontwerpprogramma

Om tot goede en gedragen keuzes te komen, legt het Ministerie van EZK het ontwerpprogramma en de achterliggende onderzoeksrapporten ter inzage. Dat betekent dat omwonenden, betrokken partijen en geïnteresseerden kunnen reageren op de stukken door het indienen van een zienswijze. Dit is mogelijk van vrijdag 22 mei tot en met donderdag 2 juli 2026. De documenten en meer informatie vindt u op www.rvo.nl/programma-vawoz.

Zienswijzen

Op het ontwerpbesluit zijn binnen de reactietermijn in totaal 153 zienswijzen binnengekomen (en 30 eensluidende zienswijzen). De zienswijzen zijn integraal opgenomen in deze inspraakbundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van www.rvo.nl/programma-vawoz.

Webinar en inloopbijeenkomsten

Het Ministerie van EZK organiseerde tussen 3 en 23 juni 2026 verschillende inloopavonden en een webinar. Het doel van deze bijeenkomsten was om omwonenden en andere geïnteresseerden uitleg

te geven over het ontwerpprogramma en wat dit betekent voor uw regio. Op de inloopavonden was er ruimte om vragen te stellen en kon u in gesprek met betrokken deskundigen. Ook hoorde u hoe u een zienswijze kon indienen. Het was ook mogelijk om op de inloopavond zelf een zienswijze in te dienen.

Webinar

Op dinsdag 26 mei 2026 om 19.00 uur organiseerde het Ministerie van EZK samen met TenneT een webinar waarin de inhoud van het ontwerpprogramma werd toegelicht. Een link naar het webinar is beschikbaar op www.rvo.nl/programma-vawoz.

Inloopavonden

In de regio's Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant, Zeeland en Noord-Nederland werden inloopavonden georganiseerd. Hieronder leest u waar we deze organiseerden.

Noord-Holland

- Woensdag 3 juni van 19.00-21.00 uur: MFC 't Dorpshuis, Middelzand 3504 te Julianadorp
- Maandag 8 juni van 19.00-21.00 uur: iHotel Zuiderduin, Zeeweg 52 te Egmond aan zee
- Woensdag 10 juni van 19.00-21.00 uur: Sint-Agathakerk, Breestraat 93 te Beverwijk
- Maandag 15 juni van 19.00-21.00 uur: de Ontmoetingskerk, Professor Ter Veenweg 4 te Middenmeer

Noord-Nederland:

- Donderdag 4 juni van 19.00-21.00 uur: Hotel de Ekamper, Radsweg 12 te Roodeschool

Noord-Brabant:

- Donderdag 4 juni van 16.00 tot 18.00 uur óf van 19.00 tot 21.00 uur in Hotel de Borgh, IJshof 1, 4761 BE te Zevenbergen, waar het programma VAWOZ gezamenlijk met het project Port of Moerdijk en andere energieprojecten aanwezig zal zijn.

Zuid-Holland:

- Dinsdag 9 juni van 18.30-21.00 uur: Publiekscentrum Keringhuis, Maeslantkeringweg 139 te Hoek van Holland.

Zeeland:

- Dinsdag 23 juni van 18.30-21.00 uur: Mauritshof, Mauritsweg 5 te IJzendijke

Wat gebeurt er hierna?

Na de zienswijzetermijn van zes weken, worden de zienswijzen verzameld en van reactie voorzien in de Nota van Antwoord. Deze wordt gepubliceerd op www.rvo.nl/programma-vawoz. De ontvangen zienswijzen worden meegewogen bij het vaststellen van het programma.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over Programma VAWOZ en alle bijbehorende stukken vindt u op en www.windopzee.nl. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 088 042 47 47.

Kennisgeving terinzagelegging ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Van vrijdag 22 mei 2026 tot en met donderdag 2 juli 2026 ligt het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) met de achterliggende onderzoeksrapporten ter inzage. In deze periode kunt u hierop reageren.

Wat is programma VAWOZ?

We gaan in Nederland steeds meer eigen duurzame energie opwekken en gebruiken. Dat is van groot belang om minder afhankelijk te worden van andere landen voor onze energievoorziening en om de leveringszekerheid van energie te vergroten. Bovendien draagt dit bij aan de verduurzaming en het behalen van de klimaatdoelen. Windenergie op zee speelt hierbij een grote rol.

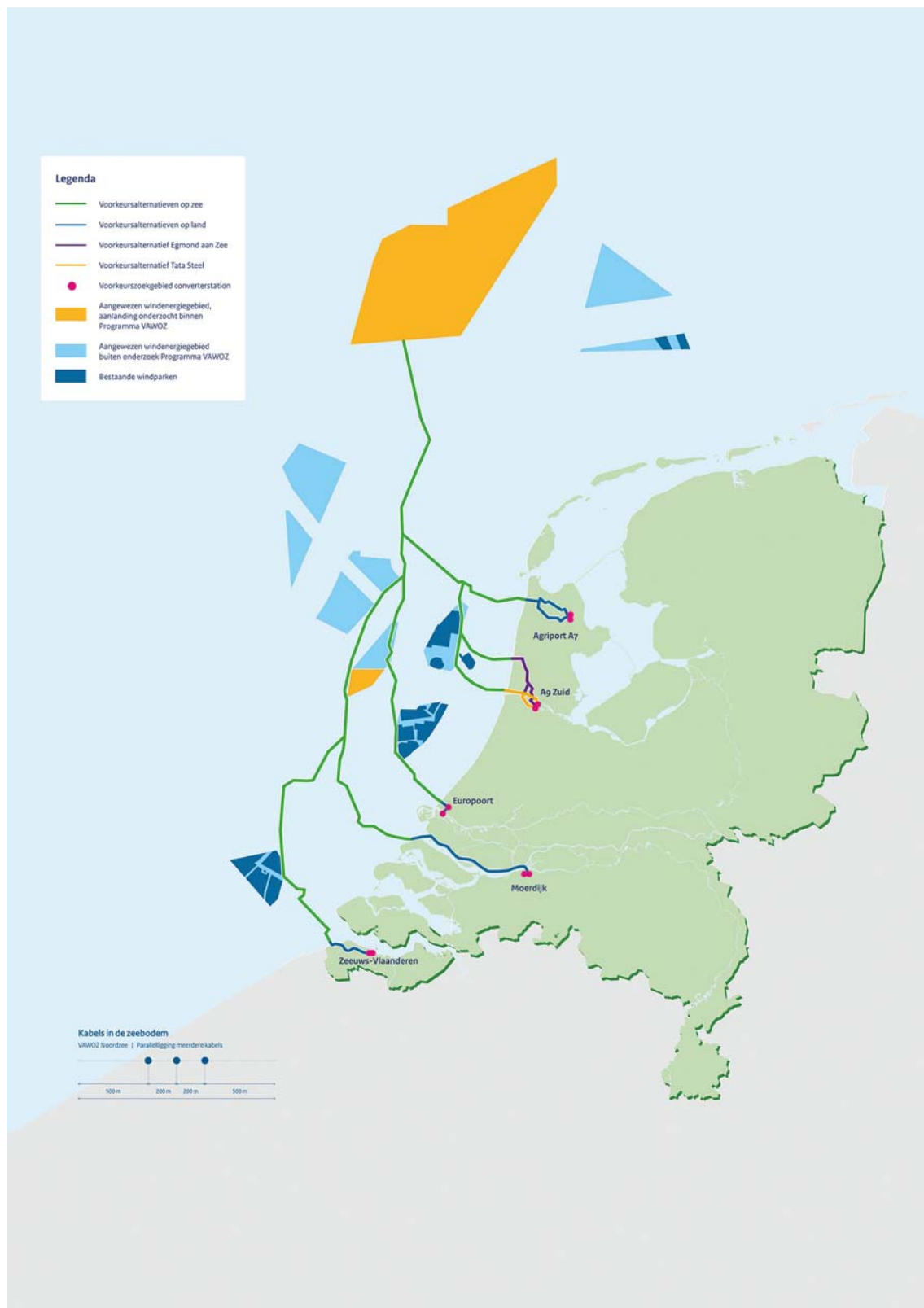
De energie die we opwekken in de windenergiegebieden op zee moet via stroomkabels aan land komen en aangesloten worden op het hoogspanningsnet. In programma VAWOZ zijn daarvoor routes en locaties onderzocht in samenwerking met provincies, netbeheerders en Rijkswaterstaat. Daarbij is gekeken naar onder meer ruimtegebruik, milieu, techniek, kosten en de aansluitmogelijkheden op het elektriciteitsnet. Ook is inbreng vanuit de brede omgeving opgehaald en zijn o.a. adviezen van medeoverheden meegewogen. De milieu-effecten zijn opgenomen in het plan-milieueffectrapport (plan-MER) en het totaal aan onderzoeksresultaten in de Integrale Effectenanalyse (IEA). Het plan-MER en de IEA liggen, samen met het ontwerpprogramma waarin de conclusies staan, ter inzage.

In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn de kansrijke routes en locaties opgenomen als voorkeursalternatieven. Dat betekent dat ze na vaststelling van het programma eind 2026 uitgewerkt kunnen worden in projectprocedures. In deze procedures doen netbeheerder TenneT en het Ministerie van EZK verder onderzoek en wordt de vergunningverlening voorbereid. Ook in dat proces wordt de omgeving zorgvuldig betrokken.

Voorkeursalternatieven

Het ontwerpprogramma VAWOZ levert voorkeursalternatieven op in Noord-Holland (Kop van Noord-Holland en omgeving haven van Amsterdam), Zuid-Holland (Europoort), Noord-Brabant (Moerdijk) en Zeeland (Zeeuws-Vlaanderen). Voor Noord-Nederland is er nog geen voorkeursalternatief, omdat de onderzochte opties op dit moment te onzeker en complex zijn.

Ook zijn er geen voorkeursalternatieven voor waterstof, omdat het kabinet vorig jaar heeft besloten de ontwikkeling van waterstof op zee met vijf jaar te pauzeren. Wanneer de voorbereidingen van waterstofproductie op zee weer worden gestart, kunnen de onderzoeksresultaten uit Programma VAWOZ worden benut.

Publicatie en terinzagelegging ontwerpprogramma

Om tot goede en gedragen keuzes te komen, legt het Ministerie van EZK het ontwerpprogramma en de achterliggende onderzoeksrapporten ter inzage. Dat betekent dat omwonenden, betrokken partijen en geïnteresseerden kunnen reageren op de stukken door het indienen van een zienswijze. Dit is

mogelijk van vrijdag 22 mei tot en met donderdag 2 juli 2026. De documenten en meer informatie vindt u op www.rvo.nl/programma-vawoz.

Mogelijkheid tot reageren

U kunt op meerdere manieren een zienswijze indienen:

- Bij voorkeur digitaal via de website www.rvo.nl/programma-vawoz
- Per post:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangst-bevestiging sturen.
- Voor het opnemen van mondelinge zienswijzen is er tijdens de inloopbijeenkomsten een notulist aanwezig. Ook kunt u op werkdagen tussen 09.00 en 17.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten op 088 042 47 47.

Webinar en inloopbijeenkomsten

Het Ministerie van EZK organiseert tussen 3 en 23 juni 2026 verschillende inloopavonden en een webinar. Het doel van deze bijeenkomsten is om omwonenden en andere geïnteresseerden uitleg te geven over het ontwerpprogramma en wat dit betekent voor uw regio. Op de inloopavonden is er ruimte om vragen te stellen en kunt u in gesprek met betrokken deskundigen. Ook hoort u hoe u een zienswijze kunt indienen. Het is ook mogelijk om op de inloopavond zelf een zienswijze in te dienen.

Webinar

Op dinsdag 26 mei 2026 om 19.00 uur organiseert het Ministerie van EZK samen met TenneT een webinar waarin de inhoud van het ontwerpprogramma wordt toegelicht. U hoeft zich van tevoren niet aan te melden. Een link naar het webinar komt beschikbaar op www.rvo.nl/programma-vawoz.

Inloopavonden

In de regio's Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant, Zeeland en Noord-Nederland worden inloopavonden georganiseerd. Aanmelden is niet nodig. Hieronder leest u waar in uw regio een inloopavond wordt georganiseerd.

Noord-Holland

- Woensdag 3 juni van 19.00-21.00 uur: MFC 't Dorpshuis, Middelzand 3504 te Julianadorp
- Maandag 8 juni van 19.00-21.00 uur: iHotel Zuiderduin, Zeeweg 52 te Egmond aan zee
- Woensdag 10 juni van 19.00-21.00 uur: Sint-Agathakerk, Breestraat 93 te Beverwijk
- Maandag 15 juni van 19.00-21.00 uur: de Ontmoetingskerk, Professor Ter Veenweg 4 te Middenmeer

Noord-Nederland:

- Donderdag 4 juni van 19.00-21.00 uur: Hotel de Ekamper, Radsweg 12 te Roodeschool

Noord-Brabant:

- Donderdag 4 juni van 16.00 tot 18.00 uur óf van 19.00 tot 21.00 uur in Hotel de Borgh, IJshof 1, 4761 BE te Zevenbergen, waar het programma VAWOZ gezamenlijk met het project Port of Moerdijk en andere energieprojecten aanwezig zal zijn.

Zuid-Holland:

- Dinsdag 9 juni van 18.30-21.00 uur: Publiekscentrum Keringhuis, Maeslantkeringweg 139 te Hoek van Holland.

Zeeland:

- Dinsdag 23 juni van 18.30-21.00 uur: Mauritsshof, Mauritsweg 5 te IJzendijke

Wat gebeurt er hierna?

Na de zienswijzetermijn van zes weken, worden de zienswijzen verzameld en van reactie voorzien in de Nota van Antwoord. Deze wordt gepubliceerd op www.rvo.nl/programma-vawoz. De ontvangen zienswijzen worden meegewogen bij het vaststellen van het programma.

Heeft u hulp nodig?

De overheid vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Niet iedereen is even handig met computers. Daarom zijn er Informatiepunten Digitale Overheid. Deze informatiepunten vindt u in de bibliotheken. U kunt er makkelijk binnenlopen om uw vragen over websites van de overheid te stellen. Bijvoorbeeld voor het op de computer bekijken van documenten die bij dit project horen. Vraag ernaar bij de bibliotheek bij u in de buurt. Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.informatiepuntdigitaleoverheid.nl.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over Programma VAWOZ en alle bijbehorende stukken vindt u op en www.windopzee.nl. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 088 042 47 47.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de zienswijze opzoeken. Door te klikken op uw zienswijzenummer wordt u automatisch doorverwezen naar de zienswijze. De zienswijzen zijn opgenomen vanaf pagina 17.

Zienswijzen op ontwerpprogramma 'Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)'

Registratienummer	Zienswijzenummer
202600290	202600290
202600292	202600292
202600294	202600294
202600364	202600364
202600365	202600365
202600370	202600370
202600374	202600374
202600381	202600381
202600384	202600384
202600391	202600391
202600396	202600396
202600400	202600400
202600401	202600401
202600408	202600408
202600413	202600413
202600419	202600419
202600420	202600420
202600421	202600421
202600424	202600424
202600425	202600424 (eensluidend)
202600426	202600426
202600427	202600427
202600428	202600428
202600430	202600430
202600434	202600434
202600435	202600435
202600436	202600436
202600473	202600473
202600532	202600532
202600533	202600533
202600597	202600597
202600601	202600601
202600604	202600604
202600615	202600615
202600634	202600634
202600660	202600660
202600688	202600688
202600689	202600689

Registratienummer	Zienschijzenummer
202600694	202600694
202600698	202600698
202600700	202600700
202600701	202600701
202600709	202600709
202600739	202600739
202600744	202600744
202600753	202600753
202600763	202600763
202600771	202600771
202600774	202600774
202600795	202600795
202600807	202600807
202600820	202600820
202600829	202600829
202600832	202600829 (eensluidend)
202600833	202600829 (eensluidend)
202600834	202600834
202600874	202600874
202600898	202600898
202600900	202600900
202600902	202600902
202600903	202600903
202600908	202600908
202600909	202600909
202600918	202600918
202600921	202600921
202600924	202600924
202600948	202600948
202600960	202600960
202600962	202600960 (eensluidend)
202600963	202600963
202600966	202600966
202600973	202600973
202600978	202600978
202600983	202600983
202600990	202600990
202600993	202600993
202601030	202601030
202601031	202601031
202601040	202601040
202601056	202601056
202601058	202601058
202601059	202601059

Registratienummer	Zienschijzenummer
202601066	202601066
202601075	202601075
202601078	202601078
202601084	202601084
202601086	202601086
202601087	202601087
202601090	202601090
202601091	202601091
202601093	202601093
202601094	202601094
202601105	202601105
202601107	202601107
202601126	202601126
202601128	202601128
202601130	202601130
202601140	202601140
202601144	202601144
202601161	202601161
202601179	202601179
202601182	202601182
202601208	202601208
202601225	202601225
202601277	202601277
202601284	202601284
202601289	202601289
202601290	202601290
202601292	202601292
202601293	202601293
202601294	202601294
202601296	202601296
202601297	202601297
202601311	202601311
202601312	202601312
202601315	202601315
202601316	202601316
202601319	202601319
202601320	202601320
202601326	202601326
202601327	202601327
202601329	202601329
202601337	202601337
202601341	202600960 (eensluidend)
202601346	202601346
202601359	202601359

Registratienummer	Zienschijzenummer
202601362	202601362
202601365	202601365
202601370	202601370
202601374	202601374
202601390	202601390
202601391	202601391
202601392	202601392
202601398	202601398
202601414	202601414
202601428	202601428
202601435	202601435
202601436	202601436
202601438	202601438
202601440	202601440
202601447	202601447
202601448	202601448
202601450	202601450
202601453	202601453
202601456	202601448 (eensluidend)
202601458	202601458
202601463	202601463
202601466	202601466
202601469	202601469
202601481	202601481
202601485	202601485
202601501	202601501
202601505	202601505
202601516	202601516
202601517	202601517
202601520	202601435 (eensluidend)
202601521	202601435 (eensluidend)
202601522	202601435 (eensluidend)
202601523	202601107 (eensluidend)
202601524	202601107 (eensluidend)
202601525	202601107 (eensluidend)
202601526	202601107 (eensluidend)
202601527	202601107 (eensluidend)
202601528	202601107 (eensluidend)
202601529	202601107 (eensluidend)
202601530	202601107 (eensluidend)
202601531	202601107 (eensluidend)
202601532	202601107 (eensluidend)
202601533	202601107 (eensluidend)
202601534	202601107 (eensluidend)

Registratienummer	Zienschijzenummer
202601535	202601107 (eensluidend)
202601536	202601107 (eensluidend)
202601537	202601107 (eensluidend)
202601538	202601107 (eensluidend)
202601539	202601107 (eensluidend)
202601540	202601107 (eensluidend)
202601541	202601107 (eensluidend)
202601542	202601107 (eensluidend)
202601567	202601567
202601593	202601593
202601594	202601593 (eensluidend)
202601677	202601677
202601680	202601680

Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijzen

Zienswijzen op ontwerpprogramma 'Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)'

Zienswijzenummer	Organisatie
202601040	Amsterdamse Golf Club, AMSTERDAM
202601320	Backyard Beach House, EGMOND AAN ZEE
202601030	CDA Gemeente Moerdijk, ZEVENBERGEN
202601292	Coöperatie Delta21, AMSTERDAM
202601392	De HangOut B.V., VELSEN-NOORD
202601680	De Helderse Vallei, DEN HELDER
202601346	De Natuur en Milieufederaties, UTRECHT
202601450	De polders van Biervliet, BIERVLIET
202601056	Dorpsraad Groede, GROEDE
202601107	Dorpstafel Moerdijk, HOEVELAKEN
202600948	Dorpstafel Zevenbergschen Hoek, ZEVENBERGSCHEN HOEK
202601058	Dunea N.V., ZOETERMEER
202600902	Energie Beheer Nederland (EBN) , UTRECHT
202601031	Energiek Moerdijk, STANDDAARBUITEN
202601319	Eni Energy Netherlands B.V., S-GRAVENHAGE
202600903	Gemeente Bergen NH, College van Burgemeester en Wethouders, BERGEN
202601337	Gemeente Amsterdam, College van Burgemeester en Wethouders, AMSTERDAM
202601078	Gemeente Castricum, College van Burgemeester en Wethouders, CASTRICUM
202600634	Gemeente Eemsdelta, College van Burgemeester en Wethouders, APPINGEDAM
202601311	gemeente Heemskerk, College van Burgemeester en Wethouders, KOOG AAN DE ZAAAN
202601091	Gemeente Heiloo, College van Burgemeester en Wethouders, HEILOO
202600660	Gemeente Het Hogeland, College van Burgemeester en Wethouders, UITHUIZEN
202600763	Gemeente Hollands Kroon, College van Burgemeester en Wethouders, ANNA PAULOWNA
202600739	Gemeente Moerdijk, College van Burgemeester en Wethouders, ZEVENBERGEN
202600921	Gemeente Rotterdam, College van Burgemeester en Wethouders, ROTTERDAM
202601329	Gemeente Schiermonnikoog, College van Burgemeester en Wethouders, SCHIERMONNIKOOG
202601290	Gemeente Sluis, College van Burgemeester en Wethouders, OOSTBURG
202600688	Gemeente Terneuzen, College van Burgemeester en Wethouders, TERNEUZEN
202600689	Gemeente Terneuzen, College van Burgemeester en Wethouders, TERNEUZEN
202600900	gemeente Uitgeest, College van Burgemeester en Wethouders, UITGEEST
202600795	gemeente Velsen, College van Burgemeester en Wethouders, IJMUIDEN
202601296	gemeente Zaanstad, College van Burgemeester en Wethouders, ZAANDAM

Zienswijzenummer	Organisatie
202601084	Groningen Seaports, DELFZIJL
202601144	HISWA-RECRON, LEUSDEN
202601289	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Dijkgraaf en hoogheemraden, HEERHUGOWAARD
202601126	Hoogheemraadschap van Rijnland, Dijkgraaf en hoogheemraden, LEIDEN
202601128	Hoogheemraadschap van Rijnland, Dijkgraaf en hoogheemraden, LEIDEN
202600709	Hydrogen of Dutch Origin (H2DO) B.V., VOORBURG
202601517	Landschap Noord-Holland, HEILOO
202600924	LTO Nederland, S-GRAVENHAGE
202600983	LTO Noord, ZWOLLE
202601294	Natuur en Milieufederatie Groningen, GRONINGEN
202601284	Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje, OOSTBURG
202601225	Natuurmonumenten, AMERSFOORT
202601362	NedZero, UTRECHT
202601075	NOGAT B.V., S-GRAVENHAGE
202600909	Noordgastransport B.V., S-GRAVENHAGE
202601297	North Sea Port, TERNEUZEN
202600908	NV Rotterdam Rijn Pijpleiding Maatschappij, VONDELINGENPLAAT ROTTERDAM
202601428	Overwater Rentmeesterskantoor B.V., STRIJEN
202601374	Petrogas E&P Netherlands B.V., RIJSWIJK
202600978	Port of Amsterdam, AMSTERDAM
202601094	PPS=-Pipelines, ELSLOO
202601327	Programmabureau Noordzeekanaalgebied, IJMUIDEN
202600615	Provincie Groningen, Gedeputeerde Staten, GRONINGEN
202600807	Provincie Noord-Holland, Gedeputeerde Staten, HAARLEM
202601086	Provincie Zeeland, Gedeputeerde Staten, MIDDELBURG
202601293	PWN, VELSERBROEK
202601398	Stichting Beemster Vanzelfsprekend, ZUIDOOSTBEEMSTER
202601208	Stichting De Hooge Weide, CASTRICUM
202601059	Stichting Dorpsraad Biervliet, BIERVLIET
202600744	Stichting Duinbehoud, LEIDEN
202601390	Stichting Historisch Erfgoed, VELSEN-NOORD
202600834	Stichting Oer-IJ, CASTRICUM
202601312	Stichting Ontwikkeling Golfsport Houtrak (SOGH), HAARLEM
202600960	Stichting Terneuzen tot de kern, BIERVLIET
202601179	Veiligheidsregio Zeeland, MIDDELBURG
202600973	Vereniging Het Zijper Landschap, BURGERBRUG
202600898	Vereniging Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN), CASTRICUM
202601093	VHNO, ULVENHOUT
202601677	Vlaamse Overheid, Departement Mobiliteit en Openbare werken, BRUSSEL
202600604	Waterschap Brabantse Delta, Dijkgraaf en hoogheemraden, BREDA
202600990	Waterschap Hollandse Delta, Dijkgraaf en hoogheemraden, RIDDERKERK
202601315	Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog, SCHIERMONNIKOOG

Zienschijzennummer	Organisatie
202600420	Westend bulb B.V., BREEZAND
202601414	Westland Strandhuis B.V., MAASDIJK
202601567	Wieringa Advocaten, AMSTERDAM
202601326	Wijk-en dorpsraden Kleine Kernen en Hoogvliet, ROTTERDAM
202601447	wijkgroep WestBeverwijk, BEVERWIJK
202601140	Wijkvereniging Langeweg, LANGEWEG
202601370	ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie), STANDDAARBUITEN
202601087	Zuidelijke land en tuinbouw organisatie gem. Terneuzen, ZAAMSLAG

Zienswijze 202600290 tot en met 202601680

Verzonden: 5/22/2026 9:03:25 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens: Het gezin

Organisatie:

Op welk ontwerpbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

Aanlanding electriciteit van Wind op Zee

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

nee

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zeeuws Vlaanderen is een energie-intensieve regio (9% van de NL energievraag) met diverse volcontinue bedrijven. Dat verdraagt zich niet met het instabiele karakter (40-60% van de tijd) van Wind op Zee-stroom. Daardoor blijven we ook afhankelijk van een aardgas back-up. Andere vormen van energieaanvoer over de Westerschelde zijn extreem gecompliceerd en duur door de eisen die het Scheidingsverdrag BE-NL stelt.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Mijn belang is de continuïteit van de Zeeuws Vlaamse economie op een goed niveau. Die economie draait nu op Noors gas, aangeland in Zeebrugge. Dat inruilen tegen een instabiele energiebron zou zeer onverstandig zijn. Energie aanvoeren (kernenergie, 380Kv) van over de Westerschelde is gecompliceerd en duur.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

neen

Verzonden: 5/23/2026 8:51:30 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Op welk ontwerpbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

Het ontwerpprogramma VAWOZ, specifiek de mogelijke verdere ontwikkeling en uitbreiding van energie-infrastructuur in de omgeving van Graetheide/Born.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Voor bewoners blijft onvoldoende duidelijk welke exacte locaties uiteindelijk in beeld zijn, hoe omvangrijk de uitbreiding zal worden en wat de concrete gevolgen zullen zijn voor de directe leefomgeving. Hierdoor is het lastig om de daadwerkelijke impact van de plannen goed te beoordelen.

Daarnaast wordt naar mijn mening onvoldoende duidelijk weergegeven welke cumulatieve belasting de regio Graetheide/Born reeds ervaart door aanwezige industrie, infrastructuur en energievoorzieningen.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Naar mijn mening wordt onvoldoende rekening gehouden met de totale belasting van de leefomgeving in de regio Graetheide/Born. Bewoners ervaren reeds jarenlang impact van industrie, infrastructuur en energievoorzieningen. Verdere uitbreiding van hoogspanningsinfrastructuur, verdeelstations en kabelverbindingen kan extra druk leggen op leefbaarheid, woonkwaliteit en omgeving.

Ook zouden mogelijke gevolgen voor geluidsoverlast, verkeersbelasting, leefbaarheid en woningwaarde uitgebreider onderzocht en meegewogen moeten worden.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja. Als omwonende maak ik mij zorgen over de mogelijke gevolgen voor het woon- en leefklimaat in de omgeving van Graetheide/Born. De huidige onduidelijkheid over de exacte plannen en omvang van de mogelijke uitbreiding zorgt daarnaast voor onzekerheid onder bewoners.

Mogelijke verdere uitbreiding van energie-infrastructuur kan invloed hebben op leefbaarheid, uitzicht, geluidsoverlast en de algemene kwaliteit van de leefomgeving.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ik verzoek het ministerie om bewoners actief, tijdig en transparant te blijven informeren over verdere ontwikkelingen en om de belangen van omwonenden zorgvuldig mee te nemen in de verdere besluitvorming.

Daarnaast verzoek ik om onafhankelijk onderzoek naar gezondheids-, milieu- en leefbaarheidseffecten en om serieus te kijken naar alternatieven die minder belastend zijn voor omwonenden.

Verzonden: 5/25/2026 1:59:22 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Op welk ontwerpbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

www.rvo.nl/programma - vawoz. Aanlanding vanuit de Noordzee in Noord Holland. Met name de variant Egmond aan Zee versus Tata Steel.

Ik wil graag laten weten dat ik groot voorstander ben van windenergie op zee. Daarbij gaat het landschap mij ook aan het hart. In Nederland is nog weinig open en redelijk ongehavend landschap aanwezig. Daarom graag de aanlanding niet bij het ongerepte Egmond, maar bij Tata Steel. Het liefst via ondergrondse kabels, dan wel via zo kort mogelijk bovengrondse tracés van hoogspanningskabels. En bestaande tracés gebruiken waar mogelijk.

In zijn algemeenheid geldt dat aanlanding het liefst ondergronds over land verder gaat. En anders, zo kort als mogelijke hoogspanningsmastenroutes via bestaande (eventueel grotere masten) tracés.

Behoudt aub het ongerepte open landschap zo veel mogelijk. Dit voor leefbaarheid voor zowel mens, dier en vogeltrek.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Niet, voor zover ik dat kan beoordelen.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Niet, voor zover ik dat kan beoordelen.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ongerept en open landschap is van onschatbare waarde in ons volle land. Daarom het liefst via ondergrondse tracés, dan wel via korte, liefst bestaande tracés die eventueel een grotere capaciteit hebben. Het gaat om de leefbaarheid.

Mijn belang is het belang van zeer vele inwoners van Nederland om nog wat open ongerept landschap te behouden. Evenals het belang van de vogeltrek.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Daar waar toch bovengronds gebouwd moet worden, pas het zo goed mogelijk in een landschapsplan. Slim ontwerpen, met goede beplanting en bomen in strategische zichtlijnen.

Investeer wat meer, denk aan langere termijnoplossingen.

Verzonden: 5/26/2026 9:08:17 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Op welk ontwerpbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ – Voorkeur Gorsdijk en bezwaar tegen Krukweg in de gemeente Moerdijk

Zie bijlage voor de volledige zienswijze.

109231196_11556688_260526-4782PK15-zienswijze-Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze.

26 mei 2026 , Moerdijk

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ – Voorkeur Gorsdijk en bezwaar tegen Krukweg in de gemeente Moerdijk

Aan: Ministerie van Klimaat en Groene Groei Programma VAWOZ

Geachte heer/mevrouw,

Met deze brief wil ik mijn zienswijze indienen op het **Ontwerpprogramma VAWOZ**, in het bijzonder in relatie tot het project **POM 380-150-20 kV** bij Moerdijk. Ik wil hierbij mijn **duidelijke voorkeur uiten voor de zoeklocatie Gorsdijk**, in combinatie met het geplande POM-station, en **bezwaar maken tegen de zoeklocatie Krukweg**.

Bezwaar tegen zoeklocatie Krukweg

De locatie Krukweg is, naar mijn mening, **onwenselijk** vanwege de directe nabijheid van een bestaande woonomgeving. Uit de beschikbare documentatie/rapporten (o.a. vanuit de RVO) blijkt dat het gebied en de directe omgeving diverse woningen en agrarische bedrijven herbergt. De realisatie van converterstations, hoogspanningsinfrastructuur en bijbehorende installaties op deze locatie kan leiden tot:

- **Aantasting van het woon- en leefklimaat** voor omwonenden;
- **Toename van geluidsoverlast**;
- **Visuele vervuiling** van het open landschap;
- **Gezondheids- en veiligheidsrisico's** voor bewoners;
- **Waardevermindering** van omringende woningen;
- **Extra druk** op de leefomgeving door toekomstige energie-infrastructuur.

Daarnaast vind ik het **niet verantwoord** om zware energie-infrastructuur zo dicht bij woonbebouwing te concentreren, terwijl er **alternatieven** beschikbaar zijn die meer afstand bieden tot woningen.

Voorkeur voor zoeklocatie Gorsdijk

De locatie **Gorsdijk** lijkt **ruimtelijk beter passend** binnen de industriële en infrastructurele ontwikkelingen rondom de **Port of Moerdijk**. Deze locatie sluit beter aan bij de clustering van energievoorzieningen en **minimaliseert de directe impact op bewoners**.

Verzoek

Ik verzoek u dringend om:

1. **De locatie Krukweg niet als voorkeursalternatief aan te wijzen**;
2. **De effecten op omwonenden zwaarder mee te wegen** in de besluitvorming;
3. **De voorkeur te geven aan de locatie Gorsdijk**, in samenhang met het POM 380-150-20 kV project;
4. **Gezondheid, leefbaarheid en afstand tot woningen als belangrijke randvoorwaarden** mee te nemen in de verdere afweging.

Ik verzoek u mijn zienswijze **volledig en integrale** mee te nemen in de beoordeling van het Ontwerpprogramma VAWOZ.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

[Redacted title]

E-mail : [Redacted email]

Tel : [Redacted phone]

Verzonden: 5/26/2026 9:12:54 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Op welk ontwerpbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

Zienswijze op Ontwerpprogramma VAWOZ – voorkeur Gorsdijk / bezwaar zoeklocatie Krukweg

Zie bijlage voor de volledige zienswijze

109231269_11556692_260526-4782PK14-zienswijze-Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage voor de volledige zienswijze

26 mei 2026 , Moerdijk

Betreft: Zienswijze op Ontwerpprogramma VAWOZ – voorkeur Gorsdijk / bezwaar zoeklocatie Krukweg

Aan:

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Programma VAWOZ

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in op het Ontwerpprogramma VAWOZ en de samenhangende ontwikkelingen rondom het project POM 380-150-20 kV bij Moerdijk.

Ik spreek mijn voorkeur uit voor de zoeklocatie **Gorsdijk** in combinatie met het geplande POM 380-150-20 kV station, en ik wil tegelijkertijd bezwaar maken tegen de zoeklocatie **Krukweg**.

De locatie Krukweg ligt naar mijn mening te dicht bij bestaande woningen en woonomgeving. In de beschikbare stukken wordt ook benoemd dat zich binnen en langs de randen van het gebied diverse woningen en agrarische bedrijven bevinden. ([RVO.nl](https://www.rvo.nl))

De mogelijke realisatie van converterstations, hoogspanningsinfrastructuur en bijkomende installaties op deze locatie kan leiden tot:

- aantasting van het woon- en leefklimaat;
- toename van geluidhinder;
- visuele aantasting van het open landschap;
- gezondheids- en veiligheidszorgen bij omwonenden;
- waardedaling van woningen;
- extra druk op de leefomgeving door toekomstige energie-infrastructuur.

Daarnaast vind ik het onwenselijk dat zware energie-infrastructuur zo dicht bij woningen wordt geconcentreerd, terwijl er alternatieve locaties beschikbaar zijn met meer afstand tot woonbebouwing.

De zoeklocatie Gorsdijk lijkt ruimtelijk beter passend binnen de industriële en infrastructurele ontwikkelingen rondom Port of Moerdijk. Bovendien sluit deze locatie beter aan bij de clustering van energievoorzieningen en beperkt zij de directe impact op bewoners. ([RVO.nl](https://www.rvo.nl))

Ik verzoek u daarom nadrukkelijk:

1. de locatie Krukweg niet als voorkeursalternatief aan te wijzen;
2. de effecten op omwonenden zwaarder mee te wegen;
3. de voorkeur te geven aan de locatie Gorsdijk in samenhang met het POM 380-150-20 kV project;
4. gezondheid, leefbaarheid en afstand tot woningen als belangrijke randvoorwaarden mee te nemen in de verdere besluitvorming.

Ik verzoek u mijn zienswijze volledig mee te nemen in de verdere beoordeling van het Ontwerpprogramma VAWOZ.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Tel :

E-mail :

[Redacted]

Verzonden: 5/26/2026 8:28:51 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

In de bijlage is mijn zienswijze brief toegevoegd.

109242978_11558816_20260526_Brief_zienswijze_op_ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Born, 26 mei 2026

Betreft: Zienswijze op ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer / mevrouw,

Hierbij dien ik als inwoner van [REDACTED] mijn zienswijze in op het ontwerpprogramma "Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)".

Ik begrijp energietransitie belangrijk is en dat duurzame energie van windparken op zee naar land moeten worden gebracht. Toch maak ik me grote zorgen over de gevolgen van de geplande routes en infrastructuur voor onze leefomgeving, natuur en het woonplezier van de inwoners van Graetheide Born.

De natuur in onze direct omgeving staat al jarenlang onder druk door industrie, infrastructuur en andere plannen in het gebied. Daarom vinden wij het belangrijk dat de natuur, de open ruimte en het groene karakter van onze omgeving behouden blijven.

Ook maken wij ons zorgen over ons woongenot. De aanleg van zware energie infrastructuur, kabelverbindingen en mogelijke converterstations kan leiden tot langdurige overlast. Denk aan geluidshinder, onomkeerbare schade aan het landschap en een verslechtering van kwaliteit van onze leefomgeving. Daarnaast is nog onvoldoende duidelijk wat de gevolgen zijn voor de gezondheid van omwonenden.

Mijn zorgen gaan vooral over volgende punten:

1. Leefomgeving en gezondheid

Bewoners zullen opnieuw langdurig hinder ondervinden van werkzaamheden, geluidsoverlast en elektromagnetische velden. Wat de gevolgen hiervan op termijn zullen zijn voor de gezondheid van de bewoners is onduidelijk. Daarom vraag ik om een onafhankelijk onderzoek naar de gezondheidseffecten en om bewoners actief te betrekken bij verdere besluiten. Ook de economische gevolgen voor bewoners mogen hierbij niet worden vergeten.

2. Gevolgen voor natuur en milieu

De aanleg van kabels, leidingen en converterstations kan grote gevolgen hebben voor de toch al kwetsbare natuurgebieden, de bodem en biodiversiteit. Ik vraag daarom om een zorgvuldige beoordeling van de gevolgen voor natuur, milieu en mens.

3. Ruimtelijke inpassing

Ik verzoek u om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande infrastructuurcorridors en industriële gebieden. Zo kan schade aan woongebieden en natuur zoveel mogelijk worden beperkt.

4. Participatie en transparantie

Bewoners moeten serieus worden betrokken bij de keuzes voor routes en locaties. Ik vraag om duidelijke informatie over mogelijke alternatieven en de afwegingen die worden gemaakt.

Ik verzoek u dringend om de belangen van de inwoners van Graetheide Born mee te nemen in de verdere besluitvorming en te kiezen voor oplossingen die natuur, leefbaarheid, gezondheid en woongenot zoveel mogelijk beschermen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Verzonden: 5/27/2026 2:44:50 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Drachten 22-05-2026

Betreft: Uw VAWOZ advertentie in de Leeuwarder Courant van 22-05-2026.

Geachte Inspraakpunt VAWOZ,

Het lijkt me eenvoudiger om de Noordzee windstroom als groene waterstof aan land te brengen? De omzetting met elektrolyzers zou zowel op zee als aan land kunnen plaatsvinden. H₂ moleculen kunnen gemakkelijker dan stroom voor langere tijd opgeslagen worden.

Om te beginnen kan 'Noordzee H₂' ingevoerd worden op het bestaande aardgasnet en zo tot ca. 25% aardgas en LNG-import besparen. Ondertussen kan het gasnet geschikt gemaakt worden voor groene waterstof om later aardgas geheel te kunnen gaan vervangen.

De Gebouwde Omgeving en de Glastuinbouw zijn de enige sectoren die 's winters, als de zon het laat afweten, veel energie vragen. Van oudsher dient hiervoor de gasinfrastructuur.

De Glastuinbouw kan effectief gebruikmaken van groengas uit mest- en groenafvalvergisting. De landbouw wordt hiermee CO₂-circulair.

De Industrie en Mobiliteit hebben het hele jaar door een gelijke energievraag, die geen grote seizoenopslagcapaciteit vraagt.

Mobiliteit gaat, naast de e-auto, over op vloeibare waterstof. De stroom wordt lokaal uit vloeibare H₂ geproduceerd met een brandstofcel en relatief kleine accu.

Woningen, gebouwen en bedrijven kunnen gebruikmaken van het zelfde lokale stroomproductieprincipe: zie het bijgevoegde principe diagram. Lokale stroomproductie heeft geen last van netcongesties, scale-of-economie en snelle innovatiecycli.

Dus mijn advies zou zijn:

- Met de geopolitieke energie-instabiliteit heeft Nederland de uitdaging om zoveel mogelijk met de eigen bronnen - lokale zon en Noordzee wind - CO₂-vrij onafhankelijk te worden.
- Gebruik Noordzee windparken voor H₂ productie.
- Ombouwen van de bestaande gasinfrastructuur voor H₂ lijkt me vooral voor de Gebouwde Omgeving sneller en goedkoper te realiseren dan de dure en tijdrovende netverzwaring met netcongesties.

Opmerking:

H2 en lokale stroom- en warmteproductie met brandstofcellen vraagt t.o.v. 'all electric' ca 20 % meer hernieuwbare stroom maar heeft als extra voordeel dat er geen voorzieningen zoals grote accucapaciteiten of stand-by gascentrales voor bijvoorbeeld piekvragen en dunkelflautes nodig zijn.

Met vriendelijk groet,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

[Redacted signature]

[Redacted signature]

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Principe lokale/individuele stroomproductie voor Gebouwde Omgeving plus stekker e-auto en Mobiliteit

Gebouwde Omgeving

incl. stekker e-auto

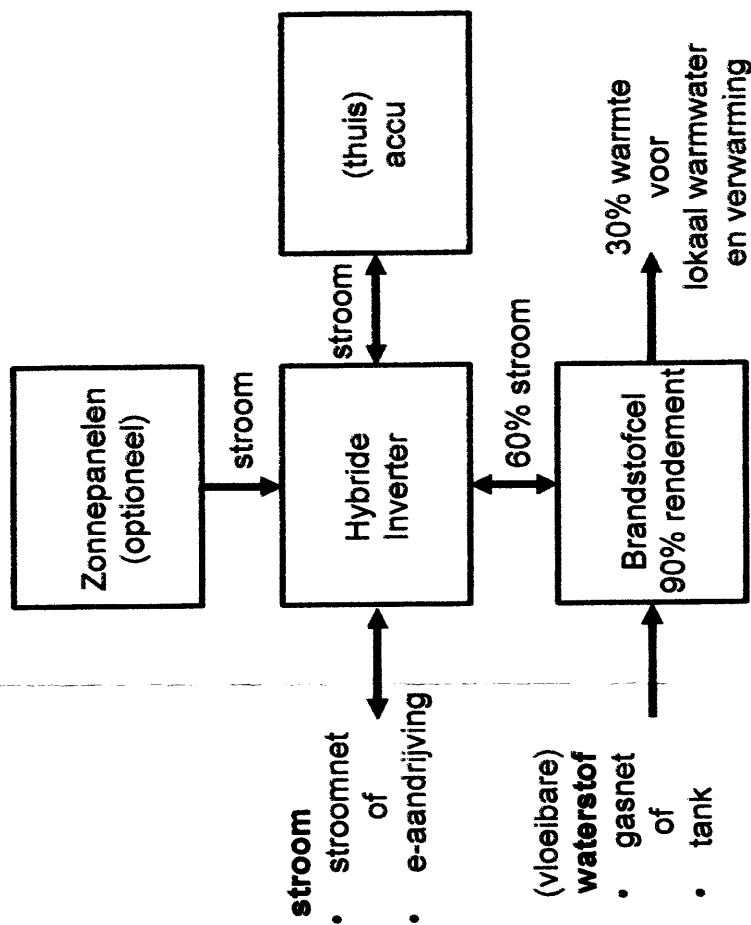
Lokale stroomproductie voor:

- huishouding
- productieprocessen
- warmtepomp
- laadpaal
- laadplein

Mobilität

Stroom voor e-aandrijving

- vrachtwagens
- mobile machines
- schepen
- vliegtuigen

Verzonden: 5/27/2026 6:11:33 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Het VAWOZ richt zich op haalbare en optimale aansluitingen van toekomstige windparken en zoekgebieden. Ik vind het daarbij een gemiste kans dat er niet meer holistisch gekeken is naar de toekomstige energievoorziening op de Noordzee.

Op land zijn we trots op de robuustheid van ons elektriciteitsnetwerk. Dat komt in belangrijke mate door een structuurkeuze, namelijk een ringstructuur op HV niveau en N-1 redundante radiële verbindingen op MV niveau. Op LV niveau wordt zowel met ringstructuren als met radiële structuren gewerkt.

Gezien de noodzaak om ook offshore een robuuste infrastructuur op te bouwen (mede vanwege veiligheidsrisico's), en alle onshore constraints met diverse aanlandingspunten, zou ik graag verder uitgezocht willen zien hoe een offshore ringverbinding zou werken. Daarmee bedoel ik het offshore verbinden van meerdere hubs en een offshore ringleiding die langs de kust loopt met aanzienlijke capaciteit, waar de diverse windparken op kunnen worden aangesloten.

Ik realiseer me dat een dergelijke ringleiding offshore kostenverhogend werkt. (Het zal immers met enige overcapaciteit aangelegd dienen te worden.) Maar dit concept biedt m.i. voordelen op vlak van robuustheid, biedt mogelijkheid voor een elegantere inpassing van de aanlanding zelf, en zorgt ervoor dat ook windparken in de verdere toekomst elektrisch aangesloten kunnen worden. Bovendien is een dergelijke structuur beter te koppelen aan toekomstige offshore grids van onze buurlanden.

Verzonden: 5/27/2026 10:05:11 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens: Mijzelf
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik zou graag zien op welke fysieke plekken alles komt en hoe dit er fysiek uit komt te zien.

Ik kan me zo niet goed een voorstelling maken, waar kabels komen te lopen (dit ivm eventuele verstoring vd weinig natuur die we nog hebben. Ook wil ik graag weten waar de elektrische masten komen te staan, ivm vogels die ertegenaan kunnen vliege. Landschapverstoring vind ik ook geen goed idee.

Ik kijk met belangstelling uw antwoord tegemoet.

Verzonden: 5/28/2026 8:39:06 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

U bent illegaal bezig

nl . U gaat voorbij aan de stem van de zee & en eiland zelf

Ik als natuurlijk persoon en levende mens appelleer op uw wan-gedrag . Het prachtige eiland Schiermonnikoog staat op de Wereld Erfgoed lijst , u neemt door menende een route te kunnen kiezen door dit gebied dit natuurgebied

deze beschermende status AF . Ik vind dit onaanvaardbaar

Uw procedure geeft dit Eiland /natuurgebied geen stem.

Ik vind dat uw handelen ingaat tegen het recht van de Natuur om gehoord / vertegenwoordigd te worden .

Hoogachtend

[REDACTED]

Verzonden: 5/29/2026 2:53:34 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

TOON LEF en ga nu eindelijk met buurland Duitsland om tafel om voor eens en voor altijd de landsgrens op zee te regelen. Nu is dat het juiste moment want Emden wil buitendijks de haven uitbreiden. Dan mag vanuit Nederland het "tunnel-trace" weer op tafel. Tot op heden heeft niemand in de politiek het bepalen van de grens bespreekbaar durven maken. Het betekent een enorme besparing van ons o zo kostbare/vruchtbare landbouwgrond en een stap in de goede richting om alle toekomstige activiteiten op zee een verbinding naar de vaste wal te bieden waarmee ons Wereld erfgoed minimaal belast zal worden.

Verzonden: 5/29/2026 11:17:08 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geachte heer/mevrouw,

Via deze weg willen we onze grote zorgen uitspreken voor dit programma! We betwijfelen ten zeerste of dit project goed is voor de omgeving. Bij de windparken op land en in zee is al door onderzoek gebleken dat de biodiversiteit en vegetatie ernstig schade toegebracht wordt. We vinden het daarentegen ook zeer moeilijk te begrijpen dat de visserij aan banden wordt gelegd en moet wijken voor deze plannen, terwijl de argumenten die hiervoor gebruikt worden, ook voor de windparken aangevoerd kunnen worden. Echter wordt er dan opeens niet meer gekeken naar wat daadwerkelijk goed is voor de omgeving. De visserij is er in gespecialiseerd om de vissenpopulatie te reguleren, in grote tegenstelling tot windparken. Deze zorgen er juist voor dat het leven rondom verdwijnt. Wij zouden heel graag zien dat de groene leugen stopt! Windenergieparken op land en zee zijn absoluut niet duurzaam. Het neerzetten van dergelijke is juist heel schadelijk voor het milieu. Alleen de productie van de windturbines is al niet energiezuinig. Er zijn diverse onderzoeken die dit aantonen.

Daarbij zijn de datacenter in ons kleine Nederland enorm belastend en moet er vervolgens gecompenseerd worden met 'groene stroom'. Volgens ons is de omgekeerde wereld. De oorzaak zou aangepakt moeten worden.

We wensen u het beste met uw werkzaamheden, waarbij we hopen dat er acht wordt geslagen op wat daadwerkelijk belangrijk is voor de omgeving. Ons inziens passen windmolens daar niet bij.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Verzonden: 5/30/2026 7:06:17 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Stop hiermee. Onzin en niet nodig. Het maakt meer kapot dan wat je ervoor "terug" zou krijgen.

Verzonden: 6/1/2026 10:25:35 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Als ik t goed heb begrepen, is de tunnel route de beste optie voor de natuur, en de eilanden...daarom mijn keuze voor de tunnel route

Mvg

[REDACTED]

Verzonden: 6/1/2026 4:20:00 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Zienswijze/reactie

Laten we a.u.b. ophouden met het opwekken van energie op zee dmv windmolens; we kunnen het geld ook meteen in de Noordzee gooien. Laten we het geld beter besteden aan kleine kerncentrales en heeeeeeel snel met de bouw beginnen.

Verzonden: 6/3/2026 7:15:20 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

De leiding is gepland door bloembollenland. Als bloembollenkweker heb ik de voorkeur voor boren om de structuur van de grond te handhaven. Het betreft het gebied Anna Pauwlona, de Westpolder en Breezand.

Verzonden: 6/3/2026 8:12:29 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: Westend bulb bv

Uw zienswijze/reactie:

Wij hebben in het verleden een negatieve ervaring gehad met bekabeling door TenneT. Wij waren niet vooraf geïnformeerd over het tracé dat door onze grond loopt. Dit heeft achteraf voor heel veel ellende gezorgd en ons bedrijf heeft daardoor onnodige hoge investeringen moeten doen in nieuwe grond en machinerie.

Wij willen graag ruim van te voren ingelicht worden en overleg c.q. inspraak hebben over het tracé, voordat het definitieve besluit genomen is. Zodat we niet net als vijf jaar geleden met de feiten worden geconfronteerd.

Onze voorkeursvariant is de zuidelijke variant van de aanland locatie Julianadorp.

Verzonden: 6/3/2026 8:34:08 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: VOF [REDACTED] en [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Wij maken ons zorgen om de ernstige verstoringen van de grondlagen als de kabels in onze grond gelegd worden. De waterhuishouding in de grond wordt verstoord bij boren of graven waardoor drainage van de grond zowel van boven naar beneden als andersom verstoord wordt. Het duurt jaren voordat dat weer hersteld is. Er is een witte zandlaag gelegd. Als die verzakt krijg je extra verstoring van de waterhuishouding.

Met name de slappe bodemgesteldheid langs het Noordhollandkanaal, baart ons grote zorgen. In het verleden zijn grote problemen geweest met het aanleggen van een gasleiding. Het volgen van het tracé van de gasunieleidingen is voor ons geen prettige gedachte. Omdat ze zoveel problemen hebben gehad met het aanleggen van die leidingen.

Onze zorg is dat er kwellen worden geraakt waardoor er zout water in het oppervlaktewater komt. Met dat water worden de gewassen bewaterd en die verbranden als ze worden bewaterd met water met een te hoog zoutgehalte.

Daarnaast is de combinatie van windmolens, naast elektriciteit en gaskabels een gevaarlijke combinatie. In een rapport van GEO Delft, die onderzoek heeft gedaan in opdracht van Gasunie, is deze zorg eveneens benoemd. Als er een windmolen omvalt kan deze door de bekabeling heen met alle gevolgen van dien.

Open en vooral tijdige communicatie vanuit TenneT met alle belanghebbenden is essentieel. Zij zouden een goed voorbeeld kunnen nemen aan hoe Gasunie dat doet.

Verzonden: 6/4/2026 3:54:55 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ – Voorkeur Gorsdijk en bezwaar tegen

Krukweg in de gemeente Moerdijk

Aan: Ministerie van Klimaat en Groene Groei Programma VAWOZ

Geachte heer/mevrouw,

Met deze brief wil ik mijn zienswijze indienen op het Ontwerpprogramma VAWOZ, in het bijzonder in relatie tot het project POM 380-150-20 kV bij Moerdijk. Ik wil hierbij mijn duidelijke voorkeur uiten voor de zoeklocatie Gorsdijk, in combinatie met het geplande POM-station, en bezwaar maken tegen de zoeklocatie Krukweg.

Bezwaar tegen zoeklocatie Krukweg

De locatie Krukweg is, naar mijn mening, onwenselijk vanwege de directe nabijheid van een bestaande woonomgeving. Uit de beschikbare documentatie/rapporten (o.a. vanuit de RVO) blijkt dat het gebied en de directe omgeving diverse woningen en agrarische bedrijven herbergt.

De realisatie van converterstations, hoogspanningsinfrastructuur en bijbehorende installaties op deze locatie kan leiden tot:

- Aantasting van het woon- en leefklimaat voor omwonenden;
- Verplichte sloop van woningen die te dicht bijkomen;
- Toename van geluidsoverlast;
- Visuele vervuiling van het open landschap;
- Gezondheids- en veiligheidsrisico's voor bewoners;

- Waardevermindering van omringende woningen;
- Gebied is al zwaar belast vanwege nieuwe hoogspanningstracé Rilland-Tilburg en de aanleg van de Delta Rhijn Corridor. Mijn woning is straks aan 3 zijden omsloten door energieinfrastructuur. Is dit nog wel houdbaar/leefbaar?
- Extra druk op de leefomgeving door toekomstige energie-infrastructuur.

Daarnaast vind ik het niet verantwoord om zware energie-infrastructuur zo dicht bij woonbebouwing te concentreren, terwijl er alternatieven beschikbaar zijn die meer afstand bieden tot woningen.

Voorkeur voor zoeklocatie Gorsdijk

De locatie Gorsdijk lijkt ruimtelijk beter passend binnen de industriële en infrastructurele ontwikkelingen rondom de Port of Moerdijk. Deze locatie sluit beter aan bij de clustering van energievoorzieningen en minimaliseert de directe impact op bewoners.

Verzoek

Ik verzoek u dringend om:

1. De locatie Krukweg niet als voorkeursalternatief aan te wijzen;
2. De effecten op omwonenden zwaarder mee te wegen in de besluitvorming;
3. De voorkeur te geven aan de locatie Gorsdijk, in samenhang met het POM 380-150-20 kV project;
4. Gezondheid, leefbaarheid en afstand tot woningen als belangrijke randvoorwaarden mee te nemen in de verdere afweging.

Ik verzoek u mijn zienswijze volledig en integrale mee te nemen in de beoordeling van het Ontwerpprogramma VAWOZ.

Verzonden: 6/4/2026 6:07:43 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens: [REDACTED]
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief wil ik mijn zienswijze indienende het Ontwerpprogramma VAWOZ in het bijzonder in relatie tot het project POM 380-150-20 kV bij Moerdijk. Ik wil hierbij mijn duidelijke voorkeur uiten voor de zoeklocatie Gorsdijk, in combinatie met het geplande POM-station, en bezwaar maken tegen de zoeklocatie Krukweg.

Bezwaar tegen zoeklocatie Krukweg

De locatie Krukweg is naar mijn mening onwenselijk vanwege de directe nabijheid van een bestaande woonomgeving. Uit de beschikbare documentatie /rapporten (oa vanuit de RVO) blijkt dat het gebied en de directe omgeving diverse woningen en agrarische bedrijven herbergt. De realisatie van converterstations, hoogspanningsinfrastructuur en bijbehorende installaties op deze locatie kan leiden tot :

- aantasting van het woon en leefklimaat voor omwonenden
- Toename van geluidsoverlast
- Visuele vervuiling van het openbare landschap
- Gezondheids en veiligheidsrisico's voor bewoners
- Waardevermindering van omringende woningen
- Extra druk op de leefomgeving door toekomstige energie-infrastructuur

Daarnaast vind ik het niet verantwoord om zware energie-infrastructuur zo dicht bij woonbebouwing te concentreren, terwijl er alternatieven beschikbaar zijn die meer afstand bieden tot woningen.

Voorkeur voor zoeklocatie Gorsdijk

De locatie Gorsdijk is ruimtelijk beter passend binnen de industriële en infrastructurele ontwikkelingen rondom de Port of Moerdijk. Deze locatie sluit beter aan bij de clustering van energievoorzieningen en minimaliseert de directe impact op bewoners.

Verzoek

Ik verzoek u dringend om :

1. De locatie Kruisweg niet als voorkeursalternatief aan te wijzen
2. De effecten op omwonenden zwaarder te laten wegen in de besluitvorming
3. De voorkeur te geven aan de Gorsdijk, in samenhang met het POM 380-150-20 kV project
4. Gezondheid, leefbaarheid en afstand tot woningen als belangrijke voorwaarden mee te nemen in de verdere afweging.

Ik verzoek u mijn zienswijze volledig en integraal mee te nemen in de beoordeling van het ontwerpprogramma VAWOZ.

Met vriendelijke groet

Bewoner van zuidoost.

Verzonden: 6/4/2026 6:10:30 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Ondergrondse hogedrukbuizen veroorzaken TRILLINGEN VAN 0/4MM PER SECONDE IN HET KWADRAAT .

Wij horen en voelen deze ellende, die heel veel schades veroorzaken. De data van Fugro (Pilot project tiltsensoren aan onze boerderij lieten dat zien wat ik ervaarde.)

Welkom hier om de schades te bekijken en te luisteren wat wij als team ervaring deskundigen al 33jaar weten en ervaren met :

de gasopslag locatie Grijskerk en de kleine gaswinningsvelden daaromheen , tussen en om onze dorpen heen in de oerdelta onder onze voeten. Deze gestapelde mijnbouw blijft ook voor de volgende generaties ellende geven door verschuivingen, ongelijkmatige verzakkingen, trillingen en bevingen. 24/7 meet monitoring netwerk laat dit DUIDELIJK dagelijks aan jullie zien

Verzonden: 6/4/2026 8:43:20 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens: [REDACTED]

Organisatie: [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Ik ben geïnteresseerd hoe het gaat. Ik wil graag op de hoogte gehouden worden.

Verzonden: 6/5/2026 12:34:34 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Ik ben tegen invoering bij Egmond aan Zee als alternatief.

Ik geloof niet in de voordelen die hier worden genoemd.

Ik geloof ook niet in de milieuvriendelijkheid van dit project.

Gezien de gevolgen voor mens en dier.

Waarom spoelen er nu al dieren aan land - iets met magnetisme - straling - trilling die niet onder of boven water hoort te bestaan!

Evenals de houdbaarheid van de windmolens, het onderhoud en de afvoer wanneer deze vervangen moeten worden. Dit geeft eveneens milieuschade.

Daarnaast vind ik Egmond het toonbeeld van rust.

Daar hoort dit project niet bij.

En vraag me af welke bedrijven profiteren van de energie die het hoort op te leveren? Weer bedrijven van andere landen?

Heb ik als inwoner er direct profijt van?

Of loop ik en mijn omgeving ongemerkt vanalles op wat pas over een halve eeuw wordt onderkend.

Een bezorgde inwoner uit Egmond aan Zee

Verzonden: 6/5/2026 3:54:26 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Beste, graag hadden wij geweten of het voorkeurstraject langs Nieuwvliet-Bad impact heeft op onze woonboerderij aan de [REDACTED]

Verzonden: 6/6/2026 8:35:51 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens: [REDACTED]

Organisatie: [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Ik wil weten wat de exacte route is, zoals het er nu uit ziet komt er iets vlak langs ons huis. Wat mij totaal in aanstaande is dat de naaste omwonenden niet persoonlijk worden benaderd, en wij alles via algemene berichtgeving moet lezen. Maar zoals bij alles interesseert het jullie ook niet wat omwonenden er van vinden

Verzonden: 6/7/2026 5:34:03 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Ik ben bewoner van Zeeuws-Vlaanderen en daarom geïnteresseerd in het tawoz trace. Ik heb hierover de volgende vragen cq.opmerkingen;

In de bijlage in pdf formaat ontbreekt op pagina 64 het vervolg op de zin;

"Voor de nieuwe kerncentrales wordt momenteel breed onderzoek gedaan naar onder andere de milieueffecten, technische haalbaarheid en kosten voor verschillende locaties. Bij de start van een projectprocedure voor de aanlanding in Zeeuws-Vlaanderen zal er een integrale afweging plaatsvinden in relatie tot de beslissing over de locaties van de "

Wat is het vervolg van deze zin?

Ik ben grondeigenaar in de buurt van de Paulina polder en ben zodoende benieuwd wat hier staat en wat de gevolgen voor mij zijn.

Verder wil ik graag een gedetailleerde kaart van de aanlanding in Nieuwvliet bad. Ik heb daar een strandhuisje.

Tevens wil ik weten hoe de aanlanding er in de in het terrein uit komt te zien in Nieuwvliet bad en bij het te realiseren transformatorterrein in de Paulina polder of op de Mosselbanken.

Tenslotte wil ik graag weten welke politieke instanties uit Zeeland hebben aangegeven dat Zeeuws-Vlaanderen de voorkeur heeft als aanlandingsgebied.

Verzonden: 6/9/2026 6:19:32 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Als bewoner van de wijk achter de Rechterstraat waar de hoogspanningskabel aan land komt en onder de grond zal worden ingegraven, stem ik TEGEN dit ontwerp.

En ik adviseer u om een ander, waarschijnlijk beter én goedkoper traject te vinden. En deze NIET langs onze woonwijk te laten lopen.

Verzonden: 6/11/2026 4:23:09 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens: [REDACTED]
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zie PDF-document

109463891_11591987_260526-concept-zienswijze-Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

xx xxxx 2026 , Moerdijk

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ – Voorkeur Gorsdijk en bezwaar tegen Krukweg in de gemeente Moerdijk

Aan: Ministerie van Klimaat en Groene Groei Programma VAWOZ

Geachte heer/mevrouw,

Met deze brief wil ik mijn zienswijze indienen op het **Ontwerpprogramma VAWOZ**, in het bijzonder in relatie tot het project **POM 380-150-20 kV** bij Moerdijk. Ik wil hierbij mijn **duidelijke voorkeur uiten voor de zoeklocatie Gorsdijk**, in combinatie met het geplande POM-station, en **bezwaar maken tegen de zoeklocatie Krukweg**.

Bezwaar tegen zoeklocatie Krukweg

De locatie Krukweg is, naar mijn mening, **onwenselijk** vanwege de directe nabijheid van een bestaande woonomgeving. Uit de beschikbare documentatie/rapporten (o.a. vanuit de RVO) blijkt dat het gebied en de directe omgeving diverse woningen en agrarische bedrijven herbergt. De realisatie van converterstations, hoogspanningsinfrastructuur en bijbehorende installaties op deze locatie kan leiden tot:

- **Aantasting van het woon- en leefklimaat** voor omwonenden;
- **Toename van geluidsoverlast;**
- **Visuele vervuiling** van het open landschap;
- **Gezondheids- en veiligheidsrisico's** voor bewoners;
- **Waardevermindering** van omringende woningen;
- **Extra druk** op de leefomgeving door toekomstige energie-infrastructuur.

Daarnaast vind ik het **niet verantwoord** om zware energie-infrastructuur zo dicht bij woonbebouwing te concentreren, terwijl er **alternatieven** beschikbaar zijn die meer afstand bieden tot woningen.

Voorkeur voor zoeklocatie Gorsdijk

De locatie **Gorsdijk** lijkt **ruimtelijk beter passend** binnen de industriële en infrastructurele ontwikkelingen rondom de **Port of Moerdijk**. Deze locatie sluit beter aan bij de clustering van energievoorzieningen en **minimaliseert de directe impact op bewoners**.

Verzoek

Ik verzoek u dringend om:

1. **De locatie Krukweg niet als voorkeursalternatief aan te wijzen;**
2. **De effecten op omwonenden zwaarder mee te wegen** in de besluitvorming;
3. **De voorkeur te geven aan de locatie Gorsdijk**, in samenhang met het POM 380-150-20 kV project;
4. **Gezondheid, leefbaarheid en afstand tot woningen als belangrijke randvoorwaarden** mee te nemen in de verdere afweging.

Ik verzoek u mijn zienswijze **volledig en integrale** mee te nemen in de beoordeling van het Ontwerpprogramma VAWOZ.

Met vriendelijke groet,

[Bewoner van Zuidoost]

Verzonden: 6/11/2026 5:22:56 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Geachte mevrouw/mijnheer,

Tot mijn grote schrik zie ik in het Ontwerpprogramma verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) dat er een groot hoogspanningsstation met hoogspanningsmasten en hoogspanningslijnen pal naast vele woningen in Julianadorp Zuid, heel dicht langs de Callantsogervaat, staat gepland.

Dit zal naar verwachting veel overlast geven voor veel bewoners van Julianadorp, waaronder grotere kans op leukemie en andere gezondheidsklachten, waarschijnlijk geluidsoverlast en natuurlijk is het zeer beeldbepalend voor de bewoners aan de Callantsogervaat, boerderijen, camping en vakantiepark daar.

Ik ben groot voorstander van alternatieve energie. Ik begrijp dat de energie van de windmolenparken in zee ergens aan land moet komen. En dat het ergens overlast zal geven.

Ik kan me ook best voorstellen dat in de buurt van Julianadorp voor de hand ligt.

Mijn voorstel is: Verplaats de aanlanding ongeveer 2 kilometer zuidwaarts, ongeveer in het midden tussen Julianadorp en Groote Keeten.

Hierdoor komt het in het midden van het buitengebied te liggen tussen beide plaatsen.

Dan is de grootste overlast beperkt tot slechts een paar boerderijen en worden dus heel veel minder mensen ermee belast!!

Ik hoop van ganser harte dat u hier een heel goede oplossing voor vindt, een stuk beter dan het huidige voorstel!!!

Ik wens u veel wijsheid!

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

inwoner van [REDACTED]

Verzonden: 6/15/2026 7:35:06 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik heb ergens gelezen, ik denk op de site van RVO, dat de uitkoopwaarde van eventuele planschade (onteigening) gebaseerd is op 95% van de marktwaarde. Hier ben ik het uiteraard niet mee eens. Naast dat ik 5% mis van de waarde van mijn onroerend goed, moet ik ook kosten maken voor een verhuizing, opknappen van een nieuwe locatie etc. etc.

Verzonden: 6/15/2026 8:42:06 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Zienswijze/reactie

Ik heb bezwaar tegen de route bij Middenmeer. Ik heb een voorkeur voor de onderste route, omdat bij de route bovenlangs al een 150 kv ligt. Die is een paar jaar terug aangelegd. De bovenste route gaat door het mooiste en beste agrarische gebied van de Wieringermeer. Ik vind het zonde van dit gebied om dit te gebruiken voor het VAWOZ programma. Vijf jaar terug is dit gebied al helemaal op de schop geweest. Wat heeft het voor een effect op het gebied als daar kabels komen te liggen? De impact op termijn is onduidelijk.

Verzonden: 6/16/2026 9:24:57 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Bouvignelaan
Huisnummer: 5
Postcode: 4836 AA
Woonplaats: Breda
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Waterschap Brabantse Delta

Zienswijze/reactie

Op 21 mei 2026 heeft u kenbaar gemaakt dat het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlandingen Wind Op Zee ter inzage zijn gelegd gedurende de periode van 22 mei 2026 tot en met 2 juli 2026. Hierbij maken wij gebruik van de gelegenheid om inhoudelijk op deze documenten te reageren.

Onze reactie richt zich voornamelijk op het voorkeursalternatief voor de aanlanding en grootschalige elektrolyse in de gemeente Moerdijk.

Het waterschap kan zich vinden in de afweging om het voorkeursalternatief voor een aanlanding in Moerdijk van één 2 GW-verbinding, in combinatie met de binnenwaterroute, in de verdere projectprocedure uit te werken. Daarnaast ondersteunt het waterschap het opnemen van nader onderzoek naar de aanlanding via het binnenwater aan de oostzijde van het haven- en industrieterrein Moerdijk in deze verdere procedure.

Ten aanzien van grootschalige elektrolyse bestaan nog aanzienlijke onzekerheden, met name op het gebied van waterbeschikbaarheid en de lozing van koel- en afvalwater. Als mogelijke waterbron wordt effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties genoemd. Vanuit het perspectief van circulariteit heeft dit de voorkeur om verder te onderzoeken. Het hergebruiken van effluent (gezuiverd afvalwater) vormt een cruciale pijler binnen de circulaire economie: het transformeert afvalwater van een potentiële belasting naar een waardevolle grondstof, sluit de waterkringloop en vermindert de druk op zoetwatervoorraden aanzienlijk. Het gebruik van het Hollands Diep als waterbron is daarentegen onwenselijk, aangezien dit ten koste kan gaan van de zoetwaterbeschikbaarheid in West-Brabant voor andere gebruikers in het gebied.

De locatie voor grootschalige elektrolyse in het gebied rondom Geertruidenberg (GTB-E2) is, gelet op een aantal autonome ontwikkelingen, ruimtelijk niet langer inpasbaar. Het betreft onder meer de aanleg van een nieuwe afrit vanaf de A59 naar Raamsdonksveer, de toekenning van natuurwaarden (NNN) en de realisatie van een zonnepark.

Het waterschap onderschrijft daarnaast de conclusie uit het rapport Water voor Waterstof (RHDHV, 2024) dat koel- en afvalwater vrijkomend bij grootschalige elektrolyse, niet geloosd kan worden op een zoet oppervlaktewaterlichaam.

Het waterschap heeft gereageerd op de in juli 2025 gepubliceerde integrale effectanalyse voor de volledigheid is deze reactie bijgevoegd.

109500535_11599044_Eerste_reactie_IEA_en_MER_VAWOZ__1036543__.pdf

Eerste opmerkingen MER en IEA VAWOZ 30 juni 2025 gedeelde stukken.

Op hoofdlijnen

Regio Brabant verwijzing Nederwiek 3

In de stukken wordt vaak verwezen naar het eerder uitgevoerde MER en IEA voor Nederwiek 3. De voor het waterschap belangrijke thema's zijn hier onvoldoende uitgewerkt. Hierdoor ontbreekt essentiële informatie waardoor er geen goede afweging kan worden gemaakt voor de aanlandingen en locaties van de converterstations. In onze zienwijze hebben wij dit duidelijk aangegeven (zie bijgevoegd bijlage). Belangrijkste onderwerpen heb ik hieronder opgesomd:

- Bij de afweging tussen de converterstations ontbreekt het aspect wateroverlast (overstroming) vanuit regionale watersystemen. Ook is het effect van de mitigerende maatregelen (ophogen en retourbemaling) op de omgeving, zoals het risico op wateroverlast, overstromingsrisico en waterveiligheid, niet inzichtelijk gemaakt.
- Een integrale uitwerking van de raakvlakken met, en invloed op, andere hoogspanningsverbindingen is niet uitgewerkt. Ook een volledig beeld van de (toekomstige) opgave van benodigde batterijopslag en elektrolyser ontbreekt.
- Voor het aan te leggen traject tussen de aanlandingslocatie en het converterstation is geen analyse uitgevoerd naar de effecten op het watersysteem (grond- en waterkwaliteit, wateroverlast, klimaatbestendigheid, etc.) en de waterkeringen.

Zoeklocatie

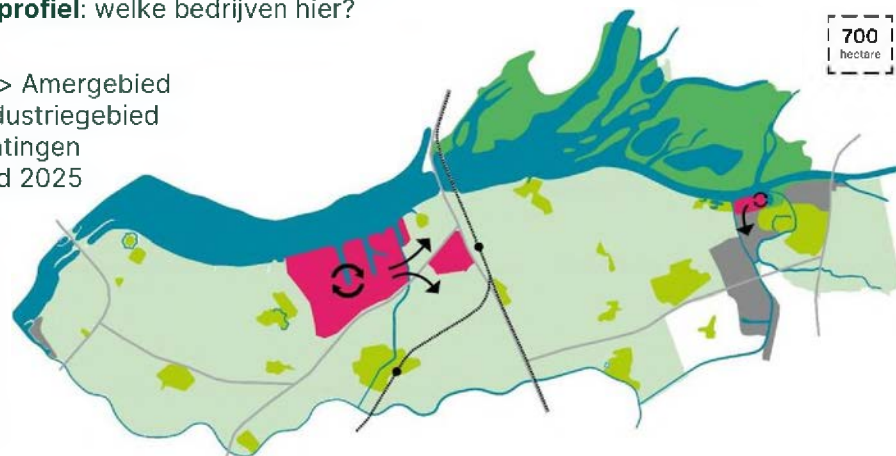
In opdracht van Rijk, provincie en gemeenten heeft de ontwerptafel afgelopen periode onderzocht welke ruimtevraag er ligt in de Powerport regio. Naast maximale inzet op inbreiding en herstructurering van de bestaande industriegebieden Amergebied en Moerdijk is uitbreiding onafwendbaar. In Geertruidenberg is het zoekgebied vanuit Amercentrale in west/zuidwestelijke richting de Amertak. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk loopt het zoekgebied in oost/zuidoostelijke richting. Zie onderstaande afbeelding die tijdens de informatieavond 24 juni 2025 is gedeeld met de omgeving.

1) Ruimte op **bestaand industrieterrein** beter benutten

2) Meer **sturing op profiel**: welke bedrijven hier?

3) Uitbreiden:

- Amerterrein -> Amergebied
- Haven- en industriegebied
-> 2 zoekrichtingen
-> Keuze eind 2025

In het MER zijn de aanlandlocaties voorzien buiten het zoekgebied namelijk ten westen van het haven- en industriecluster Moerdijk. Ook liggen een aantal locaties van converterstations buiten het zoekgebied

Waterschap hoort graag op welke wijze met deze nieuwe inzichten wordt omgegaan binnen het programma VAWZO en de op dit moment opgestelde stukken.

Waterveiligheid keringen

- De aanleg van kabels en leidingen in of nabij waterkeringen vormt een risico voor de stabiliteit en kan leiden tot schade door verweking. Dit verhoogt de beheerkosten en bemoeilijkt toekomstige dijkversterkingen. Het waterschap is daarom terughoudend met

het toestaan van leidingen in beschermingszones en vrije ruimte. De vergunbaarheid kan niet op voorhand worden gegarandeerd.

- Als uitgangspunt wordt gehanteerd dat kruisingen met keringen met boringen plaatsvindt. Dit is niet conform het beleid van het waterschap. Ook ontbreekt vaak de ruimte voor een booropstelling. Een analyse van aanlegmethoden per kruising (aanlanding en tracés naar convertorstations) en de effecten op stabiliteit, faalrisico's en toekomstige versterkingen ontbreken. Een goede afweging tussen de aanlandingsroutes en convertorstations is hierdoor niet uit te voeren.

Afvalwaterpersleiding(en)

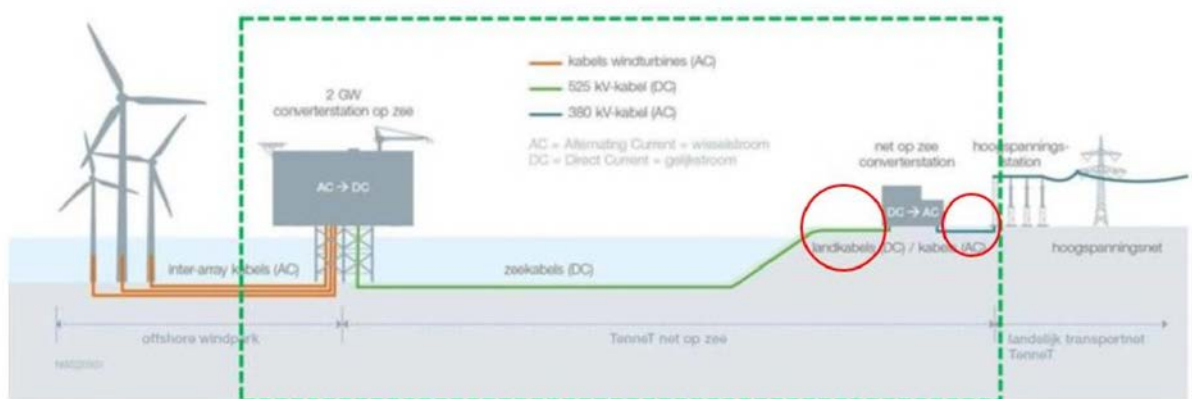
Het tracé kruist meerdere afvalwater- en effluentleidingen van het waterschap. Kruisingen zijn alleen acceptabel als veiligheid, continuïteit en onderhoud gegarandeerd zijn. De ligging van nieuwe kabels en leidingen mag toekomstige werkzaamheden niet belemmeren. Trillinghinder is een belangrijk aandachtspunt dat ontbreekt in het beoordelingskader en moet worden toegevoegd.

Opmerkingen IE samenvatting VAWOZ Noord Brabant

In de samenvatting is de scope van het Programma VAWOZ aangegeven in onderstaand figuur in het groene kader.

Met rood omcirkelde tracés zijn niet uitgewerkt in de MER en IEA. Het MER en IEA is gelet hierop onvolledig. Bovendien kunnen deze tracés niet anders dan via kruisingen met primaire, regionale en overige keringen en afvalwaterpersleidingen worden aangelegd.

Gelet hierop kan het waterschap geen zorgvuldige afweging maken voor de aanlandingen en locaties van de converterstations.

Opmerkingen en vragen beoordeling electrolyzers op land Plan Mer bijlage D

Paragraaf 2.2

Aspect 2 watergebruik

- Verzoek om een waterbalans in een processchema voor het elektrolyse proces op te stellen. Met hierin opgenomen de hoeveelheden voor het benodigd water, verbruikt water en restwater (brijn), inclusief koelwatersysteem (zowel open als gesloten).
- In het onderzoek van RHDHV naar waterbeschikbaarheid is niet lokaal gekeken naar aanwezige alternatieve waterbronnen voor het elektrolyse proces die aanwezig zijn bij de bedrijven op het haven- en industrieterrein Moerdijk. Een aantal bedrijven die gevestigd zijn op het haven- en industrieterrein hebben restwaterstromen deze worden geloosd op HD of afgevoerd via de afvalwaterpersleiding en 75 km verderop gezuiverd in de rwzi Bath. Deze restwaterstromen kunnen, na eventuele decentrale zuivering, als waterbron voor het elektrolyse proces worden gebruikt. Ook de vrijkomende brijn kan weer worden behandeld in deze decentrale zuivering. Waterschap stelt voor een quickscan naar deze mogelijke alternatieve bronnen uit te voeren.

Aspect 3 omgeving

Vallen primaire en regionale keringen binnen deze aandachtsgebieden voor externe veiligheid. In een later fase is het van belang een berekening uit te voeren naar de explosiekraters in relatie tot de aanwezige waterkeringen?

Paragraaf 2.3.3

- Tabel 2-1 onduidelijk onder welk aspect de effecten op de waterkeringen zijn meegenomen. Later in het stuk blijkt dat de waterkeringen onder overige gebruikersfunctie is geschaard. Gelet op de aanwezigheid van primaire keringen die ook van landsbelang zijn voor de veiligheid van de inwoners en ter bescherming van infrastructuur, waterkering opnemen onder aspect externe veiligheid.
- Toelichting bodem en water
 - Figuur 2-5 rwzi effluent is geen oppervlaktewatersysteem. Het is ook gek om brijn op een effluentleiding te zetten want dan wordt alsnog afgevoerd naar zoetwater. Of wordt iets anders bedoeld? Graag figuur aanpassen en/of in de toelichting e.a. beter omschrijven.

In VAWOZ is 'water en bodem sturend' beter uitgewerkt dan in het MER/IEA van Nederwiek 3. Voor de aanlandingen en locaties van de convertorstations in [redacted] erwezen naar de Nederwiek 3. De voor het [redacted] hier onvoldoende uitgewerkt. Hierdoor [redacted] er geen goede afweging kan worden [redacted] aties van de convertorstations. [redacted] en bodem sturend' uitwerken voor de [redacted] ertorstations in Moerdijk en Geertruidenberg [redacted] OZ.

[redacted] ap 1 hier wordt aangegeven dat als zoekgebied wordt uitgesloten de kernzone van [redacted] g. Ook in de beschermingszones is bebouwing en zeker geen electrolyzers toegestaan. Gelet hierop tekst aanpassen in kern- en beschermzones van de waterkeringen.

- Figuur 3.5: binnen de contour valt de primaire waterkering inclusief zoneringen. Ook is er mogelijk een raakvlak met de boezemkering langs de Roode Vaart. Een electrolyser kan niet worden gerealiseerd op de kering dan wel in de beschermingszones.

Kering en zonering van de kering

Contoure zoekgebied

Paragraaf 4.3.1 en 4.3.2

- Tabel 4.9:
Toevoegen bij externe veiligheid aanwezigheid van primaire kering en boezemkering inclusief beschermingszones.

Bij overige gebruikersfunctie wordt aangegeven dat een beschermingszone van een secundaire waterkering aanwezig is. Het betreft een primaire waterkering en zowel de (inclusief beschermingszones. Ook is nog een boezemkering en bijbehorende beschermingszones aanwezig.

- Is er dan genoeg afvoer en afvoersnelheid (stroming) in HD voor scheepvaart en doorspoelen VZM als HD als waterbron wordt gebruikt?
- In de effect analyse waterbeschikbaarheid HD bij de situatie dat een elektrolyser in Geertruidenberg en een elektrolyser in Moerdijk komt en HD watergebruik inzichtelijk gemaakt?
- Aangeven welke drinkwaterwinning van Evides wordt bedoeld.
- In paragraaf 4.3.2. is aangegeven dat het effect op winning van Evides nader moet worden onderzocht waarom is dit bij locatie afweging Moerdijk niet nodig?
- Bij de beoordeling van de locaties van de converterstations op het Haven- en industrieterrein Moerdijk is aangegeven dat het noodzakelijk is vanuit overstromingsrisico op te hoge waarom is dit voor de electrolysers niet nodig?
- In paragraaf 4.3.2. wordt gesproken over effect op verdrinkingsreeks geldt dit niet voor HD?
- RWZI effluent is niet altijd beschikbaar. Afvoer is bij onderhoudswerkzaamheden en storing is 0 m3/uur.
- Zowel voor de locatie Moerdijk als Geertruidenberg wordt rwzi effluent als waterbron gezien. Vanuit andere thema's zoals riothermie en waterbeschikbaarheid lopen verkenningen of effluent van rwzi's een interessante bron kan zijn. Dit kan kansen maar ook knelpunten opleveren i.r.t. programma VAWOZ. Bij de verder uitwerking moet dit worden meegenomen.

Paragraaf 5.4 is aangegeven dat voor waterbronnen in Moerdijk geldt dat waterbeschikbaarheid een aandachtspunt is. In paragraaf 4.3.2. is aangegeven dat dit ook voor locatie Geertruidenberg ook geldt. Graag toevoegen aan de conclusie.

Verzonden: 6/16/2026 1:58:20 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 610
Postcode: 9700 AP
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Provincie Groningen

Zienswijze/reactie

Bijgevoegd de zienswijze van GS Groningen op het ontwerpprogramma VAWOZ.

109508899_11600030_Uitgaande_brief_Zienswijze_programma_VAWOZ.pdf

Ons kenmerk
K1262 / 2026-096231

Datum
16 juni 2026

Contact
Programmamangement
info@provinciegroningen.nl
[redacted]
provinciegroningen.nl

Postadres
Postbus 610
9700 AP Groningen

Bijlage(n)
-

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Ontwerpprogramma VAWOZ
T.a.v. De heer [redacted]
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Onderwerp: Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer [redacted],

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Veel zaken die u naar voren brengt onderkennen wij. Onder andere het belang van wind op zee voor de energietransitie, energieonafhankelijkheid en leveringszekerheid, maar ook de puzzel voor het landelijke energiesysteem. In deze zienswijze gaan wij in op welke rol de provincie Groningen graag wil spelen om deze puzzel samen met u op te lossen. Wij zien dat onze eerder uitgebrachte regioadviezen goed zijn verwoord in het ontwerpprogramma VAWOZ. Tegelijkertijd hebben wij wel zorgen over een aantal zaken dat in het programma wordt benoemd, waaronder de relatie die wordt gelegd met de projectprocedure nieuwbouw kerncentrales. In deze zienswijze gaan wij daar ook nader op in.

Groningen als belangrijke energieleverancier

Groningen heeft een lange geschiedenis als de motor van de Nederlandse energievoorziening. Van de turfwinning in het verre verleden tot de gaswinning uit het Groningenveld en de omliggende velden. Ook de huidige energiecentrales in de Eemshaven voorzien Nederland van veel energie. Zoals u weet had de gaswinning ook een keerzijde. Wij ondervinden daar nog dagelijks de negatieve effecten van. De ereschuld die is onderkend door de rijksoverheid heeft geleid tot afspraken die door Rijk en regio zijn vastgelegd in Nij Begun. Met Nij Begun wordt gewerkt aan herstel en perspectief in onze regio. Aanlanding van wind op zee maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. Voor de verdere toekomst zetten wij stevig in op hernieuwbare energie. Wij zien – net als u – dat wind op zee daarvoor onze grootste, duurzame en bewezen bron is.

Maatregel 35.1 Nij Begun

Met maatregel 35.1 in Nij Begun hebben het toenmalige kabinet en de provincie Groningen met elkaar vastgelegd dat Groningen dé waterstofprovincie van Nederland wordt en dat tenminste 33 procent van de nog aan te leggen capaciteit voor wind op zee zal aanlanden in de provincie Groningen. Dat zorgt voor nieuwe en innovatieve bedrijvigheid, het stimuleren van het lokale midden- en kleinbedrijf, duurzaam perspectief voor de industrie en toekomstbestendige werkgelegenheid. Daarnaast levert deze vergroening een forse bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving en gezondheid in Groningen.

Bij de uitbreiding van de Eemshaven – de ontwikkeling van de Oostpolder – sorteren wij voor op de transitie naar duurzame, hernieuwbare energie. Zo is een deel van de Oostpolder bestemd voor infrastructurele voorzieningen ten behoeve van de energietransitie. TenneT gaat daar een nieuw hoogspanningsstation bouwen en naar verwachting wordt een deel van de aan te landen stroom van wind op zee vanuit windpark Doordewind omgezet in waterstof (als vliegwiel voor de waterstofeconomie).

PAWOZ en Tunnel

Voor Noord-Nederland is voorafgaand aan het ontwerpprogramma VAWOZ een intensief proces doorlopen voor het Programma Aansluiting Wind Op Zee – Eemshaven (PAWOZ). Vorig jaar zomer heeft de minister van Klimaat en Groene Groei besloten de projectprocedure te starten voor de aansluiting van windpark Doordewind via de Schiermonnikoog Wantijroute. Wanneer deze route wordt gerealiseerd landt er 4 GW aan in de Eemshaven, wat voor onze regio heel belangrijk is. Dit zien wij als een goede start, ook gezien de afspraken die wij daarover hebben gemaakt in Nij Begun.

De regio heeft ingezet op de tunnelroute. Binnen PAWOZ leverden de onderzoeken naar de tunnelroute nog onvoldoende informatie om deze route op te nemen in de projectprocedure. Daarom heeft de minister vorig jaar besloten de tunnelroute en de Oude Westereemsroute in beeld te houden voor toekomstige aanlandingen en de tunnelroute in het ontwerpprogramma VAWOZ verder te onderzoeken. Wij zijn heel tevreden over de manier waarop dit is opgepakt door uw ministerie en hoe dit momenteel wordt uitgewerkt. Wij zijn groot voorstander van de tunnelroute als toekomstbestendige energie-infrastructureur voor verdere uitbouw van wind op zee. U geeft echter in VAWOZ aan dat er voor Noord-Nederland nu geen voorkeursalternatief is aangewezen, omdat de twee routes in Noord-Nederland – de tunnelroute en de Oude Westereemsroute – een te hoge mate van onzekerheid en complexiteit kennen. In de puzzel die te leggen is voor het hele Nederlandse energiesysteem vinden wij dat hierin andere keuzes moeten worden gemaakt.

Waterstof

Binnen PAWOZ is niet alleen de aansluiting van windpark Doordewind (met kabelsystemen richting de Eemshaven) onderzocht. Ook mogelijke leidingtracés voor aansluiting van het waterstofdemonstratieproject Ten Noorden van de Waddeneilanden zijn onderzocht. In de Klimaat- en Energienota van 16 september 2025 heeft het Rijk echter aangekondigd de voorbereidingen voor waterstofproductie en -transport op zee voor vijf jaar te pauzeren. Opwek van wind en waterstof op zee is voor ons cruciaal voor de transitie van de industrie en de ontwikkeling van een waterstofeconomie en is daarnaast een belangrijke vestigingsfactor voor nieuwe bedrijven. Wij zien waterstof als kansrijke nieuwe drager in de energiemix, maar door de pauzering vanuit het Rijk loopt deze ontwikkeling vertraging op.

Relatie kerncentrale en energiemix

In het ontwerpprogramma VAWOZ maakt u een koppeling met de mogelijke bouw van twee kerncentrales. U schrijft dat in de projectprocedure nieuwbouw kerncentrales (NKC) momenteel onderzoek wordt gedaan naar de nieuwbouw van twee conventionele kerncentrales op locaties in het Sloegebied, nabij Terneuzen, de Tweede Maasvlakte en in de Eemshaven. En dat de locatiekeuze voor kerncentrales medebepalend is of aanlandingen in deze regio's mogelijk zijn en vice versa.

Zoals u weet is het standpunt van de provincie Groningen dat wij tegen de bouw van een kerncentrale in de Eemshaven zijn. Daarover zijn ook meerdere moties in de Tweede Kamer aangenomen waarin Kamerleden het kabinet oproepen geen kerncentrales in Groningen te realiseren (moties: Sienot/Mulder (2021); Beckerman cs. (2021); Postma (2025)).

Wij willen onze schaarse ruimte – gelegen aan een kostbaar Waddengebied – dat niet voor niets UNESCO-werelderfgoed is, juist inzetten voor hernieuwbare energiebronnen, verduurzaming en vergroening en een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Eén die uitgaat van meer aanlanding van wind op zee en waterstof als belangrijke nieuwe drager in de energiemix. Zoals binnen Nij Begun ook is afgesproken en waarbinnen inmiddels ook stappen worden gezet om dat mogelijk te maken (via het uitvoeringsplan “Energiek Groningen”). Ook binnen het NOVEX Gebied Groningen en Masterplan Zeehavens zijn en worden hier afspraken over gemaakt. Daarin wordt ook ingezet op een stevige economische ontwikkeling in het gebied.

Bezien vanuit het landelijke energiesysteem focust VAWOZ zich op aanlandingen in het westen van het land, terwijl daar de nodige knelpunten zijn om aanlandingen mogelijk te maken. Wij denken dat de Eemshaven uitermate geschikt en ook kosteneffectief kan zijn voor aanlandingen vanuit windgebieden 6 en 7 via de tunnelroute en plek kan bieden voor toekomstige windparken. Ook gelet op de landelijke ambities voor wind op zee na VAWOZ. Groningen wil graag een bijdrage leveren om die ambities waar te maken. Een kerncentrale past daar niet bij.

Geopolitiek

Gelet op geopolitieke spanningen, de energiecrisis, leveringszekerheid en energieonafhankelijkheid begrijpen wij heel goed dat er tempo moet worden gemaakt in de energietransitie. In VAWOZ benadrukt u dan ook het belang van wind op zee en dat onderschrijven wij. De wind waait hier immers altijd! In tegenstelling tot uranium, dat als grondstof niet in onze polders en zelfs niet binnen Europa voorhanden is. Dat is geen hernieuwbare bron en wordt gespleten met verouderde technieken, waarbij kernafval vrijkomt waarvoor nog geen oplossing is om dit veilig en verantwoord op te slaan.

Overige ambities Eemshaven

Naast onze ambities voor wind op zee, vergroening en verduurzaming van de industrie en de waterstofeconomie, staan wij ook open voor ontwikkelingen in de Eemshaven die in het kader van veiligheid vanuit het ministerie van Defensie gewenst zijn. Dat geldt ook voor eventuele diepere aanlandingen waar uw ministerie onderzoek naar doet.

Zoals eerder aangegeven zetten wij ook stevig in op economische ontwikkelingen in onze havens. Mooie voorbeelden zijn de ontwikkeling van de Oostpolder (uitbreiding Eemshaven) en een vaarverbinding naar Noorwegen.

Kosten en planning

Vanuit het perspectief van kosten en planning vinden wij dat de focus ook vol op de ontwikkeling van de tunnelroute zou moeten liggen. De bouw van kerncentrales is duurder dan de ontwikkeling van de tunnelroute. Een traditionele kerncentrale kost al snel € 20 tot € 25 miljard euro versus € 2,5 tot € 4 miljard voor drie tunnelbuizen (exclusief kabels dan wel leidingen). Dit wordt onderschreven door CE Delft. Uit het ontwerpprogramma VAWOZ blijkt dat de tunnelroute in 2040 gerealiseerd kan zijn en op zijn laatst 2044. Een kerncentrale kan op zijn vroegst in 2050 operationeel zijn.

Ook is windenergie een veel efficiëntere manier van opwek. Een kerncentrale levert rond de 2 tot 3 GW op, terwijl alleen Doordewind al 4 GW oplevert met minder kosten. Wij vinden dat wij moeten investeren in de toekomst en niet in verouderde techniek die in 2050 operationeel kan zijn en waarbij nog geen oplossing is voor het kernafval.

Conclusie

Gelet op de afspraken die in Nij Begun zijn gemaakt, zetten wij in onze regio in op een duurzame energietransitie met hernieuwbare energiebronnen en een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Dat betekent meer aanlanding van wind op zee en inzetten op waterstof als belangrijke drager. Eerst door een deel van de aan te landen windenergie om te zetten in waterstof en zo een brug te slaan naar waterstofproductie op zee. Een kerncentrale past niet in die visie. Ook de (economische) ambities die wij voor ogen hebben, zoals de ontwikkeling van de Oostpolder, ruimte bieden aan Defensie en diepe aanlandingen verhouden zich niet goed met de eventuele komst van een kerncentrale.

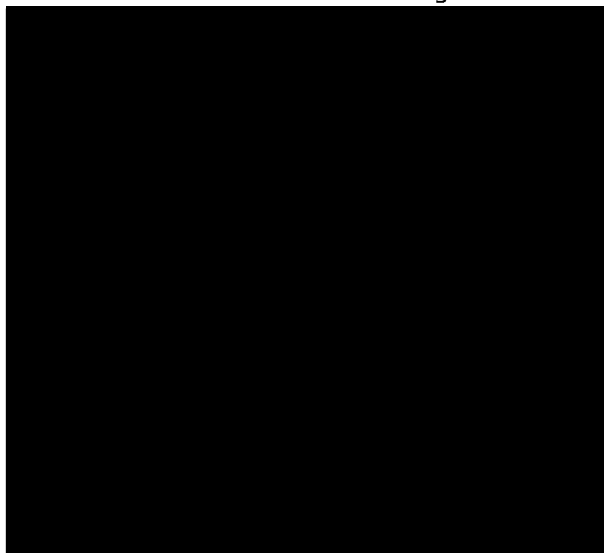
Wij zijn tevreden over de manier waarop de tunnelroute de afgelopen periode nader is

[redacted] t. De inschatting is dat de tunnelroute op zijn vroegst in 2040 gereed kan zijn. Wij [redacted] projectprocedure te starten (na afronding [redacted] uitgevoerd). Maak afspraken binnen het [redacted] projectprocedure bij Rijkswaterstaat. Of [redacted] die procedure, maar dan kan in ieder geval [redacted] realisatiejaar. Het is dan ook te vroeg om [redacted] alternatieven" te plaatsen. Gelet op de [redacted] energiesysteem spelen denken wij dat u er [redacted]

[redacted] et de tunnelroute prominenter neer te zetten in VAWOZ. Het is daarnaast een [redacted] om Nederland op de kaart te zetten met nieuwe, toekomstbestendige energie-infrastructuur.

In deze zienswijze hebben wij aangegeven waar wij als provincie samen met u voor willen gaan en ook waar wij niet van zijn. Daarover gaan wij graag de gesprekken aan in de komende periode.

Hoogachtend

Verzonden: 6/17/2026 4:41:06 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 15
Postcode: 9900 AA
Woonplaats: Appingedam
Land: Nederland
Telefoonnummer: (14) 0596
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Eemsdelta

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

DATUM 8 juni 2026
ONS KENMERK 1290897/1037148
UW KENMERK
ONDERWERP Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ

VERZONDEN OP

16 JUNI 2026

CONTACTPERSOON

CONTACTGEGEVENS

Geachte heer/mevrouw,

Inleiding

De gemeente Eemsdelta onderschrijft het nationale belang van de energietransitie en de cruciale rol die windenergie op zee speelt in het realiseren van een duurzaam, betaalbaar en onafhankelijk energiesysteem. Wij waarderen de zorgvuldigheid waarmee binnen het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) verschillende aanlandingsalternatieven zijn onderzocht. Tegelijkertijd constateren wij dat de keuzes die in het ontwerpprogramma worden gemaakt belangrijke gevolgen hebben voor Noord-Groningen en voor de uitvoering van de afspraken die tussen Rijk en regio zijn gemaakt in het kader van Nij Begun en NOVEX gebied Groningen. Vanuit dat perspectief brengen wij de volgende zienswijze naar voren.

Relatie met Nij Begun en NOVEX.

De gemeente Eemsdelta constateert dat in het ontwerpprogramma geen voorkeursalternatief wordt aangewezen voor toekomstige aanlandingen van windenergie op zee in Noord-Nederland. De onderzochte routes naar Oostpolder en Eemshaven worden aangemerkt als "overige alternatieven". Wij vinden dat deze keuze onvoldoende recht doet aan de beloften die in het kader van Nij Begun zijn gemaakt. Noord-Groningen heeft decennialang een onevenredig grote bijdrage geleverd aan de nationale energievoorziening. De energietransitie biedt een unieke kans om deze historische positie om te zetten in duurzame economische ontwikkeling, werkgelegenheid en toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven in de regio. De gemeente Eemsdelta verzoekt het Rijk daarom expliciet te onderbouwen hoe de voorgestelde keuzes in het ontwerpprogramma zich verhouden tot de afspraken en ambities uit Nij Begun en op welke wijze wordt geborgd dat Noord-Groningen een evenredig aandeel behoudt in toekomstige investeringen in energie-infrastructuur en energie gerelateerde bedrijvigheid.

Daarnaast nemen wij samen met de rijksoverheid deel aan het NOVEX-gebied Groningen. Eén van de centrale opgaven is de combinatie van energietransitie, economische vernieuwing, leefbaarheid en herstel na de gaswinning. Het ontwikkelperspectief is gezamenlijk vastgesteld door Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen. De gemeente Eemsdelta verwacht dat de keuzes in VAWOZ aansluiten bij zowel de afspraken uit Nij Begun als de ontwikkelrichting van het NOVEX-gebied Groningen. Beide trajecten zijn immers bedoeld om Noord-Groningen perspectief te bieden via verduurzaming, economische vernieuwing en versterking van de energie-infrastructuur.

Hernieuwbare energie moet ten goede komen aan economische verduurzaming van Noord-Groningen

De gemeente Eemsdelta ziet grote kansen voor het benutten van windenergie op zee ten behoeve van de verduurzaming van het chemisch en industrieel cluster op de Oosterhorn te Delfzijl. De industrie op de

POSTADRES
Postbus 15
9900 AA Appingedam

BEZOEKADRES
Kijk op onze website voor
adressen en openingstijden.

CONTACT
T 14 0596
E gemeente@eemsdelta.nl

eemsdelta.nl

Oosterhorn, welke door het Rijk gezien wordt als XXL-industrieterrein van Nationaal Belang, staat voor een omvangrijke verduurzamingsopgave. Hiervoor zijn grote hoeveelheden duurzame elektriciteit en groene waterstof noodzakelijk. De beschikbaarheid van hernieuwbare energie vormt een essentiële randvoorwaarde voor het behoud van bestaande werkgelegenheid, het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en het realiseren van nationale klimaatdoelstellingen. Wij verzoeken het Rijk daarom om bij toekomstige keuzes over aanlanding, waterstofinfrastructuur en energie-infrastructuur nadrukkelijk rekening te houden met de strategische betekenis van het industriecluster Oosterhorn. De inzet van windenergie op zee dient niet uitsluitend te worden beschouwd vanuit landelijke systeemefficiëntie, maar ook vanuit regionale economische transitie en verduurzaming.

PAWOZ en Tunnel

Voor Noord-Nederland is voorafgaand aan het ontwerpprogramma VAWOZ een intensief proces doorlopen voor het Programma Aansluiting Wind Op Zee – Eemshaven (PAWOZ). Vorig jaar zomer heeft de minister van Klimaat en Groene Groei besloten de projectprocedure te starten voor de aansluiting van windpark Doordewind via de Schiermonnikoog Wantijroute. Wanneer deze route wordt gerealiseerd landt er 4 GW aan in de Eemshaven, dit is voor de ontwikkeling in onze regio erg belangrijk. Gezien de afspraken die wij over de aanlanding gemaakt hebben in Nij Begun zien wij dit als een goed begin.

De regio heeft ingezet op de Tunnelroute. Binnen PAWOZ leverden de onderzoeken naar de Tunnelroute nog onvoldoende informatie om deze route op te nemen in de projectprocedure. Daarom heeft de minister vorig jaar besloten de Tunnelroute en de Oude Westereemsroute in beeld te houden voor toekomstige aanlandingen en de Tunnelroute in het ontwerpprogramma VAWOZ verder te onderzoeken. Wij zien de Tunnelroute als toekomstbestendige energie-infrastructuur voor verdere uitbouw van wind op zee. U geeft echter in het ontwerpprogramma VAWOZ aan dat er voor Noord-Nederland nu geen voorkeursalternatief is aangewezen, omdat de twee routes in Noord-Nederland – de Tunnelroute en de Oude Westereemsroute – een te hoge mate van onzekerheid en complexiteit kennen. In de puzzel die te leggen is voor het hele Nederlandse energiesysteem vinden wij dat hierin andere keuzes te maken zijn.

Voorkom dat kernenergie de ontwikkeling van hernieuwbare energie in Noord-Groningen verdringt

Onze inwoners ondervinden nog dagelijks de lasten die zijn voortgekomen uit de gaswinning in Groningen. Een kerncentrale in kern aardbevingsgebied doet totaal geen recht aan de ereschuld die het rijk heeft aan de inwoners van de provincie Groningen. Het vertrouwen in de landelijke overheid in onze regio is zeer broos en het Rijk doorkruist hiermee het proces tussen Rijk en Groningen om te werken aan het herstel van vertrouwen na de gaswinning. Met Nij Begun is wettelijk vastgelegd in de Groningenwet dat er wordt gebouwd aan vertrouwen en het sociaal en mentaal welzijn. Nu het Rijk in VAWOZ de Eemshaven als serieuze optie voor kerncentrales positioneert, vormt dit een belemmering om tot het herstel van het vertrouwen te komen.

De gemeente Eemsdelta heeft zich daarnaast eerder, net als gemeente Het Hogeland, de provincie Groningen en de Tweede Kamer uitgesproken tegen de mogelijke vestiging van een kerncentrale in de Eemshaven. Wij constateren dat het ontwerpprogramma aangeeft dat de beschikbare netcapaciteit in Noord-Nederland kan veranderen indien grootschalige energieproductie, zoals kernenergie, wordt aangesloten op het regionale hoogspanningsnet. Daarmee ontstaat het risico dat toekomstige aanlandingen van windenergie op zee of de beschikbaarheid van duurzame elektriciteit voor regionale verduurzaming onder druk komen te staan. Wij vinden dit een ongewenste ontwikkeling. Wij vinden dat beschikbare ruimte op het energiesysteem in Noord-Groningen primair moet worden benut voor de verdere ontwikkeling van hernieuwbare energie, waterstofproductie, elektrificatie van de industrie en het realiseren van de klimaatdoelstellingen. Kerncentrales aan het werelderfgoed Waddenzee zien wij als zeer ongewenst en onbespreekbaar.

Versterk de koppeling tussen wind op zee, waterstof en industrie

De gemeente Eemsdelta onderschrijft de conclusie dat Noord-Groningen een kansrijke regio blijft voor toekomstige waterstofontwikkeling. Wij verzoeken het Rijk om de mogelijkheden voor waterstofaanlanding, waterstoftransport en elektrolyse in Noord-Groningen actief te blijven ontwikkelen, ondanks de tijdelijke vertraging van waterstofproductie op zee. Voor de regio zijn deze ontwikkelingen essentieel voor de verduurzaming van de bestaande industrie, het behoud van concurrentiekracht en het creëren van nieuwe werkgelegenheid. Daarbij vragen wij bijzondere aandacht voor de samenhang tussen Eemshaven, Oosterhorn, het waterstofnetwerk en de bredere economische ontwikkeling van Noord-Groningen.

Conclusie

De gemeente Eemsdelta ondersteunt de doelstellingen van Programma VAWOZ, maar is van mening dat de huidige keuzes onvoldoende aansluiten bij de afspraken uit Nij Begun, NOVEX Groningen en de economische transitieopgave van Noord-Groningen.

Wij verzoeken het Rijk daarom:

1. Recht te doen aan de afspraken uit Nij Begun en deze gestand te houden;
2. Noord-Groningen een volwaardige positie te geven bij toekomstige aanlandingen van windenergie op zee;
3. De beschikbaarheid van hernieuwbare energie voor de verduurzaming van het chemisch cluster Oosterhorn te Delfzijl als zwaarwegend belang mee te nemen;
4. Kernenergieontwikkelingen in Groningen uit te sluiten zodat;
 - a) Er uitvoering wordt gegeven aan de aangenomen Kamermoties en regionale moties en er geen kerncentrales in Groningen worden gevestigd, en;
 - b) deze dan ook niet de ontwikkeling van windenergie op zee, waterstof en industriële verduurzaming in Noord-Groningen en de afspraken uit Nij Begun verdringen;
5. De verdere ontwikkeling van waterstofinfrastructuur en duurzame industrie in Noord-Groningen actief te ondersteunen.

De gemeente Eemsdelta ziet VAWOZ als een kans om invulling te geven aan zowel de nationale klimaatopgave als aan een duurzaam economisch perspectief voor de regio. Wij verwachten dat het Rijk deze mogelijkheden in lijn met de uitgangspunten en afspraken vanuit Nij Begun daadwerkelijk uitvoert.

Hoogachtend,
college van burgemeester en wethouders gemeente Eemsdelta,

Ben Visser
burgemeester

Verzonden: 6/17/2026 7:46:11 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 26
Postcode: 9980 AA
Woonplaats: Uithuizen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Het Hogeland

Zienswijze/reactie

Hierbij ontvangt u de door het college van B&W vastgestelde zienswijze op het ontwerpprogramma VAWOZ. Zie voor de inhoudelijke zienswijze de bijgevoegde brief

109526007_11603383_365175_1_zienswijze_ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Bureau Energieprojecten
inspraakpunt programma VAWOS
[REDACTED]
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Datum: 9 juni 2026
Uw brief van: -
Uw kenmerk: -
Ons kenmerk: Z.HHL.101429
Onderwerp: Zienswijze gemeente Het Hogeland op ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer [REDACTED],

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Een aantal zaken dat u daarin naar voren brengt onderkennen wij. Onder andere het belang van wind op zee voor de energietransitie, energieonafhankelijkheid en leveringszekerheid, maar ook de te leggen puzzel voor het landelijke energiesysteem. In deze zienswijze gaan wij in op welke rol de gemeente Het Hogeland graag wil spelen om deze puzzel samen met u op te lossen. Wij zien dat onze eerder uitgebrachte regioadviezen goed zijn verwoord in het ontwerpprogramma VAWOZ. Tegelijkertijd hebben wij wel zorgen over een aantal zaken dat in het programma wordt benoemd, waaronder de relatie die wordt gelegd met de projectprocedure nieuwbouw kerncentrales. In deze zienswijze gaan wij ook daar nader op in.

Groningen als belangrijke energieleverancier

Groningen heeft een lange geschiedenis als de motor van de Nederlandse energievoorziening. Van de turfwinning in het verre verleden tot de gaswinning uit het Groningenveld en de omliggende velden. Ook de huidige energiecentrales in de Eemshaven voorzien Nederland van veel energie. Zoals u weet heeft de gaswinning ook een keerzijde. Wij ondervinden daar nog dagelijks de negatieve effecten van. De ereschuld die is onderkend door de rijksoverheid heeft geleid tot afspraken die door Rijk en regio zijn vastgelegd in Nij Begun. Met Nij Begun wordt gewerkt aan herstel en perspectief in onze regio. Aanlanding van wind op zee maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. Voor de verdere toekomst zetten wij stevig in op hernieuwbare energie. Wij zien – net als u – dat wind op zee daarvoor onze grootste, duurzame en bewezen bron is.

Maatregel 35.1 Nij Begun

Met maatregel 35.1 in Nij Begun hebben het toenmalige kabinet en de gemeente Het Hogeland met elkaar vastgelegd dat Groningen dé waterstofprovincie van Nederland wordt en dat tenminste 33 procent van de nog aan te leggen capaciteit voor wind op zee zal aanlanden in de provincie Groningen.

Dat zorgt voor nieuwe en innovatieve bedrijvigheid, het stimuleren van het lokale midden- en kleinbedrijf, duurzaam perspectief voor de industrie en toekomstbestendige werkgelegenheid. Daarnaast levert deze vergroening een forse bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving en gezondheid in Groningen.

PAWOZ en Tunnel

Voor Noord-Nederland is voorafgaand aan het ontwerpprogramma VAWOZ een intensief proces doorlopen voor het Programma Aansluiting Wind Op Zee – Eemshaven (PAWOZ). Vorig jaar zomer heeft de minister van Klimaat en Groene Groei besloten de projectprocedure te starten voor de aansluiting van windpark Doordewind via de Schiermonnikoog Wantijroute. Wanneer deze route wordt gerealiseerd landt er 4 GW aan in de Eemshaven en dit is gezien de afspraken die wij over de aanlanding gemaakt hebben in Nij Begun een goed begin.

Bij de verdere uitbreiding van de Eemshaven – de ontwikkeling van de Oostpolder – sorteren wij voor op de transitie naar duurzame, hernieuwbare energie. Zo is een deel van de Oostpolder bestemd voor infrastructurele voorzieningen ten behoeve van de energietransitie. TenneT bouwt daar een nieuw hoogspanningsstation dat meer dan 8 GW kan verwerken, waarmee groene waterstof kan worden gemaakt waar veel wind op zee voor nodig is. Dit is één van de 25 prioritaire HS-ontwikkelingen en daarmee een essentieel vliegwiel voor de groene waterstofeconomie.

De regio heeft voor de aanlanding daarvan ingezet op de Tunnelroute. Binnen PAWOZ leverden de onderzoeken naar de Tunnelroute nog onvoldoende informatie om deze route op te nemen in de projectprocedure. Daarom heeft de minister vorig jaar besloten de Tunnelroute en de Oude Westereemsroute in beeld te houden voor toekomstige aanlandingen en de Tunnelroute in het ontwerpprogramma VAWOZ verder te onderzoeken. Wij zijn heel tevreden over de manier waarop dit is opgepakt door uw ministerie en hoe dit momenteel wordt uitgewerkt. Wij zijn groot voorstander van de Tunnelroute als toekomstbestendige energie-infrastructuur voor verdere uitbouw van wind op zee. U geeft echter in het ontwerpprogramma VAWOZ aan dat er voor Noord-Nederland nu geen voorkeursalternatief is aangewezen, omdat de twee routes in Noord-Nederland – de Tunnelroute en de Oude Westereemsroute – een te hoge mate van onzekerheid en complexiteit kennen. In de puzzel die te leggen is voor het hele Nederlandse energiesysteem vinden wij dat hierin andere keuzes te maken zijn.

Waterstof

Binnen PAWOZ is niet alleen de aansluiting van windpark Doordewind (met kabelsystemen richting de Eemshaven) onderzocht. Ook mogelijke leidingtracés voor aansluiting van het waterstofdemonstratieproject Ten Noorden van de Waddeneilanden zijn onderzocht. In de Klimaat- en Energienota van 16 september 2025 heeft het Rijk echter aangekondigd de voorbereidingen voor waterstofproductie en -transport op zee voor vijf jaar te pauzeren. Productie van windenergie en groene waterstof op zee is voor ons cruciaal voor de transitie van de industrie die overschakelt op waterstof en is daarmee een belangrijke vestigingsfactor voor nieuwe bedrijven. Wij zien waterstof als kansrijke nieuwe drager in de energiemix, maar door de pauzering vanuit het Rijk loopt deze ontwikkeling vertraging op. In de regio blijven wij inzetten op de ontwikkeling van waterstofproductie passend bij de regionale vraag in een transitiepad van blauwe naar groene waterstof.

Juist daarom vinden wij het van belang dat binnen VAWOZ voldoende ruimte wordt behouden voor toekomstige waterstofontwikkelingen in Noord-Nederland en dat de Eemshaven als aanland- en conversielocatie nadrukkelijk in beeld blijft.

Relatie kerncentrale en energiemix

In het ontwerpprogramma VAWOZ maakt u een koppeling met de mogelijke bouw van twee kerncentrales. U schrijft dat in de projectprocedure nieuwbouw kerncentrales (NKC) momenteel onderzoek wordt gedaan naar de nieuwbouw van twee conventionele kerncentrales op locaties in het Sloegebied, nabij Terneuzen, de Tweede Maasvlakte en in de Eemshaven. En dat de locatiekeuze voor kerncentrales mede bepalend is of aanlandingen in deze regio's mogelijk zijn en vice versa.

Zoals u weet is de gemeente Het Hogeland, samen met de gemeente Eemsdelta, de provincie Groningen en de tweede kamer tegen de bouw van een kerncentrale in de Eemshaven. Er zijn daarover in onze gemeenteraad, Provinciale Staten van Groningen en ook in de Tweede Kamer meerdere moties aangenomen waarin Kamerleden het kabinet oproepen geen kerncentrales in Groningen te realiseren (moties: Sienot/Mulder (2021); Beckerman cs. (2021); Postma (2025)).

Wij willen onze schaarse ruimte – gelegen aan het kostbare Waddengebied, dat niet voor niets UNESCO-werelderfgoed is – juist inzetten voor hernieuwbare energiebronnen, verduurzaming en vergroening en een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Eén die uitgaat van meer aanlanding van wind op zee en groene waterstof als belangrijke nieuwe drager in de energiemix. Zoals binnen Nij Begun ook is afgesproken en waarbinnen inmiddels ook stappen worden gezet om dat mogelijk te maken (via het uitvoeringsplan “Energiek Groningen”). Ook binnen het NOVEX Gebied Groningen en Masterplan Zeehavens zijn en worden hier afspraken over gemaakt. Daarin wordt ook ingezet op een stevige economische ontwikkeling in het gebied.

Bezien vanuit het landelijke energiesysteem focust VAWOZ zich op aanlandingen in het westen van het land. Wij denken dat de Eemshaven uitermate geschikt en ook kosteneffectief kan zijn voor aanlandingen vanuit windgebieden 6 en 7 via de Tunnelroute en plek kan bieden voor toekomstige windparken. Ook gelet op de landelijke ambities voor wind op zee na VAWOZ. Groningen wil graag een bijdrage leveren om die ambities waar te maken en zoekt naar opschaling van groene waterstof voor de verduurzaming van de industrie in Delfzijl, Oost-Groningen en Emmen.

Geopolitiek

Gelet op geopolitieke spanningen, de energiecrisis, leveringszekerheid en energieonafhankelijkheid begrijpen wij heel goed dat er tempo moet worden gemaakt in de energietransitie. In het ontwerpprogramma VAWOZ benadrukt u dan ook het belang van wind op zee en dat onderschrijven wij. De wind waait hier immers altijd! Dit in tegenstelling tot uranium, dat als grondstof niet in onze polders en zelfs niet binnen Europa voorhanden is. Uranium is geen hernieuwbare bron en wordt gespleten met technieken waarbij kernafval vrijkomt. Voor dit afval is ook nog geen oplossing om het veilig en verantwoord op te slaan.

Overige ambities Eemshaven

Naast onze ambities voor wind op zee, vergroening en verduurzaming van de industrie en de waterstofeconomie, staan wij ook open voor ontwikkelingen in de Eemshaven die in het kader van veiligheid vanuit het ministerie van Defensie gewenst zijn. Dat geldt ook voor eventuele diepere aanlandingen waar uw ministerie onderzoek naar doet.

Zoals eerder aangegeven zetten wij ook stevig in op economische ontwikkelingen in onze havens met de ontwikkeling van de Oostpolder en een vaarverbinding naar Noorwegen.

Kosten en planning

Vanuit het perspectief van kosten en planning vinden wij dat de focus ook vol op de ontwikkeling van de Tunnelroute zou moeten liggen. De bouw van kerncentrales is duurder dan de ontwikkeling van de Tunnelroute. (€ 20 tot € 25 miljard euro voor een traditionele kerncentrale versus € 2,5 tot € 4 miljard voor drie tunnelbuizen, exclusief kabels). Dit wordt onderschreven door CE Delft. Uit het ontwerpprogramma VAWOZ blijkt dat de Tunnelroute in 2040 gerealiseerd kan zijn en op zijn laatst 2044. Een kerncentrale kan op zijn vroegst in 2050 operationeel zijn.

Ook is windenergie een veel kostenefficiëntere manier van opwek. Een grote kerncentrale heeft een vermogen van 1,1 tot 1,7 GW terwijl alleen Doordewind al 4 GW levert met minder kosten. Wij vinden dat wij moeten willen investeren in de toekomst en niet in een techniek die pas in 2050 operationeel kan zijn waarbij ook nog geen oplossing is voor het kernafval.

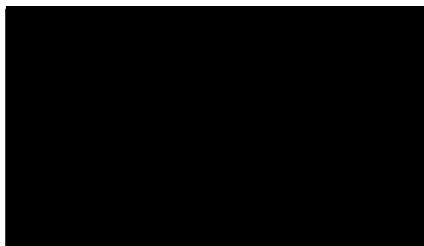
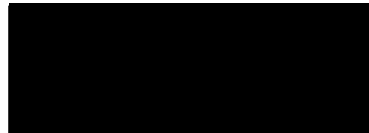
Conclusie

Gelet op de afspraken die in Nij Begun zijn gemaakt, zetten wij in onze regio in op een duurzame energietransitie met hernieuwbare energiebronnen en een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Dat betekent meer aanlanding van wind op zee en inzetten op waterstof als belangrijke drager. Eerst door een deel van de aan te landen windenergie om te zetten in groene waterstof en zo een brug te slaan naar waterstofproductie op zee. Een kerncentrale past niet in die visie. Ook de (economische) ambities die wij voor ogen hebben, zoals de ontwikkeling van de Oostpolder, ruimte bieden aan Defensie en diepe aanlandingen verhouden zich niet goed met de eventuele komst van een kerncentrale. Wij zijn tevreden over de manier waarop de Tunnelroute de afgelopen periode nader is uitgewerkt. De inschatting is dat de Tunnelroute op zijn vroegst in 2040 gereed kan zijn. Wij roepen u daarom op om voor de Tunnelroute een projectprocedure te starten (na afronding van de nadere verkenning die uw ministerie heeft uitgevoerd). Maak afspraken binnen het kabinet en beleg het initiatiefnemerschap voor de projectprocedure bij Rijkswaterstaat. Of realisatie van de tunnel mogelijk is moet blijken uit die procedure, maar dan kan in ieder geval tempo worden gemaakt en blijft 2040 in beeld als realisatiejaar. Het is dan ook te vroeg om de tunnel binnen VAWOZ in categorie 2 "overige alternatieven" te plaatsen. Gelet op de belangen en problematiek die vanuit het landelijke energiesysteem spelen denken wij dat u er goed aan doet de Tunnelroute prominenter neer te zetten in VAWOZ.

In deze zienswijze hebben wij aangegeven waar wij samen met u voor willen gaan: de gemeente Het Hogeland kiest voor een energiesysteem gebaseerd op wind op zee, waterstof, regionaal ingepaste energie-infrastructuur en industriële verduurzaming, en niet voor een kerncentrale in de Eemshaven. De Tunnelroute is een unieke kans om Nederland op de kaart te zetten met een robuust, toekomstbestendige energiesysteem. Daarover gaan wij graag de gesprekken aan in de komende periode.

Hoogachtend,

namens het college van burgemeester en wethouders van Het Hogeland,

J.C.F. Broekhuizen
Burgemeester

Verzonden: 6/19/2026 7:49:48 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 1
Postcode: 4530 AA
Woonplaats: Terneuzen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Terneuzen

Zienswijze/reactie

zie bijlage

109547572_11605849_Brief_zienswijze_VAWOZ_Terneuzen.pdf

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Realisatie Energietransitie
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

uw brief van
uw kenmerk
zaaknummer
contactpersoon
telefoon
e-mail
verzonden

874970

14 0115

Terneuzen, 16 juni 2026

Onderwerp: Zienswijze programma VAWOZ

Beste mevrouw [REDACTED],

Hierbij dienen wij een zienswijze in op het Ontwerpprogramma VAWOZ dat sinds 22 mei 2026 ter inzage ligt. Wij waarderen de zorgvuldige voorbereiding en de onderzoeken die zijn uitgevoerd. Toch willen wij enkele belangrijke aandachtspunten meegeven.

Hoofdpijnen regioadvies

Wij onderschrijven de hoofdpijnen van het regioadvies en verzoeken u deze expliciet over te nemen in de verdere besluitvorming. In samenspraak met de gemeente Sluis en de provincie Zeeland hebben wij de volgende uitgangspunten ingebracht:

1. Een zo kort mogelijk tracé over land.
2. Een tracé dat zo min mogelijk overlast veroorzaakt voor omwonenden.
3. Een goede aansluiting op de andere Rijksenergieprojecten op de Mosselbanken/Paulinapolder.

Voorkeur groene energie

Wij geven een duidelijke voorkeur aan groene, duurzame energie boven kernenergie. Groene energie past beter bij de duurzame energietransitie, heeft een lager risicoprofiel en veroorzaakt minder overlast voor de leefomgeving en onze inwoners.

Clustering van energie infrastructuur oostelijk op de Mosselbanken

Wij verzoeken u om de ondersteunende infrastructuur (zoals transformatorstations) voor de 380 kV-aanlanding, VAWOZ en kernenergie zoveel mogelijk oostelijk op de Mosselbanken te plaatsen en te clusteren. Het is belangrijk om hierin rekening te houden met de vastgelegde risicocontouren op de plankaart. De vestiging van 380kV en VAWOZ mag de vestiging van kerncentrales op (delen van) de Mosselbanken niet onmogelijk maken. Wij realiseren ons dat VAWOZ weinig kans maakt als de Rijksoverheid sterk inzet op kernenergie. Een evenwichtige mix van energievormen blijft hierin noodzakelijk.

Conclusie zienswijze

Wij zijn van mening dat het expliciet opnemen van deze uitgangspunten belangrijk is voor een evenwichtige invulling van het plan, waarbij zowel de energietransitie als de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit in onze regio voldoende worden verzekerd. Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze zorgvuldig meeweegt in de definitieve besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en Wethouders van Terneuzen,

burgemeester,

Franc Weerwind

Verzonden: 6/19/2026 12:52:15 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Geen nieuwe kerncentrales in Zeeland/ Zeeuws Vlaanderen!

We hebben Borssele en net om de hoek het ouwe Den Doel, dat is echt voldoende!

Ik ben sowieso tegenstander van kernenergie, tot vandaag de dag weet niemand wat met het radioactiv afval moet gebeuren.

Dan liever de aanlanding van wind op zee zoals in uw planning genoemd.

Verzonden: 6/19/2026 6:05:49 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Landbouwbedrijf [REDACTED]

Zienswijze/reactie

De zienswijze is als bijlage toegevoegd

109554232_11607449_Zienswijze_op_het_Ontwerpprogramma_VAWOZ[REDACTED].pdf

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Groede, 19 juni 2026

Betreft: Zienswijze op het Ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dien ik een zienswijze in op het Ontwerpprogramma VAWOZ voor zover daarin zoekgebieden, tracés of voorkeursalternatieven zijn opgenomen die betrekking hebben op mijn landbouwgronden in de gemeente Sluis.

Het betreft de volgende percelen:

- Kadastrale gemeente [REDACTED], sectie [REDACTED], nummer [REDACTED];
- Kadastrale gemeente [REDACTED], sectie [REDACTED], nummer [REDACTED].

Ik ben eigenaar en exploitant van bovengenoemde landbouwgronden nabij Groede, de grond is reeds 100 jaar familiebezit. Ik ben tegen het opnemen van deze gronden in een kabeltracé, zoekgebied of voorkeursalternatief voor de aanlanding van windenergie op zee.

De aanleg van hoogspanningsverbindingen veroorzaakt een langdurige verstoring van de bodemstructuur, mijn drainage en waterhuishouding. De gevolgen hiervan kunnen nog vele jaren na aanleg merkbaar zijn en leiden tot opbrengstverlies en waardevermindering van de grond.

De landbouwgronden rondom Groede behoren tot de economisch waardevolle agrarische gebieden van Zeeuws-Vlaanderen.

De energietransitie is een nationaal belang, maar dit rechtvaardigt niet automatisch het doorsnijden van hoogwaardige landbouwgrond wanneer alternatieven beschikbaar zijn langs bestaande infrastructuur, wegen, dijken, leidingenstroken of industriële corridors.

Ik verzoek daarom nadrukkelijk om landbouwgrond als laatste optie te beschouwen.

Landbouwbedrijf [REDACTED]

Telefoon [REDACTED]

Mobiel + [REDACTED]

Email [REDACTED]

KvK-nummer [REDACTED]

BTW-nummer [REDACTED]

Bankrekeningnummer [REDACTED]

Uit het Ontwerpprogramma blijkt dat meerdere routes en alternatieven zijn onderzocht en dat verdere uitwerking in latere procedures zal plaatsvinden. Ook wordt aangegeven dat effecten op bodem, water, landbouw en leefomgeving onderdeel van de beoordeling zijn.

Voor mijn percelen ontbreekt echter een concrete onderbouwing waarom juist deze gronden noodzakelijk zouden zijn voor een kabelverbinding en waarom minder belastende alternatieven niet mogelijk zijn.

De aanleg van ondergrondse hoogspanningskabels beperkt het gebruik van mijn eigendom gedurende lange tijd.

Dit heeft gevolgen voor:

- grondbewerking;
- drainage;
- toekomstige investeringen;
- bedrijfsontwikkeling;
- verkoopbaarheid van de grond.

Hiermee wordt ingegrepen in mijn eigendomsrecht. Een dergelijke inbreuk moet noodzakelijk, proportioneel en zorgvuldig gemotiveerd zijn. Naar mijn mening is daarvan op dit moment onvoldoende sprake.

De omgeving van Groede heeft reeds te maken met diverse ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van natuur, waterbeheer, recreatie, kustversterking en energietransitie.

Door opnieuw beslag te leggen op landbouwgrond ontstaat een onevenredige druk op een gebied dat al veel nationale opgaven moet accommoderen.

Ik verzoek u:

1. de percelen [REDACTED] en [REDACTED] uit alle zoekgebieden, tracés en voorkeursalternatieven te verwijderen;
2. geen kabelverbindingen over deze percelen aan te leggen;
3. alternatieve routes langs bestaande infrastructuur nader te onderzoeken;
4. de belangen van landbouw, bodemkwaliteit, waterbeheer en eigendomsrechten zwaarder te laten wegen bij de definitieve besluitvorming.

Landbouwbedrijf [REDACTED]

Telefoon [REDACTED] Mobiel [REDACTED] Email [REDACTED]

KvK-nummer [REDACTED] BTW-nummer [REDACTED] Bankrekeningnummer [REDACTED]

Ik verzoek u deze zienswijze volledig mee te nemen bij de vaststelling van het definitieve
Programma VAWOZ.

Hoogachtend,

[REDACTED]

Landbouwbedrijf [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

Landbouwbedrijf [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Telefoon [REDACTED] Mobiel [REDACTED] Email [REDACTED]

KvK-nummer [REDACTED] BTW-nummer [REDACTED] Bankrekeningnummer [REDACTED]

Verzonden: 6/19/2026 10:17:53 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [REDACTED] Agro

Zienswijze/reactie

De zienswijze is als bijlage toegevoegd

109555186_11607705_Zienswijze_Ontwerpprogramma_VAWOZ[REDACTED].pdf

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Groede, 19 juni 2026

Betreft: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040

Geachte heer/mevrouw

Ondergetekende is gebruiker van landbouwgronden in de gemeente Sluis, gelegen nabij Groede, waaronder:

- Kadastrale gemeente [REDACTED], sectie [REDACTED], perceel [REDACTED];
- Kadastrale gemeente [REDACTED], sectie [REDACTED], perceel [REDACTED].

Hierbij dien ik een zienswijze in tegen het Ontwerpprogramma VAWOZ voor zover daarin kabelverbindingen, zoekgebieden of tracés zijn opgenomen die deze landbouwgronden kunnen raken.

De aanleg van hoogspanningskabels heeft aanzienlijke gevolgen voor de dagelijkse bedrijfsvoering. Tijdens de aanleg ontstaat hinder door grondwerkzaamheden, beperkingen in bereikbaarheid en verlies van productiegrond.

Daarnaast kunnen langdurige gevolgen optreden door:

- verstoring van de bodemstructuur;
- verdichting van landbouwgrond;
- beschadiging van drainagevoorzieningen;
- verstoring van de waterhuishouding;
- verminderde opbrengsten;
- beperkingen bij toekomstige teeltmaatregelen.

Deze gevolgen raken rechtstreeks mijn bedrijfsvoering en inkomen. De gronden worden regelmatig door mij gehuurd voor de teelt van uien, sjalotten, aardappelen of suikerbieten.

IBAN [REDACTED] BIC [REDACTED] KvK [REDACTED] Tel. [REDACTED] 6
[REDACTED] BTW-nr [REDACTED]

Uit het Ontwerpprogramma blijkt dat landbouworganisaties en agrarische belangen onderdeel zijn geweest van het participatieproces. Ook zijn effecten op bodem, water, leefomgeving en ruimtegebruik onderzocht.

Desondanks ontbreekt een concrete beoordeling van de gevolgen voor individuele landbouwbedrijven en grondgebruikers in de omgeving van Groede.

Hierdoor is onvoldoende inzichtelijk gemaakt welke economische schade en gebruiksbeperkingen voor agrariërs zullen ontstaan.

De landbouwgronden rond Groede behoren tot de meest productieve landbouwgebieden van Zeeuws-Vlaanderen

Het permanent reserveren van deze gronden voor kabelverbindingen staat op gespannen voet met zorgvuldig ruimtegebruik. Hoogwaardige landbouwgrond dient zoveel mogelijk te worden ontzien, zeker wanneer alternatieven langs bestaande infrastructuur of reeds verstoorde gebieden beschikbaar zijn.

De landbouw in West-Zeeuws-Vlaanderen is sterk afhankelijk van een goed functionerend drainage- en watersysteem.

Graafwerkzaamheden voor kabelverbindingen brengen risico's met zich mee voor:

- bestaande drainage;
- afwatering van percelen;
- grondwaterbeheer;
- bodemkwaliteit.

Herstel van dergelijke schade is vaak kostbaar en niet altijd volledig mogelijk.

West-Zeeuws-Vlaanderen wordt reeds geconfronteerd met diverse ruimtelijke claims vanuit natuurontwikkeling, waterbeheer, recreatie, kustverdediging en energietransitie.

Het toevoegen van een nieuwe grootschalige energieverbinding vergroot de druk op het buitengebied en beperkt de ontwikkelingsmogelijkheden van landbouwbedrijven verder.

Ik verzoek u:

1. af te zien van kabeltracés over de door mij gebruikte landbouwgronden;
2. alternatieve routes langs bestaande infrastructuur nader te onderzoeken;
3. landbouwkundige belangen, bodemkwaliteit en waterhuishouding zwaarder mee te wegen;
4. de gevolgen voor agrarische bedrijfsvoering expliciet te onderzoeken;
5. deze zienswijze volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming over het Programma VAWOZ.

Hoogachtend,

[Redacted]

[Redacted]

Namens

[Redacted] Agro met de volgende maten:

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

IBAN

[Redacted]

BIC

KvK

Tel.

BTW-nr

Verzonden: 6/20/2026 10:41:14 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens: [REDACTED]
Organisatie:

Zienswijze/reactie

Wij zijn TEGEN de aansluiting van windenergie op de voorkeursalternatieven locaties in de Noordzee op het hoogspanningsnet. Onze argumenten waarom wij beslist niet willen dat de Noordzee hiervoor wordt gebruikt:

Onderzoek heeft al uitgewezen dat zeevogels tot kilometers buiten windparken verdwijnen of zich te pletter vliegen tegen de bladen. Vissen, o.a. bruinvissen worden verjaagd door onderwatergeluid. Wetenschappers waarschuwen dat al die bouwwerken stroming, zuurstof, plankton en voedselketens veranderen. Kortom: flora en fauna worden vernietigd. Bovendien vervuilen de ie turbines de horizon. Stop ermee, voordat het te laat is!

Verzonden: 6/21/2026 4:49:26 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Vlietoevers
Huisnummer: 42
Postcode: 2275 DA
Woonplaats: Voorburg
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Hydrogen of Dutch Origin (H2DO) BV

Uw zienswijze/reactie:

Reactie consultatie VAWOZ namens H2DO

Hydrogen of Dutch Origin, ofwel H2DO, spreekt waardering uit voor de zorgvuldige wijze waarop in het Ontwerpprogramma VAWOZ de toekomstige aanlanding van wind op zee is onderzocht, inclusief de integrale afweging van systeemintegratie, ruimte, ecologie en kosten. Tegelijkertijd verzoeken wij respectvol om de keuze van het vorige kabinet om waterstofproductie op zee voor vijf jaar te pauzeren niet als eindbeeld te benaderen. Het betrof namelijk de demonstratieprojecten Demo 1 en Demo 2. Met het indrukken van de pauzeknop werd tevens door het ministerie van EZK, destijds nog KGG, aangegeven dat offshore groene waterstofproductie via de bestaande subsidiemiddelen wel mogelijk is. Dat is wat H2DO momenteel doet, met als ambitie om in 2031 een offshore groene waterstofproductiefaciliteit in windgebied Hollandse Kust Noord operationeel te hebben, om klaar te zijn voor verdere opschaling richting grootschalige productie in windgebieden TNvdW en 6/7. Dit is in lijn met de eerder afgesproken Hamburg Declaratie. In het licht van de snel veranderende geopolitieke context, alsmede de steeds verder oplopende netcongestie, is groene waterstofproductie geen "leuke toevoeging vanaf 2040", maar essentieel voor strategische autonomie en een robuustere verdere uitrol van wind op zee richting 2050.

Sinds de start van VAWOZ is de strategische relevantie van eigen productie van elektronen en moleculen, bij voorkeur groen, alleen maar verder toegenomen. De recente sluiting van de Straat van Hormuz laat pijnlijk duidelijk zien wat de consequenties van energieafhankelijkheid zijn. Het ontwerpprogramma onderstreept zelf dat energieonafhankelijkheid, leveringszekerheid en weerbaarheid zwaarder zijn gaan wegen door geopolitieke spanningen en kwetsbaarheden in de energievoorziening. Juist daarom verdient offshore productie van groene waterstof heroverweging als aanvullende systeemoptie naast elektrische aanlanding. Transport van energie via pijpleidingen, zeker bij windgebieden verder uit de kust, is goedkoper en daarnaast zijn pijpleidingen robuuster en hebben zij minder kritieke materialen nodig. Met offshore groene waterstofproductie wordt ook een deel van de extra HVDC-kosten uitgespaard.

Kijk dus niet naar offshore groene waterstofproductie als een losstaand iets, maar als onderdeel van het gehele energiesysteem, een systeem dat qua energievraag voor 20% uit elektronen en 80% uit moleculen bestaat. Offshore groene waterstof kan drie knelpunten tegelijk helpen oplossen. Ten eerste verlaagt productie op zee de druk op het elektriciteitsnet, omdat omzetting naar moleculen dichtbij de bron op zee congestie op land kan beperken, een logica die VAWOZ ook benoemt bij elektrolyse in relatie tot netbelasting. Ten tweede versterkt zij de strategische autonomie van Nederland, doordat niet alleen duurzame elektriciteit maar ook duurzame moleculen

in eigen ketens beschikbaar komen. Ten derde beperkt zij het beslag op schaarse ruimte en hulpbronnen, waaronder de steeds schaarser wordende zoetwatervoorraad, op land, juist waar ook de vraag van onder meer industrie en datacenters sterk groeit.

Qua ruimte spreekt VAWOZ zelf over het equivalent van 29 voetbalvelden voor een 1 GW-faciliteit, nog exclusief de veiligheidszone eromheen. Die ruimte hebben we niet in Nederland, zonder concessies te doen aan locaties zoals nu Moerdijk. Daarnaast is het van belang het zoetwateraspect zwaarder mee te wegen. Het WUR SeaHydrogen position paper laat zien dat een integrale offshore benadering uitgaat van gebruik van zeewater, benutting van restwarmte en beperking van de afhankelijkheid van drinkwater, en daarmee een relevant antwoord biedt op de toenemende druk op zoetwaterbeschikbaarheid. Datzelfde paper beschrijft bovendien dat zo'n geïntegreerde benadering o.a. kan bijdragen aan extra waterproductie, wat de systeemefficiëntie van offshore waterstofproductie wezenlijk kan vergroten.

H2DO vraagt daarnaast om Noord-Holland expliciet in beeld te houden als logische locatie voor verdere ontwikkeling. VAWOZ identificeert Den Helder en de Kop van Noord-Holland immers als kansrijke gebieden voor waterstofaanlanding bij een herstart en noemt ook het belang van aansluiting op bestaande en toekomstige waterstofinfrastructuur. Het onderzoek naar hergebruik van offshore gasleidingen laat bovendien zien dat scenario's met onder meer NOGAT relevant zijn voor vervolgfawegingen, ook al vraagt dit nader technisch en ruimtelijk onderzoek. Hergebruik is sneller en kostenefficiënter omdat de pijpleiding er al ligt. Ook biedt het een groot voordeel voor de natuur, omdat geen nieuwe kruisingen en aanlandingen door kwetsbaar kustgebied nodig zijn.

Ten slotte verdient ook een gefaseerde ontwikkelroute aandacht. Waar op zeer korte termijn nog gasstromen beschikbaar zijn die nu niet eenvoudig tot de hoogste gasspecificaties zijn op te waarderen, kan conversie naar blauwe waterstof op geschikte locaties een pragmatische eerste stap zijn, mits de infrastructuur doelbewust zo wordt ontworpen dat deze later voor groene offshore waterstof inzetbaar is. Zo kan Noord-Holland uitgroeien tot een robuuste waterstofhub, met hergebruik van bestaande assets, versnelling van marktontwikkeling en behoud van een toekomstbestendige optie voor offshore groene waterstof.

H2DO verzoekt daarom om in het definitieve programma expliciet op te nemen dat offshore groene waterstofproductie niet alleen wordt gepauzeerd, maar ook actief heroverwogen wordt binnen de nieuwe Routekaart Wind op Zee, het vervolg van PEH en de bredere afweging over strategische autonomie, netcongestie, ruimtebeslag en zoetwaterbeschikbaarheid.

Wij zijn te allen tijde bereid om constructief mee te denken en mee te werken als onderdeel van een robuust en weerbaar energiesysteem voor de toekomst.

Verzonden: 6/23/2026 3:27:48 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 4
Postcode: 4760 AA
Woonplaats: Zevenbergen
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Moerdijk

Uw zienswijze/reactie:

zie bijgevoegde brief

109597562_11613639_Gemeente_Moerdijk_-_zienswijze_VAWOZ.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Verzenddatum
23 juni 2026

Ons kenmerk
1939161

Uw kenmerk

Behandeld door

Onderwerp zienswijze gemeente Moerdijk op het ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer, mevrouw,

Met interesse hebben we kennisgenomen van het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (hierna: VAWOZ), die u vanaf 22 mei 2026, inclusief bijlagen, ter inzage heeft gelegd. Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid te reageren op deze documenten.

Ontwerptafel Powerport

Rijk, provincie, waterschap en gemeente(n) werken parallel aan dit project ook intensief samen aan de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk. Daarbij gaat het niet alleen om de vraag naar ruimte voor energie-infrastructuur, maar om de totale vraag naar ruimte in relatie tot energie, economie, mobiliteit, landschap en leefomgeving. Op de Ontwerptafel worden ruimte vragende (fysiek en milieu) opgaven van lokaal, regionaal en nationaal belang integraal afgewogen. Hierbij wordt ook expliciet het belang van structurele verbetering van de leefbaarheid en toekomstbestendig perspectief voor de inwoners en ondernemers (brede welvaart) meegenomen. Tijdens het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van 11 juni 2025 hebben wij met het Rijk afgesproken dat de voortgang van individuele projecten en de keuze voor de uitbreidingsrichting van het Haven en Industrierrein op elkaar worden uitgelijnd zodat toekomstvaste keuzes worden gemaakt. Deze afspraak is 1 december 2025 bekrachtigd en tijdens een inwonersbijeenkomst op 4 juni 2026 door de staatsecretaris van KGG herhaald.

Wij waarderen dat het ontwerpprogramma efficiënt gebruik van de fysieke ruimte als uitgangspunt neemt, en dat de logische combinatie van zoekgebieden voor het converterstation moet aansluiten bij de bestuurlijke afspraken over de uitbreiding van het haven- en industriegebied Moerdijk. Nu het ernaar uitzielt dat op 29 juni 2026 wederom geen besluit wordt genomen over de ontwikkelrichting van het haven en industriegebied, baart ons dat grote zorgen. Hierdoor komt de integrale afweging van de volledige opgave in de Powerport regio, en de structurele verbetering van de leefbaarheid in de regio, onder druk te staan. Dat vinden wij zeer onwenselijk en wij verzoeken u om ook in dit project geen onomkeerbare besluiten te nemen zolang er geen duidelijkheid bestaat over de ontwikkelrichting van het haven en industriegebied.

Proces

Omdat vanuit het Rijk een nieuw mogelijk scenario is geïntroduceerd voor de opgave die in de gemeente Moerdijk zou moeten landen, is ervoor gekozen te schuiven met de datum van de informatiebijeenkomst voor dit project. De informatiebijeenkomst vindt waarschijnlijk plaats op 30 juni 2026, terwijl de termijn voor het indienen van een zienswijze sluit op 2 juli 2026. Wij zijn van mening dat een dergelijke planning onaanvaardbaar is. Inwoners die voor hun informatievoorziening afhankelijk zijn van de informatie die zij op 1 juli 2026 kunnen krijgen, worden op deze manier de mogelijkheid ontnomen om een goed onderbouwde zienswijze in te dienen. Het proces zoals u dat nu voor ogen heeft, past naar onze mening niet bij een zorgvuldige voorbereiding van een besluit.

Raadsbesluit Moerdijk

Op 19 november 2025 heeft de gemeenteraad van Moerdijk een mandaatbesluit genomen over de zoekrichting voor uitbreiding van het haven en industrieterrein, de randvoorwaarden waaronder dat mogelijk is, bouwstenen voor nadere uitwerking in een gebiedsprogramma en de organisatie en financiën die dit vraagt. In de kern houdt het besluit in dat uitbreiding in zuidoostelijke richting niet is toegestaan. Uitbreiding in oostelijke richting kan onder drie voorwaarden worden uitgewerkt:

- Lange termijn duidelijkheid, zekerheid en perspectief voor iedereen die door de plannen

investering in de kaart dat

king tussen de verschillende, enlijke,

In het ontwerpprogramma worden drie kansrijke locaties beschreven voor de plaatsing van een converterstation in (logische) combinatie met het hoogspanningsstation Port of Moerdijk. Wij merken op dat alléén de combinatie die uitgaat van plaatsing van zowel het hoogspanningsstation als het converterstation op locatie Gorsdijk voldoet aan het besluit van de gemeenteraad. Dit hebben wij ook in onze zienswijze op het concept voorkeursalternatief voor POM 380-150-20 kV van 4 juni 2026 (kenmerk: 1935010) duidelijk gemaakt. Wij vragen u nadrukkelijk om in het vervolgproces hier expliciet rekening mee te houden, met name nu er op 29 juni hoogstwaarschijnlijk geen besluit wordt genomen over de ontwikkelrichting van het haven en industriegebied. Daarnaast geeft u aan dat 'in de toekomst nieuwe kansrijke locaties kunnen ontstaan omdat het gebied zich nog verder ontwikkelt'. En dat 'daarom is het zoekgebied voor het converterstation ruimer aangeduid' (kaart op pagina 58). Dit vinden wij op deze manier ongewenst. Het zorgt voor onzekerheid en onduidelijkheid over de aanlandlocatie en is een nieuwe bron voor onrust onder de inwoners. Wij vinden het daarom juist zo belangrijk dat nieuwe locaties voor een converterstation alléén besproken worden vanuit een integrale blik op de ontwikkeling van het gehele gebied.

Relatie met ontwikkeling kernenergie in Zeeland

Het ontwerpprogramma wijst vijf voorkeursalternatieven aan voor een aanlanding, terwijl slechts vier van deze alternatieven gerealiseerd kunnen worden, wanneer rekening wordt gehouden met de inpassing van kernenergie in Zeeland. Hierover hebben wij een aantal vragen. Op welke wijze borgt u dat besluitvormingsprocedures voor de Routekaart Wind op Zee en voor kernenergie in Zeeland gelijk oplopen? Wanneer één voorkeursalternatief moet afvallen, hoe wordt dat dan bepaald? Gaat dat op nettechnische argumenten of andere criteria zoals kosten en realisatietijd. Of speelt de mogelijke afschaling van de opgave in de Powerportregio Moerdijk die u onlangs heeft aangekondigd nog een rol?

Wat is ervoor nodig om in een volgende fase nieuwe aanlandingen voor wind op zee te realiseren, ook wanneer kernenergie in Zeeland is/wordt ingepast? Is er dan voor de afvoer van elektriciteit weer een nieuwe 380 kV verbinding van Zeeland naar de rest van Nederland nodig? Met andere woorden: is de 380 kV verbinding van Tilburg naar Rilland toekomstvast? Wij begrijpen dat volledige beantwoording in deze fase niet mogelijk is. Maar we vragen om maximale transparantie zodat we weten waar we aan toe zijn. De Ontwerptafel heeft vastgesteld dat ongeveer 450 hectare onafwendbaar nodig is voor de energievoorziening, voor verduurzaming van de industrie en voor groei van de circulaire economie. Uit het ontwerpprogramma VAWOZ concluderen wij dat die opgave mogelijk nog groter kan worden.

Voorkeur voor een tracé door de binnenwateren

Het ontwerpprogramma beschrijft dat het voorkeursalternatief voor een aanlanding in Moerdijk bestaat uit één 2GW-verbinding door de Voordelta en de binnenwateren, parallel aan de kabelverbinding van Nederwiek 3. Indien besloten wordt voor een aanlanding in Moerdijk, dan heeft de route door de binnenwateren ook onze voorkeur, omdat deze route de minste impact heeft op de leefomgeving en op ruimtelijke functies. Wanneer deze route niet vergunbaar blijkt te zijn, dan moet volgens u worden teruggevallen op een route over land. De landroutes die eerder zijn onderzocht in fase 1 van het MER voor Nederwiek 3 vormen dan volgens u het vertrekpunt. Dat is wat ons betreft te kort door de bocht. Wij vinden een route door onze gemeente over land niet aanvaardbaar gezien de grote infrastructurele ingrepen die al plaatsvinden en de impact daarvan op de agrarische gronden en gebruiksfuncties. Wij vragen u om dat in de vaststelling van programma VAWOZ expliciet op te nemen.

Flexibele vraagontwikkeling noodzakelijk

Op pagina 24 beschrijft u dat er in het systeem ruimte is voor één aanlanding van 2 GW, *mits* er in de regio voldoende flexibele vraagontwikkeling ontstaat. Dit leidt bij ons tot de volgende vragen. Wat verstaat u onder flexibele vraagontwikkeling? Gaat het om elektrolysecapaciteit? En zo ja, welke mitigerende maatregelen zijn dan nodig om voor voldoende koelwater te zorgen? Welk ruimtebeslag vraagt dit? Hoe groot is de behoefte aan aanvullende flexibele vraag? Wat gebeurt er wanneer die vraagontwikkeling uitblijft? Wat is nodig om die vraag daadwerkelijk flexibel in te zetten voor systeemoptimalisatie? En hoe past deze systeemtechnische eis in uw aankondiging om een alternatief scenario voor de ontwikkelrichting van het haven- en industriegebied te presenteren dat gebaseerd is op een afgeschaalde opgave voor de regio. Kortom, wij missen een duidelijk inzicht in de systeemsamenhang en de gevolgen van keuzes elders in het systeem en de doorwerking op het “kleinere Powerport scenario” zoals door KGG gepresenteerd. Wij verzoeken u om in het definitieve programma VAWOZ in te gaan op deze vragen.

Daarnaast lezen wij op pagina 24 dat de transportcapaciteit op de verbinding tussen Moerdijk en Geertruidenberg beperkt is doordat overschotten van elektriciteit vanuit Zeeland richting de rest van Nederland afgevoerd moeten worden. Betekent dit dat in de toekomst een nieuwe 380 kV verbinding vanaf Moerdijk nodig is, of voorzien de geplande 380 kV verbindingen tussen Tilburg en Rilland en tussen Geertruidenberg en Crayestein / Krimpen aan den IJssel in deze transportcapaciteit? Wij verzoeken u om in het definitieve programma ook deze vragen te beantwoorden.

HVDC Hubs

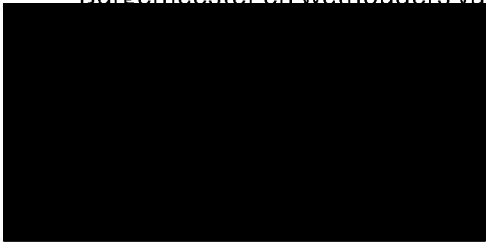
De voorverkenning DAWOZ introduceert de zogenaamde HVDC- hub in relatie tot de diepe aanlandingen. Dat is een schakelstation dat meerdere converterstations met elkaar verbindt en als doel heeft vraag en aanbod van windenergie te verdelen tussen de industriegebieden. De ruimtelijke impact ervan ligt volgens uw inschatting tussen de 11 en 17 hectare. In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn dergelijke hubs nog niet opgenomen.

De introductie van deze hubs in de voorverkenning DAWOZ baart ons zorgen, aangezien dit mogelijk een nieuwe ontwikkeling is met impact op de fysieke ruimte en de milieuruimte in de Powerport regio Moerdijk. Wij verzoeken u ons op korte termijn nader te informeren over nut en noodzaak van deze HVDC-hubs, hoeveel er in Nederland nodig zijn en waar deze mogelijkterwijs gaan landen. Deze ruimteclaims dienen aan de Ontwerptafel besproken te worden.

Ten slotte

Wij vertrouwen erop dat onze samenwerking aan de Ontwerptafel Powerport Moerdijk veel waardevolle input gaat geven voor dit programma. We blijven graag constructief met elkaar in gesprek over de vervolgstappen in het proces van programma VAWOZ, in samenhang met alle andere energie-infrastructuurprojecten in het gebied. En we doen de oproep om in dit project (en ook andere projecten), ruim aandacht te besteden aan een goed participatieproces en de inwoners van Moerdijk duidelijk te informeren over de projecten en de impact daarvan.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Moerdijk,

A.J. Moerkerke
Burgemeester

Verzonden: 6/23/2026 5:52:35 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 664
Postcode: 2300 AR
Woonplaats: Leiden
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: stichting@duinbehoud.nl
Als: Stichting
(Mede) namens:
Organisatie: Stichting Duinbehoud

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

KOESTER DE KUST

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Postbus 664
2300 AR Leiden

071-5143719

stichting@duinbehoud.nl
www.duinbehoud.nl

Kenmerk:
Betreft: zienswijze VAWOZ

Behandeld door:

Datum: 19 juni 2026

L.S.,

Hierbij maakt Stichting Duinbehoud gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het ontwerpprogramma VAWOZ (versie 22 mei 2026).

1. Het werkgebied van Stichting Duinbehoud beslaat de gehele Nederlandse kustzone. Dit betreft de ondiepe Noordzee, de duinen en de binnenduintrand. Deze zienswijze beperkt zich tot dit werkgebied.
2. Een opvallend punt (en gemis) in het ontwerpprogramma VAWOZ is het (deels) ontbreken van specifieke en locatiegebonden informatie over de wijze van uitvoering voor de aanleg van kabels die het kustgebied kruisen. Het is soms lastig te achterhalen welke informatie en argumentatie ten grondslag heeft gelegen aan de gemaakte keuzes voor de voorkeurslocaties voor aanlanding. In overleggen met Tennet/EZK en tijdens informatiebijeenkomsten is veel specifiekere informatie gedeeld dan dat nu is vastgelegd in het ontwerpprogramma.
3. In de gevoerde overleggen met Tennet/EZK is door Stichting Duinbehoud steeds duidelijk gemaakt, dat de locatie van de boorputten en mofputten bij het uitvoeren van boringen onder het duingebied door van cruciaal belang is bij het maken van keuzes tussen de verschillende alternatieven. Helaas ontbreekt die specifieke informatie in het ontwerpprogramma VAWOZ. Vooralsnog gaat Stichting Duinbehoud er vanuit dat boorputten en mofputten volledig buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden komen te liggen.
4. In het ontwerpprogramma VAWOZ worden vijf voorkeurslocaties geselecteerd voor de aanlanding van de kabels vanuit wind op zee:
 - de Kop van Noord-Holland ten zuiden van Julianadorp
 - Velsen-Noord-Heemskerk óf Egmond aan Zee
 - Hoek van Holland
 - Voordelta/Haringvliet
 - NieuwvlietbadEr vanuit gaande dat in al deze gevallen wordt gewerkt met boringen onder het duingebied door en een positionering van de boorputten en mofputten buiten de Natura 2000-gebieden dan kan Stichting Duinbehoud deze keuzes onderschrijven. Met een aantal kanttekeningen:

5. Bij de aanlanding Egmond is het onduidelijk of het tracé door het achterland wel goed inpasbaar is en voor welke wijze van uitvoering wordt gekozen. Een open ontgraving kan hier zeer nadelig uitpakken voor de bodemstructuur, de weidevogels en potenties voor natuurontwikkeling.
6. Onduidelijk is welke specifieke argumenten een rol hebben gespeeld bij het laten vallen van het alternatief Castricum en welke belemmering doorslaggevend is geweest. Met de opmerking over de aanwezigheid van een strategische zoetwatervoorraad wordt weinig specifiek duidelijk gemaakt wat daarbij de belemmeringen zijn voor het boren van een kabel onder het duingebied door. Ook is onduidelijk of de aanwezige parkeerplaatsen onvoldoende ruimte bieden voor de noodzakelijke mofputten bij het uitvoeren van boringen.
7. Stichting Duinbehoud spreekt een duidelijk voorkeur uit voor de aanlanding Velsen-Noord-Heemskerk. Dit betreft een relatief kort tracé over land, het is een bundeling met eerdere aanlandingen en de invloed op natuurwaarden is beperkt. Vanuit het oogpunt van natuur scoort dit alternatief hoog.
8. Bij de aanlanding Hoek van Holland is onduidelijk of het tracé door het achterland wel goed inpasbaar is en voor welke wijze van uitvoering wordt gekozen. Hier wordt het Natuur Netwerk Nederland doorkruist met waardevolle natuur. Een open ontgraving kan hier zeer nadelig uitpakken voor de bodemstructuur en potenties voor natuurontwikkeling.
9. Bij Netten op zee IJmuiden Ver Alpha en Beta is een uitgebreide literatuurstudie over de effecten van het elektromagnetisch veld onderwater uitgevoerd. Hieruit blijkt dat verschillende soorten vissen, zoals zalmachtigen en platvissen, en zeezoogdieren, waaronder bruinvis, mogelijk gevoelig zijn voor de effecten van (elektro)magnetische velden. Het magneetveld reikt bij een begraafdiepte van 1 meter horizontaal tot ongeveer 20 meter van de kabel en verticaal in de waterkolom.
- Op land kunnen bij aanleg van kabels effecten optreden op het bodemleven. Niet alleen door magneetvelden, maar ook door warmte ontwikkeling. Daarom vraagt Stichting Duinbehoud aandacht voor dit milieu effect bij de aanleg van ondergrondse kabels en de verdere uitwerking van de alternatieven en effectbeoordeling.

met vriendelijke groet,

Verzonden: 6/24/2026 9:49:53 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [REDACTED] Agricultura

Uw zienswijze/reactie:

In verband met het trace Nieuwvliet -Terneuzen. Ik heb een perceel landbouwgrond [REDACTED] te [REDACTED]. Mag ik u vragen mijn vooraf te betrekken bij de keuze van de route. Zoals de verbinding nu getekent staat komt ze wel heel dicht bij mijn gebouwen. Dank u,

Verzonden: 6/24/2026 11:30:37 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus 8
Huisnummer: 1
Postcode: 1760 AA
Woonplaats: Anna Paulowna
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens: Regio Kop van Noord-Holland
Gemeente Texel, Schagen en Den Helder
Organisatie: Gemeente Hollands Kroon

Uw zienswijze/reactie:

namens de deelregio Kop van Noord-Holland, de 4 Kopgemeenten Texel, Den Helder, Schagen en Hollands Kroon en mede namens de werkgroep reageren wij graag op het Ontwerpprogramma VAWOZ. Voor de inhoud van onze zienswijze verwijzen wij u graag naar de bijlage.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

109606268_11615690_Regio_Kop_van_NH_-_zienswijze_Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Ons kenmerk:
Datum: 16 juni 2026
Behandeld door:
Onderwerp: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ

Uw kenmerk:
Bijlagen:

Geachte staatssecretaris

De afgelopen jaren hebben wij met u een intensief proces doorlopen om te komen tot het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ). U hebt het ontwerpprogramma op 22 mei 2026 ter inzage gelegd en u geeft iedereen de gelegenheid om een zienswijze in te dienen. Daar maken wij graag gebruik van.

Wij kijken terug op een proces dat, zeker door de relatie met het project 380kV Netuitbreiding Noord-Holland Noord, niet altijd makkelijk was door de verschillende belangen van de diverse stakeholders. De regio Kop van Noord-Holland heeft gedurende het proces haar voorkeuren en standpunten helder geformuleerd en dat steeds standvastig uitgedragen. We zijn blij dat we onze voorkeuren en standpunten ook voor een groot deel terugzien in het nu voorliggende ontwerpprogramma VAWOZ en uw voorkeursalternatief naar de regio Kop van Noord-Holland.

Voorkeursalternatief elektrische aanlanding

In het ontwerpprogramma staat voor de regio Kop het volgende voorkeursalternatief: een 2GW-gelijkstroomkabelroute die vanaf de Noordzee ten zuiden van Julianadorp aan land komt en daarna naar een converterstation loopt op bedrijventerrein Agriport A7 en aansluit op het toekomstige 380kV-hoogspanningstation voortkomend uit het project 380kV Netuitbreiding Noord-Holland Noord.

Gedurende het proces heeft de regio Kop steeds uitgesproken de energietransitie te willen faciliteren door ruimte te bieden binnen de contouren van Agriport A7. De regio Kop heeft immers ook belang bij voldoende elektriciteit voor het elektrificeren en voor verdere economische ontwikkeling. Locaties voor een converter of 380kV-station buiten de contouren van Agriport A7 waren en zijn voor de regio Kop niet bespreekbaar.

Ook heeft de regio Kop, zoals ook in het regioadvies is verwoord, gevraagd om ruimhartige compensatie daar waar geografisch het zwaartepunt van de lasten landt, te starten met een ontwerpende aanpak. In het ontwerpend onderzoek dat voor de locatie voor het 380kV-station wordt uitgevoerd, wordt ook de definitieve locatie voor een converterstation bepaald. Voor de regio Kop is dat dus altijd een van de locaties binnen de contouren van Agriport A7.

In het ontwerpprogramma VAWOZ is uw voorkeursalternatief voor de converter één van de twee locaties NNHNn-C5a of NNHNn-C5b. Zoekgebied NNHNn-C5b overlapt voor een groot deel met het 380kV-zoekgebied NO4, maar loopt door tot de westzijde van de snelweg A7. Ook het zoekgebied NNHNn-C5a loopt door over de westzijde van de A7. Voor de regio Kop zijn alleen locaties binnen de contouren van Agriport A7 bespreekbaar. De regio Kop verzoekt u om in het definitieve programma VAWOZ het gedeelte van de zoeklocaties NNHNn-C5a en NNHNn-C5b ten westen van de A7 te schrappen. We verzoeken u ook om de kaartjes overeenkomstig aan te passen.

Daarbij geven wij aan dat, wat de regio Kop betreft, het deel van de locatie NNHNn-C5b dat binnen de contouren van Agriport A7 ligt onze voorkeur heeft boven de locatie NNHNn-C5a omdat deze locatie NNHNn-C5b overlapt met het 380kV-NNHN zoekgebied NO4. Op deze locatie kunnen de VAWOZ-converter en het 380kV-station gezamenlijk, op maatschappelijk verantwoorde wijze, landschappelijk worden ingepast.

We herkennen ook uw conclusie dat een aanlanding in de regio Kop ten opzichte van andere aanlandingen elders in Nederland minder beperkingen lijkt te hebben. We verwachten dan ook dat een aanlanding in de regio Kop als een van de eerste aanlandingen in het kader van het programma VAWOZ verder zal worden uitgewerkt. Minder beperkingen betekent echter niet dat dat onze inwoners hier niet door zullen worden geraakt. We vragen u dus om in het vervolgproces (projectprocedure) nauw met ons op te blijven trekken met oog voor een zorgvuldige afweging van onze regionale belangen. Daarbij is het essentieel dat er voldoende compensatiegelden beschikbaar worden gesteld.

Aanlanding waterstof

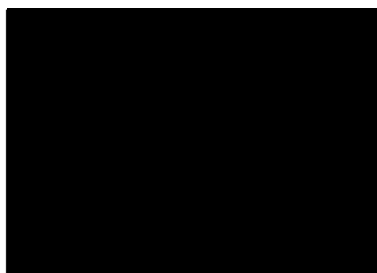
Voor de aanlandingen van waterstof geeft u in het ontwerpprogramma aan dat de ontwikkeling van waterstofproductie op zee is vertraagd en dat daarom de ontwikkeling van de benodigde infrastructuur minder urgent is. De demonstratieprojecten voor het produceren van waterstof op zee zijn voor vijf jaar gepauzeerd. U neemt daarom in het ontwerpprogramma VAWOZ geen beslissing over de locaties voor aanlanding van waterstof.

De regio Kop had graag gezien dat een aanlanding van waterstof nabij Den Helder aangewezen zou worden als één van de twee, bij de start van het programma VAWOZ gezochte, aanlandlocaties voor waterstof. Dit omdat een waterstofaanlanding een belangrijke schakel is voor de ontwikkeling van Den Helder e.o. als waterstofknooppunt. We onderschrijven uw conclusie dat Den Helder een kansrijke aansluitlocatie voor waterstof is. Bij een herstart van het ontwikkelen van waterstofproductie op zee trekken we graag weer samen met u op om de kansen te verkennen.

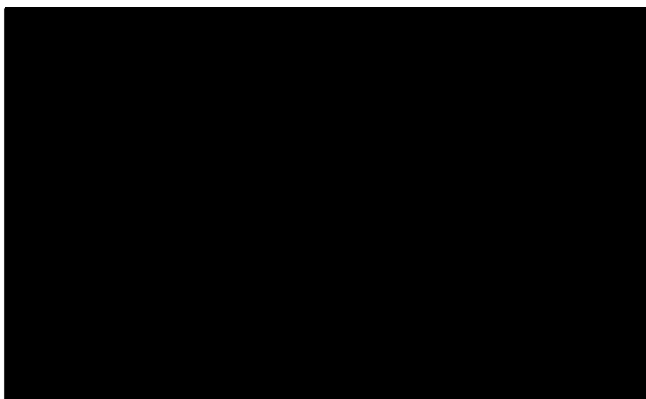
Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Regio Kop van Noord-Holland

Burgemeester en Wethouders van Texel

M. Pol
burgemeester

Burgemeester en Wethouders van Den Helder

J.A. (Jan) de Boer MSc.
burgemeester

Burgemeester en Wethouders van Hollands Kroon

Leon de Lange
15-06-2026
Leon de Lange.
burgemeester

Burgemeester en Wethouders van Schagen

M.J.P. van Kampen-Nouwen
burgemeester

Verzonden: 6/24/2026 3:26:33 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: holistisch therapeut
(Mede) namens: [REDACTED]
Organisatie: Praktijk [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Geef dit project met voorrang uitvoering, en zet daarbij nadrukkelijk in op het onderdeel Groene Waterstof. Het is onbegrijpelijk dat deze kans niet maximaal wordt benut. In plaats van uitsluitend stroomkabels aan te leggen, moet de focus liggen op het direct omzetten van windenergie op zee in groene waterstof en het transport daarvan via leidingen naar land.

Dit levert direct resultaat op: het voorkomt verdere overbelasting van het elektriciteitsnet en zorgt ervoor dat opgewekte energie daadwerkelijk benut wordt. Tegelijkertijd maakt dit de bouw van nieuwe kerncentrales overbodig. Het elektriciteitsnet zit nu al vol en kernenergie komt bovendien veel te laat om een rol te spelen in de huidige energietransitie.

Blijven inzetten op kernenergie is daarom geen realistische of toekomstbestendige keuze, maar leidt juist tot vertraging en extra kosten. Kies voor een oplossing die nú werkt: groene waterstof. Dat is de enige logische stap vooruit.

Verzonden: 6/24/2026 4:30:53 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

De kerncentrales kunnen niet in de Paulinapolde bij Biervliet geplaatst worden omdat deze te dicht op Biervliet komen .

En ligt aan Natura 2000 gebied wat hierdoor aangetast gaat worden !! Ligt verder ook te kort tegen Natuurgebied de Braakman !!

Zal verder jaren overlast veroorzaken in en om Biervliet .

Voorgoed blijvende overlast in Biervliet .

Waarde van woonhuizen zal aanzienlijk dalen waar de eigenaren voor opdraaien zonder compensatie !!

Woon genot voorgoed verpest .

[REDACTED] en [REDACTED] willen deze graag plaatsen door deal te sluiten met Rijk voor andere projecten in Zeeland !!

Naar mening van inwoners in Zeeuws Vlaanderen wordt niet geluisterd en niets gevraagd !! Dus kan niet democratisch

Verzonden: 6/25/2026 10:53:33 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 465
Postcode: 1970 AL
Woonplaats: IJmuiden
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: gemeente Velsen

Uw zienswijze/reactie:

zie onze bijlage

109619699_11618520_Velsen_Brief_23-6-
2026_VAWOZ_ontwerp_programma_(2)_4110593_.pdf

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Programma VAWOZ
 Postbus 111
 9200 AC Drachten

DOMEIN FYSIEKE
 LEEFOMGEVING

Gemeente Velsen
 Dudokplein 1
 1971 EN IJMUIDEN
 T 14 0255
 F 0255 567 760
 www.velsen.nl
 E info@velsen.nl
 Correspondentieadres
 Postbus 465
 1970 AL IJmuiden

Uw kenmerk	Ons kenmerk 4074193	Voor informatie [REDACTED] [REDACTED]	Bijlagen	Datum 23 juni 2026
Onderwerp	Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ			

Geachte minister Herbert,

Op 22 mei heeft u het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (hierna; ontwerpprogramma VAWOZ) ter inzage gelegd. U heeft ons verzocht om uiterlijk 2 juli een reactie te geven op het ontwerpprogramma VAWOZ.

Wind op zee is de grootste bron van de toekomstige Nederlandse energievoorziening. In het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE, december 2023), de kabinetsvisie voor het energiesysteem tot 2050, zijn streefdoelen voor Wind op zee neergezet. Om te zorgen dat deze doelen gehaald kunnen worden, is in 2022 de aanvullende Routekaart 21GW vastgesteld. In 2022 heeft Kabinet Rutte IV besloten om in te zetten op de bovenkant van scenario's over toekomstige energiebehoefte, zodat er zekerheid is dat tijdige verduurzaming van de samenleving mogelijk is. Er zijn destijds stevige streefdoelen gesteld van 50GW in 2040 en 70GW in 2050. Ontwerpprogramma VAWOZ is gestart met het doel de ambitie voor 2040 mogelijk te maken en een doorkijk te geven naar het doel voor 2050. Concreet is onderzoek gedaan naar kansrijke mogelijkheden voor aanlanding voor ongeveer tien elektrische aanlandingen en twee waterstofaanlandingen in 2040 in geheel Nederland.

Met dit ontwerpprogramma VAWOZ wordt een volgende stap gezet in de energietransitie en onze ambitie om ons techniek- en onderhoudscluster (Techport) verder te ontwikkelen. Het realiseren van de energiehoofdstructuur is een zeer belangrijk randvoorwaarde voor de verduurzaming en circulariteit van onze economie en industrie, het realiseren van een gezondere leefomgeving en het draagt bij aan het tegengaan van klimaatverandering.

Daarnaast willen wij, zoals bij u bekend, met de Energiehaven het bestaande haven- en industrieterrein intensiever te gebruiken. De nieuw te ontwikkelen haven is cruciaal bij de bouw van windparken op de Noordzee en daarmee voor de ambities van Wind op zee.

Voorkeursalternatieven, overige alternatieven en niet haalbare onderzoeksopties

Op basis van de onderzoeksresultaten van de IEA/plan-MER, het eerst mogelijke aansluitmoment van de aanlandingen, de (regio)adviezen en inbreng van omgevingspartijen is door u een indeling gemaakt:

- categorie 1 'voorkeursalternatieven',
- categorie 2 'overige alternatieven' en,
- categorie 3 'onderzoeksopties die niet haalbaar zijn'.

De besluitvorming over de verdere ontwikkeling van windparken op zee bepaalt of en wanneer er voor de voorkeursalternatieven (categorie 1) een projectprocedure start.

Wij zullen deze verschillende categorieën in deze zienswijze als leidraad hanteren.

Categorie 1 'Voorkeursalternatieven'

U heeft 5 voorkeursalternatieven voorgesteld waarmee de toekomstige windparken aangesloten kunnen worden op het hoogspanningsnet. Uiteindelijk kunnen maximaal 4 van de 5 voorkeursalternatieven van 2GW gerealiseerd worden. Daarmee levert ontwerpprogramma VAWOZ een vermogen van 8GW op. Deze aanvulling op de huidige routekaart Wind op zee maakt het mogelijk om 30GW aan Wind op zee te realiseren rond 2040.

Figuur 1: Aangewezen voorkeursalternatieven in ontwerpprogramma VAWOZ

Het ontwerpprogramma VAWOZ levert voorkeursalternatieven op in Noord-Holland (Kop van Noord-Holland en omgeving haven van Amsterdam), Zuid-Holland (Europoort), Noord-Brabant (Moerdijk) en Zeeland (Zeeuws-Vlaanderen). Voor Noord-Nederland is er nog geen voorkeursalternatief, omdat de onderzochte opties op dit moment te onzeker en complex zijn. Ook zijn er geen voorkeursalternatieven voor waterstof, omdat het kabinet vorig jaar heeft besloten de ontwikkeling van waterstof op zee met vijf jaar te pauzeren.

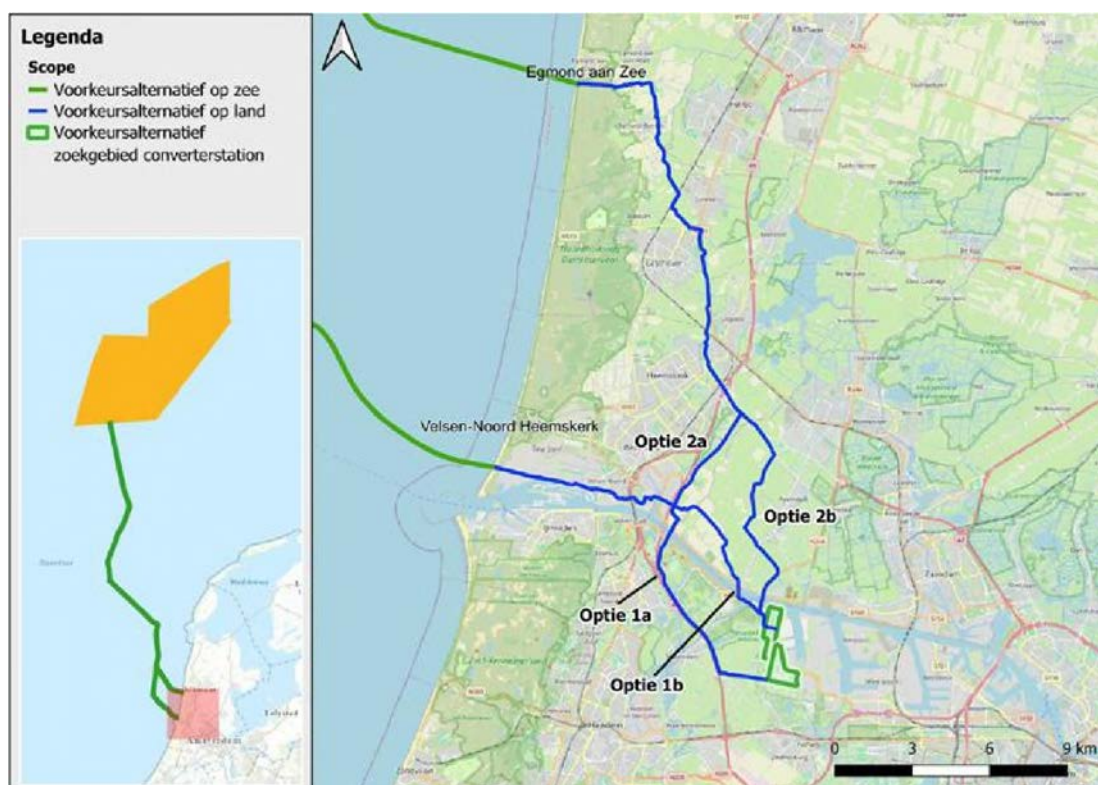
Wij beperken ons in deze zienswijze tot de tracés in Noord-Holland die impact kunnen hebben op de gemeente Velsen.

Categorie 1 'Voorkeursalternatieven' Noord-Holland

Voor Noord-Holland heeft u 2 voorkeursalternatieven

1. Voorkeursalternatief naar Kop van Noord-Holland; één 2GWverbinding die op de Noordzee vanaf windenergiegebied 6/7 naar de Kop van Noord-Holland loopt. De route komt aan land ten zuiden van Julianadorp en loopt richting een converterstation op bedrijventerrein Agriport en sluit aan op het toekomstige hoogspanningsstation NNHN-noord. Omdat dit voorkeursalternatief niet direct is gelegen binnen onze gemeente laten we deze in onze zienswijze buiten beschouwing.

2. Voorkeursalternatief naar A9-Zuid; één 2GW-verbinding die op de Noordzee vanaf windenergiegebied 6/7 naar de kust bij Velsen-Noord-Heemskerk óf Egmond aan Zee loopt. Daarna loopt de route naar een converterstation in de haven van Amsterdam aan de Kaapstadweg en sluit aan op het toekomstige hoogspanningsstation A9-Zuid.

Figuur 2: Overzicht voorkeursalternatief naar A9-Zuid

Een aanlanding vanuit Velsen-Noord - Heemskerk heeft vanuit het regioadvies dd 3-12-2025 de voorkeur.

Uit de IEA/plan-MER (Integrale Effectenanalyse/Plan-Milieueffectrapport) blijkt dat, in verband met de aanwezigheid van andere kabels, scheepswrakken en onontpofte oorlogsresten, deze locatie complexer is om aan te landen dan de noordelijker gelegen aanlandingszones. Ook is de kabelroute over land zijn complexer door de ligging nabij tunnelbakken, druk gebouwd gebied, zowel ondergronds als bovengronds en tenslotte veiligheidscontouren. Bij verdere uitwerking kan blijken dat deze route toch niet haalbaar of te risicovol is.

Om niet van de route vanuit Velsen-Noord – Heemskerk naar A9-Zuid afhankelijk te zijn, wordt ook de route via Egmond aan Zee naar A9-Zuid opgenomen in het voorkeursalternatief. De terugvaloptie via Egmond aan Zee komt alleen in beeld als het ministerie van EZK concludeert, in samenspraak met de regionale overheden, dat de route vanuit Velsen-Noord – Heemskerk naar A9-Zuid qua tijdspad of qua techniek niet mogelijk is.

Zienswijze Velsen inzake 'Voorkeursalternatief naar A9-Zuid'

Voor wat betreft het geplande tracé, zien wij veel uitdagingen en weinig tot geen ruimte voor dit tracé gezien de bebouwing en het groen van de kern en het bedrijventerrein van Velsen Noord. Mocht dit tracé toch gekozen worden dan verzoeken wij u met dit tracé ten zuiden van het kanaal aan te sluiten op het nationale buisleidingentrace. Dit om extra ruimtebeslag en vrijwaringszones te voorkomen

Categorie 2 'overige alternatieven'

Voor verdere groei van Wind op zee worden vanuit ruimtelijk oogpunt voor kabels op zee mogelijkheden gezien, waarbij met name bij de kust uitdagingen spelen. Naast ecologische draagkracht als aandachtspunt is er sprake van toenemende ruimtelijke druk door de ontwikkeling van andere kabels en leidingen. Voor aanlandingen aanvullend op de voorkeursalternatieven uit ontwerpprogramma VAWOZ, ziet het ministerie vanuit ruimtelijk oogpunt nog andere mogelijkheden.

Alternatief: 700MW-wisselstroomverbinding vanuit windenergiegebied HKW8 naar 150kV-station Velsen in Noord-Holland

Het alternatief 700MW-wisselstroomverbinding vanuit windenergiegebied HKW8 naar 150kV-station Velsen in Noord-Holland is opgenomen in categorie 2. Voor dit alternatief zijn een noordelijke en een zuidelijke route ontworpen vanuit HKW8 richting de kust (zie Figuur 6-9). Beiden landen aan in de aanlandingszone Velsen-Noord - Heemskerk. Als voor een aanlanding van HKW8 naar het Noordzeekanaalgebied een projectprocedure wordt gestart, is de noordelijke route het uitgangspunt.

Deze aanlanding heeft een aantal voordelen, zoals een korte route over zee en over land. Echter deze aanlanding is afhankelijk van de snelheid en aanpak van de verduurzamingstrategie van Tata Steel Nederland (TSN). Waarschijnlijk is dit alternatief pas mogelijk vanaf 2040.

Figuur 3: Routes vanaf HKW8

Alternatief: route voor 2GW-aanlanding naar hoogspanningsstation Vijfhuizen in Noord-Holland

Technisch en ruimtelijk gezien is dit alternatief te realiseren, maar een aanlanding op het nabijgelegen toekomstige hoogspanningsstation A9-Zuid heeft de voorkeur. Dit komt omdat de route hiernaar toe korter is dan een route naar Vijfhuizen en het converterstation in de

Amsterdamse haven gerealiseerd kan worden. Vanwege de beperkte beschikbare transportcapaciteit op het achterliggende hoogspanningsnet is er ruimte voor één 2GW-verbinding in het zuidelijk deel van Noord-Holland en is gekozen om A9-Zuid als voorkeursalternatief te benoemen.

Alternatief: route voor tweede 2GW-aanlanding naar hoogspanningsstation A9-Zuid in Noord-Holland

Een eerste aanlanding op hoogspanningsstation A9-Zuid is een voorkeursalternatief. Als een tweede aanlanding op dit hoogspanningsstation gewenst is, moet het station uitgebreid worden. Ook moet er dan bepaald worden of er voldoende vraag naar elektriciteit en er transportcapaciteit is om de aangelande elektriciteit van twee keer 2GW te kunnen verwerken. Daarnaast is het vinden van een locatie voor een tweede converterstation complex gezien de beperkte ruimte in de omgeving.

Zienswijze Velsen inzake 'Categorie 2'

Voor wat betreft het geplande tracé, zien wij veel uitdagingen en weinig tot geen ruimte voor dit tracé gezien de bebouwing en groen van de kern en het bedrijventerrein van Velsen Noord. Wij verzoeken u met dit tracé ten zuiden van het kanaal aan te sluiten op het nationale buisleidingentrace. Dit om extra ruimtebeslag en vrijwaringszones te voorkomen

Categorie 3 'onderzoeksopties die niet haalbaar zijn'

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is de scope van het IEA/plan-MER-onderzoek bepaald (zie IEA Bijlage A Alternatievendocument). Op basis van de onderzoeksresultaten uit de IEA/plan-MER kan geconcludeerd worden dat diverse opties (alternatieven, routes of zoekgebieden) niet haalbaar zijn vanwege technische of wettelijke belemmeringen. Dit zijn:

- Route vanaf aanlandingszone Zandvoort naar Vijfhuizen.
- Routedeel ter hoogte van Koog aan de Zaan voor het kruisen van de Zaan.
- Route door de Westerschelde met aanlandingszone Mosselbanken.
- Route door de Westerschelde met aanlandingszone Deltahoek.
- Route in de middenberm van de N61 in Zeeuws-Vlaanderen.

Dit betekent dat deze onderzoeksopties ook niet opnieuw in (mogelijke) vervolgonderzoeken na Programma VAWOZ onderzocht gaan worden.

Zienswijze Velsen inzake 'Categorie 3'

We missen in Categorie 3 een optie die wel in het ontwerpprogramma VAWOZ wordt beschreven, maar niet in één van de categorieën valt.

Op pagina 44 van het ontwerp programma lezen we dat; *"in de IEA/plan-MER voor Programma VAWOZ diverse routes naar hoogspanningsstation A9-Zuid zijn onderzocht. Aanlandingszones voor deze routes zijn van noord naar zuid: Egmond aan Zee, Castricum, Velsen-Noord - Heemskerk en IJmuiden. Uit de IEA/plan-MER volgt dat een route vanaf de aanlandingszone bij IJmuiden zeer complex wordt. De route door Driehuis is technisch moeilijk te realiseren en de route door de Kennemerduinen loopt door Natura 2000-gebied en is daarom juridisch niet vergunbaar."*

Zoals eerder door ons aangegeven het verzoek om dit tracé met een aanlanding in IJmuiden uit de verkenning te schrappen en dus op te nemen in Categorie 3 'Niet haalbare alternatieven'. Ook gezien uw eigen conclusie dat dit tracé technisch moeilijk te realiseren en de route door de

Kennemerduinen loopt door Natura 2000-gebied en is daarom juridisch niet vergunbaar. Daarnaast heeft Velsen met het reeds realiseren van 3 aanlandingen, realisatie van het waterstofnetwerk en uw voornemen om een CSS buisleiding (project Abeona) in gebruik te nemen al een flinke bijdrage geleverd. Daarnaast is het tracé qua problematiek vergelijkbaar met de Route vanaf aanlandingszone Zandvoort naar Vijfhuizen, die wel in Categorie 3 Niet haalbare alternatieven is geplaatst.

Aanlanding Waterstof

In de IEA/plan-MER van ontwerpprogramma VAWOZ zijn routes over zee en over land voor waterstofaanlandingen in het Noordzeekanaalgebied en op de Maasvlakte onderzocht.

Hieruit blijkt dat deze, bij een herstart van de ontwikkeling van waterstofproductie op zee, niet kansrijk zijn om verder te onderzoeken.

Deze routes zullen niet betrokken worden bij een vervolgonderzoek naar de aanlanding van waterstof geproduceerd op zee.

Met de constatering dat deze routes niet betrokken worden bij een vervolgonderzoek kunnen wij instemmen.

Algemene zienswijze op het ontwerp programma

Het ontwerpprogramma VAWOZ is voor ons aanleiding om op verschillende algemene onderdelen. Wij zullen dit per onderdeel behandelen.

Bundeling en hergebruik ondergrondse infrastructuur

Voor ons is het belang dat er een bundeling en waar mogelijk hergebruik, ontstaat met de reeds bestaande tracés van de gasunie leidingen en de Tennet leidingen en andere ondergrondse en eventueel bovengrondse infrastructuur. Gezien de schaarse ruimte in onze gemeente willen we extra ruimtebeslag en vrijwaringszones voor de nieuwe leidingen voorkomen.

Betrekken omgeving

Mocht één van de tracés door onze gemeente komen te lopen, dan vinden we het van groot belang dat onze inwoners en ondernemers goed worden betrokken bij het gehele proces.

Paviljoens, strandhuisjes en ontwikkelplannen

Een deel van de mogelijke tracés en van de toekomstige werkterreinen kunnen samen vallen met de verschillende typen gebouwen (zoals paviljoens en strandhuisjes) op ons noorderstrand. Het is niet wenselijk dat het tracé binnen de bestemmingen komt te liggen waar deze gebouwen mogelijk zijn. Omdat dit tot een beperking van de (bouw)mogelijkheden van deze gebouwen zou kunnen leiden. Ook mogen de ontwikkelingen uit het ontwerp programma niet leiden tot beperkingen van huidige of toekomstige (woningbouw)ontwikkelingen, zoals langs de Grote Buitendijk in de Velsbroek.

Compensatie

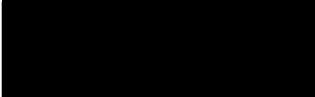
Zoals ook in het regioadvies aangegeven pleiten wij voor ruimhartige en passende compensatie voor de gemeenten/gebieden waar het ondergrondse tracé doorheen gaat. Zowel bij doorkruisen van de duinen en het landelijk gebied als bij het doorkruisen van kernen. Het gebied ondervindt door de aanleg op korte en lange termijn gevolgen door opgelegde ruimtelijke beperkingen. We verwachten een ruime compensatie op het gebied van leefbaarheid voor de inwoners en

compensatie voor de economische schade van ondernemers wanneer het tracé door of langs onze kernen zoals Velsen Noord komt. Ook pleiten we voor werk met werk maken op de locaties waar werkzaamheden gaan plaats vinden.

Wij verzoeken u rekening te houden met de door ons gemaakte opmerkingen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Velsen

 De burgemeester,

 F.C. Dales

cc. Raad van Velsen

Verzonden: 6/25/2026 3:22:03 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Dreef
Huisnummer: 3
Postcode: 2012 HR
Woonplaats: Haarlem
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Provincie Noord-Holland

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage.

109629177_11619680_Zienswijze_programma_VAWOZ.pdf

Aan

RVO en Ministerie van EZK

Kopie aan

Uw contactpersoon

[REDACTED]

BEL/EN

Telefoonnummer

[REDACTED]

Betreft: Zienswijze programma VAWOZ**Memo**

29 mei 2026

1|3

Inleiding

Met deze zienswijze reageert de provincie Noord-Holland op het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee.

Wij danken het ministerie van Economische Zaken en Klimaat voor de gelegenheid om te reageren op de voorliggende stukken en voor het betrekken van de provincie in de totstandkoming van het ontwerpprogramma. Ook waarderen we de mogelijkheid voor het geven van een regioadvies en de open dialoog die Rijk en regio hierover gevoerd hebben.

Voorkeursalternatieven

In het ontwerpprogramma worden twee voorkeursalternatieven (VKA's) beschreven, namelijk op het noordstation van de Netuitbreiding NHN en op 380 kV transformatorstation A9-zuid. Beide sluiten aan bij het door de provincie gecoördineerde regioadvies. We ondersteunen de keuze van de minister om de twee VKA's te verdelen tussen de Kop van Noord-Holland en het Noordzeekanaalgebied. Hierdoor sluiten vraag en aanbod het beste bij elkaar en wordt een 2^e mastenrij binnen het project Netuitbreiding Noord-Holland Noord voorkomen.

Aanlanding op 150kV-station Velsen

In het regioadvies is aangegeven, naast de twee genoemde aanlandingen van 2 GW, ruimte te zien voor een aanlanding van 700 MW op het 150 kV-station Velsen. We begrijpen de wens van het Rijk om sneller duurzame elektriciteit te produceren en de noodzaak voor een verbreding van dit alternatief. Tegelijkertijd willen we aangeven dat er vanuit de provincie Noord-Holland geen draagvlak is voor een aanlanding op het zuidstation van het project Netuitbreiding Noord-Holland Noord in de omgeving van Assendelft. Hier is geen (grootschalige) elektriciteitsvraag voorzien waardoor de noodzaak voor een aanlanding ontbreekt.

Verder zijn wij van mening dat de vervolgkeuzes rond de aanlanding van een 700MW windpark gezamenlijk gemaakt moeten worden.

Gezamenlijk met de betreffende provincies, gemeenten en waterschappen en in samenhang met de keuzes rond het VKA aanlanding op 380 kV station A9-Zuid. Hierbij moet ook gekeken worden naar de tracéalternatieven die in de voorverkenning diepe aanlandingen onderzocht worden. Tracés kunnen immers maar één keer gebruikt worden en de ruimte in Noord-Holland is schaars, zowel onder als boven de grond.

Ontwerpend onderzoek AgriportA7

We waarderen de inzet van het ministerie op het uitvoeren van een ontwerpend onderzoek voor de beoogde locaties. Een blijvend punt van aandacht hierbij is de samenhang met de infrastructuur vanuit het project NNHN, specifiek in de omgeving van AgriportA7. Hierbij moet er integraal gekeken worden naar de beide ontwikkelingen waarbij ook de aspecten rond waterveiligheid een prominente rol spelen.

Waterstof

Voortschrijdend inzicht heeft ervoor gezorgd dat de voorgenomen keuzes rond de waterstofontwikkelingen niet gemaakt zijn. We begrijpen deze situatie maar vinden het ook jammer. Bij het doorbreken van een kip-ei situatie is de infrastructuur namelijk randvoorwaardelijk. Voor Noord-Holland pleiten we daarom nogmaals voor een snelle realisatie van het Waterstofnetwerk Nederland en met name een concreet tijdpad voor de aansluiting van Noord-Holland Noord (tracé Beverwijk – Alkmaar - Den Helder) op het nationale waterstofnetwerk.

Regioadvies hanteren als startpunt van projectprocedure(s)

Voor enkele van de door ons gemaakte adviezen in het regioadvies is op dit moment nog geen invulling gevonden. De reden die hiervoor gegeven is, is dat dit aan de orde komt in de projectprocedure. Dit is begrijpelijk en daarom vragen wij nadrukkelijk om het regioadvies als startpunt te gebruiken bij de projectprocedure(s). Hiermee voorkomen we een herhaling van zetten en zorgen we met elkaar voor de nodige snelheid in de procedure.

Specifiek herhalen we de noodzaak van passende en ruimhartige compensatie voor de gebieden waar de energie-infrastructuur gerealiseerd gaat worden.

Samenhang met voorverkenning diepe aanlandingen

In het regioadvies hebben wij geadviseerd om bij voorkeur aanlandingen dieper landinwaarts te onderzoeken om hiermee netuitbreidingen in Noord-Holland te voorkomen.

Wij werken constructief mee met de lopende voorverkenning voor diepe aanlandingen. Aanlandlocaties die eerder onderzocht zijn in pVAWOZ kunnen ruimtelijk gevoelig liggen. Het verzoek is om goed afstemming

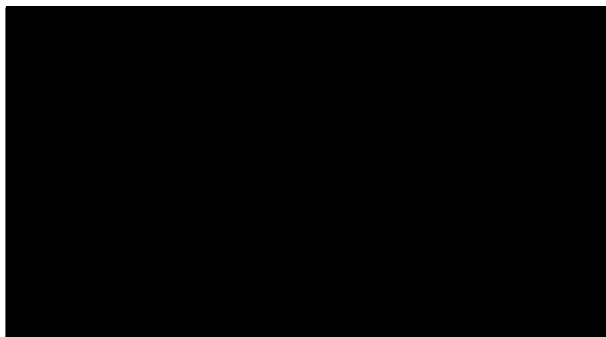
te zoeken tussen de twee trajecten pVAWOZ en diepe aanlandingen zodat er optimaal gebruik gemaakt kan worden van al opgedane kennis.

De ruimte in Noord-Holland is beperkt, ook voor de kustdoorkruisingen. Bijvoorbeeld de aanlandzone Velsen-Noord-Heemskerk is in pVAWOZ als voorkeurslocatie bestempeld voor 1 à 2 aanlandingen (VKA A9-Zuid en Velsen), maar wordt ook voor diepe aanlandingen onderzocht. Omdat, zoals eerder genoemd, de ruimte maar één keer vergeven kan worden is het noodzakelijk om de verschillende projecten en plannen goed in samen hang te blijven beschouwen.

Tot slot

De provincie Noord-Holland is en blijft als constructieve partner betrokken bij de aanlandingen wind op zee en de ontwikkeling van het energiesysteem in het algemeen. Wij stellen ons eigen netwerk, kennis en relaties in de provincies graag beschikbaar om bij te dragen aan een snelle en zorgvuldige uitwerking in de projectprocedures en we kijken uit naar de vervolgstappen.

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Verzonden: 6/26/2026 8:29:01 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Mts. [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Uit de kaarten op de infobijeenkomst in het Mauritshof deze week blijkt dat de voorkeursroute dwars door onze percelen loopt. We hebben veel geïnvesteerd in de bodem om onze percelen optimaal te krijgen (drainage, diepdrains, lagedrukbanden,...) . Door uw graafwerkzaamheden wordt dit ongedaan gemaakt. Het is te simpel gedacht dat, zoals u aangeeft: 'na aanleg van de kabels agrarisch gebruik ongestoord kan doorgaan'. Voor alle duidelijkheid: onze grond is onze broodwinning.

Verzonden: 6/26/2026 12:53:54 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Er zijn plannen voor het plaatsen van een ondergrondse leiding t.b.v. windmolens op zee.

De exacte locatie is nog niet bekend, toch baren wij ons zorgen over onze percelen en met name volgende punten:

- Bodemkwaliteit
- Bodemstructuur (het blijft minimaal 10 jaar zichtbaar)
- Gevolg is gewasschade, opbrengstschade
- Beperkingen na aanleg.
- Beperkingen zoals drainage, diepdrains, Opstal, waardevermindering.
- Geen agroforestry meer mogelijk.
- Veiligheidszone van de leiding
- Aansprakelijkheid
- Toekomstige bedrijfsontwikkelingen
- Onteigening
- Gewasschade door graafwerkzaamheden worden te laag ingeschat.
- Worden gemaakte afspraken nageleefd.

Bovenstaande punten baren ons oprechte zorgen, waardoor ik dit bekend maak met deze zienswijze, en bezwaar maak, mocht dit doorgaan op onze percelen.

Verzonden: 6/26/2026 2:13:46 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Stichting Oer-IJ

Uw zienswijze/reactie:

Zie onderbouwing zienswijze in bijlage

Resumerend heeft de Stichting de nadrukkelijke voorkeur voor een aanlanding bij Velsen Noord/Heemskerk met een trace 1a) naar het converterstation en een geboorde aanleg.

109655881_11622396_Zienswijze_VAWOZ_OerIJ.pdf

Datum: 24 juni 2026

Betreft: Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte mevrouw/meneer,

Bij deze wil de Stichting Oer-IJ reageren op het ontwerpprogramma VAWOZ. De Stichting heeft bij de aanlanding NNHN- zuid een sterke voorkeur voor de optie Velsen Noord/Heemskerk met de routeoptie 1a) naar het converterstation in het Amsterdams Havengebied.

Bij een keus voor een aanlanding bij Egmond aan Zee loopt het tracé naar het converterstation grotendeels door het oorspronkelijke stroomgebied van het Oer-IJ. Landschap en cultuurhistorie zal zwaar onder druk komen te staan. Een open ontgraving zal daarnaast funest zijn voor de aardkundige waarden. Voor elke route is de keus voor een geboorde aanleg een absolute noodzaak.

Inleiding

In het ontwerpprogramma VAWOZ van 22 mei 2026 wordt een voorkeur uitgesproken voor twee aanlandingen:

- Eén in de Kop van Noord-Holland, ter hoogte van Julianadorp, met een aansluiting op het nieuw te bouwen 380 kV hoogspanningsstation in de Wieringermeer, en met het bedrijventerrein Agriport A7 als zoeklocatie voor het converterstation.
- Een tweede in NNHN-zuid, met een aansluiting op het nieuw te bouwen hoogspanningsstation A9-Zuid, en met de Amsterdamse haven (Kaapstadweg) als zoeklocatie voor het converterstation.

Voor de aanlanding in NNHN-zuid zijn twee voorkeursalternatieven uitgewerkt: één bij Velsen-Noord Heemskerk (VNH), en één bij Egmond aan Zee (EAZ). Per voorkeursalternatief zijn twee routeopties uitgewerkt:

1) VNH:

[REDACTED] terrein TataSteel en Velsen-Noord langs de A9 tot vlak voor Spaarndammerdijk, dan via de buisleidingenstrook en golfterreinen naar A9-Zuid.

[REDACTED] terrein TataSteel, Velsen-Noord, door de Wijkemeerpolder, langs de Assendelver Zeedijk, met oversteek Noordzeekanaal ter hoogte van Buitenhuizen (Zuideinde), passeert Zijkanaal C, en door de Houtrakpolder naar A9-Zuid.

2) EAZ:

a) Vanaf kruising N203/A9 langs de A9, aansluitend aan optie 1a).

b) Vanaf kruising N203/A9 door Assendelver polders naar afvalzorg Nauerna, daar oversteek over Noordzeekanaal, door Houtrakpolder naar A9-Zuid.

KvK [REDACTED]

IBAN nummer [REDACTED]

Voor een kaart van de routeopties zie Figuur 1: VAWOZ-routeopties VNH en EAZ

Aanvullend:

De DC-kabel tussen locatie aanlanding en converterstation wordt ondergronds aangelegd. Er zijn twee aanlegtechnieken:

- Boring: om de 800-1200 meter een werkterrein, diepte boring bijv. 10-15 meter
- Open ontgraving: sleuf (7 meter breed) + werkstrook (ca. 28 meter breed). Diepte sleuf ca. 2,2 meter. Bij graven worden de grondlagen in volgorde teruggelegd.

Zienswijze.**Aanlanding VNH**

Stichting Oer-IJ heeft de voorkeur voor deze aanlanding en kan zich vinden in het Amsterdams Havengebied als zoeklocatie voor het converterstation. Gegeven de huidige voorkeurslocatie voor het transformatorstation bij A9-Zuid zou de verbinding tussen converterstation en hoogspanningsstation ook door het Amsterdams Havengebied lopen.

Routeoptie 1a)

De Stichting heeft de voorkeur voor de routeoptie 1a) bij de keus voor aanlanding bij Velsen-Noord Heemskerk. Het eerste deel van het traject loopt voornamelijk door industrieterrein, of volgt bestaande infrastructuur (A9, buisleidingenstrook).

Echter, rond de Inlaagpolder loopt de voormalige geul van het Oer-IJ. Routeoptie 1a) passeert de voormalige geul op twee locaties. De geul maakt deel uit van de Houtrakpolder, dat in beeld is als mogelijke waterberging. Een open ontgraving zou funest zijn voor de aardkundige waarden. De Stichting vindt het daarom noodzakelijk in dit gebied boren als aanlegtechniek toe te passen.

Routeoptie 1b)

De Stichting tekent bezwaar aan tegen routeoptie 1b). Deze optie gaat dwars door het stroomgebied van De Kil, het restant van een tak van het Oer-IJ. Eventuele plannen om De Kil meer toegankelijk te maken voor recreatie en natuurontwikkeling worden door deze optie letterlijk doorkruist. Bovendien is onduidelijk in hoeverre deze optie de Assendelver Zeedijk raakt.

 EAZ

Een aanlanding bij Egmond aan Zee heeft om diverse redenen niet de voorkeur van de Oer-IJ. Het tracé vanuit Egmond aan Zee loopt op veel plaatsen dwars door het stroomgebied van het Oer-IJ, langs vogelweidegebieden, en bij variant 2b) door veenweidegebied.

De Stichting streeft ernaar restanten van de voormalige geulen van het Oer-IJ die nog in het landschap te herkennen zijn ongestoord te laten.

Bij vogelweidegebieden speelt de vegetatie en het broedseizoen een belangrijke rol. Tijdens het broedseizoen kunnen graaf- en boorwerkzaamheden het broeden verstoren. Bij open

KvK IBAN nummer

Secretariaat: [REDACTED]

ontgraving wordt de vegetatie over een brede strook vernietigd. Deze strook verliest daarmee zijn waarde als broedgebied.

Veengronden zijn kwetsbaar. Open ontgraving betekent dat de structuur van het bodem verloren gaat, ook al worden lagen in volgorde teruggelegd.

Ten oosten van Egmond-Binnen lopen voormalige zijtakken van het Oer-IJ. Het tracé loopt langs de Vennewaterspolder. Hoewel geen Natura2000 of NNN, is dit wel een erkend vogelgebied. Tussen de Zanddijk en de spoorlijn volgt het tracé de Molensloot. Ter hoogte van de kruising van de N531 en de N203 passeert het tracé de Schulpvaart, het restant van één van de hoofdgeulen van het Oer-IJ, maar raakt ook de aansluiting van een zijtak van het Oer-IJ bij de Schulpvaart. Deze zijtak loopt vanaf de kruising N531/N203 naar het NNW langs de strandwal van Limmen-Bergen, en gaat bij de spoorlijn over in de Molensloot.

Ter zijde van de N203 liggen twee natuurgebieden van de Stichting Hooge Weide, die onderdeel uitmaken van het NNN. Een open ontgraving langs de N203 betekent de vernietiging van de vegetatie, en daarmee de betekenis van het terrein als weidevogelgebied voor de strook van de ontgraving.

Ter hoogte van Uitgeest tot aan de A9 loopt deze optie parallel aan het traject van het Oer-IJ (de Dye).

Vanaf Twaalfmaat zijn er twee routeopties:

Optie 2a) loopt dwars door de Noorderbuitendijkenpolder, een belangrijk onderdeel van het Oer-IJ. In hoeverre deze optie de Sint Aagtdijk raakt, is niet duidelijk. Bovendien loopt deze optie dwars door het gebied van de Stelling van Amsterdam, UNESCO werelderfgoed. Ter hoogte van de Kagerweg volgt deze variant optie 1a).

Optie 2b) vervolgt zijn weg door de Assendelver polders. Deze polders bestaan uit veengronden. Veengrond is kwetsbaar. Open ontgraving betekent vernietiging van de structuur en samenhang van de bodem, ook al worden de lagen in volgorde van ontgraving teruggelegd.

Resumerend heeft de Stichting de nadrukkelijke voorkeur voor een aanlanding bij Velsen Noord/Heemskerk met een tracé 1a) naar het converterstation en een geboorde aanleg van de buisleiding.

Namens het bestuur van de stichting Oer-IJ,

[REDACTED]

[REDACTED]

KvK [REDACTED]

IBAN nummer [REDACTED]

[REDACTED]

KvK

IBAN nummer

Verzonden: 6/28/2026 7:11:51 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Iedereen, dus jullie zelf ook, is het ermee eens dat deze procedure geen schoonheidsprijs verdient. Aangekondigde avonden werden afgeblazen, informatie werd betwist en onvolledig en apart aangeboden, etc. In de bijlage geef ik aan dat ik later graag op de juiste wijze geïnformeerd wil worden.

109665080_11625095_Zienswijze_[REDACTED].pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Moerdijk, 27 juni 2026

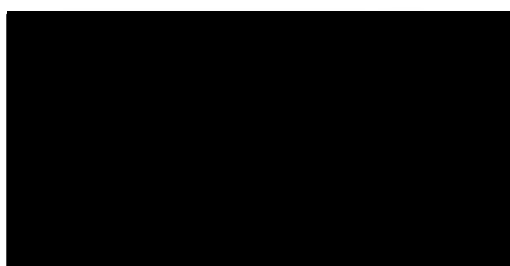
Geachte heer, mevrouw,

Voor het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) heeft u het ontwerpprogramma en alle bijbehorende stukken vanaf 22 mei tot en met 2 juli 2026 ter inzage gelegd. Ik wil graag van deze mogelijkheid gebruikmaken om mijn standpunt kenbaar te maken over deze plannen.

Het was mijn bedoeling om tijdens de informatieavond op 10 juni 2026 nadere vragen te stellen over deze plannen. U heeft besloten deze informatieavond tot waarschijnlijk 30 juni 2026 uit te stellen. Dit besluit levert voor mij veel onduidelijkheid op en zorgt ervoor dat ik mijn reactie op de stukken nog niet en niet volledig kan onderbouwen. Omdat het erg kort termijn tussen 30 juni en 2 juli zit, kies ik er nu voor om nu al mijn zienswijze als pro-forma zienswijze in te dienen. Ik verzoek u mij een redelijke termijn te stellen om mijn zienswijze inhoudelijk aan te vullen.

Tot slot ontvang ik graag een ontvangstbevestiging van deze zienswijze te sturen met een schriftelijke bevestiging van de datum waarbinnen ik mijn zienswijze inhoudelijk kan aanvullen.

Met vriendelijke groet,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Moerdijk, 14 juli 2026

Geachte heer, mevrouw,

In het kader van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) heeft u het ontwerpprogramma en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd in de periode van 22 mei tot en met 2 juli 2026. Op 28 juni 2026 heb ik hierover tijdig een zienswijze ingediend (registratienummer 202600874). In overleg met het projectverantwoordelijke MT-lid, de heer Erik van der Rijt, is aan mij uitstel verleend voor het aanvullen van deze zienswijze.

Ik ben woonachtig aan de Arenbergsesingeldijk 2 te Moerdijk. Deze locatie is door mij met een pictogram weergegeven in het ontwerpprogramma van 22 mei 2026 en bevindt zich op zeer korte afstand van de beoogde voorkeurslocaties. Daarmee ben ik aan te merken als direct belanghebbende.

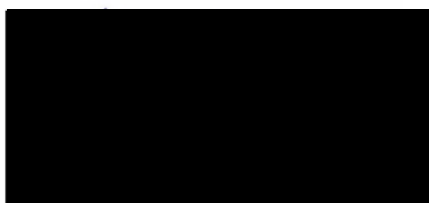
Voor een zorgvuldige en juridisch houdbare besluitvorming is het essentieel dat op korte termijn duidelijkheid wordt verschaft over de locatie van het 380 kV-station (POM). Deze keuze vormt een randvoorwaarde voor de situering van het converterstation. Het ontbreken van deze duidelijkheid belemmert een integrale en evenwichtige afweging van belangen. Daarbij geldt dat de beschikbare ruimte juist in dit gebied in de regio Moerdijk schaars is en slechts eenmaal kan worden ingezet, hetgeen een zorgvuldige en samenhangende ruimtelijke inpassing van zowel het POM als het converterstation vereist.

Ten tijde van deze aanvulling (14 juli 2026) is nog steeds geen duidelijkheid gegeven over de locatiekeuze voor het 380 kV-station. Tegelijkertijd neemt de ruimtelijke druk in het gebied, met name rondom het Logistiek Park Moerdijk (LPM), verder toe. De ontwikkeling van LPM heeft geleid tot een feitelijk onomkeerbare situatie, waarbij wij als omwonenden in het verleden onvoldoende en niet structureel zijn betrokken bij de planvorming. Ook is gebleken dat de afhandeling van nadeelcompensatie niet op transparante en voortvarende wijze plaatsvindt. Dit acht ik in strijd met de beginselen van zorgvuldige voorbereiding en fair play.

Gelet op mijn positie als direct belanghebbende verzoek en, voor zover nodig, sommeer ik u om mij actief en tijdig te betrekken bij de verdere planvorming en besluitvorming. Dit omvat in ieder geval het verstrekken van volledige en actuele informatie, het bieden van reële inspraakmogelijkheden en het voeren van overleg over mitigerende maatregelen, waaronder nadrukkelijk ook de mogelijkheid van verplaatsing van ons gezin.

Tot slot verzoek ik u om een schriftelijke ontvangstbevestiging van deze aanvulling op mijn zienswijze, en ook een expliciete bevestiging van de termijn waarbinnen ik mijn zienswijze inhoudelijk weer kan aanvullen als er meer informatie beschikbaar komt.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: 6/29/2026 9:53:53 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Maatschappelijke organisatie

(Mede) namens:

Organisatie: Vereniging Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN)

Uw zienswijze/reactie:

De zienswijze van de SVN kan als volgt worden samengevat. Maak geen keuzes die obstakels opleveren in vogeltrekbanen zowel ten aanzien van voor- als najaarstrek en dagelijkse slaap-/voedseltrek. Sluit de afhankelijkheid van besluitvorming over de locatie voor het nieuwe hoogspanningsstation A9-Zuid en de verduurzaming van de staalproductie bij TSN uit door de beleids- en uitvoeringsverantwoordelijken tot actie te bewegen. Vermijd routes die een negatieve impact hebben op Natura 2000 gebieden en andere gebieden met een hoge natuurwaarde, waardevolle vogelgebieden voor broedvogels en overwinteraars alsmede ganzenrustgebieden. Kies voor ondergrondse boringen en niet voor graven indien het doorsnijden van Natura 2000 gebieden en/of goede natuur- en vogelgebieden onvermijdelijk blijkt te zijn. Graafwerk heeft een (te) grote impact in kwetsbare natuurgebieden. Houd bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening met de broedtijd van vogels, de overwintering van vogels en met de aanwezigheid van ganzenrustgebieden. Ontzie ook Natura 2000 gebieden op de Noordzee en voor de kust (foerageergebieden voor vogels). Tref mitigerende maatregelen om zowel tijdens als na de uitvoering van de werkzaamheden de verstoring van de natuur minimaal te maken. Compenseer, ongeacht de keuze voor welk voorkeursalternatief, natuurverlies over het gehele traject en voorkom versnipperde compensatie. En vermijd cumulatieve impact met andere projecten in Noord-Holland. Voor een uitgebreide toelichting verwijs ik naar de bijlage.

109667711_11625851_SVN_zienswijze_Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Zienswijze SVN op Ontwerpprogramma VAWOS
van 22 mei 2026

Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland

Aan: Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Betreft: Zienswijze SVN op Ontwerpprogramma VAWOS

Datum: 29 juni 2026

L.S.,

De Vereniging Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) heeft 15 Leden, te weten 15 Vogelwerkgroepen van Noord-Holland (NH) die samen het geografisch gebied van de provincie voor meer dan 95% dekken; de NH kust wordt geografisch 100% gedekt door een aantal van haar Leden (VWG Texel, VWG Den Helder, VWG Tringa (Schagen e.o), VWG Alkmaar e.o, VWG Midden-Kennemerland en Zuid-Kennemerland). In relatie tot VAWOS zijn verder landinwaarts ook de leden VWG Niedorp, Natuurvereniging Wierhaven en VBW Zaanstreek relevant. SVN dient via vertegenwoordiging van haar Leden de belangen van zo'n 4.500 individuele georganiseerde vogelaars. SVN heeft in haar doelstellingen en statuten het beschermen van natuurbelangen in brede zin en die van vogels in het bijzonder expliciet vastgelegd (zie: <https://www.vogelwerkgroepennh.nl/organisatie-svn/>). SVN beschouwt zich derhalve als belanghebbende in deze aangezien het VAWOZ programma zoals neergelegd het Ontwerpprogramma van 22 mei 2026 de potentie heeft waardevolle natuurgebieden in de provincie Noord-Holland te schaden en daarmee direct of indirect negatief uit te werken ten nadele van vogels.

1. In haar zienswijze op de concept Nota Reikwijdte en Detailniveau heeft SVN al aangegeven van mening te zijn dat er integraal gekeken moet worden naar aanlanden van elektriciteit (en waterstof) van wind op zee in samenhang met benodigde en al bestaande voorzieningen op land zoals 380kV hoogspanningsleidingen en integratie van convertor- en hoogspanningsstations op logische locaties met energie vragende activiteiten zoals industrie, grote datacenters en grootschalige glastuinbouw. Eén van de hoofdredenen om aan te dringen om hier integraal naar te kijken was dat belangrijke vogeltrekroutes over Noord-Holland lopen. Zowel voor- als najaarstrek als dagelijkse slaap-/ voedseltrek. Uit het Ontwerpprogramma blijkt de oproep van SVN nog steeds actueel te zijn. In het Ontwerpprogramma blijkt dat keuzes die gemaakt worden in de aanwijzing van voorkeursalternatieven voor de aanlandingslocaties in sterke mate afhankelijk zijn van de besluitvorming ten aanzien van de uitbreiding van het 380kV hoogspanningsnetwerk door Noord-Holland Noord. Aangezien het Ministerie van Klimaat en Groene Groei nog geen voorkeursbesluit heeft genomen over het voorkeurstraject 380kV Noord-Holland Noord en de locaties voor convertor- en hoogspanningsstations geldt deze afhankelijkheid nog steeds en zolang die niet is weggenomen kan dit nog steeds van invloed zijn op de definitieve locaties voor aanlanding van wind op zee.
2. De afweging voor de aanwijzing van het voorkeursalternatief naar A9-Zuid berust op twee aannames. De eerste aanname is dat de besluitvorming ten aanzien van de locatie voor het nieuwe hoogspanningsstation A9-Zuid. Als de besluitvorming over de locatie voor het nieuwe hoogspanningsstation A9-Zuid anders uitvalt dan wat nu wordt verwacht dan zal het voorkeursalternatief naar A9-Zuid herzien moeten worden. De tweede aanname is dat de verduurzaming van Tata Steel Nederland (TSN) is voltooid. Een aanname die met veel onzekerheid is omgeven mede omdat veel afhangt van de inzet van de landelijke, provinciale en regionale

overheden en politieke druk op de vergroening van TSN. In plaats van zich afhankelijk op te stellen, moet het VAWOS-programma meer de regie moeten nemen en bij overheid en politiek moeten aandringen op een snellere besluitvorming over de verduurzaming van de staalproductie door TSN en de uitvoering daarvan. Ook om daarmee andere belangrijke regionale economische ontwikkelingen zoals de ontwikkeling van datacentra in de Metropoolregio Amsterdam en de ontwikkeling van de haven en het Noordzeekanaalgebied niet te belemmeren. En, niet in de laatste plaats, vanwege de volksgezondheid in de omgeving die gebaat is bij een snelle transitie naar duurzame staalproductie.

3. In het Ontwerpprogramma worden voor de aanwijzing van een voorkeursalternatief naar A9-Zuid twee opties in overweging genomen. Vanuit Velsen-Noord – Heemskerk (1.a en 1.b.) en vanuit Egmond aan Zee (2.a. en 2.b) waarbij in het Ontwerpprogramma een voorkeur wordt uitgesproken voor de route vanuit Velsen-Noord – Heemskerk. Alleen als de route vanuit Velsen-Noord – Heemskerk qua tijdspad of qua techniek niet mogelijk is, onder andere vanwege de complexiteit i.v.m. de aanwezige infrastructuur, wordt teruggevallen op de route vanuit Egmond aan Zee, zo wordt in het Ontwerpprogramma gesteld.

Vanuit vogelbelang heeft SVN een sterke voorkeur voor aanlanding in Velsen-Noord – Heemskerk ten opzichte van het alternatief vanuit Egmond aan Zee. Hoewel bij aanlandingsgebied Egmond aan Zee weliswaar sprake is van een smalle duinenrij waarbij het Natura 2000-gebied met één enkele boring gepasseerd kan worden doet dat niets af aan de status van dit gebied, smal of breed, het is en blijft Natura 2000. Het is broedgebied voor veel vogelsoorten die een sterke verbondenheid hebben met de duinbiotoop.

Bij een keuze voor het alternatief van aanlanding in Egmond aan Zee gaat de route na de duinenrij verder via de binnenduinrand. Daarvan is de natuurwaarde minimaal vanwege de grootschalige bollenteelt die daar plaatsvindt. Echter vervolgens loopt de route door gebieden met hoge natuur- en cultuurhistorische waarden (gebied van Stichting De Hooge Weide en het Oer-IJ) en met een hoge broeddichtheid aan weidevogels en om die reden ongewenst. SVN is van mening dat doorsnijding van deze gebieden moet worden vermeden.

Door de afhankelijkheid van de verduurzaming van de TSN en het tempo waarin deze wordt voltrokken lijkt de kans aanwezig dat het alternatief, aanlanding vanuit Egmond aan Zee, niet langer wordt gezien als alternatief maar dat Egmond aan Zee wordt aangewezen als voorkeurlocatie voor aanlanding. In de ogen van SVN een ongewenste keuze. Het VAWOS-programma zou meer de regie moeten nemen in de planning (het tijdspad) van de verduurzaming van de TSN zodat de terugvaloptie van aanlanding via Egmond aan Zee niet meer in beeld is. Complexiteit en daarmee gepaard gaande kosten dienen in de visie van SVN geen argumenten te zijn om te kiezen voor een natuur- en vogelonvriendelijk alternatief.

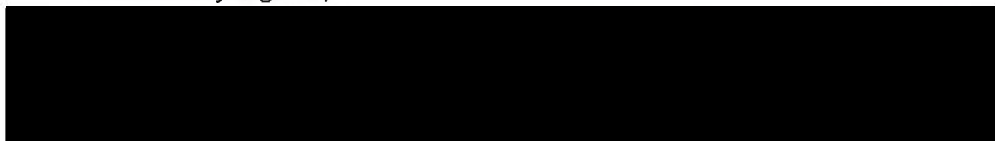
4. Voor de route vanuit Juliandorp naar Agriport voorziet Ontwerpprogramma in twee opties. KNH-NNHN1-E en KNH-NNHN2-E. De eerste kruist met een boring de lage Oude Veer, een voormalige Waddenkreek, en een belangrijke schakel in routes van trekvis die tussen de Waddenzee en zoet water migreren zoals Aal, Spiering en Zeeforel, en in de winter overwinteren hier watervogels zoals Nonnetje en Kuifeend. De tweede route gaat door weidevogel- en ganzenrustgebieden. Als mitigerende maatregel wordt hier het uitvoeren van de werkzaamheden in het juiste seizoen voorgesteld. Nader onderzoek naar de natuurwaarden en mitigerende maatregelen is voor beide routes nodig om de minst schadelijke optie vanuit natuur- en vogelwaarden te kiezen.
5. Als het doorsnijden van Natura 2000 gebieden en/of andere belangrijke natuur- en vogelgebieden onvermijdelijk blijkt te zijn dan pleit SVN voor ondergrondse boringen. Graafwerk heeft een (te) grote impact in kwetsbare natuurgebieden. Verder dringt SVN er op aan om bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening te houden met de broedtijd van vogels, de overwintering van vogels en met de aanwezigheid van ganzenrustgebieden. Tref adequate mitigerende maatregelen om de verstoring van de natuur en daarmee vogels zo minimaal mogelijk te maken. Ongeacht voor welk voorkeursalternatief wordt gekozen pleit SVN ervoor om natuurverlies over het gehele traject te compenseren waarbij versnippering wordt voorkomen

6. SVN is van mening dat bij het VAWOZ programma internationale verdragen zoals het verdrag van Ramsar, het verdrag van Bonn, het AEWA-verdrag, het verdrag van Bern en de EU-Vogelrichtlijn in acht moeten worden genomen. Op basis van deze internationale verdragen zijn mitigerende en compenserende maatregelen nodig en moeten de cumulatieve gevolgen worden onderzocht.

Samengevat pleit SVN ervoor om bij de aanwijzing van een voorkeursalternatief naar A9-Zuid en naar Agriport

- Geen keuzes te maken die obstakels opleveren in vogeltrekbanen zowel ten aanzien van voor- als najaarstrek en dagelijkse slaap-/ voedseltrek;
- De afhankelijkheid van besluitvorming over de locatie voor het nieuwe hoogspanningsstation A9-Zuid en de verduurzaming van de staalproductie bij TSN uit te sluiten door de beleids- en uitvoeringsverantwoordelijken tot actie te bewegen.
- Routes te vermijden die een negatieve impact hebben op Natura 2000 gebieden en andere gebieden met een hoge natuurwaarde, waardevolle vogelgebieden voor broedvogels en overwinteraars alsmede ganzenrustgebieden.
- Te kiezen voor ondergrondse boringen en niet voor graven indien het doorsnijden van Natura 2000 gebieden en/of goede natuur- en vogelgebieden onvermijdelijk blijkt te zijn. Graafwerk heeft een (te) grote impact in kwetsbare natuurgebieden. Houd bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening met de broedtijd van vogels, de overwintering van vogels en met de aanwezigheid van ganzenrustgebieden
- Ook Natura 2000 gebieden op de Noordzee en voor de kust (foerageergebieden voor vogels) te ontzien.
- Mitigerende maatregelen te treffen om zowel tijdens als na de uitvoering van de werkzaamheden de verstoring van de natuur minimaal te maken.
- Ongeacht de keuze voor welk voorkeursalternatief, natuurverlies over het gehele traject te compenseren en versnipperde compensatie te voorkomen.
- Cumulatieve impact met andere projecten in Noord-Holland te vermijden.

Met vriendelijke groet,

Secretaris Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland

Tel. [Redacted]

www.vogelwerkgroepennh.nl

Verzonden: 6/29/2026 10:03:15 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: College van burgemeester en wethouders
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Middelweg
Huisnummer: 28
Postcode: 1911 EG
Woonplaats: Uitgeest
Land: Nederland
Telefoonnummer: (14) 0251
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: gemeente Uitgeest

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage : gemeente Uitgeest zienswijze pVAWOZ

109667849_11625886_Gemeente_Uitgeest_zienswijze_pVAWOZ.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Ons kenmerk: D987940
Zaaknummer: Z26 280004
Uw brief van:
Uw kenmerk:
Datum document: 23 juni 2026
Bijlage(n):

Onderwerp: Zienswijze programma Verbindingen aanlandingen Wind op zee

Geachte directie,

Door u is het ontwerp van het programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee ter inzage gelegd. In de periode van vrijdag 22 mei tot en met donderdag 2 juli kan hierop worden gereageerd. Ons college heeft besloten een zienswijze aan u te richten. Onderstaand zullen wij in gaan op de onderdelen die in het programma verdere duiding behoeven.

Wij stellen voorop dat het belang van de energietransitie door ons wordt onderschreven en erkennen de noodzaak om de energievoorziening te verduurzamen. Op termijn zullen aanlandingen van belang zijn om bedrijven en inwoners van stroom te blijven voorzien. In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn enkele zaken opgenomen waarop wij willen reageren, dit betreft hoofdzakelijk een mogelijke aanlanding bij Egmond aan Zee en het land tracé richting A9-zuid door de gemeente Uitgeest.

Regio advies: volgorde aanlanding

In december 2025 is door provincie Noord-Holland in samenspraak met regiogemeenten een regionaal advies aan u uitgebracht over het bredere onderwerp: netuitbreiding 380 kV Noord-Holland noord en programma VAWOZ. Voor het onderdeel VAWOZ is in meerderheid een volgorde van aanlanding onderschreven:

1. Kop van Noord-Holland,
2. Velsen Noord-Heemskerk en
3. Egmond aan Zee.

Voor ons college is deze volgorde een hard uitgangspunt. Egmond aan Zee kan slechts in beeld komen als alle omgevingspartijen objectief hebben vastgesteld dat een aanlanding op Velsen Noord-Heemskerk niet mogelijk is. Het overnemen van deze volgorde vanuit het regioadvies is voor ons college belangrijk.

TSN terrein

In het ontwerpprogramma wordt een koppeling gelegd tussen de ontwikkeling op het terrein van TSN (Tata steel Nederland) en een aanlanding op het A9-zuid. De voorkeursroute uit het regioadvies voor een aanlanding op hoogspanningsstation A9-Zuid loopt over het TSN-terrein, onder het Noordzeekanaal en langs de A9. Om dit mogelijk te maken moeten met TSN nadere afspraken worden gemaakt. De huidige verwachting is dat dit op zijn vroegst pas na 2039 mogelijk is. Om dit te versnellen adviseert de regio aanvullende inzet vanuit het Rijk. Ons college is van mening dat de snelheid van verduurzaming op TSN terrein vooral door het bedrijf zelf wordt gestuurd in tempo en tijd.

Wij vinden het niet aanvaardbaar dat dit tracé louter afhankelijk wordt gesteld van de inzet en tempo van het bedrijf op verduurzaming. De afgelopen jaren zijn op dit vlak en de

verbetering van de gezondheidssituatie in de regio weinig hoopvol geweest. Als Rijksoverheid dient u hierin een bepalende rol te nemen. In het kader van VAWOZ is 2039 dan te laat en daarmee bestaat dus de mogelijkheid dat Egmond aan Zee wordt aangewezen. Een koppeling tussen de inzet van TSN op verduurzaming en het gebruik van de aanland optie Egmond aan Zee wijzen wij ten zeerste af.

Verdiepend onderzoek naar mogelijkheden buiten TSN-terrein

Uitputtend onderzoek naar de mogelijkheden van Velsen Noord Heemskerk (VNH) is voor ons voorwaardelijk voor het kunnen inzetten van Egmond aan Zee. In het regio advies is dit nadrukkelijk aangeduid.

Wij verzoeken daarom in het gebied van het tracé VNH-onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor kabellegging buiten het terrein van TSN om. Dit kan naar onze mening met gerichte diepe boringen in de ondergrond. Deze techniek heeft zich de afgelopen jaren sterk ontwikkeld. Een dergelijk onderzoek sluit niet alleen aan bij het regionaal advies op dit punt maar ook bij het uitgangspunt om de kabel zo dicht mogelijk bij de grote energievragers, in het Noordzeekanaal gebied, te laten aanlanden, maar is tevens de kortste landroute.

Zandwinning en kustverdediging

Er is een groot nationaal belang op Kustveiligheid. De aangewezen gebieden voor zandwinning voor de kust bij Egmond aan Zee dienen niet belast te worden met beperkingen vanuit kabellegging en onbezwaard beschikbaar te blijven voor de kustverdediging en de veiligheid van het achterland. Een aanlanding op Egmond aan Zee zet dit sterk onder druk en maken wij daar bezwaar tegen.

Kabeltrace landinwaarts

In het kabel tracé achter de duinen (Natura 2000 gebied) liggen waardevolle gronden die worden ingezet voor natuurontwikkeling, maar ook een groot areaal met een functie voor landbouw/bollenteelt. De kwaliteit van de gronden voor deze functies is hoog. Een open ontgraving voor kabellegging waarbij de bodemstructuur wordt geroerd heeft lange tijd grote negatieve invloed op functie van deze gronden.

Het tracé van de kabel loopt in de gemeente Uitgeest door ondermeer de NNN-gebieden Castricumerpolder met hoge natuurwaarden. Die natuurwaarden zitten in het gebied ook in de delen die nog geen formele status hebben verkregen. Natuurverenigingen zijn bezig gronden te verwerven. Voor delen is een NNN-status aangevraagd. Aanleg dient ook buiten het broedseizoen plaats te vinden. Wij verzoeken u om ook hiermee rekening te houden bij de ontwikkeling van een tracé en overlast te voorkomen.

Wij pleiten er daarom voor om de kabel te boren in de kwetsbare en kwalitatief hoogwaardige natuur-, weidevogel- en landbouwgebieden in het tracé. Boren geeft minder storing op natuurwaarden.

Bijzondere waarde moet ook worden toegekend aan het OerIJ. Dit gebied herbergt grote landschappelijke -, natuurlijke -, archeologische - en aardkundige waarden. De combinatie van deze waarden maakt het gebied uniek. Wij vinden dat hier meer rekening mee gehouden dient te worden.

Ruimhartige compensatie

Er vindt mogelijk een ingreep plaats in de grond wat leidt tot overlast en blijvende ruimtelijke -, gebruiks- en functie beperkingen. Met een 2GW kabel kunnen ongeveer 2 miljoen huishoudens, van elektriciteit worden voorzien. Dit is ongeveer een kwart van het totaal aantal huishoudens in Nederland. Vanuit dit gegeven constateren wij dat de lasten door een klein gebied en enkele partijen wordt gedragen. Vorenstaande rechtvaardigt en geeft een noodzaak tot het beschikbaar komen van substantiële middelen voor een ruimhartige compensatie. Wij verlangen dat de middelen voorafgaande aan besluitvorming zijn geregeld, zodat partijen zich daarop kunnen beraden. Dit dient een verplichtend onderdeel te zijn bij het programma.

Het gebied van potentiële kabellegging is vanuit verschillende ruimtelijke documenten conserverend vastgelegd. Ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied staan vaak op slot. Wij zien het grotere belang en zien ook dat deze ontwikkeling mogelijk kan worden gemaakt. Wij pleiten ervoor om naast een financiële compensatie ook een integrale compensatie mee te nemen. Daarbij zouden als compensatie door de medeoverheden ruimtelijke- en juridische belemmeringen kunnen worden wegnomen om betekenisvolle ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied mogelijk te maken. Een commitment op een integrale compensatie missen wij in dit ontwerpprogramma.

De beschikbaar gestelde middelen mogen niet worden ingezet voor mitigerende maatregelen. De kosten daarvan dienen direct uit het project zelf te worden gefinancierd.

Transparante communicatie

De uitlegbaarheid van keuzes is essentieel bij dit programma en de daaruit voortvloeiende projecten. Dit is een taak van het ministerie en Tennet. Wij doen daarom een dringende oproep om hieraan ruime invulling te geven in de komende processen. Wij doelen hierbij niet alleen op de medeoverheden maar ook op onze inwoners en belanghebbenden bij dit onderwerp.

Wij verzoeken u onze bezwaren en opmerkingen te verwerken in het programma Verkenningen Aanlandingen Wind op Zee,

Tot slot

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met [REDACTED] te bereiken op [REDACTED] of per mail naar [REDACTED].
Wilt u bij correspondentie het kenmerk Z26 280004/D987940 vermelden?

Met vriendelijke groet,
namens het college van burgemeester en wethouders.

[REDACTED]
[REDACTED]
Sebastiaan M. Nieuwland
burgemeester

202600900

Verzonden: 6/29/2026 10:13:50 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Daalsesingel

Huisnummer: 1

Postcode: 3511 SV

Woonplaats: Utrecht

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: Energie Beheer Nederland (EBN)

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

109667994_11625924_2606_Zienswijze_EBN_pVAWOZ_ontwerpprogramma_Getekend.pdf

Bureau Energieprojecten
Inpraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111, 9200 AC Drachten

Onderwerp

Zienswijze EBN t.b.v. Ontwerpprogramma Programma VAWOZ

Datum

26 juni 2026

Geachte lezer,

Energie Beheer Nederland B.V. (hierna: EBN) heeft met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpprogramma van het Programma VAWOZ (hierna: pVAWOZ). EBN stelt het goede stakeholdermanagement van pVAWOZ zeer op prijs en ook waarderen wij het meedenken voor de inpassing van mijnbouwbelangen door het Ministerie van EZK. In deze zienswijze bevestigen wij onze voorkeur voor de middencorridor en willen wij enkele aandachtspunten meegeven voor een goede inpassing van de pVAWOZ tracés met mijnbouw op zee.

Voorkeur middencorridor met aandacht voor gaswinning in mijnbouwvergunningblokken K12 en K15

EBN onderschrijft, net als het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), de voorkeur voor de middencorridor zoals weergegeven op pagina 29 van het ontwerpprogramma. Deze voorkeur sluit aan bij het gezamenlijke advies van het Noordzeeoverleg (zie brief vanuit het Noordzeeoverleg van 18 december 2025): Deze route vermijdt Natura 2000-gebieden en biedt ruimte voor een groter aantal aanlandingspunten. Het is hierbij wel van belang deze corridor verder af te stemmen met Tenaz Energy in mijnbouwvergunningblok K15 en met Eni Energy in mijnbouwvergunningblok K12, met het oog op zowel potentiële nieuwe activiteiten als toekomstige ontmanteling. Dit is relevant aangezien de pVAWOZ-kabels de infrastructuur in deze vergunningblokken van deze twee mijnbouwoperators veelvuldig zullen kruisen.

Voorkeur middencorridor met aandacht voor monitoringsverplichting CO₂-opslag

In mijnbouwvergunningblok L04 heeft TotalEnergies een vergunning voor CO₂-opslag aangevraagd en is een concreet opslagproject voorzien. Voor dit project zal de wettelijke monitoringsplicht gelden. De monitoringstechnieken worden nog afgestemd, maar vragen eventueel om een relatief omvangrijke ruimteclaim, onder andere nabij de middencorridor. EBN verzoekt het pVAWOZ-team daarom om met TotalEnergies af te stemmen over de benodigde ruimte voor CO₂-monitoring, zodat veilige opslag en wettelijke monitoring kunnen worden geborgd tijdens en na de installatie van de kabels in de middencorridor.

Veiligheidszones mijnbouwinfrastructuur

EBN merkt op dat in sectie 6.3.4 de voorziene veiligheidszones rond verlaten boorgaten zijn beschreven. De veiligheidszones van pijpleidingen, mijnbouwinstallaties en overige boorgaten (operationeel en gesuspendeerd) ontbreken echter in het ontwerp, terwijl deze wel expliciet waren opgenomen in de NRD. EBN verzoekt deze omissie te corrigeren en om deze veiligheidszones alsnog expliciet in het document op te nemen. Dit is van belang, aangezien pVAWOZ-tracés in sommige gevallen dichtbij bestaande mijnbouwinfrastructuur komen te liggen en om zo de veiligheid van mijnbouw op zee te borgen.

Tot slot

EBN spreekt zijn waardering uit voor het werk van het pVAWOZ-team bij de inpassing van de pVAWOZ-infrastructuur in relatie tot mijnbouw op zee. EBN laat met deze zienswijze weten een voorkeur te hebben voor de middencorridor met enkele aandachtspunten voor onze belangen in de olie- en gaswinning als voor voldoende afstand voor monitoring voor CO₂-opslag.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Verzonden: 6/29/2026 10:14:15 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: College van burgemeester en wethouders
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 175
Postcode: 1860 AD
Woonplaats: Bergen
Land: Nederland
Telefoonnummer: (072) 888 00 00
E-mailadres: info@bergen-nh.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: gemeente Bergen NH

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage gemeente Bergen zienswijze pVAWOZ

109667998_11625927_gemeente_Bergen_zienswijze_pVAWOZ.pdf

Bureau Energieprojecten
Inpraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Ons kenmerk: D985683
Zaaknummer: Z26 280002
Uw brief van:
Uw kenmerk:
Datum document: 23 juni 2026
Bijlage(n):

Onderwerp: Gemeente Bergen: zienswijze op het ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte directie,

Door u is het ontwerp van het programma Verkenningen Aanlanding Wind Op Zee ter inzage gelegd. In de periode van vrijdag 22 mei tot en met donderdag 2 juli kan hierop worden gereageerd. Ons college heeft besloten een zienswijze aan u te richten. Onderstaand gaan wij in op de onderdelen die in het programma verdere duiding behoeven.

Wij stellen voorop dat het belang van de energietransitie door ons wordt onderschreven en erkennen de noodzaak om de energievoorziening te verduurzamen. Op termijn zijn aanlandingen van belang om bedrijven en inwoners van stroom te blijven voorzien. In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn enkele zaken opgenomen waarop wij willen reageren, dit betreft hoofdzakelijk een mogelijke aanlanding bij Egmond aan Zee en het land tracé richting A9-zuid.

Regio advies: volgorde aanlanding

In december 2025 is door provincie Noord-Holland in samenspraak met regiogemeenten een regionaal advies aan u uitgebracht over het bredere onderwerp: netuitbreiding 380 kV Noord-Holland Noord en programma VAWOZ. Voor het onderdeel VAWOZ is in meerderheid een volgorde van aanlanding onderschreven. 1. Kop van Noord-Holland, 2. Velsen Noord-Heemskerk en 3. Egmond aan Zee. Voor ons college is deze volgorde een hard uitgangspunt. Egmond aan Zee kan slechts in beeld komen als alle omgevingspartijen objectief hebben vastgesteld dat een aanlanding op Velsen Noord-Heemskerk niet mogelijk is. Het overnemen van deze volgorde vanuit het regioadvies is voor ons college belangrijk.

TSN terrein.

In het ontwerp programma wordt een koppeling gelegd tussen de ontwikkeling op het terrein van TSN (Tata Steel Nederland) en een aanlanding op het A9-Zuid. De voorkeursroute uit het regioadvies voor een aanlanding op hoogspanningsstation A9-Zuid loopt over het TSN-terrein, onder het Noordzeekanaal en langs de A9. Om dit mogelijk te maken moeten met TSN nadere afspraken worden gemaakt. De huidige verwachting is dat dit op zijn vroegst pas na 2039 mogelijk is. Om dit te versnellen adviseert de regio aanvullende inzet vanuit het Rijk. Ons college is van mening dat de snelheid van verduurzaming op TSN terrein vooral door het bedrijf zelf wordt gestuurd in tempo en tijd.

Wij vinden het niet aanvaardbaar dat dit tracé louter afhankelijk wordt gesteld van de inzet en tempo van het bedrijf op verduurzaming. De afgelopen jaren zijn op dit vlak en de verbetering van de gezondheidssituatie in de regio teleurstellend geweest. Als Rijksoverheid dient u hierin een bepalende rol te nemen. In het kader van VAWOZ is 2039 dan te laat en daarmee bestaat dus de mogelijkheid dat Egmond aan Zee wordt aangewezen. Een

Uitputtend onderzoek naar de mogelijkheden van Velsen Noord Heemskerk is voor ons
voorwaardelijk voor het kunnen inzetten van Egmond aan Zee. In het regio advies is dit
nadrukkelijk aangeduid.

Wij verzoeken daarom in het gebied van het tracé VNH-VS2-E e.o., onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor kabellegging buiten het terrein van TSN om. Dit kan naar onze mening met gerichte diepe boringen in de ondergrond. Deze techniek heeft zich de afgelopen jaren sterk ontwikkeld. Een dergelijk onderzoek sluit niet alleen aan bij het regionaal advies op dit punt, maar ook bij het uitgangspunt om de kabel zo dicht mogelijk bij de grote energievragers in het Noordzeekanaal gebied te laten aanlanden en het is tevens de kortste landroute.

De ingezette weg naar hernieuwbare energiebronnen is mede ingegeven door de klimaatverandering. De zeespiegelrijzing zet door. Dit gegeven noodzaakt tot een blijvende

Onze Hollandse [redacted] eties zijn daarbij het
 middel. Er is een [redacted] Kustveiligheid. De
 zandwinning voor [redacted] Zee dienen niet
 ngen vanuit ka [redacted] beschikbaar te blijven
 e veiligheid van [redacted] anding op Egmond
 ruk en maken wij daar bezwaar tegen.

In het programma wordt onvoldoende rekenschap gegeven van het karakter en de betekenis van Egmond aan Zee als badplaats. De badplaats, middenstand en strandexploitanten zijn van grote economische betekenis voor de gemeente Bergen en de lokale gemeenschap. Op recreatief vlak bedient het strand een groot deel van de inwoners van de regio en buitenlandse gasten. Het kustproduct is weersafhankelijk en kent daardoor onzekerheden in de exploitatie. Het toevoegen van de boring voegt een extra een onzekerheid toe met economische impact, die vermeden kan worden door een andere aanlandingskeuze.

In het programma wordt een aanlanding op de kust ten zuiden van Egmond aan Zee benoemd. Wij nemen aan dat de bereikbaarheid van Egmond aan Zee hierbij niet is meegenomen. Een mogelijke aanlanding bij Egmond aan Zee kan niet worden overwogen zonder rekenschap te geven van de ontsluiting de badplaats en het strand. Het dorp wordt met één weg ontsloten op de binnenduinrand: Egmonderstraatweg. Al het verkeer gaat over deze weg. Dit vormt al jarenlang een bottle neck voor de bereikbaarheid van het dorp en de kuststrook. Bij het strand is centraal in het dorp één strandopgang aanwezig. Deze opgang wordt gebruikt door strandgasten, strandgebruikers en strandexploitanten. Het geëxploiteerde strand bevindt zich ten zuiden en noorden van deze afgang. De exploitatie van het strand vindt jaarrond plaats.

Voor het bouwen van een zogenaamd strandkasteel ten behoeve van de boring is aanvoer van zwaar materiaal en zwaar materieel nodig dwars door het dorp heen. Hiervoor bestaan grote zorgen over de verkeersveiligheid. De enige strandopgang is niet geschikt en een gebruik als toegang naar het werkterrein op het strand creëert conflictsituaties met badgasten, exploitanten en verkeerssituatie/verkeersveiligheid ter plaatse. Verkeerstechisch zit het dorp in het seizoen regelmatig op slot. Wij vinden het van belang dat in deze fase de onmogelijkheid van aanlanding wordt meegenomen in het besluit.

Kabel landinwaarts achter de duinen

Direct achter de duinen (Natura 2000 gebied) liggen waardevolle gronden die worden ingezet voor natuurontwikkeling, maar ook een groot areaal met een functie voor landbouw/bollenteelt. De kwaliteit van de gronden voor deze functies is hoog. Een open ontgraving voor kabellegging waarbij de bodemstructuur wordt geroerd heeft lange tijd grote negatieve invloed op functie van deze gronden. Wij pleiten er daarom voor om de kabel te boren in de kwetsbare en kwalitatief hoogwaardige natuur-, weidevogel- en landbouwgebieden in het tracé. Boren is voor agrariërs minder nadelig omdat een perceel niet langdurig uit productie hoeft te worden genomen. Boren geeft ook minder storing op natuurwaarden.

[Redacted] plaats in de gr [Redacted] en blijvende ruimtelijke [Redacted] kingen. Met een [Redacted] veer 2 miljoen [Redacted] worden voorzien [Redacted] vart van het totaal [Redacted] land. Vanuit dit [Redacted] dat de lasten door een [Redacted] en wordt gedragen. vorenstaande rechtvaardigt en geeft een [Redacted] r komen van substantiële middelen voor een ruimhartige [Redacted] dat de middelen voorafgaande aan besluitvorming zijn geregeld, zodat partijen zich daarop kunnen beraden. Dit dient een verplichtend onderdeel te zijn bij het programma.

Het gebied van potentiële kabellegging is vanuit verschillende ruimtelijke documenten conserverend vastgelegd. Ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied staan vaak op slot. Wij zien het grotere belang en zien ook dat deze ontwikkeling mogelijk kan worden gemaakt. Wij pleiten ervoor om naast een financiële compensatie ook een integrale compensatie mee te nemen. Daarbij zouden als compensatie door de medeoverheden ruimtelijke- en juridische belemmeringen kunnen worden wegnomen om betekenisvolle ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied mogelijk te maken om daarmee een blijvende vitaliteit van Egmond aan Zee te garanderen. Een commitment op een integrale compensatie missen wij in dit ontwerpprogramma.

De beschikbaar gestelde middelen mogen niet worden ingezet voor mitigerende maatregelen. De kosten daarvan dienen direct uit het project zelf te worden gefinancierd.

Transparante communicatie

De uitlegbaarheid van keuzes is essentieel bij dit programma en de daaruit voortvloeiende projecten. Dit is een taak van het ministerie en Tennet. Wij doen daarom een dringende oproep om hieraan ruime invulling te geven in de komende processen. Wij doelen hierbij niet alleen op de medeoverheden maar ook op onze inwoners en belanghebbenden bij dit onderwerp.

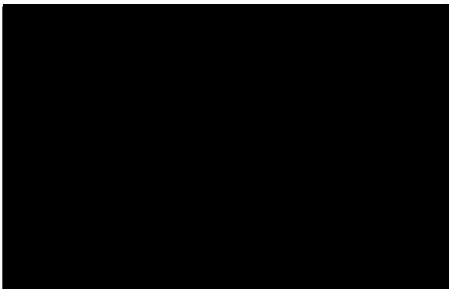
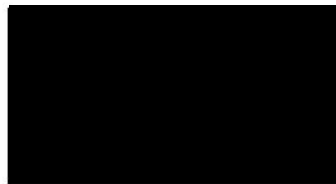
Wij verzoeken u onze bezwaren en opmerkingen te verwerken in het programma Verkenningen Aanlandingen Wind Op Zee.

Tot slot

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met Edwin de Waard te bereiken op +31889097351 of per mail naar info@bergen-nh.nl.

Wilt u bij correspondentie het kenmerk Z26 280002/D985683 vermelden?

Met vriendelijke groet,

J.H.M. (Jaap) Bond
burgemeester

Verzonden: 6/29/2026 11:46:13 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Butaanweg
Huisnummer: 215
Postcode: 3196 KC
Woonplaats: Vondelingenplaat Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: NV Rotterdam Rijn Pijpleiding Maatschappij

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage.

109669725_11626331_2026-4607_Zienswijze_VAWOZ_getekend.pdf

N.V. Rotterdam-Rijn Pijpleiding Mij.

Butaanweg 215
NL-3196 KC Vondelingenplaat Rt.
Havennummer 3045

Postbus 490
NL-3190 AK Hoogvliet

T +31 (0)10 - 295 8444

E info@rrpweb.nl

W www.rrp.nl

Handelsregister Rotterdam
nummer 27059206

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

p/a Online via Digitaal Reactieformulier

Datum: 29-6-2026
Referentie: 2026/4607
Betreft: Ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer/mevrouw,

Namens Rotterdam-Rijn Pijpleiding Maatschappij (RRP) maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerpprogramma VAWOZ.

RRP begrijpt en ondersteunt de ambitie om duurzame energieopwekking te realiseren en bij te dragen aan de energietransitie. Tegelijkertijd achten wij het van groot belang dat deze ontwikkeling geen negatieve invloed heeft op bestaande vitale infrastructuur en de bijbehorende veiligheidsrisico's.

RRP beheert en exploiteert twee ondergrondse hogedruk buisleidingen voor het transport van ruwe olie en olieproducten tussen Rotterdam, Venlo en het Roergebied (Duitsland). Deze leidingen transporteren gevaarlijke stoffen en vallen onder strikte regelgeving, onder andere op het gebied van externe veiligheid, NEN3650 en NEN3654.

Onze belangrijkste zorg betreft de mogelijke impact van de voorgenomen ontwikkeling, in het bijzonder de invloed van de stroomkabels, op het risicoprofiel (NEN3654) van onze leidingen. Externe invloeden zoals elektrische beïnvloeding kunnen leiden tot een degradatie van onze pijpleidingen en een risico op het gebied van aanraakveiligheid en daarmee tot beperkingen voor de veilige exploitatie van de leidingen.

In het voorliggende ontwerpprogramma wordt naar onze mening nog onvoldoende ingegaan op de interactie tussen de geplande energie-infrastructuur (kabels) en bestaande buisleidingen. Gezien de aard van beide systemen achten wij een nadere en specifieke uitwerking op het gebied van de NEN3654 noodzakelijk.

Wij verzoeken u daarom om in het vervolgproces nadrukkelijk aandacht te besteden aan de volgende punten:

- Het uitvoeren van een gedetailleerd en kwantitatief NEN3654-onderzoek naar de effecten van de aan te leggen stroomkabels op onze bestaande buisleidingen.
- Het vastleggen van minimale veilige afstanden tussen kabels en buisleidingen, gebaseerd op geldende normen en een conservatieve veiligheidsbenadering.
- Het actief en vroegtijdig betrekken van RRP bij de verdere planvorming, waaronder tracékeuzes en veiligheidsanalyses.
- Het borgen dat de aanleg en exploitatie van de kabels geen beperkingen oplegt aan de veilige bedrijfsvoering, bereikbaarheid en toekomstige ontwikkeling van de buisleidingen.
- Het voldoen aan de 'DOC4122B RRP Grondroer voorwaarden NL', zoals bijgevoegd als bijlage.

RRP blijft graag betrokken bij het verdere proces en is bereid om in overleg bij te dragen aan een zorgvuldige en veilige inpassing van de plannen.

Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze meeneemt in de verdere besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

Bijlagen

1. DOC4122B RRP Grondroer voorwaarden NL

202600908

202600908

Voorwaarden Nederland

Veilig werken in de leidingstroken
van RRP, ASP & SHELL

Voorwaarden voor grondroer- en overige activiteiten
binnen de belemmeringstrook met o.a.
Buisleidingen Gevaarlijke Inhoud
beheerd door

N.V. Rotterdam-Rijn Pijpleiding Mij. (RRP)

INHOUDSOPGAVE

1.	ALGEMEEN LEIDINGBEHEER	3
2.	WET WIBON (GRONDROERDERSREGELING)	3
3.	EXTERNE VEILIGHEID IN HET OMGEVINGSPLAN.....	3
4.	BELEMMERINGENSTROOK / BELEMMERINGENGEBIED	3
5.	CROW 500 - ZORGVULDIG GRAAFPROCES	3
6.	KLIC-MELDING (ORIËNTATIE-, GRAAF- OF CALAMITEITENMELDING)	4
7.	EIS VOORZORGSMATREGEL	4
8.	DEKKING	4
9.	NIET AANGEMELDE WERKZAAMHEDEN.....	4
10.	TRACE VRIJGEVEN	4
11.	RRP AFSPRAKEN BEVESTIGINGSFORMULIER (ABF)	5
12.	MARKEERPALEN & LEIDINGVERLOOP	5
13.	WERKZAAMHEDEN FLOWSHEMA	6
14.	VERBODEN HANDELINGEN	7
15.	OVERLEGGEN	7
16.	BELEMMERINGENSTROOK TOEGANKELIJKHEID - AFZETTEN WERKTERREIN	7
17.	BEPLANTING & WORTELGROEI	7
18.	SCHADE AAN RRP EIGENDOMMEN.....	7
19.	BEBOUWINGSPLANNEN OF WIJZIGINGEN IN DE INFRASTRUCTUUR	8
20.	WINDTURBINES, ZONNEPARKEN & HOOGSPANNINGSSYSTEMEN	8
21.	ONDERZOEKSRAPPORTEN	8
22.	KOSTEN	8
23.	LEIDINGINTEGRITEIT EN COATING ONDERZOEK	8
24.	LEIDINGCOATING.....	8
25.	BODEMGESTELDHEID	9
26.	MACHINAAL GRAVEN - PROEFSLEUVEN	9
27.	KRUISENDE KABELS & (DRAINAGE-) LEIDINGEN (OPEN ONTGRAVING).....	9
28.	KRUISENDE KABELS & LEIDINGEN (BORINGEN & PERSINGEN).....	9
29.	PARALLELE KABEL EN (DRAINAGE-) LEIDINGEN	9
30.	KATHODISCHE BESCHERMING.....	9
31.	VRIJE OVERSPANNING	10
32.	TIJDELIJK TRANSPORT OVER DE LEIDING	10
33.	DAMWAND.....	10
34.	LOOPPAD	10
35.	ONTGRAVING AANVULLEN.....	10
36.	VERONTREINIGDE BODEM.....	10
37.	GRONDBELASTING, OPSLAG	10
38.	SLOTEN EN WATERLOPEN.....	11
39.	INMETEN	11
40.	PROFIELTEKENING.....	11
41.	SPRINGSTOFFEN & MUNITIE.....	11
42.	AFVAL	11
43.	BIJZONDERHEDEN.....	11
44.	VOORSCHRIFTEN, NORMEN EN WETGEVING	11
45.	CONTACT	14

202600908

Voor het veilig werken in de belemmeringenstrook dienen planners, opdrachtgevers, aannemers, onderaannemers en alle andere derden in hun ontwerp- en uitvoeringsfase rekening te houden met onderstaande voorwaarden

Genoemde voorwaarden vormen géén vergunning voor het uitvoeren van werkzaamheden. Een eventuele toestemming van RRP wordt schriftelijk verleend in de vorm van een Afspraken-Bevestiging-Formulier (ABF).

1. ALGEMEEN LEIDINGBEHEER

De Rotterdam-Rijn Pijpleiding Maatschappij (RRP) opereert en beheert een tweetal (hogedruk) ondergrondse (ruwe) olie transportleidingen. Daarnaast beheren we ook ondergrondse buisleidingen van en namens SHELL en Amsterdam-Schiphol-Pijpleiding. De door RRP beheerde leidingen (hierna RRP-leidingen) dienen ter bevoorrading van diverse energie en/of chemie clusters in Nederland, België en Duitsland.

Het beheer houdt over het algemeen in dat we voor een veilige ligging en werking van de leidingen, afspraken maken over- en indien nodig, toezicht houden bij grondroer- & overige werkzaamheden nabij die betreffende leidingen.

2. WET WIBON (GRONDROERDERSREGELING)

Graafwerkzaamheden kunnen kabels en leidingen in de grond beschadigen. Ter voorkoming van graafschade heeft de overheid regels voor graafwerkzaamheden beschreven in de WIBON (Wet Informatie-uitwisseling Boven- en Ondergrondse Netten en netwerken).

De RDI (Rijksinspectie Digitale Infrastructuur, voormalig Agentschap Telecom) is de toezichthouder op de naleving ervan, en kan boetes uitschrijven bij afwijkingen daarop.

3. EXTERNE VEILIGHEID IN HET OMGEVINGSPLAN

Voor het exploiteren van RRP-buisleiding gelden regels over veiligheid. Die staan in verschillende besluiten en regelingen onder de Omgevingswet. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan 3 categorieën 'gebouwen en locaties' waarvoor de regels bescherming bieden: zeer kwetsbaar, kwetsbaar en beperkt kwetsbaar.

Gemeenten moeten in hun omgevingsplan regels opnemen over externe veiligheid, als zij in de buurt van een risicobron nieuwe gebouwen of nieuwe risicobronnen wil toestaan.

Voor buisleidingen geldt een afstand voor het plaatsgebonden risico en voor aandachtsgebieden. De waarden voor het plaatsgebonden risico worden ruimtelijk vertaald in afstanden tot gebouwen en locaties. (Zeer) kwetsbare gebouwen en kwetsbare locaties mogen niet binnen de PR-10-6-contour van een activiteit komen.

4. BELEMMERINGENSTROOK / BELEMMERINGENGEBIED

De omvang van een belemmeringengebied buisleidingen in het omgevingsplan is **5 m** aan weerszijden van de buisleiding, gemeten vanuit het hart ervan. Een belemmeringengebied buisleiding is bedoeld voor de veiligheid en het onderhoud van buisleidingen met gevaarlijke stoffen.

Grondroer- en/of bouwactiviteiten en het gebruik van graaf- of bouwmachines zijn zonder de uitdrukkelijke toestemming van RRP, binnen de strook niet toegestaan.

5. CROW 500 - ZORGVULDIG GRAAFPROCES

De CROW 500 is vanaf 1 januari 2022 verplicht voor grondroerders, netbeheerders en beheerders van de openbare ruimte en gaat over het voorkomen van graafschade aan kabels en leidingen. De CROW 500 is een initiatief van het Kabel en Leiding Overleg (KLO), de RDI en het ministerie van Economische Zaken & Klimaat en beschrijft de verantwoordelijkheden van elke partner in de graafketen in de navolgende fases:

1–Initiatie, 2–Onderzoek, 3–Ontwerp, 4–Werkvoorbereiding en 5–Uitvoering.

Deze richtlijn beschrijft wat niet in de WIBON is opgenomen nl. hoe kabels & leidingen vooraf gelokaliseerd moeten worden, of hoe zorgvuldig moet worden gegraven.

6. KLIC-MELDING (ORIËNTATIE-, GRAAF- OF CALAMITEITENMELDING)

Het doel van de KLIC-melding is graafschade te voorkomen. Mechanisch grondroeren of heien is pas toegestaan als er bij het Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC) van het Kadaster een KLIC-melding is gedaan. Deze verplichting geldt voor elke graafdiepte.

1. oriëntatie-melding.

Een KLIC-melding is niet verplicht bij handmatige grondroerwerkzaamheden maar is een zeer doeltreffend middel om de ondergrondse infrastructuur te inventariseren. Let wel, bij een oriëntatie-melding mag u niet machinaal graven.

2. graaf-melding.

Bij alle geplande mechanische grondroer- of graafactiviteiten is een graafmelding wel wettelijk verplicht. Indien het graaf- of grondroerwerk niet binnen 20 werkdagen begonnen is, verliest de graafmelding zijn geldigheid, zodat na deze periode er een nieuwe graafmelding gedaan moet worden.

3. calamiteiten-melding.

Als u niet kunt wachten met graven omdat er persoonlijk letsel of schade dreigt, dan doet u een calamiteitenmelding. U dient dan direct contact op te nemen met de leidingbeheerder om deze in de gelegenheid te stellen voorzorgsmaatregelen te treffen.

(Let op: U moet een Calamiteitenmelding de 1e werkdag na de melding verantwoorden bij de RDI)

7. EIS VOORZORGSMATREGEEL

Bij KLIC-meldingen nabij Buisleidingen Gevaarlijke Inhoud zijn zgn. Eis-Voorzorgsmaatregelen van kracht.

- Binnen minimaal 3 en maximaal 20 werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden dient de grondroerder contact op te nemen met de leidingbeheerder;
- Het bespreken en vastleggen van de uitvoering van de gemelde werkzaamheden door de grondroerder en de te nemen voorzorgsmaatregelen van de leidingbeheerder;
- De leidingbeheerder in de gelegenheid te stellen voorzorgsmaatregelen te treffen.

Voor sommige locaties gelden er aanvullende regels van Strikte Begeleiding van de werkzaamheden of zelfs een (tijdelijk) graafverbod.

8. DEKKING

De actuele diepteligging van de afzonderlijke leidingen dient te allen tijde middels proefsleuven te worden vastgesteld en/of ter plaatse door RRP te worden bevestigd.

9. NIET AANGEMELDE WERKZAAMHEDEN

Niet bij KLIC of RRP aangemelde werkzaamheden of werkzaamheden welke niet conform de voorschriften worden uitgevoerd, zullen onder verantwoording, risico en kosten voor de uitvoerende partij per direct door RRP worden stilgelegd.

Indien van toepassing houdt de RRP zich het recht voor om de uitvoerende partij aansprakelijk te stellen voor de onderzoeks- en schade herstelkosten evenals de financiële gevolgschade. Per geval zal beoordeeld worden of een melding bij de RDI noodzakelijk is (zie § 2 – Wet WIBON).

10. TRACE VRIJGEVEN

Tenzij de RRP-toezichthouder schriftelijk anders heeft bevestigd, mogen werkzaamheden niet gestart worden voordat deze:

1. de positie van zijn leiding(en) door middel van herkenbare markeringen, bijvoorbeeld piketten heeft aangegeven, én
2. zijn tracé heeft vrijgegeven middels het schriftelijke Afspraken Bevestigings-Formulier (ABF). Hiervoor moet u minimaal 3 werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden een afspraak maken met RRP; afd. Pijpleiding Inspectie (zie § 45 - Contact).

11. RRP AFSPRAKEN BEVESTIGINGSFORMULIER (ABF)

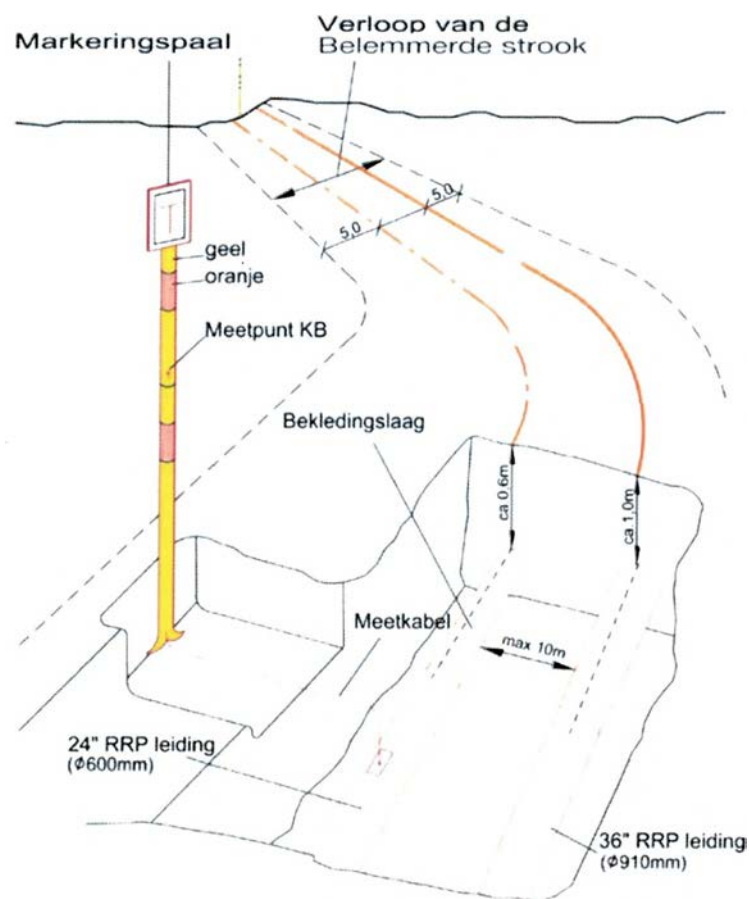
De vrijgave van het tracé vindt plaats na het opstellen en ondertekenen van een overeenkomst in de vorm van een RRP-Afspraken bevestigingsformulier. Hierin wordt vastgelegd onder welke (specifieke) voorwaarden werkzaamheden in het betreffende leidingtracé uitgevoerd mogen worden.

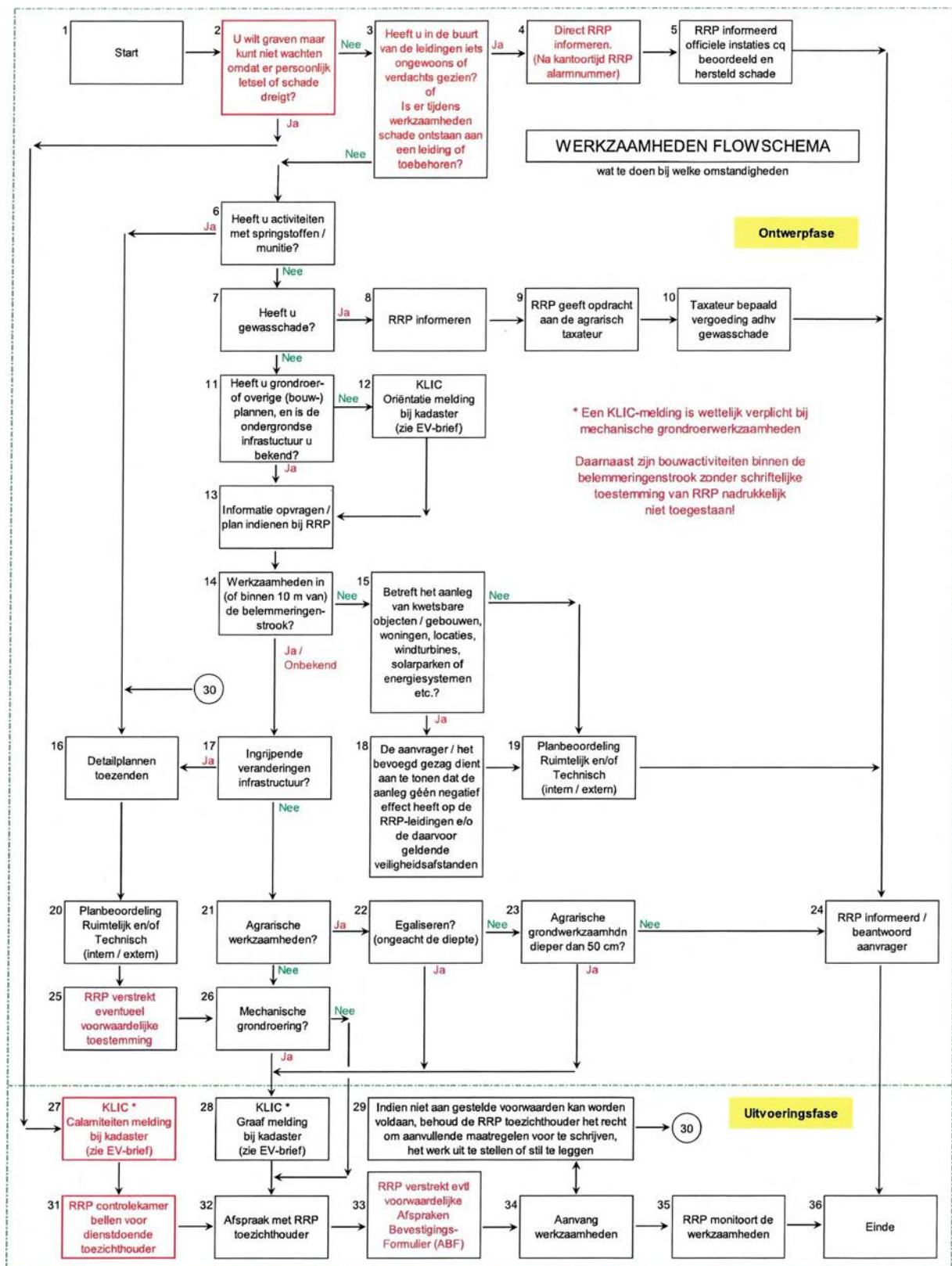
Indien na telefonisch overleg tussen grondroerder en de RRP-toezichthouder blijkt dat de feitelijke werklocatie geen bedreiging vormt voor de leidingen, kan een "betrokken" KLIC-melding alsnog onder voorwaarden tot "niet betrokken" worden verklaard. E.e.a. dient schriftelijk (per mail) te worden bevestigd door de RRP-toezichthouder.

12. MARKEERPALEN & LEIDINGVERLOOP

Bovengronds is het verloop van de leiding(en) globaal door markeerpalen aangegeven. Deze palen dienen alleen ter oriëntatie, aangezien deze niet altijd exact boven de leiding(en) kunnen staan. Een denkbeeldige lijn tussen de markeringspalen kan dan ook niet worden aangehouden als daadwerkelijke ligging van de leiding(en) daar ze namelijk ook in een bocht kunnen liggen.

De markeringspalen zijn voorzien van een informatiebordje met daarop weergegeven een paalnummer en een alarmnummer in geval van een beschadiging en/of lekkage.

13. WERKZAAMHEDEN FLOWSHEMA

14. VERBODEN HANDELINGEN

Handelingen die ter plaatse van de leiding niet zijn toegestaan zonder overleg met de leidingbeheerder zijn onder andere, maar niet beperkt tot:

- a) het wijzigen van maaiveldniveau/ leidingdekking;
- b) het aanbrengen van een open of gesloten verharding;
- c) het onverharde maaiveld openstellen voor (werk) verkeer;
- d) het indrijven van voorwerpen in de grond; (zoals bijv. damwanden, hei- en/of boorpalen, lichtmasten, hekwerken, tentharingen, beschoeiing, straatmeubilair, etc.);
- e) het opslaan van grond en/of materialen;
- f) het plaatsen van diepwortelende beplanting of bomen;
- g) het belemmeren van de toegankelijkheid van het tracé;
- h) het oprichten van enig bouwwerk;
- i) het wijzigen van waterstandniveau/ het aanleggen van bronbemaling;
- j) het aanbrengen van kruisende e/o parallel liggende kabels, leidingen of drainage;
- k) het aanleggen, verdiepen of wijzigen van greppels, watergangen en overige waterpartijen;
- l) het sonderen ten behoeve van grondonderzoek;
- m) het lozen van riool- en/of afvalwater;
- n) het plaatsen van spudpalen of baggeren van waterlopen, binnen **10 m** van de leiding;
- o) het opstellen van bouwterreininrichtingen;
- p) het opstellen en/of aftanken van voertuigen en/of machines;
- q) het verwijderen of verplaatsen van markeringspalen, vliegborden of meetpunten.

15. OVERLEGGEN

Er dient vroegtijdig te worden vastgesteld of de voorgenomen werkzaamheden zich verenigen met de aanwezigheid van de leidingen. Er dient altijd met RRP te worden overlegd indien er sprake is van:

- a) condities zoals hierboven genoemd;
- b) niet kan worden voldaan aan de hier verder genoemde voorschriften;
- c) of enige twijfel hieromtrent.

16. BELEMMERINGENSTROOK TOEGANKELIJKHEID – AFZETTEN WERKTERREIN

De belemmeringenstrook dient bereikbaar te blijven voor controle, onderhouds- & calamiteiten-werkzaamheden. Het afzetten/ omheinen van werkterreinen of eigendommen, welke invloed heeft op de bereikbaarheid van de belemmeringenstrook vereisen overleg met en schriftelijke toestemming van RRP.

Bij grote/ langdurige projecten en/of werkzaamheden over langere afstand net buiten de belemmeringen strook, dient in overleg met RRP en op kosten van de uitvoerende partij de strook te worden gescheiden van het werkterrein door middel van een aaneengesloten hekwerk eventueel voorzien van info-borden.

17. BEPLANTING & WORTELGROEI

Ten behoeve van tracécontrole vanuit de lucht en vanaf de grond dient het zicht te worden vrijgehouden. Bij visuele belemmering door begroeiing behouden we ons het recht voor deze binnen de belemmeringenstrook te laten inkorten/verwijderen.

Daarnaast dient het tracé vrijgehouden te worden van bomen en planten die de leiding of de bekleding ervan zouden kunnen beschadigen door eventuele wortelgroei

18. SCHADE AAN RRP EIGENDOMMEN

Bij schades, veroorzaakt aan RRP-eigendommen, dient het werk terstond te worden stilgelegd en direct gemeld via het RRP-alarmnummer (zie § 45 - Contact).

19. BEBOUWINGSPLANNEN OF WIJZIGINGEN IN DE INFRASTRUCTUUR

Bij al uw (bouw)plannen of wijzigingen in de infrastructuur achten we het noodzakelijk om vroegtijdig contact op te nemen met RRP, gezien het feit dat er nabij de leidingen mogelijk voorzorgsmaatregelen noodzakelijk zijn. Planning- en uitvoeringstechnische problemen kunnen hiermee worden voorkomen door in het vooroverleg goede afspraken te maken. U dient hiervoor contact op te nemen met RRP Pernis; afd. UTPA (zie § 45 - Contact).

20. WINDTURBINES, ZONNEPARKEN & HOOGSPANNINGSSYSTEMEN

Bij de planvorming voor elektriciteitsproductie, energieopslag en/of hoogspanningskabelverbindingen (**> 1kV**) nabij de RRP-leidingen kan een beïnvloedingsrapport volgens relevante normen en richtlijnen noodzakelijk zijn om mogelijke nadelige effecten op de kathodische bescherming van de leiding en bijbehorende installatiedelen en aanraakveiligheid uit te sluiten. Tevens dient aangetoond te worden dat er geen sprake is van faalkans- of risico verhogende omstandigheden.

21. ONDERZOEKSRAPPORTEN

Bij het mechanisch in- of uitdrijven van voorwerpen in de grond of bij de aanleg van gesloten verharding of aarden wal, of bij een zwaar transport, kan een zettings- en/of sterkteberekening/ belastingsrapport worden voorgeschreven.

Een statische berekening van een object (bijv. een geluidswand) kan noodzakelijk zijn om aan te tonen dat deze voor de leidingen en/of het vrij graven ervan, geen risico vormen. Eventueel zullen bijzondere veiligheidsmaatregelen ter bescherming van de leiding(en) getroffen moeten worden.

Werkzaamheden dienen in zowel ontwerp- (rapporten, berekeningen) als uitvoeringsfase conform de geldende NEN-normen/ CROW publicaties te worden voorbereid cq. uitgevoerd.

22. KOSTEN

Regulier toezicht:	Voor het uitzetten van de leidingen en het reguliere toezicht, worden géén kosten in rekening gebracht.
Voorzieningen:	Kosten voor RRP voor voorzieningen en/of extra toezicht bovenop het reguliere toezicht en ondersteuning komen voor rekening van de uitvoerende partij.
Onderzoeksrapporten:	Kosten van de door RRP gewenste onderzoeksrapporten, zoals bijv. beïnvloedings-, belasting-, sterkte- en/of zettingsberekeningen e.d., en de daaruit voortvloeiende maatregelen, komen voor rekening van de uitvoerende partij.
Kostenovername:	Indien RRP een expertise-bureau inschakelt is vooraf een kostenovernameverklaring door de uitvoerende partij te ondertekenen.

23. LEIDINGINTEGRITEIT EN COATINGONDERZOEK

Wanneer de leiding door bijv. onvermijdelijke aanleg van wegen of objecten onbereikbaar zal worden voor onderhoud of inspectie, moet vooraf aan de werkzaamheden een coating- en leiding-integriteitsonderzoek plaatsvinden. Afhankelijk van de onderzoeksresultaten dient er rekening te worden gehouden met een voorbereidingstijd van minimaal een jaar.

24. LEIDINGCOATING

Bij (gedeeltelijke) ontgraving van de leiding moet de coating beschermd worden tegen uitdroging, beschadiging en UV-straling. Dat kan bijvoorbeeld door het toepassen van een lattendecken (op kunststofband bevestigde latten) met UV-bestendig landbouwplastic.

Voordat met het aanvullen van de ontgraving wordt begonnen dient de coating altijd gecontroleerd te zijn door de leidingbeheerder. Het herstellen van (beschadigde) coating moet altijd in overleg met de leidingbeheerder plaatsvinden.

25. BODEMGESTELDHEID

Grondwerken mogen nooit leiden tot grondverschuivingen of zettingen in de belemmeringenstrook (zie § 44 – Voorschriften...). Afhankelijk van de aard van de bodem zal een eventuele bronbemaling en/of damwandconstructie moeten worden toegepast.

26. MACHINAAL GRAVEN – PROEFSLEUVEN

Allereerst dient de leiding d.m.v. handmatige proefsleuven te worden gelokaliseerd. Binnen de belemmeringenstrook mag er alleen met een tandeloze graafbak tot op een afstand van minimaal **0,5 m** van de leiding worden gegraven. Binnen die afstand is machinaal graven niet toegestaan.

27. KRUISENDE KABELS & (DRAINAGE-) LEIDINGEN (OPEN ONTGRAVING)

Bij kruisende kabels tot **1 kV** of (drainage-) leidingen dient de afstand (dagmaat) tot de RRP-leiding(en) (onder en boven) minimaal **0,5 m** te blijven.

Kruisingen van kabels met een spanning van **1 kV** en hoger, moeten de leiding(en) op minimaal **1 m** kruisen. Indien een neopreen slab, een PE-plaat of een mantelbuis met oversteek van **1 m** wordt toegepast, kan deze afstand worden teruggebracht tot minimaal **0,5 m**.

Alle kabels en leidingen binnen de belemmeringenstrook dienen haaks, in principe onderkruisend, in een gelijkblijvende diepte en zonder verbindingsmoffen te worden aangelegd.

Indien de drainageleiding, na overleg met de leidingbeheerder, toch dichter dan de **0,5 m** op de leiding moet komen te liggen, moet het gedeelte binnen een strook van **1 m** aan weerszijde van de leiding met de hand worden ontgraven en aangebracht.

Het aanbrengen van drainage (kruisend over en/of parallel langs de belemmeringen strook) kan pas aanvangen bij aanwezigheid van de RRP-toezichthouder.

28. KRUISENDE KABELS & LEIDINGEN (BORINGEN & PERSINGEN)

Bij sleufloze kruisings technieken (boren of persen bijv.) moet minimaal een afstand van **5 m** tot de leiding worden aangehouden. Boringen mogen uitsluitend worden uitgevoerd indien het door de leidingbeheerder goedgekeurde boorplan op het werk aanwezig is.

De minimale kruisingsafstand kan worden teruggebracht tot **1 m** boven en onder de leiding onder de voorwaarde dat de leiding volledig en tot **0,5 m** onder de leiding zichtbaar is.

Indien de leiding(en) te diep liggen om vrij te leggen, zal er tussen het intredepunt en de leiding(en), op ongeveer **2 m** voor de leidingen een damwandscherm moeten worden aangebracht, tot minimaal **1 m** onder de diepst liggende leiding. Het graven van een proefsleuf en/of plaatsen van een damwandscherm mag pas aanvangen bij aanwezigheid van de RRP-toezichthouder.

29. PARALLELE KABEL EN (DRAINAGE-) LEIDINGEN

Parallele kabels en leidingen (incl. drainageleidingen) moeten in aanwezigheid van de toezichthouder, buiten de belemmeringenstrook worden aangelegd, en nadat de leiding middels bijv. piketpaaltjes is gemarkeerd. Indien bij de aanleg hiervan een overlapping van belemmeringenstroken onvermijdelijk is, dient dit vooraf d.m.v. een overeenkomst te worden vastgelegd.

30. KATHODISCHE BESCHERMING

De kathodische bescherming van de RRP-leidingen mag in geen geval worden verstoord of beïnvloed door bijv. nieuw aan te leggen kabels, leidingen of zonneparken bijv. (zie § 44 – Voorschriften...). Om de interferentie tussen de kruisende leidingen te kunnen meten, moeten meetdraden, conform RRP-richtlijnen, op de kruisende leidingen worden aangebracht en in een voor RRP toegankelijke meetpaal worden geplaatst.

202600908

31. VRIJE OVERSPANNING

De RRP-leidingen moeten bij ontgraving waar nodig doelmatig en stabiel ondersteund worden tegen doorhangen. Voor leidingen $\leq 6''$ ($\varnothing$ 150 mm) geldt een maximale vrije overspanning van **2 m**. Voor leidingen $\geq 6''$ geldt een vrije overspanning van maximaal **4 m**.

32. TIJDELIJK TRANSPORT OVER DE LEIDING

Zware transporten over de belemmeringenstrook buiten verharde terreinen is zonder uitdrukkelijke RRP-goedkeuring niet toegestaan.

1. Wanneer een enkel transport over de leiding onvermijdelijk is, moet voorafgaande aan de werkzaamheden, overlegd worden met RRP over de te treffen voorzieningen. Men dient minimaal rekening te houden met:

- a) de actuele diepteligging van de leiding welke niet mag worden aangetast,
- b) staalplaten voor de lastverdeling uitgelegd over de belemmeringenstrook
- c) de maximale belasting van **2 ton/m²** of een maximale aslast van **10 ton**.

2. Bij een intensiever of zwaarder transport is een plan van aanpak te overleggen, welke de te treffen voorzieningen beschrijft, zoals o.a.:

- a) een vrijdragende overbruggingsconstructie d.m.v. bijv. dragline schotten;
- b) een aan weerszijden van het werktracé te plaatsen verkeersfui, gemaakt van een deugdelijke afzetting;
- c) het transport type en aantal bewegingen;
- d) de maximale belasting over het tracé;
- e) de te verwachten zettingen rondom de leiding;
- f) het uitsluiten van onnodig (werk)verkeer over het tracé.

Verder dient een zettings- en/of sterkteberekening aan te tonen dat de veilige en ongestoorde ligging van de leiding(en) wordt gewaarborgd.

33. DAMWAND

Bij het plaatsen van een damwand dient zettingen te worden voorkomen en moet de afstand tussen damwand en buitenmaat van de leiding (dagmaat) minimaal **1 m** bedragen, onder de voorwaarde dat de leiding zichtbaar is. Tevens is het verplicht de leiding d.m.v. draglineschotten te beschermen tegen vallende voorwerpen, zoals damwanden. Toezicht van de leidingbeheerder bij uitvoering is vereist.

34. LOOPPAD

Het is verboden om op leidingen te lopen of deze als werksteun te gebruiken. Daarnaast moeten de leidingen beschermd zijn tegen vallende voorwerpen.

35. ONTGRAVING AANVULLEN

Leidingen die volledig ontgraven zijn, moeten nadat de RRP-toezichthouder de coating heeft gecontroleerd, worden aangevuld en verdicht in lagen van **30 cm** schoon en puinvrij zand/ grond, tot **30 cm** boven de leiding. Daarna wordt overgegaan tot cultuurtechnisch herstel.

36. VERONTREINIGDE BODEM

Werkzaamheden in verontreinigde grond moeten uitgevoerd worden conform CROW-publicatie. Indien nabij de leiding tijdens werkzaamheden verontreinigingen worden aangetroffen dienen de werkzaamheden gestaakt en de leidingbeheerder direct geïnformeerd te worden

37. GRONDBELASTING, OPSLAG

Het is niet toegestaan om grond of andere materialen boven of in de directe omgeving van de leiding (tijdelijk) op te slaan. Voor grondopslag geldt in veengebieden een maximumhoogte van **0,2 m**, voor alle andere grondsoorten geldt een maximum van **1 m**.

38. SLOTEN EN WATERLOPEN

Bij het aanleggen, graven en opschonen van sloten en waterlopen moet een dekking van tenminste 1 m tussen de vaste bodemsloot en bovenkant van de leiding in acht worden genomen of anders een in overleg met RRP vooraf goedgekeurde beschermingsconstructie boven de leiding worden aangebracht.

39. INMETEN

De door RRP, binnen de belemmeringenstrook, schriftelijk toegestane bouwwerken, kabels en/of leidingen dienen in coördinatenstelsel ETRS89 UTM Zone 32 te worden ingemeten welke data aan RRP dient te worden overhandigd.

40. PROFIELTEKENING

Bij oppervlakte veranderingen dienen er profieltekeningen ten opzichte van NAP te worden gemaakt. Deze gegevens dienen in een met RRP overeengekomen formaat binnen de daartoe overeengekomen termijn te worden aangeleverd.

41. SPRINGSTOFFEN & MUNITIE

Werkzaamheden met – en het opruimen van springstoffen en/of munitie in de nabijheid van de leidingen mogen alleen onder strikte voorwaarden en na schriftelijke toestemming van de leidingbeheerder worden uitgevoerd.

42. AFVAL

Afval in of nabij de belemmeringenstrook moet direct worden verwijderd van het werkterrein.

43. BIJZONDERHEDEN

Bijzondere voorvallen, afwijkende ligging en overige incidenten dienen direct bij het KLIC -contactpunt en de leidingbeheerder gemeld en gerapporteerd te worden.

44. VOORSCHRIFTEN, NORMEN EN WETGEVING

Een NEN-norm is een samenvatting waarin beschreven staat welke afspraken er zijn, of aan welke specificaties of criteria een product, dienst of methode moet voldoen. NEN inventariseert, als neutrale instantie, aan welke normen (waaronder NEN-normen) behoefte is. De NEN is geen verplichting, maar het garandeert wel dat je voldoet aan de eisen welke de wet aan je stelt.

Om de veiligheid en integriteit van onze leidingen te waarborgen, dienen alle relevante, meest recente veiligheidsnormen en wetten te worden nageleefd, CROW-richtlijnen te worden toegepast en NEN-normen te worden gevolgd vanaf het ontwerp tot en met de werkzaamheden in de uitvoeringsfase.

De in dit document genoemde voorwaarden, normen en wetten kunnen worden herzien en/ of worden vervangen. De meest recent geldende versies zijn van toepassing om duidelijk aan te geven onder welke condities werkzaamheden nabij de leidingen, kabels en/of toebehoren van RRP zijn toegestaan.

VERSIEBEHEER

<u>Versienummer</u>	<u>Datum</u>	<u>Wijzigingen. (Verwijderde tekst of tabel niet genoemd)</u>
01	december 2021	
02	april 2026	Par.3 nieuw; Par.4 voormalig Par.7; Par.6; Par.7 nieuw; Par.13 (15 &18); Par.14 (i & k); Par.20

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

N.V. Rotterdam Rijn-Pijpleiding Maatschappij
Afdeling Urban- & Third Party Affairs

BBS DOC4122 B - Versie 2 - april 2026
RRP Grondroer voorwaarden NL - V2_20260401_.docx

202600908

45. CONTACT
N.V. Rotterdam-Rijn Pijpleiding Maatschappij (RRP)
Alarmnummer

(24/7 bereikbaar)

De leidingen van RRP vanaf Europoort Botlekgebied tot aan de spoorlijn Boxtel - Eindhoven in Noord-Brabant evenals de ASP- en Shell leidingen vallen onder RRP-toezicht district West.

District West

Havennummer

Bezoekadres

Postadres

Telefooncentrale

Website

E-Mail

Vestiging Pernis - Hoofdkantoor

3045

Butaanweg 215

3196 KC VONDELINGENPLAAT

Postbus 490

3190 AK Hoogvliet

+31 10 – 29 58 444

www.RRPweb.nl

INFO@RRPweb.nl

Afdeling

E-Mail PIW

Telefoon PIW-RRP (G)

Telefoon PIW-Derden (G)

Pipeline Inspectie West (PIW)

PIW@RRPweb.nl

+31 10 – 29 58 420 (tbv RRP-leidingen in district West)

+31 10 – 29 58 425 (tbv ASP & SHELL-leidingen in district West)

Afdeling

E-Mail

Telefoon UTPA

(G)

Urban- & Third Party Affairs (UTPA)

UTPA@RRPweb.nl

+31 10 – 29 58 421

De leidingen van RRP vanaf de spoorlijn Boxtel - Eindhoven tot aan de grens met Duitsland in Venlo vallen onder RRP-toezicht district Oost.

District Oost

Bezoekadres

Telefoon centrale

Vestiging Venlo - Tankenpark / Pompstation

Manegeweg 20

5916 NB VENLO

+31 77 – 32 01 555

Afdeling

E-Mail PIO

Telefoon PIO-RRP (G)

Pipeline Inspectie Oost (PIO)

PIO@RRPweb.nl

+31 77 – 32 01 550 (tbv RRP-leidingen in district Oost)

(G) = Groepsnummer

Het binnenkomende gesprek wordt volgens ingestelde volgorde doorverbonden naar de collega's binnen de betreffende afdeling.

Kabel- en Leiding Informatie Centrum - KLIC

Website

Telefoon (gratis)

(Voor het doen van Graaf-, Oriëntatie- of Calamiteiten-meldingen)

<https://www.kadaster.nl/klic-melding-kabel-en-leidinginformatie>

0800 - 00 80

Verzonden: 6/29/2026 12:00:19 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Prinses Beatrixlaan
Huisnummer: 5
Postcode: 2595 AK
Woonplaats: s-Gravenhage
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Noordgastransport B.V.

Uw zienswijze/reactie:

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij dient Noordgastransport B.V. haar zienswijze in op het Ontwerpprogramma VAWOZ. De zienswijze, inclusief Bijlage 1 met redactionele voorstellen, is als één PDF-bestand bijgevoegd.

Met deze zienswijze beoogt NGT bij te dragen aan een zorgvuldige en evenwichtige uitwerking van hoofdstuk 12 van het Ontwerpprogramma, in het bijzonder waar het gaat om waterstof op zee en de verhouding tussen nieuwbouwopties, hergebruikopties en mogelijke gefaseerde gebruiksvarianten van bestaande gasinfrastructuur.

Ter facilitering van de verwerking zijn in de bijlage concrete redactionele voorstellen opgenomen.

Wij verzoeken u deze zienswijze te betrekken bij de verdere besluitvorming over het Ontwerpprogramma VAWOZ.

109669997_11626409_20260625_01_Zienswijze_VAWOZ_NGT.pdf

Bureau Energieprojecten

Datum: 25 juni 2026

Referentie: 20260625_01

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ – borgen hergebruikopties en voorkomen van lock-in (waterstof op zee)

Bijlage: Bijlage 1 – Redactionele voorstellen

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dient Noordgastransport B.V. een zienswijze in op Het Ontwerpprogramma VAWOZ. Ter facilitering van verwerking is Bijlage 1 met redactionele voorstellen toegevoegd.

1. Reikwijdte en kader

1.1 Reikwijdte

Deze zienswijze ziet toe op de onderdelen van Het Ontwerpprogramma VAWOZ inzake waterstof op zee en de relatie tussen nieuwbouwopties en hergebruikopties.

1.2 Kader en uitgangspunten

Het Ontwerpprogramma VAWOZ vermeldt dat voor waterstof op zee thans geen voorkeursalternatieven worden vastgesteld, dat de inzet op waterstofproductie op zee is gepauzeerd en dat onderzoeksresultaten worden meegegeven ten behoeve van vervolgonderzoek bij een eventuele herstart. Het Ontwerpprogramma bepaalt daarnaast dat bij een keuze voor nieuwbouw duidelijk moet zijn of hergebruik van bestaande gasleidingen een reële optie is.

De Brugnotitie vormt het duidingskader voor de relatie tussen VAWOZ en HGH2. De Brugnotitie stelt dat de pauzering gevolgen heeft voor de toepasbaarheid van onderzoeksresultaten en dat bij herstart de scope en uitgangspunten van zowel nieuwbouwopties als hergebruikopties opnieuw moeten worden getoetst aan de dan geldende plannen; dit kan leiden tot andere routescenario's en effecten en kan aanleiding geven tot een nieuwe verkenning en effectbeoordeling.

De Brugnotitie stelt tevens dat een volwaardige vergelijking tussen VAWOZ en HGH2 thans niet mogelijk is door het ontbreken van normering en effectinzicht voor het Waddenzeedeel van de NGT-leiding en dat aan deze lacune geen voorkeur of afkeuring als hergebruikoptie kan worden ontleend; aanvullend onderzoek naar dit segment is randvoorwaardelijk. Deze constatering kan, zolang de randvoorwaardelijke kennisleemten niet zijn gesloten, niet als basis dienen voor rangorde, prioritering of uitsluiting van hergebruikopties in de verdere uitwerking bij herstart.

1.3 Doel van deze zienswijze

NGT verzoekt Het Ontwerpprogramma VAWOZ op onderdelen aan te scherpen, zodat hoofdstuk 12 aantoonbaar in lijn is met De Brugnotitie en het HGH2-onderzoek. Doel is te borgen dat indicatieve kwalificaties en uitwerkingen geen rangorde, prioritering of uitsluiting impliceren vóórdat de in De Brugnotitie voorziene actualiteitstoets, herijking en aanvulling hebben plaatsgevonden. Ter facilitering van verwerking zijn concrete redactionele voorstellen opgenomen in Bijlage 1.

[REDACTED]

[REDACTED]

2.1 Onvoldoende expliciete borging van herstartlogica bij indicatieve kwalificaties

Het Ontwerpprogramma VAWOZ bevat indicatieve kwalificaties bij routes en aansluitlocaties voor waterstof, waaronder de term "kansrijk". De Brugnotitie bepaalt dat bij herstart een actualiteitstoets en herijking noodzakelijk zijn en dat, indien daartoe aanleiding bestaat, een nieuwe verkenning van routescenario's en een (aanvullende) effectbeoordeling wordt uitgevoerd. Zonder expliciete koppeling tussen deze herstartlogica en de indicatieve kwalificaties ontstaat het risico dat dergelijke kwalificaties in de praktijk rangordend worden geïnterpreteerd vóór afronding van actualiteitstoets, herijking en aanvulling. Dit geldt in het bijzonder voor de duiding van onderzochte nieuwbouwroutes en aansluitlocaties in §12.2. Die duiding dient niet vooruit te lopen op de nog te verrichten beoordeling van hergebruikopties, noch op mogelijke gefaseerde of gecombineerde gebruiksvarianten van bestaande gasinfrastructuur. De beoordeling bij herstart dient daarom niet uitsluitend te zien op nieuwbouw of volledige conversie naar dedicated waterstoftransport, maar ook ruimte te laten voor andere systeemvarianten indien deze technisch, regelgevend, operationeel en commercieel haalbaar blijken.

2.2 Volwaardige vergelijking nieuwbouwopties versus hergebruikopties is thans niet mogelijk; randvoorwaarde wordt onvoldoende geprogrammeerd

De Brugnotitie stelt dat een volwaardige vergelijking tussen nieuwbouwopties en hergebruikopties thans niet mogelijk is door het ontbreken van normering en effectinzicht voor het Waddenzeedeel van de NGT-leiding en

dat aan deze lacune geen voorkeur of afkeuring als hergebruikoptie kan worden ontleend; aanvullend onderzoek is randvoorwaardelijk. Het Ontwerpprogramma VAWOZ benoemt dat voor dit segment geen effectbeoordeling is uitgevoerd wegens ontbrekende gegevens en normering. Zonder expliciete programmering van het sluiten van deze randvoorwaardelijke kennisleemten bestaat het risico dat “niet beoordeeld” feitelijk als selectiecriterium functioneert in de verdere uitwerking bij herstart.

2.3 Uitgangspunt “hergebruik als reële optie” is nog niet geoperationaliseerd

Het Ontwerpprogramma VAWOZ bepaalt dat bij een keuze voor nieuwbouw duidelijk moet zijn of hergebruik van bestaande gasleidingen een reële optie is. Dit uitgangspunt vergt dat bij herstart besluitvorming uitsluitend plaatsvindt op basis van een uniform, symmetrisch en besluitrijp beoordelingskader voor nieuwbouwopties en hergebruikopties. De Brugnotitie en het Ontwerpprogramma VAWOZ maken expliciet dat essentiële onderdelen voor besluitrijpheid thans ontbreken of slechts beperkt zijn uitgewerkt, waaronder technische haalbaarheid en integriteit en een volledig en symmetrisch kostenbeeld, mede omdat kosten en randvoorwaarden mede worden [REDACTED] het commerciële proces rond overdracht van leidingen. Zolang deze onderdelen niet via [REDACTED] zijn gemaakt, kan het uitgangspunt dat hergebruik als reële optie moet kunnen worden vastgesteld niet toetsbaar worden toegepast.

2.4 Kansrijk-duidingen behoeven expliciete non-lock-in clausules

Het Ontwerpprogramma VAWOZ gebruikt indicatieve kwalificaties, waaronder “kansrijk”, om richtingen voor mogelijk vervolgonderzoek te duiden. Deze kwalificaties zijn op zichzelf niet bezwaarlijk. Gelet op de herstartlogica uit De Brugnotitie en de randvoorwaardelijke kennisleemten die een volwaardige vergelijking thans verhinderen, is het noodzakelijk expliciet te borgen dat dergelijke kwalificaties geen rangorde, prioritering of uitsluiting impliceren vóór afronding van actualiteitstoets, herijking en aanvulling. Zonder deze borging ontstaat het risico op onbedoelde selectie op basis van de mate van uitwerking in plaats van op basis van een besluitrijpe, symmetrische vergelijking.

2.5 Gefaseerd gebruik en waterstofbijmenging ontbreken als tussenvariant

Het Ontwerpprogramma VAWOZ en De Brugnotitie benaderen hergebruik van bestaande aardgasleidingen primair als omzetting van bestaande infrastructuur naar dedicated waterstoftransport, waarbij bestaande aardgasstromen worden omgeleid. Daarmee blijft een mogelijke tussenvariant onderbelicht, namelijk gefaseerd of gecombineerd gebruik van bestaande infrastructuur, waaronder het transport van waterstof bijgemengd in aardgasstromen, voor zover technisch, regelgevend, operationeel en commercieel haalbaar.

Deze variant is relevant vanuit een breder maatschappelijk en systeemtechnisch perspectief. Gefaseerd gebruik of waterstofbijmenging kan mogelijk bijdragen aan betere benutting van bestaande infrastructuur, beperking van nieuwe ruimtelijke ingrepen, fasering van investeringen, behoud van leveringszekerheid en een geleidelijke ontwikkeling van de waterstofketen. Juist omdat waterstofproductie op zee is gepauzeerd en de toekomstige omvang, locaties en timing onzeker zijn, verdient deze variant expliciete aandacht in vervolgonderzoek.

2.6 Cartografische weergave van hergebruikopties

Hoewel het Ontwerpprogramma VAWOZ in §12.3 beschrijft dat in het HGH2-onderzoek gebruik wordt gemaakt van bestaande aardgasleidingen van NOGAT, NGT en Gasunie, worden de bestaande NOGAT- en NGT-leidingen in de kaartbeelden bij hoofdstuk 12 niet als zodanig weergegeven naast de onderzochte nieuwbouwroutes en aansluitlocaties. Daardoor kan de visuele presentatie de indruk wekken dat vooral nieuwbouwroutes ruimtelijk en beleidsmatig relevant zijn, terwijl hergebruikopties onderdeel zijn van het vervolgonderzoek en bij herstart [REDACTED] moeten kunnen worden betrokken.

Vanuit het oogpunt van transparantie, navolgbaarheid en een evenwichtige presentatie van de onderzochte alternatieven ligt het voor de hand om in hoofdstuk 12, dan wel door verwijzing naar een aanvullende kaart uit de Brugnotitie, ook de bestaande NOGAT- en NGT-leidingen en de HGH2-hergebruikscenario's cartografisch zichtbaar te maken. Dit voorkomt dat hergebruikopties in de besluitvorming of participatie onbedoeld minder zichtbaar worden dan nieuwbouwopties.

2.7 Herbegraven dient trajectspecifiek te worden beoordeeld

In §12.3 wordt hergebruik van bestaande aardgasleidingen mede gekoppeld aan herbegraven van leidingen. Deze duiding heeft nuancering. De noodzaak, omvang en effecten van eventuele herbegraving zijn afhankelijk van de ligging, morfologische dynamiek, bestaande dekking, technische staat, toepasselijke normering en de beoogde gebruiksvaariant van het betreffende leidingdeel.

Daarom dient herbegraven niet generiek als uitgangspunt voor de gehele hergebruikoptie te worden gehanteerd, maar trajectspecifiek te worden beoordeeld. Dit is mede van belang omdat een generieke aanname over herbegraven kan leiden tot een onvolledig of onevenwichtig beeld van de effecten, kosten en vergunbaarheid van hergebruikopties ten opzichte van nieuwbouwopties.

3. Verzoeken tot aanpassing

3.1 Herstart- en herijkingsclausule

NGT verzoekt §12.4 aan te vullen met een expliciete herstartbepaling, inhoudende dat bij een eventuele herstart van waterstofproductie op zee de onderzoeksresultaten uit VAWOZ, PAWOZ-Eemshaven en het HGH2-onderzoek worden getoetst op actualiteit en toepasbaarheid. Tevens verzoekt NGT vast te leggen dat bij herstart de scope en uitgangspunten voor zowel nieuwbouwopties als hergebruikopties opnieuw worden getoetst aan de dan geldende plannen en dat, indien die toets daartoe aanleiding geeft, een nieuwe verkenning van routescenario's wordt uitgevoerd en de bijbehorende effecten (aanvullend) worden beoordeeld.

3.2 Symmetrisch beoordelingskader

NGT verzoekt §12.4 aan te vullen met de randvoorwaarde dat besluitvorming bij herstart uitsluitend plaatsvindt op basis van een uniform, symmetrisch en besluitrijp beoordelingskader voor alle nieuwbouwopties en

█ es. NGT verzoekt daarbij expliciet vast te leggen dat dit kader voor alle opties op gelijkwaardige

█

- a. vergunbaarheid en normering;
- b. effectbeoordeling (milieu en ruimte);
- c. technische haalbaarheid en integriteit;
- d. kosten en onzekerheidsbandbreedten, inclusief posten die in eerdere studies niet of slechts indicatief zijn meegenomen;
- e. systeemeffecten en fasering (waaronder de relatie met voortzetting van aardgastransport en eventuele omleidingen); en
- f. governance en commerciële randvoorwaarden (waaronder overdracht, kostenallocatie en verantwoordelijkheden).

3.3 Non-lock-in bij kansrijk-duidingen

NGT verzoekt om bij passages waarin "kansrijk" wordt gebruikt expliciet op te nemen dat dit een indicatieve duiding betreft, waaraan geen rangorde, prioritering of beleidsvoorkeur kan worden ontleend. Tevens verzoekt NGT vast te leggen dat deze duiding geen zelfstandige betekenis krijgt vóórdat de in §12.4 te borgen actualiteitstoets, herijking en aanvulling zijn uitgevoerd.

3.4 Programmering sluiten kennisleemten

NGT verzoekt §12.4 aan te vullen met de bepaling dat ontbrekende normering, gegevens en effectbeoordelingen die een volwaardige vergelijking tussen nieuwbouwopties en hergebruikopties thans verhinderen, als randvoorwaardelijke kennisleemten worden geprogrammeerd in het vervolgonderzoek. NGT verzoekt daarbij expliciet vast te leggen dat voor onderdelen waar de effectbeoordeling thans ontbreekt wegens ontbrekende gegevens en normering, waaronder het Waddenzeedeel van de NGT-leiding, het benodigde aanvullend onderzoek wordt uitgevoerd, zodat een volwaardige en symmetrische vergelijking tussen nieuwbouwopties en hergebruikopties besluitrijp kan worden gemaakt.

3.5 Onderzoek naar gefaseerd gebruik en waterstofbijmenging

NGT verzoekt om in §12.4 expliciet op te nemen dat vervolgonderzoek bij een eventuele herstart niet uitsluitend ziet op nieuwbouwopties en volledige conversie van bestaande aardgasleidingen naar dedicated waterstoftransport, maar ook op mogelijke gefaseerde of gecombineerde gebruiksvarianten. Daaronder valt, voor zover technisch, regelgevend, operationeel en commercieel haalbaar, het bijmengen van waterstof in [REDACTED] en als mogelijke tussenoplossing of transitieroute.

[REDACTED]

Deze variant dient te worden beoordeeld binnen hetzelfde symmetrische beoordelingskader, waaronder technische integriteit, gaskwaliteit, downstream-compatibiliteit, veiligheid, normering, marktacceptatie, kostenallocatie, verantwoordelijkheden en effecten op bestaande aardgastransportverplichtingen.

3.6 Cartografische aanvulling hergebruikopties

NGT verzoekt hoofdstuk 12 aan te vullen met een kaartbeeld waarop, naast de onderzochte nieuwbouwroutes en aansluitlocaties voor waterstof, ook de bestaande NOGAT- en NGT-leidingen en de relevante HGH2-hergebruikscenario's zichtbaar zijn. Indien opname van een nieuw kaartbeeld niet mogelijk is, verzoekt NGT ten minste een expliciete verwijzing op te nemen naar de kaartbeelden in De Brugnotitie waarin de ligging van NOGAT en NGT en de onderzochte hergebruikscenario's zijn weergegeven.

3.7 Trajectspecifieke beoordeling van herbegraven

NGT verzoekt om in §12.3 en/of §12.4 te verduidelijken dat eventuele herbegraving van bestaande aardgasleidingen niet generiek als uitgangspunt voor de gehele hergebruikoptie wordt gehanteerd. De noodzaak, omvang en effecten van herbegraving dienen trajectspecifiek te worden beoordeeld, rekening houdend met onder meer ligging, morfologische dynamiek, bestaande dekking, technische staat, toepasselijke normering, veiligheid, milieueffecten, vergunbaarheid, kosten en de beoogde gebruiksvariant.

NGT verzoekt daarbij tevens vast te leggen dat eventuele effecten van herbegraving alleen aan hergebruikopties worden toegerekend voor zover herbegraving daadwerkelijk noodzakelijk is voor het betreffende leidingdeel en de betreffende gebruiksvaariant.

4. Slot

NGT verzoekt het bevoegd gezag de in deze zienswijze opgenomen verzoeken over te nemen, zodat hoofdstuk 12 van Het Ontwerpprogramma VAWOZ aantoonbaar aansluit bij De Brugnotitie en bij het eigen programmaprincipe dat bij nieuwbouw vastgesteld moet kunnen worden of hergebruik een reële optie is, en zodat onbedoelde lock-in wordt voorkomen.

Hoogachtend,

[Redacted signature]

Bijlage 1 – Redactionele voorstellen

Toelichting

Onderstaande voorstellen zijn redactioneel van aard en beogen verwerking door de opsteller te faciliteren. De voorstellen wijzigen geen beleidsdoelstelling, maar borgen dat hoofdstuk 12 in lijn is met De Brugnotitie en dat bij herstart van waterstof op zee een symmetrische, besluitrijpe vergelijking tussen nieuwbouwopties, hergebruikopties en mogelijke gefaseerde of gecombineerde gebruiksvarianten van bestaande gasinfrastructuur kan plaatsvinden.

A1. Tekstvoorstel voor § 12.4 – herstartlogica en herijking

Toe te voegen als eerste alinea onder § 12.4

“Gelet op de pauzering van waterstofproductie op zee en de daarmee samenhangende onzekerheid over omvang, locaties en tijdpad, worden de onderzoeksresultaten uit VAWOZ, PAWOZ-Eemshaven en het HGH2-
[REDACTED] een eventuele herstart getoetst op actualiteit en toepasbaarheid. Bij herstart worden de scope en
[REDACTED] hergebruikopties opnieuw getoetst aan de dan geldende plannen. Indien die toets daartoe aanleiding geeft, wordt een nieuwe verkenning van routescenario’s uitgevoerd en worden de bijbehorende effecten (aanvullend) beoordeeld.”

A2. Tekstvoorstel voor § 12.4 – symmetrisch beoordelingskader (operationalisering)

Toe te voegen als tweede alinea onder § 12.4:

“Bij herstart vindt de afweging tussen nieuwbouwopties en hergebruikopties uitsluitend plaats op basis van een uniform, symmetrisch en besluitrijp beoordelingskader. Dit kader wordt voor alle opties op gelijkwaardige wijze ingevuld en omvat ten minste: (a) vergunbaarheid en normering, (b) effectbeoordeling (milieu en ruimte), (c) technische haalbaarheid en integriteit, (d) kosten en onzekerheidsbandbreedten, inclusief posten die in eerdere studies niet of slechts indicatief zijn meegenomen, (e) systeemeffecten en fasering (waaronder de relatie met voortzetting van aardgastransport en eventuele omleidingen), en (f) governance en commerciële randvoorwaarden (waaronder overdracht, kostenallocatie en verantwoordelijkheden).”

A3. Tekstvoorstel – non-lock-in clause bij “kansrijk”

Toe te voegen als standaardzin direct na passages waarin in hoofdstuk 12 “kansrijk” wordt gebruikt (routes en/of aansluitlocaties):

“De aanduiding kansrijk betreft een indicatieve duiding, waaraan geen rangorde, prioritering of beleidsvoorkeur kan worden ontleend. Deze duiding krijgt geen zelfstandige betekenis vóór uitvoering van de actualiteitstoets en herijking en vóór afronding van de aanvulling van randvoorwaardelijke onderdelen die een volwaardige vergelijking tussen nieuwbouwopties en hergebruikopties mogelijk maken. Dit laat de beoordeling van hergebruikopties en mogelijke gefaseerde of gecombineerde gebruiksvarianten van bestaande gasinfrastructuur onverlet.”

A4. Tekstvoorstel voor § 12.4 – programmering kennisleemten

Toe te voegen als slotlinea onder § 12.4:

“Het ontbreken van normering, detailgegevens en effectbeoordelingen voor specifieke onderdelen binnen het HGH2-onderzoek betreft randvoorwaardelijke kennisleemten. Deze kennisleemten worden in vervolgonderzoek geadresseerd, zodat een volwaardige en symmetrische vergelijking tussen nieuwbouwopties en hergebruikopties besluitrijp kan worden gemaakt. Voor onderdelen waar de effectbeoordeling thans ontbreekt [REDACTED]kende gegevens en normering, waaronder het Waddenzeedeel van de NGT-leiding, wordt het [REDACTED]d.”

A5. Tekstvoorstel voor § 12.4 – gefaseerd gebruik en bijmenging

Toe te voegen als aanvullende alinea onder § 12.4:

“Vervolgonderzoek bij een eventuele herstart ziet niet uitsluitend op nieuwbouwopties en volledige conversie van bestaande aardgasleidingen naar dedicated waterstoftransport. Ook mogelijke gefaseerde of gecombineerde gebruiksvarianten van bestaande gasinfrastructuur worden betrokken, waaronder — voor zover technisch, regelgevend, operationeel en commercieel haalbaar — het bijmengen van waterstof in aardgasstromen als mogelijke tussenoplossing of transitieroute. Deze varianten worden beoordeeld binnen hetzelfde symmetrische beoordelingskader, waaronder technische integriteit, gaskwaliteit, downstream-compatibiliteit, veiligheid, normering, marktacceptatie, kostenallocatie, verantwoordelijkheden en effecten op bestaande aardgastransportverplichtingen.”

A6. Tekstvoorstel voor hoofdstuk 12 – cartografische aanvulling hergebruikopties

Toe te voegen bij de kaartbeelden in hoofdstuk 12, dan wel als aanvullende zin in § 12.3:

“Voor een evenwichtige weergave van de onderzochte routeopties worden, naast de nieuwbouwroutes en aansluitlocaties, ook de bestaande NOGAT- en NGT-leidingen en de HGH2-hergebruikscenario's cartografisch weergegeven. Indien deze niet in hetzelfde kaartbeeld worden opgenomen, wordt in hoofdstuk 12 expliciet

verwezen naar de kaartbeelden in De Brugnotitie waarin de ligging van NOGAT en NGT en de onderzochte hergebruikscenario's zijn weergegeven."

A7. Tekstvoorstel voor §12.3/§12.4 – trajectspecifieke beoordeling herbegraven

Toe te voegen als aanvullende zin in §12.3, dan wel als aanvullende alinea onder §12.4:

"Voor zover bij hergebruik van bestaande aardgasleidingen herbegraving aan de orde kan zijn, worden de noodzaak, omvang en effecten daarvan trajectspecifiek beoordeeld. Herbegraven wordt niet generiek als uitgangspunt voor de gehele hergebruikoptie gehanteerd. Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met onder meer ligging, morfologische dynamiek, bestaande dekking, technische staat, toepasselijke normering, veiligheid, milieueffecten, vergunbaarheid, kosten en de beoogde gebruiksvaariant. Eventuele effecten van herbegraving worden alleen aan hergebruikopties toegerekend voor zover herbegraving daadwerkelijk noodzakelijk is voor het betreffende leidingdeel en de betreffende gebruiksvaariant."

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzonden: 6/29/2026 2:02:33 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: kampeerverening [REDACTED]
(Mede) namens:
Organisatie: kampeerverening [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Strandkampeervereniging [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

RVO Bureau Energieprojecten
T.a.v. Programma VAWOZ
Postbus 8242
3503 RE Utrecht

Egmond aan Zee, 29 juni 2026

Onderwerp: Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ (Vergunningsvrije Aansluiting Wind op Zee)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dienen wij, namens Strandkampeervereniging [REDACTED], gevestigd aan het Zuiderstrand van Egmond aan Zee, onze zienswijze in met betrekking tot het ontwerpprogramma VAWOZ (Vergunningsvrije Aansluiting Wind op Zee). Onze vereniging telt 126 leden die jaarlijks gebruikmaken van het strand voor kampeerbijstand tijdens het strandseizoen van april tot en met september. Wij hechten groot belang aan het behoud van de ongereptheid, veiligheid en toegankelijkheid van ons strandgebied en willen graag op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rondom dit project, met name de mogelijke gevolgen voor onze activiteiten.

1. Inleiding

De Strandkampeervereniging [REDACTED] faciliteert al jarenlang strandkampeeractiviteiten voor haar leden en bezoekers. Ons seizoen loopt van 1 april tot 30 september, een periode waarin het strand intensief wordt gebruikt voor recreatie, kamperen en toerisme. De aankondiging van het VAWOZ-programma, dat zich richt op de aansluiting van windenergie op zee op het elektriciteitsnet, roept bij ons vragen op over de fysieke impact op het strand en de directe omgeving, zoals:

De aanleg van kabels, leidingen of infrastructurele werken;

Tijdelijke of permanente beperkingen in het strandgebied;

Veiligheidsrisico's voor strandgangers en kampeerders;

Visuele en ecologische effecten op het landschap en de strandervaring.

2. Bezwaren en zorgen

2.1. Gebrek aan informatie over lokale impact

Het ontwerpprogramma VAWOZ bevat op dit moment onvoldoende specifieke informatie over de concrete locaties, tijdspaden en methoden voor de aanleg van infrastructurele werken in de kuststrook van Egmond aan Zee. Voor onze vereniging is het van essentieel belang om te weten:

Waar precies werken zullen plaatsvinden (bv. kabeltracés, transformatorstations, of tijdelijke werkterreinen);

Wanneer deze werken zullen worden uitgevoerd, met name of dit samenvällt met ons strandseizoen;

Hoe lang de werken zullen duren en of er sprake is van tijdelijke of permanente inperkingen van het strandgebied;

Welke maatregelen worden genomen om de veiligheid van strandbezoekers en kampeerders te waarborgen tijdens en na de werkzaamheden.

2.2. Potentiële hinder tijdens het strandseizoen

Onze leden en bezoekers verwachten gedurende het seizoen onbeperkte toegang tot het strand en een veilige en onverstoorde strandervaring. Eventuele werkzaamheden die leiden tot:

Afsluitingen of beperkingen in het strandgebied;

Geluidsoverlast, stofoverlast of verkeersdrukte door werkverkeer;

Visuele verstoring (bv. bovengrondse kabels, bouw materiaal, of tijdelijke installaties);

Veiligheidsrisico's (bv. open sleuven, onafgedekte kabels, of verhoogd verkeer),

zullen een directe en negatieve impact hebben op onze activiteiten en de tevredenheid van onze leden.

2.3. Ecologische en landschappelijke waarden

Het Zuiderstrand van Egmond aan Zee is een waardevol natuurgebied dat deel uitmaakt van de kustzone. Onze vereniging hecht groot belang aan het behoud van de natuurlijke schoonheid en ecologische waarde van het strand. Werkzaamheden in het kader van VAWOZ mogen niet leiden tot onherstelbare schade aan het duinlandschap, de strandflora en -fauna, of de algehele belevingswaarde van het gebied.

3. Verzoek om betrokkenheid en informatie

Om onze zorgen weg te nemen en een constructieve bijdrage te leveren aan het VAWOZ-programma, verzoeken wij u vriendelijk om:

Duidelijke communicatie

Ons ****direct te informeren**** over de planning, locaties en aard van de werkzaamheden die relevant zijn voor Egmond aan Zee;

Een ****contactpersoon**** aan te wijzen bij RVO of de uitvoerende partijen voor vragen van onze vereniging;

****Regelmatige updates**** te verstrekken over de voortgang en eventuele wijzigingen in de planning.

Overleg en afstemming

Ons ****tijdig te betrekken**** bij de voorbereidingen, zodat wij onze activiteiten kunnen aanpassen en onze leden kunnen informeren;

****Alternatieve oplossingen**** te overwegen voor werkzaamheden die samenvallen met het strandseizoen (bv. uitvoering buiten het seizoen of in overleg met lokale partijen);

Een ****veiligheidsplan**** op te stellen dat rekening houdt met de aanwezigheid van strandbezoekers en kampeerders.

Garanties voor behoud van strandkwaliteit

Te waarborgen dat het strand ****tijdens en na de werkzaamheden**** veilig en toegankelijk blijft voor recreatief gebruik;

Maatregelen te treffen om ****visuele en ecologische schade**** tot een minimum te beperken;

Een ****herstelplan**** op te stellen voor eventuele schade aan het strand of de directe omgeving.

4. Afsluiting

Wij begrijpen en steunen voluit de noodzaak van de energietransitie en de cruciale rol die windenergie op zee daarin speelt. De huidige energiecrisis en klimaatuitdagingen maken dit project des te belangrijker. Tegelijkertijd is het voor onze vereniging van levensbelang dat de unieke kwaliteiten van het Zuiderstrand van Egmond aan Zee behouden blijven. Wij vertrouwen erop dat u onze zorgen serieus neemt en bereid bent om in overleg met lokale partijen tot een oplossing te komen die recht doet aan zowel de energiedoelstellingen als de belangen van strandgebruikers.

Wij zien uw reactie op deze zienswijze en de beantwoording van onze vragen met interesse tegemoet. Voor nadere informatie of overleg kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groet,

Namens Strandkampeervereniging [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Strandkampeervereniging [REDACTED]

☎ [REDACTED]

✉ [REDACTED]

Verzonden: 6/29/2026 3:00:21 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Postbus

Huisnummer: 70012

Postcode: 3000 KP

Woonplaats: Rotterdam

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Overheid

(Mede) namens: [REDACTED] Stedelijke Inrichting - Cluster Stadsontwikkeling

[REDACTED]

Organisatie: Gemeente Rotterdam

Uw zienswijze/reactie:

Geachte,

In de bijlage stuur ik u de zienswijze van Gemeente Rotterdam.

109673000_11627207_Zienswijze_Ontwerpprogramma_VAWOZ-get_HB.pdf

Gemeente Rotterdam
Cluster Stadsontwikkeling

Bezoekadres: Stadhuis Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

E-mail: [REDACTED]

Datum: 29 juni 2026

Betreft: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ

Aan

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ

Geachte,

Met interesse hebben we kennisgenomen van het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlandingen Wind op Zee (VAWOZ), zoals door u gepubliceerd op 22 mei 2026. Wij danken u voor de mogelijkheid om hier een reactie op in te dienen en blijven graag ook met verschillende experts vanuit de gemeentelijke organisatie nauw betrokken bij de ontwikkelingen van het programma VAWOZ. Onze bijzondere aandacht hiervoor is mede ingegeven door de sterke relatie tussen de verschillende ontwikkelingen op het gebied van energie-, grondstoffen- en materialentransitie in de Rotterdamse haven. De Rotterdamse haven is dé plek waar deze transitie vorm moeten krijgen. Dit kan alleen in balans met de leefomgeving. Haven, metropool en leefomgeving zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Wij verzoeken u vriendelijk de punten uit de bijlage van deze brief mee te nemen in uw afwegingen voor het definitieve Programma VAWOZ.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Stedelijke Inrichting

Bijlage Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ

Voor onze bewoners en bedrijven is energiezekerheid een gedeeld belang. Hierin is de aanlanding van wind op zee een essentieel onderdeel voor de elektrificatie en verduurzaming van de energievraag. Tegelijkertijd staat de leefomgeving al onder druk en is er sprake van een stapeling van opgaven die gepaard gaat met de energie-, grondstoffen- en materialentransitie die op de Rotterdamse haven en omgeving afkomt. Het maken van keuzes is onvermijdelijk.

In het Regioadvies VAWOZ Zuid-Holland, dat de minister van Klimaat en Groene groei in december heeft ontvangen van Provincie Zuid-Holland, geven de provincie en andere gemeenten (waaronder Rotterdam) aan wat het belang is van aanlanding op het toekomstig hoogspanningsstation Europoort en een locatie in Europoort voor een converterstation. We waarderen dat u het regioadvies in het Ontwerpprogramma VAWOZ volgt en erkent dat de opgaven en complexiteit leiden tot verdiepend onderzoek met betrekking tot de locatie voor het converterstation.

De locatie van het converterstation is illustratief voor de complexiteit die we in de Rotterdamse haven en bredere regio zien. Ruimte voor energieinfrastructuur, economische ontwikkeling binnen de haven en op agrologistiek bedrijventerrein Hoeksebaan, druk op natuur en de (woon)omgeving, beperkte ruimte in de ondergrond en groei van de elektriciteitsvraag bij afnemers. In NOVEX Rotterdamse Haven worden deze ontwikkelingen vanuit een integraal perspectief besproken, onderzocht en afgewogen. Hierbij is het uitgangspunt om tot een coherente visie en strategie te komen om deze opgaven in balans met de leefomgeving een plaats te geven in onze regio.

Locaties converterstation

Aanlanding van wind op zee is een van de belangrijkste pijlers voor de verduurzaming en elektrificatie van het Rotterdamse havenindustriële cluster. Daarbij reiken met de productie van waterstof de positieve effecten van deze groene elektronen nog verder. De inzet van waterstof vanuit het havenindustriële cluster in onder meer scheep- en luchtvaart, zware mobiliteit en als grondstof zorgt ervoor dat de systeemeffecten van wind op zee tot ver in Europa reiken. Daarmee wordt de transitie van de industrie verder versneld. Een aansluiting op toekomstig station Europoort is hiervoor nodig.

Voor gemeente Rotterdam is het uitgangspunt, geformuleerd in het regioadvies VAWOZ Zuid-Holland, om benodigde voorzieningen voor de haven niet af te wentelen op de omgeving als dat niet nodig is, heel belangrijk. In het regioadvies is geconcludeerd dat de locatie Hoeksebaan voor een converterstation niet bij dit uitgangspunt past en daarom onwenselijk is. Gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Provincie Zuid-Holland, Ministerie Economische Zaken en Klimaat en TenneT doen daarom nader onderzoek naar de potentiële converterstationlocaties in Europoort en Hoeksebaan..

Met dit onderzoek willen we komen tot een gezamenlijke standpuntbepaling en aanvullende aandachtspunten voor de locaties voor een converterstation voor het tracé dat aansluit op station Europoort. In de verkenning worden betrokken: systeemontwerp en netconnectiviteit, ruimtelijke efficiëntie, kosten en uitvoerbaarheid en effecten op milieugebruiksruimte en bestaande planologische bestemmingen. Deze verkenning sluit aan op de oproep in het Ontwerpprogramma VAWOZ om een concrete locatie te vinden en tot afspraken te komen in aanloop naar de projectprocedure.

In het ontwerpprogramma staat "Vanuit omgevingspartijen en in het regioadvies, is nadrukkelijk gevraagd om haven-gerelateerde activiteiten niet af te wentelen op de omgeving van Hoek van Holland. Een keuze voor de locatie bij Hoeksebaan betekent meer blijvende effecten op zicht en leefomgeving voor bewoners en recreanten, dan bij een locatie binnen het havenindustriële complex." Wij waarderen dat hier aandacht voor is in het ontwerpprogramma. Aanvullend hierop vestigen wij er graag de aandacht op dat de gemeente, MRDH en provincie Zuid-Holland gezamenlijk werken aan een optimale (ruimtelijk-)economische structuur in een tijd waarin de druk op ruimte (vanuit de verschillende opgaven) steeds groter wordt. Met name bedrijventerreinen waar – productieve - zwaardere bedrijven zich kunnen vestigen zijn schaars en staan in de ruimtelijke puzzel onder druk, terwijl belangrijke economische ketens van deze ruimte afhankelijk zijn. In het optimaliseren van de ruimtelijk economische structuur is bedrijventerrein Hoeksebaan bestemd om een essentiële rol te gaan spelen in het versterken van de regionale agrologistieke keten. Het bedrijventerrein heeft namelijk een strategische ligging tussen de haven van Rotterdam en het Westland en voorziet in een grote regionale behoefte aan ruimte voor agrologistieke bedrijven.

De gemeentelijke Economische Gebiedskoers Hoek van Holland stelt verder dat er bij de planvorming van Hoeksebaan veel aandacht is besteed aan de landschappelijke inpassing en dat er in de ontwikkeling van het bedrijventerrein naar een zo toekomstbestendig en duurzaam mogelijk gebruik wordt gestreefd. Het creëren van werkgelegenheid voor inwoners van Hoek van Holland is daar een belangrijk onderdeel van.

Tegelijkertijd zien wij in Europoort ook grote uitdagingen. Zoals ontwikkeling van de circulaire keten en de beperkte ruimte, vooral ondergronds. Er ligt een ingewikkelde ondergrondse puzzel om de nodige energieinfrastructuur voor o.a. elektriciteitsuitbreiding (stations en leidingen) en aansluitingen (VAWOZ en klanten) te realiseren.

Vanwege de complexiteit, zowel op technisch als planologisch vlak, voeren Gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Provincie Zuid-Holland, Ministerie Economische Zaken en Klimaat en TenneT het verdiepende onderzoek uit, zodat weloverwogen een bestuurlijke keuze kan worden voorbereid. Graag benadrukken wij het belang om parallel hieraan inhoudelijke afstemming met en voorbereiding binnen de NOVEX-samenwerking te laten plaatsvinden, zodat gezamenlijk kan worden toegewerkt naar een integraal beeld en voorkeur.

Aan: Bureau Energieprojecten/Inspraakpunt Programma VAWOZ
Onderwerp: Zienswijze op ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040
Afzender: LTO Nederland
Contactpersoon: [REDACTED]
Datum: 29 juni 2026

Geachte heer, mevrouw,

LTO Nederland onderschrijft het belang van een robuust, betaalbaar en duurzaam energiesysteem. Ook agrarische ondernemers hebben belang bij een snelle en uitvoerbare energietransitie. Tegelijkertijd komt een groot deel van de ruimtelijke opgave voor energie-infrastructuur terecht in het landelijk gebied, wat ingrijpend is voor agrarisch ondernemerschap.

Deze zienswijze ziet op de programmatische afweging van routes en locaties, de motivering van voorkeursalternatieven en de randvoorwaarden voor latere projectprocedures. LTO Nederland vraagt om borging vooraf: landbouw moet niet alleen worden onderzocht, maar aantoonbaar doorwerken in keuzes, uitvoering, herstel en schadeafhandeling. Onze kernboodschap is dan ook:

Neem landbouw in het definitieve programma VAWOZ op als zelfstandig afwegingsbelang en borg verplichte doorwerking in projectprocedures, MER-trajecten, vergunningverlening, uitvoering, herstel, monitoring en compensatie.

1. Terugkerende LTO-zorg: van onderzoek naar borging

In de NRD-fase is vanuit de LTO-organisatie al aandacht gevraagd voor de gevolgen van energie-infrastructuur voor de landbouwsector. LTO Nederland vraagt dat deze aandachtspunten herkenbaar worden vastgelegd in het definitieve programma VAWOZ.

Zonder borging komen landbouwbelangen pas opnieuw aan de orde wanneer routes, locaties en projectrichtingen feitelijk al zijn bepaald. Dat leidt tot schade, weerstand en procedures en vertraagt uiteindelijk ook de energietransitie. Wie tempo wil maken, moet landbouwkundige kennis, grondeigenaren en grondgebruikers vanaf de voorkant betrekken en de landbouwkundige gevolgen vooraf duidelijk maken.

2. Landbouw als zelfstandig afwegingsbelang

LTO Nederland verzoekt om landbouw als zelfstandig afwegingsbelang op te nemen bij de keuze en uitwerking van routes en bijbehorende infrastructuur. In de motivering moeten in ieder geval zichtbaar meewegen:

- Bodemkwaliteit en herstelbaarheid;
- Waterhuishouding, drainage en zoetwaterbeschikbaarheid;
- Kavelstructuur, huiskavels en bereikbaarheid;
- Eigendom, pacht en feitelijk grondgebruik;
- Bedrijfscontinuïteit en ontwikkelruimte;
- Cumulatie met andere ruimtelijke claims.

3. Landbouweffectanalyse op gebiedsniveau

LTO Nederland verzoekt vast te leggen dat vóór de uitwerking van voorkeursalternatieven een landbouweffectanalyse op gebiedsniveau wordt uitgevoerd. Dit is geen extra vertraging, maar een instrument om knelpunten vroeg zichtbaar te maken, schade te beperken en procedures later te voorkomen.

Een landbouweffectanalyse is geen eindpunt. De uitkomsten moeten zichtbaar doorwerken in tracékeuze, locatiekeuze, uitvoeringsvoorwaarden, herstelmaatregelen en compensatie. De analyse moet ten minste beantwoorden:

- Welke landbouwgebieden worden tijdelijk of permanent geraakt?
- Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of zoetwaterbeschikbaarheid?
- Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek?
- Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten?
- Welke alternatieven of optimalisaties beperken landbouwschade aantoonbaar?

4. Ruimtelijke voorkeursvolgorde: voorkom onnodige doorsnijding van landbouwgrond

Landbouwgrond is een schaars productiemiddel en de ruimtelijke basis onder voedselproductie, bedrijfscontinuïteit en agrarische gebiedsstructuren. Dat belang is niet alleen sectoraal, maar ook nationaal: voldoende voedselproductie en behoud van productieve landbouwgrond verdienen in een geopolitiek onrustige tijd bescherming. Nieuwe energie-infrastructuur mag daarom niet leiden tot onnodige onttrekking, doorsnijding of versnippering van landbouwgrond.

Daarbij moet ook bestaand belast landbouwareaal worden beschermd. Het feit dat landbouwgrond al wordt doorsneden of belast door kabels, leidingen of andere energie-infrastructuur, mag niet vanzelfsprekend leiden tot nieuwe infrastructuur op dezelfde grond. Bundeling met bestaande corridors of infrastructuur is alleen aanvaardbaar wanneer uit de landbouweffectanalyse blijkt dat dit per saldo minder landbouwkundige schade veroorzaakt dan alternatieven, en niet leidt tot onevenredige stapeling van lasten op dezelfde bedrijven of gebieden. LTO Nederland stelt daarom de volgende voorwaardelijke voorkeursvolgorde voor, waarbij wordt getoetst op landbouwkundige effecten, stapeling van lasten en beschikbare alternatieven:

1. Onderzoek eerst of bestaande kabel- en leidingcorridors kunnen worden benut zonder onevenredige landbouwkundige schade;
2. Onderzoek vervolgens bundeling met bestaande of geplande energie-infrastructuur, mits dit niet leidt tot stapeling van lasten op dezelfde agrarische bedrijven of gebieden;
3. Onderzoek bundeling met wegen, spoor, watergangen, bedrijventerreinen en andere infrastructuur;
4. Situeer bovengrondse energie-infrastructuur primair op bestaande industrie-, haven- en energieclusters;
5. Benut overheidsgronden en onderzoek ruilgrond;
6. Kies als laatste optie voor nieuwe doorsnijding van agrarische productiegebieden.

5. Permanent ruimtebeslag en verlies van landbouwfunctie

VAWOZ moet onderscheid maken tussen tijdelijke werkzaamheden en permanent ruimtebeslag. Tijdelijke werkzaamheden kunnen aanzienlijke landbouwschade veroorzaken, maar stations, converterstations, elektrolyzers, veiligheidszones en bijbehorende voorzieningen leiden tot blijvend verlies van landbouwgrond en agrarische gebruikswaarde. Daarvoor is een zwaardere motivering nodig.

LTO Nederland verzoekt vast te leggen dat permanent ruimtebeslag op landbouwgrond zoveel mogelijk wordt vermeden. Als landbouwgrond noodzakelijk wordt geacht, moet de vervolgpprocedure motiveren waarom minder schadelijke alternatieven niet uitvoerbaar zijn, hoe schade aan landbouwstructuur wordt beperkt, hoe ruilgrond wordt onderzocht en hoe volledige compensatie voor grondeigenaren, pachters en grondgebruikers wordt geborgd.

6. Doorwerking in projectprocedures: nulmeting, herstel, monitoring en escalatie

De landbouweffectanalyse en ruimtelijke voorkeursvolgorde hebben alleen betekenis als zij doorwerken in projectprocedures, vergunningen, uitvoeringscontracten en afspraken met grondeigenaren en grondgebruikers.

LTO Nederland vraagt het ministerie van Klimaat en Groene Groei landelijke minimumeisen vast te leggen. Zonder minimumeisen wordt landbouwbescherming afhankelijk van projectmatige keuzes, regionale verschillen of de onderhandelingspositie van individuele grondeigenaren en grondgebruikers. Het Rijk moet borgen dat analyse, voorkeursvolgorde, nulmeting, herstel, monitoring, escalatie en compensatie doorwerken in projectprocedures, vergunningen, uitvoeringsafspraken en overeenkomsten.

In de vervolgpcedures moet ten minste worden geborgd:

- Perceelsgerichte landbouwkundige nulmetingen voorafgaand aan fysieke ingrepen;
- Beoordeling van bodemopbouw, bodemstructuur, drainage, sloten, greppels, beregening en grondwater;
- Toetsing van effecten op zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting waar relevant;
- Bodemschonende aanlegmethoden, waaronder gestuurde boringen waar deze landbouwschade beperken;
- Een landbouwkundig herstelplan per geraakt perceel, met herstel van agrarische gebruikswaarde als maatstaf, niet enkel civieltechnisch herstel;
- Meerjarige monitoring en nazorg waar risico bestaat op blijvende bodem-, water- of opbrengtschade.

De verantwoordelijkheden moeten vooraf duidelijk zijn: het rijk stelt landelijke kaders, het bevoegd gezag toetst, en initiatiefnemers of netbeheerders financieren en organiseren schadebeperking, herstel, monitoring, nazorg en vergoeding van restschade. Grondeigenaren, pachters en feitelijke grondgebruikers moeten laagdrempelig toegang hebben tot informatie, deskundige ondersteuning, herstelafspraken en schadeafhandeling.

Bij niet-naleving, grotere feitelijke effecten of tekortschietend herstel of compensatie moet een escalatieladder gelden:

- Melding en registratie door ondernemer, grondeigenaar, pachter, feitelijke grondgebruiker, LTO, bevoegd gezag of deskundige;

- Onafhankelijke landbouwkundige beoordeling van situatie, naleving, causaliteit en noodzakelijke maatregelen;
- Verplichte bijsturing door initiatiefnemer of netbeheerder via aanvullende schadebeperking, aangepaste uitvoering, planning, bereikbaarheid, drainageherstel of waterhuishoudkundige maatregelen;
- Tijdelijke opschorting op het betreffende perceel of tracédeel bij ernstige afwijkingen, niet-naleving of vermijdbare landbouwschade;
- Aanvullend landbouwkundig herstel of volledige vergoeding van restschade;
- Bestuurlijke escalatie naar bevoegd gezag en ministerie wanneer partijen er niet uitkomen of afspraken structureel niet worden nageleefd.

Als geen adequate nulmeting is uitgevoerd, mag onzekerheid over causaliteit niet eenzijdig bij grondeigenaren, pachters of feitelijke grondgebruikers worden gelegd. Schadeafhandeling moet laagdrempelig, tijdig en onafhankelijk zijn en ziet niet alleen op directe vermogensschade, maar ook op opbrengstderving, bodem-, drainage- en waterhuishoudingsschade, herstelkosten, extra arbeid, omrijschade, teeltbeperkingen en ontwikkelingsbeperkingen. Noodzakelijke landbouwkundige deskundigheid mag niet eenzijdig voor rekening van de agrarisch ondernemer komen.

7. Cumulatie en integrale gebiedsbenadering

VAWOZ mag niet geïsoleerd worden beoordeeld. Agrarische bedrijven worden ook geraakt door natuurherstel, wateropgaven, woningbouw, transportinfrastructuur, defensie en andere ruimtelijke claims. In regio's waar veel energie- en infrastructuurprojecten samenkomen, is een afzonderlijke projectbenadering onvoldoende. VAWOZ moet worden verbonden met integrale gebiedsprocessen, zodat duidelijk wordt welke ruimtelijke richting bestuurlijk wordt gekozen en hoe projecten zich tot elkaar verhouden. Anders ontstaat onvoldoende duidelijkheid voor agrarische ondernemers en neemt het risico toe dat landbouwgrond en bedrijfsstructuren project voor project worden aangetast.

LTO Nederland verzoekt daarom te borgen dat cumulatie niet alleen in beeld wordt gebracht, maar aantoonbaar doorwerkt in gebiedskeuzes, tracé- en locatiekeuzes, planning, fasering, uitvoering en compensatie. Waar stapeling op dezelfde bedrijven of gebieden ontstaat, moet een minder belastend alternatief worden gekozen of moeten aanvullende herstel-, ruilgrond- en compensatiemaatregelen verplicht worden getroffen.

8. Structurele betrokkenheid van LTO bij verdere uitwerking

LTO Nederland verzoekt het ministerie om LTO Nederland en de regionale LTO-organisaties vroegtijdig te betrekken bij de verdere uitwerking van VAWOZ wanneer tracés, zoekgebieden, locaties en uitvoeringskeuzes nog beïnvloedbaar zijn. Die betrokkenheid is nodig omdat agrarische gebiedskennis direct relevant is voor tracéoptimalisatie, locatiekeuze, werkmethoden, planning, herstel en schadebeperking. Vroege betrokkenheid voorkomt dat landbouwkundige knelpunten pas zichtbaar worden wanneer keuzes feitelijk al vastliggen.

LTO Nederland vraagt daarom om per relevante VAWOZ-regio een landbouwkundig overleg in te richten met LTO, grondeigenaren, waterschappen, provincies, gemeenten, netbeheerders en het ministerie. Dit overleg moet gericht zijn op inhoudelijke inbreng in keuzes en uitvoering, niet uitsluitend op informatievoorziening. LTO Nederland is graag bereid die rol te vervullen.

9. Concrete verzoeken

LTO Nederland verzoekt om het definitieve VAWOZ op de volgende punten aan te passen:

1. Neem landbouw op als zelfstandig afwegingsbelang bij routes, aansluitlocaties, stationslocaties, converterstations, elektrolyzers en bijbehorende infrastructuur, met verplichte weging van bodem, water, drainage, kavelstructuur, bereikbaarheid, eigendom, pacht, gebruik, bedrijfscontinuïteit, ontwikkelruimte en cumulatie.
2. Borg een landbouweffectanalyse op gebiedsniveau bij voorkeursalternatieven en laat uitkomsten zichtbaar doorwerken in keuzes, uitvoering, herstel en compensatie.
3. Neem een ruimtelijke voorkeursvolgorde op die landbouwgrond maximaal beschermt, nieuwe aantasting alleen als laatste optie aanvaardt, reeds belast landbouwareaal niet automatisch opnieuw belast en bundeling alleen toestaat bij aantoonbaar minder landbouwkundige schade en zonder onevenredige cumulatie.
4. Leg voor permanent ruimtebeslag op landbouwgrond een verzwaarde motiveringsplicht vast.
5. Borg dat VAWOZ in gebieden met stapeling van ruimtelijke opgaven wordt ingebed in een integrale gebiedsbenadering, waarbij cumulatie, bestuurlijke gebiedskeuzes, fasering en uitvoerbaarheid doorwerken in afzonderlijke projectprocedures.
6. Borg perceelsgerichte nulmetingen, bodemschonende aanlegmethoden, landbouwkundig herstel, monitoring en nazorg via landelijke minimumeisen voor projectprocedures, vergunningen, uitvoeringsafspraken en overeenkomsten.
7. Leg vast dat het Rijk kaders stelt, het bevoegd gezag toetst en initiatiefnemers of netbeheerders uitvoering, financiering, herstel, monitoring, nazorg en schadevergoeding organiseren.
8. Neem een escalatieladder op bij niet-naleving, grotere effecten of tekortschietend herstel of compensatie, met melding, onafhankelijke herbeoordeling, verplichte bijsturing, tijdelijke opschorting en bestuurlijke escalatie.
9. Borg laagdrempelige, tijdige en onafhankelijke schadeafhandeling, inclusief vergoeding van directe, indirecte, meerjarige en gebruiksgelateerde schade voor grondeigenaren, pachters en feitelijke grondgebruikers.
10. Richt structureel landbouwkundig overleg in met LTO Nederland, regionale LTO-organisaties, agrarische ondernemers, waterschappen, provincies, gemeenten, netbeheerders en het ministerie, als onderdeel van de verdere uitwerking van VAWOZ en de integrale gebiedsbenadering.

De energietransitie vraagt tempo, maar ook uitvoerbaarheid, maatschappelijk draagvlak en rechtszekerheid. Door landbouwbelangen vanaf de voorkant mee te wegen en concrete gevolgen te verbinden, kunnen schade, weerstand en vertraging worden voorkomen.

LTO Nederland verzoekt het ministerie de genoemde punten te verwerken in het definitieve programma VAWOZ en in de daaropvolgende projectprocedures. Wij zijn graag bereid deze zienswijze nader toe te lichten en mee te denken over een uitwerking waarin energie-infrastructuur en landbouwbelangen beter in balans worden gebracht.

Hoogachtend,

Jacob Hu

Strategisch beleidsadviseur Omgeving

Verzonden: 6/29/2026 9:32:20 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Dorpstafel Zevenbergschen Hoek

Uw zienswijze/reactie:

Onze zienswijze treft u aan in de bijlage

109676967_11628300_Zienswijze_VAWOZ_Dorpstafel_Zevenbergschen_Hoek.pdf

Aan: Bureau Energieprojecten

Betreft: Zienswijze op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

Namens: Bestuur Dorpstafel Zevenbergschen Hoek

Datum: 26-06-2026

Geachte heer, mevrouw,

Namens het bestuur van de Dorpstafel Zevenbergschen Hoek maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). De Dorpstafel Zevenbergschen Hoek behartigt de belangen van de inwoners van Zevenbergschen Hoek en de bewoners van de verspreide huizen in het aanliggende buitengebied.

Vanuit deze verantwoordelijkheid beoordelen wij het ontwerpprogramma op de gevolgen voor de leefomgeving, gezondheid, veiligheid, landschappelijke kwaliteit en de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van ons dorp en het omliggende buitengebied.

Hoewel het Programma VAWOZ een landelijk programma is, kunnen de daarin gemaakte keuzes grote invloed hebben op toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in en rondom Zevenbergschen Hoek. Juist daarom achten wij een zorgvuldige, integrale en transparante afweging noodzakelijk. Op meerdere onderdelen zijn wij van mening dat het ontwerpprogramma hier nog onvoldoende invulling aan geeft.

1. Onvoldoende samenhang tussen VAWOZ en andere ontwikkelingen

Een belangrijk aandachtspunt is dat het Ontwerpprogramma VAWOZ niet op zichzelf staat. In dezelfde omgeving lopen meerdere omvangrijke ruimtelijke ontwikkelingen die gezamenlijk een grote invloed hebben op de leefomgeving van onze inwoners.

Hieronder vallen onder andere:

- De ontwikkeling van een nieuw 380 kV-station en de bijbehorende hoogspanningsverbindingen
- De ontwikkeling van Powerport Moerdijk
- Uitbreidingen van de energie-infrastructuur
- De verdere ontwikkeling van haven- en industriegebied Moerdijk
- Bestaande infrastructuur zoals de A16, de HSL en het spoor
- Reeds aanwezige en toekomstige energieprojecten.

Hoewel deze projecten onlosmakelijk met elkaar samenhangen, worden zij grotendeels afzonderlijk onderzocht en beoordeeld. Hierdoor ontbreekt een integrale afweging van de gezamenlijke gevolgen voor de leefomgeving.

Wij vinden dat besluiten binnen het Programma VAWOZ niet vooruit mogen lopen op andere lopende besluitvorming of toekomstige keuzes feitelijk mogen vastleggen.

2. Geen onomkeerbare keuzes zolang besluitvorming Powerport niet is afgerond

De Rijksoverheid heeft aangegeven dat de besluitvorming over Powerport Moerdijk nog niet is afgerond en dat in de tussentijd geen onomkeerbare keuzes dienen te worden gemaakt die deze besluitvorming kunnen beïnvloeden.

Wij ondersteunen dit uitgangspunt volledig. Wanneer binnen het Programma VAWOZ keuzes worden gemaakt die feitelijk aansluiten op toekomstige energie-infrastructuur rondom Moerdijk, bestaat het risico dat de uiteindelijke besluitvorming over Powerport niet meer volledig open kan plaatsvinden.

Wij verzoeken daarom nadrukkelijk om binnen het Programma VAWOZ geen keuzes vast te leggen die de toekomstige besluitvorming beperken of sturen.

3. Onvoldoende aandacht voor cumulatieve effecten

Bewoners van Zevenbergschen Hoek ervaren al jarenlang de gevolgen van een opeenstapeling van grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen.

Daarbij gaat het onder meer om:

- Industrie
- Logistiek
- Havenontwikkeling
- Snelwegen
- Spoorverbindingen
- Hoogspanningsverbindingen
- Windenergie
- Toekomstige energieprojecten.

Het Programma VAWOZ beoordeelt de effecten grotendeels afzonderlijk. In de dagelijkse praktijk worden deze ontwikkelingen echter als één gezamenlijke belasting ervaren. Wij missen daarom een integrale beoordeling van de cumulatieve effecten op:

- Gezondheid
- Leefbaarheid
- Geluid
- Verkeersveiligheid
- Luchtkwaliteit
- Landschap
- Natuur
- Woon- en leefklimaat.

Juist deze totale belasting zou uitgangspunt moeten zijn bij de verdere besluitvorming.

4. Belangen van Zevenbergschen Hoek en de verspreide huizen in het aanliggende buitengebied

De Dorpstafel vertegenwoordigt niet alleen de inwoners van de dorpskern, maar ook de bewoners van de verspreide huizen in het aanliggende buitengebied.

Deze bewoners bevinden zich vaak dicht bij toekomstige infrastructuur dan inwoners binnen de bebouwde kom en kunnen daardoor onevenredig worden geraakt door de uiteindelijke keuzes.

In het ontwerpprogramma zien wij onvoldoende terug dat deze specifieke belangen expliciet zijn meegewogen.

Wij verzoeken daarom nadrukkelijk om zowel de dorpskern als de verspreide huizen in het aanliggende buitengebied als volwaardig onderdeel van het onderzoeks- en afwegingsgebied te beschouwen.

5. Samenhang met de voorkeurslocatie Krukweg

Binnen andere lopende procedures wordt onderzoek gedaan naar de voorkeurslocatie voor een nieuw 380 kV-station aan de Krukweg.

Hoewel deze locatie niet rechtstreeks onderdeel uitmaakt van het Programma VAWOZ, bestaat er wel degelijk een duidelijke inhoudelijke samenhang tussen beide trajecten.

Wij vinden het daarom onwenselijk wanneer binnen VAWOZ keuzes worden gemaakt die deze locatie indirect bevestigen of versterken, terwijl de besluitvorming hierover nog niet is afgerond.

Een integrale afweging van alternatieven dient vooraf plaats te vinden.

6. Leefbaarheid als volwaardig beoordelingscriterium

Bij nationale energieprojecten ligt de nadruk vaak op technische haalbaarheid en ruimtelijke inpassing.

Wij vinden dat leefbaarheid een gelijkwaardig criterium moet zijn.

Daaronder verstaan wij onder andere:

- Gezondheid
- Veiligheid
- Woonkwaliteit
- Rust
- Landschappelijke kwaliteit
- Cultuurhistorische waarden
- De ontwikkelmogelijkheden van het dorp en het buitengebied op de lange termijn.

Deze aspecten verdienen een volwaardige plaats binnen de uiteindelijke besluitvorming.

7. Participatie en transparantie

Wij waarderen dat inwoners en organisaties de gelegenheid krijgen om een zienswijze in te dienen.

Wij verwachten echter dat de ingediende zienswijzen daadwerkelijk zichtbaar worden betrokken bij de verdere besluitvorming en dat duidelijk wordt gemotiveerd hoe belangen van omwonenden zijn afgewogen.

Conclusie

De Dorpstafel Zevenbergschen Hoek is van mening dat het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee op dit moment onvoldoende recht doet aan de specifieke situatie van Zevenbergschen Hoek en de verspreide huizen in het aanliggende buitengebied.

Daarnaast ontbreekt een integrale beoordeling van de samenhang tussen VAWOZ, het 380 kV-project, Powerport Moerdijk en de overige ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving.

Wij verzoeken u daarom:

- Geen onomkeerbare keuzes te maken zolang de besluitvorming over Powerport Moerdijk niet is afgerond
- Het Programma VAWOZ integraal te beoordelen in samenhang met de overige energie- en infrastructuurprojecten in de regio
- De cumulatieve effecten op gezondheid, leefbaarheid, veiligheid, landschap en natuur volledig in beeld te brengen
- De belangen van de inwoners van Zevenbergschen Hoek én de bewoners van de verspreide huizen in het aanliggende buitengebied expliciet en volwaardig mee te wegen
- Te voorkomen dat keuzes binnen VAWOZ vooruitlopen op de locatiekeuze voor toekomstige energie-infrastructuur, waaronder het nieuwe 380 kV-station

Wij verzoeken u deze zienswijze volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming over het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee.

Hoogachtend,

Bestuur Dorpstafel Zevenbergschen Hoek

Contact:

[Redacted signature]

Dorstafel Zevenbergschen Hoek

[Redacted address]

Verzonden: 6/30/2026 11:13:22 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Buurt en/of bewonersorganisatie

(Mede) namens:

Organisatie: Stichting Terneuzen tot de kern

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

109682587_11629367_zienswijze_vawoz.docx

Stichting Terneuzen tot de Kern

[REDACTED]

[REDACTED]

Biervliet, 28/06/2026

Beste lezer,

Deze zienswijze wordt geschreven n.a.v. het plan om windenergie (VAWOZ) aan te landen in Zeeuws-Vlaanderen. Er is onder andere een voorkeur uitgesproken voor de Paulinapolder. Met deze zienswijze willen we duidelijk maken dat wij de Paulinapolder niet geschikt achten. Als er een keuze gemaakt moet worden tussen de Paulinapolder en de Mosselbanken is Mosselbanken de beste keus. Het betreft industriebestemming en is verder gelokaliseerd van kwetsbaar Natura2000 gebied de Paulinaschor. Het is ook verder gelokaliseerd van woningen zodat er tijdens en na de bouw minder overlast is.

Wij achten de Paulinapolder geen geschikt locatie omwille van verschillende redenen:

-De Paulinapolder heeft een agrarische bestemming. Het betreft zeer goede landbouwgrond.

-In de Paulinapolder wonen mensen. Meerdere bewoners kunnen lawaaioverlast ervaren.

Tijdens de bouw zal er voor direct omwonenden lawaaioverlast zijn.

-Aan de andere kant van de zeedijk bij de Paulinapolder ligt de Paulinaschor. De Paulinaschor is een uniek schorren en slikken gebied en beschermd Natura2000 gebied. Ook is het een stiltegebied. Er foerageren hier heel veel vogels. Het is een belangrijk voedselgebied voor veel soorten vogels. Permanente lawaaiproductie voor een converterstation kan de vogels ernstig verstoren.

-In de Paulinapolder ligt een zoetwaterbel. Als er een bemaling in de Paulinapolder komt voor de aanleg van een kabel, dan bestaat de kans op verzilting. Tegenwoordig is zoetwater van levensbelang voor de akkerbouw. Om elk risico te vermijden moet er geboord worden op het traject van de kabel, bij een zoetwaterbel.

-Zo veel mogelijk sleufloos leidingen trekken, zodat een open ontgraving, die de grondlagen verstoord, niet nodig is.

Met vriendelijke groet,

Stichting Terneuzen tot de Kern

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzonden: 6/30/2026 11:28:25 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Verbijstering!

of toch niet: het past immers in het patroon van leugen en bedrog waarmee de rijksoverheid met Groningen omgaat.

Bespiegelingen over nieuwe energiebronnen, wind, waterstof en wat al niet meer.

De feiten zijn: Roven van wat er te halen is; de winst soeppen en na veel gesputter een magere afkoop gepresenteerd als "Nij Begun".

En dit Nije Begun is dus meteen weer de plaats voor de volgende golf van leugens en bedrog. Dit zogenaamde Programma is immers niets meer dan voorbereiden van het dumpen van kerncentrales in de Eemshaven. (zo ver mogelijk van het Binnenhof en ook de smeertroep kan daar prima in de grond.) De gluisperige manier waarmee Den Haag daar weer mee komt: stuitend!

Voor Groningen is herstel van de "reductie"-vergissing in 1594, politiek gezien de beste weg.

Dat gaat tijd kosten en in die tijd is tegen deze nieuwe golf van leugen en bedrog, weerstand met ALLE middelen geboden.

Verzonden: 6/30/2026 12:20:44 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: mts [REDACTED] en [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Biervliet, 28/06/2026

Beste lezer,

Deze zienswijze wordt geschreven n.a.v. het plan om windenergie (VAWOZ) aan te landen in Zeeuws-Vlaanderen. Er is onder andere een voorkeur uitgesproken voor de Paulinapolder. Met deze zienswijze willen we duidelijk maken dat wij de Paulinapolder niet geschikt achten.

Als er een keuze gemaakt moet worden tussen de Paulinapolder en de Mosselbanken is Mosselbanken de beste keus. Het betreft industriebestemming en is verder gelokaliseerd van kwetsbaar Natura2000 gebied de Paulinaschor. Het is ook verder gelokaliseerd van woningen zodat er tijdens en na de bouw minder overlast is.

Als het 380 Kv station dat nu ook in de planning zit goed geplaatst wordt op de Mosselbanken is er ook nog voldoende ruimte voor een converterstation. Het belast op die manier de omgeving het minst en kan direct op het 380 kv station aangesloten worden.

Circulaire projecten die Dow in de toekomst wil oppakken kunnen dan beter aan de nieuw te ontwikkelen westelijke kanaaloever plaats vinden. Er is daar het plan van een insteekhaven. Dit maakt bulkaanvoer van te recycelen plastic eenvoudiger en goedkoper.

Wij achten de Paulinapolder geen geschikt locatie omwille van verschillende redenen:

- De Paulinapolder heeft een agrarische bestemming. Het betreft zeer goede landbouwgrond.
- In de Paulinapolder wonen mensen. Meerdere bewoners kunnen lawaaioverlast ervaren.

Tijdens de bouw zal er voor direct omwonenden lawaaioverlast zijn.

-Aan de andere kant van de zeedijk bij de Paulinapolder ligt de Paulinaschor. De Paulinaschor is een uniek schorren en slikken gebied en beschermd Natura2000 gebied. Ook is het een

stillegebied. Er foerageren hier heel veel vogels. Het is een belangrijk voedselgebied voor veel soorten vogels. Permanente lawaaiproductie voor een converterstation kan de vogels ernstig verstoren.

-In de Paulinapolder ligt een zoetwaterbel. Als er een bemaling in de Paulinapolder komt voor de aanleg van een kabel, dan bestaat de kans op verzilting. Tegenwoordig is zoetwater van levensbelang voor de akkerbouw. Om elk risico te vermijden moet er geboord worden op het traject van de kabel, bij een zoetwaterbel.

-Zo veel mogelijk sleufloos leidingen trekken, zodat een open ontgraving, die de grondlagen verstoord, niet nodig is.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Verzonden: 6/30/2026 1:36:18 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: Vereniging Het Zijper Landschap
Organisatie: Vereniging Het Zijper Landschap

Uw zienswijze/reactie:

In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn voor Noord-Holland twee voorkeursalternatieven opgenomen. Wij kunnen ons vinden in het voorkeursalternatief in de Kop van Noord-Holland, de aanlanding nabij Julianadorp, welke aansluit op het toekomstig noordelijk hoogspanningsstation (Agriport A7).

Na de aanlanding bij Julianadorp worden twee trajecten benoemd:

- KNH-NNHnM-E welke de 150 kV kabel van Tennet volgt; en
- KNH-NNHn2-E welke de buisleidingenstrook volgt ten zuiden van Oudesluis.

In het ontwerpprogramma is nog geen keuze gemaakt welke traject zal worden gevolgd. Er volgt nog een (vervolg)onderzoek. Het is onduidelijk wanneer dit onderzoek zal worden uitgevoerd. Dit kan mogelijk nog wel jaren duren is vernomen tijdens één van de informatiebijeenkomsten. Het is afhankelijk van de keuze van de minister welk voorkeursalternatief (als eerste) moet worden uitgewerkt. Wij vragen U om ons van het traject en bevindingen van het vervolgonderzoek op de hoogte te houden.

Onze voorkeur gaat uit naar het traject KNH-NNHnM-E welke de 150 kV kabel van Tennet volgt.

Reden is dat het traject KNH-NNHn2-E een natuurgebied, eendenkooi, weidevogelgebied, ganzenrustgebied en Bijzonder Provinciaal Landschap "Zijperpolder Noord" doorsnijdt.

Mocht de keuze toch vallen op de zuidelijker variant KNH-NNHn2-E dan is een ondergrondse boring de enige keuze om de Mosselwiel inclusief eendenkooi te ontzien.

Verzonden: 6/30/2026 2:48:01 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: De Ruijterkade
Huisnummer: 7
Postcode: 1013 AA
Woonplaats: Amsterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Port of Amsterdam

Uw zienswijze/reactie:

Geachte lezer,

Port of Amsterdam (PoA) maakt graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Wij waarderen de voortgang die het ministerie, TenneT en de betrokken bevoegde gezagen in dit traject boeken. De aanlanding van windenergie op zee is van groot belang voor de verduurzaming van Nederland en voor de verdere elektrificatie van het Noordzeekanaalgebied.

Belang van A9-Zuid en steun voor het voorkeursalternatief

PoA steunt het voorkeursalternatief A9-Zuid zoals opgenomen in het Ontwerpprogramma VAWOZ. Een 2 GW-aanlanding van wind op zee met aansluiting op het toekomstige gecombineerde 380/150 kV-schakelstation A9-Zuid levert een belangrijke bijdrage aan het energiesysteem. A9-Zuid is cruciaal voor de haven en, mede door de toekomstige invoeding vanuit wind op zee, ook van belang voor bredere maatschappelijke en economische opgaven in Amsterdam, Haarlem en Haarlemmermeer. Juist daarom is het van belang dat deze infrastructuur tijdig en zorgvuldig wordt gerealiseerd.

NOVEX NZKG als uitgangspunt voor het behoud van schaarse havenruimte

Tegelijkertijd vraagt PoA aandacht voor de uitzonderlijke ruimtelijke complexiteit van deze opgave. Een VAWOZ-aanlanding in de Amsterdamse haven moet worden ingepast tussen bestaande kabels en leidingen, veiligheidscontouren, operationele havenactiviteiten en uiteenlopende toekomstige ontwikkelingen.

De beschikbare (milieu-)ruimte in de haven is schaars. In de gebiedsgerichte afweging binnen de NOVEX Noordzeekanaalgebied is daarom steeds het uitgangspunt geweest dat nieuwe ruimteclaims voor grootschalige energie-infrastructuur, zoals hoogspanningsinfrastructuur en converterstations, niet binnen het uitgeefbare havengebied worden ingepast. Dit uitgangspunt wordt ondersteund door de Concept Nota Ruimte van het Rijk en de Ontwerp Omgevingsvisie Noord-Holland. Het behoud van schaarse havenruimte is essentieel om ruimte te blijven bieden aan havengebonden bedrijvigheid om de nationale opgaven te kunnen realiseren. Daarnaast zijn er ook afspraken gedefinieerd, waaronder voldoende havenruimte, zodat een nieuw havenbekken in de Houtrakpolder mogelijk niet nodig is.

Bestuurlijke afweging rond A9-Zuid en VAWOZ als uitzondering op de NOVEX NZKG

In het bestuurlijke proces rond de Houtrakpolder en A9-Zuid is echter gebleken dat het gecombineerde 380/150 kV-schakelstation A9-Zuid vanwege omvang, technische eisen en de gewenste doorlooptijd lastig inpasbaar was in de Houtrakpolder. Hoewel dit afweek van de NOVEX NZKG, heeft PoA vanuit het belang van een tijdige locatiekeuze en haar verantwoordelijkheid voor de energietransitie zich bereidheid getoond om een aanzienlijk deel van de ruimteclaim op eigen gronden mogelijk te maken.

Ook voor het VAWOZ-converterstation heeft PoA zich constructief opgesteld. Nadat alternatieve locaties, waaronder in Haarlemmermeer, onvoldoende haalbaar bleken vanwege een gebrek aan draagvlak, heeft PoA aangegeven mee te willen werken aan een oplossing in de haven. Deze bereidheid is echter nadrukkelijk conditioneel: zij is verbonden aan zorgvuldige ruimtelijke inpassing, een beheersbare ruimteclaim en het voorkomen van vertraging van A9-Zuid.

Daarbij is voor PoA (conform de afspraken in het BO Houtrakpolder) steeds het uitgangspunt geweest dat A9-Zuid wordt gerealiseerd als gecombineerd 380/150 kV-station op de gekozen voorkeurslocatie. De

Toenemende ruimteclaim op uitgeefbare haventerreinen

Reden daarvoor is onder meer dat de totale ruimtebehoefte voor energie-infrastructuur in dit gebied de afgelopen jaren aanzienlijk is gegroeid. Vóór de keuze voor een gecombineerd 380/150 kV-station A9-Zuid was reeds ruimte gereserveerd voor circa 3,5 hectare voor TenneT en circa 1 hectare voor Liander. De reservering voor TenneT hield verband met een afzonderlijk 150 kV-station en zou in beginsel vervallen doordat deze functie onderdeel werd van het gecombineerde station A9-Zuid.

In de huidige situatie wordt echter uitgegaan van circa 9 hectare voor A9-Zuid, circa 5,5 hectare voor het VAWOZ-converterstation en circa 1,5 hectare voor Liander. Daarnaast is ruimte nodig voor kabelverbindingen en bijbehorende infrastructuur. Daarmee is de totale ruimteclaim op uitgeefbare haventerreinen aanzienlijk toegenomen ten opzichte van de oorspronkelijke uitgangspunten. PoA onderschrijft het belang van deze voorzieningen, maar kan niet onbeperkt uitgeefbare haventerreinen beschikbaar stellen zonder dat dit ten koste gaat van bestaande en toekomstige havenfuncties.

In deze afweging heeft A9-Zuid voor PoA prioriteit. Het station is op korte termijn noodzakelijk voor het oplossen van netcongestie in en rond het westelijk havengebied en is daarmee randvoorwaardelijk voor bestaande bedrijfsactiviteiten, toekomstige investeringen en bredere ruimtelijke en economische ontwikkeling in de regio. Daarom mag de verdere uitwerking van VAWOZ de realisatie van A9-Zuid niet vertragen, beperken of afhankelijk maken van aanvullende ruimte in de haven.

PoA acht het dus van belang dat de verdere uitwerking uitgaat van een zo efficiënt mogelijke ruimtelijke inpassing en dat de eerder gemaakte afspraken over de omvang van de ruimteclaim worden gerespecteerd, waarbij A9-Zuid de hoogste prioriteit heeft.

Randvoorwaarden voor het vervolg van de ruimtelijke inpassing

PoA blijft graag betrokken bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief. Daarbij gaan wij ervan uit dat het uitgangspunt gehandhaafd blijft dat binnen het aangegeven zoekgebied van circa 12 hectare uitsluitend het converterstation en het onderstation van Liander worden ingepast. Voor kabelverbindingen is PoA bereid beperkt ruimte beschikbaar te stellen binnen dit zoekgebied, waarbij maximaal 10% van de resterende ruimte kan worden benut. Daarbij is essentieel dat een courant uitgeefbaar perceel van minimaal 4 hectare resteert, rechthoekig van vorm en bereikbaar via de Kaapstadweg of Durbanweg.

Voor aanvullende kabelverbindingen en overige infrastructuur zien wij in eerste instantie mogelijkheden in de openbare ruimte, mits daarbij zorgvuldig rekening wordt gehouden met bestaande functies, operationele havenactiviteiten en toekomstige ontwikkelingen in het gebied. Tegelijkertijd staat PoA open voor het gezamenlijk onderzoeken van een alternatieve locatie voor Liander buiten het zoekgebied, indien dit leidt tot een kleinere totale ruimteclaim voor zowel bovengrondse als ondergrondse energie-infrastructuur.

Daarnaast achten wij verdere optimalisatie van de ruimtelijke inpassing noodzakelijk. Op basis van de tot nu toe gepresenteerde schetsen bestaat bij PoA de indruk dat er zeker opties aanwezig zijn om de ruimteclaim verder te beperken. Wij continueren graag het lopende gesprek met TenneT, WSP en de overige betrokken partijen, zodat optimalisaties tijdig kunnen worden meegenomen in het lopende onderzoek en de verdere planuitwerking.

Wij vertrouwen erop dat bovenstaande uitgangspunten worden betrokken bij de verdere besluitvorming en zien uit naar een constructieve voortzetting van de samenwerking.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

109687550_11630357_Zienswijze_PoA_ontwerp_omgevingsprogramma_VAWOZ_30062026_getekend_.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum: 30 juni 2026
Ons kenmerk: LPOM/26-02477
Uw kenmerk: n.v.t.

Behandeld door: [REDACTED]
Telefoon: [REDACTED]
E-mail: [REDACTED]

Onderwerp: Zienswijze PoA op ontwerp omgevingsprogramma VAWOZ

Geachte lezer,

Port of Amsterdam (PoA) maakt graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Wij waarderen de voortgang die het ministerie, TenneT en de betrokken bevoegde gezagen in dit traject boeken. De aanlanding van windenergie op zee is van groot belang voor de verduurzaming van Nederland en voor de verdere elektrificatie van het Noordzeekanaalgebied.

Belang van A9-Zuid en steun voor het voorkeursalternatief

PoA steunt het voorkeursalternatief A9-Zuid zoals opgenomen in het Ontwerpprogramma VAWOZ. Een 2 GW-aanlanding van wind op zee met aansluiting op het toekomstige gecombineerde 380/150 kV-schakelstation A9-Zuid levert een belangrijke bijdrage aan het energiesysteem. A9-Zuid is cruciaal voor de haven en, mede door de toekomstige invoeding vanuit wind op zee, ook van belang voor bredere maatschappelijke en economische opgaven in Amsterdam, Haarlem en Haarlemmermeer. Juist daarom is het van belang dat deze infrastructuur tijdig en zorgvuldig wordt gerealiseerd.

NOVEX NZKG als uitgangspunt voor het behoud van schaarse havenruimte

Tegelijkertijd vraagt PoA aandacht voor de uitzonderlijke ruimtelijke complexiteit van deze opgave. Een VAWOZ-aanlanding in de Amsterdamse haven moet worden ingepast tussen bestaande kabels en leidingen, veiligheidscontouren, operationele havenactiviteiten en uiteenlopende toekomstige ontwikkelingen. De beschikbare (milieu-)ruimte in de haven is schaars. In de gebiedsgerichte afweging binnen de NOVEX Noordzeekanaalgebied is daarom steeds het uitgangspunt geweest dat nieuwe ruimteclaims voor grootschalige energie-infrastructureur, zoals hoogspanningsinfrastructureur en converterstations, niet binnen het uitgeefbare havengebied worden ingepast. Dit uitgangspunt wordt ondersteund door de Concept Nota Ruimte van het Rijk en de Ontwerp Omgevingsvisie Noord-Holland. Het behoud van schaarse havenruimte is essentieel om ruimte te blijven bieden aan havengebonden bedrijvigheid om de nationale opgaven te kunnen realiseren. Daarnaast zijn er ook afspraken gedefinieerd, waaronder voldoende havenruimte, zodat een nieuw havenbekken in de Houtrakpolder mogelijk niet nodig is.

Bestuurlijke afweging rond A9-Zuid en VAWOZ als uitzondering op de NOVEX NZKG

In het bestuurlijke proces rond de Houtrakpolder en A9-Zuid is echter gebleken dat het gecombineerde 380/150 kV-schakelstation A9-Zuid vanwege omvang, technische eisen en de gewenste doorlooptijd lastig inpasbaar was in de Houtrakpolder. Hoewel dit afweek van de NOVEX NZKG, heeft PoA vanuit het belang van een tijdige locatiekeuze en haar verantwoordelijkheid voor de energietransitie zich bereidheid getoond om een aanzienlijk deel van de ruimteclaim op eigen gronden mogelijk te maken.

Ook voor het VAWOZ-converterstation heeft PoA zich constructief opgesteld. Nadat alternatieve locaties, waaronder in Haarlemmermeer, onvoldoende haalbaar bleken vanwege een gebrek aan draagvlak, heeft PoA aangegeven mee te willen werken aan een oplossing in de haven. Deze bereidheid is echter nadrukkelijk conditioneel: zij is verbonden aan zorgvuldige ruimtelijke inpassing, een beheersbare ruimteclaim en het voorkomen van vertraging van A9-Zuid.

Daarbij is voor PoA (conform de afspraken in het BO Houtrakpolder) steeds het uitgangspunt geweest dat A9-Zuid wordt gerealiseerd als gecombineerd 380/150 kV-station op de gekozen voorkeurslocatie. De

 haventerreinen

ruimtebehoefte voor energie-infrastructuur in dit gebied de keuze voor een gecombineerd 380/150 kV-station A9-Zuid op circa 5,5 hectare voor TenneT en circa 1 hectare voor Liander. De keuze voor een afzonderlijk 150 kV-station en zou in beginsel vervallen met het gecombineerde station A9-Zuid.

In de huidige situatie wordt echter uitgegaan van circa 9 hectare voor A9-Zuid, circa 5,5 hectare voor het VAWOZ-converterstation en circa 1,5 hectare voor Liander. Daarnaast is ruimte nodig voor kabelverbindingen en bijbehorende infrastructuur. Daarmee is de totale ruimteclaim op uitgeefbare haventerreinen aanzienlijk toegenomen ten opzichte van de oorspronkelijke uitgangspunten. PoA onderschrijft het belang van deze voorzieningen, maar kan niet onbeperkt uitgeefbare haventerreinen beschikbaar stellen zonder dat dit ten koste gaat van bestaande en toekomstige havenfuncties. In deze afweging heeft A9-Zuid voor PoA prioriteit. Het station is op korte termijn noodzakelijk voor het oplossen van netcongestie in en rond het westelijk havengebied en is daarmee randvoorwaardelijk voor bestaande bedrijfsactiviteiten, toekomstige investeringen en bredere ruimtelijke en economische ontwikkeling in de regio. Daarom mag de verdere uitwerking van VAWOZ de realisatie van A9-Zuid niet vertragen, beperken of afhankelijk maken van aanvullende ruimte in de haven.

PoA acht het dus van belang dat de verdere uitwerking uitgaat van een zo efficiënt mogelijke ruimtelijke inpassing en dat de eerder gemaakte afspraken over de omvang van de ruimteclaim worden gerespecteerd, waarbij A9-Zuid de hoogste prioriteit heeft.

Randvoorwaarden voor het vervolg van de ruimtelijke inpassing

PoA blijft graag betrokken bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief. Daarbij gaan wij ervan uit dat het uitgangspunt gehandhaafd blijft dat binnen het aangegeven zoekgebied van circa 12 hectare uitsluitend het converterstation en het onderstation van Liander worden ingepast. Voor kabelverbindingen is PoA bereid beperkt ruimte beschikbaar te stellen binnen dit zoekgebied, waarbij maximaal 10% van de resterende ruimte kan worden benut. Daarbij is essentieel dat een courant uitgeefbaar perceel van minimaal 4 hectare resteert, rechthoekig van vorm en bereikbaar via de Kaapstadweg of Durbanweg.

Voor aanvullende kabelverbindingen en overige infrastructuur zien wij in eerste instantie mogelijkheden in de openbare ruimte, mits daarbij zorgvuldig rekening wordt gehouden met bestaande functies, operationele havenactiviteiten en toekomstige ontwikkelingen in het gebied. Tegelijkertijd staat PoA open voor het

gezamenlijk onderzoeken van een alternatieve locatie voor Liander buiten het zoekgebied, indien dit leidt tot een kleinere totale ruimteclaim voor zowel bovengrondse als ondergrondse energie-infrastructuur.

Daarnaast achten wij verdere optimalisatie van de ruimtelijke inpassing noodzakelijk. Op basis van de tot nu toe gepresenteerde schetsen bestaat bij PoA de indruk dat er zeker opties aanwezig zijn om de ruimteclaim verder te beperken. Wij continueren graag het lopende gesprek met TenneT, WSP en de overige betrokken partijen, zodat optimalisaties tijdig kunnen worden meegenomen in het lopende onderzoek en de verdere planuitwerking.

Wij vertrouwen erop dat bovenstaande uitgangspunten worden betrokken bij de verdere besluitvorming en zien uit naar een constructieve voortzetting van de samenwerking.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: 6/30/2026 3:25:53 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 240
Postcode: 8000 AE
Woonplaats: Zwolle
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Ondernemersvereniging voor boeren en tuinders
(Mede) namens: LTO Noord
Organisatie: LTO Noord

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

109690151_11630547_26.155_Bureau_Energieprojecten_-
_zienswijze_ontwerpprogr._VAWOZ_2031-2040_NH.pdf

VOLMACHT

De [REDACTED] van de vereniging Land- en Tuinbouworganisatie Noord (LTO Noord) ingeschreven bij de kamer van koophandel onder nummer 08130650, gevestigd en kantoorhoudende aan de Dr. Stolteweg 2, 8025 AV Zwolle, [REDACTED] geboren [REDACTED] en wonende aan [REDACTED]

en

de [REDACTED] van de voornoemde vereniging, [REDACTED] geboren [REDACTED] en wonende aan [REDACTED]

te dezen ingevolge artikel 26 van de statuten van de vereniging gezamenlijk bevoegd,

in aanmerking nemende dat de bestuurlijke structuur van de vereniging per 1 juli 2025 is gewijzigd, waarbij de drie regionale bestuursorganen zijn vervangen door negen provinciale bestuursoverleggen,

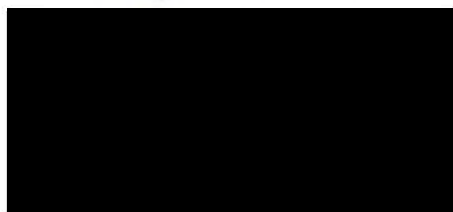
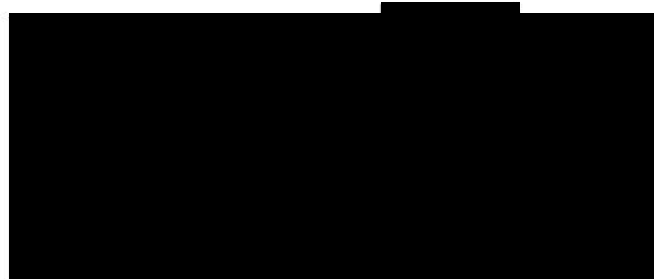
geven hierbij volmacht aan

[REDACTED], geboren [REDACTED], wonende [REDACTED] om in haar functie van Teamleider Natuur, Klimaat & Energie, namens ondergetekenden zienswijzen, bezwaren en overige bestuursrechtelijke reacties, op dossiers die binnen haar portefeuille vallen, in te dienen, toe te lichten en alle daarmee samenhangende handelingen te verrichten met betrekking tot ontwerpbesluiten en besluiten van bestuursorganen van het Rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen binnen het volledige werkgebied van LTO Noord, te weten de negen provincies boven de grote rivieren.

Deze volmacht geldt voor onbepaalde tijd.

Deze volmacht vervangt alle eerder toegekende volmachten en eindigt zodra zij wordt ingetrokken, wanneer het dienstverband van de gevolmachtigde bij de volmachtgever eindigt, wanneer de gevolmachtigde in een andere functie bij de volmachtgever wordt benoemd, of bij overlijden van de gevolmachtigde.

Zwolle, januari 2026

t: 088 888 6666
e: info@ltonoord.nl
w: www.ltonoord.nl

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Postadres:
Postbus 240
8000 AE Zwolle

Hoofdkantoor:
Dr. Stolteweg 2
8025 AV Zwolle

Datum: 30 juni 2026

Referentie: NH/AM/MvD/26.155

Betreft: **Ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040 – Noord-Holland**

Geachte heer, mevrouw,

LTO Noord maakt graag gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040. Deze zienswijze richt zich specifiek op de gevolgen van de voorgestelde aanlandingen en bijbehorende infrastructuur voor de landbouw in Noord-Holland.

LTO Noord onderschrijft het belang van een robuust, betaalbaar en toekomstbestendig energiesysteem. Windenergie op zee levert een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van Nederland, de energieonafhankelijkheid en de leveringszekerheid. Ook agrarische ondernemers hebben belang bij een betrouwbare en toereikende energievoorziening.

De vraag voor LTO Noord is daarom niet óf nieuwe energie-infrastructuur noodzakelijk is, maar waar en op welke wijze deze met een zo klein mogelijke ruimtelijke impact wordt gerealiseerd. De ruimtelijke keuzes die nu worden gemaakt hebben namelijk gevolgen voor tientallen jaren.

De meest toekomstbestendige energieverbinding is niet automatisch de kortste of goedkoopste verbinding, maar de verbinding die over de gehele levensduur de minste blijvende schade veroorzaakt aan de kwaliteit van het landelijk gebied, de bodem, de waterhuishouding en de agrarische productie.

De kern van onze zienswijze is dat de noodzakelijke energie-infrastructuur zodanig moet worden ingepast dat de impact op landbouwgronden zo klein mogelijk blijft. Dat betekent dat bestaande aanlandingen, bestaande energiecoringen en bestaande energieclusters leidend moeten zijn bij de keuze van nieuwe verbindingen. Nieuwe doorsnijdingen van agrarisch gebied zijn pas aan de orde wanneer aantoonbaar geen minder schadelijk alternatief beschikbaar is.

Behoud van landbouwgrond als ruimtelijk belang

Noord-Holland is een provincie met een grote ruimtelijke druk. De landbouw concurreert om ruimte met woningbouw, natuurontwikkeling, wateropgaven, mobiliteit, bedrijventerreinen, netverzwaring, hoogspanningsverbindingen, defensie en andere onderdelen van de energietransitie. De provincie Noord-Holland heeft onlangs berekend dat, als alle ruimtelijke opgaven in de provincie ingevuld moeten worden, de omvang van de provincie in dat geval met ca. 27% moet toenemen.

Het voorgaande geeft aan dat de druk op de ruimte, en zeker ook op de waardevolle landbouwgrond, zeer groot is. En dat in een periode dat ook de landbouwsector zelf grote behoefte heeft aan grond voor de continuïteit van de bedrijfsontwikkeling en verduurzaming van de bedrijven. Het is daarom van groot belang dat bijzonder zuinig wordt omgegaan met de beschikbare landbouwgrond.

Achter de boer en tuinder. Voor ons allemaal.

Nieuwe kabeltracés en stationslocaties leiden tot doorsnijding van percelen, aantasting van bodemstructuur en drainage, en beperkingen in de bedrijfsvoering en toekomstige ontwikkeling van agrarische bedrijven. LTO Noord vraagt daarom dat landbouw expliciet en aantoonbaar als zelfstandig afwegingsbelang, en niet als ruimtelijke restpost, wordt meegenomen bij de verdere uitwerking van VAWOZ en de daaropvolgende projectprocedures.

Voer een gebiedsgerichte landbouweffectanalyse uit

LTO Noord onderschrijft de zienswijze van LTO Nederland dat landbouw als zelfstandig afwegingsbelang moet worden verankerd in het definitieve programma VAWOZ. Voor agrarische bedrijven gaat het immers niet uitsluitend om het aantal hectares dat wordt geraakt maar vooral om de gevolgen voor de bedrijfsvoering.

Een landbouweffectanalyse moet ten minste antwoord geven op de volgende vragen:

- Welke landbouwgebieden worden tijdelijk of permanent geraakt?
- Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding, verzilting of zoetwaterbeschikbaarheid?
- Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek?
- Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten?
- Welke alternatieven of optimalisaties beperken de schade voor de landbouw aantoonbaar?

De beoordeling mag zich niet beperken tot de aanlandingslocatie of de locatie van converterstations. Het volledige kabeltracé en de effecten daarvan op bodem, water, landbouwstructuur en agrarische bedrijfsvoering dienen integraal te worden beoordeeld. Voor Noord-Holland verdient daarbij bijzondere aandacht dat ondergrondse kabelverbindingen, diepe boringen en kruisingen van watergangen of het Noordzeekanaal de hydrologische situatie kunnen beïnvloeden. Verstoring van bodemlagen kan leiden tot een grotere kans op verzilting, met directe gevolgen voor de landbouwkundige gebruikswaarde van gronden. Deze effecten moeten daarom expliciet onderdeel uitmaken van de landbouweffectanalyse.

Een dergelijke analyse is geen vertraging van de energietransitie. Integendeel, door landbouwkundige knelpunten vroeg in beeld te brengen, kunnen betere keuzes worden gemaakt en kan vertraging in latere projectprocedures worden voorkomen.

Kies tracés die hoogwaardige landbouwgronden zo veel mogelijk ontzien

LTO Noord verzoekt om bij de verdere uitwerking van de Noord-Hollandse voorkeursalternatieven nadrukkelijk te kiezen voor tracés en locaties die de landbouwkundige impact zo veel mogelijk beperken.

Vanuit het landbouwbelang geldt daarbij een duidelijke voorkeursvolgorde:

- Benut bestaande aanlandingen en bestaande energie-infrastructuur
- Bundel nieuwe verbindingen met bestaande kabels, leidingen, wegen, spoor, watergangen en hoogspanningsinfrastructuur
- Situeer converterstations en andere permanente voorzieningen op bestaande industrie-, haven- en bedrijventerreinen
- Kies pas als laatste voor landbouwgrond wanneer aantoonbaar geen redelijk alternatief beschikbaar is.

[REDACTED] is feitelijk het economisch kerngebied voor de Noord-Hollandse akkerbouw, veehouderij, bollenteelt en vollegrondsgroenteteelt zijn in goede bodemkwaliteit, een robuuste waterhuishouding en een efficiënte

[REDACTED] in dit gebied nieuwe aanlandingen of verbindingen worden gerealiseerd dan dient het van landbouwkundige schade leidend te zijn.

Met inachtneming van het voorgaande betekent dit dat aanlandingen en kabeltracés die aansluiten bij bestaande energieclusters nadrukkelijk de voorkeur verdienen. Deze voorkeursvolgorde leidt voor Noord-Holland logischerwijs tot een voorkeur voor het alternatief via het bestaande energie- en industriecluster IJmond/Tata Steel. Dit alternatief sluit aan op al aanwezige energie-infrastructuur en voorkomt daarmee zoveel mogelijk nieuwe aantasting en versnippering van waardevolle landbouwgebieden elders in de provincie.

Dit geldt nadrukkelijk ook met betrekking tot de alternatieven waarbij vanuit de kust een nieuw oost-westtracé door het agrarische kerngebied van Noord-Holland noodzakelijk is (zoals varianten via Egmond aan Zee). Dergelijke alternatieven leiden tot extra doorsnijding van landbouwgebied en veroorzaken ook aanvullende ruimtelijke effecten voor andere functies in het gebied. Vanuit het uitgangspunt om bestaande energiecorridors en energieclusters maximaal te benutten ligt een dergelijke ontwikkeling daarom op deze locatie(s) minder voor de hand.

Wanneer het ministerie toch kiest voor een alternatief dat hoogwaardige landbouwgrond raakt, moet expliciet worden gemotiveerd waarom minder schadelijke alternatieven, waaronder aansluiting bij bestaande energieclusters, niet mogelijk of onvoldoende uitvoerbaar zijn.

Voor permanente voorzieningen zoals converterstations geldt bovendien dat deze bij voorkeur worden gerealiseerd binnen bestaande industrie- en havengebieden en niet op hoogwaardige landbouwgrond.

Beperk schade bij uitvoering en herstel

Wanneer aanleg door of langs landbouwgrond onvermijdelijk is moet schade zoveel mogelijk worden voorkomen en waar nodig volledig worden hersteld of gecompenseerd.

Bij werkzaamheden in veenweidegebieden moet bovendien nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de uitvoerbaarheid van de aanlegmethode. Ervaringen uit eerdere infrastructurele projecten laten zien dat verstoring van de veenstructuur kan leiden tot blijvende verzakkingen, ongelijk maaiveld en beperkingen voor het agrarisch gebruik. Herstel moet daarom niet uitsluitend civieltechnisch worden beoordeeld maar bovenal leiden tot volledig landbouwkundig herstel.

LTO Noord vraagt daarom om in de vervolgprocedures ten minste te borgen:

- Perceelsgerichte nulmetingen voorafgaand aan werkzaamheden.
- Beoordeling van bodemopbouw, bodemstructuur, drainage, sloten, beregening en grondwater.
- Specifieke aandacht voor bodemdaling en landbouwkundig gebruik van percelen in het veenweide- en bloembollengebied.
- Toepassing van gestuurde boringen waar dit landbouwschade voorkomt.
- Beperking van de breedte en duur van de werkstroken.
- Behoud van bereikbaarheid van percelen tijdens de uitvoering.
- Landbouwkundig herstel als norm en niet uitsluitend civieltechnisch herstel.
- Meerjarige monitoring en nazorg bij risico op blijvende bodem-, water- en opbrengstschade.
- Ruimhartige vergoeding van gewasschade, structuurschade, inkomensschade.

De aannemer moet zich bij werkzaamheden op agrarische percelen gedragen als gast op het bedrijf.

Beoordeel de optelsom van ruimtelijke ingrepen

VAWOZ staat niet op zichzelf. In Noord-Holland spelen tegelijkertijd andere grote ruimtelijke trajecten, Voor agrarische ondernemers is niet bepalend welk project afzonderlijk verantwoordelijk is voor een

de ruimtelijke druk op hun bedrijf.

De cumulatieve effecten op landbouwbedrijven expliciet te betrekken bij VAWOZ. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning van de trajecten. De trajecten mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd worden. Het is belangrijk dat de trajecten worden gebundeld en dat de bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

Betrek LTO Noord structureel bij de verdere uitwerking

Een zorgvuldige uitwerking van de voorkeursalternatieven vraagt om vroegtijdige betrokkenheid van grondeigenaren, grondgebruikers en hun vertegenwoordigers.

LTO Noord beschikt over gebiedskennis op het gebied van bodem, water, verkaveling, bedrijfsvoering en agrarische ontwikkelruimte. Die kennis is noodzakelijk om schade te voorkomen, uitvoeringsproblemen tijdig te signaleren en maatschappelijk draagvlak te vergroten.

Wij verzoeken het ministerie daarom LTO Noord en de betrokken lokale afdelingen structureel te betrekken bij de verdere uitwerking van de Noord-Hollandse voorkeursalternatieven en de daaropvolgende projectprocedures.

Conclusie en verzoek

LTO Noord ondersteunt de ontwikkeling van windenergie op zee en de daarvoor noodzakelijke energie-infrastructuur. Tegelijkertijd vragen wij om deze infrastructuur zodanig in te passen dat hoogwaardige landbouwgebieden in Noord-Holland zo veel mogelijk worden ontzien.

Voor LTO Noord is het uitgangspunt helder: de energietransitie moet niet onnodig ten koste gaan van landbouwgrond, agrarische bedrijfsvoering en toekomstbestendige voedsel- en sierteeltproductie. Wij zijn ervan overtuigd dat de energietransitie en een toekomstbestendige landbouw hand in hand kunnen gaan. Dat vraagt echter om bewuste ruimtelijke keuzes. Door bestaande energieclusters maximaal te benutten en nieuwe doorsnijdingen van landbouwgebied te voorkomen, kan de benodigde energie-infrastructuur worden gerealiseerd zonder onnodig afbreuk te doen aan de kwaliteit van het Noord-Hollandse landbouwgebied.

Wij verzoeken u daarom het definitieve programma VAWOZ aan te passen en daarin vast te leggen dat:

- Landbouw als zelfstandig afwegingsbelang wordt verankerd.
- Bestaande aanlandingen, energieclusters en infrastructuur maximaal worden benut.
- Vanuit landbouwkundig perspectief het alternatief via het bestaande energie- en industriecluster IJmond/Tata Steel de voorkeur heeft boven alternatieven die leiden tot nieuwe doorsnijdingen van waardevolle landbouwgebieden.
- Nieuwe aantasting van landbouwgrond alleen plaatsvindt wanneer aantoonbaar geen minder schadelijk alternatief beschikbaar is.
- Voor de Noord-Hollandse voorkeursalternatieven een gebiedsgerichte landbouweffectanalyse wordt uitgevoerd.
- Cumulatieve effecten op agrarische bedrijven expliciet worden beoordeeld.
- Dat bij de beoordeling van voorkeursalternatieven expliciet aandacht wordt besteed aan hydrologische effecten, verziltingsrisico's, uitvoerbaarheid in veenweidegebieden en de gevolgen van het volledige kabeltracé voor agrarische bedrijven.
- Schadepreventie, landbouwkundig herstel, monitoring, nazorg en volledige compensatie worden geborgd.
- LTO Noord structureel wordt betrokken bij de verdere uitwerking.

LTO Noord is graag bereid deze zienswijze nader toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

LTO Noord Noord-Holland

Verzonden: 6/30/2026 4:16:45 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Handelsweg
Huisnummer: 100
Postcode: 2988 DC
Woonplaats: Ridderkerk
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Waterschap Hollandse Delta

Uw zienswijze/reactie:

Goedendag,

De zienswijze van WSHD is bijgesloten.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

WSHD

109691663_11630811_WSHD-2026-840_zienswijze_ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

DATUM 30 juni 2026
UW BRIEF VAN
UW KENMERK
ONS KENMERK WSHD-2026-840
INGEKOMEN NR.
ONDERWERP Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ

CONTACTPERSOON
TELEFOONNUMMER
E-MAILADRES

waterschap
**Hollandse
Delta**

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Geachte meneer, mevrouw,

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee. Met deze zienswijze delen we onze zorgen over het kabel tracé in relatie tot onze assets, water en bodem sturend en het waterleven.

De aanlanding en routes van de kabels mogen geen negatieve invloed hebben op de assets van het waterschap, zoals de waterkering, het watersysteem en de daarin liggende objecten.

In programma VAWOZ zijn water en bodem meegenomen als beoordelingscriteria, maar volgens ons nog onvoldoende als leidend principe toegepast. Voor een robuuste en toekomstbestendige inpassing van energie-infrastructuur moeten waterveiligheid, watersysteem en bodemgesteldheid zwaarder en explicieter sturend worden gemaakt in de verdere besluitvorming.

Daarnaast delen we onze zorg over de mogelijk negatieve impact die de kabels kunnen hebben op het waterleven en de waterkwaliteit. Vanuit Nederwiek 3 is bekend dat dit mogelijk het geval is voor de vismigratieroutes bij de kier in de Haringvlietsluizen.

Tot slot zijn onze regels en beleid van toepassing waar het onze assets raakt. Houdt hier rekening mee in het verder uitwerken van de plannen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en gaan ervan uit dat u onze standpunten meeneemt in verder besluitvorming.

Hoogachtend,

namens dijkgraaf en heemraden,

Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk
postadres
Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
088 974 3000
wshd.nl
info@wshd.nl
222 van 704

Verzonden: 6/30/2026 4:43:31 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: [REDACTED]
Organisatie: Pluimveebedrijf [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Programma VAWOZ,
Postbus 111,
9200 AC Drachten

Pluimveebedrijf Verhoef V.O.F.

Wagenberg, 26 juni 2026

Onderwerp : pro forma zienswijze Programma Verbindingen Aanlanding op Zee

Geachte heer, mevrouw

Voor het programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) heeft u het Ontwerpprogramma en alle bijbehorende stukken vanaf 22 mei tot en met 2 juli 2026 ter inzage gelegd. Ik wil graag van deze mogelijkheid gebruik maken om mijn standpunt kenbaar te maken over deze plannen.

Wij hebben een pluimveebedrijf aan de Koekoekendijk 10, 4782 PK Moerdijk.

Graag de correspondentie sturen naar ons woonadres, namelijk

t.n.v. Pluimveebedrijf

Om de mogelijkheid om te reageren veilig te stellen, dien ik daarom bij deze een pro forma zienswijze in. Ik verzoek U mij een redelijke termijn te stellen om mijn zienswijze inhoudelijk aan te vullen. Daarbij verzoek ik U deze redelijke termijn door te laten lopen tot minimaal 2 weken na de nieuwe datum van de informatiebijeenkomst.

Tot slot ontvang ik graag een ontvangstbevestiging van deze zienswijze met een schriftelijke bevestiging van de datum waarbinnen ik mijn zienswijze inhoudelijk kan aanvullen,

met vriendelijke groet,

Pluimveebedrijf

Emailadres :

Tel. Nr.

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Programma VAWOZ,
Postbus 111,
9200 AC Drachten

Pluimveebedrijf [REDACTED]
[REDACTED]

Wagenber, 6 juli 2026

Onderwerp : zienswijze Programma Verbindingen Aanlanding aan Zee
registratienr.202600993 en POM 380-150-20 KV Gorsdijk of Krukweg registratienr.202600613

Geachte heer, mevrouw

Hierbij dien ik mijn zienswijze in op het conceptvoorkeursalternatief voor de realisatie van een converterstation en 380-150-20KV station aan de Krukweg, pal achter onze bedrijfswoning en 4 pluimveestallen aan de Koekoekendijk 10, te Moerdijk.

Ik ben eigenaar van een pluimveebedrijf met 4 pluimveestallen en een bedrijfswoning, direct grenzend aan de voorgenomen locatie. De geplande ontwikkeling zal een zeer grote invloed hebben op onze woon- en leefomgeving en op de bedrijfsvoering van mijn agrarisch bedrijf.

Mijn bezwaren zijn als volgt :

1. Onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat.

Het converterstation en de hoogspanningsinstallaties komen op zeer korte afstand van mijn woning en stallen te liggen. Hierdoor zal sprake zijn van een aanzienlijke aantasting van het uitzicht, de rust en de landschappelijke kwaliteit. Een grootschalig industrieel energiecomplex past niet in de directe omgeving van een agrarisch bedrijf met bedrijfswoning.

Daarnaast maak ik mij ernstige zorgen over geluidsoverlast, zowel overdag als gedurende de nacht. Transformatoren, koelsystemen en overige installaties produceren continu geluid. Ook incidentele piekgeluiden tijdens schakelingen kunnen de leefbaarheid negatief beïnvloeden.

2. Mijn bedrijf bestaat uit 4 pluimveestallen die direct naast het geplande station liggen. De mogelijke effecten van elektromagnetische velden, trillingen, geluid en verlichting op het welzijn, de gezondheid en de productie van pluimvee kunnen van grote invloed zijn. Onze stallen zijn computer gestuurd, ook kan dit van grote invloed zijn op de elektromagnetische velden.

Ook is onvoldoende duidelijk welke gevolgen onderhoudswerkzaamheden, calamiteiten, bouwwerkzaamheden en toekomstige uitbreidingen van het station kunnen hebben voor de continuïteit van mijn bedrijfsvoering.

Ook worden wij beperkt van toekomstige uitbreidingsmogelijkheden van het bedrijf.

3. Waardevermindering van woning en bedrijf

De aanwezigheid van een converterstation en POM 380-150-20 KV station zal naar verwachting leiden tot een aanzienlijke waardevermindering van zowel de bedrijfswoning als het agrarisch bedrijf.

4. Gezondheidsaspecten

Hoewel wordt verwezen naar geldende normen voor elektromagnetische velden, leven er nog altijd maatschappelijke en wetenschappelijke zorgen over langdurige blootstelling. Gezien de zeer korte afstand tussen de installaties en mijn woning.

5. Landschappelijke inpassing

De omvang van het station vormt een ernstige aantasting van het open landschap.

Ik ben van mening dat de gevolgen voor mijn woon- en leefomgeving en mijn agrarische onderneming enorm groot zijn en verzoek U mijn zienswijze volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming en ons op de hoogte te houden van de verdere procedure.

Wij stellen het op prijs als er persoonlijk contact met ons wordt opgenomen.

Hoogachtend,

Pluimveebedrijf [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Correspondentie adres, [REDACTED]

E-mailadres : [REDACTED]

Tel.nr. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzonden: 6/30/2026 8:47:00 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: CDA Gemeente Moerdijk

Uw zienswijze/reactie:

Ik heb een uitgebreide zienswijze. Ik zal deze per mail indienen.

109701014_11639303_Persoonlijke_ZW_VAWOZ_020726.docx

Geachte heer, mevrouw,

Als van de gemeente Moerdijk maak ik gebruik van de mogelijkheid om een persoonlijke zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ).

Ik onderschrijf het belang van de energietransitie en de noodzaak om de Nederlandse energievoorziening toekomstbestendig te maken. De aanlanding van wind op zee en de daarvoor noodzakelijke uitbreiding van de energie-infrastructuur zijn belangrijke onderdelen van die opgave.

Juist omdat deze nationale opgaven zo ingrijpend zijn, verwacht ik van de overheid een zorgvuldig, transparant en betrouwbaar besluitvormingsproces. Dat betekent dat afzonderlijke projecten niet vooruit mogen lopen op integrale bestuurlijke keuzes die nog niet zijn gemaakt.

Mijn zienswijze richt zich daarom niet tegen de energietransitie, maar op de wijze waarop de besluitvorming plaatsvindt en op de vraag of inwoners erop mogen vertrouwen dat eerder gemaakte bestuurlijke afspraken daadwerkelijk worden gerespecteerd.

1. Integrale gebiedsontwikkeling moet leidend blijven

De Powerportregio staat voor een uitzonderlijk complexe ruimtelijke opgave.

Het gaat daarbij niet alleen om de mogelijke aanlanding van wind op zee, maar ook om:

- de ontwikkeling van het haven- en industriegebied;
- uitbreiding van de energie-infrastructuur;
- verduurzaming van de industrie;
- mobiliteit;
- landbouw;
- natuur;
- woningbouw;
- leefbaarheid van onze dorpen.

Juist daarom is de Ontwerptafel Powerport opgericht.

Doel daarvan is om deze ontwikkelingen niet afzonderlijk, maar in onderlinge samenhang af te wegen. Ook in de zienswijze van de gemeente Moerdijk op het ontwerpprogramma VAWOZ wordt benadrukt dat individuele projecten moeten worden afgestemd op de integrale gebiedsontwikkeling en dat geen onomkeerbare besluiten moeten worden genomen zolang hierover geen duidelijkheid bestaat.

Ik verzoek u daarom deze integrale benadering daadwerkelijk leidend te laten zijn bij de verdere besluitvorming over VAWOZ.

2. Mijn grootste zorg: het onderzoek naar optie 3

Sinds de voorbereiding van dit ontwerpprogramma is een nieuw scenario ontstaan: **optie 3**.

Daarin wordt onderzocht of de ruimtevraag voor de ontwikkeling van de Powerport aanzienlijk kleiner kan worden dan de eerder gehanteerde omvang van ongeveer 450 hectare.

Dat onderzoek loopt nog en zal naar verwachting nog geruime tijd in beslag nemen.

Juist deze ontwikkeling raakt rechtstreeks aan de uitgangspunten van VAWOZ.

Immers:

- de omvang van de gebiedsontwikkeling bepaalt mede de benodigde energie-infrastructuur;
- zij beïnvloedt de locatie van converterstations;
- zij bepaalt mede welke zoekgebieden toekomstbestendig zijn;
- zij kan gevolgen hebben voor de uiteindelijke ontwikkelrichting van de Powerport.

Ik vraag mij daarom serieus af of het zorgvuldig is om de besluitvorming over VAWOZ onverminderd voort te zetten terwijl één van de belangrijkste uitgangspunten nog onderwerp is van onderzoek.

Wanneer het Rijk zelf onderzoekt of de ruimtelijke opgave aanzienlijk kleiner kan worden, ligt het voor de hand eerst duidelijkheid over die opgave te verkrijgen alvorens verdere onomkeerbare stappen te zetten.

3. Respecteer het democratisch vastgestelde raadsmandaat

Op 19 november 2025 heeft de gemeenteraad van Moerdijk een richtinggevend mandaat vastgesteld voor de toekomstige ontwikkeling van de Powerportregio.

Ik heb als raadslid aan die besluitvorming deelgenomen.

Dat besluit is niet lichtvaardig genomen. Het was het resultaat van maanden van overleg met inwoners, ondernemers, agrariërs, maatschappelijke organisaties, provincie en Rijk.

Juist vanwege de grote gevolgen voor onze gemeente heeft de raad daarbij een zorgvuldige belangenafweging gemaakt.

Voor de gemeenteraad was daarbij één uitgangspunt helder.

De **zoekrichting Oost** betekent de ontwikkeling **via Gorsdijk**.

Ik constateer dat in documenten van provincie en Rijk steeds vaker de indruk ontstaat dat onder "Oost" feitelijk de locatie **Krukweg** wordt verstaan.

Dat is bestuurlijk verwarrend.

Voor inwoners ontstaat daardoor het beeld dat dezelfde term verschillende betekenissen heeft, afhankelijk van welke overheid de stukken opstelt.

Dat draagt niet bij aan een transparant besluitvormingsproces.

Ik verzoek u daarom in de verdere besluitvorming expliciet aan te geven:

- welke definitie van "zoekrichting Oost" wordt gehanteerd;
- hoe deze zich verhoudt tot het door de gemeenteraad vastgestelde mandaat;
- waarom eventueel van dat mandaat wordt afgeweken.

4. VAWOZ mag niet vooruitlopen op de gebiedskeuze

Mijn zorg is dat verschillende nationale projecten ieder hun eigen planning volgen.

Dat is begrijpelijk vanuit projectbeheersing.

Maar bestuurlijk ontstaat daardoor het risico dat afzonderlijke projecten gezamenlijk een ruimtelijke ontwikkeling vastleggen waarover nog geen integrale besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Ook bij het project **POM 380-150-20 kV** heb ik hiervoor aandacht gevraagd.

Ik noem dit niet omdat deze zienswijze over POM gaat, maar omdat beide projecten dezelfde bestuurlijke vraag oproepen:

loopt een deelproject vooruit op een gebiedsontwikkeling die nog onderwerp is van bestuurlijk overleg?

Naar mijn mening mag dat niet gebeuren.

5. Leefbaarheid is meer dan een beoordelingscriterium

Als CDA-raadslid vind ik dat economische ontwikkeling en de energietransitie hand in hand moeten gaan met goed rentmeesterschap.

Dat betekent zorgvuldig omgaan met onze leefomgeving én met de mensen die daarin wonen en werken.

Voor inwoners gaat VAWOZ niet alleen over kabels en converterstations.

Het gaat over:

- vertrouwen in de overheid;
- de kwaliteit van hun leefomgeving;
- de toekomst van agrarische bedrijven;
- het landschap;
- en de vraag of besluiten werkelijk zorgvuldig worden genomen.

Leefbaarheid en brede welvaart verdienen daarom een gelijkwaardige plaats naast technische en economische afwegingen.

6. Een betrouwbare overheid vraagt bestuurlijke consistentie

De inwoners van Moerdijk worden al jarenlang geconfronteerd met grote nationale projecten.

Dat vraagt veel van hen.

Daarom vraagt het ook veel van de overheid.

Een betrouwbare overheid verandert niet gaandeweg de uitgangspunten waarop eerder besluiten zijn gebaseerd.

Een betrouwbare overheid legt uit waarom keuzes veranderen.

Een betrouwbare overheid voorkomt dat afzonderlijke projecten feitelijk nieuwe beleidskeuzes afdwingen.

Juist daarom vind ik het belangrijk dat de besluitvorming over VAWOZ aantoonbaar aansluit bij de afspraken die eerder met de regio zijn gemaakt.

Conclusie

Ik steun de doelstelling van VAWOZ.

Ik steun ook de noodzaak om onze energievoorziening te versterken.

Mijn zorg richt zich uitsluitend op de zorgvuldigheid van het besluitvormingsproces.

Zolang het onderzoek naar **optie 3** nog loopt en nog geen duidelijkheid bestaat over de uiteindelijke omvang en ontwikkelrichting van de Powerportregio, acht ik het niet zorgvuldig om binnen VAWOZ verdere ruimtelijke keuzes te maken die later bepalend kunnen blijken voor de integrale gebiedsontwikkeling.

Daarom verzoek ik u:

- de uitkomsten van het onderzoek naar optie 3 volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming over VAWOZ;
- geen onomkeerbare keuzes te maken zolang hierover nog bestuurlijke onzekerheid bestaat;
- expliciet aan te geven hoe het raadsmandaat van 19 november 2025 is betrokken bij de afweging van alternatieven;
- duidelijk te maken dat de door de gemeenteraad vastgestelde zoekrichting **Oost** betrekking heeft op de locatie **Gorsdijk** en niet zonder nadere motivering gelijk kan worden gesteld aan de locatie **Krukweg**;
- de samenhang tussen VAWOZ, de overige energie-infrastructuurprojecten en de integrale gebiedsontwikkeling blijvend als uitgangspunt te nemen.

Alleen een overheid die zorgvuldig, transparant en bestuurlijk consistent handelt, kan rekenen op het vertrouwen van inwoners bij een opgave van deze omvang.

Met vriendelijke groet,

 CDA Moerdijk

Verzonden: 6/30/2026 8:47:14 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Maatschappelijke organisatie

(Mede) namens:

Organisatie: Energiek Moerdijk

Uw zienswijze/reactie:

Aandachtspunten: eerlijke balans, nationaal versus lokaal, zorgvuldig ruimtegebruik (landschappelijk ingepast), betrokkenheid van omwonenden (doorlopende participatie), koppeling met lokale energietransitie (versnelling van transitie), hinder en compensatie (eerlijke compensatie), samenhang tussen projecten, rol van de lokale energie coöperatie (structurele rol in besluitvorming) en eerlijke verdeling van lusten en lasten.

Verzonden: 6/30/2026 9:07:43 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: sportvereniging
(Mede) namens:
Organisatie: Amsterdamse Golf Club

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze van de Amsterdamse Golf Club op het ontwerpprogramma VAWOZ, 30-6-2026

Zie bijlage.

109701170_11631580_Zienswijze_Amsterdamse_Golf_Club_op_VAWOZ_20260630.pdf

Zienswijze van de Amsterdamse Golf Club op het ontwerpprogramma VAWOZ, 30-6-2026

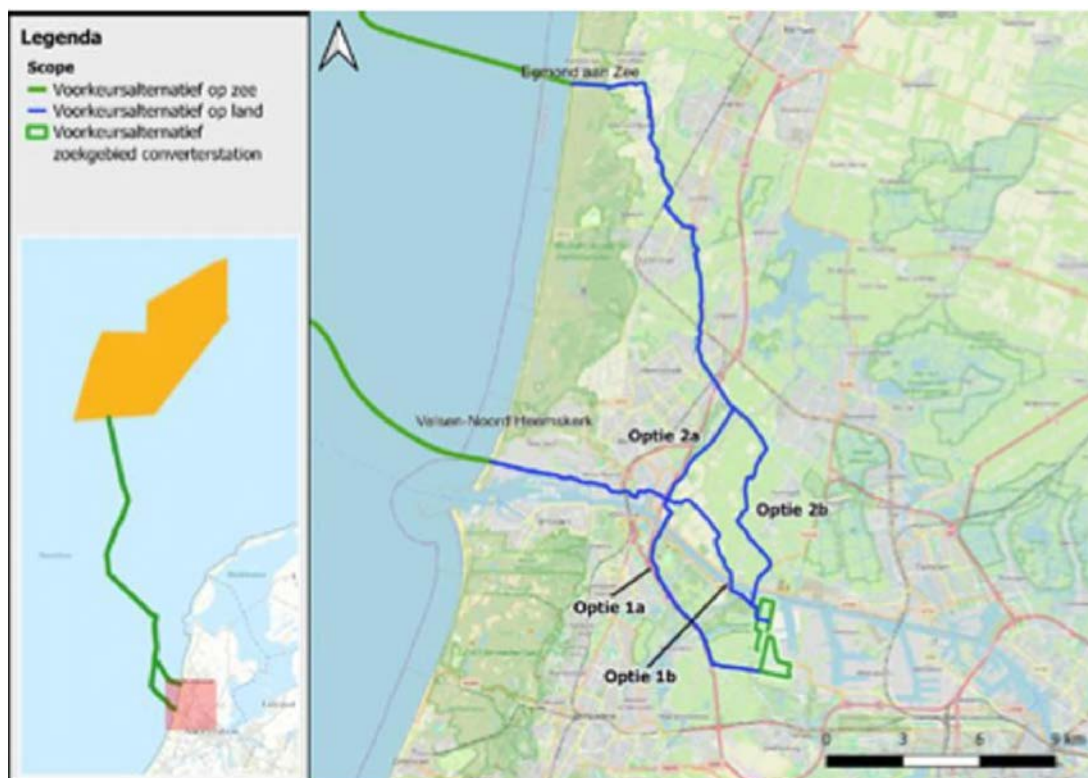
Op 22 mei 2026 publiceerde u het document “Start reactieperiode voor nieuwe aanlandingen windenergie op zee” samen met het ontwerpprogramma waarin de mogelijke routes en locaties die het meest kansrijk zijn gebleken binnen het VAWOZ project staan beschreven. U geeft aan dat het voor omwonenden, betrokken partijen en geïnteresseerden mogelijk is hierop te reageren.

Het moet ons van het hart dat het ons - gezien de contacten die er waren in de recente intensieve periode met betrekking tot de locatiekeuze van het Hoogspanningsstation A9 Zuid - heeft bevreemd dat wij niet actief op de hoogte zijn gesteld van de start van deze reactieperiode. Gelukkig waren wij toch in staat de door u georganiseerde voorlichtingsbijeenkomst in Beverwijk te bezoeken, waar medewerkers van het ministerie duidelijk antwoord gaven op onze eerste vragen en waar zij ingingen op onze zorgen; wij stelden dit zeer op prijs.

Hierbij onze formele reactie als Amsterdamse Golf Club (AGC).

Uit het ontwerpprogramma blijkt voor ons niet goed wat de gevolgen zouden kunnen zijn voor ons terrein. Er worden 4 mogelijke routes beschreven voor het kabeltracé naar het aanlandingsstation A9 Zuid. Twee van deze routes met de namen Optie 1a en Optie 2a lijken over of langs ons terrein te lopen. In de tekst lezen wij bij de opties 1a en 2a¹: *Vervolgens loopt de kabel aan de oostkant van de A9 onder het Noordzeekanaal door en volgt een route langs knooppunt Velsen, de A9 tot een locatie ter hoogte van Spaarndam en de Spaarndammerdijk. Daar volgt de route de buisleidingenstrook langs en door de golfbanen tot het converterstation.* Het bijgevoegde kaartje is erg klein en weinig gedetailleerd.

¹ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2026-05/Ontwerpprogramma-VAWOZ-%28Ontwerp%29programma.pdf> bladzijde 48 en 49.

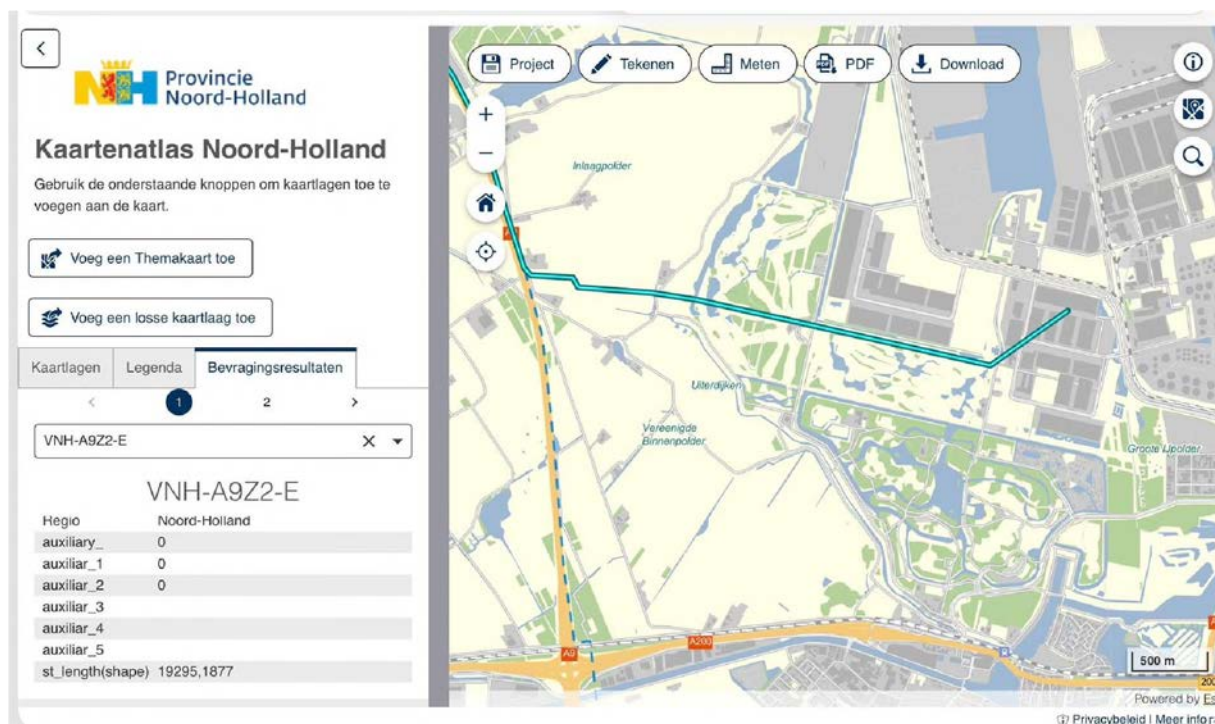

Figuur 7-4 Overzicht voorkeursalternatief A9-Zuid

Ook wordt vermeld dat voor het converterstation gekeken wordt naar een locatie in de bocht van de Westpoortweg bij de Kaapstadweg. Deze locatie bevindt zich ten Noorden van ons terrein.

In de provinciale kaarten van Noord-Holland, waarnaar niet verwezen wordt in het ontwerpprogramma, zijn sinds december 2025 kaarten opgenomen van de VAWOZ routes.² Hier is route VNH-A9Z2-E meer gedetailleerd uitgewerkt, de route is getekend aan de noordzijde van ons terrein. In het ontwerpprogramma wordt de relatie tussen route VNH-A9ZE-E en de 4 ter inspraak voorliggende opties helaas niet verduidelijkt.

² <https://apps.vertigisstudio.eu/web/?app=731375317f8b467da75e5666f49bd884> Losse kaartlaag Klimaat en Energie / VAWOZ Elektriciteitsroutes 9-12-2025 /

Wij hebben de volgende vragen en aandachtspunten:

- Wordt met *golfbanen* in het ontwerpprogramma o.a. het terrein van de Amsterdamse Golf Club bedoeld?
- Wordt met de *buisleidingenstrook* de buisleidingenstrook aan de zuidzijde van ons terrein bedoeld?
- Wat wordt bedoeld met *volgt de buisleidingenstrook*? Welke minimale afstand tot de liggende buisleidingen moet worden aangehouden? Heeft de grondsoort nog invloed op deze minimale afstand b.v. ivm warmtegeleiding?
- De tracés Optie 1a en 2a zijn onzes inziens langer dan de tracés Optie 1b en 2b, wat is het lengteverschil?

Tracé route VNH-A9Z2-E op provinciale kaart

De route VNH-A9Z2-E inderdaad onderdeel van de in het ontwerpprogramma beschreven routes Optie 1a en Optie 2a? Als dit het geval is, hoe kan het dat route VNH-A9Z2-E aan de noordzijde van ons terrein ligt en niet de buisleidingenstrook aan de zuidzijde volgt zoals beschreven in het ter inspraak voorliggende ontwerpprogramma?

- De route VNH-A9Z2-E zoals getekend op de provinciale kaart ligt op ons terrein over vrijwel de gehele lengte van onze 18 holes baan. Een open aanleg zou minimaal 5 van de 8 holes beschadigen en het gebruik van de baan voor de vereniging voor langere tijd onmogelijk maken. Herstel zou aanzienlijke kosten met zich meebrengen. Bovendien moet een toegangsroute gemaakt worden waardoor mogelijk meer holes betrokken raken.

- Wij hebben begrepen dat er methodes zijn om de verbinding onder de grond via een boring aan te leggen. Hierbij willen wij opmerken dat ons terrein zeer efficiënt benut is, waardoor er geen “extra” ruimte tussen of naast de holes is voor een werkterrein.
- Aan de noordzijde van onze baan staan bomen en ten noorden van de Zuidertocht is bewust door de gemeente en de Haven een onderhoudsarme groene bufferstrook tussen AGC en de havenactiviteiten aangelegd bestaande uit bomen en struiken.³ Deze bufferzone heeft de bestemming “groen”. Beschadiging van de bomen op ons terrein of de bomen en struiken van de groenbuffer zou het groene karakter van onze golfbaan ernstig aantasten.
- AGC ligt op eigen grond en heeft de status Beschermd Landschap. Het landschap is door ons aangelegd, wordt zorgvuldig beheerd en verdient voortgaande bescherming.⁴
- Wat zijn de gevolgen van een boring onder bomen en struiken op de korte en lange termijn? Kunt u ons verwijzingen geven naar onderzoek hierover?
- Wat zijn de gevolgen van een boring voor dieren op de korte en lange termijn? AGC is een ecologische habitat voor een uitgebreide populatie dieren. In de bomen aan de noordzijde van ons terrein huizen vleermuizen met een vleermuizenkraamkamer.⁵ Kunt u ons verwijzingen geven naar onderzoek hierover?

³ Zie bladzijde 27 van de randvoorwaarden bij vaststelling van het bestemmingsplan Afrikahaven uit 1998 “De groenzone aan de zuidzijde van het nieuwe bedrijventerrein, ten noorden van de Zuidertocht, heeft een afschermd werking voor het golf- en slibterrein. Ten noorden van het golfterrein krijgt het zandtalud een glooiend verloop en de beplanting een opgaand karakter.” In het geldende bestemmingsplan Afrikahaven uit 2013 wordt uitgegaan van de in 2013 al bestaande situatie en wordt de motivatie niet meer beschreven.

https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/4473732/1/000004353-19980205?connection_type=17&connection_id=3013359

⁴

https://sustainable.golf/assets/media/files/Certified%2520PDFs/GEO_Certification_Report_Amsterdams_e_Golf_Club_2023.pdf

⁵ Rapportage Flora en fauna inventarisatie Amsterdamse Golf Club, 2025, op aanvraag beschikbaar. In totaal zijn er vier soorten vleermuizen met zekerheid en één met grote waarschijnlijkheid waargenomen, allen beschermd op basis van de Habitatrichtlijn. Bovendien is een kraamkolonie aangetroffen. Er zijn 7 verschillende echte libellensoorten waargenomen en meerdere soorten juffers. De boommarter is veelvuldig waargenomen. Het terrein wordt gebruikt als foerageer en rustgebied door in ieder geval de buizerd, havik, bosuil en ransuil. Er zijn 36 soorten nachtvlinders waargenomen in een suboptimale observatie, in 2022 zijn 73 soorten gezien. Bij de flora inventarisatie zijn 89 verschillende plantensoorten gevonden met als meest bijzondere waarnemingen: de rietorchis, de brede wespenorchis en glad parelzaad. Bij een broedvogelinventarisatie in 2017 zijn 46 verschillende soorten en 278 territoria zijn waargenomen.

- Geldt er na de boven- of ondergrondse aanleg een beperking voor diepwortelende beplanting? Hoe groot is de zone waarvoor een dergelijke beperking zou gelden en waar zou die komen te liggen?
- Moeten er bomen of andere beplanting verwijderd worden bij een aanleg door boring?
- Op de door ons bezochte voorlichtingsavond hebben medewerkers van het VAWOZ project aangegeven dat bij een boring de aan te brengen leidingen over de volle lengte in het verlengde van het boortraject moeten worden uitgelegd. VNH-A9Z2-E is nu getekend met een route onder het clubhuis van de golfbaan naast ons, dit clubhuis ligt op een terp. Wij hebben begrepen dat boren onder gebouwen niet wenselijk is. Wordt dan een traject gekozen op enige afstand van dit clubhuis dat een vervolg heeft onder de noordzijde van ons terrein rekening houdend met de havengebouwen. Is dit technisch dan mogelijk, dit is dan geen rechte lijn?
- De snelweg A9 ligt aan de westzijde van ons terrein. Kan de lengte van onze golfbaan zonder mogelijkheid voor een werkterrein op ons terrein en met uitleggen van de leidingen wel via boring worden “overbrugd”?
- Als argument voor de voorkeur voor traject VNH-A9Z2-E wordt in diverse documenten aangegeven dat de grond geschikter zou zijn dan bij andere trajecten. Geldt dat ook voor ons terrein?⁶

Tracé buisleidingenstrook ten zuiden van ons terrein

- Als het tracé de buisleidingenstrook aan de zuidzijde van ons terrein volgt zal een afbuiging naar het noorden moeten plaatsvinden naar de beoogde locatie van het converterstation. Waar zal deze afbuiging plaatsvinden?
- Als gedacht wordt aan een route naar het noorden evenwijdig aan de Bauduinlaan is het van belang aan te geven dat dit de enige toegangsweg is naar ons terrein. De Bauduinlaan doorkruist ons terrein en voorziet ook in de toegang tot ons parkeerterrein en ons clubhuis voor leveranciers. De voortdurende toegang tot beide delen van ons terrein is essentieel voor het functioneren van onze vereniging.
- Aan beide zijden van de Bauduinlaan liggen gebouwen op ons terrein (clubhuis, shop, greenkeepersloodsen, werkplek van de caddiemaster, drivingrange, leshutten). Dus ook hier zijn de mogelijkheden voor een tracé naar het noorden beperkt.

⁶ “Uit gegevens die zijn verstrekt door de initiatiefnemer, blijkt dat het gebied een zeer gevarieerde bodemsamenstelling bezit met grondsoorten van verschillende textuur, zettingsvermogen, kalkgehalte en zuurgraad. Vooral wat dat laatste betreft is het voor de voorgenomen activiteit van belang dat in bepaalde delen van de terrein grondsoorten voorkomen met zeer zure klei (“katteklei”) op geringe diepte onder het maaiveld.” “Bij de aanleg moet voorkomen worden dat die grondsoorten met zure klei (katteklei) in de ondergrond op zodanige wijze verstoord raken dat dit zure bodemmateriaal aan de oppervlakte zou komen” <https://pas.commissiener.nl/files/nl/164/a164-11adviesonthef.pdf>

- De aan de oostzijde van de Bauduinlaan gelegen driving range heeft een Trackman installatie met wifi en radar. Dit systeem wordt ook bij de lessen gebruikt. Kan een hoogspannings-gelijkstroomkabel dit systeem storen?
- Door de buisleidingen aan de zuidzijde van ons terrein konden bij onze zuidelijke erfgrans geen bomen geplaatst worden als groene buffer op eigen terrein. De groene buffer tussen onze baan en de manege en het woonhuis die ten zuiden van onze baan liggen wordt gevormd door een zone bomen en struiken van het NNN landschap behorende bij Spaarnwoude, ten zuiden van de Noord-Oost Gracht. Ook aantasting van deze buffer zal het groene karakter van onze baan schaden.

Tracé langs de Machineweg

- Voor de geplande waterstofleiding is een tracé ontworpen dat de buisleidingenstrook volgt vanaf de Spaarndammerdijk en dan via de Machineweg naar het Noorden gaat. Deze route wordt in de tekst niet beschreven maar lijkt ook voor Optie 1a en 2a in beeld als wij het kaartje uit het ontwerpprogramma bekijken. Is dit juist? En is dit technisch haalbaar met de afstand die er tussen de leidingen moet zijn? Is waterbufferingsfunctie van de Machinetocht een beperking?
- Aan de westzijde bevindt zich op ons terrein een groene buffer met bomen en struiken tussen ons terrein en de Machineweg. Is er risico dat deze bomen en struiken worden aangetast bij een open of gesloten aanleg langs de Machineweg?

Algemeen

- Er ligt een drainagesysteem en sproei-installatie (zoet regenwater vanuit eigen bassin) onder alle holes
- De maaimachines werken grotendeels autonoom, kan verstoring van de elektrische systemen of wifi plaatsvinden door de gelijkstroomkabels?

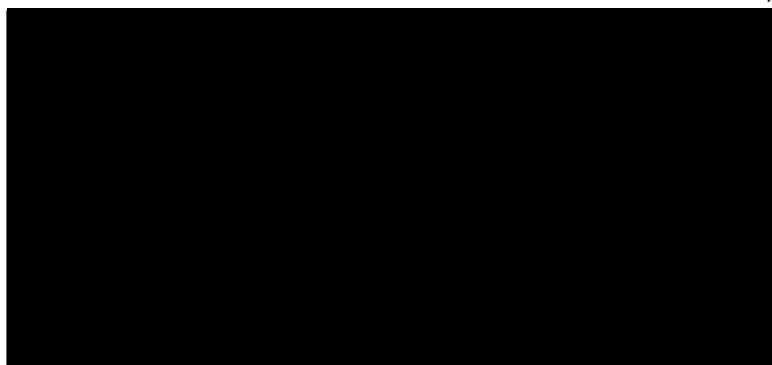
Omdat de zuidelijke benadering van optie 1a en 2a een langere route volgt, er geen mogelijkheid is tot aanleg van een werkterrein op ons terrein, er onzekerheden zijn over de mogelijkheden voor het uitleggen van de leidingen in het verlengde van het boortraject en omdat onze bedrijfsvoering al snel verstoord raakt door het lange traject dat gevolgd zou worden over ons terrein lijkt het ons logischer te kiezen voor de kortere noordelijke benadering van optie 1b en 2b.

Rest ons nog u uit te nodigen voor een bezoek aan ons terrein en het verzoek ons in het vervolg actief te informeren als er plannen ter inspraak liggen die grote gevolgen kunnen hebben voor onze bedrijfsvoering.

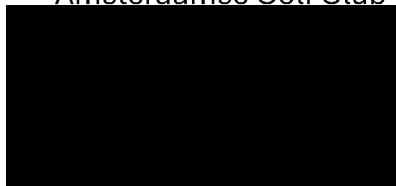

Wij behouden ons het recht voor om als er meer duidelijkheid is over het
voorgenomen tracé alsnog een aanvullende zienswijze in te dienen.

Namens het bestuur van de Amsterdamse Golf Club,

Amsterdamse Golf Club

Verzonden: 6/30/2026 11:08:50 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Dorpsraad Groede

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijgevoegd document

109703283_11631836_Zienswijze_Dorpsraad_Groede_-_Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Betreft: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer, mevrouw,

Namens de Dorpsraad Groede dienen wij hierbij een zienswijze in op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ). Onze zienswijze richt zich op het voorgestelde kabeltracé door Zeeuws-Vlaanderen, dat in de directe omgeving van Groede is voorzien.

De Dorpsraad Groede begrijpt en ondersteunt het maatschappelijke belang van de energietransitie en de noodzaak om windenergie vanaf de Noordzee aan land te brengen. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat de belangen van de inwoners, agrariërs en toekomstige generaties zorgvuldig worden meegewogen. De aanleg van een ondergrondse hoogspanningsverbinding is een ingreep met gevolgen voor de zeer lange termijn. Daarom vinden wij het van belang dat niet alleen de aanlegfase, maar ook de effecten gedurende de volledige levensduur van de verbinding zorgvuldig worden onderzocht en afgewogen.

Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor de wijze waarop de dorpsraad en overige gremia tot nu toe bij het proces is betrokken. Wij zijn zowel bij de start van het project als tijdens de recente informatiebijeenkomst tijdig geïnformeerd. Wel constateren wij dat tijdens de bijeenkomst in Schoondijke niet alle direct betrokken grondeigenaren waren uitgenodigd. Wij verzoeken u dan ook om bij het vervolgproces alle direct belanghebbenden actief te blijven betrekken.

Na bestudering van het ontwerpprogramma hebben wij de volgende aandachtspunten.

1. Toekomstige ontwikkeling van Groede

Volgens de verstrekte informatie zal boven de kabel een beschermingsstrook gelden waarin beperkingen bestaan voor bebouwing en diepwortelende beplanting.

Wij verzoeken u duidelijkheid te geven over:

- de exacte omvang van deze beschermingszone;
- welke activiteiten binnen deze zone wel en niet zijn toegestaan;
- hoe deze beperkingen juridisch worden vastgelegd;
- de rationale waarom langs de west- en zuidkant van Groede geen grotere afstand tot de dorpsgrenzen kan worden aangehouden om mogelijke planologische uitbreidingen in de toekomst te kunnen blijven garanderen;
- welke gevolgen dit heeft voor eventuele toekomstige uitbreidingsmogelijkheden van Groede. Zoals bijvoorbeeld een nieuw te ontwikkelen woonwijk.

Hoewel er momenteel geen concrete uitbreidingsplannen bestaan, vertegenwoordigt de dorpsraad ook de belangen van toekomstige generaties. Wij vinden het belangrijk dat een infrastructurele voorziening van nationaal belang toekomstige ontwikkelingen van ons dorp niet onnodig beperkt en daarbij een zorgvuldige balans tussen beide belangen wordt gerealiseerd..

2. Beperkingen voor landbouwkundig gebruik

Wij begrijpen dat de kabel op een diepte van circa 1,60 tot 1,80 meter wordt aangelegd. Wij vragen aandacht voor de gevolgen hiervan voor het normale gebruik van landbouwgronden.

Wij verzoeken inzicht te geven in de gevolgen voor onder meer:

- kilveren van landbouwgronden
- aanleg en vervanging van drainage;

- grondbewerkingen;
- het verleggen of aanleggen van watergangen;
- toekomstige infrastructurele werkzaamheden.

Daarnaast verzoeken wij duidelijk aan te geven welke procedures gelden wanneer dergelijke werkzaamheden in de toekomst noodzakelijk zijn.

3. Zoetwaterbel en grondwatersysteem

De polders rondom Groede beschikken over een waardevolle zoetwaterbel, waarvan agrariërs gebruikmaken voor beregening via deepdrains.

Wij verzoeken expliciet onderzoek te doen naar de mogelijke gevolgen van de aanleg én de langdurige aanwezigheid van de kabel voor:

- de kwaliteit van het grondwater;
- de omvang van de zoetwaterbel;
- de mogelijkheden voor landbouwkundige beregening.

4. Verzilting en hydrologische effecten

Wij vragen bijzondere aandacht voor de mogelijke effecten van de aanleg van de kabel op het grondwatersysteem. Het betreft immers een directe verbinden tussen land en zee, wat de kans groot maakt op kwelwater en de daarmee verziltende risico's.

Wij verzoeken inzicht te geven in:

- de kans op extra kwel;
- mogelijke verzilting van de omliggende landbouwgronden;
- de effecten hiervan op de bodemkwaliteit en landbouwkundige opbrengsten;
- de verwachte ontwikkeling hiervan op de lange termijn.

Juist omdat de kabel gedurende vele tientallen jaren aanwezig zal zijn, vinden wij een langetermijnvisie essentieel.

5. Warmteontwikkeling van de kabel

Een hoogspanningsverbinding transporteert grote hoeveelheden elektriciteit. Wij verzoeken inzichtelijk te maken welke effecten de warmteafgifte van de kabel heeft op:

- de bodemtemperatuur;
- het grondwater;
- het bodemleven;
- drainage;
- landbouwkundige opbrengsten.

Indien hierover reeds praktijkervaringen of onderzoeken beschikbaar zijn, verzoeken wij deze mee te nemen in de verdere besluitvorming.

6. Ervaringen uit vergelijkbare projecten

Wij vernemen graag of vergelijkbare ondergrondse hoogspanningsverbindingen elders in Nederland of Europa reeds gedurende langere tijd in gebruik zijn.

Indien dit het geval is, verzoeken wij de ervaringen met betrekking tot landbouw, bodemkwaliteit, grondwater, onderhoud en beheer mee te nemen bij de verdere uitwerking van het project.

7. Herstel en monitoring

Wij verzoeken u niet alleen aandacht te besteden aan het herstel direct na de aanleg, maar ook aan de situatie op de langere termijn.

Wij ontvangen graag duidelijkheid over:

- de wijze waarop landbouwgronden worden hersteld;
- monitoring van bodemkwaliteit, drainage en grondwater;
- de verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid indien zich jaren na aanleg alsnog schade of verzakkingen voordoen die zijn terug te voeren op de aanleg van de kabel.

8. Compensatie en maatschappelijke meerwaarde

Een project van deze omvang legt gedurende lange tijd een ruimtelijke claim op de inwoners en omgeving van Groede.

Wij verzoeken daarom inzicht te geven in:

- de compensatieregelingen voor direct betrokken grondeigenaren;
- eventuele gebiedsgerichte compensatie;
- de wijze waarop de lokale gemeenschap structureel zal meeprofiteren van een nationaal energieproject dat een blijvende impact heeft op onze omgeving (hierbij kan bijvoorbeeld tevens gedacht worden aan compensatie in natura d.m.v. gunstige energie voorwaarden)

9. Uitvoering en toerisme

De gemeente Sluis is in belangrijke mate afhankelijk van recreatie en toerisme.

Wij verzoeken daarom de uitvoeringswerkzaamheden, waar mogelijk, buiten het toeristische hoogseizoen te plannen en de overlast voor inwoners, recreanten en ondernemers zoveel mogelijk te beperken.

Tot slot verzoeken wij u bovenstaande aandachtspunten nadrukkelijk te betrekken bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief. Wij vernemen ook graag uw respons op ieder van de aangedragen punten. De Dorpsraad Groede blijft graag betrokken bij het vervolgproces en ziet uit naar een zorgvuldige afweging waarin zowel het nationale belang van de energietransitie als de belangen van onze leefomgeving op de lange termijn worden gewaarborgd.

Met vriendelijke groet,

Dorpsraad Groede

Verzonden: 7/1/2026 6:25:32 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Plein van de Verenigde Naties
Huisnummer: 11
Postcode: 2719 EG
Woonplaats: Zoetermeer
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Dunea NV

Uw zienswijze/reactie:

Beste lezer,

In de bijlage delen wij graag de zienswijze van Dunea N.V.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

109705450_11632072_Reactie_ontwerpprogramma_VAWOZ_250626.pdf

Aan Bureau Energie Projecten
 Van Dunea – contactpersoon [REDACTED]
 Datum 23-06-2026
 Onderwerp Zienswijze Ontwerp Programma VAWOZ mei 2026

Geachte mevrouw/heer,

Graag maakt Dunea N.V. (verder “Dunea”) van de gelegenheid gebruik een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040.

We zullen deze zienswijze kort houden maar bij een aantal overwegingen verwijzen naar de zienswijze van Dunea van 4 april 2024, te weten: ‘Zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee 2031-2040’ (hierna: Zienswijze NRD 2024), deze is nog eens bijgesloten als bijlage.

Voorkeursroute en alternatieve routes

Om te beginnen zijn we enthousiast om te lezen dat het voorkeursalternatief voor Zuid-Holland de route is geworden die aanlandt bij Hoek van Holland. We zien dat verschillende afwegingen daar goed samenkomen.

Daarnaast zien we dat de punten uit het regioadvies goed zijn meegenomen.

We zijn ook blij dat de routes Noordwijk (NW)- Bleiswijk (BLW), Wassenaar (WS)- Bleiswijk (BLW) en Kijkduin (KD)- Wateringen (WTR) *geen* voorkeursalternatief zijn geworden. Tegelijk begrijpen we dat deze routes nog *niet* helemaal zijn uitgesloten maar zijn gecategoriseerd als Categorie 2, overige alternatieven.

Route Wassenaar - Bleiswijk

Voor de Route Wassenaar - Bleiswijk zien we nog steeds grote bezwaren om deze verder te verkennen in de toekomst. De route is niet verenigbaar met bescherming van het drinkwaterwingebied bij Wassenaar en de te verwachten effecten op het Natura 2000 gebied. Zie voor uitgebreide argumentatie Zienswijze NRD 2024.

Ons verzoek is daarom de Route Noordwijk-Bleiswijk en Route Wassenaar – Bleiswijk alsnog uit te sluiten als Overig alternatief en in Categorie 3; ‘niet haalbaar alternatief’ te plaatsen.

Route Noordwijk – Bleiswijk & Route Kijkduin – Wateringen

We begrijpen dat er Overige alternatieven opgehouden worden. In het geval dat de Route Noordwijk – Bleiswijk & Route Kijkduin – Wateringen moeten worden heroverwogen, het verzoek bij de uitwerking van de Route Kijkduin (KD)- Wateringen (WTR) de route buiten het waterwingebied Solleveld situeren en in het geval doorsnijding van Natura 2000 gebied onontkoombaar is, als uitgangspunt op te nemen dat Natura 2000 wordt gepasseerd met één boring onder het hele gebied door. Zie ook Zienswijze NRD 2024.

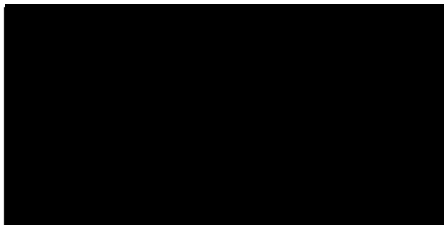
Locaties grootschalige elektrolyse

We begrijpen dat besluitvorming over geschikte locaties voor grootschalige elektrolyse nog wordt uitgesteld. Op basis van de gedeelde onderzoeksresultaten lijken de verschillende zoekgebieden in Bleiswijk niet aan de randvoorwaarden te voldoen van een toekomstige locatie voor grootschalige elektrolyse. Alleen voor BLW-E1 lijkt nog een opening. We blijven graag betrokken bij vervolgstappen in het onderzoek t.a.v. deze locaties met name vanwege de nabijheid van onze rivierwatertransportleidingen en het zoekgebied vanuit het programma Drinkwater van de toekomst 2030-20240, zie ook Zienswijze NRD 2024.

Vervolgproces Programma VAWOZ

We zien graag dat het contact met Dunea als omgevingspartij rondom het Programma VAWOZ wordt voortgezet.

Met vriendelijke groet,

Bijlage:**Zienswijze van Dunea van 4 april 2024: Zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee 2031-2040.**

Aan	Bureau Energie Projecten
Van	Dunea – contactpersoon [REDACTED]
Datum	4 april 2024
Onderwerp	Zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee 2031-2040

Geachte mevrouw/heer,

Graag maakt Dunea N.V. (verder “Dunea”) van de gelegenheid gebruik een zienswijze in te dienen op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van het Programma Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040.

Dunea ziet het belang van windenergie als een alternatieve bron van energie bij de transitie naar een duurzame energievoorziening. Ook Dunea staat voor een grote opgave die vraagt om een transitie: de duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening in Zuid-Holland staat onder druk, door onder meer klimaatverandering, stijgende vraag en toenemende vervuiling. Het is dus cruciaal dat de eventuele realisatie van infrastructuur voor de aanlanding van wind op zee toekomstbestendig plaatsvindt en het ontwerp daarvan goed wordt afgestemd op het drinkwaterbelang.

In Zuid-Holland zijn drie indicatieve routes voor elektriciteitskabels ingetekend die raken aan de assets van Dunea, namelijk: Route Noordwijk (NW)- Bleiswijk (BLW), Route Wassenaar (WS)- Bleiswijk (BLW) en Route Kijkduin (KD)- Wateringen (WTR). Deze routes raken een 4-tal belangen van Dunea:

- Bescherming waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden
- Bescherming N2000 gebieden
- Bescherming vitale ondergrondse infrastructuur voor drinkwater
- Interactie met de lopende mer-procedure Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040

In deze zienswijze geven wij een reactie op de 3 indicatieve routes in relatie tot de belangen van Dunea. We gaan achtereenvolgens in op:

1. Belang van duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening
2. Keuze van de indicatieve routes
3. Voorgestelde uitgangspunten voor vervolgonderzoek
4. Locatie-specifieke aandachtspunten voor dit onderzoek
5. Betrokkenheid Dunea bij dit onderzoek

1. Belang van duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening

Dunea produceert en levert aan circa 1,35 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland. De drinkwatervoorziening is een vitale functie die nauw samenhangt met volksgezondheid. Overheden hebben een zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen en drinkwaterinfrastructuur en dragen zorg voor het zekerstellen van voldoende zoetwater voor de drinkwatervoorziening. Essentieel is dat er voldoende ruimte en bescherming is voor onze bronnen, winningen en zuiveringen, en er voldoende water van goede kwaliteit beschikbaar is als bron. Dit betreft zowel de bestaande waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden, als de gebieden die van strategisch belang zijn voor de toekomstige drinkwatervoorziening. Daarnaast beheert Dunea de duingebieden Solleveld, Meijendel en een gedeelte van Berkheide. Deze duingebieden hebben, naast de functie als waterwingebied, ook een beschermde status als natuurgebied via Europese Natura 2000 wetgeving.

De duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening in Zuid-Holland staat onder druk. Dunea staat daarmee voor een grote opgave om in de toekomst te kunnen blijven voldoen aan de vraag naar drinkwater en aan een betrouwbare levering. De vraag naar schoon drinkwater neemt toe door klimaatverandering en bevolkingsgroei in het leveringsgebied van Dunea. Daarom is Dunea op zoek naar nieuwe bronnen en zuiveringsmogelijkheden. De uitbreiding van de drinkwatervoorziening zal zowel binnen als buiten de duinen moeten plaatsvinden. In 2022 is Dunea een mer-procedure gestart¹. Deze richt zich op de ruimtelijke inpassing van winning uit nieuwe bronnen, installaties en transportinfrastructuur voor dit nieuwe systeem.

2. Keuze van de indicatieve routes

We constateren dat het waar mogelijk vermijden van waterwingebieden en Natura 2000 gebieden is opgenomen in de belangrijkste uitgangspunten voor de tracering op land in 'Uitgangspuntennotitie Programma VAWOZ 2031-2040 - Definitief' (p. 21). Dunea ondersteunt dit uitgangspunt en we zullen dit nader toelichten bij te onderzoeken aspecten (zie punt 3 in deze zienswijze). We zien dat op grond van dit uitgangspunt keuzes zijn gemaakt over welke routes al dan niet zullen worden onderzocht. In 'Programma VAWOZ 2031-2040 - Groeidocument kansrijke oplossingsrichtingen versie 1.0 - Definitief' (p.38) wordt beschreven dat er een tweetal aanlandingszones in Noord-Holland zijn besproken die niet verder onderzocht worden. De zone Zandvoort-zuidelijke aanlanding (elektrisch) wordt niet verder onderzocht met de volgende toelichting: *'Uiteindelijk is in dit MER-fase 1 de zuidelijke aanlanding buiten beschouwing gelaten omdat dit een waterwindgebied is en er vele waterwinputten liggen waardoor realisatie van een route als niet kansrijk gezien werd'*. Tegelijkertijd constateert Dunea dat Route WS-BLW de waterwingebieden Meijndel en Berkheide doorkruist. Dit is in een zone waar - net als in bij de tweetal aanlandingszones in Noord-Holland - sprake is van een groot aantal waterwinmiddelen (putten en drains) en leidingen, evenals belangrijke scheidende lagen in de ondergrond.

We begrijpen dat Route WS-BLW is meegenomen als korter alternatief voor de Route NW-BLW, waar geen waterwingebied aanwezig is. We zien afstand niet als doorslaggevend argument om een route door beschermd waterwingebied te overwegen. Dunea verzoekt om Route WS-BLW niet in het onderzoek te betrekken. Dit conform het uitgangspunt op p. 21 van 'Uitgangspuntennotitie Programma VAWOZ 2031-2040 - Definitief'.

Route KD-WTR landt aan in Kijkduin in de gemeente Den Haag en kruist daarna het Natura 2000 duingebied Solleveld. Uit de aangeleverde data voor routes is niet duidelijk of deze route door het waterwingebied van Dunea loopt, mocht dit het geval zijn dan is het verzoek deze route aan te passen.

Bij punt 4 van deze zienswijze gaan we dieper in op een aantal specifieke punten van het raakvlak tussen de indicatieve routes en het belang van bescherming van waterwingebieden Berkheide, Meijndel en Solleveld.

Samenvattend – Dunea verzoekt:

- Route Wassenaar (WS)- Bleiswijk (BLW) niet meenemen als optie in de verdere uitwerking van het Programma VAWOZ.
- In de uitwerking van de Route Kijkduin (KD)- Wateringen (WTR) deze buiten het waterwingebied Solleveld situeren.

3. Voorgestelde uitgangspunten voor vervolgonderzoek

3.1. Bescherming waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden

De provinciale Omgevingsverordening Zuid-Holland (in werking per 26 maart 2024) definieert beschermingszones voor grondwater en stelt daarvoor beschermingsregels. In het zoekgebied van VAWOZ betreft dit in Zuid-Holland onder andere de waterwingebieden Berkheide, Meijndel en Solleveld. Deze beschermingszones kenmerken zich door eisen aan milieu en ruimtelijke bescherming. De strategische grondwatervoorraad van Dunea valt binnen de waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. De bescherming als waterwingebied sluit ontwikkeling van functies die daar niet mee verenigbaar zijn uit. De aanleg van elektriciteitskabels is niet op voorhand

onverenigbaar met de bescherming van waterwingebied, maar levert wel risico's op. Dit betreft de diepte van de aanleg, de eventuele aantasting van slecht-doorlatende bodemlagen, het eventuele risico op verontreiniging van bodem en grondwater en de aanwezigheid van ondergrondse infrastructuur (waterwinputten, drains en diverse typen leiding) ten behoeve van de drinkwaterfunctie. Vanwege deze risico's en de complexiteit van inpassing vragen we om geen routes in beschouwing te nemen in het onderzoek die de beschermde waterwingebieden Solleveld, Meijndel en Berkheide doorkruisen.

3.2. Bescherming Natura 2000 gebieden

Dunea beheert de duingebieden tussen Monster en Katwijk: Solleveld, Meijndel en een gedeelte van Berkheide. Deze duingebieden hebben, naast de functie als waterwingebied, ook een beschermde status als natuurgebied via Europese Natura 2000 wetgeving. Het aanleggen van elektriciteitskabels van deze omvang geeft risico's op significante negatieve effecten door schade in de aanleg- en onderhoudsfase als gevolg van vergraving en de opstelling en inzet van materieel. De risico's nemen verder toe als voor het doorkruisen meerdere boringen noodzakelijk zijn. We vragen in de selectie van te onderzoeken routes uit te gaan van het voorkomen van doorsnijding van Natura 2000 gebieden of, in het geval dit onontkoombaar is, als uitgangspunt op te nemen dat het Natura 2000 wordt gepasseerd met één boring onder het hele gebied door.

3.3. Bescherming vitale ondergrondse infrastructuur voor drinkwater

Onze ondergrondse infrastructuur levert een vitale bijdrage aan de levering van schoon en voldoende drinkwater. Onze infrastructuur bestaat enerzijds uit grote transportleidingen waarmee wij rivierwater aanvoeren richting de duinen. Aan de andere kant beheren wij een uitgebreid net van transport- en distributieleidingen waarmee wij onze klanten 24/7 voorzien van drinkwater.

Op dit moment creëren klimaatverandering, de energietransitie, verstedelijking en verdichting een nieuwe dynamiek in de ondergrond door de grote ruimteclaim en herinrichtingen die met deze transities gepaard gaan. Bedreigingen zijn onder andere ruimte-schaarste en een toename van de watertemperatuur in het leidingnet. Deze laatste vormt een risico voor de drinkwaterkwaliteit. Volgens het Drinkwaterbesluit mag het waterbedrijf drinkwater leveren met een temperatuur van maximaal 25°C aan de tap. Wordt deze temperatuur overschreden, dan kan dit resulteren in extra bacteriële groei met volksgezondheid-risico's als gevolg.

Risico's die voortvloeien uit de aanleg van kabels zijn a) schade tijdens de aanleg b) zettingen in de gebruiksfase, c) opwarming van leidingen. We vragen zoveel mogelijk de volgende uitgangspunten te hanteren:

- waar mogelijk langsliggende tracés te vermijden;
- de in de omgevingsplannen vastgelegde beschermingszones te hanteren;
- te voorkomen dat de nieuw aan te leggen kabels een belemmering vormen voor de toegang tot de infrastructuur van Dunea, zodat het beheer en onderhoud van de drinkwaterinfrastructuur ten alle tijden mogelijk is.

Daarnaast vragen we om een nadere analyse op eventuele opwarming van de leidingen, rekening houdend met de lange termijn waarop zowel de drinkwater- als de energie infrastructuur functioneel zal moeten blijven.

3.4. Interactie met de lopende mer-procedure Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040

Zoals eerder benoemd is Dunea in 2022 een mer-procedure gestart om het bestaande systeem uit te breiden met nieuwe bronnen en zuiveringssystemen. Dit programma Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040 is er op gericht om in de toekomst te kunnen blijven voldoen aan de vraag naar drinkwater en betrouwbare levering. In 2022 is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en in 2023 een NRD-Variantenrapport gepubliceerd². De zoekgebieden die Dunea heeft aangewezen voor de ruimtelijke inpassing van nieuwe bronnen met innamepunt, leidingen en reststroom (zie Figuur 1 in deze zienswijze of pagina 29-30 van het NRD-variantenrapport) conflicteren met het Programma VAWOZ (in het bijzonder de indicatieve Route WS-BLW). Daarnaast heeft ook de provincie Zuid-Holland in haar Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland (2022-2027)³ zoekgebieden opgenomen voor

de productie van drinkwater (zie pagina 30-31). Ook deze zoekgebieden conflicteren met het Programma VAWOZ (in het bijzonder de indicatieve Route WS-BLW). De conflicterende zoekgebieden vormen een risico voor de noodzakelijke inpassing van een aanvullend systeem voor de drinkwatervoorziening in Zuid-Holland. We vragen om zoveel als mogelijk de overlap in zoekgebieden te voorkomen. Aangezien het conflicterend zoekgebied in het bijzonder de route WS-BLW betreft, zou het laten vervallen van deze route hier in belangrijke mate aan tegemoet komen.

Samenvattend – Dunea verzoekt:

Bescherming waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden

- De beschermde waterwingebieden Solleveld (Kijkduin), Meijndel (Wassenaar) en Berkheide (Wassenaar) niet doorkruisen.

Bescherming Natura 2000 gebieden

- In de selectie van te onderzoeken routes uitgaan van het voorkomen van doorsnijding van Natura 2000 gebieden of, in het geval dit onontkoombaar is, als uitgangspunt opnemen dat het Natura 2000 wordt gepasseerd met één boring over de gehele breedte van het gebied.

Bescherming vitale ondergrondse infrastructuur voor drinkwater

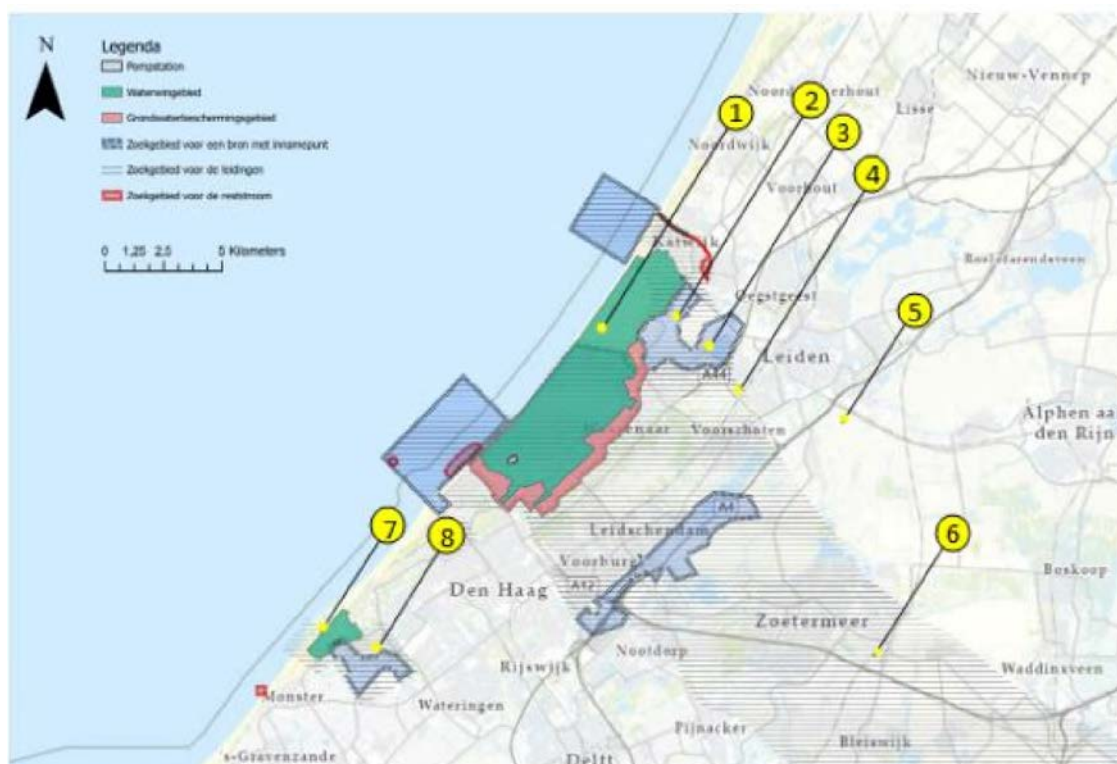
- Waar mogelijk langsliggende tracés vermijden.
- De in de omgevingsplannen vastgelegde beschermingszones hanteren.
- Voorkomen dat de nieuw aan te leggen kabels een belemmering vormen voor de toegang tot de infrastructuur van Dunea, zodat het beheer en onderhoud van de drinkwaterinfrastructuur ten alle tijden mogelijk is
- Een nadere analyse op eventuele opwarming van de drinkwaterinfrastructuur.

Interactie met de lopende mer-procedure Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040

- Verzoek: Voorkomen van conflicterende zoekgebieden tussen Programma VAWOZ en de lopende mer-procedure voor Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040.

4. Locatie-specifieke aandachtspunten voor dit onderzoek

Om een overkoepelend beeld te geven van de raakvlakken met het Programma VAWOZ heeft Dunea een kaart opgesteld (Figuur 1 op de volgende pagina), waarin de assets – inclusief zoekgebieden voor drinkwater – van Dunea zijn weergegeven. Aan de hand van Figuur 1 gaan we verder in op de hierboven genoemde aspecten die raken aan de ontwikkeling van het Programma VAWOZ: de bescherming van duin en water, drinkwatervoorziening van de toekomst en de ondergrondse drinkwaterinfrastructuur. In de concept NRD VAWOZ zijn de routes vooralsnog globaal ingetekend. Dat betekent dat op dit moment nog geen volledig beeld gegeven kan worden van of en de mate waarin bovengenoemde risico's op zullen treden. Wel willen we op voorhand locatie-gericht een aantal aandachtspunten meegeven ter verdieping op de bij punt 3 voorgestelde uitgangspunten.

Figuur 1. Assets Dunea

Route Wassenaar (WS)- Bleiswijk (BLW)

Bij 1: De Route WS-BLW doorkruist de waterwingebieden Meijndel en Berkheide en het Natura 2000 gebied Meijndel-Berkheide over grote breedte. Naar verwachting is dit tracé niet in één boring te overbruggen. Rond de Wassenaarseslag doorkruist de nu ingetekende route een dicht puttenveld met waterwinputten in zowel het ondiepe als diepe grondwater. Hier heeft Dunea een project in voorbereiding met uitbreiding van het diepe puttenveld voor het vergroten van het overbruggingsvermogen. Ook bevinden zich hier vitale transportleidingen: de hoofdaantakking op de Bergambachtleiding (BAL2) – de leiding die rivierwater van de Maas naar de duinen vervoert – voor de voeding van het waterwingebied Berkheide en de verbindende leiding met het duingebied van Meijndel. Deze verbindende leiding met Meijndel is tevens onderdeel van het zoekgebied voor leidingen vanuit het programma Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040. In de ondergrond is de cruciale scheidende laag (Rijnklei) aanwezig.

Bij 2: De route lijkt het tracé van de BAL2 te volgen. De 1,3 miljoen klanten van Dunea zijn afhankelijk van de aanvoer van water naar de waterwingebieden in de duinen via slechts twee grote transportleidingen. De BAL2 is daar één van. Daarnaast kruist de route met twee zoekgebieden vanuit het programma Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040 namelijk: het zoekgebied voor een bron met innamepunt en het zoekgebied voor leidingen.

Bij 3: De route kruist een tweetal zoekgebieden vanuit het programma Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040 namelijk: het zoekgebied voor een bron met innamepunt en het zoekgebied voor leidingen.

Bij 4: De route lijkt het tracé van de BAL2 te volgen (zie punt 2). Daarnaast kruist de route het zoekgebied voor leidingen vanuit het programma Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040.

Bij 5: Diverse kruisingen van transportleidingen

Bij 6: Aansluitstation Bleiswijk lijkt in de directe nabijheid van de BAL1 en BAL2 te zijn gesitueerd. Diverse kruisingen transportleidingen en het zoekgebied voor leidingen vanuit het programma Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040.

Route Noordwijk (NW)- Bleiswijk (BLW)

Zie punt 5 onder route WS-BLW

Route Kijkduin (KD) – Wateringen (WTR)

Bij 7: mogelijke doorkruising waterwingebied Solleveld en Natura 2000 gebied Solleveld-Kapittelduinen.

Bij 8: De route kruist een tweetal zoekgebieden vanuit het programma Drinkwatervoorziening van de Toekomst 2030-2040 namelijk: het zoekgebied voor een bron met innamepunt en het zoekgebied voor leidingen.

5. Betrokkenheid Dunea bij dit onderzoek

Dunea constateert nog niet voldoende betrokken te zijn bij het Programma VAWOZ. Om de drinkwatervoorziening nu en in de toekomst te blijven waarborgen, wil Dunea actief als stakeholder betrokken worden bij het participatietraject van programma VAWOZ zodat de drinkwater- en natuurbelangen meegenomen worden in het vervolgtraject van het Programma VAWOZ. Zo kunnen we invulling geven aan onze gezamenlijke zorgplicht voor drinkwater.

Er is recent contact geweest tussen Dunea en EZK (Bastiaan du Pré) n.a.v. een verzoek tot participatie én Dunea heeft n.a.v. het webinar op 19 maart 2024 contact opgenomen via VAWOZ@minezk.nl om betrokkenheid bij het participatietraject kenbaar te maken.

Ook is Dunea bereid in gesprek te gaan over de uitgangspunten die in deze zienswijze door Dunea voorgesteld zijn. We lichten deze graag verder toe. We denken graag mee om de juiste randvoorwaarden te creëren om zowel de aanlanding van elektriciteit uit wind op zee tot een succes te maken, als betrouwbaar drinkwater te kunnen blijven leveren.

We zien uw reactie graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: 7/1/2026 6:42:20 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Buurt en/of bewonersorganisatie

(Mede) namens:

Organisatie: Stichting Dorpsraad Biervliet

Uw zienswijze/reactie:

De Stichting Dorpsraad Biervliet verzoekt; zie de bijlage

1. De locatiekeuze voor de Paulinapolder te heroverwegen, en bij het alternatievenonderzoek de locatiecombinatie converterstations en 380kV hoogspanningsschakelstation op de Mosselbanken serieus te betrekken;
 - a. kabellengte als afwijzingsgrond heroverwegen.
 - b. passende beoordeling voor de Paulinapoldervarianten in relatie tot het aangrenzende Paulinaschor.
 - c. een expliciete belangenafweging van de betrokken ondernemers in de Paulinapolder.
 - d. de cultuurhistorische waarde expliciet te beoordelen.
2. De plan-MER aan te vullen met een integrale cumulatieve effectbeoordeling van alle in de Paulinapolder voorziene grootschalige energieprojecten, inclusief de kerncentrale-locatiestudies.
 - a. De benodigde 380kV-installaties en infrastructuur als onlosmakelijk onderdeel van de locatiekeuze meewegen.
3. Beschikbaar industriegebied in de Kanaalzones is onvoldoende meegewogen. In het ontwerpprogramma dit potentiële industriegebied als serieus alternatief beoordelen.
4. Een verantwoording op te nemen van de gevolgde participatieprocedure in relatie tot de participatienorm, met daarbij specifieke aandacht voor de vertegenwoordiging van de meest direct geraakten.

De Dorpsraad Biervliet staat achter de energietransitie. Wij vragen uitsluitend dat de locatiekeuze rust op een deugdelijke juridische en planologische basis, en dat de leefomgeving van de inwoners van West-Zeeuws-Vlaanderen een eerlijke en aantoonbare weging heeft gekregen. Niet de afstand tot het windpark is hier doorslaggevend, maar de ruimtelijke logica: grootschalige energie-infrastructuur hoort thuis op een industriegebied, in de nabijheid van de grootverbruikers, niet in

een agrarische polder die planologisch, ecologisch en cultuurhistorisch een geheel andere bestemming draagt en direct grenst aan een zeer kwetsbaar Natura 2000 gebied.

109705470_11632087_260630Zienswijze_VAWOZ_DorpsraadBiervliet_def.docx

STICHTING DORPSRAAD BIERVLIET

Secretariaat: [REDACTED]

kvk reg.no: [REDACTED]

Aan:

Bureau Energieprojecten
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 111, 9200 AC Drachten

Datum: 1 juli 2026

**Betreft: Zienswijze Dorpsraad Biervliet op het Ontwerpprogramma
VAWOZ — Regio Zeeland**

Geacht College,

De Dorpsraad Biervliet maakt gebruik van haar recht om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma VAWOZ (Verbindingen Aanlanden Windenergie op Zee) — Regio Zeeland, ingevolge artikel 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht jo. artikel 3.12 Wet milieubeheer (coördinatieregeling plan-MER).

Wij onderschrijven de nationale noodzaak tot elektrificatie en waarderen windenergie op zee als een waardevolle aanvulling op de energiemix. De keuze voor een aanlandpunt te Nieuwvliet laten wij dan ook buiten beschouwing. Onze zienswijze richt zich uitsluitend op de voorgenomen locatiekeuze voor converterstations op de Mosselbanken of in de Paulinapolder. Wij stellen dat deze keuze onvoldoende onderbouwd is, procedureel te kort schiet, en in strijd is met meerdere dwingende juridische en beleidsmatige kaders.

Tijdens het opstellen van deze zienswijze zijn de **Integrale Effectenanalyse Nieuwbouw Kerncentrales**, de **plan-MER** en diverse **TenneT-notities** gepubliceerd. Deze recente onderzoeken bevestigen het belang van een integrale beoordeling van de ruimtelijke, ecologische en maatschappelijke gevolgen van grootschalige energie-infrastructuur en vormen daarmee een aanvullende onderbouwing van de in deze zienswijze aangevoerde bezwaren.

Met opmerkingen [ew1]: Verduidelijken welke studies je precies bedoelt! Plan-MER van welk project?

1. Gebrekkige locatievergelijking — de afwijzingsgronden zijn niet concludent.

Het Ontwerpprogramma wijst alternatieve locaties, waaronder het Kopje van Canada en de locatie Paradijs, af op gronden die bij nadere beschouwing geen standhouden. Wij lichten de vier meest zwaarwegende afwijzingsgronden toe.

Kabellengte als afwijzingsgrond

Het programma gebruikt een beperkt kabellengte argument om locaties verder bij de kust af te wijzen.

STICHTING DORPSRAAD BIERVLIET

Secretariaat: [REDACTED]

kvk reg.no: [REDACTED]

Dit argument is disproportioneel: de maximale aanlandafstand op de Noordzee bedraagt meer dan 200 km — gemeten van offshore windpark tot het aanlandpunt Nieuwvliet. Het verschil in kabellengte tussen de Paulinapolder en het Kopje van Canada bedraagt hooguit 3 km, en met de locatie Paradijs is het verschil nog kleiner. Een verschil van minder dan 2% van de totale kabellengte kan nooit een doorslaggevende afwijzingsgrond vormen. Dit verdraagt zich niet met het proportionaliteitsbeginsel zoals neergelegd in artikel 3:4 lid 2 Awb.

Natuur als afwijzingsgrond voor alternatieven, niet als belemmering voor de Paulinapolder

Wij stellen vast dat het Ontwerpprogramma de aanwezigheid van natuur elders wél hanteert als afwijzingsgrond voor andere locaties, maar dit criterium niet consequent toepast op de Paulinapolder zelf. De Paulinapolder is gelegen tussen Braakman Noord en het Paulinaschor — welke laatste een Natura 2000-gebied is in de zin van de Wet natuurbescherming (Wnb) en de Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Artikel 2.8 Wnb verplicht tot een passende beoordeling wanneer een plan of project significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Het Ontwerpprogramma bevat geen afdoende passende beoordeling voor de Paulinapoldervarianten in relatie tot het aangrenzende Paulinaschor. Dit is een procedurele tekortkoming die herstel vereist vóór vaststelling van het definitieve programma.

De recent verschenen plan-MER en de Integrale Effectenanalyse bevestigen bovendien dat de effecten van samenhangende energieprojecten integraal moeten worden beoordeeld. Daarbij dienen niet alleen de afzonderlijke projecten, maar ook de gezamenlijke effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde soorten, hydrologie en stikstofdepositie in samenhang te worden onderzocht.

Bestaande ondernemers en toekomstig grondgebruik

In de Paulinapolder zijn thans ondernemers gevestigd met concrete toekomstplannen. Het Ontwerpprogramma weegt potentieel toekomstig industriegebruik, t.b.v. de energietransitie, van de al aangewezen industriegebieden in de kanaalzones zwaarder dan het bestaande en aantoonbaar geplande gebruik door huidige gebruikers van de Paulinapolder. Dit verdraagt zich niet met het zorgvuldigheidsbeginsel (artikel 3:2 Awb) noch met het gelijkheidsbeginsel: de belangen van grotere ondernemers elders mogen niet structureel prevaleren boven die van bestaande gebruikers van het plangebied. Wij verzoeken om een inventarisatie van de concrete plannen van de betrokken ondernemers in de Paulinapolder en een expliciete belangenafweging.

STICHTING DORPSRAAD BIERVLIET

Secretariaat: [REDACTED]

kvk reg.no: [REDACTED]

Daarnaast verzoeken wij ook de gevolgen van een langdurige aanlegfase voor de bereikbaarheid, bedrijfsvoering en logistiek van bestaande bedrijven en agrarische ondernemingen expliciet te betrekken bij de belangenafweging

Cultuurhistorische waarde

De Paulinapolder is de locatie waar in 1944 de landing van Canadese troepen plaatsvond, die de bevrijding van West Zeeuws-Vlaanderen inluidde. Er is ter plaatse een monument aanwezig en er vinden op 4 mei en in oktober jaarlijks herdenkingen plaats. Biervliet is met de Paulinapolder gelegen in het door Unesco aangewezen Geopark Schelde Delta. Nergens in de wereld is de wisselwerking tussen natuurlijke processen en cultuurhistorie zo aanwezig als in dit Geopark, waar Biervliet en de Paulinapolder een exemplarisch voorbeeld van zijn voor wie bekend is met de geschiedenis van Biervliet en omstreken. Ingevolge Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), dienen cultuurhistorische waarden te worden meegewogen in ruimtelijke besluitvorming.

De Erfgoedwet en het Verdrag van Florence (Europese Landschapsconventie) verplichten eveneens tot zorgvuldige weging van cultuurhistorisch erfgoed in planprocessen. Het Ontwerpprogramma bevat hieromtrent geen kenbare afweging, hetgeen een motiveringsgebrek oplevert.

1. Slag om de Westerschelde in West-Zeeuws-Vlaanderen, oktober 1944. Canadese eenheden landen met materieel in de Paulinahaven, omgeving Paulinapolder. 2. Het monument ter nagedachtenis aan hen die vielen tijdens de bevrijding van Zeeuws-Vlaanderen.

STICHTING DORPSRAAD BIERVLIET

Secretariaat: [REDACTED]

kvk reg.no: [REDACTED]

2. Onvolledige plan-MER: het cumulatieve effect ontbreekt

Dit is het zwaarstwegende juridische argument in deze zienswijze.

De locatie Paulinapolder/Mosselbanken is eveneens aangewezen door het ministerie van EZK als potentiële locatie voor de bouw van twee kerncentrales, de bijbehorende 380kV-hoogspanningsinfrastructuur en een 380kV hoogspanningsschakelstation. Het Ontwerpprogramma VAWOZ beoordeelt de milieueffecten van de converterstations en de 380kV-aansluiting als zelfstandig project. Dit is in strijd met het plan-MER-kader.

Artikel 7.7 Wet milieubeheer vereist dat een plan-MER de cumulatieve milieueffecten beschrijft van alle redelijkerwijs voorzienbare plannen en projecten in het studiegebied. Bijlage II bij de Europese MER-richtlijn (2011/92/EU, gewijzigd bij 2014/52/EU) verplicht expliciet tot beoordeling van "de samenloop van het project met andere bestaande en/of goedgekeurde projecten." Wanneer meerdere grootschalige energieprojecten op dezelfde locatie worden voorzien zoals; kerncentrales, converterstations, hoogspanningsinfrastructuur en een 380 kV hoogspanningsschakelstation, dienen de gecombineerde effecten op de gezondheid, veiligheid, geluid, elektromagnetische velden, verkeer, stof, natuur en de leefomgeving integraal te worden beoordeeld.

De Integrale Effectenanalyse, plan-MER en TenneT-notities ondersteunen dit uitgangspunt. Zij bevestigen dat de beoordeling van de converterstations niet los kan worden gezien van de overige voorziene energie-infrastructuur in hetzelfde gebied. Ook de gezamenlijke effecten van de aanlegfase, waaronder bouwverkeer, zwaar transport en langdurige hinder voor de omgeving, dienen onderdeel uit te maken van de cumulatieve beoordeling.

De huidige plan-MER voldoet hier niet aan. De beoordeling van de VAWOZ-locatiekeuze kan niet worden losgekoppeld van de bredere ruimtelijke programmering voor de Mosselbanken of Paulinapolder. Wij verzoeken om een gecombineerde, integrale cumulatieve effectbeoordeling voordat de locatiekeuze wordt vastgesteld. Bij gebreke hiervan is het ontwerpprogramma in strijd zijn met artikel 7.7 Wm en de MER-richtlijn.

De 380kV-verbinding als onlosmakelijk onderdeel van de locatiekeuze

De voorziene converterstations vereisen per definitie een nabijgelegen 380kV-aansluiting op het landelijke hoogspanningsnet. De locatiekeuze voor de converterstations en de locatiekeuze voor het 380kV hoogspanningsschakelstation zijn derhalve onlosmakelijk verbonden. Converterstations op de Mosselbanken gecombineerd met een 380kV-hoogspanningsschakelstation, gelegen op reeds bestemd industrieterrein,

STICHTING DORPSRAAD BIERVLIET

Secretariaat: [REDACTED]

kvk reg.no: [REDACTED]

plaatst beide hoogspanningsinstallaties in elkaars nabijheid en de directe nabijheid van de grootschalige afnemers: Dow Benelux, Yara, de kanaalzone en de stad Terneuzen.

De recente TenneT-studies onderstrepen bovendien het belang van een doelmatige inpassing van nieuwe energie-infrastructuur in samenhang met bestaande industriële functies en het hoogspanningsnet. Deze bevinding ondersteunt een hernieuwde afweging van alternatieven waarbij optimaal wordt aangesloten op reeds aanwezige industriële infrastructuur.

3. Beschikbaar industriegebied in de kanaalzones is onvoldoende meegewogen

In de kanaalzones liggen meerdere honderden hectaren bestemde industriegrond die op dit moment braak liggen. Tevens wordt al jaren gesproken over de ontwikkeling van de westelijke kanaaloever tot havengebied, wat tientallen extra hectares industriegebied zou opleveren. Dit aanbod aan industriegrond, op kortere afstand van de grootverbruikers en bereikbaar zonder doorkruising van natuur- of op te offeren agrarisch gebied, is in het Ontwerpprogramma niet serieus als alternatief beoordeeld.

Het kaartmateriaal uit het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP), waarvan de Dorpsraad Biervliet kennis heeft genomen, toont aan dat de Paulinapolder niet is opgenomen als beoogd industriegebied. Het beoogde industriegebied bevindt zich elders in de gemeente. Dit is een ruimtelijk-planologisch gegeven dat de voorkeur voor de Paulinapolder weersprekt. Het bestemmingsplan en de gemeentelijke structuurvisie hanteren de Braakman nadrukkelijk als buffer tussen het landelijk karakter van West Zeeuws-Vlaanderen en de industriële kanaalzones. De Paulinapolder keuze druist in tegen dit vastgestelde ruimtelijk beleid en de nadrukkelijke wens van de lokale bevolking van Biervliet, Driewegen en polderbewoners.

[KaartTerneuzen uit het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan \(GVVP\),](#)

STICHTING DORPSRAAD BIERVLIET

Secretariaat: [REDACTED]

kvk reg.no: [REDACTED]

4. Gebrekkige participatie en schending van de evenredigheidsnorm

De Adviesgroep Rijk- Regio-pakket telde vijftig deelnemers, waarvan slechts zes personen (inclusief 2 Dorpsraadleden van Biervliet) de gemeente Sluis en de directe omgeving van Biervliet vertegenwoordigden. Biervliet, de dichtbijgelegen woonkern, ligt op circa 2,5 km van de voorgenomen locatie. De participatienorm vereist dat de meest direct geraakten evenredig worden vertegenwoordigd in adviesgremia die locatiekeuze beïnvloeden. Zes stemmen op vijftig is disproportioneel laag voor de inner cirkel van het plangebied.

Bovendien heeft de Dorpsraad Biervliet op basis van haar eigen enquête onder bewoners in 2025 vastgesteld dat de meerderheid (92%) van de respondenten ernstige bezwaren heeft tegen deze locatie, niet vanuit ideologische weerstand tegen kernenergie of windenergie maar vanuit een locatie specifiek bezwaar. Dat onderscheid is beleidsmatig relevant: het gaat niet om NIMBY-verzet, maar om een onderbouwd oordeel van de direct omwonenden dat de Paulinapolder ruimtelijk, ecologisch en cultuurhistorisch niet de aangewezen locatie is. Ingevolge de participatienorm, artikel 6 (besluiten over specifieke activiteiten) en artikel 7 (plannen en programma's) van het Verdrag van Aarhus, heeft het publiek recht op effectieve inspraakmogelijkheden in een vroeg stadium van besluitvorming over plannen die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben. De vraag is of de gevolgde procedure, gegeven de beperkte vertegenwoordiging van de meest direct geraakten, aan deze norm voldoet. Wij verzoeken om een expliciete verantwoording hiervan in de nota van antwoord.

5. Conclusie en verzoek

Op grond van het voorgaande verzoekt de Stichting Dorpsraad Biervliet;

1. De locatiekeuze voor de Paulinapolder te heroverwegen, en bij het alternatievenonderzoek de locatiecombinatie converterstations en 380kV hoogspanningsschakelstation op de Mosselbanken serieus te betrekken;
 - a. kabellengte als afwijzingsgrond heroverwegen.
 - b. passende beoordeling voor de Paulinapoldervarianten in relatie tot het aangrenzende Paulinaschor.
 - c. een expliciete belangenafweging van de betrokken ondernemers in de Paulinapolder.
 - d. de cultuurhistorische waarde expliciet te beoordelen.
2. De plan-MER aan te vullen met een integrale cumulatieve effectbeoordeling van alle in de Paulinapolder voorziene grootschalige energieprojecten, inclusief de kerncentrale-locatiestudies.
 - a. De benodigde 380kV-installaties en infrastructuur als onlosmakelijk onderdeel van de locatiekeuze meewegen.

STICHTING DORPSRAAD BIERVLIET

Secretariaat: [REDACTED]

kvk reg.no: [REDACTED]

3. Beschikbaar industriegebied in de Kanaalzones is onvoldoende meegewogen. In het ontwerpprogramma dit potentiële industriegebied als serieus alternatief beoordelen.
4. Een verantwoording op te nemen van de gevolgde participatieprocedure in relatie tot de participatienorm, met daarbij specifieke aandacht voor de vertegenwoordiging van de meest direct geraakten.

De Dorpsraad Biervliet staat achter de energietransitie. Wij vragen uitsluitend dat de locatiekeuze rust op een deugdelijke juridische en planologische basis, en dat de leefomgeving van de inwoners van West-Zeeuws-Vlaanderen een eerlijke en aantoonbare weging heeft gekregen. Niet de afstand tot het windpark is hier doorslaggevend, maar de ruimtelijke logica: grootschalige energie-infrastructuur hoort thuis op een industriegebied, in de nabijheid van de grootverbruikers, niet in een agrarische polder die planologisch, ecologisch en cultuurhistorisch een geheel andere bestemming draagt en direct grenst aan een zeer kwetsbaar Natura 2000 gebied.

Biervliet 1 juli 2026, hoogachtend namens de
Stichting Dorpsraad Biervliet

[REDACTED] en [REDACTED]
Correspondentieadres: [REDACTED]
KvK nummer: [REDACTED]

Deze zienswijze is ingediend binnen de termijn van het Ontwerpprogramma VAWOZ (zienswijzeperiode tot en met 2 juli 2026). Ingevolge artikel 3.4 Awb jo. 3.12 Wm verzoeken wij om een gemotiveerde reactie in de Nota van Antwoord.

Verzonden: 7/1/2026 9:00:40 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens: [REDACTED] (partner)

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Wij maken bezwaar tegen de voorkeursrichtingen Gorsdijk en Krukweg.

Het verder uitbreiden van energie-infrastructuur in de richting van het dorp leidt tot:

- meer visuele belasting van het landschap;
- verlies van open ruimte en dorpsrand;
- verdere industrialisering van een gebied dat al onder druk staat;
- aantasting van de woonkwaliteit, rust en beleving van het dorp.

Wij bekijken hierbij de samenhang (het totaal) en niet alleen dit project:

- bestaande en geplande bedrijvigheid;
- hoogspanningsvoorzieningen;
- verkeers- en logistieke druk;
- cumulatieve effecten op milieu, landschap, geluidshinder en gezondheid.

De voorkeursrichtingen leiden tot een verdere concentratie van zware functies aan de kant van het dorp Moerdijk, terwijl de lasten bij ons terechtkomen.

Hierbij hebben wij ook een aantal vragen:

- waarom zijn juist de Gorsdijk en Krukweg als voorkeursrichtingen gekozen?
- welke alternatieven zijn onderzocht?
- waarom zijn andere alternatieven al afgefallen (bv. bij andere belaste gebieden)?
- Is er ook gekeken naar bundeling met bestaande infrastructuur elders?

Voor ons als bewoners is het onvoldoende duidelijk (transparant), dat bovenstaande vragen zijn onderzocht en beantwoordt in het proces wat tot zover loopt.

De nabijheid van zware industrie kan de waarde van onze woning aantasten, de verkoopbaarheid verminderen en het leidt tot aantasting van het woongenot.

Maatschappelijke argument: waarom mogen de bewoners de nadelen dragen, terwijl de voordelen regionaal/internationaal zijn?

Wat doen jullie om de omwonenden (lees dorp Moerdijk) te beschermen?

- Kies een locatie verder van de dorpskern;
- Onderzoek alternatieven buiten de directe dorpsomgeving;
- Neem de cumulatieve effecten volledig mee;
- Geef een zwaardere motivering waarom dit de beste locatie zou zijn;

Wij verzoeken u de voorkeursrichtingen niet verder uit te werken op deze locaties, maar verder onderzoek te doen naar andere locaties niet nabij de dorpskern Moerdijk.

Verzonden: 7/1/2026 9:57:25 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Prinses Beatrixlaan

Huisnummer: 5

Postcode: 2595 AK

Woonplaats: s-Gravenhage

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: NOGAT B.V.

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

109706758_11632389_20260701_Zienswijze_Nogat_concept_Ontwerpprogramma_VAWOZ_finaal.pdf

**Ministerie van Economische Zaken
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten**

Datum 1 juli 2026
Betreft Zienswijze NOGAT B.V. op Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

Geachte heer, mevrouw,

NOGAT B.V. ("Nogat") heeft met belangstelling kennisgenomen van het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Nogat transporteert en behandelt al meer dan 30 jaar aardgas van de Nederlandse, Deense en Duitse sectoren van de Noordzee via haar eigen onderzeese pijpleidingsysteem naar de gasbehandelingsinstallatie aan land in Den Helder. In Den Helder komt meer dan de helft van al het Nederlands gewonnen gas van zee aan land.

Daarnaast heeft Nogat de afgelopen jaren fors geïnvesteerd over het hergebruik van onze infrastructuur voor transport van waterstof (in 2022 gecertificeerd en geschikt bevonden voor waterstof transport door Bureau Veritas). Nogat was in vergevorderde gesprekken met KGG, NGT en Gasunie tav overname en hergebruik van offshore infrastructuur voor waterstof en her-routering van aardgas tot het verrassende besluit van het Ministerie in 2025 werd genomen tot een langdurige pauze voor offshore waterstof (zowel voor TNW als windgebied 6/7).

Nogat onderschrijft het belang en doel van het programma VAWOZ voor de optimale routeopties van het transporteren van elektriciteit (kabels) of waterstof (leidingen) vanuit de toekomstige windparken naar de kust (onshore transportnet). Daarbij constateert Nogat dat het huidige ontwerpprogramma VAWOZ op enkele onderdelen onvoldoende recht doen aan de belangen van Nogat en het hergebruik van offshore infrastructuur en de aannames/uitgangspunten voor het bepalen van de voorkeursalternatieven onder programma VAWOZ.

Daarom verzoekt Nogat middels deze zienswijze de volgende punten mee te nemen in de verdere uitwerking van het programma VAWOZ:

1. Omdat er een separate sectie (Deel C) is gewijd over de aanlanding van waterstof, moet ook voor de volledigheid de bestaande infrastructuur voor hergebruik t.b.v. waterstoftransport worden opgenomen in de figuren van het ontwerpprogramma VAWOZ die in beeld is (Noord-Holland voor Nogat). Hiermee wordt het voor de lezer veel duidelijker dat de aanlanding van waterstof gepauzeerd. Deze boodschap mag vanuit Nogat veel duidelijker naar voren komen in het rapport (nu verstopt in de tekst).

2. Specifiek ten aanzien van Deel C – in de figuren 12.1 & 12.2 ontbreken de bestaande leidingen van Nogat/NGT, die wel expliciet is opgenomen en meegenomen als een voorkeursalternatief als onderdeel van de HGH2 studie als ook de Brugnotitie Hergebruik Gasleidingen Waterstof (Aanvulling Bijlage H).
3. Graag ziet Nogat in het Programma VAWOZ – Deel C dat hoofdstuk 12.4 als startpunt wordt gebruikt binnen dit Deel C. Dat zet namelijk de goede context waar waterstof op zee nu staat. Daarnaast zijn de resultaten zoals geconcludeerd in hoofdstuk 12.3 tegen de huidige pauze feitelijk onjuist. De conclusie zoals nu beschreven gaat uit van de situatie dat in 2032 het windpark TNW gerealiseerd zou zijn (incl. her-routing van gasstromen rond 2030). Echter i.v.m. de minimale pauzering van 5 jaar betekent dit dat deze conclusie geen standhoudt, omdat binnenlandse gasstromen over de komende 5-10 jaren naar verwachting alleen maar zullen afnemen (veel minder kilometers leidingen nodig, met daarmee een gunstiger case voor hergebruik). Nogat stelt daarom voor de volgende zin aan Hoofdstuk 12.3/12.4 toe te voegen: *“Indien waterstofproductie op zee in de toekomst opnieuw wordt onderzocht, zullen de huidige aannames en uitgangspunten uit HGH2 opnieuw moeten worden vastgesteld. Met name de timing en ontwikkeling van de waterstofvraag en gasproductie kunnen namelijk leiden tot een wezenlijk ander beeld bij het bepalen van het voorkeursalternatief voor de aanlanding van waterstof.”*
4. Aanvulling Bijlage H - Brugnotitie Hergebruik Gasleidingen Waterstof (HGH2), in hoofdstuk 4.1 (en Tabel 1) verzoekt Nogat dat de tabel aangepast wordt zodat deze alleen de vergelijking aangeeft tussen hergebruik Nogat voor windgebied 6/7 (dus zonder TNW scope). Daarop dient de conclusie onder de tabel worden aangepast dat de deze de situatie reflecteert tussen hergebruik Nogat en nieuwe leidingen voor waterstof vanuit windgebied 6/7. Daarom stelt Nogat voor de volgende zin op te nemen en de huidige conclusie te vervangen: *“Uit de bovenstaande tabel, waarin HGH2 scenario 3 en VAWOZ als gelijkwaardig worden beschouwd, blijkt dat hergebruik van bestaande infrastructuur leidt tot minder benodigde leidingkilometers. Hoewel HGH2 scenario 3 uitgaat van aanvullende nieuwbouw (zoals de verbinding tussen TNW en L02), laat een like-for-like benadering zien dat door optimaal gebruik te maken van bestaande leidingen het aantal nieuw aan te leggen kilometers kan worden beperkt. Dit resulteert in een efficiëntere oplossing voor de aanlanding van waterstof.”*

Nogat hecht veel waarde aan een constructieve dialoog voor het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Wij treden daarom graag in contact met EZ waar dit relevant is voor onze infrastructuur.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: 7/1/2026 10:20:31 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: College van burgemeester en wethouders
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 1301
Postcode: 1900 BH
Woonplaats: Castricum
Land: Nederland
Telefoonnummer: (14) 0251
E-mailadres: info@castricum.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Castricum

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage

109707142_11632451_Castricum_Zienwijze_programma_Verbindingen_Aanlanding_Wind_op_zee.
pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Ons kenmerk: D989041
Zaaknummer: Z26 280005
Uw brief van:
Uw kenmerk:
Datum document: 30 juni 2026
Bijlage(n):

Onderwerp: Zienswijze ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op zee

Geachte directie,

Door u is het ontwerp van het programma Verbindingen Aanlanding Wind op zee (VAWOZ) ter inzage gelegd. In de periode van vrijdag 22 mei tot en met donderdag 2 juli kan hierop worden gereageerd. Ons college heeft besloten een zienswijze aan u te richten. Onderstaand zullen wij in gaan op de onderdelen die in het programma verdere duiding behoeven.

Wij stellen voorop dat het belang van de energietransitie door ons wordt onderschreven en erkennen de noodzaak om de energievoorziening te verduurzamen. Op termijn zullen aanlandingen van belang zijn om bedrijven en inwoners van stroom te blijven voorzien. In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn enkele zaken opgenomen waarop wij willen reageren, dit betreft hoofdzakelijk een mogelijke aanlanding bij Egmond aan Zee en het land tracé richting A9-zuid door de gemeente Castricum.

Regio advies: volgorde aanlanding

In december 2025 is door provincie Noord-Holland in samenspraak met regiogemeenten een regionaal advies aan u uitgebracht over het bredere onderwerp: netuitbreiding 380 kV Noord-Holland Noord en programma VAWOZ. Voor het onderdeel VAWOZ is in meerderheid een volgorde van aanlanding onderschreven:

1. Kop van Noord-Holland,
2. Velsen Noord-Heemskerk en
3. Egmond aan Zee.

Voor ons college is deze volgorde een hard uitgangspunt. Egmond aan Zee kan slechts in beeld komen als alle omgevingspartijen objectief hebben vastgesteld dat een aanlanding op Velsen Noord-Heemskerk niet mogelijk is. Het overnemen van deze volgorde vanuit het regioadvies is voor ons college belangrijk.

TSN-terrein

In het ontwerpprogramma wordt een koppeling gelegd tussen de ontwikkeling op het terrein van TSN (Tata steel Nederland) en een aanlanding op het A9-zuid. De voorkeursroute uit het regioadvies voor een aanlanding op hoogspanningsstation A9-Zuid loopt over het TSN-terrein, onder het Noordzeekanaal en langs de A9. Om dit mogelijk te maken moeten met TSN nadere afspraken worden gemaakt. De huidige verwachting is dat dit op zijn vroegst pas na 2039 mogelijk is. Om dit te versnellen adviseert de regio aanvullende inzet vanuit het Rijk. Ons college is van mening dat de snelheid van verduurzaming op TSN-terrein vooral door het bedrijf zelf wordt gestuurd in tempo en tijd.

Wij vinden het niet aanvaardbaar dat dit tracé louter afhankelijk wordt gesteld van de inzet en tempo van het bedrijf op verduurzaming. De afgelopen jaren zijn op dit vlak en de verbetering van de gezondheidssituatie in de regio weinig hoopvol geweest. Als Rijksoverheid dient u hierin een bepalende rol te nemen. In het kader van VAWOZ is 2039 dan te laat en daarmee bestaat dus de mogelijkheid dat Egmond aan Zee wordt

aangewezen. Een koppeling tussen de inzet van TSN op verduurzaming en het gebruik van de aanland optie Egmond aan Zee wijzen wij ten zeerste af.

Verdiepend onderzoek naar mogelijkheden buiten TSN-terrein

Uitputtend onderzoek naar de mogelijkheden van Velsen Noord Heemskerk (VNH) is voor ons voorwaardelijk voor het kunnen inzetten van Egmond aan Zee. In het regio advies is dit nadrukkelijk aangeduid.

Wij verzoeken daarom in het gebied van het tracé VNH-onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor kabellegging buiten het terrein van TSN om. Dit kan naar onze mening met gerichte diepe boringen in de ondergrond. Deze techniek heeft zich de afgelopen jaren sterk ontwikkeld. Een dergelijk onderzoek sluit niet alleen aan bij het regionaal advies op dit punt maar ook bij het uitgangspunt om de kabel zo dicht mogelijk bij de grote energievragers, in het Noordzeekanaal gebied, te laten aanlanden, maar is tevens de kortste landroute.

Zandwinning en kustverdediging

Er is een groot nationaal belang op Kustveiligheid. De aangewezen gebieden voor zandwinning voor de kust bij Egmond aan Zee dienen niet belast te worden met beperkingen vanuit kabellegging en onbezwaard beschikbaar te blijven voor de kustverdediging en de veiligheid van het achterland. Een aanlanding op Egmond aan Zee zet dit sterk onder druk en maken wij daar bezwaar tegen.

Kabeltracé landinwaarts

In het kabel tracé achter de duinen richting NZKG liggen waardevolle gronden die worden ingezet voor natuurontwikkeling, maar ook een groot areaal met een functie voor landbouw/bollenteelt. De kwaliteit van de gronden voor deze functies is hoog. Een open ontgraving voor kabellegging waarbij de bodemstructuur wordt geroerd heeft lange tijd grote negatieve invloed op functie van deze gronden.

Het tracé van de kabel loopt in de gemeente Castricum door NNN-gebieden met hoge natuurwaarden. Die natuurwaarden zitten in het gebied ook in de delen die nog geen formele status hebben verkregen. Natuurverenigingen zijn bezig gronden te verwerven. Voor delen is een NNN-status aangevraagd. Aanleg dient ook buiten het broedseizoen plaats te vinden. Wij verzoeken u om ook hiermee rekening te houden bij de ontwikkeling van een tracé en overlast te voorkomen.

Wij pleiten er daarom voor om de kabel te boren in de kwetsbare en kwalitatief hoogwaardige natuur-, weidevogel- en landbouwgebieden in het tracé. Boren geeft minder storing op natuurwaarden.

Bijzondere waarde moet ook worden toegekend aan het OerIJ. Dit gebied herbergt grote landschappelijke -, natuurlijke -, archeologische - en aardkundige waarden. De combinatie van deze waarden maakt het gebied uniek. Wij vinden dat hier meer rekening mee gehouden dient te worden.

Ruimhartige compensatie

Er vindt mogelijk een ingreep plaats in de grond wat leidt tot overlast en blijvende ruimtelijke -, gebruiks- en functie beperkingen. Met een 2GW kabel kunnen ongeveer 2 miljoen huishoudens, van elektriciteit worden voorzien. Vanuit dit gegeven constateren wij dat de

lasten door een klein gebied en enkele partijen wordt gedragen. Dit rechtvaardigt en geeft een noodzaak tot het beschikbaar komen van substantiële middelen voor een ruimhartige compensatie. Wij verlangen dat de middelen voorafgaande aan besluitvorming zijn geregeld, zodat partijen zich daarop kunnen beraden. Dit dient een verplicht onderdeel te zijn bij het programma.

Het gebied van potentiële kabellegging is vanuit verschillende ruimtelijke documenten conserverend vastgelegd. Ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied staan vaak op slot. Wij zien het grotere belang van dit project en zien ook dat deze ontwikkeling mogelijk kan worden gemaakt vanuit hogere regelgeving.

Wij pleiten ervoor om naast een financiële compensatie ook een integrale compensatie mee te nemen. Daarbij zouden als compensatie door de andere overheden ruimtelijke- en juridische belemmeringen kunnen worden weggenomen om betekenisvolle ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied mogelijk te maken. Een commitment op een integrale compensatie missen wij in dit ontwerpprogramma.

De beschikbaar gestelde middelen mogen niet worden ingezet voor mitigerende maatregelen. De kosten daarvan dienen direct uit het project zelf te worden gefinancierd.

Transparante communicatie

De uitlegbaarheid van keuzes is essentieel bij dit programma en de daaruit voortvloeiende projecten. Dit is een taak van het ministerie en Tennet. Wij doen daarom een dringende oproep om hieraan ruime invulling te geven in de komende processen. Wij doelen hierbij niet alleen op de medeoverheden maar ook op onze inwoners en belanghebbenden bij dit onderwerp.

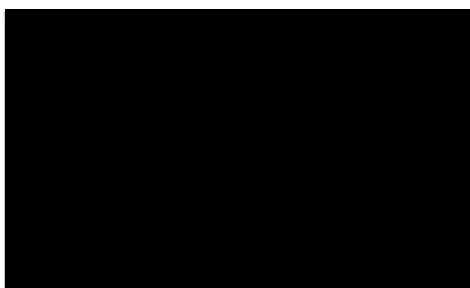
Wij verzoeken u onze bezwaren en opmerkingen te verwerken in het programma Verbindingen Aanlandingen Wind op Zee.

Tot slot

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met [redacted] te bereiken op [redacted] of per mail naar info@castricum.nl.

Wilt u bij correspondentie het kenmerk Z26 280005/D989041 vermelden.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders,

de heer B.A. Tap
burgemeester

Verzonden: 7/1/2026 10:54:45 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Handelskade Oost
Huisnummer: 1
Postcode: 9934 AR
Woonplaats: Delfzijl
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Groningen Seaports

Uw zienswijze/reactie:

De zienswijze van Groningen Seaports op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) vindt u in de bijlage.

109707667_11632559_20260701_Zienswijze_Groningen_Seaports_op_Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Ons kenmerk: 20260701GM0000038585
Onderwerp: Zienswijze Groningen Seaports op
Ontwerpprogramma VAWOZ

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Projectnr:
Behandelaar:

Bijlage(n): Zienswijze Groningen Seaports
N.V. op het Ontwerpprogramma
Verbindingen Aanlanding Wind Op
Zee (VAWOZ)

Uw brief d.d.:

Uw kenmerk:

Delfzijl, 1 juli 2026

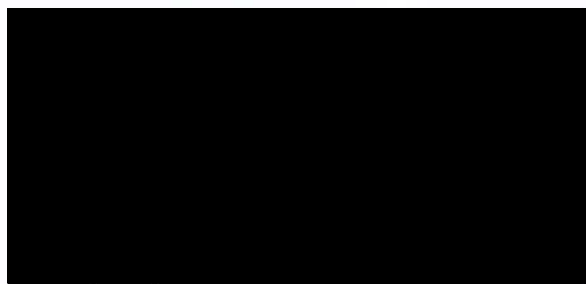
Geachte heer, mevrouw,

Groningen Seaports heeft kennisgenomen van het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Met deze zienswijze reageren wij op het voorliggende programma vanuit onze verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de haven- en industrieclusters in de Eemshaven en Delfzijl en de strategische rol die deze clusters vervullen in de Nederlandse en Noordwest-Europese energie- en grondstoffentransitie

Onze reactie vindt u in de bijlage van deze brief.

Met vriendelijke groet,

Bart Jan Hoevers

Groningen Seaports N.V.

Zienswijze Groningen Seaports N.V. op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

Wind op zee vormt een van de belangrijkste pijlers in de ontwikkeling van de Eemshaven en het bredere energie- en industriecluster in Noord-Nederland. De Eemshaven is uitgegroeid tot een van de toonaangevende offshore windhavens rond de Noordzee, van waaruit inmiddels 25 offshore windparken zijn aangelegd - circa één op de vijf offshore windparken op de Noordzee. Daarnaast vormt de combinatie van grootschalige aanlanding van windenergie op zee, waterstofproductie, opslag en energie-infrastructuur de kern van de toekomstige economische ontwikkeling van het cluster. Groningen Seaports onderschrijft dan ook de nationale ambitie om door te groeien naar 30 GW wind op zee in 2040 en verder richting 40 GW. Tegelijkertijd constateren wij dat in het ontwerpprogramma voor Noord-Nederland geen voorkeursalternatief is aangewezen voor toekomstige aanlandingen van wind op zee en dat de Tunnelroute en Oude Westereemsroute vooralsnog zijn opgenomen als 'overige alternatieven'. Deze keuze doet geen recht aan het strategisch belang van Noord-Nederland en in het bijzonder de Eemshaven voor de verdere ontwikkeling van het Nederlandse energiesysteem, het industriële vestigingsklimaat en de toekomstige behoefte aan systeemintegratie van elektriciteit, waterstof en andere energie-infrastructuur.

Daarnaast achten wij het van groot belang dat het Rijk de keuzes in VAWOZ en de nieuwe routekaart wind op zee nadrukkelijk verbindt aan de bestuurlijke afspraken uit Nij Begun. Daarin is door het kabinet vastgelegd dat tenminste 33 procent van de nog aan te leggen capaciteit voor Wind op Zee zal aanlanden in de provincie Groningen. De huidige positionering van de Tunnelroute en Oude Westereemsroute als 'overig alternatief' staat op gespannen voet met deze afspraak en laat onvoldoende strategische prioriteit en bestuurlijke inzet zien. Als deze routes niet tijdig en volwaardig worden doorontwikkeld, ontstaat niet alleen vertraging in de verdere uitbouw van wind op zee, maar ook concrete schade voor het investeringsperspectief van het noordelijk haven- en industriecluster, de robuustheid van het nationale energiesysteem en de mogelijkheid om toekomstige elektriciteits-, waterstof- en CO₂-stromen in samenhang te ontwikkelen.

Een strategische positie die verder reikt dan regionale elektriciteitsvraag

Het ontwerpprogramma motiveert het ontbreken van een voorkeursalternatief voor Noord-Nederland mede vanuit de redenering dat het reeds geplande aanbod van 4,6 GW windenergie op zee voldoende zou zijn om in de huidige vraag naar elektriciteit in Noord-Nederland te voorzien. Wij zijn van mening dat deze benadering te beperkt is. De betekenis van de Eemshaven voor het energiesysteem laat zich niet uitsluitend beoordelen op basis van regionale eindvraag, maar moet nadrukkelijk ook worden gezien vanuit de nationale systeemfunctie van het gebied, de beschikbare ruimte voor grootschalige energie- en industrieontwikkeling, de koppeling met elektrolyse en waterstof en het belang van een robuust investeringsperspectief voor bestaande en nieuwe industriële activiteiten.

Noord-Nederland biedt juist de voorwaarden om zich te ontwikkelen tot een strategische waterstofhub van nationaal belang. De regio beschikt over een diepzeehaven, ruimte voor grootschalige energie- en industrieontwikkeling, mogelijkheden voor elektrolyse, bestaande gasinfrastructuur, opslagmogelijkheden en een industriële basis waarin waterstof direct kan worden toegepast. Onder het huidige Europese kader voor hernieuwbare waterstof telt waterstof bovendien alleen als hernieuwbaar wanneer de gebruikte elektriciteit aantoonbaar hernieuwbaar is én voldoet aan strikte eisen voor additionaliteit, temporele correlatie en geografische correlatie. Daardoor is directe toegang tot grootschalige hernieuwbare opwek voor industriële clusters als de Eemshaven essentieel.

Wanneer aanvullende wind op zee niet in Groningen aanlandt, raakt dat daarom niet alleen het perspectief op voldoende duurzame elektriciteit, maar ook de mogelijkheid om in Noord-Nederland op grote schaal certificeerbare groene waterstof, groene grondstoffen en nieuwe

industriële ketens te ontwikkelen. Onvoldoende en niet tijdig beschikbare duurzame elektriciteit uit wind op zee ondermijnt daarmee direct het toekomstperspectief van het noordelijk industriecluster, de opbouw van een waterstofeconomie en het verdienvermogen en de werkgelegenheid in de regio.

Noordelijke aanlandopties moeten volwaardig onderdeel blijven in VAWOZ

Voor Groningen Seaports is helder dat de Eemshaven een logische en noodzakelijke locatie is voor aanvullende aanlandingen van wind op zee. Daarom mogen zowel de Tunnelroute als de Oude Westereemsroute nu niet worden weggezet als 'overige alternatieven', maar moeten deze routes binnen VAWOZ volwaardig onderdeel blijven van vervolgonderzoek, bestuurlijke inzet en strategische voorbereiding.

Tunnelroute

Na afronding van PAWOZ is het ministerie gestart met nader onderzoek naar de Tunnelroute. Wij waarderen het zeer dat dit traject voortvarend is opgepakt door het ministerie. Dit nadere onderzoek heeft geleid tot een actualisatie van de realisatieplanning. Binnen PAWOZ werd voor deze route nog uitgegaan van een mogelijke realisatie in 2036. VAWOZ laat zien dat deze op zijn vroegst realiseerbaar is tussen 2040 en 2044, maar alleen als begin 2027 met een projectprocedure kan worden gestart.

Wij onderschrijven het belang om een zo realistisch mogelijke en daarmee betrouwbare planning af te geven richting partijen die afhankelijk zijn van de aansluiting van wind op zee. Juist daarom is een stevigere inzet op deze route nodig. Wanneer begin 2027 niet met een projectprocedure kan worden gestart, verdwijnt niet alleen tempo uit het proces, maar komt ook realisatie aan het begin van de jaren '40 serieus onder druk te staan. Dat heeft directe gevolgen voor investeringsbeslissingen in elektriciteitsintensieve industrie, elektrolyse, waterstofketens, CO₂-infrastructuur en nieuwe verduurzamingsprojecten in en rond de Eemshaven. Uitstel van de Tunnelroute betekent daarmee niet alleen vertraging op één project, maar verzwakking van een nationale energie- en industriepositie.

Of en onder welke voorwaarden realisatie van de Tunnelroute daadwerkelijk mogelijk is, zal in belangrijke mate uit verdere procedurele uitwerking moeten blijken. Juist daarom is het niet logisch om deze route in deze fase al als 'overig alternatief' te positioneren. De Tunnelroute vormt een van de weinige structurele opties voor aanvullende aanlanding van groene stroom en waterstof en voor CO₂-export via de Eemshaven. Dat vraagt om duidelijke regie, bestuurlijke prioriteit en een zichtbaar ambitieniveau van het Rijk. Groningen Seaports roept het Rijk daarom op om zich expliciet in te zetten op een start van de projectprocedure in 2027 en daarvoor tijdig de benodigde stappen, besluiten en randvoorwaarden te borgen.

Tegen die achtergrond is het logisch om de Tunnelroute alsnog formeel op te nemen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), zodat de verdere ontwikkeling van deze route ook programmatisch wordt geborgd als strategische prioriteit binnen de nationale energie-infrastructuur. In de Nota van Antwoord op onze zienswijze op PAWOZ-Eemshaven heeft het ministerie aangegeven dat de tunnelroute in de volgende MIEK-ronde zou worden meegenomen. Vastgesteld moet echter worden dat deze formele opname in het MIEK vooralsnog niet heeft plaatsgevonden. Wij roepen het Rijk op om de Tunnelroute alsnog formeel op te nemen in het MIEK en daarmee expliciet te erkennen als strategische prioriteit binnen de nationale energie-infrastructuur.

Oude Westereemsroute

Het ontwerpprogramma VAWOZ motiveert wat ons betreft onvoldoende waarom de Oude Westereemsroute als 'overig alternatief' is aangemerkt. In PAWOZ werd voor deze route nog uitgegaan van een mogelijke ingebruikname in 2036. In het ontwerpprogramma VAWOZ wordt niet duidelijk gemotiveerd waarom de realisatietermijn van deze route met minimaal vijf jaar is opgeschoven en welke nieuwe inzichten daaraan ten grondslag liggen.

De Oude Westereemsroute kan de robuustheid van het nationale systeem vergroten en houdt grensoverschrijdende optionaliteit in stand. Om te voorkomen dat deze route pas weer in beeld komt wanneer andere alternatieven afvallen, is het van belang deze route binnen VAWOZ als serieuze optie te blijven beschouwen. Voor de Oude Westereemsroute geldt bovendien dat in het programma wordt aangegeven dat de Duitse autoriteiten deze route op dit moment niet vergunbaar achten, maar dat tegen de achtergrond van het belang van de energietransitie, de rol van de Eemshaven en de geopolitieke ontwikkelingen niet kan worden uitgesloten dat de opstelling in de toekomst verandert. Juist daarom is het van belang de Oude Westereemsroute als volwaardig alternatief binnen de scope van VAWOZ te behouden en het gesprek met Duitsland voort te blijven zetten om gezamenlijk te verkennen onder welke voorwaarden deze route wel perspectief kan bieden. Tijdens de trilaterale waddenconferentie in Esbjerg is gepresenteerd dat de Duitse Natuurorganisatie Bund gaat onderzoeken hoe kabels via de diepe geulen, waaronder de Eems, aangelegd kunnen worden. Dit onderzoek zal na de zomer van 2026 starten. Wij geven in overweging om te bezien of het voordelen biedt om hierin gezamenlijk op te trekken.

Waterstof

Het ontwerpprogramma wijst op dit moment geen aanlandopties voor waterstof aan gezien de huidige pauze in de ontwikkeling van waterstofproductie op zee. Uit VAWOZ blijkt wel dat een aanlanding van waterstof nabij Den Helder, Gripskerk en/of Eemshaven als kansrijk wordt beschouwd. Wanneer de ontwikkeling van waterstof op zee wordt hervat, ligt het voor de hand om Noord-Nederland opnieuw zwaar te laten meewegen, juist vanwege de combinatie van haveninfrastructuur, energie-intensieve industrie, bestaande gasinfrastructuur, opslagmogelijkheden en de koppeling met grootschalige waterstofvraag en -productie. Wij verzoeken het Rijk daarom om in de verdere uitwerking van de routekaart wind op zee en aanverwante infrastructuurtrajecten expliciet rekening te blijven houden met de strategische rol van de Eemshaven voor waterstofaanlanding en systeemintegratie.

Ruimte voor innovatie

Bij de verdere uitwerking van de noordelijke aanlandopties is het van belang de opgave niet te smal te definiëren. De kern is een robuuste en toekomstbestendige verbinding van de Eemshaven met het toekomstige energiesysteem op de Noordzee. Dat vraagt om een benadering waarin het Rijk ook actief ruimte creëert voor innovatie en voor alternatieve technische oplossingen, zoals green SOCCS, wanneer die kunnen bijdragen aan een vergunbare, uitvoerbare en toekomstvaste verbinding. Juist in een situatie waarin ruimtelijke, ecologische en uitvoeringsvraagstukken zwaar wegen, is het van belang om innovatieve oplossingsrichtingen serieus te blijven onderzoeken.

Prioriteit voor wind op zee en waterstof

In het ontwerpprogramma VAWOZ wordt benoemd dat de beschikbare en geplande transportcapaciteit op het hoogspanningsnet in Noord-Nederland waarschijnlijk voldoende is voor ten minste één extra aanlanding van 2GW wind op zee (bovenop Doordewind Beta), maar dat dit beeld verandert zodra andere vormen van grootschalige energieproductie, zoals kerncentrales, op het net worden aangesloten. Voor Groningen Seaports ligt de prioriteit de komende decennia nadrukkelijk bij de verdere uitbouw van wind op zee, waterstofproductie en -import, CO₂-opslag en -hergebruik, energieopslag en slimme balancerings van het energiesysteem. Dit zijn ontwikkelingen die aansluiten op de bestaande kracht van de Eemshaven, de reeds aanwezige infrastructuur, internationale samenwerkingen en de afspraken die met Rijk en regio binnen Nij Begun zijn gemaakt over de rol van Groningen in de energietransitie. Binnen die afweging zien wij geen logische ruimte voor de ontwikkeling van een kerncentrale in de Eemshaven.

In de Eemshaven zijn (milieu)ruimte, netcapaciteit, zoetwater, arbeidskrachten, vergunningencapaciteit en uitvoeringskracht schaars. Wij kiezen ervoor deze schaarse

middelen in te zetten voor projecten die direct bijdragen aan de reeds ingezette ontwikkeling van het energiecluster. Een kerncentrale legt langdurig beslag op dezelfde ruimte, infrastructuur en capaciteit die ook nodig zijn voor de versnelling van offshore wind, waterstof en andere duurzame energieprojecten. Bovendien vraagt de ontwikkeling van het energiesysteem in de Eemshaven juist om flexibiliteit, opslag en conversie van duurzame energie, passend bij de grote groei van wind op zee die de komende jaren in Noord-Nederland landt.

Tot slot

Voor het haven- en industriecluster in Groningen is tijdige duidelijkheid over toekomstige energie-infrastructuur essentieel. Bedrijven nemen investeringsbeslissingen op basis van de beschikbaarheid van duurzame elektriciteit, netcapaciteit, waterstofinfrastructuur en een geloofwaardig langetermijnperspectief. Het definitieve programma moet daarom niet alleen voorzien in de nu aangewezen voorkeursalternatieven, maar ook volwaardig ruimte, bestuurlijke inzet en ontwikkelperspectief borgen voor aanvullende uitbreidingen van de aanlandstructuur in Noord-Nederland.

Wij roepen het Rijk op om de positie van Noord-Nederland en de Eemshaven daarin expliciet te borgen, in lijn met de afspraken uit Nij Begun, en om de Tunnelroute en Oude Westereemsroute niet als 'alternatieve optie' te behandelen maar als volwaardige strategische routes voor de verdere uitbouw van wind op zee. Daar hoort bij dat het Rijk de Tunnelroute programmatisch verankert en inzet op een start van de projectprocedure in 2027.

De Eemshaven is niet alleen een aanlandlocatie, maar een strategisch energie- en industriecluster van nationaal belang, waar grootschalige opwek, omzetting, opslag, doorvoer en gebruik van energie samenkomen. In een energiesysteem dat in toenemende mate vraagt om integratie van elektronen en moleculen, vraagt de volgende fase van VAWOZ om een duidelijkere prioritering en zwaardere positie van het noorden passend bij het strategische belang van de Eemshaven voor het landelijke energiesysteem. Voor Groningen Seaports staat daarbij voorop dat schaarse ruimte, netcapaciteit en uitvoeringskracht in de Eemshaven in de eerste plaats beschikbaar moeten blijven voor de verdere ontwikkeling van wind op zee en waterstof, omdat juist die opgaven passen bij de strategische koers van het gebied. Groningen Seaports blijft hierover graag in gesprek en draagt daar vanuit zijn regionale én nationale systeemrol constructief aan bij.

Verzonden: 7/1/2026 11:02:10 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 6
Postcode: 4330 LA
Woonplaats: Middelburg
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Provincie Zeeland

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage.

109707801_11632581_Bijlage_2_bij_de_GS-nota_-_BBV_Ontwerpbrief_GS_-_reactie_GS_op_ontwerp_programma_VAWOZ_toeg_avg.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) – reactie provincie Zeeland	423788		

Middelburg, 30 juni 2026

Geachte heer/mevrouw,

Als college van Gedeputeerde Staten hebben wij kennis genomen van het ontwerp programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (pVAWOZ) 2031 – 2040 dat het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) per 22 mei jl. ter inzage heeft gelegd. De afgelopen jaren zijn wij nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van het programma. U stelt nu eenieder in de gelegenheid om te reageren op het ontwerp. Van die mogelijkheid maken wij gebruik.

In uw programma heeft het ministerie op landelijke schaal vijf voorkeursalternatieven aangewezen die in beeld zijn voor een aanlanding van een wind op zee project. Eén van deze alternatieven is de aanlanding in Zeeuws-Vlaanderen via Nieuwvliet-bad met een zo kort mogelijke route over land naar het gebied Mosselbanken/Paulinapolder. In dit gebied wordt ruimte gezien voor een converterstation dat verbonden wordt met het nog nabij te realiseren 380 kV-hoogspanningsstation. Dit station is onderdeel van het project '380 kV netuitbreiding Zeeuws-Vlaanderen'. Met deze aanlanding wordt zodoende het aanbod van duurzaam opgewekte elektriciteit dicht bij de vragende energie-intensieve industrie gebracht.

Het voorkeursalternatief hebben wij geadviseerd via het regioadvies dat de gezamenlijke overheden in oktober 2025 aan het ministerie hebben uitgebracht. Wij zijn dan ook tevreden om in het ontwerp programma terug te lezen dat ons regioadvies volledig is overgenomen. Dit zien wij als een bevestiging van de goede samenwerking tussen alle betrokken partijen.

Bestuurlijke reactie vanuit Gedeputeerde Staten

In het ontwerp programma staat dat er verschillende factoren van invloed zijn op de plek en het moment van de realisatie van een aanlanding. Eén van de belangrijkste factoren is de locatiekeuze van twee nieuwe conventionele kerncentrales in het nationale energiesysteem. Het ministerie doorloopt hiervoor momenteel ook de projectprocedure. Gelet op de huidige geprognostiseerde elektriciteitsvraag van de energie-intensieve industrie in ons haven- en industriecluster, in combinatie met de transportcapaciteit van het bestaande en toekomstige 380 kV-hoogspanningsnet dat energetisch ook grenzen heeft, blijkt dat windenergie op zee en kernenergie in Zeeland niet gelijktijdig kunnen worden ingepast op het nationale hoogspanningsnet. Het ministerie heeft op dit moment besloten om, bij een eventuele locatiekeuze voor nieuwe kerncentrales in de provincie, een aanlanding via Zeeuws-Vlaanderen niet verder uit te werken in de vorm van een projectbesluit. In de studies van TenneT als onderdeel van de kamerbrief van 19 juni jl. (Inpassing kernenergie in het energiesysteem) is het bovenstaande beeld zelfs nog scherper weggezet.

Bovenstaande ontwikkelingen volgen zich snel op en dat geldt ook voor de inzichten op het energiesysteem. Het bovenstaande voorgenomen besluit verdient wat ons betreft een nadere overweging. De energie-intensieve industrie in ons haven- en industriecluster heeft er baat bij om in de komende jaren verzekerd te zijn van voldoende energie in de vorm van duurzaam opgewekte elektriciteit of via elektrolyse geproduceerde groene waterstof. De bijdrage van de aanlanding via

Zeeuws-Vlaanderen zou daar een grote rol in kunnen spelen. Daarnaast is, in geval van een eventuele locatiekeuze van kerncentrales in Zeeland, nog niet uitgewerkt hoe de verdere planuitwerking, bouw en exploitatie eruit komt te zien.

Wij zien dan ook kansen om vanuit pVAWOZ te voorzien in een duurzaam energieaanbod. Met op korte termijn onder regie van het kabinet vraagstimulering aan de kant van de energie-intensieve industrie en een snelle groei van flexibele bronnen (batterijen en elektrolyse) zou de aanlanding toch onderdeel kunnen uitmaken van het energiesysteem. Door in te zetten op de aanlanding in Zeeuws-Vlaanderen kan dit voor de energie-intensieve industrie bijdragen aan een betrouwbaar investeringsklimaat.

Met deze reactie vragen wij dan ook aan het ministerie om haar voorgenomen besluit te heroverwegen en toch door te gaan met het uitwerken van het voorkeursalternatief Zeeuws-Vlaanderen door middel van een projectprocedure. Daarbij vinden wij het begrijpelijk, maar ook wenselijk dat rekening wordt gehouden met ruimtelijke en ecologische uitdagingen die bij deze aanlanding horen.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Verzonden: 7/1/2026 11:04:19 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Reuzenhoek
Huisnummer: 30
Postcode: 4543 NC
Woonplaats: Zaamslag
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Zuidelijke land en tuinbouw organisatie gem. Terneuzen

Uw zienswijze/reactie:

Hierbij de de zienswijze VAWOZ van ZLTO Terneuzen in de bijlage.

109707840_11632584_Vawoz_2026.docx

Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt Programma VAWOZ

Postbus 111

9200 AC Drachten

ZLTO gem. Terneuzen

Reuzenhoek 30

4543NC Zaamslag

Biervliet, 1 juli 2026

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij onze zienswijze op het ontwerpprogramma VAWOZ

De door u vrijgegeven publicatie inzake VAWOZ is zeer uitgebreid. Voor een gewone MKB ondernemer nauwelijks te behappen. In combinatie met uw lokale presentaties en gesprekken met Tennet en andere overheidsorganisaties bruikbaar.

Windenergie van zee, en deze op landgebruiken is een politieke keuze en heeft weinig met economie en stabiele energieopwekking te maken. Hierin schuilen gevaren dat er verkeerde beslissingen genomen worden die later weer moeten worden gecorrigeerd. Wat niet alleen veel geld kost, maar ook nog eens een groot beslag op de ruimte kan hebben. Daarom is het belangrijk dat technische en economische aspecten zorgvuldig worden afgewogen voordat er een definitieve beslissing genomen wordt.

Inzake aanlanding windenergie op zee in Zeeuws Vlaanderen:

Wij willen een kort land tracé. Want de landbouw wordt al op zoveel plaatsen geconfronteerd met leidingen (bovengronds als ondergronds). Een tracé door Rijksground door de Westerschelde en aanlanding bij de Mosselbanken bij Terneuzen heeft onze voorkeur. Een tracé langs de rijksweg N61 is geen optie want dan wordt het landtraject onnodig lang gemaakt.

Wanneer een ontgraving plaats vindt op landbouwgrond wordt het bodemprofiel voor altijd veranderd. De zo belangrijke waterhuishouding en mineralen voorziening die de basis vormt voor plantengroei zal voor altijd verstoort zijn. Ook aantasting van zoetwaterbellen of verzilting door onderbemaling tijdens de aanleg van de leidingen zijn negatieve effecten welke kunnen optreden. Daardoor zien wij doorboringen van landbouwgrond voor het leggen van de kabels/leidingen als enige optie. Deze methode hoeft financieel niet duurder te zijn. Ook een methode als sleuf loos aanleggen van de kabels is voor de landbouw misschien interessant.

Wanneer het daadwerkelijk tot een aanleg op landbouwgrond komt, willen we een traject met Tennet als uitvoerder van het werk doorlopen. Dit om een zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden tot op perceel niveau te kunnen realiseren. Er mogen geen beperkingen op de landbouwpercelen komen waarin het leidingtracé ligt. Dus agrarische zaken zoals onder meer aanleg (diepte) drainage, opslag mesthopen aanlegkavelpaden moeten altijd mogelijk zijn naar inzicht eigenaar/gebruiker van het perceel. Eventuele schades als gevolg van aanleg kabeltracé traject dienen ruimhartig te worden gecompenseerd.

Als plaats voor het converter station in Zeeuws Vlaanderen zien wij de Mosselbanken als juiste plaats. Dit in combinatie met een eventueel 380 /150 KV station. Gezien de mogelijke geluidsoverlasten tijdens exploitatie dienen beiden stations in een industrie zone te liggen. Een verdere uitbreiding van het Mosselbanken terrein in de Westerschelde zou wenselijk zijn.

U spreekt ook over de plaatsing van elektrolyzers. Om deze ruimtelijk neer te zetten is maatwerk nodig. Die hebben koelwater nodig, en maken lawaai tijdens exploitatie. Dus alleen in een industrie zone neerzetten. Dicht bij de afnemers van deze energie vorm.

U maakt een geheel nieuw energie systeem , wat relatief duur is, en niet competitief met energieaanbod in andere wereld delen. Dit maakt de lasten voor burgers en bedrijven hier onnodig duur. Zeer zeker omdat u nu al aangeeft dat windenergie niet voldoende is, maar er ook nieuwe conventionele (kern) energie centrales zouden moeten worden gebouwd om het energienet te stabiliseren.

[REDACTED]

Zuidelijke land en tuinbouw organisatie gem.Terneuzen

[REDACTED]

Verzonden: 7/1/2026 11:14:47 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: akkerbouwbedrijf [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Hierbij de zienswijze van Akkerbouwbedrijf [REDACTED] in de bijlage.

109707986_11632631_Vawoz_2026.docx

Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt Programma VAWOZ

Postbus 111

9200 AC Drachten

Akkerbouwbedrijf [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Biervliet, 1 juli 2026

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij onze zienswijze op het ontwerpprogramma VAWOZ

Windenergie van zee , en deze op landgebruiken is een politieke keuze en heeft weinig met economie en stabiele energieopwekking te maken. Hierin schuilen gevaren dat er verkeerde beslissingen genomen worden die later weer moeten worden gecorrigeerd. Wat niet alleen veel geld kost , maar ook nog eens een groot beslag op de ruimte kan hebben. Daarom is het belangrijk dat technische en economische aspecten zorgvuldig worden afgewogen voordat er een definitieve beslissing genomen wordt.

Inzake aanlanding windenergie op zee in Zeeuws Vlaanderen:

Wij willen een kort land tracé . Want de landbouw wordt al op zoveel plaatsen geconfronteerd met leidingen (bovengronds als ondergronds) . Een tracé door Rijksground door de Westerschelde en aanlanding bij de Mosselbanken bij Terneuzen heeft onze voorkeur. Een tracé langs de rijksweg N61 is geen optie want dan wordt het landtraject onnodig lang gemaakt.

Wanneer een ontgraving plaats vindt op landbouwgrond wordt het bodemprofiel voor altijd veranderd. De zo belangrijke waterhuishouding en mineralen voorziening die de basis vormt voor plantengroei zal voor altijd verstoort zijn. Ook aantasting van zoetwaterbellen of verzilting door onderbemaling tijdens de aanleg van de leidingen zijn negatieve effecten welke kunnen optreden. Daardoor zien wij doorboringen van landbouwgrond voor het leggen van de kabels/leidingen als enige optie. Deze methode hoeft financieel niet duurder te zijn. Ook een methode als sleuf loos aanleggen van de kabels is voor de landbouw misschien interessant.

Wanneer het daadwerkelijk tot een aanleg op landbouwgrond komt, willen we een traject met Tennet als uitvoerder van het werk doorlopen. Dit om een zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden tot op perceel niveau te kunnen realiseren. Er mogen geen beperkingen op de landbouwpercelen komen waarin het leidingtracé ligt. Dus agrarische zaken zoals onder meer aanleg (diepte) drainage, opslag mesthopen aanlegkavelpaden moeten altijd mogelijk zijn naar inzicht eigenaar/gebruiker van het perceel. Eventuele schades als gevolg van aanleg kabeltracé traject dienen ruimhartig te worden gecompenseerd.

Als plaats voor het converter station in Zeeuws Vlaanderen zien wij de Mosselbanken als juiste plaats. Dit in combinatie met een eventueel 380 /150 KV station. Gezien de mogelijke geluidsoverlasten tijdens exploitatie dienen beiden stations in een industrie zone te liggen. Een verdere uitbreiding van het Mosselbanken terrein in de Westerschelde zou wenselijk zijn.

U spreekt ook over de plaatsing van elektrolyzers. Om deze ruimtelijk neer te zetten is maatwerk nodig . Die hebben koelwater nodig, en maken lawaai tijdens exploitatie. Dus alleen in een industrie zone neerzetten. Dicht bij de afnemers van deze energie vorm.

U maakt een geheel nieuw energie systeem , wat relatief duur is, en niet competitief met energieaanbod in andere wereld delen. Dit maakt de lasten voor burgers en bedrijven hier onnodig duur. Zeer zeker omdat u nu

al aangeeft dat windenergie niet voldoende is, maar er ook nieuwe conventionele (kern) energie centrales zouden moeten worden gebouwd om het energienet te stabiliseren.

[REDACTED]

Akkerbouwbedrijf [REDACTED]

[REDACTED]

Verzonden: 7/1/2026 11:15:40 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: College van burgemeester en wethouders
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 1
Postcode: 1850 AA
Woonplaats: Heiloo
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: info@heiloo.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Heiloo

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage

109707994_11632633_Gemeente_Heiloo_zienswijze_pVAWOZ.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Ons kenmerk: D988993
Zaaknummer: Z26 280006
Uw brief van: -
Uw kenmerk: -
Datum document: 30 juni 2026
Bijlage(n): -

Onderwerp: Zienswijze ontwerpprogramma Verbindingen aanlandingen wind op zee

Geachte directie,

Door u is het ontwerp van het programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee ter inzage gelegd. In de periode van vrijdag 22 mei tot en met donderdag 2 juli kan hierop worden gereageerd. Ons college heeft besloten een zienswijze aan u te richten. Onderstaand zullen wij in gaan op de onderdelen die in het programma verdere duiding behoeven.

Wij stellen voorop dat het belang van de energietransitie door ons wordt onderschreven en erkennen de noodzaak om de energievoorziening te verduurzamen. Op termijn zullen aanlandingen van belang zijn om bedrijven en inwoners van stroom te blijven voorzien. In het ontwerpprogramma VAWOZ zijn enkele zaken opgenomen waarop wij willen reageren, dit betreft hoofdzakelijk een mogelijke aanlanding bij Egmond aan Zee en het land tracé richting A9-zuid.

Regio advies: volgorde aanlanding

In december 2025 is door provincie Noord-Holland in samenspraak met regiogemeenten een regionaal advies aan u uitgebracht over het bredere onderwerp: netuitbreiding 380 kV Noord-Holland noord en programma VAWOZ. Voor het onderdeel VAWOZ is in meerderheid een volgorde van aanlanding onderschreven:

1. Kop van Noord-Holland,
2. Velsen Noord-Heemskerk en
3. Egmond aan Zee.

Voor ons college is deze volgorde een hard uitgangspunt. Egmond aan Zee kan slechts in beeld komen als alle omgevingspartijen objectief hebben vastgesteld dat een aanlanding op Velsen Noord-Heemskerk niet mogelijk is. Het overnemen van deze volgorde vanuit het regioadvies is voor ons college belangrijk.

TSN terrein.

In het ontwerpprogramma wordt een koppeling gelegd tussen de ontwikkeling op het terrein van TSN (Tata steel Nederland) en een aanlanding op het A9-zuid. De voorkeursroute uit het regioadvies voor een aanlanding op hoogspanningsstation A9-Zuid loopt over het TSN-terrein, onder het Noordzeekanaal en langs de A9. Om dit mogelijk te maken moeten met TSN nadere afspraken worden gemaakt. De huidige verwachting is dat dit op zijn vroegst pas na 2039 mogelijk is. Om dit te versnellen adviseert de regio aanvullende inzet vanuit het Rijk. Ons college is van mening dat de snelheid van verduurzaming op TSN terrein vooral door het bedrijf zelf wordt gestuurd in tempo en tijd.

Wij vinden het niet aanvaardbaar dat dit tracé louter afhankelijk wordt gesteld van de inzet en tempo van het bedrijf op verduurzaming. De afgelopen jaren zijn op dit vlak en de verbetering van de gezondheidssituatie in de regio weinig hoopvol geweest. Als

Rijksoverheid dient u hierin een bepalende rol te nemen. In het kader van VAWOZ is 2039 te laat en daarmee bestaat dus de mogelijkheid dat Egmond aan Zee wordt aangewezen. Een koppeling tussen de inzet van TSN op verduurzaming en het gebruik van de aanland optie Egmond aan Zee wijzen wij ten zeerste af.

Verdiepend onderzoek naar mogelijkheden buiten TSN-terrein

Uitputtend onderzoek naar de mogelijkheden van Velsen Noord Heemskerk (VNH) is voor ons voorwaardelijk voor het kunnen inzetten van Egmond aan Zee. In het regio advies is dit nadrukkelijk aangeduid.

Wij verzoeken daarom in het gebied van het tracé VNH-onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor kabellegging buiten het terrein van TSN om. Dit kan naar onze mening met gerichte diepe boringen in de ondergrond. Deze techniek is aanwezig. Een dergelijk onderzoek sluit niet alleen aan bij het regionaal advies op dit punt maar ook bij het uitgangspunt om de kabel zo dicht mogelijk bij de grote energievragers, in het Noordzeekanaal gebied, te laten aanlanden, maar is tevens de kortste landroute.

Zandwinning en kustverdediging

Er is een groot nationaal belang op Kustveiligheid. De aangewezen gebieden voor zandwinning voor de kust bij Egmond aan Zee dienen niet belast te worden met beperkingen vanuit kabellegging en onbezwaard beschikbaar te blijven voor de kustverdediging en de veiligheid van het achterland. Een aanlanding op Egmond aan Zee zet dit sterk onder druk en maken wij daar bezwaar tegen.

Kabeltracé landinwaarts in de regio

In het kabel tracé achter de duinen (Natura 2000 gebied) liggen waardevolle gronden die worden ingezet voor natuurontwikkeling, maar ook een groot areaal met een functie voor landbouw/bollenteelt. De kwaliteit van de gronden voor deze functies is hoog. Het tracé van de kabel loopt in onze regio ondermeer door NNN-gebieden met hoge natuurwaarden. Wij pleiten ervoor om de kabel te boren in de kwetsbare en kwalitatief hoogwaardige natuur-, weidevogel- en landbouwgebieden in het tracé. Boren geeft minder storing.

Bijzondere waarde moet worden toegekend aan het OerIJ. Dit gebied herbergt grote landschappelijke -, natuurlijke -, archeologische - en aardkundige waarden. De combinatie van deze waarden maakt het gebied uniek. Wij vinden dat hier meer rekening mee gehouden dient te worden.

Ruimhartige compensatie

Een mogelijke aanleg leidt tot overlast en blijvende ruimtelijke -, gebruiks- en functie beperkingen. Dit rechtvaardigt het beschikbaar komen van substantiële middelen voor een ruimhartige compensatie. Deze middelen moeten voorafgaande aan de besluitvorming zijn geregeld, zodat partijen zich daarop kunnen beraden. Dit dient een verplichtend onderdeel te zijn bij het programma.

Ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied staan vaak op slot. Wij zien het grotere belang van de transitie en zien ook dat deze kabellegging mogelijk kan worden gemaakt. Wij pleiten ervoor om naast een financiële compensatie ook een integrale compensatie mee te nemen. Daarbij zouden als compensatie door de medeoverheden ruimtelijke- en juridische belemmeringen kunnen worden wegnomen om betekenisvolle ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied mogelijk te maken. Een commitment op een integrale compensatie missen wij in dit ontwerpprogramma.

De beschikbaar gestelde middelen mogen niet worden ingezet voor mitigerende maatregelen. De kosten daarvan dienen direct uit het project zelf te worden gefinancierd.

Transparante communicatie

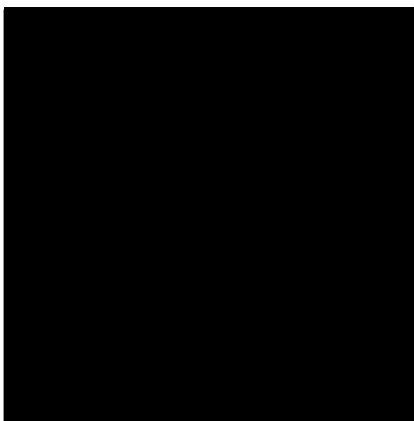
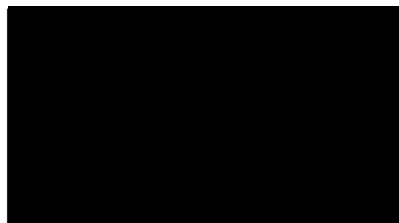
De uitlegbaarheid van keuzes is essentieel bij dit programma en de daaruit voortvloeiende projecten. Dit is een taak van het ministerie en Tennet. Wij doen daarom een dringende oproep om hieraan ruime invulling te geven in de komende processen. Wij doelen hierbij niet alleen op de medeoverheden maar ook op onze inwoners en belanghebbenden bij dit onderwerp.

Wij verzoeken u onze bezwaren en opmerkingen te verwerken in het programma Verbindingen Aanlandingen Wind op Zee.

Tot slot

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met [REDACTED] te bereiken op [REDACTED] of per mail naar [REDACTED]. Wilt u bij correspondentie het kenmerk Z26 280006/D988993 vermelden?

Met vriendelijke groet,

M. ten Bruggencate
burgemeester

Verzonden: 7/1/2026 11:37:14 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Adviesbureau
(Mede) namens: Familie [REDACTED]
Organisatie: VHNO

Uw zienswijze/reactie:

Graag verwijst ik u naar de bijlage.

109708361_11632702_20260701_Proforma_Zienswijze [REDACTED] te [REDACTED].pdf

VAN HOVEN & OOMEN
VAN DER SLIKKE
RENTMEESTERS

Landgoed Anneville
Annevillelaan 103 Ulvenhout
☎ 076 560 20 07
🌐 vhnno.nl

Hogeweg 4 Ellemeet
☎ 011 167 17 35
🌐 vdslikke.nl

Postbus 50
4850 AB Ulvenhout

BTW NL8072.26.221.B01
IBAN NL39 INGB 0002 8006 78
BIC INGBNL2A
KvK 09097228

MACHTIGING

Betreft: Machtiging voor het indienen van een bezwaarschrift

Ondergetekende,

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Geboortedatum: _____

machtigt hierbij:

_____ bij Van Hoven & Oomen Rentmeesters,

om namens ondergetekende:

- een bezwaarschrift op te stellen, in te dienen en digitaal te uploaden;
- alle voor de bezwaarprocedure benodigde stukken in te dienen en aan te vullen;
- correspondentie te voeren met het betreffende bestuursorgaan;
- alle overige handelingen te verrichten die noodzakelijk zijn voor een correcte behandeling van het bezwaar.

Deze machtiging geldt voor de behandeling van het betreffende bezwaarschrift en de daarmee samenhangende procedure, totdat daarop onherroepelijk is beslist of de machtiging schriftelijk wordt ingetrokken.

Plaats: _____

Datum: 1-7-2026

Handtekening opdrachtgever: _____

Naam opdrachtgever: _____

**VAN HOVEN & OOMEN
VAN DER SLIKKE**

RENTMEESTERS

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Landgoed Anneville
Annevillelaan 103 Ulvenhout
☎ 076 560 20 07
🌐 vho.nl

Hogeweg 4 Ellemeet
☎ 011 167 17 35
🌐 vdslikke.nl

Postbus 50
4850 AB Ulvenhout
BTW NL8072.26.221.B01
IBAN NL39 INGB 0002 8006 78
BIC INGBNL2A
KvK 09097228

Geachte heer, mevrouw,

Namens de familie [REDACTED] wonende aan [REDACTED] dien ik hierbij tijdig een pro forma zienswijze in tegen het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), voor zover dit betrekking heeft op het voorkeursalternatief Moerdijk. Het ontwerpprogramma ligt van 22 mei tot en met 2 juli 2026 ter inzage.

De [REDACTED] is eigenaar en gebruiker van gronden die direct zijn gelegen binnen de invloedssfeer van het voorkeursalternatief en is derhalve rechtstreeks belanghebbende bij de voorgenomen besluitvorming.

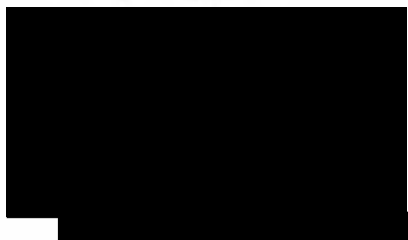
Het ontwerpprogramma en de bijbehorende onderzoeken omvatten een omvangrijk dossier. Daarnaast bestaat een duidelijke samenhang met andere ontwikkelingen in de regio, waaronder de ontwikkeling van Powerport en het toekomstige hoogspanningsstation Port of Moerdijk (POM). Een zorgvuldige beoordeling van de gevolgen voor de eigendommen, de bedrijfsvoering en de toekomstmogelijkheden van de [REDACTED] vergt meer tijd dan de resterende zienswijzetermijn toelaat.

Om die reden verzoek ik u deze pro forma zienswijze in behandeling te nemen en mij in de gelegenheid te stellen de gronden van deze zienswijze binnen een redelijke termijn nader aan te vullen. Daarbij behoudt de [REDACTED] zich uitdrukkelijk alle rechten en weren voor.

Ik verzoek u de ontvangst van deze pro forma zienswijze schriftelijk te bevestigen.

Hoogachtend,

Van Hoven & Oomen Rentmeesters

Namens de [REDACTED]

**VAN HOVEN & OOMEN
VAN DER SLIKKE**
RENTMEESTERS

Landgoed Anneville
Annevillelaan 103 Ulvenhout
☎ 076 560 20 07
🌐 vhno.nl

Hogeweg 4 Ellemeet
☎ 011 167 17 35
🌐 vdslikke.nl

Postbus 50
4850 AB Ulvenhout

BTW NL8072.26.221.B01
IBAN NL39 INGB 0002 8006 78
BIC INGBNL2A
KvK 09097228

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Ulvenhout, 8 juli 2026

Betreft: Aanvulling pro forma zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ – Voorkeursalternatief Moerdijk

Geachte heer, mevrouw,

Namens de [REDACTED], gevestigd aan [REDACTED], dien ik hierbij de inhoudelijke aanvulling in op de eerder ingediende pro forma zienswijze inzake het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), registratienummer 202601093.

1. Inleiding en belanghebbendheid

1.1 Inleiding

Namens de [REDACTED] en zijn onderneming [REDACTED] gevestigd aan [REDACTED] [REDACTED] ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 69696594 (hierna gezamenlijk: reclamanten), wordt hierbij, overeenkomstig de geboden gelegenheid, de inhoudelijke aanvulling ingediend op de eerder tijdig ingediende pro forma zienswijze met registratienummer 202601093 tegen het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), voor zover deze betrekking heeft op het voorkeursalternatief Moerdijk. De pro forma zienswijze is ingediend vanwege de mogelijke gevolgen die het ontwerpprogramma kan hebben voor de eigendommen en de bedrijfsvoering van reclamanten.

Reclamanten onderschrijven het maatschappelijke belang van de energietransitie en erkennen dat uitbreiding van de nationale energie-infrastructuur noodzakelijk kan zijn om de leveringszekerheid van elektriciteit en de klimaatdoelstellingen te realiseren. Dat maatschappelijke belang ontslaat het bevoegd gezag echter niet van de verplichting om de betrokken belangen zorgvuldig te inventariseren, integraal af te wegen en de nadelige gevolgen voor individuele burgers en ondernemers zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Juist waar nationale belangen ingrijpen op het eigendomsrecht, de bedrijfsvoering en het woon- en leefklimaat van individuele ondernemers, dient de besluitvorming te voldoen aan de eisen van de Omgevingswet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het mag duidelijk zijn dat het voorliggende ontwerpprogramma hieraan niet voldoet. Reclamanten lichten dat hierna toe.

1.2 Reclamanten en hun belang

Reclamanten exploiteren vanuit [REDACTED] een modern akkerbouwbedrijf dat reeds gedurende lange tijd in het gebied is gevestigd. De onderneming bestaat uit een samenhangend geheel van agrarische bedrijfsgronden, bedrijfsgebouwen, opslagvoorzieningen en logistieke voorzieningen, die gezamenlijk de economische basis van het bedrijf vormen.

Tot de eigendommen behoren onder meer de bedrijfslocatie aan [REDACTED] diverse omliggende landbouwpercelen en de aardappelbewaarplaats aan [REDACTED], welke een essentieel onderdeel vormt van de bedrijfsvoering. Daarnaast worden de landbouwpercelen, kadastraal bekend gemeente [REDACTED] op basis van reguliere pacht duurzaam geëxploiteerd. De bedrijfsvoering is derhalve niet uitsluitend afhankelijk van de eigendommen, maar tevens van de duurzaam in gebruik zijnde pachtgronden die functioneel één geheel vormen met de overige bedrijfspercelen. Uit de objectlijst blijkt dat de [REDACTED] meerdere onroerende zaken rondom [REDACTED] in eigendom heeft, waaronder de bedrijfslocatie en de aardappelbewaarplaats.

De gronden liggen in een gebied dat de komende jaren in toenemende mate wordt geconfronteerd met een concentratie van nationale energieprojecten. Naast het onderhavige Programma VAWOZ bevinden de eigendommen en bedrijfsgronden zich binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ontwikkeling van Powerport Moerdijk, het beoogde converterstation en de daarmee samenhangende uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur. Een belangrijk deel van de eigendommen bevindt zich bovendien binnen het gebied waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) ten behoeve van Powerport van toepassing is. Hierdoor worden reclamanten reeds geruime tijd geconfronteerd met planologische onzekerheid en beperkingen ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van hun onderneming.

Indien het ontwerpprogramma wordt vastgesteld en het opvolgend planologisch besluit beperkingen op zal leggen heeft dat grote gevolgen voor reclamanten omdat hun bedrijf niet meer kan worden voortgezet op deze locatie. Deze ingreep heeft derhalve grote gevolgen voor de toekomst van reclamanten. In het ontwerpprogramma is met deze belangen op geen enkele wijze rekening gehouden.

1.3 Rechtstreeks belang

Het voorkeursalternatief Moerdijk raakt reclamanten rechtstreeks in hun belangen als eigenaar, gebruiker en agrarisch ondernemer. De voorgenomen ontwikkelingen kunnen leiden tot ingrijpende gevolgen voor de exploitatie van de landbouwgronden, de bereikbaarheid van de bedrijfslocaties, de bodemkwaliteit, de waterhuishouding, de bedrijfslogistiek, de ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf en het woon- en leefklimaat ter plaatse van de bedrijfswoning.

Daarbij geldt dat deze gevolgen niet op zichzelf staan. Reclamanten worden geconfronteerd met een opeenstapeling van ruimtelijke ontwikkelingen binnen één en hetzelfde gebied. De feitelijke belasting ontstaat niet uitsluitend door het Programma VAWOZ, maar door de gezamenlijke effecten van de verschillende nationale en regionale energieprojecten die in dezelfde omgeving worden voorzien. Juist deze cumulatie maakt dat een integrale beoordeling van alle ruimtelijke, economische en maatschappelijke gevolgen noodzakelijk is.

Reclamanten zijn dan ook zonder twijfel aan te merken als belanghebbenden in de zin van artikel 1:2 van de Algemene wet bestuursrecht en verzoeken het bevoegd gezag de in deze zienswijze aangevoerde belangen en argumenten volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming.

2. Feitelijke situatie van het bedrijf

2.1 Bedrijfsomschrijving

Reclamanten exploiteren vanuit de bedrijfslocatie aan [REDACTED] te [REDACTED] een volwaardig akkerbouwbedrijf. Het bedrijf wordt al geruime tijd vanuit deze locatie gevoerd en vormt een duurzame agrarische onderneming binnen het buitengebied van de [REDACTED]. De bedrijfsvoering is primair gericht op de teelt van akkerbouwgewassen, waarbij een efficiënte inrichting van de bedrijfslocatie, een goede ontsluiting van de landbouwgronden en een optimale logistiek van essentieel belang zijn voor een doelmatige exploitatie.

De onderneming is ingericht op een moderne agrarische bedrijfsvoering waarbij de verschillende bedrijfsonderdelen ruimtelijk en functioneel nauw met elkaar zijn verbonden. De landbouwgronden, de bedrijfsgebouwen, de opslagvoorzieningen en de ontsluitingswegen vormen gezamenlijk één economisch en bedrijfstechnisch geheel. De waarde van de onderneming wordt daarmee niet uitsluitend bepaald door de afzonderlijke eigendommen, maar juist door de onderlinge samenhang van alle bedrijfsonderdelen.

2.2 Eigendommen en gebruik

Het bedrijf beschikt over meerdere eigendommen die zijn gelegen in de directe omgeving van [REDACTED] te [REDACTED]. Tot deze eigendommen behoren onder meer de bedrijfslocatie aan [REDACTED] de aardappelbewaarplaats aan [REDACTED] en diverse omliggende landbouwpercelen. Uit de objectlijst van het Kadaster blijkt dat [REDACTED] meerdere onroerende zaken in eigendom heeft die gezamenlijk de ruimtelijke basis vormen van de onderneming.

Naast de eigendommen worden tevens de percelen [REDACTED], op basis van reguliere pacht geëxploiteerd. Deze gronden maken integraal onderdeel uit van de bedrijfsvoering en zijn voor de continuïteit van het bedrijf van gelijkwaardig belang als de eigendommen. Binnen de agrarische bedrijfsvoering bestaat geen onderscheid tussen eigendomsgronden en regulier gepachte gronden; beide worden duurzaam gebruikt voor de teelt van gewassen en vormen gezamenlijk de productiecapaciteit van het bedrijf.

2.3 Bedrijfsvoering en logistiek

De bedrijfsvoering kenmerkt zich door een sterke onderlinge afhankelijkheid van de verschillende bedrijfslocaties en landbouwpercelen. Gedurende het gehele teeltseizoen vinden intensieve transportbewegingen plaats tussen de bedrijfsgebouwen, de aardappelbewaarplaats en de omliggende landbouwgronden. Daarbij wordt gebruikgemaakt van landbouwvoertuigen, oogstmachines, transportcombinaties en loonwerkmaterieel die afhankelijk zijn van een goede bereikbaarheid van alle bedrijfsperven.

In het bijzonder vervult de aardappelbewaarplaats aan [REDACTED] een cruciale functie binnen de bedrijfsvoering. De opslag, bewaring en logistieke afwikkeling van de oogst zijn rechtstreeks afhankelijk van een onbelemmerde bereikbaarheid en een goed functionerende infrastructuur. Tijdelijke of permanente beperkingen kunnen daardoor niet alleen gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering gedurende de aanlegfase, maar eveneens voor de structurele exploitatie van het bedrijf.

2.4 Ligging binnen een concentratiegebied van energie-infrastructuur

De onderneming bevindt zich in een gebied waar meerdere grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen samenkomen. Naast het onderhavige Programma VAWOZ bevinden de bedrijfslocatie en de landbouwgronden zich binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ontwikkeling van Powerport Moerdijk, de mogelijke realisatie van een converterstation en de uitbreiding van de landelijke hoogspanningsinfrastructuur.

Een belangrijk deel van de eigendommen bevindt zich bovendien binnen het gebied waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten ten behoeve van Powerport van toepassing is. Hierdoor worden reclamanten reeds gedurende langere tijd geconfronteerd met planologische onzekerheid en beperkingen ten aanzien van investeringen en toekomstige bedrijfsontwikkeling.

Naar de mening van reclamanten kunnen de gevolgen van het Programma VAWCZ daarom niet los worden gezien van de overige ontwikkelingen die in hetzelfde gebied plaatsvinden. De feitelijke belasting van de onderneming wordt immers bepaald door de gezamenlijke effecten van deze projecten, zowel gedurende de aanlegfase als in de uiteindelijke gebruiksfase.

2.5 Belang van bedrijfscontinuïteit

Een agrarisch bedrijf kent een langetermijnkarakter. Investerings in bodemkwaliteit, drainage, opslagvoorzieningen, bedrijfsgebouwen en verkaveling worden gedaan met een horizon van tientallen jaren. De bedrijfsvoering is bovendien sterk afhankelijk van de kwaliteit van de landbouwgrond, de bereikbaarheid van de percelen en de mogelijkheid om het bedrijf ook in de toekomst verder te ontwikkelen.

Ruimtelijke ingrepen die leiden tot een structurele beperking van deze ontwikkelingsmogelijkheden raken daarmee niet alleen de huidige exploitatie, maar ook de economische continuïteit en de toekomstbestendigheid van het bedrijf. Bij de verdere besluitvorming dient daarom niet uitsluitend te worden beoordeeld of de bestaande bedrijfsvoering kan worden voortgezet, maar eveneens of voldoende ruimte blijft bestaan voor toekomstige bedrijfsontwikkeling, innovatie, verduurzaming en bedrijfsopvolging.

3. Juridisch toetsingskader

3.1 Algemeen

Het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWCZ) vormt een belangrijke schakel in de nationale energietransitie. Reclamanten erkennen het maatschappelijk belang van een robuuste energie-infrastructuur en onderschrijven de noodzaak om de doelstellingen van het nationale energie- en klimaatbeleid te realiseren. Dat maatschappelijke belang ontslaat het bevoegd gezag echter niet van de verplichting om de besluitvorming zorgvuldig voor te bereiden en daarbij alle rechtstreeks betrokken belangen op een evenwichtige wijze af te wegen.

De Omgevingswet beoogt een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, waarbij maatschappelijke opgaven in samenhang worden beschouwd en waarbij sprake dient te zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Een dergelijke integrale benadering brengt met zich dat niet uitsluitend het belang van de energietransitie centraal staat, maar eveneens de belangen van bestaande functies, waaronder agrarische ondernemingen, de voedselproductie, het woon- en leefklimaat, de landschappelijke kwaliteit en het eigendomsrecht.

Reclamanten zijn van oordeel dat het ontwerpprogramma op meerdere onderdelen tekortschiet in deze integrale belangenafweging.

3.2 Zorgvuldige voorbereiding

Op grond van artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht dient een bestuursorgaan bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen.

Voor een project met de omvang en impact van VAWCZ betekent dit dat niet uitsluitend de technische uitvoerbaarheid van de verschillende alternatieven dient te worden onderzocht, maar eveneens de feitelijke gevolgen voor bewoners, grondeigenaren en agrarische ondernemingen. Naar de mening van reclamanten is hiervan nog onvoldoende sprake.

in het bijzonder ontbreekt een integrale beoordeling van de gezamenlijke effecten van de verschillende energieprojecten die zich in hetzelfde gebied manifesteren. De feitelijke belasting van het bedrijf van reclamanten wordt immers niet uitsluitend bepaald door het Programma VAWOZ, maar door de samenloop met onder meer de ontwikkeling van Powerport Moerdijk, de mogelijke realisatie van een converterstation en de uitbreiding van de landelijke hoogspanningsinfrastructuur. Zonder een beoordeling van deze cumulatieve effecten kan naar de mening van reclamanten geen sprake zijn van een zorgvuldig voorbereid besluit.

3.3 Evenwichtige belangenafweging

Op grond van artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht dient het bestuursorgaan de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen af te wegen en mogen de nadelige gevolgen voor belanghebbenden niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Voor reclamanten betekent dit dat niet uitsluitend moet worden beoordeeld of de aanleg van energie-infrastructuur technisch mogelijk is, maar tevens of de gevolgen voor de agrarische bedrijfsvoering, de bedrijfsontwikkeling, de bodemkwaliteit, de waterhuishouding, het woon- en leefklimaat en de economische waarde van de onderneming in redelijke verhouding staan tot het daarmee te dienen algemeen belang. Daarnaast dient in dit kader beoordeeld te worden in hoeverre, gelet op deze belangen, een andere locatie ook geschikt zou zijn met minder ingrijpende gevolgen.

Juist omdat de eigendommen van reclamanten reeds worden geraakt door meerdere ruimtelijke ontwikkelingen binnen hetzelfde gebied, dient de beoordeling plaats te vinden vanuit de gezamenlijke belasting die deze projecten veroorzaken. Een afzonderlijke beoordeling per project doet geen recht aan de feitelijke situatie waarin reclamanten verkeren en kan leiden tot een onderschatting van de totale ruimtelijke en economische gevolgen.

3.4 Motiveringsbeginsel

Op grond van artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht dient een besluit te berusten op een deugdelijke en kenbare motivering.

Dit brengt met zich dat inzichtelijk moet worden gemaakt waarom voor het voorkeursalternatief Moerdijk is gekozen, op welke wijze alternatieven zijn beoordeeld en waarom de gevolgen voor de omgeving aanvaardbaar worden geacht. Daarbij dient niet alleen aandacht te worden besteed aan de afzonderlijke milieueffecten, maar eveneens aan de gezamenlijke gevolgen voor bestaande functies en gebruikers van het gebied.

Reclamanten constateren dat de motivering op onderdelen tekortschiet. Zo wordt onvoldoende inzicht gegeven in de wijze waarop de cumulatieve effecten van de verschillende energieprojecten zijn beoordeeld, welke betekenis is toegekend aan de bestaande agrarische functies en op welke wijze de belangen van individuele ondernemers zijn gewogen ten opzichte van het nationale energiebelang.

3.5 Evenwichtige toedeling van functies aan locaties

Een belangrijk uitgangspunt van de Omgevingswet is dat functies in de fysieke leefomgeving op een evenwichtige wijze aan locaties worden toegedeeld. Dat uitgangspunt vereist dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen niet uitsluitend worden beoordeeld vanuit hun eigen doelstelling, maar tevens vanuit de vraag of zij passen binnen de bestaande kwaliteiten en functies van het gebied.

De omgeving van [REDACTED] wordt gekenmerkt door een vitaal agrarisch landschap waarin landbouw, wonen en ondernemen al decennialang de dragende functies vormen. De voorgenomen concentratie van nationale energie-infrastructuur leidt ertoe dat deze bestaande functies in toenemende mate onder druk komen te staan. Naar de mening van reclamanten is onvoldoende gemotiveerd waarom juist dit gebied een steeds groter aandeel van de nationale energieopgave dient te dragen en op welke wijze wordt voorkomen dat de agrarische functie hierdoor structureel wordt aangetast.

3.6 Eigendomsrecht en rechtszekerheid

De eigendommen van reclamanten worden reeds gedurende langere tijd beïnvloed door opeenvolgende ruimtelijke ontwikkelingen. Een deel van de gronden is gelegen binnen het gebied waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten ten behoeve van Powerport van toepassing is, terwijl daarnaast nieuwe energieprojecten worden voorbereid die eveneens gevolgen kunnen hebben voor het gebruik en de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de onderneming.

Deze opeenstapeling van planologische claims leidt tot langdurige onzekerheid over investeringen, bedrijfsontwikkeling en bedrijfsopvolging. Hoewel het algemeen belang een beperking van particuliere belangen kan rechtvaardigen, verlangt het beginsel van rechtszekerheid dat dergelijke beperkingen zorgvuldig worden gemotiveerd en niet verder gaan dan noodzakelijk. Reclamanten zijn van mening dat aan deze vereisten in het huidige ontwerpprogramma nog onvoldoende invulling is gegeven.

3.7 Tussenconclusie

Gelet op het voorgaande zijn reclamanten van oordeel dat het ontwerpprogramma op essentiële onderdelen nog onvoldoende voldoet aan de eisen die de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht stellen aan een zorgvuldige voorbereiding, een evenwichtige belangenafweging en een deugdelijke motivering. In de navolgende hoofdstukken wordt nader uiteengezet op welke concrete onderdelen het voorkeursalternatief Moerdijk naar de mening van reclamanten tekortschiet en welke belangen daarbij onvoldoende zijn betrokken.

4. Integrale gebiedsbelasting en cumulatie van energieprojecten

4.1 Inleiding

Reclamanten kunnen zich niet verenigen met de wijze waarop in het ontwerpprogramma de ruimtelijke effecten van het voorkeursalternatief Moerdijk zijn beoordeeld. De beoordeling beperkt zich grotendeels tot de gevolgen van het Programma VAWOZ als zelfstandig project, terwijl de feitelijke belasting van het gebied juist wordt bepaald door de samenloop van meerdere grootschalige energieontwikkelingen die zich gelijktijdig of in elkaars verlengde binnen hetzelfde gebied manifesteren.

De omgeving van [REDACTED] ontwikkelt zich in toenemende mate tot een nationaal knooppunt voor de energie-infrastructuur. Voor reclamanten betekent dit dat hun onderneming niet slechts wordt geconfronteerd met één afzonderlijke ruimtelijke ontwikkeling, maar met een opeenvolging van projecten die gezamenlijk een ingrijpende invloed hebben op de gebruiksmogelijkheden van de gronden, de bedrijfsvoering en het woon- en leefklimaat. In het voorliggende ontwerpprogramma dient dan ook een zorgvuldigere afweging gemaakt te worden van de cumulatie van projecten en de gevolgen hiervan voor dit gebied en meer specifiek de percelen van reclamanten.

Juist deze cumulatieve belasting vormt de kern van de bezwaren van reclamanten.

4.2 Concentratie van nationale energieprojecten

Binnen de directe omgeving van de eigendommen van reclamanten spelen inmiddels meerdere ontwikkelingen die ieder afzonderlijk een aanzienlijke ruimtelijke impact hebben.

Daarbij gaat het onder meer om:

- het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ);
- de mogelijke realisatie van een converterstation;
- de ontwikkeling van Powerport Moerdijk;
- uitbreiding van de landelijke hoogspanningsinfrastructuur;
- toekomstige transformator- en schakelstations;
- aanvullende kabel- en leidingverbindingen die noodzakelijk zijn voor het functioneren van het energiesysteem.

Deze projecten zijn functioneel onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zij dienen gezamenlijk hetzelfde maatschappelijke doel, namelijk de uitbreiding en versterking van het nationale elektriciteitsnet. Vanuit het perspectief van reclamanten vormen deze ontwikkelingen dan ook één samenhangende ruimtelijke opgave.

Niettemin worden de projecten in afzonderlijke procedures beoordeeld, waardoor de gezamenlijke gevolgen voor de omgeving onvoldoende zichtbaar worden.

4.3 Ontbreken van een integrale belangenafweging

Naar de mening van reclamanten voldoet het ontwerpprogramma daarom niet aan de uitgangspunten van de Omgevingswet.

De Omgevingswet beoogt immers een integrale benadering van de fysieke leefomgeving, waarbij verschillende functies, belangen en ontwikkelingen in onderlinge samenhang worden beschouwd. Juist wanneer meerdere projecten gelijktijdig beslag leggen op dezelfde ruimte, mag worden verwacht dat de gezamenlijke effecten inzichtelijk worden gemaakt en als zodanig worden betrokken bij de besluitvorming.

Een dergelijke integrale beoordeling ontbreekt.

Het ontwerpprogramma maakt weliswaar inzichtelijk welke gevolgen het voorkeursalternatief afzonderlijk kan hebben, maar geeft geen inzicht in de totale ruimtelijke belasting die ontstaat wanneer dit project wordt gecombineerd met de reeds voorziene ontwikkelingen binnen Powerport Moerdijk en de overige uitbreidingen van de energie-infrastructuur.

Hierdoor ontstaat geen volledig beeld van de werkelijke gevolgen voor bewoners, agrarische ondernemers en grondeigenaren.

4.4 Onevenredige belasting van één gebied

Reclamanten constateren dat de omgeving van [REDACTED] in relatief korte tijd wordt aangewezen voor een uitzonderlijk groot aantal nationale energievoorzieningen.

Hierdoor ontstaat feitelijk een concentratiegebied waarin steeds nieuwe maatschappelijke functies worden toegevoegd ten koste van bestaande agrarische functies.

Deze ontwikkeling roept de vraag op of nog sprake is van een evenwichtige verdeling van de ruimtelijke lasten over Nederland.

Het nationale belang van de energietransitie rechtvaardigt naar de mening van reclamanten niet zonder meer dat één beperkt gebied in onevenredige mate wordt belast met de gevolgen daarvan. Van het bevoegd gezag mag worden verwacht dat expliciet wordt gemotiveerd waarom juist deze locatie geschikt wordt geacht voor de concentratie van meerdere energieprojecten en waarom alternatieve locaties of ruimtelijke spreiding niet tot een evenwichtiger resultaat zouden leiden. Een dergelijke motivering ontbreekt vooralsnog.

4.5 Gevolgen voor de agrarische structuur

De opeenstapeling van energieprojecten heeft niet uitsluitend gevolgen voor afzonderlijke percelen, maar raakt de agrarische structuur als geheel.

Voor een modern akkerbouwbedrijf is de samenhang tussen bedrijfslocatie, landbouwgronden, logistiek, waterhuishouding en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van essentieel belang. Iedere afzonderlijke ruimtelijke ingreep kan op zichzelf wellicht beperkt lijken, maar de gezamenlijke gevolgen kunnen leiden tot een structurele aantasting van de bedrijfsvoering.

Daarbij moet niet uitsluitend worden gedacht aan ruimtebeslag, maar eveneens aan beperkingen ten aanzien van drainage, bodemgebruik, onderhoudswerkzaamheden, bereikbaarheid, toekomstige uitbreidingsmogelijkheden, investeringszekerheid en de economische waarde van het bedrijf.

Juist deze samenhang ontbreekt in de huidige beoordeling.

4.6 Planologische onzekerheid

Daar komt bij dat reclamanten reeds gedurende langere tijd worden geconfronteerd met planologische onzekerheid.

Een belangrijk deel van de eigendommen is gelegen binnen het gebied waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten ten behoeve van Powerport van toepassing is. Hierdoor bestaat reeds onzekerheid over de toekomstige bestemming en gebruiksmogelijkheden van de betrokken gronden.

De toevoeging van nieuwe nationale energieprojecten vergroot deze onzekerheid verder. Hierdoor ontstaat een situatie waarin investeringsbeslissingen worden uitgesteld, bedrijfsontwikkeling wordt belemmerd en de continuïteit van de onderneming onder druk komt te staan.

Deze indirecte gevolgen worden in het ontwerpprogramma niet of nauwelijks betrokken bij de belangenafweging.

4.7 Cumulatieve milieueffecten

Naast de ruimtelijke gevolgen dienen eveneens de gezamenlijke milieueffecten integraal te worden beoordeeld.

Daarbij gaat het onder meer om:

- de gezamenlijke geluidbelasting;
- de optelsom van bouwactiviteiten;

- verkeersbewegingen;
- tijdelijke werkterreinen;
- effecten op bodem en water;
- gevolgen voor natuur en landschap;
- elektromagnetische velden;
- verlichting en visuele hinder.

Het beoordelen van deze aspecten per afzonderlijk project doet geen recht aan de feitelijke belasting die bewoners en ondernemers ervaren.

4.8 Tussenconclusie

Reclamanten zijn van oordeel dat het voorkeursalternatief Moerdijk onvoldoende is beoordeeld in samenhang met de overige energieontwikkelingen binnen het gebied. Daarmee ontbreekt een integrale beoordeling van de totale ruimtelijke, economische en maatschappelijke gevolgen voor de onderneming van reclamanten.

Gelet op de doelstellingen van de Omgevingswet, de vereisten van een zorgvuldige voorbereiding en de verplichting tot een evenwichtige belangenafweging verzoeken reclamanten het bevoegd gezag alsnog een integrale gebiedsanalyse uit te voeren waarin de gezamenlijke effecten van het Programma VAWOZ, Powerport Moerdijk, het beoogde converterstation en de overige voorziene energie-infrastructuur in onderlinge samenhang worden onderzocht en betrokken bij de verdere besluitvorming.

5. Gevolgen voor de agrarische bedrijfsvoering

5.1 Algemeen

De voorgenomen ontwikkelingen hebben niet uitsluitend gevolgen voor afzonderlijke percelen of eigendommen van reclamanten, maar raken de bedrijfsvoering als integraal geheel. Het akkerbouwbedrijf van reclamanten is opgebouwd uit een samenhangend stelsel van bedrijfsgebouwen, landbouwgronden, logistieke voorzieningen en infrastructuur. De economische waarde en continuïteit van het bedrijf worden juist bepaald door deze onderlinge samenhang. Om een juist beeld af te geven van de verschillende grondposities is in bijlage 1 een overzichtskaart bijgevoegd.

De bedrijfsvoering is afhankelijk van een efficiënte verkaveling, een goede bereikbaarheid van alle percelen, een betrouwbare waterhuishouding en de mogelijkheid om gedurende het gehele teeltseizoen zonder beperkingen gebruik te maken van moderne landbouwmachines en transportmaterieel. Iedere structurele aantasting van deze samenhang werkt rechtstreeks door in de bedrijfsresultaten en de toekomstbestendigheid van de onderneming.

5.2 Bereikbaarheid en bedrijfslogistiek

De bedrijfslocatie aan [REDACTED] en de aardappelbewaarplaats aan [REDACTED] vormen gezamenlijk het logistieke hart van de onderneming. Gedurende het gehele jaar vinden transportbewegingen plaats tussen de bedrijfsgebouwen, de opslagvoorzieningen en de omliggende landbouwgronden. Tijdens de oogstperiode neemt deze verkeersintensiteit aanzienlijk toe en is een onbelemmerde bereikbaarheid essentieel om de geoogste producten tijdig te kunnen verwerken en opslaan.

Het ontwerpprogramma biedt onvoldoende inzicht in de gevolgen van de aanleg- en beheerwerkzaamheden voor deze logistieke processen. Tijdelijke afsluitingen, werkterreinen, omleidingen of beperkingen in de bereikbaarheid kunnen juist tijdens kritieke perioden van het teeltseizoen leiden tot disproportionele

economische schade. Daarbij dient niet uitsluitend aandacht te worden besteed aan de aanlegfase, maar eveneens aan toekomstige onderhoudswerkzaamheden die gedurende de gehele levensduur van de verbinding kunnen plaatsvinden.

5.3 Samenhang van de landbouwgronden

De eigendommen van reclamanten en de regulier gepachte percelen vormen één functionele agrarische eenheid. Vanuit bedrijfseconomisch oogpunt bestaat geen onderscheid tussen eigendomsgronden en pachtgronden; alle percelen maken onderdeel uit van de bouwplancycclus, de vruchtwisseling en de logistieke inrichting van het bedrijf.

Ruimtelijke ingrepen die leiden tot versnippering van deze agrarische structuur, extra rijafstanden of beperkingen in de onderlinge bereikbaarheid hebben gevolgen die verder reiken dan uitsluitend het perceel waarop de werkzaamheden plaatsvinden. De bedrijfsvoering dient daarom als één integraal systeem te worden beoordeeld en niet als een verzameling afzonderlijke eigendommen.

5.4 Beperkingen voor de bedrijfsontwikkeling

Een agrarische onderneming is voortdurend in ontwikkeling. Investerings in bodemverbetering, mechanisatie, opslagcapaciteit, waterbeheer en verduurzaming worden gedaan met een investeringshorizon van tientallen jaren. De bedrijfsvoering moet daarom niet alleen worden beoordeeld vanuit de huidige situatie, maar eveneens vanuit de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden.

De aanwezigheid van omvangrijke energie-infrastructuur kan leiden tot blijvende beperkingen voor toekomstige uitbreidingen van bedrijfsgebouwen, erfinrichting, waterberging, drainage, erfverhardingen, beplanting en andere agrarische voorzieningen. Daarnaast kan de aanwezigheid van kabelverbindingen leiden tot beperkingen bij toekomstige grondbewerkingen of herinrichting van de percelen.

Het ontwerpprogramma maakt onvoldoende inzichtelijk welke gebruiksbeperkingen gedurende de exploitatieperiode zullen gelden en welke gevolgen deze hebben voor de langetermijnontwikkeling van het bedrijf.

5.5 Bodemgebruik en landbouwkundige exploitatie

Een moderne akkerbouwonderneming is afhankelijk van een optimale bodemstructuur en een zorgvuldig ingericht perceelgebruik. De toepassing van zwaar materieel, diepe grondbewerkingen, drainage, beregening en precisielandbouw vragen om maximale flexibiliteit in het gebruik van de landbouwgronden.

Indien binnen de betrokken percelen kabelverbindingen worden gerealiseerd, bestaat het risico dat deze gebruiksmogelijkheden blijvend worden beperkt al dan niet door het opleggen van zakelijke rechten. Daarbij dient niet alleen te worden gekeken naar de fysieke aanwezigheid van de verbinding zelf, maar eveneens naar de veiligheidszones, onderhoudsstroken en overige gebruiksvoorschriften die gedurende de levensduur van de infrastructuur van toepassing zijn.

Naar de mening van reclamanten zijn deze toekomstige gebruiksbeperkingen onvoldoende onderzocht en gemotiveerd.

5.6 Bedrijfszekerheid en investeringsklimaat

De agrarische sector kenmerkt zich door langjarige investeringen en een grote afhankelijkheid van planologische zekerheid. De onderneming van reclamanten wordt echter reeds gedurende langere tijd geconfronteerd met opeenvolgende ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder de aanwijzing van gronden binnen het gebied van Powerport Moerdijk, de mogelijke realisatie van een converterstation en het onderhavige Programma VAWOZ.

Deze opeenstapeling van ruimtelijke claims leidt ertoe dat investeringsbeslissingen worden uitgesteld of heroverwogen, terwijl juist investeringen in duurzaamheid, bodemkwaliteit, waterbeheer en bedrijfsmodernisering essentieel zijn voor een toekomstbestendige landbouw. De economische gevolgen van deze langdurige onzekerheid worden in het ontwerpprogramma onvoldoende onderkend.

5.7 Bedrijfsopvolging en continuïteit

Bij de beoordeling van de gevolgen dient tevens rekening te worden gehouden met de continuïteit van de onderneming op langere termijn. De waarde van een agrarisch bedrijf wordt niet uitsluitend bepaald door de huidige exploitatie, maar eveneens door de mogelijkheid om het bedrijf in de toekomst voort te zetten, over te dragen of verder te ontwikkelen.

Een stapeling van ruimtelijke beperkingen, gecombineerd met voortdurende onzekerheid over toekomstige ontwikkelingen, kan deze continuïteit wezenlijk onder druk zetten. Dat raakt niet alleen het individuele bedrijfsbelang van reclamanten, maar tevens het bredere maatschappelijke belang van een duurzame en toekomstbestendige voedselproductie.

5.8 Tussenconclusie

Reclamanten zijn van oordeel dat het ontwerpprogramma de gevolgen voor de agrarische bedrijfsvoering onvoldoende integraal beoordeelt. De beoordeling beperkt zich grotendeels tot de fysieke aanleg van de energie-infrastructuur, terwijl de structurele gevolgen voor de exploitatie van het akkerbouwbedrijf, de logistieke samenhang, de ontwikkelingsmogelijkheden en de continuïteit van de onderneming slechts beperkt of in het geheel niet zijn onderzocht.

Reclamanten verzoeken het bevoegd gezag daarom om voorafgaand aan de definitieve besluitvorming een afzonderlijke agrarische effectanalyse op te stellen waarin de volledige bedrijfsvoering als één functionele onderneming wordt beoordeeld. Daarbij dienen niet alleen de directe gevolgen van de aanleg, maar tevens de blijvende gebruikbeperkingen, de economische effecten en de samenloop met de overige energieontwikkelingen in de omgeving integraal te worden betrokken.

6. Bodem, waterhuishouding en drainage

6.1 Algemeen

Voor een akkerbouwbedrijf vormt de bodem het fundament van de onderneming. De kwaliteit van de bodem, de waterhuishouding en de aanwezige drainagevoorzieningen bepalen in belangrijke mate de landbouwkundige gebruikswaarde van de gronden en daarmee de economische continuïteit van het bedrijf. Anders dan bij veel andere vormen van ruimtegebruik is de bodem voor een agrarische onderneming niet slechts een ondergrond, maar het primaire productiemiddel.

De landbouwgronden van reclamanten zijn gedurende vele jaren zorgvuldig ingericht en beheerd. Daarbij is geïnvesteerd in bodemstructuur, organische stof, ontwatering en perceelsinrichting teneinde een duurzaam en hoogwaardig productiepotentieel te realiseren. Deze investeringen vertegenwoordigen niet alleen een aanzienlijke economische waarde, maar vormen tevens de basis voor een klimaatbestendige en toekomstgerichte bedrijfsvoering.

Tegen deze achtergrond achten reclamanten het van groot belang dat de gevolgen van de voorgenomen werkzaamheden voor de bodem en de waterhuishouding integraal en zorgvuldig worden beoordeeld.

6.2 Bodemkwaliteit als duurzaam productiemiddel

De aanleg van ondergrondse energie-infrastructuur brengt onvermijdelijk ingrijpende grondroerende werkzaamheden met zich. Hoewel dergelijke werkzaamheden technisch uitvoerbaar zijn, kan de oorspronkelijke bodemkwaliteit niet zonder meer worden hersteld. In het bijzonder bestaat het risico op verstoring van de natuurlijke bodemopbouw, vermenging van bodemlagen, beschadiging van de bouwvoor en verdichting van de ondergrond door zwaar werkmaterieel.

Deze effecten zijn niet altijd direct zichtbaar, maar kunnen gedurende vele jaren leiden tot een verminderd vochtbergend vermogen, een slechtere beworteling van gewassen, een lagere bewerkbaarheid van de grond en uiteindelijk tot structurele opbrengstderving. Juist deze langetermijneffecten verdienen nadrukkelijk aandacht in de besluitvorming.

Het ontwerpprogramma biedt naar de mening van reclamanten onvoldoende inzicht in de wijze waarop deze landbouwkundige effecten worden voorkomen, gemonitord en – indien noodzakelijk – volledig worden hersteld.

6.3 Waterhuishouding

Een goed functionerende waterhuishouding is van essentieel belang voor de exploitatie van een modern akkerbouwbedrijf. Zowel een te hoge als een te lage grondwaterstand kan leiden tot substantiële schade aan gewassen, een verminderde draagkracht van de bodem en beperkingen bij de uitvoering van landbouwkundige werkzaamheden.

De aanleg van kabelverbindingen kan leiden tot veranderingen in de bodemopbouw en de natuurlijke waterstromen. Door ontgravingen, aanvulling met andere grondsoorten of de aanwezigheid van kabelbedden kunnen infiltratie, afwatering en capillaire werking veranderen. Dergelijke veranderingen kunnen ook buiten het directe tracé gevolgen hebben voor omliggende landbouwgronden.

Reclamanten missen een locatiespecifieke hydrologische analyse waarin deze effecten inzichtelijk worden gemaakt. Evenmin blijkt uit het ontwerpprogramma op welke wijze eventuele wijzigingen in de waterhuishouding gedurende de gebruiksfase worden gemonitord en, indien nodig, gecorrigeerd.

6.4 Drainage

Binnen de onderneming van reclamanten zijn diverse landbouwpercelen voorzien van drainagevoorzieningen die gedurende vele jaren zijn aangelegd en geoptimaliseerd. Deze voorzieningen vormen een essentieel onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering en zijn onmisbaar voor een goede ontwatering van de gronden.

De aanleg van ondergrondse energie-infrastructuur brengt een reëel risico met zich dat bestaande drainage wordt beschadigd of dat de werking daarvan blijvend wordt beïnvloed. Ook wanneer drainage technisch wordt

hersteld, biedt dit niet zonder meer de garantie dat de oorspronkelijke werking volledig wordt teruggebracht. Kleine afwijkingen in afschot, aansluiting of bodemstructuur kunnen reeds leiden tot langdurige verschillen in ontwatering en daarmee tot opbrengstverlies.

Reclamanten verzoeken daarom om voorafgaand aan de werkzaamheden een volledige inventarisatie van alle aanwezige drainagevoorzieningen uit te voeren, inclusief een nauwkeurige inmeting en vastlegging van de bestaande situatie. Daarnaast achten reclamanten het noodzakelijk dat na uitvoering van de werkzaamheden gedurende meerdere jaren wordt gemonitord of de drainage nog overeenkomstig de oorspronkelijke situatie functioneert.

6.5 Bodemherstel en monitoring

Uit de beschikbare stukken blijkt onvoldoende welke kwaliteitsnorm wordt gehanteerd bij het herstel van de landbouwgronden. Naar de mening van reclamanten dient niet uitsluitend te worden uitgegaan van technisch herstel, maar van volledig herstel van de oorspronkelijke landbouwkundige gebruikswaarde.

Daarbij dient vooraf een onafhankelijke nulmeting plaats te vinden van onder meer:

- de bodemopbouw;
- de draagkracht;
- de organische stof;
- de ontwatering;
- de waterhuishouding;
- de landbouwkundige gebruikswaarde.

Het mag duidelijk zijn, hetgeen in deze zienswijze nadrukkelijk aan de orde komt, dat de landbouwgronden van reclamanten van groot belang zijn voor de bedrijfsvoering. Het verlies van gronden dan wel het tijdelijk niet kunnen gebruiken van landbouwgronden heeft grote gevolgen omdat bijvoorbeeld niet ingezaaid kan worden waardoor ook niet geoogst kan worden. Dit heeft niet alleen gevolgen voor het inkomen van reclamanten maar ook voor de kwaliteit van de bodem.

Na afronding van de werkzaamheden dient gedurende meerdere groeiseizoenen te worden gecontroleerd of de oorspronkelijke kwaliteit daadwerkelijk is hersteld. Indien blijkt dat de landbouwkundige kwaliteit achterblijft bij de uitgangssituatie, dient aanvullend herstel plaats te vinden dan wel volledige compensatie te worden geboden.

6.6 Klimaatadaptatie

In de huidige landbouwpraktijk wordt steeds meer geïnvesteerd in klimaatadaptieve maatregelen, zoals verbetering van de bodemstructuur, verhoging van het organische-stofgehalte en optimalisatie van de waterhuishouding. Deze investeringen dragen bij aan een grotere weerbaarheid tegen perioden van droogte en extreme neerslag.

Het ontwerpprogramma maakt onvoldoende inzichtelijk welke gevolgen de voorgenomen werkzaamheden hebben voor deze klimaatadaptieve maatregelen. Reclamanten achten het van belang dat niet alleen de huidige situatie wordt beoordeeld, maar ook de vraag of de landbouwgronden hun klimaatbestendige eigenschappen behouden gedurende de volledige levensduur van de energie-infrastructuur.

6.7 Toekomstige gebruiksbeperkingen

Naast de gevolgen van de aanlegfase dient eveneens aandacht te worden besteed aan de blijvende beperkingen die kunnen voortvloeien uit de aanwezigheid van ondergrondse kabelverbindingen. Hierbij kan worden gedacht aan beperkingen bij diepploegen, het aanbrengen of vervangen van drainage, de aanleg van waterberging, ondergrondse beregeningsvoorzieningen of andere bodemverbeterende maatregelen.

Deze beperkingen raken rechtstreeks de vrijheid van reclamanten om hun landbouwgronden overeenkomstig de eisen van een moderne bedrijfsvoering te beheren en verder te ontwikkelen. Het ontwerpprogramma biedt hierover onvoldoende duidelijkheid.

6.8 Tussenconclusie

Reclamanten zijn van oordeel dat de gevolgen voor bodemkwaliteit, waterhuishouding en drainage in het ontwerpprogramma onvoldoende diepgaand zijn onderzocht. De nadruk ligt voornamelijk op de technische uitvoerbaarheid van de werkzaamheden, terwijl de langjarige landbouwkundige gevolgen voor de betrokken gronden onderbelicht blijven.

Gelet op het duurzame karakter van de agrarische bedrijfsvoering verzoeken reclamanten het bevoegd gezag om voorafgaand aan de definitieve besluitvorming een locatiespecifiek bodem- en hydrologisch onderzoek uit te voeren. Daarbij dienen de bestaande bodemkwaliteit, de waterhuishouding, de drainage en de landbouwkundige gebruikswaarde als uitgangspunt te worden genomen. Tevens verzoeken reclamanten te waarborgen dat de oorspronkelijke kwaliteit van de gronden na uitvoering van de werkzaamheden aantoonbaar wordt hersteld en dat de werking van de drainage en de waterhuishouding gedurende meerdere jaren onafhankelijk wordt gemonitord.

7. Geluid, elektromagnetische velden en woon- en leefklimaat

7.1 Algemeen

De bedrijfswoning van reclamanten vormt een integraal onderdeel van de agrarische onderneming. Anders dan bij reguliere burgerwoningen vinden wonen en werken op dezelfde locatie plaats en zijn beide functies onlosmakelijk met elkaar verbonden. De kwaliteit van het woon- en leefklimaat is daarmee niet alleen van belang voor de bewoners, maar tevens voor een duurzame en doelmatige bedrijfsvoering.

Reclamanten constateren dat de gevolgen van het voorkeursalternatief voor het woon- en leefklimaat slechts beperkt zijn beoordeeld. Daarbij wordt met name gekeken naar de effecten van het afzonderlijke project, terwijl onvoldoende inzicht wordt gegeven in de gezamenlijke gevolgen van de verschillende energieontwikkelingen die zich in dezelfde omgeving voordoen. Naar de mening van reclamanten dient juist deze cumulatieve belasting als uitgangspunt te worden genomen bij de verdere besluitvorming.

7.2 Geluidbelasting tijdens aanleg en gebruik

De aanleg van de ondergrondse verbindingen zal gedurende langere tijd gepaard gaan met omvangrijke grondwerkzaamheden, transportbewegingen en de inzet van zwaar materieel. Hoewel deze werkzaamheden tijdelijk van aard zijn, kunnen zij gedurende meerdere maanden een aanzienlijke belasting vormen voor zowel de bedrijfsvoering als het woon- en leefklimaat.

Daarnaast dient nadrukkelijk aandacht te worden besteed aan de geluidbelasting gedurende de gebruiksfase. Indien in dezelfde omgeving tevens een converterstation, transformatorstation of andere ondersteunende energievoorzieningen worden gerealiseerd, kan sprake zijn van een permanente geluidbelasting als gevolg van transformatoren, ventilatiesystemen, koelinstallaties en overige technische voorzieningen.

Juist deze permanente geluidbronnen kunnen een wezenlijke invloed hebben op het woon- en leefklimaat, in het bijzonder gedurende de avond- en nachtperiode.

Reclamanten constateren dat een integrale akoestische beoordeling van deze gezamenlijke geluidbronnen ontbreekt.

7.3 Laagfrequent geluid

Bij energie-installaties zoals converterstations en transformatorstations kan naast regulier geluid tevens laagfrequent geluid optreden. Hoewel de mate waarin dit voorkomt afhankelijk is van de uiteindelijke technische uitvoering, wordt algemeen erkend dat laagfrequent geluid door omwonenden anders kan worden ervaren dan regulier omgevingsgeluid.

Naar de mening van reclamanten verdient dit aspect bijzondere aandacht, mede omdat de bedrijfswoning zich bevindt in een relatief rustige landelijke omgeving waar achtergrondgeluiden beperkt zijn. Juist in dergelijke gebieden kunnen nieuwe continue geluidbronnen een grotere invloed hebben op de beleving van de leefomgeving.

Reclamanten verzoeken daarom om bij de verdere uitwerking van het project expliciet onderzoek te verrichten naar de mogelijke aanwezigheid van laagfrequent geluid en de cumulatieve geluidbelasting van alle voorziene energievoorzieningen binnen het gebied.

7.4 Elektromagnetische velden

Het ontwerpprogramma biedt naar de mening van reclamanten onvoldoende inzicht in de gevolgen van elektromagnetische velden voor de directe omgeving van de bedrijfswoning en de agrarische bedrijfsbebouwing.

Reclamanten zijn zich ervan bewust dat voor ondergrondse hoogspanningsverbindingen wettelijke normen en beleidskaders gelden. Dat neemt echter niet weg dat bij de beoordeling van het voorkeursalternatief zorgvuldig inzicht dient te worden gegeven in de ligging van de verbindingen ten opzichte van bestaande woningen, bedrijfsgebouwen en andere gevoelige functies.

Daarbij achten reclamanten het van belang dat niet uitsluitend wordt gekeken naar de effecten van één afzonderlijke verbinding, maar eveneens naar de gezamenlijke belasting die kan ontstaan indien meerdere hoogspanningsverbindingen en energievoorzieningen binnen hetzelfde gebied worden gerealiseerd. Een dergelijke integrale beoordeling ontbreekt vooralsnog.

7.5 Woon- en leefklimaat

Het begrip woon- en leefklimaat omvat meer dan uitsluitend de beoordeling van afzonderlijke milieuaspecten. Ook de ruimtelijke kwaliteit, de beleving van het landschap, de mate van rust, de ervaren veiligheid en de planologische zekerheid zijn factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van de leefomgeving.

Reclamanten constateren dat de omgeving van [REDACTED] reeds gedurende langere tijd onderwerp is van verschillende ruimtelijke ontwikkelingen. De aanwijzing van gronden binnen het kader van Powerport, de mogelijke realisatie van een converterstation en de aanleg van nieuwe energieverbindingen leiden gezamenlijk tot een toenemende druk op het woon- en leefklimaat.

Hierdoor ontstaat niet alleen een fysieke belasting van de leefomgeving, maar tevens een voortdurende onzekerheid over toekomstige ontwikkelingen. Deze onzekerheid heeft gevolgen voor de leefbaarheid van het gebied en voor de bereidheid om te investeren in de woning en de agrarische onderneming.

Naar de mening van reclamanten zijn deze kwalitatieve aspecten onvoldoende betrokken bij de beoordeling van het voorkeursalternatief.

7.6 Cumulatieve milieubelasting

Een belangrijk bezwaar van reclamanten betreft het ontbreken van een integrale beoordeling van de gezamenlijke milieubelasting.

De effecten van geluid, verkeer, verlichting, elektromagnetische velden, bouwactiviteiten en overige hinder worden in het ontwerpprogramma grotendeels afzonderlijk beschouwd. Voor bewoners en ondernemers worden deze effecten echter gelijktijdig ervaren. Juist de optelsom van verschillende vormen van hinder bepaalt uiteindelijk of nog sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Reclamanten verzoeken het bevoegd gezag daarom een integrale milieubeoordeling uit te voeren waarin alle bestaande en voorgenomen energieprojecten binnen het gebied gezamenlijk worden betrokken. Alleen op die wijze kan een zorgvuldige afweging plaatsvinden van de daadwerkelijke gevolgen voor de leefomgeving.

7.7 Waarde en gebruik van de bedrijfswoning

De bedrijfswoning vervult binnen de agrarische onderneming een essentiële functie. De nabijheid van de bedrijfsgebouwen en de landbouwgronden is noodzakelijk voor het dagelijkse beheer van de onderneming en maakt integraal onderdeel uit van de agrarische bedrijfsvoering.

Een structurele verslechtering van het woon- en leefklimaat heeft daarom niet alleen gevolgen voor de bewoners, maar beïnvloedt tevens de gebruikswaarde en economische waarde van de onderneming als geheel. Naar de mening van reclamanten dient dit aspect nadrukkelijk te worden betrokken bij de verdere belangenafweging.

7.8 Tussenconclusie

Reclamanten zijn van oordeel dat de gevolgen van het voorkeursalternatief voor geluid, elektromagnetische velden en het woon- en leefklimaat onvoldoende integraal zijn onderzocht. De beoordeling richt zich voornamelijk op de afzonderlijke effecten van het Programma VAWOZ, terwijl de gezamenlijke gevolgen van de verschillende energieontwikkelingen in de omgeving van [REDACTED] buiten beschouwing blijven.

Gelet op de reeds bestaande planologische druk als gevolg van de ontwikkeling van Powerport en de mogelijke realisatie van een converterstation verzoeken reclamanten het bevoegd gezag om voorafgaand aan de definitieve besluitvorming een integrale beoordeling uit te voeren van de totale milieubelasting in het gebied. Daarbij dienen niet alleen de afzonderlijke milieuaspecten, maar juist de samenloop van geluid, elektromagnetische velden, verkeer, verlichting en overige hinder in onderlinge samenhang te worden

beoordeeld. Alleen dan kan worden vastgesteld of voor reclamanten en andere omwonenden nog sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en of de vereiste evenwichtige belangenafweging onder de Omgevingswet daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

8. Flora, fauna en landschap

8.1 Algemeen

De omgeving van [REDACTED] wordt gekenmerkt door een open agrarisch polderlandschap waarin landbouw, natuur en waterbeheer al decennialang in onderlinge samenhang functioneren. De landbouwgronden van reclamanten maken onderdeel uit van dit landschap en vervullen niet uitsluitend een economische functie, maar dragen tevens bij aan de landschappelijke kwaliteit, de biodiversiteit en het functioneren van het landelijke gebied.

Bij de verdere besluitvorming dient daarom niet uitsluitend aandacht te worden besteed aan de technische uitvoerbaarheid van het project, maar eveneens aan de gevolgen voor de ecologische en landschappelijke kwaliteiten van het gebied. Naar de mening van reclamanten worden deze belangen in het ontwerpprogramma nog onvoldoende integraal beoordeeld.

8.2 Flora en fauna

Het agrarisch gebied rondom [REDACTED] biedt leefgebied aan diverse soorten die kenmerkend zijn voor het open polderlandschap. Daarbij moet niet uitsluitend worden gedacht aan wettelijk beschermde soorten, maar eveneens aan de bredere biodiversiteit die afhankelijk is van het agrarische landschap en de aanwezige watergangen, perceelsranden en groenstructuren.

De aanleg van ondergrondse infrastructuur brengt onvermijdelijk verstoring met zich mee door grondwerkzaamheden, bouwverkeer, tijdelijke werkterreinen, geluid, verlichting en een verhoogde menselijke activiteit. Deze verstoringen kunnen gedurende langere tijd gevolgen hebben voor foerageergebieden, broedlocaties en migratieroutes van verschillende diersoorten.

Hoewel dergelijke effecten deels tijdelijk kunnen zijn, ontbreekt naar de mening van reclamanten een voldoende gebiedsgerichte beoordeling van de vraag in hoeverre de gezamenlijke energieontwikkelingen binnen het gebied leiden tot een structurele achteruitgang van de ecologische kwaliteit.

8.3 Cumulatieve ecologische effecten

Reclamanten wijzen erop dat de natuurwaarden in het gebied niet uitsluitend worden beïnvloed door het Programma VAWOZ. De omgeving wordt tevens geconfronteerd met andere ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de energie-infrastructuur, de ontwikkeling van Powerport en de mogelijke realisatie van een converterstation.

Iedere ontwikkeling afzonderlijk leidt mogelijk tot een beperkte aantasting van leefgebieden. De gezamenlijke effecten kunnen echter aanzienlijk groter zijn dan de optelsom van de afzonderlijke projecten. Juist deze cumulatieve effecten op flora, fauna en biodiversiteit worden in het ontwerpprogramma onvoldoende inzichtelijk gemaakt.

Een integrale ecologische beoordeling van alle voorziene ontwikkelingen binnen hetzelfde gebied ontbreekt.

8.4 Landschappelijke kwaliteit

De omgeving van [REDACTED] wordt gekenmerkt door een open en grootschalig agrarisch landschap met lange zichtlijnen, een herkenbare verkavelingsstructuur en een overwegend rustig ruimtelijk beeld. Deze kenmerken vormen een wezenlijk onderdeel van de identiteit van het gebied en dragen bij aan zowel de landschappelijke als de cultuurhistorische kwaliteit.

Hoewel een belangrijk deel van de verbinding ondergronds wordt aangelegd, blijven de ruimtelijke gevolgen niet beperkt tot het ondergrondse tracé. Bovengrondse voorzieningen, tijdelijke werkterreinen, toegangswegen, technische installaties en mogelijke aanvullende energievoorzieningen kunnen gezamenlijk leiden tot een wezenlijke verandering van het karakter van het landschap.

Daarbij dient niet uitsluitend te worden gekeken naar de permanente situatie, maar eveneens naar de langdurige effecten van de aanlegfase en de beheer- en onderhoudswerkzaamheden gedurende de gehele levensduur van de infrastructuur.

8.5 Agrarisch landschap als drager van biodiversiteit

Reclamanten benadrukken dat het agrarisch gebruik van de gronden niet op gespannen voet staat met natuurwaarden, maar daar juist in belangrijke mate aan bijdraagt. Een zorgvuldig beheerd akkerbouwgebied vormt leefgebied voor tal van dier- en plantensoorten en levert tevens een bijdrage aan het behoud van het karakteristieke open landschap.

Het is daarom van belang dat de bestaande agrarische structuur niet uitsluitend wordt beschouwd als beschikbare ruimte voor nieuwe infrastructuur, maar tevens als een waardevol onderdeel van de fysieke leefomgeving dat bescherming verdient. De Omgevingswet verlangt immers een evenwichtige afweging van alle functies binnen een gebied, waaronder ook de landbouwkundige en landschappelijke waarden.

8.6 Herstel en compensatie

Voor zover aantasting van natuur- en landschapswaarden niet kan worden voorkomen, dient duidelijk te zijn op welke wijze deze waarden worden hersteld of gecompenseerd. Daarbij achten reclamanten het van belang dat niet uitsluitend wordt gekeken naar de oppervlakte van natuur die verloren gaat, maar eveneens naar de kwaliteit, samenhang en functionaliteit van de betrokken leefgebieden.

Cook tijdelijke verstoringen gedurende meerdere jaren kunnen leiden tot blijvende veranderingen in de ecologische kwaliteit van het gebied. Deze effecten dienen nadrukkelijk onderdeel uit te maken van de besluitvorming.

8.7 Tussenconclusie

Reclamanten zijn van oordeel dat het ontwerpprogramma onvoldoende inzicht biedt in de gevolgen van het voorkeursalternatief voor flora, fauna en de landschappelijke kwaliteit van het gebied. Met name ontbreekt een integrale beoordeling van de gezamenlijke effecten van de verschillende energieontwikkelingen die zich in dezelfde omgeving voordoen.

Reclamanten verzoeken het bevoegd gezag daarom voorafgaand aan de definitieve besluitvorming een gebiedsgerichte landschappelijke en ecologische analyse uit te voeren waarin niet alleen de afzonderlijke effecten van het Programma VAWOZ worden beoordeeld, maar tevens de cumulatieve gevolgen van de

ontwikkeling van Powerport, het beoogde converterstation en overige energie-infrastructuur. Daarbij dient expliciet aandacht te worden besteed aan het behoud van de landschappelijke kwaliteit, de biodiversiteit en de duurzame agrarische functie van het gebied, zodat een evenwichtige afweging kan plaatsvinden tussen de nationale energieopgave en de bestaande kwaliteiten van het landelijke gebied.

9. Economische gevolgen, waardevermindering en toekomstperspectief

9.1 Algemeen

De voorgenomen ontwikkeling heeft niet uitsluitend ruimtelijke en milieukundige gevolgen, maar raakt eveneens de economische positie van reclamanten. Daarbij gaat het niet alleen om de eventuele directe schade als gevolg van de aanleg van de energie-infrastructuur, maar vooral om de structurele invloed die de opeenstapeling van energieprojecten heeft op de exploitatiemogelijkheden, de investeringsbereidheid en de toekomstige waarde van de onderneming.

Voor een agrarisch bedrijf vormen de bedrijfslocatie, de landbouwgronden en de bedrijfsgebouwen één samenhangend economisch geheel. De economische waarde van deze onderneming wordt niet uitsluitend bepaald door de afzonderlijke objecten, maar door de mogelijkheid om deze duurzaam, doelmatig en zonder onevenredige beperkingen te exploiteren.

9.2 Waardevermindering van de onderneming

De eigendommen van reclamanten bevinden zich binnen een gebied waar zich meerdere grootschalige energieontwikkelingen concentreren. De combinatie van het Programma VAWOZ, de ontwikkeling van Powerport Moerdijk, het mogelijke converterstation en de uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur leidt ertoe dat de omgeving steeds sterker wordt gekenmerkt door planologische en infrastructurele ontwikkelingen.

Deze ontwikkeling kan gevolgen hebben voor de economische waarde van de onderneming als geheel. Niet alleen de landbouwgronden, maar ook de bedrijfswoning, de bedrijfsgebouwen en de aardappelbewaarplaats kunnen hierdoor worden beïnvloed. Potentiële kopers, financiers en bedrijfsopvolgers zullen immers niet uitsluitend kijken naar de fysieke kwaliteit van het bedrijf, maar eveneens naar de planologische situatie, de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden en de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving.

Reclamanten missen in het ontwerpprogramma een beoordeling van deze indirecte economische effecten.

9.3 Investeringszekerheid

Een agrarische onderneming vraagt om investeringen met een lange terugverdientijd. Investeringen in bodemverbetering, drainage, opslagcapaciteit, energievoorzieningen, bedrijfsgebouwen en mechanisatie worden veelal gedaan voor een periode van tientallen jaren.

De opeenvolgende ruimtelijke ontwikkelingen binnen de omgeving van [REDACTED] brengen echter een aanzienlijke mate van onzekerheid met zich mee. Reclamanten bevinden zich reeds binnen het gebied waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten ten behoeve van Powerport van toepassing is. De toevoeging van nieuwe energieprojecten vergroot deze onzekerheid verder.

Hierdoor ontstaat een situatie waarin investeringen worden uitgesteld of achterwege blijven, niet omdat de bedrijfsvoering daartoe aanleiding geeft, maar omdat onvoldoende duidelijkheid bestaat over de toekomstige

gebruiksmogelijkheden van de onderneming. Deze vorm van economische schade manifesteert zich reeds voordat sprake is van daadwerkelijke aanlegwerkzaamheden.

9.4 Bedrijfsontwikkeling

Een gezonde agrarische onderneming ontwikkelt zich voortdurend. Innovatie, schaalvergroting, verduurzaming en aanpassing aan veranderende marktomstandigheden zijn noodzakelijk om de continuïteit van het bedrijf te waarborgen.

De aanwezigheid van omvangrijke energie-infrastructuur kan deze ontwikkeling beperken. Niet alleen door het directe ruimtebeslag, maar ook door veiligheidszones, gebruiksbependingen, onderhoudsstroken en de planologische terughoudendheid die dergelijke voorzieningen met zich brengen. Hierdoor wordt de toekomstige ontwikkelruimte van de onderneming kleiner, terwijl juist die ontwikkelruimte bepalend is voor de economische waarde van een agrarisch bedrijf.

Naar de mening van reclamanten wordt dit aspect in het ontwerpprogramma onvoldoende onderkend.

9.5 Financierbaarheid en bedrijfsopvolging

Voor agrarische ondernemingen zijn continuïteit en financierbaarheid nauw met elkaar verbonden. Banken en andere financiers beoordelen niet alleen de actuele bedrijfsresultaten, maar eveneens de toekomstige exploitatiemogelijkheden van de onderneming.

Langdurige planologische onzekerheid, opeenvolgende ruimtelijke claims en mogelijke beperkingen voor de bedrijfsontwikkeling kunnen invloed hebben op de financierbaarheid van investeringen en daarmee op de economische positie van het bedrijf.

Daarnaast speelt dit aspect een belangrijke rol bij bedrijfsopvolging. De waarde van een agrarische onderneming wordt mede bepaald door de vraag of opvolgende generaties beschikken over voldoende ontwikkelingsruimte om het bedrijf rendabel voort te zetten. Structurele beperkingen als gevolg van een opeenstapeling van energieprojecten kunnen deze toekomstbestendigheid onder druk zetten.

9.6 Indirecte economische schade

Reclamanten merken op dat de economische gevolgen van infrastructurele projecten zich niet beperken tot direct aantoonbare vermogensschade. Ook indirecte effecten, zoals verminderde investeringsbereidheid, vertraging van bedrijfsontwikkelingen, hogere financieringskosten, langere besluitvormingstrajecten en een afnemende aantrekkelijkheid van de bedrijfslocatie kunnen aanzienlijke economische gevolgen hebben.

Deze effecten zijn weliswaar minder eenvoudig te kwantificeren, maar maken wel degelijk onderdeel uit van de totale impact van het project op de onderneming. Naar de mening van reclamanten dienen ook deze aspecten te worden betrokken bij de integrale belangenafweging.

9.7 Volwaardige economische belangenafweging

Reclamanten constateren dat het ontwerpprogramma voornamelijk aandacht besteedt aan de technische en ruimtelijke uitvoerbaarheid van het voorkeursalternatief. Een afzonderlijke analyse van de economische gevolgen voor bestaande agrarische ondernemingen ontbreekt grotendeels.

Gelet op de centrale positie van de landbouw binnen het gebied had het in de rede gelegen om de effecten op de economische vitaliteit van de aanwezige agrarische bedrijven expliciet te onderzoeken. Daarbij had niet alleen aandacht moeten worden besteed aan directe vermogensschade, maar eveneens aan de gevolgen voor bedrijfsontwikkeling, investeringszekerheid, financierbaarheid en bedrijfsopvolging.

Een dergelijke analyse ontbreekt.

9.8 Tussenconclusie

Reclamanten zijn van oordeel dat de economische gevolgen van het voorkeursalternatief onvoldoende zijn onderzocht en gewogen. De besluitvorming richt zich voornamelijk op de fysieke inpassing van de energie-infrastructuur, terwijl de structurele gevolgen voor de economische continuïteit van agrarische ondernemingen grotendeels buiten beschouwing blijven.

Reclamanten verzoeken het bevoegd gezag daarom om voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het programma een integrale economische effectanalyse uit te voeren waarin de gevolgen voor de exploitatie, de investeringszekerheid, de financierbaarheid, de bedrijfsontwikkeling en de waarde van bestaande agrarische ondernemingen worden betrokken. Daarbij dient tevens expliciet aandacht te worden besteed aan de cumulatieve effecten van het Programma VAWCZ, de ontwikkeling van Powerport Moerdijk, het beoogde converterstation en overige energie-infrastructuur, zodat een evenwichtige belangenafweging kan plaatsvinden overeenkomstig de uitgangspunten van de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht.

10. Conclusie en formeel verzoek

10.1 Conclusie

Reclamanten onderschrijven het maatschappelijke belang van de energietransitie en erkennen dat uitbreiding van de nationale energie-infrastructuur noodzakelijk is om de leveringszekerheid en de klimaatdoelstellingen van Nederland te realiseren. Dat algemene belang kan echter niet los worden gezien van de verplichting van de overheid om de gevolgen voor individuele burgers, ondernemers en grondeigenaren zorgvuldig en evenwichtig af te wegen.

Naar de mening van reclamanten voldoet het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWCZ), voor zover betrekking hebbend op het voorkeursalternatief Moerdijk, op essentiële onderdelen nog niet aan deze vereisten. De gevolgen voor de agrarische onderneming van reclamanten zijn onvoldoende onderzocht, terwijl tevens een integrale beoordeling ontbreekt van de gezamenlijke effecten van de verschillende energieontwikkelingen die zich in dezelfde omgeving manifesteren.

De onderneming van reclamanten wordt niet uitsluitend geraakt door het Programma VAWCZ, maar tevens door de ontwikkeling van Powerport Moerdijk, de mogelijke realisatie van een converterstation en de uitbreiding van de landelijke energie-infrastructuur. Juist deze opeenstapeling van ruimtelijke claims bepaalt de feitelijke belasting van de onderneming en het woon- en leefklimaat. De besluitvorming dient daarom plaats te vinden op basis van een integrale gebiedsgerichte afweging, waarin alle relevante ontwikkelingen gezamenlijk worden beschouwd.

Reclamanten constateren dat deze integrale benadering in het ontwerpprogramma vooralsnog ontbreekt. Hierdoor ontstaat het risico dat de ruimtelijke, economische en maatschappelijke gevolgen voor bestaande agrarische ondernemingen worden onderschat en dat de nadelige gevolgen onevenredig op een beperkte groep grondeigenaren en ondernemers worden afgewenteld.

10.2 Formeel verzoek

Gelet op het voorgaande verzoeken reclamanten het bevoegd gezag om:

1. deze zienswijze volledig en kenbaar te betrekken bij de verdere voorbereiding van het definitieve Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee;
2. de gevolgen van het voorkeursalternatief niet uitsluitend projectmatig, maar gebiedsgericht en integraal te beoordelen, waarbij in ieder geval de samenhang met Powerport Moerdijk, het beoogde converterstation en overige voorziene energie-infrastructuur wordt betrokken;
3. een nadere analyse uit te voeren naar de cumulatieve gevolgen voor de agrarische bedrijfsvoering, de bodemkwaliteit, de waterhuishouding, de bereikbaarheid, de economische continuïteit van de onderneming en het woon- en leefklimaat;
4. inzichtelijk te maken welke blijvende gebruiksbeperkingen de voorgenomen energie-infrastructuur met zich brengt voor de eigendommen en de regulier gepachte landbouwgronden van reclamanten;
5. voorafgaand aan een definitieve besluitvorming de effecten op flora, fauna, landschap, geluid, elektromagnetische velden en de totale milieubelasting integraal te beoordelen;
6. expliciet te motiveren op welke wijze de belangen van bestaande agrarische ondernemingen zijn afgewogen ten opzichte van het nationale belang van de energietransitie en waarom de gekozen locatie leidt tot een evenwichtige toedeling van functies aan locaties als bedoeld in de Omgevingswet;
7. bij de verdere besluitvorming de uitgangspunten van zorgvuldigheid, evenredigheid, motivering en rechtszekerheid onverkort toe te passen en daarbij nadrukkelijk rekening te houden met de langjarige gevolgen voor de continuïteit van de onderneming van reclamanten.

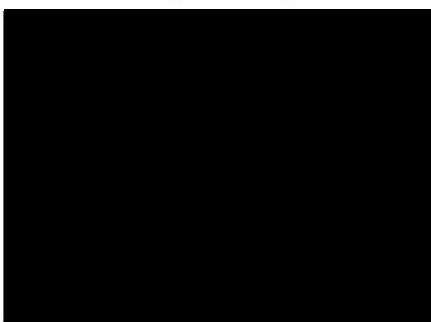
10.3 Slotopmerking

De [REDACTED] exploiteert al jarenlang een toekomstgericht akkerbouwbedrijf dat een wezenlijke bijdrage levert aan de agrarische structuur en de voedselproductie in de gemeente Moerdijk. Reclamanten wensen ook in de toekomst op verantwoorde wijze te blijven ondernemen en erkennen de maatschappelijke opgaven waarvoor Nederland staat. Die opgaven vragen echter om een zorgvuldige ruimtelijke afweging waarin niet uitsluitend het nationale energiebelang centraal staat, maar waarin ook de belangen van bestaande ondernemingen, bewoners en het landelijke gebied op volwaardige wijze worden meegewogen.

De energietransitie mag niet leiden tot een situatie waarin een beperkt gebied en een beperkte groep ondernemers een onevenredig groot aandeel van de nationale opgave draagt, zonder dat de gezamenlijke effecten van alle ruimtelijke ontwikkelingen integraal zijn onderzocht en beoordeeld. Reclamanten verzoeken het bevoegd gezag daarom met klem om de in deze zienswijze aangevoerde argumenten en belangen bij de verdere besluitvorming te betrekken en het voorkeursalternatief uitsluitend vast te stellen indien uit een integrale belangenafweging blijkt dat sprake is van een evenwichtige, zorgvuldig gemotiveerde en maatschappelijk verantwoorde keuze.

Hoogachtend,

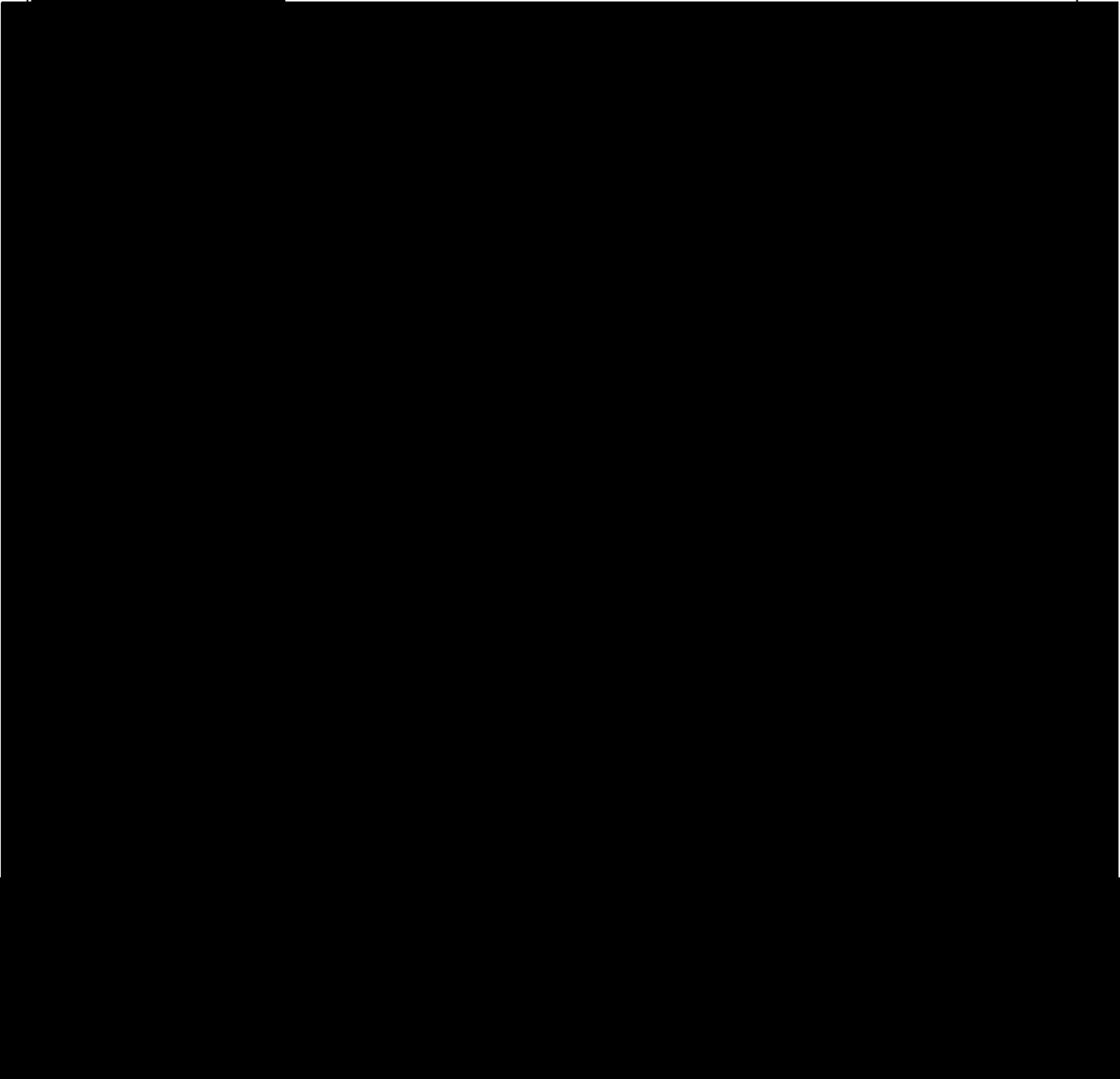
Van Hoven & Comen Rentmeesters

Namens [REDACTED]

Bijlagen: 2

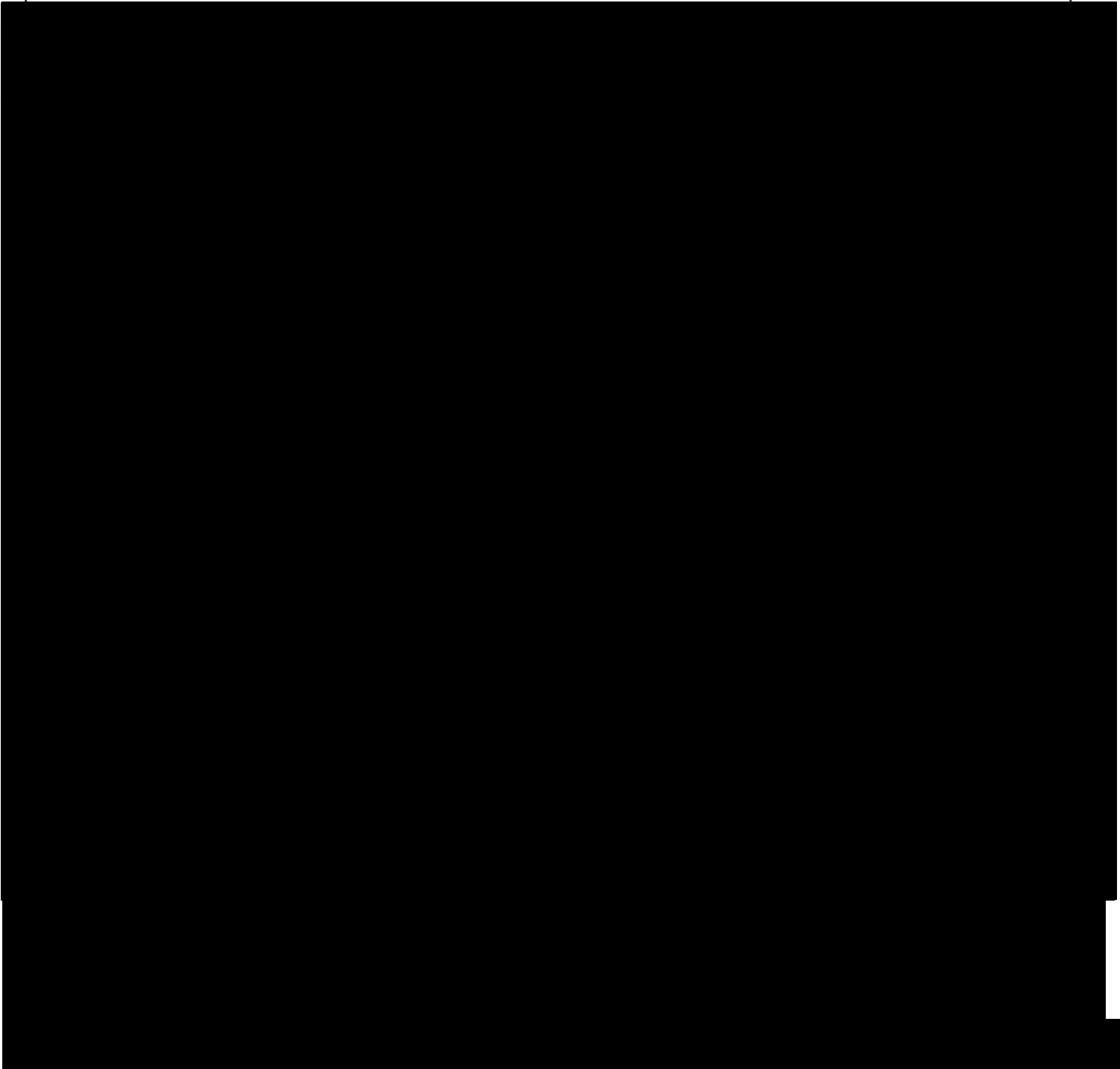
Overzichtskaart eigendommen en pachtgronden
Kadastrale kaart

<p>Auteur: RvL Bedrijf: Van Hoven & Oomen</p>	<p>GeoWeb Copyright © 2024 ESRI Nederland B.V., Sweco Nederland B.V.</p>
<p>Datum: 9 jul 2026 Schaal: 1:24.000</p> <div data-bbox="368 1883 520 2096"><p>NVM</p></div>	<div data-bbox="568 1944 1037 2085"><p>De weergegeven informatie is met zorgvuldigheid samengesteld en onderhouden. NVM is wat de juistheid, volledigheid, en actualiteit van de data betreft echter mede afhankelijk van de bronhouder, en kan daarom niet verantwoordelijk worden gehouden voor enige weergegeven informatie. U kunt geen rechten ontleen aan deze informatie. De NVM en de NVM-leden sluiten iedere aansprakelijkheid uit voor schade, van welke aard dan ook, die verband houdt met het gebruik van NVM Geografische Informatie.</p></div>

percelen:

Overzichtskaart eigendommen en pachtgronden
Kadastrale kaart

Auteur: RvL Bedrijf: van Hoven & Oomen	GeoWeb Copyright © 2024 ESRI Nederland B.V., Sweco Nederland B.V.
Datum: 9 jul 2026 Schaal: 1:12.000	
	De weergegeven informatie is met zorgvuldigheid samengesteld en onderhouden. NVM is wat de juistheid, volledigheid, en actualiteit van de data betreft echter mede afhankelijk van de bronhouder, en kan daarom niet verantwoordelijk worden gehouden voor enige weergegeven informatie. U kunt geen rechten ontleen aan deze informatie. De NVM en de NVM-leden sluiten iedere aansprakelijkheid uit voor schade, van welke aard dan ook, die verband houdt met het gebruik van NVM Geografische Informatie.

Verzonden: 7/1/2026 11:42:43 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Sanderboutlaan
Huisnummer: 21
Postcode: 6181 DN
Woonplaats: Elsloo
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: PPS=-Pipelines

Uw zienswijze/reactie:

U202601124

Geachte,

Wij hebben gezien dat het programma VAWOZ - Ontwerpprogramma ter inzage ligt. Graag wensen wij hierop te reageren met dezelfde zienswijze welke wij ingediend hebben op de ontwikkelingen voor Powerport Moerdijk met kenmerk U202502451 zie bijlagen voor de inhoud van dit document. Dit omdat dit project mogelijk ontoelaatbare beïnvloeding kan veroorzaken op de bestaande ondergrondse infrastructuur in ons eigendom. Eventuele ontwikkelingen dienen voorafgaand duidelijk afgestemd en goedgekeurd te worden om de integriteit van de gelegen buisleiding te waarborgen. Ik verzoek u vriendelijk om rekening te houden met de inhoud van het document U202502454 en verdere afstemming te zoeken met ons. Daarbij ook nog de verwijzing naar de meest recente VELIN voorwaarden.

De brief voor de de inloopbijeenkomst is niet tijdig ontvangen, wij konden derhalve niet deelnemen aan deze bijeenkomst. We zouden het prettig vinden om in het kader van stakeholdersoverleg tijdig betrokken te raken bij uw project.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

109708464_11632721_U202502454__reactie_Powerport_Moerdijk.PDF

Gemeente Moerdijk
Postbus 4
4761 BJ ZEVENBERGEN

09/12/2025

U202502454: Reactie PPS-Pipelines PowerPort Moerdijk PG2025-11548

Geachte heer/mevrouw,

Geachte heer, mevrouw,
Wij danken u voor de kennisgeving betreffende het uitstel van de beslissing van dat de uitbreiding van het haven- en industrieterrein en ruimte voor nieuwe energie-infrastructuur. Het uitstel geldt tot juni 2026.

Betrokkenheid gevaarlijke stoffen buisleiding

Graag zouden wij middels deze brief willen aangeven dat PPS-Pipelines binnen het onderzoeksgebied betrokken is met een buisleiding voor het transport van gevaarlijke stoffen. Verdere afstemming is hierdoor noodzakelijk.

Petrochemical Pipeline Services B.V.
Third Party Affairs

P.O. Box 200
6160 AE Geleen,
Sanderboutlaan 21
6181 DN Elsloo
Netherlands

Trade Register Zuid Limburg nr.
14021389

T +31 (0) 6 10 23 51 70
E Laura.Habets@pps-pipelines.com
I www.pps-pipelines.com

Petrochemical Pipeline Services B.V. is a private limited company, registered in Heerlen, The Netherlands, at the Trade Registry of the Chamber of Commerce for Zuid-Limburg under number 14021389, whose principal office is at Europaboulevard 1, 6135 LD Sittard, The Netherlands

PETROCHEMICAL
PIPELINE
SERVICES

U202502454: Reactie PPS-Pipelines PowerPort Moerdijk PG2025-11548

Op onderstaande luchtfoto ziet u de globale ligging van deze buisleiding.

Naam	Transport van	Belemmeringenstrook
8" PRB	Vloeibare koolwaterstoffen	5 meter aan weerszijde van de leiding

Bestemmingplan - Omgevingsplan

Per 1 januari 2024 is de nieuwe omgevingswet in werking getreden. In de oude wetgeving was de leiding beschermd middels opname in het vigerende bestemmingsplan conform Besluit Externe Veiligheid Buisleidingen (BEVB). Hierin is er een belemmeringenstrook gedefinieerd ter bescherming van de leidingen. Activiteiten binnen deze zone mogen niet uitgevoerd worden zonder goedkeuring van PPS-Pipelines. De gemeente dient de bestemmingsplannen voor 2032 in een omgevingsplan te verwerken, totdat dit gebeurd is, is wettelijk bepaald dat het vigerende bestemmingsplan van toepassing blijft. Ook binnen de nieuwe wetgeving zijn de leidingen bezwaard met een belemmeringenstrook van 5 meter aan weerszijden uit het hart van de buisleiding. Dit betekent dat deze zone zoveel mogelijk vrij dient te blijven van obstakels, zoals bijvoorbeeld gebouwen, kruisingen van leidingen en wegen en maaiveldwijzigingen en werfinrichting et cetera. Activiteiten binnen de

PETROCHEMICAL
PIPELINE
SERVICES

U202502454: Reactie PPS-Pipelines PowerPort Moerdijk PG2025-11548

belemmeringenstrook zijn niet toegestaan. Indien dit onvermijdelijk is, dient u goedkeuring te vragen aan PPS-Pipelines als beheerder van de leidingen. Als bijlage heb ik de algemene Velin-voorwaarden toegevoegd, in deze brochure staat vermeld hoe u om dient te gaan met de gelegen leiding. PPS-Pipelines behoudt zich het recht voor om in sommige gevallen strengere veiligheidseisen te stellen.

Mogelijk ontoelaatbare beïnvloeding

Uw project betreft uitbreidingen op het gebied van energie-infrastructuur, hierdoor is het niet uit te sluiten dat uw project mogelijk van invloed is op de integriteit van onze buisleiding. De invloedsfeer van hoogspanningsverbindingen (ondergronds en bovengronds), ms-cabines/hs-cabines, zonnepanelenparken, batterijenparken, windturbines, laadvoorzieningen voor elektrische voertuigen, en bijbehorende aarding, moffen etc. is vele malen groter dan de belemmeringenstrook van 2 x 5 meter rond de buisleiding. Op basis van geldende regels en normen is het niet toegelaten om ontoelaatbare beïnvloeding te veroorzaken op de bestaande infrastructuur. Er mag geen ontoelaatbare beïnvloeding of veiligheidsrisico ontstaan op onze leidingen. Mogelijk zijn er voor uw activiteiten beïnvloedingsstudies nodig. Op aanvraag verstrekken wij beleidsstukken over de omgang met de buisleiding bij dit type plannen.

Programma Energie Hoofdstructuur

Buiten de PRB-leiding om, zijn de buisleidingen in beheer en of eigendom van PPS-Pipelines, buisleidingen van nationaal belang voor het vervoer over lange afstanden van gevaarlijke stoffen. Hiermee vallen onze leidingen onder de Structuurvisie Buisleidingen (SVB) waarin een strook gereserveerd is voor de aanleg van toekomstige buisleidingen. Dit zodat de aanleg van dit soort leidingen ook in de toekomst niet geblokkeerd wordt.

Het meer recente Programma Energie Hoofdstructuur bouwt verder op de SVB en integreert deze in een breder toekomstgericht kader voor energie en infrastructuur van nationaal belang. Wij vragen u dan ook om rekening te houden met de reserveringsstroken voor toekomstige buisleidingen en rekening te houden met mogelijke beïnvloeding als gevolg van de toekomstige activiteiten voor Powerport Moerdijk.

Overleg over plannen

Graag worden we op de hoogte gehouden van de verdere planvorming. Mochten er naar aanleiding van onze reactie nog vragen zijn, dan horen we het graag en zijn we uiteraard bereid een en ander nader toe te lichten.

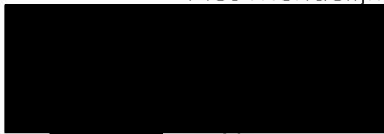

PETROCHEMICAL
PIPELINE
SERVICES

U202502454: Reactie PPS-Pipelines PowerPort Moerdijk PG2025-11548

Zodra er (concept-) plannen beschikbaar zijn ontvangen wij deze graag. Voor het starten van een vooroverleg kunt u een mail sturen naar [REDACTED] [REDACTED] vermeldt hierbij S.V.P. het kenmerk PG2025-11548.

Met vriendelijke groet,

Third Party Affairs

Bijlage: VELIN-voorwaarden

Verzonden: 7/1/2026 1:18:49 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: s [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens: [REDACTED]

Organisatie: [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Onze zienswijze is als bijlage bijgevoegd.

109709964_11633047_2026-07-01-_ZIENSWIJZE_op_Ontwerpprogramma_Vawoz.pdf

Machtiging behorende bij ingediende reactie met als kenmerk 202403984

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

Toestemming aan:

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

hierna gemachtigde, om namens mij een reactie in te dienen betreffende het project:

cNRD Programma VAWOZ 2031-2040

Plaats

:

Datum

: 6 april 2024

Handtekening betrokkene:

Machtiging behorende bij ingediende reactie met als kenmerk 202403984

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

Toestemming aan:

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

hierna gemachtigde, om namens mij een reactie in te dienen betreffende het project:

cnRO Programma VAWOZ 2031-2040

Plaats

Datum : 6 april 2024

Handtekening betrokkene:

Machtiging behorende bij ingediende reactie met als kenmerk 202403984

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

Toestemming aan:

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

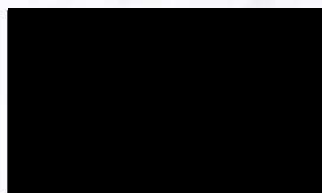
hierna gemachtigde, om namens mij een reactie in te dienen betreffende het project:

cNRD Programma VAWQZ 2031-2040

Plaats :

Datum : 6 april 2024

Handtekening betrokkene:

Machtiging behorende bij ingediende reactie met als kenmerk 202403984

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

Toestemming aan:

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

hierna gemachtigde, om namens mij een reactie in te dienen betreffende het project:

cNRD Programma VAWQZ 2031-2040

Plaats

Datum : 6 april 2024

Handtekening betrokkene:

Betreft: Zienswijze op het Ontwerpprogramma VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind op Zee) en bijbehorende IEA/plan-MER

Ingediend door: [REDACTED],

Datum: 1 juli 2026

Aan: De staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei
p/a Bureau Energieprojecten
Postbus 111
2270 AC Voorburg

Geachte staatssecretaris,

Algemeen

Ondergetekende maakt gebruik van de mogelijkheid om op grond van de Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4 Awb) een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma VAWOZ en de bijbehorende Integrale Effectanalyse/plan-MER, die ter inzage zijn gelegd van 22 mei tot en met 2 juni 2026.[1] Ingevolge artikel 3:15, tweede lid, Awb is eenieder in de gelegenheid gesteld zienswijzen naar voren te brengen.[2]

Aanleiding

In het ontwerp wijst u in Zuid-Holland één voorkeursalternatief aan: Voorkeursalternatief naar Europoort: een 2GW-verbinding die vanaf de Noordzee aan land komt bij Hoek van Holland en vervolgens naar een converterstation op het industrieterrein Europoort of bij bedrijventerrein de Hoekse Baan loopt en daarna aansluit op het toekomstige hoogspanningsstation Europoort.

Aanlandingen van 2GW naar de hoogspanningsstations Wateringen, Bleiswijk en Simonshaven vallen in categorie 2 'overige alternatieven'. Deze opties leggen ruimtelijk en (milieu)technisch een grotere druk op kwetsbare en schaarse open ruimte dan het voorkeursalternatief Europoort.

Daarnaast geeft u aan dat in Zuid-Holland voor aansluiting op hoogspanningsstation Europoort verschillende routes zijn onderzocht:

- Zuidelijke route: via de Haringvlietmonding over land via Voorne-Putten naar Europoort.
- Noordelijke route: via Hoek van Holland over land naar Europoort.

De zuidelijke route loopt deels door of langs kwetsbare natuurgebieden in en rond het Haringvliet en de Voordelta, hierdoor is vergunbaarheid nog onzeker. Er is kans op negatieve effecten op water, bodem en ecologie. Daarnaast kruisen de landroutes over Voorne-Putten veen- en kleigronden met kans op zetting en andere bodemeffecten.

Deze zuidelijke route loopt op nog geen 50- 75 meter vanaf onze woningen. Hierop hebben wij op 3 april 2024 eerder een zienswijze op de concept NRD Programma VAWOZ 2031-2040 ingediend.

U geeft vervolgens aan dat de milieueffecten van de noordelijke route naar verwachting beperkter zijn dan van de zuidelijke route, en omdat de aanleg technisch haalbaar is, is de noordelijke route via Hoek van Holland opgenomen in het voorkeursalternatief. Door de zuidelijke route aan te merken als categorie2, overige alternatieven is de zuidelijke route niet geheel van de baan. Derhalve zijn wij genooddaakt ook op dit Ontwerp een zienswijze in te dienen.

AI

Wegens inzet op de vele juridische procedures waar wij als omwonenden van een legale wietkwekerij mee geconfronteerd worden door aanhoudende geuroverlast hebben wij ons gewend tot het inzetten van AI om onze rechten veilig te stellen en tot deze zienswijze te komen. We hebben niet alles kunnen controleren, maar na het lezen van het AI voorstel voor de zienswijze gaan wij ervan uit dat de meest relevante zaken voor ons zijn beschreven. Anderzijds is het zo, dat wanneer definitief gekozen wordt voor de noordelijke route de beschreven aandachtspunten voor u ook voor dat traject gelden.

Zienswijze

De kern van deze zienswijze betreft de voorgenomen aanleg van een 525 kV gelijkstroom-hoogspanningskabel op circa 75 meter afstand van mijn woning, in samenhang met de voorziene Delta Rijn Corridor (waterstof- en CO₂-leidingen) en de nabijheid van ammoniakopslag en -transport. Ondergetekende betoogt dat het Ontwerpprogramma en het bijbehorende plan-MER op fundamentele punten tekortschieten en niet kunnen dienen als verantwoorde basis voor verdere besluitvorming.

I. JURIDISCH KADER EN ONTVANKELIJKHEID

Het Programma VAWOZ is een vrijwillig programma onder de Omgevingswet.[3] Hoewel het programma zelfbindend is voor het Rijk en geen directe juridische borging kent,[4] vormt het wél het kader voor toekomstige projectbesluiten. Op grond van artikel 16.36, eerste lid, Omgevingswet is een plan-MER vereist wanneer een plan of programma het kader vormt voor te nemen besluiten voor projecten.[5] Het programma is derhalve plan-MER-plichtig. De kwaliteit van dit plan-MER moet voldoen aan de eisen van de SMB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG).

De zienswijzen dienen in de vaststelling te worden betrokken, waarna een Nota van Antwoord wordt opgesteld.[6] Hoewel tegen het vastgestelde programma geen bezwaar of beroep openstaat,[7] is des te meer van belang dat de inhoudelijke gebreken in deze fase worden geadresseerd, nu het programma de grondslag legt voor latere projectbesluiten waartegen wél beroep openstaat.[8]

II. ELEKTROMAGNETISCHE VELDEN EN GEZONDHEID: SCHENDING VOORZORGSBELEID***A. De 0,4 microtesla-norm en toepassing op ondergrondse DC-kabels***

Het Nederlandse voorzorgsbeleid — vastgelegd in de beleidsbrieven van de staatssecretaris van VROM van 3 oktober 2005 en 4 november 2008 — adviseert om zoveel als redelijkerwijs mogelijk te vermijden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een zone waar het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla (µT). De Afdeling bestuursrechtspraak heeft herhaaldelijk geoordeeld dat deze beleidskeuze niet in strijd is met het voorzorgsbeginnsel (ABRvS 29 december 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BO9217).[9]

Cruciaal is dat de Afdeling in 2021 heeft geoordeeld dat dit voorzorgsbeleid ook van toepassing is op ondergrondse kabels: "De Afdeling ziet geen aanleiding om daarover in dit geval anders te oordelen nu het over deze ondergrondse verbinding gaat." [10] Dit oordeel is bevestigd in ABRvS 15 november 2023, ECLI:NL:RVS:2023:4240.[11] Bovendien heeft de Gezondheidsraad in 2018 geadviseerd om het voorzorgsbeleid uit te breiden naar ondergrondse elektriciteitskabels en andere bronnen die oorzaak kunnen zijn van langdurige blootstelling aan magnetische velden uit het hoogspanningsnet.[12]

B. Toepassing op de voorliggende situatie

De voorziene 525 kV gelijkstroomkabel komt op circa 75 meter van mijn woning te liggen. In het plan-MER wordt als beoordelingscriterium voor gevoelige objecten slechts een afstand

van 50 meter gehanteerd.[13] Dit criterium is echter uitsluitend ontwikkeld voor de wisselstroom (AC)-componenten en niet voor de 525 kV gelijkstroomkabels. Het plan-MER biedt geen enkele berekening van de specifieke magneetveldzone van een 525 kV DC-kabel, laat staan bij de specifieke aanlegdiepte en bodemcondities ter plaatse van mijn woning.

De Afdeling heeft in ECLI:NL:RVS:2023:4240 geoordeeld dat het ontbreken van onderzoek naar cumulatieve magnetische velden leidt tot strijd met artikel 3:2 Awb (zorgvuldigheidsbeginsel). In het deskundigenbericht van de STAB is vastgesteld dat in het landelijk beleid geen goedgekeurde rekenmethode voor de gecumuleerde effecten van bovengrondse en ondergrondse hoogspanningsverbindingen is beschreven.[14] Het ontbreken van een dergelijk onderzoek leidde in die zaak tot vernietiging van het bestemmingsplan wegens strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel.[15]

C. Kennisleemte erkend

De IEA erkent zelf dat er kennisleemten bestaan over de effecten van elektromagnetische velden. Omwonenden en gemeenten hebben expliciet zorgen geuit over de gezondheidsrisico's van elektromagnetische velden rondom de ondergrondse kabels, zowel voor omwonenden als voor werknemers die in bedrijven in de buurt van de kabels werken.[16] De IEA geeft ook aan dat waar kabels dicht bij gevoelige objecten komen, zorgen voor magneetvelden in de omgeving kunnen toenemen.[17]

Ik verzoek de staatssecretaris om:

1. Een locatiespecifieke berekening van de magneetveldzone (0,4 μ T-contour) van de 525 kV DC-kabel ter hoogte van mijn woning, conform de RIVM-handreiking;
2. Opname van een harde randvoorwaarde dat de 0,4 μ T-contour niet mag reiken tot gevoelige bestemmingen;
3. Inzichtelijk te maken welke aanlegdiepte wordt gehanteerd en wat het effect daarvan is op de magneetveldsterkte op maaiveldhoogte.

III. ONTOEREIKENDE BEOORDELING CUMULATIEVE EFFECTEN

A. Wettelijke eis

De SMB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG) vereist dat in het milieuraapport de mogelijke aanzienlijke milieueffecten worden bepaald, beschreven en beoordeeld.[18] De MER-richtlijn (Richtlijn 2014/52/EU) schrijft voor dat cumulatieve effecten expliciet moeten worden beschreven, namelijk de cumulatie van effecten met andere bestaande en/of goedgekeurde projecten, waarbij rekening wordt gehouden met alle bestaande milieuproblemen.[19]

B. Delta Rijn Corridor: ontoereikende cumulatiebeoordeling

Het Ontwerpprogramma erkent dat de waterstofroutes naar de Delta Rijn Corridor (DRC) parallel lopen aan, dan wel kruisen met de VAWOZ-kabelroutes. In Zuid-Holland leidt dit tot complexiteit bij het kruisen van de Maasgeul met microtunnels en beperkte ruimte in de kabel- en leidingenstroken op de Maasvlakte.[20] De IEA stelt vast dat het tracéalternatief BLS "niet toekomstvast" is omdat dit tracéalternatief volledig parallel loopt en mogelijk de inpassing van het project DRC belemmert.[21]

Ondanks deze erkende ruimtelijke en veiligheidsconflicten ontbreekt een integrale cumulatieve effectbeoordeling van de 525 kV-kabel in combinatie met de DRC-leidingen. De DC-kabels zijn in december 2024 weliswaar uit de scope van het DRC-project gehaald,[22] maar de fysieke corridors overlappen nog steeds. Het plan-MER had de cumulatieve externe veiligheids-, geluids- en EMV-effecten van deze parallel lopende infrastructuur moeten beoordelen.

C. Ammoniakterminals en extern veiligheidsrisico

In het Sloegebied en op de Maasvlakte worden ammoniakterminals en waterstofproductie voorzien.[23] Elektrolyzers kennen een risicocontour van 200 meter voor brand- en

explosiegevaar.[24] Er bestaat een reëel risico op domino-effecten, waarbij ten gevolge van één incident een tweede incident wordt geïnitieerd.[25]

De cumulatie van een 525 kV-hoogspanningskabel (met de daarbij behorende converterstation-risico's), waterstoftransport via de DRC, én ammoniakopslag/transport in dezelfde corridor, leidt tot een stapeling van risico's die in het plan-MER niet integraal is beoordeeld. De IEA erkent dat voor externe veiligheid de overlap van risico-ruimte en de valafstand van objecten van belang is, en dat in het overlapgebied van brand- en/of explosie-aandachtsgebieden sprake is van een mogelijk risico verhogend scenario.[26]

D. Vereiste: integrale beoordeling

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in ECLI:NL:RVS:2024:5127 geoordeeld over wanneer cumulatieve effecten in een MER moeten worden meegenomen. Ontwikkelingen die zich in een voldoende concreet stadium bevinden, moeten in de milieueffectbeoordeling worden betrokken.[27] De Delta Rijn Corridor bevindt zich in een vergevorderd planstadium (met eigen projectbesluit in voorbereiding). Hetzelfde geldt voor de ammoniakterminals waarvoor reeds afspraken met partijen bestaan. Deze projecten zijn dermate concreet dat hun effecten in het plan-MER hadden moeten worden meegenomen.

Ik verzoek de staatssecretaris om:

1. Een integrale cumulatieve effectbeoordeling van de 525 kV-kabel, de DRC-leidingen (waterstof, CO₂) en de voorziene ammoniakinfrastructuur;
2. Een gecombineerde externe veiligheidsberekening (groepsrisico en plaatsgebonden risico) voor het scenario waarin al deze infrastructuur in dezelfde corridor samenkomt;
3. Een onderzoek naar domino-effecten bij calamiteiten.

IV. SCHENDING ARTIKEL 8 EVRM: RECHT OP RESPECT VOOR PRIVÉLEVEN EN WONING

De aanleg van een 525 kV-kabel op 75 meter van mijn woning raakt direct aan het door artikel 8 EVRM beschermde recht op respect voor het privéleven en de woning. Vaste jurisprudentie van het EHRM vereist dat voor een geslaagd beroep op artikel 8 EVRM sprake dient te zijn van een situatie waarin klagers direct worden geraakt in hun privéleven/huisrecht, en dat de negatieve effecten voldoende ernstig zijn.[28]

In het onderhavige geval is sprake van een nieuwe situatie in de zin van het voorzorgsbeleid. Zolang niet is aangetoond dat mijn woning buiten de 0,4 µT-magneetveldzone valt, is de inmenging in mijn recht op eerbiediging van het privéleven en de woning onvoldoende gerechtvaardigd. Daarbij komen de cumulatieve effecten: de combinatie van elektromagnetische velden, geluidhinder van een converterstation (met richtafstanden tot 580 meter tot geluidgevoelige gebouwen),[29] externe veiligheidsrisico's van ammoniaktransport, en de ruimtelijke druk van de DRC-corridor vormen tezamen een zodanige aantasting van mijn woon- en leefklimaat dat sprake is van een ernstige inmenging in de zin van artikel 8 EVRM.

V. ONTOEREIKENDE PARTICIPATIE

De Provincie Zuid-Holland heeft in haar regioadvies expliciet geconstateerd dat het participatieproces onvoldoende is geweest: "Het proces om tot een regio advies te komen bood onvoldoende mogelijkheden voor een goede participatie. Er was te weinig tijd om belangen en meningen uit de omgeving op tafel te krijgen en mee te nemen in het regio advies."[30]

De korte terinzagetermijn (22 mei – 2 juni 2026) voor een programma van deze omvang en complexiteit — met een hoofdrapport IEA van bijna 300 pagina's en talloze bijlagen — is eveneens onvoldoende om omwonenden in staat te stellen een geïnformeerde zienswijze op te stellen. Artikel 3.17, eerste lid, Omgevingswet vereist dat het programma een beschrijving bevat van onder meer de gevolgen van de ontwikkelingen voor dat onderdeel van de fysieke

leefomgeving[31] — deze beschrijving is voor de specifieke situatie op 75 meter van mijn woning niet geleverd.

VI. KENNISLEEMTEN STAAN IN DE WEG AAN VERANTWOORDE BESLUITVORMING

Het plan-MER erkent zelf diverse kritische kennisleemten:

- Over EMV op zee: de langetermijneffecten van elektromagnetische velden op mariene soorten zoals trekvis zijn nog grotendeels onbekend;[32]
- Over externe veiligheid bij cumulatie: onbekende interferentie tussen koelwaterlozing van elektrolyzers en kerncentrales;[33]
- Over EMV-effecten op land: geen gevalideerde rekenmethodiek voor cumulatieve magnetische velden van boven- en ondergrondse verbindingen.[34]

Artikel 5, tweede lid, SMB-richtlijn schrijft weliswaar voor dat rekening moet worden gehouden met de stand van kennis en beoordelingsmethoden,[35] maar deze kennisleemten ontslaan het bevoegd gezag niet van de verplichting om het voorzorgsbeginsel toe te passen. Integendeel: bij onzekerheid over gezondheidseffecten dient het voorzorgsbeginsel ertoe te leiden dat grotere afstanden worden aangehouden.

VII. CONCLUSIE EN VERZOEKEN

Op grond van het voorgaande concludeer ik dat het Ontwerpprogramma VAWOZ en het bijbehorende plan-MER op fundamentele punten tekortschieten:

1. Het voorzorgsbeleid voor EMV is niet locatiespecifiek uitgewerkt voor 525 kV DC-kabels op 75 meter van woningen;
2. De cumulatieve effectbeoordeling van de 525 kV-kabel in combinatie met de Delta Rijn Corridor en ammoniakinfrastructuur ontbreekt;
3. Artikel 8 EVRM vereist dat de inmenging in het woon- en leefklimaat wordt gerechtvaardigd op basis van adequaat onderzoek, dat niet voorhanden is;
4. Het participatieproces is ontoereikend geweest;
5. Erkende kennisleemten staan in de weg aan verantwoorde besluitvorming.

Ik verzoek de staatssecretaris:

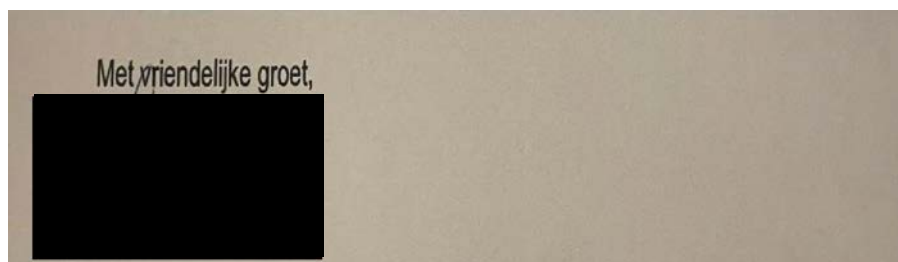
- Het Ontwerpprogramma niet vast te stellen zolang bovengenoemde gebreken niet zijn hersteld;
- Een specifieke magneetveldberekening te laten uitvoeren voor de situatie op 75 meter van mijn woning;
- Een integrale cumulatieve risicobeoordeling te laten uitvoeren voor de combinatie van 525 kV-kabel, DRC en ammoniakinfrastructuur;
- Een grotere minimumafstand tot woningen als harde randvoorwaarde op te nemen in het programma;
- Subsidiair: het voorkeursalternatief zodanig aan te passen dat mijn woning buiten elke risicocontour en magneetveldzone valt.

Namens de bewoners van [REDACTED] en [REDACTED] te [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Adres : [redacted]
Plaats [redacted]
Email [redacted]

* Dit Ontwerpprogramma is een voortzetting op de NRD. De destijds op 6 april 2024 afgegeven machtiging voor de NRD wordt daarop voortgezet op deze zienswijze.

BRONNENLIJST

Wetgeving:

- [2] Artikel 3:15 Algemene wet bestuursrecht (Uniforme openbare voorbereidingsprocedure)
- [5] Artikel 16.36, eerste lid, Omgevingswet (plan-MER-plicht bij kaderstelling voor projecten)
- [18] Artikel 5 Richtlijn 2001/42/EG (SMB-richtlijn) – inhoud milieurapport
- [19] Bijlage IV, punt 5, sub e, Richtlijn 2014/52/EU (MER-richtlijn) – cumulatie van effecten
- [31] Artikel 3.17, eerste lid, sub g, Omgevingswet – inhoud programma
- [35] Artikel 5, tweede lid, Richtlijn 2001/42/EG – stand van kennis en beoordelingsmethoden

Jurisprudentie:

- [9] ABRvS 9 oktober 2013, ECLI:NL:RVS:2013:1457 (voorzorgsbeleid EMV, 0,4 microtesla, beleidsbrieven VROM 2005/2008, art. 8 EVRM)
- [10] ABRvS 18 augustus 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1845 (voorzorgsbeleid ook van toepassing op ondergrondse verbindingen)
- [11] ABRvS 15 november 2023, ECLI:NL:RVS:2023:4240 (voorzorgsbeleid ondergrondse kabels; vernietiging wegens ontbreken cumulatie-onderzoek magneetvelden)
- [14] ABRvS 15 november 2023, ECLI:NL:RVS:2023:4240 (STAB-deskundigenbericht: geen goedgekeurde rekenmethode voor gecumuleerde effecten)
- [15] ABRvS 15 november 2023, ECLI:NL:RVS:2023:4240 (vernietiging bestemmingsplan wegens strijd met art. 3:2 Awb)
- [27] ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:5127 (Valkenhorst; wanneer cumulatieve effecten in MER moeten worden meegenomen)
- [28] ABRvS 9 oktober 2013, ECLI:NL:RVS:2013:1457 (art. 8 EVRM bij hoogspanningsverbindingen; verwijzing naar EHRM Fadeyeva/Rusland)
- [12] Gezondheidsraad, Advies 2018 – aanbeveling uitbreiding voorzorgsbeleid naar ondergrondse kabels en andere bronnen in het hoogspanningsnet

Programma- en MER-documenten:

- [1] Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 18 (terinzagetermijn 22 mei – 2 juni 2026)
- [3] Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 9 (vrijwillig programma onder Omgevingswet)
- [4] Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 88 (geen juridische borging routes en locaties)
- [6] Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 18 (Nota van Antwoord)
- [7] Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 18 (geen bezwaar of beroep tegen programma)
- [8] Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 87 (beroep tegen projectbesluit wel mogelijk)
- [13] Samenvatting plan-MER VAWOZ, p. 16 (beoordelingscriterium 50 m voor magneetvelden AC-route)
- [16] Hoofdrapport IEA VAWOZ (zorgen gezondheidsrisico's EMV ondergrondse kabels)
- [17] Hoofdrapport IEA VAWOZ (zorgen magneetvelden bij gevoelige objecten)
- [20] Hoofdrapport IEA VAWOZ (complexiteit Maasgeul, beperkte ruimte leidingenstroken)
- [21] Hoofdrapport IEA VAWOZ (tracealternatief BLS niet toekomstvast door DRC)
- [22] Hoofdrapport IEA VAWOZ (besluit december 2024: DC-kabels uit scope DRC)
- [23] Hoofdrapport IEA VAWOZ (ammoniakterminal en elektrolyzers Sloegebied)
- [24] Aanvulling Bijlage H – Brugnotities raakvlakprojecten (risicocontour 200 m brand- en explosiegevaar elektrolyzers)
- [25] Aanvulling Bijlage H – Brugnotities raakvlakprojecten (risico op domino-effect)
- [26] Samenvatting plan-MER VAWOZ (overlap risico-ruimte, risico verhogend scenario)

- [29] Hoofdrapport IEA VAWOZ (richtafstand 580 m converterstation tot geluidgevoelige gebouwen)
 - [30] Regioadvies Provincie Zuid-Holland VAWOZ (onvoldoende participatie)
 - [32] Samenvatting plan-MER VAWOZ (kennisleemte EMV mariene soorten)
 - [33] Hoofdrapport IEA VAWOZ (kennisleemte cumulatieve effecten koelwaterlozing)
 - [34] ABRvS 15 november 2023, ECLI:NL:RVS:2023:4240 (geen goedgekeurde rekenmethode cumulatieve magneetvelden)
-

Verzonden: 7/1/2026 1:32:00 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer:

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Buurt en/of bewonersorganisatie

(Mede) namens: de volgende 20 natuurlijke personen:

[REDACTED]

Organisatie: Dorpstafel Moerdijk

Uw zienswijze/reactie:

De zienswijze van Dorpstafel Moerdijk is bijgevoegd, mede inggediend namens 20 natuurlijke personen uit het dorp Moerdijk.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

109710151_11633085_Zienswijze_VAWOZ_Dorpstafel_Moerdijk.pdf

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum:

11/06/2026

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum: 11-6-2026

Handtekening betrokkene:

[REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum: 11-06-2026

Handtekening betrokkene

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum:

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum: 11-06-2026

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum: 11-06-2026

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum: 11-6-2016

Handtekening betrokkene:

[REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum:

11-6-2026

Handtekening betrokkene:

[REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum: 11-06-2026

Handtekening betrokkene: [REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum: 11-06-2026

Handtekening betrokkene: [REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum:

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum: 11-06-2026

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum: 11-6-2026

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene).

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum:

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum: 14.6.2026

Handtekening betrokkene: [REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum:

14-6-26

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum: 14-06-26

Handtekening betrokkene:

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum: 14-06-2026

Handtekening betrokkene: [REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats: [REDACTED]

Datum: 15-06-2026

Handtekening betrokkene [REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Toestemming aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Plaats:

Datum:

Handtekening betrokkene:

Zienswijze Dorpstafel Moerdijk op het Ontwerpprogramma VAWOZ

2 juni 2026

1. Inleiding

Namens de Dorpstafel Moerdijk maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ).

Wij onderschrijven het nationale belang van de energietransitie en erkennen het belang van windenergie op zee als belangrijke duurzame energiebron. Tegelijkertijd stellen wij nadrukkelijk dat deze nationale opgave niet mag en niet kan plaatsvinden ten koste van het voortbestaan, de leefbaarheid en de toekomstbestendigheid van het dorp Moerdijk.

Het dorp Moerdijk bevindt zich reeds onder zware ruimtelijke en milieudruk door de aanwezigheid van industrie, infrastructuur en toekomstige energie-ontwikkelingen. Verdere cumulatie van opgaven zonder duidelijke begrenzing vormt een direct risico voor de leefkwaliteit en het perspectief van het dorp.

2. Kernstandpunt

De Dorpstafel Moerdijk stelt dat:

Het Programma VAWOZ slechts uitvoerbaar is in de regio Moerdijk indien expliciet wordt geborgd dat de leefbaarheid, veiligheid en toekomst van het dorp Moerdijk niet verder onder druk komen te staan, en dat de ruimtelijke dreiging richting het dorp definitief en met duidelijke garanties wordt begrensd.

3. Argumentatie

3.1. Onevenredige ruimtelijke druk en stapeling van opgaven

Het ontwerpprogramma bevestigt dat *“Moerdijk wordt aangewezen als voorkeurslocatie voor een 2GW-aanlanding met bijbehorende converterstations en zware energie-infrastructuur”* (p. 55–58). Daarbij geldt dat:

- de ruimtevraag voor energie-infrastructuur rond Moerdijk zeer groot is (o.a. converterstations, hoogspanningsstations en uitbreidingsruimte voor energievoorzieningen) (p. 10, p. 55–58)
- er sprake is van een breed zoekgebied en substantiële ruimtereserveringen voor energie-ontwikkeling (p. 55–58)
- het gebied grenst aan Natura 2000-gebied en bestaande industrie, met beperkte fysieke ruimte en aandachtspunten rond externe veiligheid (p. 55–58)

Deze ontwikkelingen leiden tot een structurele ruimtelijke druk richting het dorp Moerdijk. Het programma erkent zelf dat de regio te maken heeft met *beperkte ruimte, cumulatie van functies en spanningen tussen infrastructuur, natuur en leefomgeving* (p. 16, p. 22)

De Dorpstafel concludeert dat zonder duidelijke begrenzing de ruimtelijke opgaven feitelijk richting het dorp opschuiven en het dorp steeds verder wordt ingeklemd tussen infrastructuur en industrie. **Dit is onaanvaardbaar.**

3.2. Onzekerheden in het energiesysteem rechtvaardigen terughoudendheid

Het programma VAWOZ onderkent expliciet grote onzekerheden in het toekomstige energiesysteem, zoals;

- mismatch tussen vraag en aanbod van elektriciteit (p. 14, p. 22)
- beperkte transportcapaciteit van het hoogspanningsnet, met name in Noord-Brabant (p. 22–24)
- onzekerheid over de ontwikkeling van industriële vraag naar elektriciteit (p. 22)
- afhankelijkheid van flexibiliteitsoplossingen en toekomstige technologieën (p. 22–23)

Daarnaast geldt dat slechts één 2GW-aanlanding bij Moerdijk systeemtechnisch mogelijk is en verdere uitbreiding afhankelijk is van onzeker toekomstig beleid en vraagontwikkeling (p. 22–24)

Dit betekent dat de noodzaak van extra ruimedruk op Moerdijk onvoldoende zeker en onderbouwd is. Het is daarom bestuurlijk onzorgvuldig om nu een maximale ruimtelijke claim neer te leggen nabij het dorp zonder zekerheid over daadwerkelijke benutting.

3.3. Landelijke verantwoordelijkheid vraagt om spreiding

Het programma stelt zelf dat:

- spreiding van aanlandingen over Nederland de voorkeur heeft boven clustering (p. 23)
- spreiding leidt tot minder druk op het hoogspanningsnet en minder benodigde investeringen (p. 23)

Desondanks wordt in de praktijk opnieuw een aanzienlijk deel van de energie-infrastructuur geconcentreerd in bestaande industrieclusters zoals Moerdijk.

De Dorpstafel stelt dat het huidige voorstel indruist tegen het eigen beleidsprincipe van spreiding en dat de nationale energieopgave eerlijk verdeeld moet worden over Nederland en **niet disproportioneel mag neerslaan in Moerdijk.**

3.4. Relatie met kernenergie versterkt onzekerheid en cumulatie

Het programma maakt duidelijk dat:

- kernenergie en windenergie op zee direct concurreren om dezelfde netcapaciteit (p. 22)
- de locatiekeuze voor kerncentrales invloed heeft op waar aanlanding mogelijk is (p. 13–14)

Daarnaast geldt dat bij realisatie van kerncentrales in bepaalde regio's aanlandmogelijkheden vervallen of beperkt worden (p. 24–25). Dit betekent dat het totale energiesysteem nog sterk in beweging is en niet vastligt.

Voor Moerdijk betekent dit een risico op overdimensionering van infrastructuur of juist een inefficiënte benutting, terwijl de ruimtelijke impact wél permanent is. Daarmee is extra terughoudendheid en fasering noodzakelijk en op zijn plaats.

3.5. Leefbaarheid dorp Moerdijk onder druk

Het programma erkent dat bij de beoordeling expliciet gekeken wordt naar:

- leefomgeving;
- ruimtelijke kwaliteit;
- en cumulatie van effecten (p. 16, p. 19)

Voor Moerdijk zijn een aantal factoren in dat verband extra relevant, te weten:

- nabijheid van zware industrie en infrastructuur
- externe veiligheidsrisico's
- effecten op natuur en waterkwaliteit
- mogelijke effecten zoals elektromagnetische velden (p. 16, p. 55–58)

De Dorpstafel stelt (en deed dit eerder al in een zelf opgestelde leefbaarheidsvisie) dat de huidige situatie al tegen de grens zit van wat aanvaardbaar is voor een leefbaar dorp. Elke verdere toename van druk:

- schaadt de leefomgeving
- ondermijnt toekomstperspectief en woningwaarde
- tast de sociale en ruimtelijke vitaliteit van het dorp aan

4. Conclusie

De Dorpstafel Moerdijk concludeert dat het Ontwerpprogramma VAWOZ in zijn huidige vorm onvoldoende waarborgen bevat voor de bescherming van het dorp Moerdijk.

De combinatie van:

- grote ruimtevraag
- systeemonzekerheden
- gebrekkige spreiding
- samenloop met kernenergie
- en bestaande druk op de leefomgeving

maakt dat het programma zonder aanpassingen niet aanvaardbaar is.

5. Verzoek en voorwaarden

De Dorpstafel Moerdijk verzoekt het bevoegd gezag om het programma aan te passen en de volgende voorwaarden op te nemen:

1. **Begrenzing ruimtelijke impact.** Stel een harde ruimtelijke grens vast richting het dorp Moerdijk en voorkom verdere opschuiving van (energie-)infrastructuur naar het dorp.
2. **Leefbaarheid als harde randvoorwaarde.** Leg vast dat de leefbaarheid van het dorp niet mag verslechteren en hanteer hiervoor meetbare criteria (geluid, veiligheid, afstand, cumulatie).
3. **Geen verdere cumulatie zonder regionale balans.** Beperk aanvullende energie-infrastructuur totdat een evenwichtige landelijke spreiding is gerealiseerd.
4. **Adaptieve en gefaseerde ontwikkeling.** Koppel verdere ontwikkeling aan aantoonbare vraag en netcapaciteit en voorkom over-reservering van ruimte zonder zekerheid.
5. **Integrale afweging met kernenergie.** Maak keuzes voor windaanlanding en kernenergie in samenhang en voorkom dubbeltelling en overbelasting van dezelfde regio.
6. **Structurele betrokkenheid dorp Moerdijk.** Borg de positie van het dorp in het vervolgproces en betrek inwoners en Dorpstafel Moerdijk actief bij verdere planvorming.

6. Tot slot

Dorstafel Moerdijk respecteert de energietransitie, maar werkt niet mee aan ruimtelijke ontwikkelingen ten koste van het voortbestaan van het dorp Moerdijk. Een toekomstbestendig energiesysteem vraagt om een toekomstbestendig en leefbaar dorp Moerdijk.

Hoogachtend,

Dorstafel Moerdijk

Verzonden: 7/1/2026 3:02:44 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Archimedesweg

Huisnummer: 1

Postcode: 2333 CM

Woonplaats: Leiden

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Overheid

(Mede) namens:

Organisatie: Hoogheemraadschap van Rijnland

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage

109711594_11633502_ONDER_EMBARGO_-_zienswijze_ontwerpprogramma_VAWOZ_H7_NH_-_Rijnland_01-07-2026.pdf

Hoogheemraadschap van
Rijnland

uw kenmerk:

uw brief van:

ons kenmerk: 26.067182 / DIG-18835

bijlagen:

Inlichtingen:

doorkiesnummer:

onderwerp:

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Zienswijze ontwerpprogramma
VAWOZ (brief 1/2)

Leiden,

Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ

Betreft: Noord-Holland (Hoofdstuk 7)

A9-Zuid, Houtrakpolder en Vijfhuizen

Geachte heer/mevrouw,

Het Hoogheemraadschap van Rijnland (hierna: Rijnland) waardeert de wijze waarop wij in een vroeg stadium zijn betrokken bij Programma VAWOZ. Wij hebben het proces van totstandkoming van het ontwerpprogramma als constructief en zorgvuldig ervaren, met ruimte voor inhoudelijke inbreng vanuit het waterschap.

De belangrijkste aandachtspunten vanuit Rijnland zijn in dit traject reeds ambtelijk en bestuurlijk ingebracht. Deze zienswijze is dan ook bedoeld om onze eerdere inbreng te ondersteunen en formeel vast te leggen in het kader van de terinzagelegging van het ontwerpprogramma VAWOZ.

Rijnland richt zich in deze zienswijze eerst algemeen op **water en bodem**, daarna specifiek op **A9-Zuid** (voorkeursalternatief) inclusief de **Houtrakpolder** en ook op **Vijfhuizen** (overig alternatief).

In ontwerpprogramma VAWOZ zijn **water en bodem** meegenomen als beoordelingscriteria, maar volgens Rijnland nog onvoldoende als leidend principe toegepast. Voor een robuuste en toekomstbestendige inpassing van energie-infrastructuur moeten waterveiligheid, watersysteem en bodemgesteldheid zwaarder en explicieter sturend worden gemaakt in de verdere besluitvorming. Concreet betekent dit voor nu het volgende:

- Voor de kruising van watergangen en (regionale) waterkeringen acht Rijnland het noodzakelijk dat als harde randvoorwaarde wordt opgenomen dat stabiliteit, functioneren en beheer niet negatief worden beïnvloed en dat toekomstig beheer en onderhoud geborgd blijft.

Archimedesweg 1
Postadres:
Postbus 156
2300 AD Leiden

KvK nr:51137747

telefoon: (071) 30 63 063
telefax: (071) 51 23 916
internet: www.rijnland.nl
e-mail: info@rijnland.net

BTW nr: NL813766928B01

Rijnland streeft naar een transparant
relatiebeheer
met duidelijke regels over belangenverstrengeling
en het aannemen van giften.

Meer weten? Wij verwijzen u graag naar onze
Algemene Voorwaarden.

- Verder wijst Rijnland erop dat de aanleg van energie-infrastructuur kan leiden tot een toename van verhard oppervlak, bijvoorbeeld door de realisatie van converterstations en werkterreinen. Rijnland acht het noodzakelijk dat deze toename volledig wordt gecompenseerd door het realiseren van extra open water, zodat de waterbergingscapaciteit behouden blijft.
- Rijnland verzoekt om in de verdere uitwerking een expliciete integrale afweging te maken waarin waterbelangen (waaronder waterberging, peilbeheer, afvoercapaciteit, grondwaterstromen, zetting en bodemdaling) gelijkwaardig worden meegewogen.

Rijnland vraagt specifiek aandacht voor voorkeursalternatief **A9-Zuid**, vanwege de hoge ruimtedruk en stapeling van functies in het Noordzeekanaalgebied. Toevoeging van energie-infrastructuur vergroot de druk op de beschikbare ruimte en daarmee ook op het functioneren van het watersysteem. Wij zijn verheugd dat de stationslocatie, zoals ook verzocht in het regioadvies, ten oosten van de Machineweg ligt, zodat er geen strijd ontstaat om de ruimte in de **Houtrakpolder**.

Rijnland wijst erop dat in de **Houtrakpolder** bestuurlijk is afgesproken ruimte beschikbaar te houden voor piekwaterberging, zoals vastgelegd in de NOVEX Noordzeekanaalgebied (NZKG). Deze functie is essentieel voor een klimaatbestendig watersysteem. Rijnland verzoekt daarom expliciet te borgen dat kabeltracés en de situering van een converterstation deze reservering niet belemmeren en dat het ruimtebeslag van energie-infrastructuur niet conflicteert met deze waterbergingsfunctie.

Rijnland vraagt ten slotte aandacht voor **Vijfhuizen**, waar het bestaande hoogspanningsstation samenkomt met een kwetsbaar watersysteem. De inpassing van aanvullende infrastructuur brengt hier concrete risico's met zich mee, waaronder verstoring van grondwaterstromen (kwel en wegzijging), beperking van de afvoercapaciteit met verhoogd risico op wateroverlast, en effecten op zetting en bodemdaling in slappe ondergrond. Rijnland verzoekt om expliciet aan te geven hoe met deze risico's rekening wordt gehouden en het functioneren van het watersysteem als randvoorwaarde te hanteren bij de verdere uitwerking.

Rijnland verzoekt bij de verdere uitwerking in ieder geval rekening te houden met:

- inpassing die robuust en toekomstbestendig is;
- inpassing die toekomstige watermaatregelen niet belemmert;
- het gebiedsproces in de Houtrakpolder, waarin ruimte wordt gezocht voor piekwaterberging.

Houd daarnaast ook rekening met Waterschapsverordening de Rijnlandse Keur, waaraan bij vergunningverlening te zijner tijd wordt getoetst. Samengevat betreft dit onder andere:

- borging van stabiliteit en beheer van watergangen en -keringen;
- volledige watercompensatie bij toename van verhard oppervlak;
- geen verslechtering van afvoercapaciteit en waterberging;
- grondwaterstromen niet verstoren, zetting en bodemdaling beperken.

Rijnland verzoekt u bovenstaande aandachtspunten expliciet te betrekken bij de verdere uitwerking van tracés en stationslocaties en deze als randvoorwaardelijk te beschouwen voor een robuuste en toekomstbestendige inrichting van het gebied.

Rijnland vertrouwt erop dat deze aandachtspunten een passende plek krijgen in de verdere uitwerking van het Programma VAWOZ en de daaropvolgende projectprocedures. Wij blijven hierbij graag betrokken om vanuit onze rol als waterbeheerder bij te dragen aan een robuuste, klimaatbestendige en toekomstgerichte inrichting van het gebied, waarin het watersysteem als randvoorwaarde wordt meegenomen.

Met vriendelijke groet,
dijkgraaf en hoogheemraden,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Verzonden: 7/1/2026 3:05:20 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED].

Straat: Archimedesweg

Huisnummer: 1

Postcode: 2333 CM

Woonplaats: Leiden

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Overheid

(Mede) namens:

Organisatie: Hoogheemraadschap van Rijnland

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage

109711649_11633513_ONDER_EMBARGO_-_zienswijze_ontwerpprogramma_VAWOZ_H8_ZH_-
_Rijnland_01-07-2026.pdf

Hoogheemraadschap van
Rijnland

uw kenmerk:

uw brief van:

ons kenmerk: 26.067207 / DIG-18835

bijlagen:

Inlichtingen:

doorkiesnummer:

onderwerp:

Zienswijze ontwerpprogramma
VAWOZ (brief 2/2)

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Leiden, { {esl:Signer1:SigningDate:size(200,20),offset(0,-8)}}

ONDER EMBARGO – Deze zienswijze is onder voorbehoud van bestuurlijke vaststelling. Aan de inhoud kunnen tot het moment van bestuurlijke ondertekening geen rechten worden ontleend. De zienswijze wordt na bestuurlijke vaststelling formeel ingediend.

Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ

Betreft: Zuid-Holland (Hoofdstuk 8)

Noordwijk, Wassenaar, Bleiswijk

Leiden, 1 juli 2026

Geachte heer/mevrouw,

Het Hoogheemraadschap van Rijnland (hierna: Rijnland) waardeert de wijze waarop wij in een vroeg stadium zijn betrokken bij Programma VAWOZ. Wij hebben het proces van totstandkoming van het ontwerpprogramma als constructief en zorgvuldig ervaren, met ruimte voor inhoudelijke inbreng vanuit het waterschap.

De belangrijkste aandachtspunten vanuit Rijnland zijn in dit traject reeds ambtelijk en bestuurlijk ingebracht. Deze zienswijze is dan ook bedoeld om onze eerdere inbreng te onderstrepen en formeel vast te leggen in het kader van de terinzagelegging van het ontwerpprogramma VAWOZ.

Rijnland richt zich in deze zienswijze eerst algemeen op **water en bodem**, daarna specifiek op aanlanding via **Noordwijk en Wassenaar** richting hoogspanningsstation **Bleiswijk** (allen overige alternatieven). N.B. Het voorkeursalternatief Europoort valt buiten Rijnlands werkgebied.

In ontwerpprogramma VAWOZ zijn **water en bodem** meegenomen als beoordelingscriteria, maar volgens Rijnland nog onvoldoende als leidend principe toegepast. Voor een robuuste en toekomstbestendige inpassing van energie-infrastructuur moeten waterveiligheid, watersysteem en bodemgesteldheid zwaarder en explicieter sturend worden gemaakt in de verdere besluitvorming. Concreet betekent dit voor nu het volgende:

Archimedesweg 1
Postadres:
Postbus 156
2300 AD Leiden

KvK nr:51137747

telefoon: (071) 30 63 063
telefax: (071) 51 23 916
internet: www.rijnland.nl
e-mail: info@rijnland.net

BTW nr: NL813766928B01

Rijnland streeft naar een transparant
relatiebeheer
met duidelijke regels over belangenverstrengeling
en het aannemen van giften.

Meer weten? Wij verwijzen u graag naar onze
Algemene Voorwaarden.

- Voor de kruising van watergangen en (regionale) waterkeringen acht Rijnland het noodzakelijk dat als harde randvoorwaarde wordt opgenomen dat stabiliteit, functioneren en beheer niet negatief worden beïnvloed en dat toekomstig beheer en onderhoud geborgd blijft.
- Verder wijst Rijnland erop dat de aanleg van energie-infrastructuur kan leiden tot een toename van verhard oppervlak, bijvoorbeeld door de realisatie van converterstations en werkterreinen. Rijnland acht het noodzakelijk dat deze toename volledig wordt gecompenseerd door het realiseren van extra open water, zodat de waterbergingscapaciteit behouden blijft.
- Rijnland verzoekt om in de verdere uitwerking een expliciete integrale afweging te maken waarin waterbelangen (waaronder waterberging, peilbeheer, afvoercapaciteit, grondwaterstromen, zetting en bodemdaling) gelijkwaardig worden meegewogen.

Rijnland spreekt zijn waardering uit voor de keuze om aanlandingen bij **Noordwijk en Wassenaar** niet als voorkeursalternatief op te nemen. Gezien de kwetsbaarheid van het duingebied en de waterveiligheidsfunctie acht Rijnland deze keuze zorgvuldig en passend. De kustzone en duingebieden zijn van groot belang voor de waterveiligheid en zoetwatervoorziening. Indien in de toekomst opnieuw naar deze locaties wordt gekeken, dient overtuigend te worden aangetoond dat deze functies niet worden aangetast.

Voor **Bleiswijk** vraagt Rijnland aandacht voor de zettingsgevoelige veen- en kleigebieden. Rijnland verzoekt om deze kwetsbare gebieden zo veel mogelijk te vermijden. De inpassing van aanvullende infrastructuur brengt hier concrete risico's met zich mee, waaronder beperking van de afvoercapaciteit met verhoogd risico op wateroverlast en effecten op zetting en bodemdaling in slappe ondergrond. Indien in de toekomst opnieuw naar deze locaties wordt gekeken, dient overtuigend te worden aangetoond dat deze functies niet worden aangetast.

Rijnland verzoekt bij de verdere uitwerking in ieder geval rekening te houden met:

- inpassing die robuust en toekomstbestendig is;
- inpassing die toekomstige watermaatregelen niet belemmert.

Houd daarnaast ook rekening met Waterschapsverordening de Rijnlandse Keur, waaraan bij vergunningverlening te zijner tijd wordt getoetst. Samengevat betreft dit onder andere:

Hoogheemraadschap van
Rijnland

- borging van stabiliteit en beheer van watergangen en -keringen;
- volledige watercompensatie bij toename van verhard oppervlak;
- geen verslechtering van afvoercapaciteit en waterberging;
- grondwaterstromen niet verstoren, zetting en bodemdaling beperken.

Rijnland verzoekt u bovenstaande aandachtspunten expliciet te betrekken bij de verdere uitwerking van tracés en stationslocaties en deze als randvoorwaardelijk te beschouwen voor een robuuste en toekomstbestendige inrichting van het gebied.

Rijnland vertrouwt erop dat deze aandachtspunten een passende plek krijgen in de verdere uitwerking van het Programma VAWOZ en de daaropvolgende projectprocedures. Wij blijven hierbij graag betrokken om vanuit onze rol als waterbeheerder bij te dragen aan een robuuste, klimaatbestendige en toekomstgerichte inrichting van het gebied, waarin het watersysteem als randvoorwaarde wordt meegenomen.

Met vriendelijke groet,
dijkgraaf en hoogheemraden,

{{esl:Signer2:Signature:size(200,50)}}

{{esl:Signer1:Signature:size(200,50)}}

Verzonden: 7/1/2026 3:22:27 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Aandacht voor :

- de gevolgen voor landbouw en grondgebruik
- de bescherming van de natuur & herstel
- de effecten van warmteontwikkeling van de kabel op bodem en grondwater
- een passende compensatie voor de impact op onze omgeving
- het beperken van overlast tijdens de uitvoering

Verzonden: 7/1/2026 3:48:44 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Buurt en/of bewonersorganisatie

(Mede) namens:

Organisatie: Wijkvereniging [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

109712415_11633666_pro-forma-zienswijze_Langeweg_01072026.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

01 juli 2026

Betreft: het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ).

Geachte heer, mevrouw,

Namens de wijkvereniging [REDACTED] maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)..

De wijkvereniging komt op voor de belangen van de inwoners van [REDACTED] en zet zich in voor het behoud van een goede leefomgeving, een vitaal buitengebied en een zorgvuldig ruimtelijk beleid. Wij hebben ernstige bezwaren tegen de voorkeur voor de locatie Krukweg en zijn van mening dat onvoldoende is aangetoond dat deze locatie aanvaardbaar is voor onze leefomgeving.

Krukweg is de locatie die het dichtst bij [REDACTED] ligt en raakt direct het open landschap en het landbouwgebied dat kenmerkend is voor onze omgeving. De keuze voor deze locatie leidt tot aantasting van de landschappelijke kwaliteit, heeft gevolgen voor agrarische gronden en vergroot de ruimtelijke druk op [REDACTED] en omliggende kernen. Voor inwoners van [REDACTED] betekent dit een verdere verschuiving van grootschalige energie-infrastructuur richting het buitengebied ten zuiden van de A17.

Uit de stukken blijkt dat de locatiekeuze van belang is voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de regio en dat deze ontwikkelingen mede zijn betrokken bij de beoordeling van de locaties. Juist daarom vinden wij het onzorgvuldig om nu reeds een voorkeur voor deze locatie uit te spreken, terwijl de bredere afweging van deze toekomstige ontwikkelingen nog niet is afgerond. Zolang hierover geen duidelijkheid bestaat, moet zorgvuldig en overtuigend worden gemotiveerd waarom juist Krukweg maatschappelijk aanvaardbaar zou zijn.

Naar onze mening ontbreekt een voldoende inzichtelijke afweging van de gevolgen voor landbouw, landschap en leefomgeving van [REDACTED] tegenover de technische voordelen die aan Krukweg worden toegeschreven. Een dergelijke belangenafweging is essentieel om te kunnen beoordelen of de locatie daadwerkelijk de meest geschikte keuze is. De wijkvereniging [REDACTED] verzoekt het bevoegd gezag daarom om:

- De voorkeur voor de locatie Krukweg te heroverwegen;
- De gevolgen van de gezamenlijke ruimtelijke effecten van bijbehorende verbindingen, veiligheidszones én toekomstige uitbreidingsmogelijkheden voor het open landschap, landbouwgronden en de leefomgeving van [REDACTED] expliciet en inzichtelijk in beeld te brengen;
- Duidelijk te motiveren waarom Krukweg maatschappelijk aanvaardbaar wordt geacht, mede in relatie tot toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen;
- De belangen van de inwoners van [REDACTED] volwaardig mee te wegen in de verdere besluitvorming.

Zolang deze onderbouwing ontbreekt, achten wij de voorkeur voor Krukweg onvoldoende gemotiveerd en prematuur. Wij verzoeken u deze zienswijze volledig te betrekken bij de verdere beoordeling en besluitvorming rondom het project.

Tot slot ontvang ik graag een ontvangstbevestiging van deze zienswijze te sturen met een schriftelijke bevestiging van de datum waarbinnen ik mijn zienswijze inhoudelijk kan aanvullen.

Met vriendelijke groet,

Wijkvereniging [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Verzonden: 7/1/2026 4:10:27 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Storkstraat

Huisnummer: 24

Postcode: 3833 LB

Woonplaats: Leusden

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Brancheorganisatie

(Mede) namens: mede namens RECRON Zeeuws-Vlaanderen

Organisatie: HISWA-RECRON

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze is toegevoegd in de bijlage

109712811_11633762_20260701_Zienswijze_Aanlanding_windenergie_op_zee_(VAWOZ)-HISWA-RECRON.pdf

Zienswijze - Aanlanding windenergie op zee (VAWOZ)

HISWA-RECRON onderschrijft het belang van de energietransitie en de ontwikkeling van windenergie op zee. Tegelijkertijd vragen wij nadrukkelijk aandacht voor de wijze waarop de aanlanding van windenergie (VAWOZ) wordt uitgevoerd en de gevolgen die de werkzaamheden hebben voor recreatie, toerisme en de leefomgeving in Zeeuws-Vlaanderen.

Namens onze Zeeuws-Vlaamse leden stellen wij ons graag op als sparringpartner gedurende het verdere proces. Wij denken graag mee over een werkbare uitvoering waarbij de impact op ondernemers, inwoners en bezoekers zoveel mogelijk wordt beperkt.

Communicatie en afstemming

Een zorgvuldige en tijdige communicatie is essentieel. Recreatiebedrijven ontvangen gedurende het jaar verschillende doelgroepen, waarbij de informatiebehoefte per seizoen sterk verschilt. Wij verzoeken daarom om een duidelijke communicatieaanpak richting gasten, inwoners, ondernemers, leveranciers en hulpdiensten. Daarbij is het belangrijk dat wijzigingen in de planning, afsluitingen en hinder ruim vooraf bekend zijn, zodat ondernemers hun gasten goed kunnen informeren en waar nodig hun bedrijfsvoering kunnen aanpassen. Ook het voorzien in informatiematerialen is erg waardevol, zorg voor 1 heldere communicatielijn vanuit de project aansturing.

Beperken van hinder op het strand

Het strand vormt één van de belangrijkste recreatieve voorzieningen van Zeeuws-Vlaanderen. Wij vragen daarom om de hinder tijdens de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken. Denk hierbij aan het toepassen van zanddammen of andere maatregelen waarmee werkgebieden veilig kunnen worden afgeschermd, terwijl het strand voor recreanten zoveel mogelijk toegankelijk blijft.

Daarnaast vragen wij nadrukkelijk aandacht voor geluidsoverlast. Het continu achteruitrijsignaal van materieel, het draaien van aggregaten en andere installaties kunnen gedurende langere tijd een eentonige verstoring vormen voor recreanten en verblijfsaccommodaties in de directe omgeving. Wij verzoeken daarom om gebruik te maken van de meest geluidsarme technieken en materieel, en waar mogelijk werkzaamheden met de grootste geluidbelasting buiten de vroege ochtenduren te plannen.

Bereikbaarheid en veiligheid

Wij vragen tevens aandacht voor een goede bereikbaarheid van strandopgangen, recreatiebedrijven en hulpdiensten gedurende de werkzaamheden. Een duidelijke bebording, veilige omleidingen en een goede afstemming met ondernemers dragen bij aan een veilige situatie voor bezoekers en beperken de economische schade voor de recreatiesector.

Compensatie

De aanlanding van windenergie op zee brengt gedurende langere tijd aanzienlijke hinder met zich mee voor de recreatie- en toerismesector in Zeeuws-Vlaanderen. HISWA-RECRON acht het daarom passend dat hier een gebiedsgerichte compensatie tegenover staat.

Wij zien deze compensatie bij voorkeur als een investering in de kwaliteit van de Zeeuws-Vlaamse kust. Denk hierbij aan ontwikkelingen bij Nieuwvliet en Groede of een structurele oplossing voor de zanderosie tussen de haven van Cadzand en Het Zwin, waar het recreatiestrand steeds verder onder druk staat. Vergelijkbare gebiedsgerichte compensaties worden ook bij andere grootschalige projecten toegepast. Wij gaan daarom graag in gesprek over een passende invulling, zodat de regio blijvend profiteert van deze investering.

Samenwerking

HISWA-RECRON blijft graag betrokken bij de verdere uitwerking van de plannen. Door ondernemers tijdig te betrekken kunnen knelpunten vroegtijdig worden gesignaleerd en kunnen praktische oplossingen worden gevonden die zowel de voortgang van het project als de belangen van recreatie, toerisme en de leefomgeving dienen.

Verzonden: 7/1/2026 5:51:57 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Omdat kerncentrales niet of moeilijk in te passen zijn in het Zeeuwse net stel ik voor om deze samen met de Belgen te bouwen in het grensgebied en hier ook een 380 kV koppeling te maken met het Belgische net. België wordt hier ook mee geholpen omdat zij te maken krijgen met een stroomtekort.

Een interconnector is dan wel toegestaan omdat er stroom van kernenergie en wind op zee kan worden uitgewisseld. Tevens kan het 380 kV station nabij Terneuzen hierop worden aangesloten en hoeft er geen peperdure tunnel door de Schelde te worden aangelegd. We moeten meer internationaal gaan denken en handelen!

Verzonden: 7/1/2026 7:23:08 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Postbus

Huisnummer: 8016

Postcode: 4330 EA

Woonplaats: Middelburg

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als:

(Mede) namens:

Organisatie: Veiligheidsregio Zeeland

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Programma VAWOZ
 Postbus 111
 9200 AC Drachten

Onderwerp: Zienswijze Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee
 (VAWOZ)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dienen wij een zienswijze in op het Ontwerpprogramma VAWOZ, in het bijzonder ten aanzien van het voorkeursalternatief voor Zeeland, zoals beschreven in paragraaf 10.5 (Zeeuws-Vlaanderen).

Wij onderschrijven het belang van de energietransitie en de aanlanding van windenergie op zee. Wij hebben geen opmerkingen op het door u voorgestelde tracé binnen Zeeuws-Vlaanderen. Graag willen wij wel aandacht vragen voor twee essentiële aspecten die, vanuit het oogpunt van waterveiligheid en robuuste ruimtelijke inrichting, nadrukkelijk moeten worden geborgd in het vervolg.

1. Voldoende aandacht voor het passeren van de primaire en regionale waterkering

In het voorkeursalternatief wordt een primaire en regionale waterkeringen gepasseerd. Gezien het cruciale belang van deze keringen voor de bescherming tegen overstromingen, is het noodzakelijk dat:

- het ontwerp, de aanleg en het beheer van de kabeltracés de structurele integriteit en faalveiligheid van de primaire en regionale waterkering niet nadelig beïnvloeden;
- expliciet wordt aangetoond dat er geen toename is van risico's op erosie, piping, zetting of aantasting van de waterkerende functie;
- reeds in deze fase duidelijker wordt gemaakt hoe risicobeheersing, monitoring en beheerafspraken worden ingericht;
- het principe "water en bodem sturend" consequent en aantoonbaar wordt toegepast in de uitwerking.

Wij verzoeken u om in het definitieve programma expliciet op te nemen dat deze aspecten leidend zijn bij de verdere uitwerking en dat hierover bindende randvoorwaarden worden gesteld.

2. Locatiekeuze converterstation buiten overstroombaar gebied

Voor de realisatie van het converterstation wordt momenteel gezocht binnen een zoekgebied nabij Zeeuws-Vlaanderen. Wij achten het van groot belang dat:

- de uiteindelijke locatie wordt gekozen op een plek die bij een (extreme) dijkdoorbraak of overstromingsscenario niet onder water komt te staan;

- Crisisbeheersing en rampbestrijding
- Risicobeheersing
- Brandweezorg
- Geneeskundige Hulverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

Datum:

24 juni 2026

Inlichtingen:

[Redacted]

Tel.:

[Redacted]

E-mail:

[Redacted]

Ons kenmerk:

Z2026-00001775/

D2026-00012901

Uw kenmerk:

Blad:

1 van 2

Aantal bijlagen:

Adres:

Postbus 8016

4330 EA Middelburg

Segeerssingel 10

4337 LG Middelburg

info@vrz.nl 080 van 704

- het converterstation onderdeel vormt van een klimaatrobuuste en toekomstbestendige energie-infrastructuur;
- vitale energie-infrastructuur niet wordt gesitueerd in gebieden met een significant overstromingsrisico, of dat minimaal aantoonbaar wordt gemaakt dat dit risico acceptabel en beheerst is.

Gezien het strategisch belang van het converterstation voor de nationale energievoorziening, is uitval als gevolg van overstroming maatschappelijk onacceptabel. Daarom verzoeken wij om in het programma expliciet vast te leggen dat overstromingsrisico's een zwaarwegend criterium vormen bij de locatiekeuze, en dat bij voorkeur gekozen wordt voor een fysiek hooggelegen of goed beschermde locatie.

Wij verzoeken u bovenstaande punten nadrukkelijk mee te nemen bij de verdere besluitvorming en uitwerking van het voorkeursalternatief voor Zeeland. Met deze aanvullingen kan het programma beter aansluiten bij de uitgangspunten van waterveiligheid, ruimtelijke kwaliteit en een robuust energiesysteem.

Vragen

Voor eventuele toelichting of informatie verwijzen wij u naar de heer [REDACTED], afdeling [REDACTED].

Het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Zeeland,
namens dezen,

[REDACTED]
voor deze,

Verzonden: 7/1/2026 7:32:18 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze op het Ontwerpprogramma VAWOZ – Voorkeurslocatie converterstation Krukweg (Moerdijk)

Geachte minister,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), voor zover daarin de voorkeurslocatie ****Krukweg**** is aangewezen voor de realisatie van een converterstation.

Ik verzoek u deze locatie niet als voorkeurslocatie vast te stellen en de locatiekeuze te heroverwegen.

Naar mijn mening zijn de negatieve gevolgen voor de leefomgeving, natuur en het landschap onvoldoende onderzocht en onvoldoende meegewogen. Daarnaast ontbreekt een overtuigende onderbouwing waarom juist deze locatie de voorkeur verdient boven alternatieven.

1. Onevenredige aantasting van het landschap

Het converterstation zal een zeer groot ruimtebeslag hebben en leidt tot een blijvende aantasting van het open landschap rond de Krukweg.

De schaal van het complex past niet binnen het karakter van het gebied en zal de ruimtelijke kwaliteit en de landschappelijke beleving blijvend verminderen.

Ik verzoek u inzichtelijk te maken waarom deze aantasting aanvaardbaar wordt geacht en op welke wijze minder belastende alternatieven zijn onderzocht.

2. Gevolgen voor het woon- en leefklimaat

De voorkeurslocatie ligt in de nabijheid van onze woningen. Een converterstation produceert permanent geluid afkomstig van transformatoren, koelinstallaties en andere technische installaties.

Ook wanneer wordt voldaan aan wettelijke geluidsnormen kan sprake zijn van ernstige hinder en aantasting van het woon- en leefklimaat.

Ik verzoek om een nadere beoordeling van de cumulatieve effecten van geluid, verkeer, verlichting en de voortdurende aanwezigheid van een grootschalig industrieel complex in een overwegend landelijke omgeving.

3. Gezondheid en het voorzorgsbeginsel

Ik maak mij zorgen over de mogelijke effecten van elektromagnetische velden op de gezondheid van ons als omwonenden en onze huisdieren.

Hoewel niet alle langetermijneffecten wetenschappelijk vaststaan, betekent dit niet dat risico's kunnen worden uitgesloten.

Juist bij wetenschappelijke onzekerheid dient het voorzorgsbeginsel te worden toegepast.

Ik verzoek daarom om aanvullend onafhankelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidseffecten en om een zorgvuldige afweging van de afstand tussen het converterstation en woningen.

4. Elektromagnetische velden

Het is onvoldoende duidelijk welke elektromagnetische veldsterkten rondom het converterstation zullen optreden en hoe deze zich verhouden tot woningen, agrarische bedrijven en recreatieve functies.

Ik verzoek om volledige transparantie over de verwachte veldsterkten, de gehanteerde uitgangspunten, de veiligheidsmarges en de wijze waarop gedurende de gehele gebruiksperiode monitoring zal plaatsvinden.

5. Natuur, biodiversiteit, flora en fauna

Het gebied rond de Krukweg vervult een belangrijke functie voor verschillende plant- en diersoorten.

De aanleg en exploitatie van een converterstation kunnen leiden tot verlies van leefgebied, verstoring van soorten en verdere afname van biodiversiteit.

Ik verzoek om een volledige ecologische beoordeling waarin niet alleen de wettelijke bescherming van soorten wordt betrokken, maar ook de bredere effecten op biodiversiteit en de kwaliteit van het landschap.

6. Ecologische verbindingzones

Indien het project invloed heeft op ecologische verbindingzones of gebieden die een verbindende functie vervullen tussen natuurgebieden, dient dit nadrukkelijk in de besluitvorming te worden betrokken.

Versnippering van leefgebieden staat haaks op het streven naar versterking van natuur en biodiversiteit.

Ik verzoek daarom de gevolgen voor ecologische verbindingen uitgebreider te onderzoeken en waar nodig alternatieve locaties te kiezen.

7. Onvoldoende onderzoek naar alternatieven

Uit de beschikbare stukken blijkt dat meerdere zoekgebieden en combinaties mogelijk zijn.

Juist daarom is een zeer zorgvuldige vergelijking noodzakelijk van de effecten op landschap, natuur, gezondheid, leefomgeving en toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

Ik ben van mening dat onvoldoende inzichtelijk is gemaakt waarom de locatie Krukweg de voorkeur krijgt boven locaties met minder maatschappelijke en ecologische gevolgen.

8. Integrale belangenafweging

De keuze voor een voorkeurslocatie dient niet uitsluitend gebaseerd te zijn op technische, economische of nettechnische aspecten. Ook de kwaliteit van de leefomgeving, gezondheid, natuur, biodiversiteit en landschappelijke waarden behoren zwaar te wegen.

Ik verzoek u daarom de integrale belangenafweging opnieuw uit te voeren en daarbij de belangen van omwonenden en de kwaliteit van het gebied nadrukkelijker te betrekken.

Conclusie:

Ik concludeer dat de aanwijzing van de Krukweg als voorkeurslocatie onvoldoende is onderbouwd.

De gevolgen voor landschap, gezondheid, geluid, elektromagnetische velden, natuur, biodiversiteit, flora en fauna en ecologische verbindingen zijn naar mijn mening onvoldoende onderzocht of onvoldoende meegewogen.

Ik verzoek u daarom:

- * de voorkeurslocatie Krukweg niet vast te stellen;
- * alternatieve locaties opnieuw en gelijkwaardig te beoordelen;

* aanvullend onafhankelijk onderzoek uit te voeren naar gezondheid, elektromagnetische velden, geluid en natuur;

* de belangen van omwonenden, landschap en biodiversiteit zwaarder te laten meewegen bij de definitieve besluitvorming.

Ik verzoek u deze zienswijze volledig te betrekken bij de vaststelling van het definitieve Programma VAWOZ.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

[Redacted address]

Verzonden: 7/1/2026 8:53:26 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Maatschappelijke organisatie

(Mede) namens:

Organisatie: Stichting De Hooge Weide

Uw zienswijze/reactie:

Samengevatte zienswijze, onze zienswijze staat volledig beschreven in het bijgevoegde document:

Wij vragen de Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei:

1. Routeopties 2a en 2b bij de vaststelling van het programma niet op te nemen; de verdere uitwerking te richten op routeopties 1a of 1b, die de kwetsbare binnenduinrand en onze percelen mijden;
2. Als een route door ons terrein toch onvermijdelijk wordt geacht: uitsluitend een doorgaande gestuurde boring toe te staan waarbij het werkterrein buiten onze percelen blijft, de percelen worden over ongeveer 900 meter doorkruist, ruim binnen de technische grens van één boring. Open graafwerk en tussentijds opkomen binnen het NNN-terrein zijn uitgesloten;
3. Werkzaamheden buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) te plannen en andere ecologisch gevoelige periodes apart te beoordelen;
4. Bij werkzaamheden in ons terrein een ecologisch werkplan met begeleiding en herstelplan als harde eis in het projectbesluit op te nemen, en ons als terreinbeheerder daarin te betrekken;
5. Een projectbesluit inclusief de beperkingen voor natuur & beheer van de kabelzone en compensatie van deze eventuele schade;
6. De cumulatieve effecten van VAWOZ, N203 en PHS op ons NNN-terrein expliciet te beoordelen in de IEA/plan-MER;
7. Bevestigen dat u bij wezenlijke wijzigingen van het programma als gevolg van besluiten over 380kV-NNHN een nieuwe inspraakmogelijkheid biedt vóór vaststelling.

Onze zienswijze staat volledig beschreven in het bijgevoegde document.

109719811_11634429_20260701_Zienswijze_stichting_De_Hooge_Weide.pdf

De Hooge Weide

Castricum, 1 juli 2026

Betreft: **Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ voorkeursalternatief A9-Zuid, routeoptie 2a**

Geachte Minister en Staatssecretaris,

Stichting De Hooge Weide beheert 118 hectare aaneengesloten natuur in de polder tussen Bakkum, Limmen, Castricum, Uitgeest en Heemskerk. Routeoptie 2a voor het voorkeursalternatief A9-Zuid loopt recht door ons terrein. Wij dienen daarom deze zienswijze in.

Wij begrijpen dat de energietransitie vraagt om nieuwe infrastructuur. Maar de keuze voor een tracé door kwetsbaar NNN-gebied, terwijl er alternatieven bestaan die langs industrieel terrein lopen, vinden wij niet te rechtvaardigen. Dat is de kern van onze zienswijze.

Deze zienswijze is mede ondertekend door de vogelwerkgroep Midden-Kennemerland.

1. Wie wij zijn

Stichting De Hooge Weide is een particuliere stichting, opgericht in 1992, met ANBI-status. Wij bezitten en beheren 118 hectare aaneengesloten natuur: weidevogel- en botanische terreinen. Wij investeren al decennia in de kwaliteit van ons gebied en werken actief aan uitbreiding.

Wij staan niet principieel afwijzend tegenover de energietransitie en de bijbehorende infrastructuur. Echter nog maar onlangs zijn we gedwongen om natuurgrond af te staan voor een goederenspoor voor Tata goederentreinen. Het is zeer wrang dat nu opnieuw onze natuur als uitwijkoptie wordt beschouwd in het geval dat industrie niet mee werkt.

2. Routeoptie 2a en ons terrein

Routeoptie 2a landt zuidelijk van Egmond aan Zee aan en loopt via de binnenduinrand, langs polders en dijken tussen Egmond-Binnen en de N513/N203, naar de buisleidingenstrook van Gasunie en vervolgens de A9 (Ontwerpprogramma, p. 49). Dit tracé snijdt dwars door het NNN-terrein van onze stichting.

Dit terrein heeft niet alleen hoge ecologische waarden, maar maakt ook deel uit van het OerIJ-landschap: een van de meest karakteristieke cultuurhistorisch-landschappelijke structuren van Noord-Holland.

Het ontwerpprogramma constateert zelf: "in de binnenduinrand liggen diverse waardevolle natuur- en vogelweidegebieden met hoge natuurwaarden" en "omgevingspartijen hebben gevraagd deze gebieden met hoge natuurwaarden te vermijden" (p. 49). Wij onderschrijven dat volledig en werken het hieronder uit.

3. Onze zienswijze

3.1 Routeopties 2a moet van tafel

Voor het voorkeursalternatief A9-Zuid zijn vier routeopties onderzocht: routeopties 1a en 1b lopen via de aanlanding bij Velsen-Noord- Heemskerk en over of langs industrieel en haven terrein. Routeopties 2a en 2b lopen via Egmond aan Zee door de binnenduinrand. De keuze tussen aanleg door NNN-natuur en aanleg langs een industrieel gebied is in onze ogen geen moeilijke keuze. Wij verzoeken u bij de vaststelling van het programma routeoptie 2a (door ons terrein) niet op te nemen.

Het provinciaal beleid van Noord-Holland kent voor het NNN een 'nee, tenzij'-beginsel: ingrepen in NNN zijn alleen toegestaan als er aantoonbaar geen alternatieven zijn én de schade volledig wordt gecompenseerd. Aan de eerste voorwaarde is hier niet voldaan zolang routeopties 1a en 1b onvoldoende zijn onderzocht als alternatief voor de binnenduinrand.

Wij wijzen ook op de ecologische corridor die routeoptie 2a doorsnijdt. De route kruist bij aanlanding al het Natura 2000-gebied Noord-Hollands Duinreservaat (p. 49). Na het kruisen van de duinen loopt het tracé door de binnenduinrand die de ecologische verbinding vormt tussen dat Natura 2000-gebied en het polderlandschap van onze stichting. Verstoring van deze corridor tast niet alleen ons terrein aan, maar de ecologische samenhang van het gehele gebied.

3.2 Als het dan toch in ons terrein: gestuurde boring, geen graafwerk

Mocht na zorgvuldig onderzoek toch blijken dat een route door of langs onze percelen onvermijdelijk is, dan verwachten wij dat alles in het werk wordt gesteld om de schade zo klein mogelijk te maken.

Routeoptie 2a doorkruist onze percelen over een afstand van ongeveer 900 meter. Dat is ruim binnen de technische grens van wat met één doorgaande gestuurde boring uitvoerbaar is (ongeveer 1.400 meter). Een doorgaande boring betekent dat het werkterrein buiten onze percelen blijft: er hoeft niet halverwege het natuurgebied te worden opgestart of afgesloten, er is geen open graafwerk en er is geen tussentijdse verstoring van het maaiveld. Wij eisen dat dit als harde voorwaarde in het projectbesluit wordt vastgelegd.

Wij wijzen erop dat TenneT bij kruisingen van snelwegen, spoorlijnen en waterwegen al standaard kiest voor gestuurde boringen. Wij zien geen reden waarom aaneengesloten NNN-natuur minder bescherming verdient dan asfalt en beton.

3.3 Ecologische kwetsbaarheid van het terrein

Het terrein van Stichting De Hooge Weide is leefgebied voor soorten die wettelijke bescherming genieten onder de Wet natuurbescherming, waaronder grutto, tureluur, watersnip, slobbeend en kievit. Dit zijn soorten van de rode lijst die afhankelijk zijn van open, vochtig weidelandschap met een specifiek waterpeil. Minstens zo belangrijk is de botanische waarde van het betreffende terreindeel. Door de Provincie gekwalificeerd als Vochtig Hooiland (N10.02) en erg kwetsbaar voor verdroging als de grondwaterstand wordt verlaagd bij de eventuele werkzaamheden in verband met de boring van de leidingen.

Het terrein heeft een zandondergrond op geringe diepte. Zand droogt snel uit zodra het grondwaterpeil daalt. Het grondwaterpeil wordt kunstmatig op niveau gehouden via het slotennetwerk en peilbeheer. Verstoring van dit systeem leidt tot snelle en moeilijk te herstellen uitdroging van de bovenste bodemlaag. Weidevogels zijn afhankelijk van een zachte, prikbare bovenlaag voor voedselzoekgedrag, een te droge of verdichte toplaag maakt het terrein als foerageergebied ongeschikt.

3.4 Werkzaamheden buiten ecologisch gevoelige periodes

Ons terrein herbergt broedvogels van de rode lijst en is leefgebied voor weidevogels, overwinterende watervogels en doortrekkers. De volgende beperkingen zijn vanzelfsprekend en dienen zonder uitzondering te gelden:

- Geen werkzaamheden in of aangrenzend aan het NNN-terrein tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli);
- Een afzonderlijke beoordeling van andere ecologisch gevoelige periodes (overwinteringsseizoen, doortrek);
- Vastlegging van al deze beperkingen in een verplicht ecologisch werkplan, op te stellen vóór aanvang van de werkzaamheden.

3.5 Zorgvuldige ecologische aanpak

Wij beheren onze terreinen zorgvuldig met professionele ecologische begeleiding. Daarom vragen wij de volgende maatregelen als harde voorwaarden op te nemen in het projectbesluit:

- ecologisch werkplan opgesteld door een onafhankelijk ecologisch adviesbureau, vóór aanvang van de werkzaamheden;
- ecologische begeleiding gedurende alle fases van de aanleg;
- minimalisering van het bouwterrein en de aan- en afvoerroutes;
- herstelplan voor bodem, waterhuishouding, botanische samenstelling en vegetatiestructuur na afronding.
- Herstel volgens plan.

Het ontwerpprogramma kondigt vervolgonderzoek aan naar ecologische effecten (p. 49). Wij verwachten daarin als terreinbeheerder actief betrokken te worden bij aanleg door ons terrein.

3.6 Compensatie van de kabelzone

De aanwezigheid van een ondergrondse kabel schept een blijvende onderhoudstrook met beperkingen voor het natuurbeheer. Als ook de waterhuishouding, zelfs beperkt, permanent wordt geraakt, is sprake van structurele schade aan het leefgebied. Wij vragen dat het projectbesluit expliciet bepaalt welke beperkingen de kabelzone oplegt voor het toekomstige beheer, en dat eventuele resterende schade integraal wordt gecompenseerd.

3.7 Cumulatieve druk: het kan zo niet langer

Ons NNN-terrein staat al onder druk van meerdere infrastructuurprojecten tegelijk: naast VAWOZ lopen in en direct grenzend aan dit gebied de reconstructie van de N203 en het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer van ProRail. Wij hebben voor dat laatste al grond moeten afstaan.

Elk van deze projecten afzonderlijk is misschien te verdedigen. Maar de stapeling ervan in één aaneengesloten NNN-gebied is dat niet meer. Wij vragen u de gecombineerde effecten van VAWOZ, N203 en PHS op dit terrein expliciet te beoordelen in de IEA/plan-MER. Het is noodzakelijk om te voorkomen dat de cumulatieve druk ecologisch grenzen overschrijdt en voor ons als kleine natuurorganisatie werkbaar blijft.

3.8 Recht op inspraak bij gewijzigd plan

Het ontwerpprogramma erkent zelf dat besluiten over de 380kV Netuitbreiding Noord-Holland Noord ertoe kunnen leiden dat het voorkeursalternatief moet worden aangepast (p. 42).

Als die aanpassing wezenlijk is, in het bijzonder als de routekeuze of het voorkeursalternatief zelf wijzigt, dan dienen wij een nieuwe inspraak mogelijkheid te krijgen.

Wij verzoeken u te bevestigen dat u bij wezenlijke wijzigingen in het programma een nieuwe inspraakprocedure doorloopt vóór vaststelling.

4. Onze verzoeken samengevat

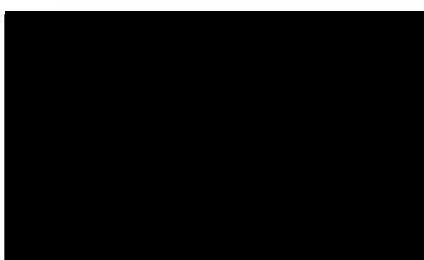
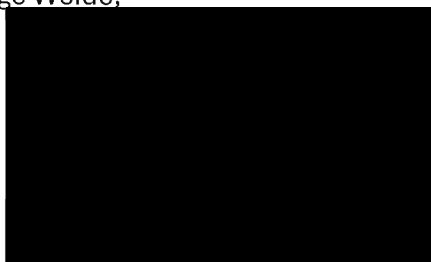
Wij vragen de Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei:

1. Routeopties 2a en 2b bij de vaststelling van het programma niet op te nemen; de verdere uitwerking te richten op routeopties 1a of 1b, die de kwetsbare binnenduinrand en onze percelen mijden;
2. Als een route door ons terrein toch onvermijdelijk wordt geacht: uitsluitend een doorgaande gestuurde boring toe te staan waarbij het werkterrein buiten onze percelen blijft, de percelen worden over ongeveer 900 meter doorkruist, ruim binnen de technische grens van één boring. Open graafwerk en tussentijds opkomen binnen het NNN-terrein zijn uitgesloten;
3. Werkzaamheden buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) te plannen en andere ecologisch gevoelige periodes apart te beoordelen;
4. Bij werkzaamheden in ons terrein een ecologisch werkplan met begeleiding en herstelplan als harde eis in het projectbesluit op te nemen, en ons als terreinbeheerder daarin te betrekken;
5. Een projectbesluit inclusief de beperkingen voor natuur & beheer van de kabelzone en compensatie van deze eventuele schade;
6. De cumulatieve effecten van VAWOZ, N203 en PHS op ons NNN-terrein expliciet te beoordelen in de IEA/plan-MER;
7. Bevestigen dat u bij wezenlijke wijzigingen van het programma als gevolg van besluiten over 380kV-NNHN een nieuwe inspraakmogelijkheid biedt vóór vaststelling.

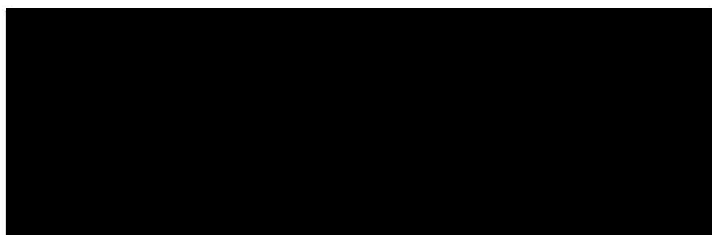
Wij lichten onze zienswijze graag toe.

Met vriendelijke groet,

namens het bestuur van stichting de Hooge Weide,

mede ondertekenend namens de vogelwerkgroep Midden-Kennemerland,

Verzonden: 7/1/2026 9:28:54 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Stationsplein

Huisnummer: 1

Postcode: 3818 LE

Woonplaats: Amersfoort

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Maatschappelijke organisatie

(Mede) namens: Stichting De Noordzee, Vogelbescherming Nederland, Natuur & Milieu

Organisatie: Natuurmonumenten

Uw zienswijze/reactie:

De zienswijze is als bijlage toegevoegd.

109721044_11634506_Zienswijze_pVAWOZ_-_def_schoon.docx

ZIENSWIJZE**Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)**

Gezamenlijke zienswijze van Stichting De Noordzee, Vogelbescherming Nederland, Natuur & Milieu en Natuurmonumenten

Datum: 1 juli 2026

Geachte mevrouw, mijnheer,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ). Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland, Stichting De Noordzee en Natuur & Milieu, hierna te noemen 'Natuurmonumenten c.s.', maken gebruik van de geboden mogelijkheid om een zienswijze te geven op dit ter inzage liggende Ontwerpprogramma. Wij onderkennen de urgentie van de energietransitie en de belangrijke rol die windenergie op zee daarin speelt. Het programma draagt bij aan leveringszekerheid en aan het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele energiebronnen, en wij onderschrijven dat belang.

Tegelijkertijd betreft de aanleg en inpassing van deze energie-infrastructuur een ingrijpende ruimtelijke opgave met potentieel grote effecten op natuur, leefomgeving en het gebruik van land en zee. De keuzes die in het kader van VAWOZ worden gemaakt, hebben een langdurige en mogelijk onomkeerbare impact op ecosystemen, landschap en biodiversiteit. Juist daarom is het noodzakelijk dat deze keuzes ecologisch robuust en toekomstbestendig zijn.

Wij constateren dat het ontwerpprogramma inzet op een integrale afweging van aspecten zoals systeemintegratie, kosten, ruimtelijke inpassing en milieueffecten. Wij waarderen deze brede benadering en de aandacht voor bundeling van infrastructuur. Wij zien echter aanleiding om nadrukkelijk te pleiten voor een koers waarin ecologische randvoorwaarden leidend zijn, en niet slechts afwegingsfactoren naast andere belangen. Natuurbelangen moeten in de besluitvorming volwaardig, zwaarwegend en randvoorwaardelijk zijn. Wordt, gezien de recente OSPAR-rapporten, het rapport Staat van de Noordzee (2023) en de status van de parameters van de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie deze analyse en dit uitgangspunt gedeeld?

1. Inleiding

Deze zienswijze is als volgt opgebouwd. Na deze inleiding zetten wij in hoofdstuk 2 onze algemene uitgangspunten en de ecologische uitgangssituatie van de Noordzee uiteen en vervolgen met onze daaruit volgende overkoepelende, gebiedsoverstijgende verzoeken. Vervolgens behandelen wij het programma per regio. In hoofdstuk 3 behandelen we de Noordzee. De landregio's behandelen wij van noord naar zuid in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 bevat een samenvattend overzicht van onze belangrijkste wijzigingsverzoeken. In hoofdstuk 6 zijn ten slotte de gedetailleerde, document- en pagina-gebonden opmerkingen per programmadocument opgenomen. Wij hebben er vertrouwen in dat u de hierna genoemde punten in de definitieve documenten zal verwerken.

1.1 Eerdere correspondentie, reacties en adviezen

Voorafgaand aan dit Ontwerpprogramma hebben Natuurmonumenten c.s. al uitgebreid gereageerd op de voorbereiding van dit programma en op de hiermee samenhangende plannen,

onder andere met de hieronder genoemde brieven en zienswijzen (al dan niet gezamenlijk met andere natuurorganisaties):

- 8 november 2022, kenmerk WV 22054 (Waddenvereniging c.s.): Zienswijze op de c-NRD voor het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ)- Eemshaven
- 4 april 2024, Natuurmonumenten c.s.: Zienswijze op de c-NRD voor het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040
- 4 april 2024, Stichting De Noordzee c.s.: Zienswijze op de c-NRD voor Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040.
- 9 april 2025, Natuurmonumenten c.s.: Zienswijze op het Ontwerpprogramma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) – Eemshaven
- 26 november 2025, Natuurmonumenten c.s.: Zienswijze op het Voornemen- en Participatieplan Net op Zee Doordewind (NOZ-Doordewind)
- 30 april 2026, kenmerk NM-20263004 (Natuurmonumenten c.s.): Zienswijze op de c-NRD Net op Zee-Doordewind

2. Algemeen

2.1 Gezamenlijke uitgangspunten voor aanlanding

De uitrol van windenergie en infrastructurele verbindingen op zee heeft een significante impact op de ruimtelijke ordening van het Nederlandse deel van de Noordzee. Het te realiseren Net op Zee tussen 2031 en 2040 betreft grote infrastructurele projecten op de Noordzee, bij de aanlandlocaties en in de achterlanden.

Om de impact op natuur en landschap te minimaliseren en te borgen dat natuur en ecologie zwaarwegend worden meegenomen in de te maken tracékeuzes, hebben wij een aantal gezamenlijke uitgangspunten opgesteld. Wij beschouwen deze uitgangspunten als noodzakelijke voorwaarden voor het mogelijk maken van de toekomstige uitrol van windenergie op de Noordzee, en zien deze graag in het programma verankerd:

1. Inzetten op energiebesparing;
2. Vermijden van kwetsbare gebieden;
3. Ecologie niet laten wijken voor economie of tijdsdruk;
4. Natuurinclusieve aanleg volgens de mitigatiehiërarchie;
5. Toekomstgericht ontwerpen met maximale bundeling en hergebruik van infrastructuur;
6. Vestigingsbeleid en aanlanding van energie in balans met vraag, ruimte en ecologie;
7. Integrale afweging van tracékeuzes VAWOZ in samenhang met de tracékeuzes 380 kV;
8. Beheerplan voor natuur en monitoring meenemen in de gebruiksfase;
9. Eventuele ontmanteling meenemen in de projectplanning.

Wij verzoeken om deze negen uitgangspunten expliciet in het programma op te nemen en concreet te laten doorwerken in routekeuze, ontwerp, mitigatie, compensatie en monitoring. Kan per punt afzonderlijk worden aangegeven hoe deze negen uitgangspunten expliciet in het programma worden opgenomen?

2.2 Toestand van de Noordzee en algemene ecologische risico's

De Noordzee is een ecologisch sterk gedegradeerd gebied dat in slechte conditie verkeert. Dit blijkt onder meer uit het OSPAR Quality Status Report (QSR 2023) en Staat van de Noordzee (2023). Deze uitgangssituatie onderstreept onze uitgangspunten: vermijd kwetsbare en

ecologisch waardevolle gebieden, laat ecologie niet wijken voor economie of tijdsdruk, en pas natuurversterking toe waar dat mogelijk is. Aan de verschillende fasen van verbindingen op zee zijn meerdere ecologische risico's verbonden, met zowel directe, tijdelijke effecten als indirectere langetermijneffecten op het ecosysteem. Wij vatten de belangrijkste hieronder samen.

Bodemverstoring

De aanleg en ontmanteling van kabels en leidingen veroorzaakt tijdelijk hogere concentraties zwevend stof (SPM), wat leidt tot troebeler water en het vrijkomen van nutriënten uit het sediment. Dit kan het doorzicht verminderen, de primaire productie van fytoplankton verlagen en het foerageergedrag van zichtjagende dieren verstoren. De effecten zijn deels seizoensgebonden en kunnen ecosystemen merkbaar beïnvloeden. Wij verzoeken daarom om een zorgvuldige planning en fasering van werkzaamheden, afgestemd op kwetsbare seizoensperioden, als uitvoeringsvoorwaarde op te nemen. Kan worden aangegeven hoe u een zorgvuldige planning en fasering waarborgt?

Vernietiging van habitats

De aanleg van infrastructuur kan langdurige schade veroorzaken aan de zeebodem en de bijbehorende ecosystemen. Baggerwerkzaamheden en het leggen van kabels laten sporen achter. De bodem heeft meerdere jaren nodig om hiervan te herstellen, vooral in zandige gebieden en bij structuren zoals zandgolven. Ecologisch waardevolle habitats, zoals biogene en geogene riffen, dienen strikt te worden gemeden vanwege hun rol voor de biodiversiteit. Wordt zorgvuldige micro-siting van kabelroutes verplicht gesteld om schade aan kwetsbare natuur te voorkomen?

Elektromagnetische velden (EMV)

Kabels zenden elektromagnetische velden uit die het gedrag en de navigatie van mariene soorten kunnen verstoren, omdat veel soorten natuurlijke elektrische en magnetische signalen gebruiken. Hoewel ingraven de effecten kan verminderen, blijven bodemgebonden soorten en eieren kwetsbaar; er bestaat nog onzekerheid over de impact, met name bij haaien en roggen, en gelijkstroomkabels kunnen sterkere effecten hebben dan wisselstroom. Kunt u garanderen dat het voorzorgsbeginsel wordt toegepast? Inclusief het vermijden van Natura 2000-gebieden en migratieroutes, het doen van aanvullend onderzoek, het uitvoeren van nulmetingen en het opnemen van mitigerende maatregelen die EMV-effecten beperken (bijvoorbeeld door het aantal doorkruisingen te beperken).

2.3 Doorwerkende juridische en beleidsmatige ontwikkelingen

Een aantal recente juridische en beleidsmatige ontwikkelingen werkt door in het gehele programma en raakt meerdere regio's tegelijk. Wij benoemen deze hier overkoepelend, omdat zij consequent in de afweging en de vervolgprocedures moeten worden betrokken.

Doorwerking van de Bruine Bank-uitspraak

De Raad van State heeft op 16 juli 2025 geoordeeld dat vogelsoorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn en geregeld voorkomende trekvogelsoorten die 'in meer dan verwaarloosbare mate' in de Bruine Bank voorkomen, moeten worden beschermd. Deze uitspraak werkt door voor alle andere Vogelrichtlijngebieden. Aangenomen moet worden dat vrijwel alle vogelsoorten die in meer dan verwaarloosbare aantallen in een gebied voorkomen, als doelsoort zullen worden aangewezen; ook bijvoorbeeld het Friese Front en Hollandse Kust zullen dus meer soorten bescherming krijgen dan nu wordt aangenomen, ook al moeten de exacte criteria nog worden vastgesteld. Dit is relevant omdat de impactbeoordeling van routes en aanlandlocaties anders uitvalt wanneer meer soorten worden betrokken. Kunt u in het Plan-MER en in de verdere

projectprocedures expliciet maken hoe deze uitspraak wordt verwerkt en welke gevolgen dit heeft voor de gekozen routes en de effectbeoordeling?

Natuurherstelverordening en Natuurvriendelijk Bouwen op de Noordzee

Bij de verdere projectuitwerking moet Natuurvriendelijk Bouwen op de Noordzee een expliciet uitgangspunt zijn. Ontwerp, aanleg en beheer mogen niet uitsluitend gericht zijn op het minimaliseren van schade, maar moeten ook kansen voor natuurherstel en natuurversterking benutten waar dat mogelijk is. Wij achten het van belang dat de Natuurherstelverordening niet alleen als aandachtspunt wordt genoemd, maar daadwerkelijk wordt verbonden aan projectprocedures en ontwerpkeuzes, en dat infrastructuurontwikkeling waar passend wordt benut om natuurdoelen te ondersteunen. Kunt u in het programma expliciet opnemen dat de Natuurherstelverordening en natuurvriendelijk bouwen op de Noordzee (zoals omschreven in het Afwegingskader voor natuurvriendelijk bouwen op de Noordzee van het NZO) leidend zijn in de verdere projectuitwerking, en dit concreet laten doorwerken in routekeuze, ontwerp, mitigatie en compensatie?

Aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden

Delen van het noordelijke deel van de Nederlandse Noordzee moeten mogelijk worden aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Dit heeft directe gevolgen voor de realiseerbaarheid in windenergiegebied 6/7 en voor de routekeuze; wij gaan hier nader op in onder Regio Noordzee (hoofdstuk 3).

2.4 Overkoepelende verzoeken

De volgende verzoeken zijn gebiedsoverstijgend en raken het programma als geheel.

Ecologisch waardevolle gebieden buiten Natura 2000 volwaardig meenemen

In de vervolgprocedures moeten ook ecologisch waardevolle gebieden buiten Natura 2000 volwaardig worden meegewogen, zoals gebieden met zandkokerwormriffen en andere kwetsbare bodembioogene structuren. Dergelijke riffen vormen belangrijke habitats voor een verscheidenheid aan soorten en zijn van groot belang voor het bereiken van een goede milieutoestand (GMT). Zonder expliciete borging bestaat het risico dat deze waarden in latere, gedetailleerdere routing en effectbeoordeling onvoldoende worden beschermd. Kunt u deze borging expliciet in het programma vastleggen?

Overvisbaarheid is geen generiek uitgangspunt

VAWOZ moet de veiligheid van gebruikers van de Noordzee serieus borgen. Tegelijkertijd markeren wij nadrukkelijk dat overvisbaarheid van kabeltracés geen zelfstandig uitgangspunt mag zijn dat generiek voorrang krijgt bij ontwerpkeuzes. Niet-overvisbaar ontwerpen van kabelkruisingen kan juist voordelen bieden: het verkleint de kwetsbaarheid van kritieke infrastructuur voor sabotage of verstoring, het kan lokale rustzones creëren die kansen bieden voor natuurontwikkeling, en het ondersteunt een zorgvuldige omgang met de toenemende ruimtedruk op de Noordzee. Kunt u het uitgangspunt van overvisbaarheid aanpassen, zodat per locatie een integrale afweging wordt gemaakt op basis van veiligheid, ecologie en toekomstbestendigheid, met expliciete ruimte voor uitzonderingen waar niet-overvisbaar ontwerp de voorkeur verdient?

Cumulatieve effecten volwaardig beoordelen

De beoordeling van cumulatieve effecten van VAWOZ in samenhang met andere menselijke activiteiten op zee en op land is in de huidige documenten te summier; veelal wordt volstaan met een korte alinea waarin slechts enkele aspecten worden belicht. Cumulatie betreft onder meer

extra doorsnijding van Natura 2000-gebieden, EMV-effecten van meerdere kabelverbindingen, het vrijkomen van verontreinigende stoffen en stikstofdepositie. Kunt u per route vaststellen welke risico's er zijn op een cumulatieve impact, mede in samenhang met andere projecten (bijvoorbeeld Aramis op de Noordzee en Nederwiek 3), en dit volwaardig onderdeel maken van de projectprocedures?

Integrale afweging van land- en zeetracés

Wij verzoeken om in het programma sterker te verankeren dat land- en zeetracés integraal worden afgewogen. Aanlandlocaties, tracing op zee en aansluiting op bestaande haven- en industrieclusters moeten in samenhang worden beoordeeld. Alleen zo kan worden voorkomen dat ecologische winst op zee verloren gaat door suboptimale keuzes op land, of andersom. Vraagclusters moeten strategisch bij de kust ontwikkeld worden zodat het aantal aanlandingslocaties beperkt kan worden.

Effecten op natuur op land en transport naar het achterland

Het ontwerpprogramma onderzoekt waar de mogelijkheden en knelpunten in het landelijke hoogspanningsnet zitten voor het aanlanden en transporteren van elektriciteit naar het achterland, maar besteedt geen aandacht aan de wijze waarop de impact op natuur bij dat transport kan worden geminimaliseerd. Wij hebben in meerdere overleggen met het Rijk benadrukt dat deze doelstelling aan de voorkant moet worden meegenomen. Wij verzoeken om alsnog een analyse op te nemen van de effecten op natuur die per aanlandlocatie optreden door het transport van elektriciteit naar het achterland, inclusief mitigatie, en deze te betrekken bij de uiteindelijke keuze voor de specifieke aanlandingsroute, het aantal aanlandingsroutes en de hoeveelheid elektriciteit per route. Wilt u deze analyse alsnog opnemen? Zonder deze analyse blijven onaanvaardbare risico's voor de natuur op land buiten beeld.

Aanvaringen met hoogspanningsverbindingen vormen daarbij een groot risico voor vogels: omdat zij de draden niet of te laat opmerken, vliegen zij ertegenaan, wat veelal direct dodelijk is. Wij verzoeken om op te nemen dat alle tracés op land standaard worden voorzien van vogelwerende, mitigerende maatregelen, bij voorkeur reflecterende draadmarkeringen die gebruikmaken van voor mensen onzichtbaar ultraviolet licht (zogenoemde 'Fireflies'), naast of in plaats van klassieke varkenskrullen. De kosten hiervan moeten standaard in de begroting voor het hele tracé worden opgenomen — zoals een vangrail standaard bij een snelweg hoort — en niet pas achteraf worden berekend. Kunnen alle tracés op land standaard hiervan worden voorzien?

Aantal aanlandlocaties en vermogen per locatie onderbouwen

De keuze voor een groot aantal aanlandlocaties, verspreid over diverse plekken in het land, is onvoldoende onderbouwd; in paragraaf 5.3.2 worden slechts enkele factoren opgesomd. Het aantal locaties en het beoogde vermogen per locatie zijn medebepalend voor de totale natuurdruk, zowel op zee als op land. Kunt u een analyse toevoegen die onderbouwt wat de optimale hoeveelheid vermogen (GW) per aanlandlocatie is, mede in het licht van de effecten op natuur? Kan er worden gekeken naar mogelijkheden om additionele vraag bij de aanlandlocatie te clusteren?

3. Regio Noordzee

Wij vragen om het ontwerpprogramma op een aantal punten aan te scherpen, zodat de verdere uitwerking van energie-infrastructuur op de Noordzee aantoonbaar binnen ecologische grenzen plaatsvindt. Het programma moet niet alleen sturen op ruimtelijke efficiëntie, maar vooral op het voorkomen van extra natuurdruk, het ontzien van kwetsbare gebieden en het structureel borgen

van natuurherstel in de vervolgpcedures. Wij vragen daarbij in het bijzonder aandacht voor bijzondere en productieve kustgebieden en voor plekken van internationaal belang voor migrerende vissoorten en vogels.

3.1 Bevestig de middencorridor als voorkeursroute en borg toekomstbestendigheid

Wij steunen de keuze voor bundeling via de middencorridor. Vanuit natuurspectief is dit de beste keuze: deze route combineert maximale bundeling met relatief korte tracés en ontziet kwetsbare gebieden zoals het Friese Front en de Bruine Bank beter dan de alternatieven. Wij waarderen het dat de voorkeursalternatieven door deze keuze de offshore natuurgebieden grotendeels mijden.

Wel vragen wij om in het programma expliciet te borgen dat de corridor zó wordt ingericht dat ook toekomstige infrastructuurontwikkelingen daarin passen, zonder dat de druk alsnog wordt verplaatst naar ecologisch gevoelige gebieden. Dat betekent onder meer dat de beschikbare ruimte zodanig wordt benut dat ook aanvullende transport- en leidinginfrastructuur de Bruine Bank kan blijven vermijden. Kan deze toekomstbestendigheid als ontwerpvoorwaarde in het programma worden vastgelegd?

3.2 Behandel het Friese Front als uitsluitingsgebied

Wij verzoeken om in het programma expliciet vast te leggen dat het Friese Front wordt gemedend. Routes door dit gebied mogen niet als volwaardige optie open blijven staan in de verdere uitwerking. Dit klemmt te meer omdat zoekgebied 6/7 mogelijk in aanmerking komt voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en het Friese Front naar verwachting voor meer vogelsoorten dan alleen de zeekoet zal worden aangewezen (zie paragraaf 2.3). Juist daarom moet hier het voorzorgsbeginsel leidend zijn en moet het Friese Front in de strategische routekeuze feitelijk als uitsluitingsgebied worden behandeld.

3.3 Maak een uitdrukkelijk voorbehoud bij windenergiegebied 6/7

Delen van het noordelijke deel van de Nederlandse Noordzee moeten mogelijk worden aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Zoals reeds vastgesteld in het Partieel Herziene Programma Noordzee 2022–2027 overlapt gebied 6/7 mogelijk deels of volledig met een belangrijk leefgebied voor vogels dat als Vogelrichtlijngebied zal moeten worden aangewezen. Het Rijk heeft inmiddels een eerste aanvullende studie laten uitvoeren, maar deze geeft nog geen uitsluitsel; daarvoor is vervolgonderzoek nodig. Kan dit onderzoek zo spoedig mogelijk worden uitgezet?

Het ontbreken van duidelijkheid heeft directe gevolgen voor de realiseerbaarheid en daarmee voor de aanlandopgave. Kan aan het begin van het ontwerpprogramma een uitdrukkelijk voorbehoud op worden genomen ten aanzien van het plaatsen van windparken in windenergiegebied 6/7, en een passage worden opgenomen die inzicht geeft in de implicaties wanneer hier geen of minder windturbines kunnen worden geplaatst? Daarbij moet inzichtelijk worden hoe op de mogelijke aanwijzing van een groot Vogelrichtlijngebied wordt geanticipeerd, zodanig dat het risico op zinloze uitgaven en op vertraging van de energietransitie zoveel mogelijk wordt gemitigeerd.

3.4 Hollandse Kust: betrek meer soorten in de impactbeoordeling

Wij waarderen dat het ontwerpprogramma in de impactbeoordeling meeneemt dat Hollandse Kust zal worden aangewezen als Vogelrichtlijngebied. In dit aankomende Natura 2000-gebied

leven soorten die zeer verstoringgevoelig zijn, zoals de zwarte zee-eend, en waarvan het habitat en daarmee de voedselbron langdurig kan worden verstoord. Deze soort is al in de impactbeoordeling betrokken. Maar het gebied is ook een belangrijk foerageergebied in de broedtijd voor meeuwen- en sternsoorten; deze periode verschilt van de periode waarin zwarte zee-eenden aanwezig zijn, wat de periodes waarin kabelaanleg weinig impact heeft verder verkleint. Kan de impactbeoordeling voor Hollandse Kust worden verbreed met deze soorten en hun seizoensgebonden gevoeligheid, zodat mitigatie en fasering daarop kunnen worden afgestemd? Realisatie kan hier uitsluitend binnen de wettelijke vereisten vanuit KRM, KRW en Natura 2000.

4. Landregio's van noord naar zuid

4.1 Noord-Nederland

Voor Noord-Nederland richten onze opmerkingen zich vooral op de toekomstige waterstofinfrastructuur en op de afstemming met aangrenzende procedures. Hoewel het programma nog geen definitieve keuze maakt voor waterstofinfrastructuur, verzoeken wij om nu al duidelijke randvoorwaarden voor de latere besluitvorming vast te leggen.

Twee uitgangspunten moeten daarbij centraal staan: vermijd het Friese Front volledig, en zet maximaal in op hergebruik van bestaande infrastructuur en leidingtracés. Wij constateren dat sommige routes tot het demarcatiepunt met PAWOZ door het Friese Front lopen. Wordt bij de beoordeling van deze routes er rekening mee gehouden dat het Friese Front in de toekomst voor meer vogelsoorten dan alleen de zeekoet zal worden aangewezen, en kunnen die effecten reeds nu in de beoordeling worden betrokken?

Kunt u vastleggen dat nieuwe doorsnijdingen van kwetsbare gebieden, waaronder de Waddenzee en de Borkumse Stenen, zoveel mogelijk worden voorkomen, en dat toekomstige routekeuzes zorgvuldig worden afgestemd met andere procedures, waaronder Doordewind? Zonder deze randvoorwaarden is onvoldoende geborgd dat de waterstofopgave niet leidt tot vermijdbare aantasting van deze internationaal waardevolle gebieden.

Waddenzee

In het kader van Net op Zee ten noorden van de Waddeneilanden, Programma Aansluiting Wind Op Zee (PAWOZ) en project Net op Zee-Doordewind wordt onderzocht hoe de energie van toekomstige windparken op de Noordzee in de vorm van waterstofgas of elektriciteit in Noord-Nederland aan land kan worden gebracht. Uit al deze onderzoeken blijkt dat het leggen en onderhouden van nieuwe kabels en leidingen extra schade toebrengt aan de natuur van Werelderfgoed Waddenzee.

Bij het traject PAWOZ heeft de regio, inclusief natuurorganisaties, gezamenlijk gepleit voor een aanlanding via een tunnelroute onder de Waddenzee en/of via de Oude Westereems. De Oude Westereems-route stuit op weerstand bij Duitsland. De tunnelroute is mogelijk de meest robuuste oplossing om in de toekomst nieuwe kabels toe te voegen. Of een tunnel onder de Waddenzee een haalbare oplossing is, is op dit moment niet duidelijk. Met een tunnel wordt rechtstreekse schade (door aanleg en onderhoud) aan de Waddenzee voorkomen, maar welke gevolgen voor de natuur het uittrede-eiland op de Noordzee (Ballonplaat) kan hebben, moet nader worden onderzocht door het Rijk.

Er is besloten ten behoeve van toekomstig windpark Doordewind (totaal 4 GW) twee ondergrondse hoogspanningsverbindingen van elk 2 GW aan te leggen van de Noordzee, via

Schiermonnikoog, door het wantij onder Schiermonnikoog, door de kwelder en dan door het Groninger kustgebied naar de Eemshaven. Op dit moment wordt het project uitgewerkt (project MER en passende beoordeling): het is nog niet in uitvoering.

Er is daarbij, in strijd met de Habitatrichtlijn, niet gekozen voor het minst schadelijke tracé (Oude Westereems) maar voor een tracé dat weliswaar veel schadelijker is voor de natuurwaarden, maar, volgens het ministerie, desondanks vergunbaar. Bovendien wordt dit project slechts uitgevoerd ten behoeve van één windpark en gaat het hier uitsluitend om transport van elektriciteit. Met energie van toekomstige windparken (elektriciteit en waterstof) wordt nu geen rekening gehouden. Daar zijn straks weer nieuwe, schadelijke ingrepen voor nodig.

In dit ter visie gelegde ontwerpprogramma VAWOZ wordt er vanuit gegaan dat voor nieuwe windparken telkens weer nieuwe kabels / leidingen zullen worden aangelegd door de Waddenzee. De verbindingen tussen de toekomstige windparken op de Noordzee en de Eemshaven worden niet in één keer gerealiseerd, maar na elkaar, naar behoefte. Dat betekent dat er telkens opnieuw verstoring en vernieling van de ecologische waarden plaats vindt, dat elke nieuwe ingreep weer bijdraagt aan 'tijdelijke' extra vertroebeling in het gebied en 'tijdelijke' vernieling van habitats en het leefgebied van soorten. Tijdelijk tussen aanhalingstekens, omdat de opeenvolgende ingrepen er in feite voor zorgen dat het leefgebied van kwetsbare soorten gedurende lange tijd wordt beperkt. In feite gaat een deel van het oppervlak van de Waddenzee voor lange tijd voor deze soorten verloren. Dit is in strijd met de Habitatrichtlijn.

Volgens het ontwerpprogramma VAWOZ heeft het kabinet de ambitie om 40 GW aan Wind op zee te realiseren. Naar aanleiding van de parlementaire enquête Groningen heeft het kabinet in Nij Begun (afspraken tussen Rijk en Regio naar aanleiding van de aardbevingsschade), toegezegd dat 33% van de aanlanding van Wind op zee moet plaatsvinden in de provincie Groningen. *'Hierbij is het initiatief genomen een Economische Agenda Groningen te ontwikkelen, waarbij Wind op zee als katalysator kan dienen voor verdere ontwikkeling op economisch vlak in de regio.'* (Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 65). Dus het is de bedoeling 13,2 GW aan windenergie van de Noordzee aan te landen in de Eemshaven (elektriciteit) of elders op de Groningse kust (waterstof). Toch wordt nu (Doordewind) slechts een verbinding van 4 GW gerealiseerd. Hoe vaak gaat het grootste natuurgebied van ons land, de Waddenzee nog op de schop om deze energie aan te landen? Wij zijn van oordeel dat deze manier van werken onaanvaardbaar is en in strijd is met de Habitatrichtlijn. Het valt nu al te voorzien dat meer capaciteit nodig is om toekomstige windparken aan te sluiten op het elektriciteits- en gasnet.

Kan worden vastgelegd dat nieuwe doorsnijdingen van kwetsbare gebieden, waaronder de N2000 gebieden Werelderfgoed Waddenzee en de Borkumse Stenen, worden voorkomen, en dat toekomstige routekeuzes zorgvuldig worden afgestemd met andere procedures, waaronder het genoemde project Net Op Zee-Doordewind? Geen nieuwe kabels en leidingen door N2000 gebied Waddenzee is, uiteraard, de minst schadelijke oplossing. Elke nieuwe ingreep, elke nieuwe kabel of leiding, veroorzaakt weer extra schade aan de Waddennatuur.

4.2 Noord-Holland

Wij zijn verheugd met de gekozen voorkeursalternatieven naar de Kop van Noord-Holland en naar de kust bij Velsen-Noord/Heemskerk. Bij deze alternatieven verwachten wij de minste negatieve impact op de natuur; de afweging voor de route naar de Kop van Noord-Holland is navolgbaar en behoeft op dit punt geen aanvullend commentaar.

In verband met de aanwezige natuurwaarden en de ligging van het OER-IJ pleiten wij er sterk voor om afspraken met TenneT te maken zodat het alternatief Egmond aan Zee kan worden voorkomen. Mocht dit alternatief toch noodzakelijk blijken, dan verzoeken wij om te voorkomen dat kabels door percelen met hoge natuur-, cultuurhistorische en geomorfologische waarden lopen, zoals de percelen van Stichting Hooge Weide. Bij het kruisen van natuurgebieden verzoeken wij in algemene zin om:

- werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren;
- doorkruising uit te voeren met een gestuurde boring in plaats van een open ontgraving;
- mitigerende maatregelen te treffen om de verstoring van de natuur bij aanleg minimaal te houden;
- ruim te compenseren voor natuurverlies, en niet uitsluitend de wettelijk verplichte compensatie bij NNN-gronden toe te passen;
- rekening te houden met andere infrastructurele projecten in het gebied en cumulatieve impact te vermijden (bijvoorbeeld met de verbetering van de N203 en het Programma Hoogfrequent Spoor); waar cumulatieve impact onvermijdelijk is, dient ook de compensatie cumulatief te worden vormgegeven.

Wij vragen u verder om bij gewijzigde plannen een nieuwe inspraakmogelijkheid te bieden. Wordt dit straks aangeboden? Het programma geeft aan dat besluiten over 380 kV-NNHN ertoe kunnen leiden dat het voorkeursalternatief wordt aangepast; in dat geval is een hernieuwde zienswijzeprocedure passend.

Ten aanzien van het nader onderzoek naar mogelijke aansluitlocaties voor de aanlanding van 700 MW (waaronder hoogspanningsstation Vijfhuizen) verzoeken wij om Natuurmonumenten actief te betrekken indien een andere aansluitlocatie impact heeft op een van de betrokken natuurgebieden. Wordt Natuurmonumenten hierbij betrokken?

Ten slotte verzoeken wij om de route vanaf aanlandingszone IJmuiden door Duingebied Zuid-Kennemerland (de Kennemerduinen) op te nemen onder de niet-haalbare routes en deze in vervolgonderzoeken niet langer mee te nemen. Deze route loopt door Natura 2000-gebied en is daarom juridisch niet vergunbaar, zoals het programma op dit punt ook zelf constateert. Wordt deze route opgenomen onder de niet-haalbare routes?

4.3 Zuid-Holland

Wij spreken onze waardering uit voor het feit dat het gekozen voorkeursalternatief richting Europoort, via aanlanding bij Hoek van Holland, de kwetsbare Natura 2000-gebieden Voordelta, Voornes Duin en Haringvliet volledig ontziet. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van minimale ecologische verstoring. Wij volgen de onderbouwing dat aanlanding via Hoek van Holland de voorkeur verdient boven een langere zuidelijke route door of langs deze gebieden, en vinden het belangrijk om de Haringvlietmonding en de Voordelta als bijzondere natuurgebieden van internationale waarde te ontzien (voor de Voordelta zelf verwijzen wij naar paragraaf 4.4).

De als terugvaloptie gehouden alternatieve routes richting Simonshaven doorkruisen deze Natura 2000-gebieden echter wél. Gezien de aanzienlijke ecologische gevoeligheid en de complexe ruimtelijke inpassing die met name het tracé door Voornes Duin zou vergen, achten wij de kwalificatie 'kansrijk onder voorwaarden' te optimistisch. Deze kwalificatie doet onvoldoende recht aan de risico's en aan de zorgvuldigheid die nodig is om negatieve effecten op de natuur te voorkomen. Kan deze kwalificatie worden heroverwogen en aangescherpt?

Daarnaast verzoeken wij om binnen het voorkeursalternatief richting Europoort, vanuit natuurbehoud en vergunbaarheid, maximaal in te zetten op het ontzien van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Kan hier maximaal op worden ingezet? Dit vraagt onder meer om gestuurde boringen in plaats van open ontgravingen, om mitigerende maatregelen die verstoring beperken, en om ruime compensatie van onvermijdelijk natuurverlies. Een dergelijke benadering is noodzakelijk om de instandhoudingsdoelen te borgen en om aan de natuurwetgeving te voldoen.

4.4 Noord-Brabant via de Haringvlietmonding (Moerdijk)

Het voorkeursalternatief voor de aanlanding in Moerdijk volgt een tracé via de Natura 2000-gebieden Voordelta, Haringvliet en Hollands Diep, parallel aan het binnenwatertracé dat in MER-fase 2 van Nederwiek 3 wordt uitgewerkt. Hoewel bundeling met Nederwiek 3 voordelen kan bieden, leidt deze ook tot verhoogde cumulatieve ecologische druk: extra doorsnijding van Natura 2000-gebieden, EMV-effecten op onderwaterfauna, het vrijkomen van verontreinigde stoffen door bodemberoering en stikstofdepositie. Worden passende beoordelingen voor de betrokken Natura 2000-gebieden volwaardig onderdeel gemaakt van de projectprocedures?

Wij wijzen er bovendien op dat hetzelfde tracé in het programma als niet-gekozen route naar Europoort is afgefallen, onder meer vanwege de lengte, de scheepvaart en de doorkruising van het habitatrictlijngebied Voordelta, terwijl het vervolgens als voorkeursalternatief voor de verbinding naar Moerdijk wordt gepresenteerd. Kunt u toelichten waarom deze route, ondanks de eerder genoemde bezwaren, voor Moerdijk niet eveneens vanuit milieuoogpunt afvalt? Mede vanuit de KRW en de risico's op verontreiniging zien wij liever dat de route door de binnenwateren wordt vermeden; mogelijk dient dan te worden gezocht naar een verbinding met Moerdijk via de route naar Europoort in plaats van door de Voordelta, de Haringvlietmonding en de binnenwateren.

Voordelta

De Voordelta verdient binnen dit programma bijzondere bescherming. Het habitatrictlijngebied kent zeer rijke en bijzondere bodemgemeenschappen en is zeer gevoelig voor verstoring. De rechtbank Utrecht heeft op 15 november 2022 vastgesteld dat de afgesproken wettelijke natuurcompensatie (NCV) voor Maasvlakte 2 niet is gehaald en dat de minister verplicht is aanvullende maatregelen te treffen. De minister heeft daarop in een ontwerpbesluit een bodembeschermingsgebied (BBG) vastgesteld dat vanaf 5 oktober 2023 gesloten zou moeten zijn voor bodemberoerende activiteiten. Het voorgenomen kabeltracé loopt echter mogelijk door dit BBG, terwijl kabelaanleg eveneens een bodemberoerende activiteit is die haaks staat op de bodemrust die de natuur daar nodig heeft om te herstellen.

Gezien de achterblijvende realisatie van de NCV vraagt de Voordelta om een tracé dat de realisatie van de NCV niet belemmert, dat bodemberoering in het bodembeschermingsgebied en het beoogde zeereservaat voorkomt, en dat rekening houdt met de cumulatieve effecten van Nederwiek 3 en VAWOZ. Wordt in de gedetailleerde routing het BBG zoveel mogelijk gemedend, en, waar dit niet mogelijk is, worden mitigerende maatregelen getroffen; om de impact op het gebied verder te minimaliseren door rekening te houden met het broedseizoen van vogels en de zoogperiodes van zeehonden? En wordt de wettelijke compensatieverplichting expliciet onderbouwd in overleg met het ministerie van LNV?

De Voordelta vormt bovendien een onderdeel van de migratieroute van trekvis, waarvoor in Nederland omvangrijke investeringen zijn gedaan om de overgang van zoet naar zout water te faciliteren. Migratieroutes van (trek)vis dienen zoveel mogelijk te worden vrijgehouden van kabels en EMV. Voor de effecten van elektromagnetische velden op bepaalde soorten haaien,

roggen en trekvissen is in het MER een kennisleemte geconstateerd. Hiervoor is aanvullend onderzoek nodig (onder meer in het kader van Elasmopower en het EMV-onderzoek Net op Zee in opdracht van Rijkswaterstaat), waarvan de resultaten duidelijk in de verdere projectprocedure moeten worden betrokken. Zolang er geen resultaten zijn, dient het voorzorgsbeginsel te worden toegepast en moeten mitigerende maatregelen expliciet worden benoemd (zie ook hoofdstuk 6). Wordt het voorzorgsbeginsel hier toegepast?

Kwade Hoek

Voor het Natura 2000-gebied Kwade Hoek is een technische beoordeling nodig van de morfologische ontwikkelingen, waaronder een verschuivende vaargeul. Het tracé moet zo worden ontworpen dat kabels zodanig worden gepositioneerd dat toekomstige verschuivingen niet leiden tot doorsnijding van kwetsbare natuur. De Kwade Hoek kent bovendien een hoge gevoeligheid voor verstoring van broed- en foerageervogels, wat in de uitvoeringsfase zwaar moet meewegen. Wij verzoeken om deze beoordeling en de daaruit volgende voorwaarden expliciet op te nemen. Kan dit worden opgenomen?

Haringvlietdam en Voornes Duin

Het tracé langs de Haringvlietdam raakt hoogwaardige duin- en sliknatuur en vraagt om een zorgvuldige uitvoering in afstemming met de terreinbeheerders. Toepassing van gestuurde boringen is noodzakelijk, maar de omvang van de benodigde werkterreinen brengt risico's met zich mee voor het Natura 2000-gebied Voornes Duin. Wij verzoeken om een technische onderbouwing van de wijze waarop effecten worden voorkomen, geminimaliseerd en ruim gecompenseerd, conform de eisen uit de natuurwetgeving. Kan deze technische onderbouwing worden geleverd?

Bereikbaarheid Tiengemeten

Tijdens de aanleg van zowel Nederwiek 3 als VAWOZ moet de functionele bereikbaarheid van Tiengemeten voor bewoners, beheerders, bezoekers en hulpdiensten continu worden geborgd. Kunt u dit als uitvoeringsvoorwaarde vastleggen?

Elektromagnetische velden en vismigratie in de Haringvlietmonding

De Haringvlietmonding vormt een cruciale Europese migratieroute voor trekvissen, terwijl de kennisbasis over EMV-effecten op vismigratie beperkt is. De afwezigheid van een functionerende zoet-zoutgradiënt door het tegenvallende Kierbesluit vergroot de afhankelijkheid van andere navigatiemechanismen, waardoor EMV een reëel verstoringsrisico vormt. Kunt u een uitgebreide effectbeoordeling uitvoeren, met betrekking tot monitoring en met betrekking tot het meenemen van cumulatieve EMV-effecten van meerdere kabelverbindingen? Bundeling kan de encounter rate verlagen, maar vraagt tegelijkertijd om het vrijhouden van natuurgebieden als uitwijk- en referentiegebied. Daarnaast onderstrepen we graag de op dit punt uitgebrachte adviezen van Rijkswaterstaat: Hanteren van voorzorgsbeginsel (habitatrichtlijn) en keuze voor route-opties die de effecten van de EMV op de trekvisroute uitsluiten of minimaliseren, zoals door afstand te houden van de trekvisroute.

Ecologische en chemische waterkwaliteit

Bij de aanleg van kabels kunnen verontreinigingen zoals PFAS, zware metalen en microplastics vrijkomen uit de waterbodem. Wij verzoeken om een technische onderbouwing van de wijze waarop de verspreiding van deze stoffen wordt voorkomen of gemitigeerd, inclusief monitoring en risicobeheersing binnen de kaders van de Kaderrichtlijn Water en de relevante nationale normen. Kan deze technische onderbouwing worden geleverd?

Terugvaloptie landroutes Nederwiek 3

Het programma onderkent dat een route door de Voordelta en de binnenwateren voor toekomstige aanlandingen mogelijk niet vergunbaar is, en dat in dat geval voor een aanlanding in Moerdijk moet worden teruggevallen op een route over land, waarbij de in fase 1 van het MER voor Nederwiek 3 onderzochte landroutes het vertrekpunt vormen. Wij verwachten dat deze eerder onderzochte landroutes aanzienlijke negatieve ecologische effecten zullen hebben. Kunt u daarom de terreinbeherende organisaties in een zo vroeg mogelijk stadium betrekken, zodat de effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde soorten en landschappelijke waarden integraal en zorgvuldig kunnen worden beoordeeld?

4.5 Zeeland (Zeeuws-Vlaanderen)

Wij kunnen de onderbouwing van het gekozen voorkeursalternatief voor Zeeuws-Vlaanderen volgen, waaronder het vermijden van een lange doorkruising van de Voordelta en het niet volledig doorkruisen van de Westerschelde. Een korte route door zee en het ontzien van natuurgebieden zijn voor ons goede uitgangspunten.

Wij vragen wel aandacht voor het volgende: Wij kunnen op basis van het beschikbare kaartmateriaal niet vaststellen of de aanlanding bij Nieuwvliet-Bad het natuurgebied Verdrongen Zwarte Polder raakt. Kunt u dit verduidelijken? Wij benadrukken dat dit natuurgebied in de plannen moet worden ontzien, en verzoeken om hierover duidelijkheid te verschaffen. Wij tekenen hierbij aan dat vanuit het Rijk de Zeeuwse situatie nog niet is overlegd met Zeeuwse natuurorganisaties zoals Het Zeeuwse Landschap.

5. Samenvattend verzoek

Wij verzoeken u om het ontwerpprogramma VAWOZ op de volgende hoofdpunten aan te passen en aan te scherpen:

- Maak ecologische randvoorwaarden leidend in plaats van afwegingsfactoren, en veranker de negen gezamenlijke uitgangspunten voor aanlanding expliciet in routekeuze, ontwerp, mitigatie, compensatie en monitoring.
- Verbind de Natuurherstelverordening en Natuurvriendelijk Bouwen op de Noordzee concreet aan de vervolgpcedures, en beschermt ook ecologisch waardevolle gebieden buiten Natura 2000 (zoals zandkokerwormriffen) volwaardig.
- Maak expliciet hoe de Bruine Bank-uitspraak van de Raad van State (16 juli 2025) doorwerkt in de te beschouwen soorten, de routekeuze en de effectbeoordeling voor alle betrokken Vogelrichtlijngebieden.
- Bevestig de middencorridor als voorkeursroute en borg daarin ruimte voor toekomstige infrastructuur zonder extra natuurdruk; behandel het Friese Front als uitsluitingsgebied.
- Neem een uitdrukkelijk voorbehoud op bij windenergiegebied 6/7 en maak de implicaties inzichtelijk van een mogelijke aanwijzing als Vogelrichtlijngebied.
- Schrap overvisbaarheid als generiek ontwerpuitgangspunt en vervang dit door een integrale afweging per locatie op basis van veiligheid, ecologie en toekomstbestendigheid.
- Versterk de cumulatieve effectbeoordeling (per route, in samenhang met onder meer Nederwiek 3 en Aramis) en borg een integrale afweging van land- en zeetracés.
- Neem de effecten op natuur van het elektriciteitstransport naar het achterland mee, inclusief standaard vogelwerende maatregelen op alle landtracés, en onderbouw het aantal

aanlandlocaties en het vermogen per locatie. Kijk naar minimalisatie van het aantal aanlandingslocaties door clustering van de vraag.

- Bescherm de Voordelta tegen bodemberoering (BBG, NCV Maasvlakte 2, beoogd zeereservaat) en houd migratieroutes van trekvisen vrij van kabels en EMV, met toepassing van het voorzorgsbeginsel waar kennis ontbreekt.
- Heroverweeg de kwalificatie 'kansrijk onder voorwaarden' voor de Simonshaven-routes, neem de route door de Kennemerduinen op als niet-vergunbaar, en ontzie Solleveld & Kapittelduinen, Voornes Duin, de Waddenzee, de Borkumse Stenen en de Verdrongen Zwarte Polder.
- Leg voor toekomstige waterstofroutes nu al vast dat hergebruik van bestaande infrastructuur en ecologische vermindering (waaronder van het Friese Front) leidend zijn, met afstemming op aangrenzende procedures zoals Doordewind en PAWOZ.
- Bied bij gewijzigde plannen een nieuwe inspraakmogelijkheid en betrek de terreinbeherende- en natuurorganisaties tijdig bij vervolgonderzoek en terugvalopties.

Wordt het programma op deze punten aangepast en waarom wel/niet?

6. Detailpunten per programmadocument

Onderstaande opmerkingen verwijzen naar specifieke paragrafen, pagina's en passages in de documenten van het ontwerpprogramma. Kunnen deze opmerkingen in de definitieve documenten worden verwerkt en kan worden toegelicht wanneer dit niet het geval is?

6.1 Ontwerpprogramma VAWOZ

- **p. 4 en p. 16 (converterplatform op zee):** vermeld is dat de effecten van een converterplatform op zee zijn onderzocht, maar in de tekst is hierover niets opgenomen. Zijn er alternatieve locaties voor platforms onderzocht, mede met het oog op de impact op natuur? Wij verzoeken om hierover een toelichting op te nemen, op basis van het Plan-MER, paragraaf 4.3.
- **p. 4 en p. 16 (transport naar achterland):** vermeld is dat onderzoek is gedaan naar de mogelijkheden en knelpunten in het landelijke hoogspanningsnet voor het transporteren van elektriciteit naar het achterland, maar niet naar het minimaliseren van de natuur-impact daarvan. Wij verzoeken om alsnog een analyse van deze effecten en de mitigatie ervan op te nemen (zie paragraaf 2.4).
- **p. 12 (beleidskader KRM):** de Kaderrichtlijn Mariene Strategie ontbreekt als beleidskader, terwijl er elders in het programma, de IEA en het Plan-MER wel naar wordt verwezen. Wij verzoeken om deze richtlijn in dit overzicht kort te omschrijven.
- **§ 2.3.1, p. 15 (demarcatiepunt):** het genoemde demarcatiepunt voor windenergiegebied 6/7 naar Eemshaven verzoeken wij aan te geven in hoofdstuk 11, figuur 11-1, met een verwijzing daarnaar.
- **§ 5.3.2 (aantal aanlandlocaties):** wij missen een onderbouwing van de keuze voor een groot aantal aanlandlocaties; er worden slechts enkele factoren opgesomd. Wij verzoeken om een analyse van de optimale hoeveelheid GW per aanlandlocatie (zie paragraaf 2.4).
- **§ 6.1, p. 26–27 (Noordzee):** wij verzoeken om hier het voorbehoud op te nemen dat (een) deel/delen van het noordelijke deel van de Nederlandse Noordzee als Vogelrichtlijngebied moet(en) worden aangewezen. De passage dat zal worden gestart in het zuidwesten van 6/7 is prematuur: eerst is duidelijkheid nodig over de ligging van (een) VR-gebied(en). Ook

de zinsnede dat er 'nog geen zicht is op de kavelindeling' verzoeken wij te nuanceren, aangezien zelfs nog niet duidelijk is óf hier een windpark kan worden gerealiseerd.

- **§ 6.2.2, p. 27 (toetsingskader KRM-gebieden):** genoemd staat 'onzekerheid over het in ontwikkeling zijnde toetsingskader voor activiteiten in KRM-gebieden'. Wij verzoeken om toe te lichten om welke onzekerheden het gaat en wat de actuele status van dit toetsingskader is.
- **p. 36 (EMV-kennisleemte):** hier wordt de kennisleemte beschreven voor de effecten van EMV op bepaalde soorten haaien, roggen en trekvissen, en het nog uit te voeren onderzoek. Wij verzoeken om hier de voorzorgsbeginselen en mitigerende maatregelen expliciet te benoemen (bijvoorbeeld het reduceren van het aantal doorkruisingen).
- **Hollandse Kust (VR-gebied):** goed dat is opgenomen dat Hollandse Kust als VR-gebied zal worden aangewezen; betrek hierbij echter meer vogelsoorten in de impactanalyse, waaronder de rol als foerageergebied in de broedtijd van meeuwen- en sternsoorten, die nu niet wordt meegenomen (zie paragraaf 3.4).
- **Noord-Nederland, waterstof (H12):** sommige routes tot het demarcatiepunt met PAWOZ lopen door het Friese Front (fig. 4-2, p. 76 Hoofdrapport IEA). Wij verzoeken om bij de beoordeling rekening te houden met de toekomstige aanwijzing van meer vogelsoorten op het Friese Front en die effecten reeds nu mee te nemen (zie paragraaf 4.1).
- **Zeeland (Verdronken Zwarte Polder):** uit het kaartmateriaal is alleen af te leiden dat de aanlanding ergens bij Nieuwvliet-Bad komt; onduidelijk is of het natuurgebied Verdronken Zwarte Polder wordt geraakt. Wij verzoeken om dit gebied te ontzien en hierover duidelijkheid te verschaffen (zie paragraaf 4.5).

6.2 Hoofdrapport IEA

- **Cumulatieve effectbeoordeling (algemeen):** de beoordeling van cumulatieve effecten op zee en op land is zeer summier; volstaan wordt met een korte alinea. Wij verzoeken om per route vast te stellen welke risico's er zijn op cumulatieve impact, bijvoorbeeld in samenhang met activiteiten in het kader van Aramis op de Noordzee.
- **§ 1.3.3, p. 12-13:** hier staat dat voor het geldende beleidskader uit wordt gegaan van de Nationale Omgevingsvisie 2020 en het voorontwerp Nota Ruimte van juni 2024. Wij verzoeken om de meer actuele Ontwerp-Nota Ruimte uit 2025 mee te nemen, inclusief de actuele inzichten uit de adviezen van de Commissie MER hierover, de Reflectie Ontwerp-Nota Ruimte van het PBL (2026) en het advies van Rli over Ruimtelijke ordening in een veranderend klimaat (2024).
- **§ 4.2.4, p. 89 (Hollandse Kust):** de impactbeoordeling van routes door Hollandse Kust is onjuist. Routes die zuidelijker aanlanden zijn als negatief (–) beoordeeld, maar in Hollandse Kust leven ook zeer verstoringsgevoelige soorten zoals de zwarte zee-eend, waarvan het habitat en de voedselbron langdurig kunnen worden verstoord. De beoordeling zou daarom op '– –' moeten uitkomen; in het Plan-MER (H4, p. 51) wordt deze impact wél als '– –' beoordeeld vanwege de mogelijke impact op de zwarte zee-eend.
- **p. 110 (BVLOS):** wij verzoeken om ook het testgebied voor onbemande luchtvaart (BVLOS) op te nemen.
- **p. 110 (NPRD):** het NPRD wordt nu volledig buiten beschouwing gelaten. Wij stellen voor een eerste indicatie te geven van potentieel overlappende gebieden en aan te geven welke knelpunten nu al worden voorzien en of deze eenvoudig te mitigeren zijn.

- **Onderdeel soortenbescherming:** veel routes scoren '– –', ook wanneer mitigerende maatregelen zijn meegenomen. Wij verzoeken om een paragraaf op te nemen die ingaat op de vraag hoe hiermee wordt omgegaan, of er überhaupt een tracékeuze bestaat die voldoet aan VHR, NHV, KRW en KRM, en in hoeverre de overheid de natuur voldoende versterkt om daaraan te kunnen voldoen.

6.3 Plan-MER

- **§ 4.1.2, p. 10 (KRM-gebieden):** recent heeft de minister van LNVN besloten ten zuidoosten van het Friese Front een extra gebied aan te wijzen dat wordt gesloten voor bodemberoerende visserij, in het kader van de afspraak in het Noordzeeakkoord om 15% van de Noordzee te sluiten. Enkele mogelijke routes voor elektriciteit en waterstof liggen nabij dit gebied. Wij verzoeken om dit op te nemen in het beleidskader.
- **§ 4.2, p. 21 (VR-gebied):** wij verzoeken om op te nemen dat een deel van het noordelijke deel van de Nederlandse Noordzee mogelijk als VR-gebied moet worden aangewezen. Wij stellen voor dit in de inleidende tekst van § 4.2.1 op te nemen, en daarbij te benoemen dat meerdere activiteiten (plaatsing converterstation, kabelaanleg, en effecten door licht, geluid, vertroebeling en scheepsbewegingen) van invloed zouden zijn op vogelpopulaties in het potentiële VR-gebied, op een wijze die voor andere Natura 2000-gebieden al wel wordt beschreven.
- **§ 4.2.2 (uitgelichte soorten):** terecht worden zwarte zee-eend en zeekoet uitgelicht. Voor een eerste, ruwe soortenbeschermingstoets ligt het echter voor de hand om ook andere soorten — zij het op abstracter niveau — te beschouwen, aangezien de kustzee belangrijk foerageergebied is voor diverse kustvogels, waaronder meeuwen- en sternsoorten.
- **§ 4.3.1, p. 41 (converterstations):** de aanleg van converterstations kan effect hebben op zeevogels, vooral op soorten die onder water foerageren. Wij verzoeken om hierbij op te merken dat dit effect zonder mitigatie zeer negatief is op basis van het Natura 2000-beleidskader, indien de locatie zou liggen in het gebied dat mogelijk als VR-gebied in het noordelijke deel van de Nederlandse Noordzee moet worden aangewezen.

Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze betreft bij de vaststelling van het programma en de verdere uitwerking ervan, en zijn graag bereid onze punten nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Natuurmonumenten,
Stichting De Noordzee
Vogelbescherming Nederland
Natuur & Milieu

Verzonden: 7/1/2026 11:14:03 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Behoud van hoogwaardige landbouwgrond

De Paulinapolder is hoogwaardige Zeeuwse landbouwgrond en behoort niet te worden ingezet voor grootschalige energie-infrastructuur zoals converterstations, kabelcorridors en bijbehorende voorzieningen. Vruchtbare zeelegrond is een schaars en strategisch belangrijk bezit voor de Nederlandse voedselproductie. Het permanent onttrekken van landbouwgrond aan de agrarische functie staat op gespannen voet met het belang van voedselzekerheid en duurzaam ruimtegebruik.

Kwetsbare natuur direct naast het projectgebied

Direct aangrenzend aan de Paulinapolder bevindt zich waardevolle estuariene natuur die onderdeel uitmaakt van het beschermde -gebied, de Natura 2000. De combinatie van aanlegwerkzaamheden, grondverzet, tijdelijke werkterreinen en langdurige aanwezigheid van infrastructuur kan leiden tot verstoring van deze kwetsbare natuurwaarden.

De nabijheid van een beschermd natuurgebied vraagt om maximale terughoudendheid bij nieuwe grootschalige infrastructurele ontwikkelingen in de directe omgeving.

Bescherming van de zoetwaterbel in de Paulinapolder

In de Paulinapolder bevindt zich een waardevolle zoetwaterbel die van groot belang is voor de landbouwkundige bedrijfsvoering in het gebied. Zoetwater wordt door toenemende droogte en verzilting steeds belangrijker voor de Zeeuwse akkerbouw.

Wanneer voor de aanleg van kabelverbindingen bemaling noodzakelijk wordt, bestaat het risico dat zout grondwater wordt aangetrokken en de zoetwaterbel gedeeltelijk verloren gaat of blijvend wordt aangetast. Verzilting van landbouwgrond heeft langdurige gevolgen voor opbrengsten en bodemkwaliteit.

Om ieder risico op verzilting te vermijden dient ter plaatse van de zoetwaterbel uitsluitend gebruik te worden gemaakt van gestuurde boringen of andere technieken waarbij geen bemaling en geen verstoring van de bodemopbouw noodzakelijk zijn.

Voorkeur voor sleufloze aanlegtechnieken

Waar kabelverbindingen onvermijdelijk zijn, dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van sleufloze technieken zoals gestuurde boringen. Open ontgravingen verstoren de natuurlijke bodemopbouw en kunnen leiden tot menging van grondlagen, schade aan drainagevoorzieningen en aantasting van de landbouwkundige kwaliteit van de bodem.

Door kabels sleufloos aan te leggen blijven bodemstructuur, waterhuishouding en agrarische gebruiksmogelijkheden zoveel mogelijk behouden.

Verzonden: 7/1/2026 11:41:29 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje

Uw zienswijze/reactie:

De zienswijze van Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje
wordt geupload als bijlage.

109721739_11634668_2026-07-01_Zienswijze_VAWOZ_ZVI.pdf

Natuurbeschermingsvereniging**West Zeeuws-Vlaanderen****Secretariaat:**

[Redacted]

e-mail:

[Redacted]

Oostburg, 1 juli 2026.

Uploaden via www.rvo.nl/programma-vawoz**Betreft: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ**

Geachte lezer,

Graag maakt Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje ("NBV 't Duumpje") gebruik van de mogelijkheid met deze zienswijze te reageren op Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) - (Ontwerp)programma.

De vereniging, bestaande uit ruim 350 leden, heeft geen betaalde krachten in dienst en is als lid-organisatie aangesloten bij de Zeeuwse Milieufederatie (ZMf). NBV 't Duumpje behartigt de belangen van natuur en landschap in de meest brede zin binnen haar werkgebied, dat wordt begrensd door de kustlijn (Westerschelde/Noordzee), de grens met België en in het oosten door de westelijke Braakmanpolderdijk.

Het VAWOZ-voorkeursalternatief naar Zeeuws-Vlaanderen ligt vanaf de aanlanding bij Nieuwvliet-Bad binnen dit werkgebied. Daarin ligt ook de Paulinapolder, zoeklocatie voor het converterstation, 2 kerncentrales en de realisatie van een 380 kV hoogspanningsstation.

NBV 't Duumpje onderschrijft de urgentie van de energietransitie en de essentiële rol van windenergie op zee daarin. Windenergie op zee is noodzakelijk voor het behalen van klimaatdoelen en het vergroten van de energie-onafhankelijkheid van Nederland. Het aan land brengen van deze energie is onvermijdelijk en de vereniging is er zich van bewust dat dit ingrijpende effecten kan hebben voor de belangen die zij behartigt.

Wij verzoeken u onderstaande aandachtspunten nadrukkelijk te betrekken bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief.

Ontbrekende informatie.

Met betrekking tot de context (raakvlakken met 380kV aansluiting/station en NKC) is nog veel onbekend en onzeker. Ook ontbreekt detailuitwerking en er wordt in het Ontwerpprogramma veelvuldig verwezen naar nog te ontwikkelen projectprocedures, waarmee t.z.t. tegemoet moet worden gekomen aan de Natuurherstelverordening (NHV) en andere relevante wetgeving. Wij hechten eraan hier te vermelden dat de keuzes welke nog gemaakt moeten worden, zorgvuldig, integraal en toekomstbestendig dienen te zijn en niet mogen leiden tot structurele aantasting van natuurwaarden. De ecologische draagkracht van zee en land is een harde randvoorwaarde en moet bepalend zijn in de selectie van de uiteindelijke uitvoering.

Secretariaat:

[Redacted]

Doorkruising Natura 2000-gebieden.

Vóór de aanlanding bij Nieuwvliet-Bad, doorloopt het voorkeursalternatief Zeeuws-Vlaanderen de 2 Natura 2000-gebieden "Voordelta & Vlake van de Raan" en "Westerschelde & Saeftinghe". Door decennialang baggeren, ontoereikende compensatie en beheer zijn m.n. voor Westerschelde & Saeftinghe de instandhoudingsdoelstellingen niet bereikt.

Dit rechtvaardigt de volgende vraag: welke beheersmaatregelen worden er derhalve getroffen om deze Natura 2000-gebieden goed te beschermen, zodat deze bindende instandhoudingsdoelstellingen niet verder in gevaar komen?

De volgende opmerking, die een gebrek aan vertrouwen weerspiegelt, lijkt ons hier relevant: de door de Nederlandse Staat aangegane natuurcompensatieverplichting i.v.m. aanleg 2e Maasvlakte, is na ruim 15 jaar en juridische touwtrekkerij nog steeds niet gerealiseerd.

Raakvlakken met andere opgaven en de integrale analyse.

Het voorkeursalternatief Zeeuws-Vlaanderen heeft een belangrijke samenhang met (1) het project 380kV verbinding/ hoogspanningsstation Zeeuws-Vlaanderen en (2) de Projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales (NKC).

Eén randvoorwaarde voor de aanlanding van Wind op zee in Zeeuws-Vlaanderen bepaalt dat het hoogspanningsstation van 380kV netuitbreiding Zeeuws-Vlaanderen operationeel moet zijn. De ontwerp-voorkeursbeslissing over de locatie van het station valt na de publicatie van dit ontwerpprogramma VAWOZ.

Na de kamerbrief hierover (19 juni 2026: Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat en van de minister van Klimaat en Groene Groei) is de locatie Paulinapolder/Mosselbanken - nadrukkelijker dan in het nu voorliggende VAWOZ-ontwerpprogramma beschreven - in beeld als locatiekeuze voor de nieuwbouw kerncentrales. Zowel het converterstation in het VAWOZ voorkeursalternatief Zeeuws-Vlaanderen als de NKC kijken naar dezelfde zoeklocatie in de Paulinapolder/Mosselbanken.

Ook de ontwerp-voorkeursbeslissing over de locatie van de kerncentrales valt na de publicatie van het ontwerpprogramma VAWOZ.

Het voorliggende ontwerpprogramma maakt o.i. onvoldoende duidelijk of beide elektriciteitsbronnen elkaar geheel/gedeeltelijk uitsluiten. De volgende citaten uit het ontwerpprogramma dragen niet bij aan een eenduidige projectdefinitie:

- *"Als er in Zeeland kerncentrales gerealiseerd worden, is er geen aanlanding van Wind op zee inpasbaar."* (Blz. 25)
- *"Als gekozen wordt voor de nieuwbouw van twee kerncentrales dan is het niet mogelijk om ook een 2GW-aanlanding aan te sluiten in Zeeland."* (Blz. 58)
- Volgens de beschrijving onder 10.5.3.(blz. 63) kan de keuze alsnog gemaakt worden. *"Bij de start van een projectprocedure voor de aanlanding in Zeeuws-Vlaanderen zal er een integrale afweging plaatsvinden in relatie tot de beslissing over de locaties van de kerncentrales en het hoogspanningsstation. Dan moet opnieuw gekeken worden of de aanlanding past op het hoogspanningsnet."*

De integrale analyse, die het programma zegt voor te staan, ontbreekt vooralsnog.

Zolang het kabinet geen (voorlopig) besluit heeft genomen over al deze projecten: VAWOZ, 380kV Netuitbreiding Zeeuws-Vlaanderen en Nieuwbouw kerncentrales is een gedegen analyse en afweging van de cumulatieve effecten op natuur, landschap en leefomgeving onmogelijk.

Vaststelling van een aanlandingslocatie en leidingtracé, wanneer deze inzichten ontbreken is dan ook onaanvaardbaar. De locatiekeuzes voor deze projecten dienen dan ook gelijktijdig genomen te worden.

Deze behoefte aan een gecoördineerde aanpak en het inzicht in de cumulatieve effecten van alle componenten wordt wel geregistreerd in de Integrale Effectenanalyse (IAE), maar de gewenste afwegingen ontbreken vooralsnog. Met nadruk doen we deze oproep hier opnieuw; het gaat daarbij niet strikt om ruimtelijke beschikbaarheid, maar met name over de impact op de kwaliteit van de leefomgeving.

Onevenredige concentratie: Paulinapolder als industriecluster.

Wij refereren hier naar de zienswijzen, die eerder door onze vereniging werden ingediend, t.w.: (1) Inspraakreactie n.a.v. cNRD voor het project 380kV Zeeuws-Vlaanderen (3 maart 2025) en (2) Inspraakreactie re: concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales (24 juni 2025). Beide zienswijzen zijn kritisch t.a.v. planologische onderbouwingen voor een bestemmingswijziging van de Paulinapolder en bepleiten een vrijwaring van genoemde ontwikkelingen.

In het voorliggende ontwerpprogramma VAWOZ staat vermeld dat er voldoende ruimte blijkt te zijn voor het hoogspanningsstation, de aanlanding van Wind op zee en de kerncentrales. Wij zijn echter van mening dat de ruimtelijke overlast van de energietransitie evenwichtig over Nederland moet worden verdeeld en bij voorkeur gezocht moet worden naar locaties met industriële bestemmingen. De genoemde industriecluster -de opeenstapeling van energieprojecten - achten wij een onevenredige belasting voor Zeeland en voor Zeeuws-Vlaanderen in het bijzonder.

De cumulatieve (milieu)belasting voor de leefomgeving wordt te groot. Te meer ook omdat op de Paulinapolder nu geen industriële, maar (grotendeels) een agrarische bestemming rust.

Op de Mosselbanken geldt wel een industriële bestemming. Daarom dient eerst naar de Mosselbanken gekeken worden voor het vestigen van de z.g. energiecluster.

Natuurinclusieve aanleg.

Het voorkeursalternatief voor aanlandingen in Zeeland is te zien in Figuur 10-2 op bladzijde 62 van het Ontwerpbesluit VAWOZ. Uit dit kaartje maken wij op dat de route vanaf Nieuwvliet-Bad naar het converterstation vnl. via de oude landschappelijke contouren verloopt. Denk hierbij aan dijken en krekken, die tevens onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Zeeland. Zo is dit voorkeurs tracé niet ver gelegen van het natuurgebied Groese Polders bij Groede en het natuurgebied Baarzandse Kreek ten zuiden van Breskens. Wij pleiten voor een natuurinclusieve aanleg van de VAWOZ door heel Zeeuws-Vlaanderen, zodat de natuur en biodiversiteit aantoonbaar wordt versterkt. Het criterium van natuurinclusiviteit is cruciaal bij de voornoemde natuurgebieden. Indien bij de aanleg de bescherming van natuurwaarden onvoldoende is geborgd, dient de natuur op een andere manier gecompenseerd te worden in Zeeuws-Vlaanderen.

Tot slot.

Wij vernemen graag uw reactie op de aangedragen punten en zien uit naar het resultaat van verdere afwegingen om de kwaliteit van natuur en landschap in onze leefomgeving te waarborgen. Wij wensen u veel succes.

Met vriendelijke groet,

Namens Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje

Secretariaat:

Verzonden: 7/2/2026 8:09:32 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 250
Postcode: 1700 AG
Woonplaats: Heerhugowaard
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Uw zienswijze/reactie:

De zienswijze van HHNK is bijgevoegd in de bijlagen - deze brieven zijn vanwege de digitale indiening niet 'nat' ondertekend.

109722322_11634779_26.0849862_-_HHNK-gecombineerd.pdf

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Programma VAWOZ
 Postbus 111
 9200 AC Drachten
INGEDIEND VIA DIGITAAL REACTIEFORMULIER

Datum
 30 juni 2026

Uw kenmerk
 -

Contactpersoon
 [REDACTED]

Dossiernummer
 -

Registratienummer
 26.0849862

Telefoonnummer
 [REDACTED]

Onderwerp
 Zienswijze op Programma VAWOZ

Bijlage
 Brief dd 10 december 2025
 Ons kenmerk 25.1122754

LS,

Als betrokken mede-overheid hebben wij met aandacht van de terinzage gelegde stukken bij het ontwerpprogramma VAWOZ kennis genomen. Al sinds de start van het programma VAWOZ hebben wij constructief meegewerkt aan het tot stand komen van het programma, specifiek voor zover het betrekking heeft op ons beheergebied. HHNK heeft daarbij steeds aangegeven dat de opgave van een duurzaam, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem voor de aanlanding van op zee opgewekte windenergie urgent is en aansluit bij de belangen van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Als grote energieafnemer met concrete duurzame doelstellingen staan wij derhalve volledig achter de basis van programma VAWOZ.

Sinds de start van programma VAWOZ hebben wij aandacht gevraagd voor de water- en bodembelangen in ons beheergebied. Het is daarom positief om te zien dat u bij de uitwerking van uw programma (p.12) uitdrukkelijk uitgaat van water en bodem als richtinggevend principe in de ruimtelijke ordening, waarbij ook met nadruk de effecten voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) worden beoordeeld. De doorwerking van deze beleidsuitgangspunten zien wij terug in de (vele) onderliggende stukken.

Desondanks geeft het terinzage gelegde ontwerpprogramma aanleiding voor het geven van een zienswijze. Wij achten onze reactie op de uitvraag van de minister van KGG voor het geven van een regioadvies bij u bekend. De brief van 10 december 2025 (ons kenmerk 25.1122754) is voor de volledigheid als bijlage bij deze zienswijze gevoegd. De tekst van deze brief kunt u hier als herhaald ingevoegd beschouwen, zodat deze als zienswijze op het ontwerpprogramma beschouwd kan worden.

In het ontwerpprogramma (p31) wordt het standpunt van HHNK sterk samengevat, waarna wordt overwogen dat de staatssecretaris van KGG dit bezwaar meeweegt in zijn besluitvorming. Vervolgens wordt alsnog ingezet op deze locatie "op dit moment en met de huidige kennis van zaken en de andere overheden en omgevingspartijen gehoord hebbend", waarna de "aandachtspunten

voor waterveiligheid” voor de start van de projectprocedure bekeken zullen worden. Deze overwegingen zien wij niet als een gedragen reactie of argumentatie waarmee de bezwaren uit onze brief van 10 december 2025 terzijde kunnen worden geschoven. Met deze reactie wordt ons doorslaggevend argument waarbij wij vragen om, bij de keuze voor de voorkeurslocatie, rekening te houden met water en bodem in de ruimtelijke *ordening* terzijde geschoven en wordt gekozen voor een oplossing in de ruimtelijke *inrichting* van de voorgenomen voorkeurslocaties in een volgende projectfase.

Zonder goed onderzochte en onderbouwde afweging van het water- en bodembelang in de ruimtelijke *ordenings*keuze die op dit moment gemaakt wordt blijven wij derhalve bij onze eerdere argumenten zoals verwoord in eerdergenoemde brief.

Hoogachtend,

namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

DIGITAAL INGEDIEND

Bijlage:

reactie op uitvraag regioadvies pVAWOZ en 380kV NNHN
brief dd. 10 december 2025
ons kernmerk 25.1122754

De Minister van Klimaat en Groene Groei, mevrouw S. Hermans
t.a.v. Directeur Directie Realisatie Energietransitie, dhr. M. Hoenders
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Met afschrift aan de minister van VRO, mevrouw M. Keijzer
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Met afschrift aan Gedeputeerde Staten Provincie Noord-Holland
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Datum
10 december 2025

Uw kenmerk
KGG / 97684530

Contactpersoon

Dossiernummer
25.1122161

Registratienummer
25.1122754

Telefoonnummer

Onderwerp
reactie op uitvraag regioadvies pVAWOZ en 380kV NNHN

Uw contactpersoon

Geachte mevrouw Hermans,

Bij brief van 28 maart 2025 heeft u aan de betrokken overheden gevraagd een gezamenlijk en samenhangend regioadvies te geven betreffende uw programma's VAWOZ en 380 kV NNHN. Wij hebben met de regiopartners intensief samengewerkt om te komen tot een regioadvies.

Voor Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) zijn gedurende dit proces de uitgangspunten van Water en Bodem Sturend, zoals vastgelegd in de rijksbrieven van 22 november 2022 (Water en bodem sturend) en 22 oktober 2024 (Water en bodem richtinggevend), leidend geweest. Uiteindelijk heeft dit gezamenlijke proces tot een concept-regioadvies geleid, waarin wij onze punten herkennen en ook grotendeels kunnen onderschrijven. Toch laten wij u via deze weg weten dat wij niet hebben ingestemd met het regioadvies en dit niet mede zullen ondertekenen. In deze brief lichten wij onze overwegingen die tot dat besluit hebben geleid toe.

Gedeeld energiebelang

Een stabiel elektriciteitsnetwerk dat voldoende capaciteit biedt is niet alleen voor de regio van groot belang, maar ook voor HHNK. Veel van onze assets zoals gemalen en rioolwaterzuiveringen zijn afhankelijk van dit netwerk. Verduurzaming van onze assets en het inzetten van alternatieve energiebronnen is ook afhankelijk van een dergelijk stabiel en toekomstbestendig netwerk en van de

inzet op windenergie vanaf zee. In zoverre deelt HHNK het Rijksbelang voor de aanlanding van wind op zee en uitbreiding van het 380kV-netwerk. Daarnaast biedt deze ontwikkeling ons aanknopingspunten voor zogenoemde meekoppelkansen, bijvoorbeeld bij het gebruik van effluent uit rioolwaterzuiveringen bij groene waterstofproductie.

Wij willen graag met klem benadrukken dat deze brief en de onderliggende overwegingen betrekking hebben op een nieuw te bouwen vitale energie-infrastructuur zoals bedoeld in pVAWOZ en 380kV NNHN. Deze brief kan daarmee uitdrukkelijk niet gezien worden als een uitspraak over de wenselijkheid of veiligheid van bestaande functies of andere nieuw te vestigen functies zoals wonen of bedrijvigheid.

Onderzoek nodig

Deze brief is een momentopname. Voor HHNK is relevant dat onder meer onderzoeken naar de effecten van ondergrondse tracés op de waterkwaliteit, maar ook cascade- en keteneffecten bij uitval van onderdelen van het energienetwerk als gevolg van inundatie nog niet zijn gedaan. Veel onderzoeken of effectbeoordelingen die relevant zijn voor een volledige en integrale afweging zijn niet gedaan, of worden nog gedaan nadat de voorkeursbeslissing is genomen en de nieuwe planfase aan de orde is. Dit lijkt ons bij een dergelijk ambitieus energieprogramma de omgekeerde volgorde. HHNK blijft vanzelfsprekend als constructief partner betrokken bij het vervolgproces.

Wieringermeerpolder en voorkeurslocaties

Het regioadvies wijst in Noord-Holland Noord een aantal voorkeurslocaties aan in de Wieringermeerpolder. Wij willen benadrukken dat deze locaties niet de voorkeur genieten van HHNK.

De diepe ligging van de voorkeurslocaties in de Wieringermeerpolder leidt onze blik direct naar risico's. Risico's voor de waterveiligheid van deze locaties op zichzelf, maar ook risico's voor cluster- en keteneffecten bij uitval van die locaties zouden wat ons betreft doorslaggevend moeten zijn in het maken van een ruimtelijke keuze. Ook de meerlaagsveiligheidsbenadering maakt dat in laag 1 (preventie) gestreefd zou moeten worden naar het maken van een duurzaam veilige(re) ruimtelijke keuze.

De voorkeurslocaties in Noord-Holland Noord die in het regioadvies worden benoemd liggen alle in de Wieringermeerpolder in de nabijheid van Agriport. Uit een analyse van het water- en bodemsysteem volgt dat *ontwikkeling van deze locaties (ook met adaptatie) een claim legt op de toekomst en vraagt om een goede afweging van de locatiekeuze*. Voornaamste reden voor deze categorisering is de kwetsbare ligging van deze locaties op 4,2 tot 4,8 meter onder NAP.

In het regioadvies wordt negatief geadviseerd over alternatieve locaties bij Schagen en De Weel. Deze locaties zijn gelegen op plaatsen die *bekeken vanuit 'water en bodem' of 'klimaatverandering' vragen om aanvullende randvoorwaarden. Randvoorwaarden die ons inziens goed uitvoerbaar zijn*. Deze locaties zijn 0,7 tot 1,20 meter onder NAP gelegen.

Gezamenlijke quickscan

De voorkeurslocaties in NH-Noord zijn onderbouwd op basis van onder meer technische voorkeuren en landschappelijke impact. Bij deze ruimtelijke ordeningskeuze wordt daarmee de kwetsbare ligging onder zeeniveau als ondergeschikt belang gezien. Om die reden heeft Provincie Noord-Holland, in samenspraak met gemeente Hollands Kroon en HHNK, een quickscan laten uitvoeren naar de waterveiligheid in de Wieringermeerpolder.

In deze quickscan worden oplossingsrichtingen voor het beperken van overstromingsrisico's voor de nieuw te bouwen energieinfrastructuur benoemd. Eén van deze opties is om de kans op een overstroming te verkleinen door de normering van de dijk te verhogen. De andere opties zijn heroverweging van de locatiekeuze en ophoging van energie-assets en terreinen. Deze quickscan maakt deel uit van het regioadvies.

Als normtoets van de Wieringermeerdijk is in de quickscan een maatschappelijke kosten en baten-analyse uitgevoerd (MKBA). Hiermee wordt een economisch optimale kans berekend: de kosten van een dijkverzwaring afgezet tegen de potentiële economische schade als gevolg van dijkdoorbraak en inundatie. De berekening in de quickscan is geactualiseerd ten opzichte van de MKBA-berekening uit 2016 die voorafgaand aan de vaststelling van de huidige normering is uitgevoerd. De economische waarde van de energievoorzieningen, datacenters en Agriport is toegevoegd. Uit beide MKBA-berekeningen (2016 en 2025) komt een hogere (strengere) kans dan de thans wettelijk vastgestelde norm.

Normeringen

Een hoge kans uit een MKBA-berekening is met name te verklaren door de relatief lage kosten van een dijkversterking (onbebouwde strekking). De wettelijke normen zijn in 2017 na een uitgebreid politiek-bestuurlijk proces vastgesteld, waarbij de keuze is gemaakt om de Wieringermeerdijk een gelijke norm te geven als de waterkeringen langs het IJssel- en Markermeer en daarmee lager dan de norm die uit de MKBA berekend was. Beredeneerd is dat een dijknormering die bedoeld is voor de bescherming van - voornamelijk - economische activiteiten (de Wieringermeerdijk) niet hoger zou moeten zijn dan de berekende norm voor een dijk die bedoeld is voor het - voornamelijk - beschermen tegen slachtoffers (de IJssel- en Markermeerdijken), waarna de keuze is gemaakt de beide normen gelijk te stellen.

De vraag of de normering van de dijk na realisatie van nieuwe energie-infrastructuur ook daadwerkelijk wijzigt en een dijkverzwaring moet worden uitgevoerd, is een politiek-bestuurlijk proces en vergt een wetswijziging. In het regioadvies wordt daarom "met klem verzocht" de normering te verhogen en een dijkverzwaring uit te voeren bij deze locatiekeuze. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat geeft op dit moment ambtelijk uitdrukkelijk aan niet bereid te zijn daarin mee te gaan. Bestuurlijk is dat standpunt niet bevestigd.

Door HHNK is aangegeven dat het verhogen van de normen en een daaruit voortvloeiende dijkverzwaring niet voor rekening mogen komen van de ingezetenen van HHNK. Daarbij is tevens aangegeven dat een dijknormering uitgaat van een aanvaardbaar risiconiveau op basis van natuurlijke uitgangspunten. Dat aanvaardbare risiconiveau betekent geen garantie op het uitblijven van calamiteiten. Het berekende risico kan zich in beginsel op elk moment voordoen, nog los van plotse externe factoren of bewuste menselijke invloed.

Risico voor HHNK

Het uitspreken van een voorkeur voor de locaties in de Wieringermeerpolder legt een meervoudig risico eenzijdig bij HHNK, namelijk:

- Een eventuele verhoging van de dijknormering en een daaruit voortvloeiende fysieke verhoging van de primaire kering zou onderdeel moeten uitmaken van de locatiekeuze en voor rekening moeten blijven van de initiatiefnemers (het Rijk). Nu dat gegeven onzeker is, blijft HHNK verantwoordelijk voor de waterveiligheid in de Wieringermeerpolder en de te maken kosten;

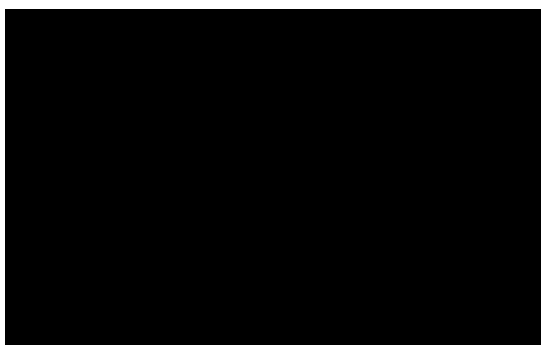
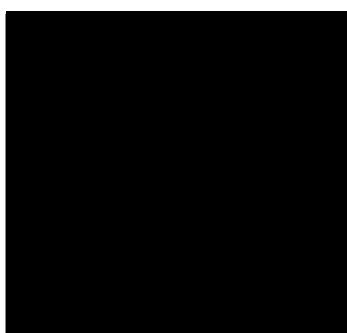
- Ook bij een verhoging van de normering en een fysieke verhoging van de primaire kering blijft er altijd een risico bestaan op calamiteiten, inclusief keten- en clustereffecten, waarvoor HHNK verantwoordelijkheid draagt. Aanvullend daarop kan deze locatiekeuze gezien worden als een risicoaanvaarding;
- Of de voorkeurslocaties klimaatrobuust en veilig uitgevoerd kunnen worden is nog onzeker, HHNK draagt verantwoordelijkheid voor de uitvoering en/of een deel van de kosten die daarmee gemoeid zijn (of met het inrichten van het watersysteem).

Op het moment dat HHNK dit regioadvies mede-ondertekent, zou dit het signaal afgeven dat wij de voorkeurslocaties ondersteunen en bereid zijn de kosten en risico's voor deze locatiekeuze (deels) op ons te nemen. Om dat te voorkomen en om de keuze en consequenties van die locatiekeuze volledig bij de initiatiefnemers te laten, kunnen wij niet instemmen met dit regioadvies.

Zoals eerder aangegeven willen wij als partner constructief zoeken naar betere oplossingen voor dit grote maatschappelijke vraagstuk.

Hoogachtend,

namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

Verzonden: 7/2/2026 8:20:13 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Nieuwstraat

Huisnummer: 22

Postcode: 4501 BD

Woonplaats: Oostburg

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Overheid

(Mede) namens:

Organisatie: gemeente sluis

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage

109722377_11634789_Zienswijze_gemeenteSluis_VAWOZ.pdf

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Realisatie Energietransitie
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Postadres:
Postbus 27
4500 AA Oostburg

Bezoekadres:
Nieuwstraat 22
4501 BD Oostburg

Telefoon 140117
Telefoon +31 (0)117 457 000

IBAN: NL06BNGH0285101870
BIC code: BNGHNL2G
BTW-nummer: 811046321B01

www.gemeentesluis.nl
info@gemeentesluis.nl

ons kenmerk : 26.1599
uw brief d.d. : 30 juni 2026
uw kenmerk :
behandeld door :
doorkiesnummer :
onderwerp : Zienswijze programma VAWOZ
bijlage(n) : Geen

Oostburg, 02 JUL 2026

Geachte minister van Veldhoven,

Afgelopen periode heeft u gewerkt aan het programma VAWOZ en dat heeft geresulteerd in de voorliggende stukken die nu ter inzage liggen vanaf 22 mei. Wij spreken onze waardering uit voor de uitgevoerde onderzoeken en wijze waarin u ons daar sinds de start van programma VAWOZ in hebt meegenomen.

In een eerder stadium hebben wij middels het door u gevraagde regioadvies als betrokken Zeeuwse overheden een gezamenlijke reactie gegeven op de op dat moment bekende onderzoeksresultaten en bevindingen. Wij zien dat onze reactie overgenomen is in het rapport wat nu voorligt. U heeft in het onderzoek voor Zeeuws-Vlaanderen onze voorkeur voor een aanlanding bij Nieuwvliet-Bad overgenomen en daarbij rekening gehouden met een zo kort mogelijke route over land. Eveneens is het tracé langs de N61 komen te vervallen. Wellicht ten overvloede geven wij mee dat wij, evenals de provincie, negatief staan tegenover een tracé in de berm van de N61.

In lijn met het eerdere regioadvies willen we nogmaals benadrukken dat voor ons een zorgvuldige communicatie met betrokken partijen van essentieel belang is. Dit in zowel de publieke communicatie naar de regio als in de directe communicatie naar betreffende grondeigenaren. Een goede duiding van dat VAWOZ een onderzoeksprogramma betreft en dat er mogelijk in een later stadium projectbesluiten (waaronder mogelijk over Nieuwvliet-Bad) genomen zullen worden is daarbij essentieel. Ditzelfde geldt voor de relatie met de ontwikkelingen van een mogelijke kerncentrale en de realisatie van een nieuw 380KV-station. Zo heeft u op 23 juni een inloopbijeenkomst over dit onderwerp in IJzendijke georganiseerd waarbij u zelf naar onze regio bent gekomen om informatie te delen aan onze inwoners. Wij vinden het randvoorwaardelijk dat mocht er in een volgende fase inderdaad gevolg worden gegeven aan een aanlanding bij Nieuwvliet u dit opnieuw zult doen.

Daarnaast hebben we in het regioadvies ook specifiek aandacht gevraagd voor compensatie en dit willen we via deze zienswijze opnieuw doen. Wanneer u besluit om daadwerkelijk een projectbesluit te nemen voor een aanlanding bij Nieuwvliet-Bad hoort hier wat ons betreft ook zeker een bepaalde compensatie bij. Uiteraard in directe zin voor de betreffende grondeigenaren maar ook zeker in publieke zin zodat onze regio ook extra positieve effecten van deze aanlanding kan verkrijgen. Wij hebben er kennis van genomen dat u heeft aangegeven tijdens het laatste bestuurlijk overleg dat er in het nieuwe coalitieakkoord inderdaad compensatiegelden voorzien zijn voor ontwikkelingen zoals deze en we gaan er vanuit dat we

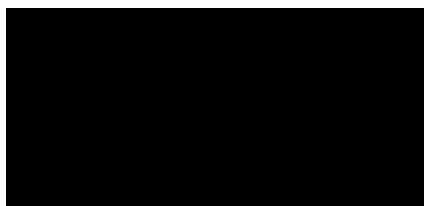

hier in een later stadium samen afspraken over kunnen maken. Evenals een goede communicatie is een passende compensatie randvoorwaardelijk voor een mogelijke aanlanding.

Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze zorgvuldig meeweegt in de definitieve besluitvorming.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN SLUIS,

De burgemeester

mr. M.M.D. Vermue

Verzonden: 7/2/2026 9:08:42 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: Cooperatie Delta21
Organisatie: Cooperatie Delta21

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze Delta21 op Ontwerpprogramma VAWOZ Zuid-Holland

Delta21 onderschrijft het belang van een tijdige aanlanding van windenergie op zee en de keuze om de Rotterdamse havenregio daarbij een centrale rol te geven. Tegelijkertijd constateren wij dat het ontwerpprogramma zich primair richt op de aanlanding en netinpassing van elektriciteit, terwijl de benodigde flexibiliteit van het toekomstige energiesysteem beperkt wordt beschouwd.

De voorziene sterke groei van windenergie op zee zal leiden tot grotere fluctuaties in het elektriciteitsaanbod. Om deze energie efficiënt te kunnen benutten zijn grootschalige opslag- en buffersystemen noodzakelijk. Delta21 ontwikkelt een grootschalige energieopslaglocatie in de Rotterdamse havenregio die juist bedoeld is om deze rol te vervullen. Vanuit dat perspectief missen wij in het ontwerpprogramma een afweging van de kansen om toekomstige aanlanding van windenergie direct te koppelen aan grootschalige energieopslag, naast het gebruik van elektrolyzers.

Wij verzoeken daarom om in de verdere planuitwerking expliciet te onderzoeken hoe de gekozen infrastructuur optimaal kan aansluiten op toekomstige opslaglocaties in het havengebied. Daarbij zou niet uitsluitend moeten worden gekeken naar de kortste of meest efficiënte route naar het hoogspanningsnet, maar ook naar de mogelijkheden om windenergie op zee te integreren met grootschalige energiebuffers. Hierdoor kan congestie worden verminderd, duurzame energie beter worden benut en kunnen maatschappelijke systeemkosten worden beperkt.

Daarnaast verzoeken wij om inzichtelijk te maken in hoeverre alternatieven of aanvullende infrastructuur dicht bij de Maasvlakte en de Delta21-locatie zijn beschouwd en welke rol energieopslag daarbij heeft gespeeld in de afweging.

Hoogachtend,

Namens Cooperatie Delta21,

Verzonden: 7/2/2026 9:10:14 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Rijksweg
Huisnummer: 501
Postcode: 1991 AS
Woonplaats: Velserbroek
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: femke.van.der.zijpp@pwn.nl
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: PWN

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijgevoegd bestand.

109724358_11634894_Zienswijze_Ontwerpprogramma_VAWOZ_juli_2026_-_signed.pdf

Postbus 2113 · 1990 AC Velsbroek · www.pwn.nl

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Directoraat-generaal Realisatie Groene Groei
 Directie Realisatie Energietransitie
 Postbus 20401
 2500 EK Den Haag

Hoofdkantoor
 Bezoekadres:
 Rijksweg 501
 1991 AS Velsbroek
 T 023 541 33 33

Beste heer, mevrouw,

Via deze brief maken we gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) van 22 mei 2026.

Algemeen

PWN maakt zich sterk voor veerkrachtige natuur en voor betrouwbaar en voldoende drinkwater in het grootste deel van Noord-Holland. De duinen van Noord- en Zuid-Kennemerland zijn daarbij om verschillende redenen van het grootste belang. De duinen worden ingezet als essentiële zuiveringsstap in de productie van betrouwbaar drinkwater. De zoetwaterbel onder duinen is tevens een reservoir van zoet grondwater en een groot deel van de duinen is daarom ook grondwaterbeschermingsgebied. De Natura2000 status van het duingebied beschermt allereerst het kwetsbare natuurgebied, de soorten en de habitats, maar indirect ook de drinkwatervoorziening van Noord-Holland.

In de afgelopen periode zijn wij betrokken bij de ontwikkelingen rondom mogelijke aanlandingen in het Noordhollands Duinreservaat. We hebben dit ervaren als een prettige en proactieve samenwerking. We zien de complexiteit van de puzzel die in de provincie Noord-Holland gelegd moet worden, zowel ruimtelijk als maatschappelijk. Wij dragen hieraan graag bij waar dat kan.

Reactie op Ontwerpprogramma VAWOZ

In het Ontwerpprogramma zijn voor Noord-Holland diverse routes vanuit windenergiegebied 6/7 richting het nieuwe 380kV-station A9-Zuid onderzocht. De aanlanding van wind op zee via een route over het terrein van TataSteel Nederland is één van de voorkeursalternatieven, deze route treft ook

Postbus 2113 · 1990 AC Velsbroek · www.pwn.nl

de PWN locaties in Heemskerk (Jan Lagrand) en Wijk aan Zee (Wim Mensink). Indien deze route technisch niet mogelijk is, zal worden gekeken naar een alternatieve route via Egmond aan Zee.

PWN kan zich vinden in deze volgorde van belang, gezien vanuit het algemeen maatschappelijk belang als mede de duurzaamheidsopgave in de IJmond. Echter, op en tussen onze locaties in Heemskerk en Wijk aan Zee (en op langere termijn ook onze locatie in Bergen) zijn we momenteel aan het uitbreiden. Zowel onder- als bovengronds. Een eerste verkennend ambtelijk overleg op 17 juni 2026, over de technische (on)mogelijkheden van een aanlanding via TataSteel Nederland liet mogelijkheden zien, die nog vragen om verdere uitwerking.

Wij vragen u uitdrukkelijk rekening te houden met de hierboven beschreven essentiële uitbreidingen voor de drinkwatervoorziening en ons vroegtijdig te betrekken zodat inspraak en afstemming kan plaatsvinden.

In het Ontwerpprogramma wordt aangegeven dat de voorbereidingen voor waterstofproductie op zee voor vijf jaar worden gepauzeerd.

Wij vragen u om ons vroegtijdig en nauw te betrekken zodra de voorbereidingen weer worden opgepakt en er gezocht gaat worden naar aanland-locaties.

Bij de aanlanding van Wind op Zee via de route over het terrein van TataSteel Nederland of via Egmond aan Zee zullen zowel het duingebied als de binnenduintrand worden doorsneden. PWN maakt zich, als drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder, sterk voor de bescherming van natuur en landschap in de duinen en de binnenduintrand en is daarom voorstander van toepassing van gestuurde boringen (i.p.v. open ontgraving). Bovendien ziet PWN, mocht het tot een aanlanding bij Egmond aan Zee komen, mogelijkheden om de dan benodigde noord-zuid energieverbinding door de binnenduintrand te combineren met een zuid-noord (drink)watertransport-verbinding.

Wij vragen u om helder aan te geven hoe natuur en landschap in de duinen en de binnenduintrand wordt beschermd tijdens de werkzaamheden.

Wij vragen u om *natuurpositief* te werken, zodat de natuur erop vooruit gaat. Momenteel bouwen wij vrijwel emissieloos een fabriek op onze locatie in Heemskerk. We delen onze kennis hieromtrent graag met u.

Ook vragen wij u, mocht het tot een aanlanding bij Egmond aan Zee komen, samen met ons de mogelijkheden te onderzoeken van koppelkansen.

Tussen onze locaties in de duinen en in de binnenduintranden ligt ondergronds een belangrijke (drink)waterinfrastructuur. Voor de levering van drinkwater aan de inwoners van Noord-Holland is het belangrijk dat deze leidingen niet beschadigd raken, goed beschermd worden en kunnen worden onderhouden.

In het Ontwerpprogramma komt echter niet naar voren hoe de ondergrondse drinkwaterinfrastructuur wordt geborgd tijdens en na de VAWOZ-werkzaamheden. Veel keuzes voor de bescherming van ondergrondse infrastructuur en drinkwaterbelangen worden doorgeschoven naar de projectfase. In de praktijk leidt de stapeling van kabels, leidingen en bijbehorende belemmeringsstroken tot druk op de schaarse ondergrondse ruimte en zijn de effecten op standaard onderhoudswerkzaamheden vaak groot. Gezien het vitale karakter van de drinkwatervoorziening acht PWN het belangrijk dat op programmaniveau expliciet wordt vastgelegd welke randvoorwaardelijke keuzes er gemaakt zijn ten

Postbus 2113 · 1990 AC Velserbroek · www.pwn.nl

aanzien van de bescherming van drinkwaterinfrastructuur en dus sturend zijn bij de keuze van tracés en alternatieven.

Wij vragen u helder aan te geven hoe de ondergrondse drinkwaterinfrastructuur in VAWOZ is geborgd, de randvoorwaardelijke keuzes op te nemen in het Ontwerpprogramma en ons vroegtijdig te betrekken bij de uitwerking hiervan.

Dank voor het ter inzage leggen van het Ontwerpprogramma VAWOZ. We zien de reactie op onze vragen graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

(Jun 30, 2026 16:13:41 GMT+2)

Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ juli 2026

Final Audit Report

2026-06-30

Created:	2026-06-30
By:	[REDACTED]
Status:	Signed
Transaction ID:	CBJCHBCAABAASBW6SlxgsC47EfomaSI0GSdxOGe2ecrJ

"Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ juli 2026" History

- Document created by [REDACTED]
2026-06-30 - 1:23:35 PM GMT
- Document emailed to [REDACTED] for signature
2026-06-30 - 1:24:47 PM GMT
- Email viewed by [REDACTED]
2026-06-30 - 2:13:28 PM GMT
- Document e-signed by [REDACTED]
Signature Date: 2026-06-30 - 2:13:41 PM GMT - Time Source: server - Signature Appearance Selected: DRAW
- Agreement completed.
2026-06-30 - 2:13:41 PM GMT

Verzonden: 7/2/2026 9:16:32 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Bankastraat
Huisnummer: 77
Postcode: 9715 CJ
Woonplaats: Groningen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: Waddenvereniging (machtiging volgt nog)
Organisatie: Natuur en Milieufederatie Groningen

Uw zienswijze/reactie:

Geachte heer, mevrouw,

Onze zienswijze is als bijlage toegevoegd.

De zienswijze is mede namens de Waddenvereniging ingediend. De benodigde machtiging sturen wij u nog toe, zodra wij deze hebben ontvangen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Natuur en Milieufederatie Groningen

109724455_11634915_260701_zienswijze_ontwerp_VAWOZ_NMG-WV.pdf

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Programma VAWOZ

Natuur en Milieufederatie Groningen

Bankastraat 77
 9715 CJ Groningen

info@nmfgroningen.nl
 www.nmfgroningen.nl
 06 – 22 91 44 14

NL39 TRIO 0379 4674 10
 KvK 41009418

Datum 1 juli 2026

Onderwerp zienswijze op ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ),
 regio Noord-Nederland

Geachte heer/mevrouw,

In de Staatscourant nr. 18395 van 21 mei 2026 maakte u bekend dat het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, met de achterliggende onderzoeksrapporten, van vrijdag 22 mei 2026 tot en met donderdag 2 juli 2026 ter inzage ligt. Hoewel voor Noord-Nederland nu geen voorkeursalternatief wordt aangewezen, stelt ons dit allerminst gerust.

Bescherming van de Waddenzee

De Waddenzee valt onder allerlei natuurbeschermings-verdragen, is zelfs erkend als UNESCO Werelderfgoed. Daarmee is de Waddenzee het grootste en, op papier, best beschermde natuurgebied van Nederland. En dat is niet voor niets: de Waddenzee is van groot belang voor trekvogels en als kraamkamer voor veel vissoorten en andere zeeorganismen. Het is, ook internationaal gezien, het belangrijkste natuurgebied van Nederland. Ook in de landelijk politiek wordt dit keer op keer onderstreept: vrijwel alle politieke partijen zeggen dat ze de bescherming van de Waddenzee heel belangrijk vinden.

Toch is de staat van instandhouding slecht en gaan de natuurwaarden in het gebied nog steeds achteruit. Jaarlijks vinden meer dan 80.000 activiteiten/ingrepen in de Waddenzee plaats, deels vergund, deels vergunningvrij. Al die menselijke ingrepen (zoals baggeren, leggen en herstellen van kabels en leidingen, bodem beroerende activiteiten, gas- en zoutwinning, maar ook ingrepen uit het verleden, zoals afsluiting van de Lauwerszee en de Zuiderzee) dragen bij aan deze slechte staat van instandhouding. Van een robuust ecosysteem is de Waddennatuur verworpen tot een zeer kwetsbaar ecosysteem.

Keer op keer blijkt uit onderzoeken dat met name bodemberoerende activiteiten (baggeren, leggen en onderhouden van kabels en leidingen, bodemberoerende visserij) en lozingen (natuurbedreigende stoffen, koelwater) schadelijk zijn voor de natuur in het gebied. Daarbij valt niet één oorzaak aan te

wijzen, het gaat vooral om de gezamenlijke druk van al die activiteiten/ingrepen op de natuur in het gebied.

Hoewel de politiek keer op keer het grote belang van een goede bescherming van de Waddenzee erkent, blijkt, keer op keer, dat bij concrete plannen en projecten de natuur in de Waddenzee aan het kortste eind trekt. Er wordt hooguit rekening gehouden met die belangrijke natuurwaarden als vergunningverlening voor een plan of project in gevaar dreigt te komen. Is een plan of project, ondanks de schadelijke gevolgen voor de waddennatuur, vergunbaar, dan gaat het plan of project door. Ten koste van de natuur. Bij voortzetting van deze manier van werken is verdere achteruitgang van de natuur in de Waddenzee (in strijd met al die verdragen!) onvermijdelijk. Wij dringen er dan ook op aan om bij verdere besluitvorming beschermen van de waddennatuur op één te zetten!

Aansluiten windparken op de Eemshaven

In het kader van Net op Zee ten noorden van de Waddeneilanden, Programma Aansluiting Wind Op Zee (PAWOZ) en nu: project Net op Zee (NOZ)-Doordewind is en wordt onderzocht hoe de energie van toekomstige windparken op de Noordzee in de vorm van waterstofgas of elektriciteit in Noord-Nederland aan land kan worden gebracht. Uit al deze onderzoeken blijkt dat het leggen en onderhouden van nieuwe kabels en leidingen extra schade toebrengt aan de natuur in de Waddenzee. Geen nieuwe kabels en leidingen door de Waddenzee is, uiteraard, de minst schadelijke oplossing. Elke nieuwe ingreep, elke nieuwe kabel of leiding, veroorzaakt weer extra schade aan de waddennatuur.

ADC-toets

Het is onvermijdelijk dat bij het leggen van nieuwe kabels en leidingen door de Waddenzee ten behoeve van de windparken op de Noordzee nieuwe schade zal worden aangericht aan de waddennatuur. Gezien de huidige staat van instandhouding is dit onverantwoord. Een regering die de Waddenzee echt wil beschermen, zou alles op alles moeten zetten om dit te voorkomen. Maar deze ingreep vertegenwoordigt wel een groot maatschappelijk belang. Als uit een ADC-toets blijkt dat er geen alternatieven zijn en de nieuwe energie-verbindingen, ondanks de mogelijke schadelijke gevolgen, toch moeten worden gerealiseerd, dan moet de voor de ecologische waarden minst bezwaarlijke oplossing gekozen worden en dan moeten de schadelijke gevolgen volledig worden gecompenseerd. Maar eigenlijk (ook om het risico van mogelijke verslechtering te voorkomen) zou het project moeten bijdragen aan verbetering van de staat van instandhouding. Om de mogelijke schade tot het minimum te beperken moet er niet telkens weer een nieuwe ingreep plaats vinden: alle toekomstige verbindingen zouden in één keer moeten worden aangelegd.

Bij het traject PAWOZ heeft de regio, inclusief natuurorganisaties, gezamenlijk gepleit voor een aanlanding via een tunnelroute onder de Waddenzee en/of via de Oude Westereems. De Oude Westereems-route stuit op weerstand bij Duitsland. De tunnelroute heeft daarbij onze voorkeur en is volgens ons de meest robuuste oplossing om in de toekomst nieuwe kabels toe te voegen. Of een tunnel onder de Waddenzee een haalbare oplossing is, is op dit moment niet duidelijk. Met een tunnel wordt rechtstreekse schade (door aanleg en onderhoud) aan de Waddenzee voorkomen, maar welke gevolgen voor de natuur het uitrede-eiland op de Noordzee (Ballonplaat) kan hebben, moet nader worden onderzocht door het Rijk.

Uitgangspunt VAWOZ

U gaat er in VAWOZ vanuit dat voor nieuwe windparken telkens weer nieuwe kabels / leidingen zullen worden aangelegd door de Waddenzee. De verbindingen tussen de toekomstige windparken op de Noordzee en de Eemshaven worden niet in één keer gerealiseerd, maar na elkaar, naar behoefte. Dat

betekent dat er telkens opnieuw verstoring en vernieling van de ecologische waarden plaats vindt, dat elke nieuwe ingreep weer bijdraagt aan 'tijdelijke' extra vertroebeling in het gebied en 'tijdelijke' vernieling van habitats en het leefgebied van soorten. Tijdelijk tussen aanhalingstekens, omdat de opeenvolgende ingrepen er in feite voor zorgen dat het leefgebied van kwetsbare soorten gedurende lange tijd wordt beperkt. In feite gaat een deel van het oppervlak van de Waddenzee voor lange tijd voor deze soorten verloren. Dit is in strijd met de Habitatrichtlijn.

Huidige stand van zaken

U hebt besloten ten behoeve van toekomstig windpark Doordewind (in totaal 4 gigawatt (GW) twee ondergrondse hoogspanningsverbindingen van elk 2 GW aan te leggen van de Noordzee, via Schiermonnikoog, door het wantij onder Schiermonnikoog, door de kwelder en dan door het Groninger kustgebied naar de Eemshaven. Op dit moment wordt het project uitgewerkt (project MER en passende beoordeling): het is nog niet in uitvoering.

U hebt daarbij, in strijd met de Habitatrichtlijn, niet gekozen voor het minst schadelijke tracé maar voor een tracé dat weliswaar veel schadelijker is voor de natuurwaarden, maar, volgens u, desondanks vergunbaar. Bovendien wordt dit project slechts uitgevoerd ten behoeve van één windpark en gaat het hier uitsluitend om transport van elektriciteit. Met energie van toekomstige windparken (elektriciteit en waterstof) wordt nu geen rekening gehouden. Daar zijn straks weer nieuwe, schadelijke ingrepen voor nodig.

Programma VAWOZ

Volgens het nu ter visie gelegde ontwerp Programma VAWOZ heeft het kabinet de ambitie om 40 GW aan Wind op zee te realiseren. Naar aanleiding van de parlementaire enquête Groningen heeft het kabinet in Nij Begun (afspraken tussen Rijk en Regio naar aanleiding van de aardbevingsschade), toegezegd dat 33% van de aanlanding van Wind op zee moet plaatsvinden in de provincie Groningen. 'Hierbij is het initiatief genomen een Economische Agenda Groningen te ontwikkelen, waarbij Wind op zee als katalysator kan dienen voor verdere ontwikkeling op economisch vlak in de regio.' (Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 65).

Dus het is de bedoeling 13,2 GW aan windenergie van de Noordzee aan te landen in de Eemshaven (elektriciteit) of elders op de Groningse kust (waterstof). Toch wordt nu (Doordewind) slechts een verbinding van 4 GW gerealiseerd: hoe vaak gaat de Waddenzee nog op de schop om deze energie aan te landen? Hoeveel klappen krijgt de waddennatuur nog te verduren? Wij zijn van oordeel dat deze manier van werken onaanvaardbaar is en in strijd is met de Habitatrichtlijn. Het valt nu al te voorzien dat meer capaciteit nodig is om toekomstige windparken aan te sluiten op het elektriciteits- en gasnet.

Samenhang / cumulatie

Het Ontwerpprogramma VAWOZ moet niet alleen de mogelijke gevolgen van het programma op zich beeld brengen, maar ook de mogelijke gevolgen in samenhang met andere plannen en projecten (cumulatie). Vooral nog is dit niet / onvoldoende in beeld gebracht.

Maar daarnaast zou het Ontwerpprogramma VAWOZ ook de mogelijke gevolgen van de met dit programma samenhangende plannen en projecten in beeld moeten brengen. Immers:

- als VAWOZ economische ontwikkelingen mogelijk maakt / stimuleert, dan moeten de mogelijke gevolgen voor natuur en milieu van deze economische ontwikkelingen meegenomen worden in de beoordeling van VAWOZ;

- als VAWOZ meer energie naar Noord-Nederland brengt dan Noord-Nederland nodig heeft, zal er wellicht nieuwe infrastructuur (kabels en leidingen) nodig zijn om het energie-overschot af te voeren: ook de mogelijke gevolgen van deze extra infrastructuur moeten meegewogen worden bij de beoordeling van Ontwerpprogramma VAWOZ.

Energiebehoefte Noord-Nederland

‘Het al geplande aanbod van 4,6 GW windenergie op zee is voldoende om in de huidige vraag naar elektriciteit in Noord-Nederland te voorzien.’ (Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 65). Dit gaat over 4 GW van toekomstig windpark Doordewind en 0,6 GW van het huidige windpark Gemini. Wat de huidige plannen zijn met Net op Zee ten noorden van de Waddeneilanden wordt niet duidelijk.

Het aanlanden van energie van de Noordzee in Groningen is bedoeld om economische ontwikkeling en werkgelegenheid in Noord-Nederland te stimuleren. Maar ook bij maximale ontwikkeling van de Noord-Nederlandse economie is er geen 13,2 GW aan energie van zee nodig in Groningen, Friesland en Drenthe. Dit betekent dat het energie-overschot moet worden afgevoerd naar elders (de Randstad). Het huidige elektriciteitsnet blijkt daarvoor onvoldoende: er moet nu een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding komen van Vierverlaten (bij Groningen) naar Ens (Noordoostpolder). Deze nieuwe infrastructuur gaat ten koste van natuur en landschap en daarmee ten koste van de leefbaarheid en de toeristisch-recreatieve potenties van Noord-Nederland. Dus ook ten koste van de werkgelegenheid.

Economische ontwikkeling Noord-Nederland

Volgens Ontwerpprogramma VAWOZ wordt in de toekomst een groei van de elektriciteitsvraag in Noord-Nederland verwacht door nieuwe bedrijvigheid. Daarbij wordt met name ingezet op de productie van waterstof en de bouw van nieuwe hyperscale datacenters. Het gaat hierbij om kapitaalintensieve bedrijvigheid die weinig werkgelegenheid biedt en daarmee een geringe bijdrage levert aan de economische ontwikkeling van Noord-Nederland. Zowel waterstofproductie (gasbuizen) als datacenters (data-kabels en stroomvoorziening) zijn afhankelijk van een goede, betrouwbare infrastructuur naar de rest van de wereld: de winsten blijven niet in Noord-Nederland, de kosten, in de vorm van schade aan landschap en natuur, wel.

Kerncentrale

Naast productie van waterstof komt de Eemshaven nu steeds concreter in beeld voor de bouw van 1 of 2 kerncentrales. In 2025 is de Eemshaven tegen alle gemaakte afspraken, om juridische redenen, in het programma ‘Nieuwbouw Kerncentrales’ toegevoegd aan de te onderzoeken alternatieven. In onze brief van 25 juni 2025 hebben wij ons hier tegen uitgesproken. Inmiddels zijn in deze procedure alleen Terneuzen en Eemshaven nog over als te onderzoeken locaties. De minister van VRO heeft op 19 juni 2026 alvast voorkeursrecht gevestigd op deze 2 locaties. Volgens TenneT geniet de Eemshaven daarbij de voorkeur vanwege de vestigingsvoorwaarden waarbij met name de aanwezige (en toekomstige) energie-infrastructuur zwaar meeweegt. Hierdoor wordt straks (het afvoeren van) kernenergie een belangrijke reden voor de aanleg van de 380-kV verbinding Vierlaten-Ens en waterstofproductie ingeruild voor 1 of 2 kerncentrales. Het aanwijzen van Eemshaven als mogelijke locatie voor 1 of 2 nieuwe kerncentrales staat haaks op verschillende (publieke en formele) toezeggingen, beleidskeuzes en aangenomen moties. Vanuit politiek-bestuurlijk opzicht is er geen draagvlak voor kerncentrales in de Eemshaven.

Waterstof

Wellicht zal een deel van de energie van de Noordzee naar Groningen/Noord-Nederland worden aangevoerd in de vorm van waterstofgas. Vooral nog is onduidelijk of dit zal gebeuren via bestaande leidingen of via nieuwe, schadelijke ingrepen in de Waddenzee. Wij zijn van oordeel dat aanlanden van waterstof in Groningen alleen zinvol is voor zover:

- die waterstof via bestaande gasleidingen vanuit de Noordzee aan land wordt gebracht, zodat er in de Waddenzee geen nieuwe leidingen hoeven te worden gelegd;
- die waterstof in Noord-Nederland wordt gebruikt; en/of
- het waterstof-overschot via bestaande gasleidingen naar elders kan worden afgevoerd.

Wij zijn dan ook van oordeel dat aanleggen van nieuwe gasleidingen door de Waddenzee niet noodzakelijk is en onnodige schade zal veroorzaken aan de waddennatuur. Wij achten dergelijke ingrepen dan ook in strijd met de Habitatrichtlijn.

Conclusie

Het lijkt een mooie afspraak dat 33% van de windenergie van de Noordzee in Groningen zal worden aangeland en zal worden benut ter stimulering van verdere economische ontwikkeling van Noord-Nederland. Maar dit is alleen het geval als die energie niet alleen in Noord-Nederland aan land komt, maar daar ook blijft. Energie die uiteindelijk naar de Randstad wordt afgevoerd, kan beter rechtstreeks (via de Noordzee) naar de Randstad.

VAWOZ gaat er vanuit dat elektriciteitskabels en zelfs gasleidingen naar behoefte door de Waddenzee kunnen worden gelegd. Als de regering serieus werk wil maken van bescherming van de waddennatuur, zal de regering zich tot het uiterste moeten inspannen om te voorkomen dat er meermaals kabels door de Waddenzee worden getrokken.

Voor zover waterstof niet kan worden aangeland via bestaande gasleidingen en niet via bestaande gasleidingen over land kan worden vervoerd, dient de aanlanding van waterstof elders (Hollandse kust) plaats te vinden. Aanleg van nieuwe gasleidingen door de Waddenzee dient absoluut vermeden te worden.

Eerdere brieven

In onze brieven eerdere brieven zijn wij al ingegaan op de met VAWOZ samenhangende wind-op-zee plannen / projecten. Het gaat daarbij met name om:

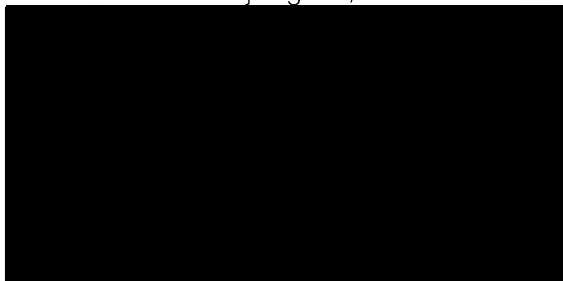
- brief NMG, kenmerk: 19-003-EW, van 16 april 2019, inzake: inspraakreactie Net op Zee ten noorden van de Waddeneilanden;
- brief NMG, kenmerk: 20-014-EW, van 3 juli 2020, inzake: reactie op integrale effectenanalyse en milieueffectrapport Net op Zee ten Noorden van de Waddeneilanden;
- brief NMG, kenmerk: 22-031-EW, van 27 mei 2022, inzake: reactie op Programma Aansluiting Wind Op Zee (PAWOZ) – Eemshaven;
- brief NMG, kenmerk: 22-033-EW, van 5 september 2022, inzake: reactie op concept NRD PAWOZ
- brief Natuurmonumenten, kenmerk: NM-, van 9 april 2025, inzake: zienswijze Ontwerpprogramma Aansluiting Wind op Zee – Eemshaven;
- brief Natuurmonumenten, kenmerk: NM-, van 26 november 2025, inzake: zienswijze op het Voornemen en Participatieplan Net op Zee – Doordewind;
- brief Natuurmonumenten, kenmerk: NM-, van 30 april 2026, inzake: zienswijze Concept-NRD Net op Zee-Doordewind.

Wij gaan er vanuit dat u bekend bent met deze brieven en de inhoud meeneemt / meeweegt bij de beoordeling van ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ).

Tot slot

Wij dringen er bij u op aan alsnog te besluiten om hooguit één maal elektriciteitskabels door de Waddenzee te leggen met voldoende capaciteit voor de toekomst. En wij dringen er bij u op aan dit uit te voeren via het minst schadelijke tracé.

Met vriendelijke groet,

Natuur en Milieufederatie Groningen

Mede namens:
Waddenvereniging

Verzonden: 7/2/2026 9:28:26 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Postbus

Huisnummer: 2000

Postcode: 1500 GA

Woonplaats: Zaandam

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Overheid

(Mede) namens: College van Burgemeester en wethouders

Organisatie: gemeente Zaanstad

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage

109724809_11634958_Zienswijze_Zaanstad_op_ontwerpprogramma_VAWOZ__2_juli_2026.pdf

gemeente Zaanstad

Ministerie Van Klimaat en Groene Groei

Staatssecretaris J. de Bat

Stadhuisplein 100
1506 MZ Zaandam
Postbus 2000
1500 GA ZaandamTelefoon 14 075
www.zaanstad.nl

DATUM 1-7-2026

ONS KENMERK 10361842

ONDERWERP

Zienswijze Zaanstad op Ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer de Bat,

Het programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (pVAWOZ) ligt vanaf 22 mei ter inzage voor iedereen om hier een zienswijze op uit brengen. De gemeente Zaanstad maakt hier graag gebruik van.

Het college van Zaanstad heeft waardering voor de inzet die het Rijk levert om de energietransitie te versnellen en de leveringszekerheid voor Nederland te waarborgen. We onderschrijven dan ook het belang van deze opgave. Duurzame opwekking van elektriciteit, onder ander door windparken op zee en het zorgen voor een betrouwbaar energiesysteem zijn belangrijk om de klimaatdoelen te halen en de economie toekomstbestendig te maken.

Tegelijkertijd zien wij in de uitwerking van pVAWOZ, in samenhang met de landelijke netuitbreiding van het 380 kV-net en de Energiehoofdstructuur, vraagstukken ontstaan die ons als gemeente en regio direct raken. Dat geldt niet zozeer vanwege één specifieke maatregel uit pVAWOZ, maar vooral door de optelsom van ontwikkelingen in het Noordzeekanaalgebied (NZKG), waar Zaanstad onderdeel van is.

In het Ontwerpprogramma VAWOZ kiest u voor 2 aanlanding van 2 GW in Noord- Holland, één in de Kop van Noord- Holland en één in het Noordzeekanaalgebied in het havengebied van Amsterdam bij het nieuw te bouwen hoogspanningsstation A9 Zuid. Naast deze twee aanlandingen heeft u ook het voornemen een derde aanlanding te realiseren van 700 MW (wisselstroom).

Zaanstad ondersteunt de nationale koers – maar ziet spanning in de uitwerking

Zaanstad herkent dat het NZKG door het Rijk en regio is aangewezen als gebied van nationaal belang, waar energie, industrie, woningbouw en leefomgeving samenkomen. Ook begrijpt het college de logica om energie-infrastructuur te koppelen aan bestaande industrieclusters, zoals in pVAWOZ gebeurt.

Juist omdat deze keuzes logisch zijn op systeemniveau, maakt Zaanstad zich zorgen over de ruimtelijke en maatschappelijke effecten op gebiedsniveau en in het bijzonder over de effecten in het gebied tussen Assendelft en Beverwijk.

Leefkwaliteit moet volwaardig onderdeel van de afweging zijn

In de Nota Ruimte en NOVEX-benadering wordt terecht gesproken over een **brede, integrale afweging**, waarin ook leefomgeving en gezondheid een belangrijke plek hebben. De gevolgde methodiek voor zowel locatiekeuzes voor aanlandingen en nieuwe hoogspanningsstations en – tracés laat echter zien dat:

- systeemintegratie en vergunbaarheid zwaar wegen, zodat
- energie-infrastructuur zich concentreert in gebieden die al zwaar belast zijn
- gebieden met minder juridische beperkingen vaker worden gekozen als locatie voor veelal milieubelastende nieuwe functies terwijl dat juist vaak de gebieden zijn waar de leefkwaliteit al onder druk staat.
- leefkwaliteit en gezondheid nog onvoldoende sturend zijn in de afweging en leefomgeving vooral als “mee te wegen” aspect fungeert.
- de stapeling van effecten in delen van het NZKG, waaronder Zaanstad, verder toeneemt.

Wij vragen u daarom om in de verdere uitwerking van pVAWOZ en het Programma Energie Hoofdstructuur (PEH) expliciet vast te leggen dat leefkwaliteit en gezondheid gelijkwaardig sturend zijn aan systeem- en kostenafwegingen.

Voorkom dus dat een beperkt aantal gebieden structureel de grootste lasten draagt van nationale opgaven.

Bescherm het open landschap aan de randen van de stad

Een belangrijk uitgangspunt in de Zaanse omgevingsvisie – en ook in regionaal beleid – is het behoud van open landschap en groene structuren rond de stad.

Juist de locaties waar energie-infrastructuur vaak landt (overgangszones, polders) zijn gebieden waar:

- dit landschap nog aanwezig is;
- en waar het essentieel is voor de leefkwaliteit van de regio.

Tot slot

Zaanstad begrijpt dat clustering van (energie)infrastructuur voordelen heeft, maar wil voorkomen dat het gebied tussen Zaanstad (Assendelft) en Beverwijk nog verder belast wordt en de gezondheid van bewoners nog meer onder druk komt te staan.

Daarom pleiten wij voor:

- een expliciet principe van **eerlijke spreiding van lasten en baten**;
- het serieus blijven onderzoeken van alternatieven buiten de meest belaste gebieden;
- het voorkomen dat cumulatie automatisch leidt tot nóg meer (energie) infrastructuur op dezelfde plek.

Hoewel het Ontwerpprogramma VAWOZ Zaanstad in deze fase niet rechtstreeks aanwijst als voorkeurslocatie voor aanlanding Wind op Zee, ervaren wij de gevolgen via de samenhang met andere energieprojecten en de positie van het NZKG als geheel.

Het college vraagt u daarom om onze aandachtspunten nadrukkelijk mee te nemen in:

- de verdere uitwerking van pVAWOZ;
- het Programma Energiehoofdstructuur;
- en de Nota Ruimte.

Wij gaan hierover graag met u in gesprek.

Burgemeester en Wethouders van Zaanstad,

[REDACTED]

Verzonden: 7/2/2026 9:33:31 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 132
Postcode: 4530 AC
Woonplaats: Terneuzen
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: North Sea Port

Uw zienswijze/reactie:

In bijlage kan u de zienswijze van North Sea Port terugvinden.

109724879_11634965_Advies_2026-122.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
NL - 9200 AC Drachten
[Online](#) ingediend

Cc: [REDACTED]

Uw referentie: GO N-77

Onze referentie: 2026-122

Contactpersoon: [REDACTED] (NL), [REDACTED] (VL)

E-mail: [REDACTED]

Bijlage: -

Onderwerp: GO N-77: Ontwerp programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee – Inspraakreactie

Datum: 1 juli 2026

Geachte,

Wij verwijzen naar de vraag tot reactie op VAWOZ – Ontwerpprogramma die we via Espoo Focal Point Vlaams Gewest en vanuit het Ministerie van Klimaat en Groene Groei - Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt Programma VAWOZ ontvingen.

North Sea Port, beheerder en ontwikkelaar van een van de belangrijkste zeehaven- en industrieclusters van Nederland en Vlaanderen, onderschrijven de nationale ambitie om de energietransitie te versnellen en de grootschalige ontwikkeling van windenergie op zee mogelijk te maken. Tegelijkertijd achten wij het van groot belang dat de ruimtelijke keuzes en de uitwerking van de voorgestelde verbindingen zorgvuldig worden afgestemd op de belangen van het haven- en industriegebied, de bereikbaarheid en veiligheid van de scheepvaart, de toekomstige economische ontwikkeling van de regio en de mogelijkheden voor verdere verduurzaming van de industrie. Vanuit deze verantwoordelijkheid wensen wij via deze weg onze zienswijze mee te delen.

Wij erkennen de uitkomsten en gemaakte afwegingen in het ontwerpprogramma, evenals de standpunten zoals opgenomen in het regioadvies van de gezamenlijke Zeeuwse overheden, met input van North Sea Port, die in oktober 2025 aan het ministerie is uitgebracht. Tegelijkertijd brengen wij, mede op basis van onze eerdere inbreng, de volgende inhoudelijke kernboodschappen en zienswijzen onder uw aandacht.

1. Ruimtelijke puzzel tussen energie, haven en industrie

De druk op de schaarse ruimte in Zeeland neemt toe door de samenloop van rijksenergieprojecten en de ontwikkeling van haven- en industriële activiteiten. Wij benadrukken dat deze ontwikkelingen elkaar niet mogen verdringen of onmogelijk maken. Het is essentieel dat deze ruimtelijke puzzel expliciet en integraal wordt meegenomen in de verdere projectprocedures en afwegingen.

2. Energetische puzzel en voortgang wind-op-zee-aanlandingen

Wij onderschrijven het belang van de ontwikkeling van aanlandingen van wind op zee voor de energietransitie. Gelet op de verwachte elektriciteitsvraag als gevolg van de verduurzaming van de industrie in Zeeland, achten wij zowel kernenergie als extra aanlandingen van wind op zee inpasbaar.

Daarbij verwijzen wij naar de systeemintegratiestudie uitgevoerd in opdracht van Smart Delta Resources, North Sea Port en de Provincie Zeeland, waarin wordt aangetoond dat gecombineerde inpassing mogelijk is bij de voorziene toekomstige vraag.

Bovendien is het scenario waarin kerncentrales niet in Zeeland worden gerealiseerd nog steeds reëel. Tegen deze achtergrond pleiten wij ervoor om de verdere uitwerking en besluitvorming rond aanvullende aanlandingen van wind op zee in Zeeland niet uit te stellen of afhankelijk te maken van definitieve keuzes rond kernenergie.

3. Behoud van strategische industriegebieden

Wij achten de afweging om het Sloegebied niet verder te benutten terecht, gezien het toekomstig ruimtebeslag voor havengebonden activiteiten en circulaire industrie.

Wij verzoeken om deze redenering consequent door te trekken naar de zoekgebieden in Terneuzen, met name de Mosselbanken en de Paulinapolder.

Watergebonden industriegronden zijn schaars en van strategisch belang.

In het licht van de cumulatie van ruimteclaims – waaronder hoogspanningsinfrastructuur en mogelijke kernenergie – is het cruciaal dat de unieke positie en waarde van deze gebieden voldoende wordt meegewogen.

4. Beperken impact op scheepvaart en havenbereikbaarheid

Wij ondersteunen de gemaakte keuzes met betrekking tot de aanlandingstracés.

Tegelijkertijd benadrukken wij dat de impact op de scheepvaart en op bagger- en verspreidingsactiviteiten, die essentieel zijn voor de bereikbaarheid van de havens, tot een minimum moet worden beperkt.

Dit vraagt om blijvende en nauwe afstemming met onder meer het programma Noordzee, nautische diensten, Rijkswaterstaat, de Vlaamse overheid en betrokken havens.

Tot slot willen wij onze waardering uitspreken voor de samenwerking tot op heden en de zorgvuldige manier waarop het ontwerpprogramma tot stand is gekomen. Wij hebben het proces als constructief en transparant ervaren.

North Sea Port hecht eraan dat deze actieve samenwerking wordt voortgezet en verzoekt om North Sea Port, samen met Smart Delta Resources, ook in de verdere uitwerking en projectprocedures betrokken te houden.

Wij zien het vervolg met vertrouwen tegemoet.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature area]

Verzonden: 7/2/2026 10:48:51 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: gemeente Heemskerk

Uw zienswijze/reactie:

Gemeente Heemskerk heeft het ministerie van KGG (inmiddels weer EZK) in december een brief gestuurd naar aanleiding van het regioadvies van Noord-Holland over de projecten VAWOZ en 380kV. De standpunten van Heemskerk zoals verwoord in deze brief, zijn nog steeds onze actuele standpunten voor VAWOZ en samenhangende projecten. Wij voegen deze brief daarom als bijlage toe zodat deze wordt aangemerkt als onze zienswijze.

109726006_11635278_brief_standpunten_Heemskerk_op_(regioadvies)_VAWOZ_en_380kV_t.b.v._zienswijze_VAWOZ.pdf

GEMEENTEHUIS: Maarten van Heemskerckplein 1
POSTADRES: Postbus 1 - 1960 AA Heemskerk
TELEFOON: 14 0251
E-MAIL: post@heemskerk.nl
WEBSITE: www.heemskerk.nl
BANK NR: NL47 BNGH 028.50.03.453

datum: 19 december 2025
onderwerp: Standpunten Heemskerk
regioadvies VAWOZ/380kV NNHN
onze
referentie: D/2025/762952
uw referentie: KGG / 97684530

voor [REDACTED]
informatie: [REDACTED]
direct [REDACTED] 4
nummer:

Geachte mevrouw Hermans,

Op 28 maart 2025 heeft u gevraagd om een regioadvies van de regionale overheden in Noord-Holland waar het project Netuitbreiding 380kV Noord-Holland Noord en/of het programma VAWOZ (2031-2040) raakt aan het grondgebied. De afgelopen maanden is onder regie van de provincie Noord-Holland toegewerkt naar het gevraagde advies. U heeft dit advies op of rond 19 december ontvangen.

Standpunt Heemskerk

Het college van B&W van de gemeente Heemskerk heeft niet ingestemd met dit regioadvies. Gemeente Heemskerk kan zich niet vinden in de inhoud van het regioadvies en in het bijzonder niet in het deel van het advies dat pleit voor een hoogspanningsstation in de Wijkermeerpolder. De gemeente Heemskerk vindt het advies voor deze stationslocatie, enkel gebaseerd op de (on)vergundbaarheid van de tracés, volstrekt voorbijgaan aan de belangen van (de inwoners van) het Noordzeekanaalgebied en de IJmond.

De leefbaarheid, gezondheid en omgevingskwaliteit in de IJmond staan al onder zware druk. Open landschap is hier een schaars goed. De regio heeft te kampen met geur- en geluidsoverlast en ongezonde lucht door zware industrie (Tata), snelwegen, provinciale wegen, spoorlijnen en aanvliegroutes van Schiphol. In het regioadvies komt duidelijk naar voren dat de leefbaarheid en gezondheid hier veruit het slechtst scoort van heel Noord-Holland en zelfs binnen Nederland. Vervolgens wordt verzuimd hieraan de enige logische conclusie te verbinden: een hoogspanningsstation plaatsen op deze plek kan niet.

De gemeente Heemskerk benadrukt dat bij de locatiekeuze een integrale afweging noodzakelijk is. Daarbij moeten de effecten op leefbaarheid en gezondheid, de kwaliteit van de leefomgeving en de cumulatieve belastende voorzieningen even zwaar meewegen als het aantal draadslachtoffers en de kilometers aan doorkruising van UNESCO-Werelderfgoed.

Het voorliggende regioadvies schiet tekort. Het kiest voor de 'makkelijkste weg' en gaat voorbij aan de mogelijkheden van mitigerende maatregelen, waardoor de tracés aan de oostkant van de provincie ten onrechte buiten beschouwing worden gelaten. Bovendien is het advies gebaseerd op de effecten

van de tracés, waarbij voorbij wordt gegaan aan de impact van het bijbehorende station. Dat vinden wij niet logisch. Een station legt immers een veel grotere ruimteclaim en heeft aanzienlijk grotere maatschappelijke en ruimtelijke effecten op een gebied dan enkel een tracé.

Onrealistische voorstelling van zaken

Op bladzijde 37 stelt het regioadvies (we citeren): *“Keuzes zijn niet robuust richting de toekomst en houden geen rekening met de factor tijd.* Eventuele ontwikkelingen gekoppeld aan een 380 kV-station, zoals een nieuw 150 kV-station, batterijen, een aanlanding of nieuwe bedrijvigheid zijn enkel mogelijk binnen het bestaande industriecollier, zoals opgenomen in het Ontwikkelperspectief NZKG. Er is geen ruimte voor verdere verstedelijking of energiesysteemfuncties in het landschap. Dit geldt voor alle onderzochte locaties voor het zuidelijke station. In de provinciale energievisie is gesteld dat batterijen gebundeld worden met vraag/aanbod in energieknooppunten. Dat is dus zeer onwenselijk in de directe omgeving van dit station.”.

Ook hier schiet het regioadvies tekort. Op 1 december jl. vond de kick-off plaats voor een haalbaarheidsstudie ‘150/50/10kV-hoogspanningsstation Assendelft’. Het zoekgebied in deze haalbaarheidsstudie overlapt volledig met het zoekgebied voor het 380kV-station. Ook dit station moet komen in de Wijkermeerpolder. Verder ligt het bij een VAWOZ-aanlanding in Egmond/Castricum naar ons idee totaal niet voor de hand dat de kabels ondergronds helemaal onder het Noordzeekanaal door worden getrokken om aan te landen op A9-zuid terwijl het nieuwe zuidelijke station dan ondergronds ‘gepasseerd’ wordt.

De voorstelling van zaken in het regioadvies dat er in de Wijkermeerpolder geen enkele ontwikkeling bij kan komen, vinden wij dan ook volstrekt onrealistisch. We weten vanuit de ‘Brugnotitie’ dat het station in de Wijkermeerpolder slecht scoort en de kans op negatieve effecten bij cumulaties groot is. Groter dan bij de andere zuidelijke stationslocaties. Bovendien zijn bij de andere zuidelijke stationslocaties geen extra 150kV stations voorzien en lopen de kabels voor de VAWOZ-aanlandingen niet in de buurt.

Het regioadvies geeft dus een onvolledige weergave van de te verwachten situatie in de Wijkermeerpolder en vormt daarmee een onvolledige basis voor een integrale afweging van de zuidelijke stationslocaties. Dit schaadt de belangen van (de inwoners van) de IJmond.

Cumulatie energieprojecten/e-infra in Noordzeekanaalgebied/de IJmond

Het Noordzeekanaalgebied/de IJmond huisvest al een aanzienlijke hoeveelheid (landelijke) energie-infrastructuur, zoals aanlandingen van wind op zee, meerdere hoogspanningstracés en -stations en een gasnetwerk. In de toekomst komt hier nog meer bij, zoals 150kV-stations en het waterstofnetwerk NZKG. Voor veel energieprojecten is het noodzakelijk dat ze hier worden aangelegd vanwege de ligging aan de kust, de aanwezigheid van koelwater, de energievraag van de industrie en/of de opbouw van het bestaande elektriciteitsnet. Maar dit geldt niet voor het project 380kV Noord-Holland Noord. Deze energievoorziening kan ook elders, meer aan de oostkant van de provincie Noord-Holland, worden gerealiseerd.

NOVEX NZKG

Twee jaar geleden zijn er in de NOVEX Noordzeekanaalgebied afspraken gemaakt dat het open gebied tussen Zaanstad, Heemskerk en Beverwijk open blijft. Het groen/OER-IJ en de omgevingskwaliteit moet hier juist worden versterkt. Ook moet het gebied een waterbergende functie gaan vervullen voor de regio. Wij vragen u deze afspraken te respecteren.

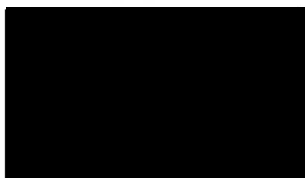
Landschap onder hoogspanning

Wij willen u er tot slot graag op wijzen dat wij vinden dat er een aantoonbare systeemproblematiek ten grondslag ligt aan het proces om tot deze locatiekeuze te komen. Hierbij verwijzen wij graag naar het rapport "Landschap onder hoogspanning" van het College van Rijksbouwmeesters en Rijksadviseurs. Zij signaleren dat de inrichting van het MER-proces niet goed aansluit bij de ruimtelijke, ontwerpende aanpak die nodig is bij de aanleg van nieuwe hoogspanningsverbindingen. Het gaat niet om een inpassingsopgave, maar om aanpassing. Dat vraagt om een andere werkwijze met ruimte voor het verkennen van nieuwe gebiedsperspectieven en het tegen het licht houden van de gehanteerde methodes en wet- en regelgeving.

Als het landschap in Noord-Holland ergens onder hoogspanning staat, is het wel in het Noordzeekanaalgebied en de IJmond. Wanneer deze en toekomstige energieprojecten uitsluitend volgens de gangbare IEA/MER-procedure worden beoordeeld, en de conclusies enkel worden gebaseerd op de huidige wet- en regelgeving rond natuur en cultuur, dan zullen alle projecten steeds weer op dezelfde locaties terechtkomen. Dit gebeurt nu in het Noordzeekanaalgebied en de IJmond.

Wij vragen u om de projecten 380kV NNHN en VAWOZ te beschouwen als een ideale casus om deze ruimtelijke opgaven in een bredere context te beschouwen dan bestaande wet- en regelgeving. Dit doet meer recht aan een eerlijke verdeling van de lusten en lasten van de energietransitie.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Heemskerk,

burgemeester

Verzonden: 7/2/2026 10:48:52 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Exploitant-rechthebbende
(Mede) namens: [REDACTED]
Organisatie: Stichting Ontwikkeling Golfsport Houtrak (SOGH)

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijgevoegde zienswijze

109726007_11635279_Zienswijze_Golfclub_Houtrak_VAWOZ.pdf

Aan: Bureau Energieprojecten, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)
T.a.v. de Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei

Betreft: zienswijze op het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ), inclusief de Integrale Effectanalyse en het plan-MER - terinzagelegging 22 mei tot en met 2 juli 2026.

Donderdag 2 juli, Halfweg

Geachte heer, mevrouw,

Namens de Stichting Ontwikkeling Golfsport Houtrak en de Vereniging Golfclub Houtrak (verder gezamenlijk te noemen: 'de Golfclub Houtrak') dien ik hierbij een zienswijze in op het ontwerpprogramma VAWOZ en de daarbij ter inzage gelegde stukken. Deze zienswijze richt zich uitsluitend tegen de routevarianten 1a en 2a. Het ontwerpprogramma bevat immers ook de routevarianten 1b en 2b, die hetzelfde converterstation bereiken zonder het speelterrein van Golfclub Houtrak te doorsnijden. Daarmee is sprake van reële alternatieven die minder nadelige gevolgen hebben voor bestaande maatschappelijke functies.

Golfclub Houtrak exploiteert een golfbaan van 18 holes over ruim 83 hectaren in de Houtrakpolder te Halfweg. Met circa 1.000 leden vervult de club een belangrijke maatschappelijke, recreatieve en sportieve functie voor alle leeftijden - van gratis jeugdlessen tot deelname met circa 30 teams aan de nationale NGF-voorjaarscompetitie - en biedt zij werkgelegenheid aan zo'n 20 fte, ondersteund door ongeveer 50 vrijwilligers. Tegelijk vormt de golfbaan een waardevol groengebied: de Houtrakpolder fungeert als (Rijks)bufferzone tussen Amsterdam en Haarlem, waarvan het open en groene karakter centraal staat in het ruimtelijk beleid van provincie en gemeente (Omgevingsvisie NH 2050 en Omgevingsvisie Haarlemmermeer 2040). De gemeente Haarlemmermeer heeft daarbij gesteld dat grootschalige energie-infrastructuur niet past bij dit karakter van de groene buffer. Aantasting van het speelterrein zou dan ook zowel het maatschappelijk voorzieningenniveau in de regio als de groenfunctie van de golfbaan raken.

1. Nut en noodzaak

Golfclub Houtrak onderschrijft het belang van de energietransitie en de noodzaak om windenergie van zee betrouwbaar aan land te brengen. De club verzet zich niet tegen het programma als zodanig. Deze zienswijze richt zich uitsluitend op de wijze waarop het voorkeursalternatief naar hoogspanningsstation Ag-Zuid in haar directe omgeving wordt ingepast en op de keuze tussen de in het ontwerpprogramma opengelaten routevarianten.

2. Kern van de zienswijze: doorsnijding van het speelterrein

In paragraaf 7.6 beschrijft het ontwerpprogramma vier routeopties voor de aanlanding naar Ag-Zuid, die volgens de tekst "verder onderzocht en tegen elkaar afgewogen moeten worden". Een keuze is op dit moment dus nog niet gemaakt.

In twee van deze vier opties, routeoptie 1a (aanlanding Velsen-Noord-Heemskerk, langs de Ag) en routeoptie 2a (aanlanding Egmond aan Zee, langs de Ag), leidt het kabeltracé volgens de routebeschrijving op pagina 49 vanaf de buisleidingenstrook ter hoogte van Spaarndam en de Spaarndammerdijk "langs en door de golfbanen tot het converterstation". Beide varianten doorsnijden daarmee het speelterrein van Golfclub Houtrak. De twee overige routeopties bereiken de locatie voor het converterstation zonder doorsnijding van de banen. Routeoptie 1b loopt via de Zeedijk en Buitenhuizen door de Houtrakpolder, en routeoptie 2b loopt "langs de golfbaan" parallel aan de Communicatieweg West en vervolgens via Assendelft. Het

ontwerpprogramma bevat dus binnen hetzelfde voorkeursalternatief en met dezelfde aansluitlocatie varianten die het speelterrein ontzien.

Golfclub Houtrak verzoekt het bevoegd gezag dan ook om de varianten die het speelterrein doorsnijden (1a en 2a) niet als uitgangspunt te nemen en, voor zover een tracé in de nabijheid van de banen onvermijdelijk blijkt en zonder enige twijfel en aantoonbaar geschikter is dan de alternatieven, dit strikt binnen de bestaande buisleidingenstrook in te passen met volledige mitigatie en herstel.

3. Bezwaren per thema

a. Doorsnijding speelterrein en bedrijfsvoering. Een golfbaan is een aaneengesloten, zorgvuldig vormgegeven ruimtelijke voorziening. Doorsnijding door een kabeltracé met bijbehorende werkstrook raakt de baanindeling, de speelbaarheid en daarmee de bedrijfsvoering en exploitatie van de club. In het bijzonder dreigt de doorsnijding de huidige indeling van hole 12 en hole 10, de green van hole 9 en de oefenputtinggreen aan te tasten. Omdat een ronde golf wordt gespeeld over achttien aaneengesloten holes, leidt het uitvallen van juist deze holes ertoe dat niet slechts enkele losse baandelen, maar de baan als geheel niet langer als volwaardige, doorlopende ronde bespeelbaar is. Daarnaast zal de voorkeursroute ook onder het clubhuis doorlopen, wat verstrekken heeft voor het gebruik van deze voorziening, niet in de laatste plaats door de heipalen waarop het clubhuis en de andere gebouwen van Golfclub Houtrak gebouwd zijn. Het ontwerpprogramma beschrijft dat de aanleg plaatsvindt met onder meer gestuurde boringen en open ontgravingen, inclusief een tijdelijk werkterrein. Een open ontgraving met werkstrook beslaat naar verwachting een strook van twintig meter breed of meer, waardoor de baan gedurende meerdere maanden geheel of grotendeels buiten gebruik zal zijn, met directe gevolgen voor leden, gasten, evenementen, competitie en inkomsten. In overweging nemende de duur van zowel de werkzaamheden als de tijd die nodig is voor het herstel van de banen en het clubhuis na de werkzaamheden, zal de voorgestelde route het voortbestaan van de golfclub ernstig in gevaar brengen.

b. Permanente gebruiksbeperkingen boven het tracé. Bij een ondergronds 525kV-gelijkstroomkabelsysteem gelden doorgaans een onderhouds- en veiligheidszone en beperkingen op het gebruik van de strook erboven, bijvoorbeeld ten aanzien van diepwortelende beplanting en terreinwijzigingen. De club vraagt aandacht voor de gevolgen daarvan voor de inrichting, het onderhoud en de toekomstige ontwikkeling van de baan. De zakelijk-rechtstrook (de zogenoemde belemmerde strook) brengt blijvende gebruiksbeperkingen mee, zoals een verbod op gebouwen en gesloten verharding, op diepwortelende beplanting en op het verhogen of verdiepen van het maaiveld. Deze beperkingen worden vastgelegd via een zakelijke overeenkomst met de rechthebbende en, indien daarover geen overeenstemming wordt bereikt, via een gedoogplicht op grond van de Omgevingswet (voorheen de Belemmeringenwet privaatrecht). Dit zijn beperkingen die zich slecht verhouden tot de beplanting, het reliëf en het beheer van een golfbaan. Daarbij komt dat de strook permanent voor de netbeheerder bereikbaar moet blijven voor inspectie en onderhoud, waardoor werkzaamheden in beginsel ook op ongelegen momenten midden op de baan kunnen plaatsvinden - hetgeen zich niet verdraagt met een ongestoorde speelbaarheid en de bedrijfsvoering van de club. Daar komt bij dat het tracé op gezette afstanden permanente verbindingsmoffen met betonplaat kent, die als vaste punten de herinrichting van baandelen blijvend bemoeilijken. Golfclub Houtrak verzoekt het bevoegd gezag de breedte van zowel de werkstrook als de zakelijk-rechtstrook en de daaraan verbonden gebruiksbeperkingen voor de routeopties 1a en 2a locatiespecifiek vast te leggen en in de IEA en het plan-MER te beoordelen.

c. Cumulatie van ontwikkelingen in de Houtrakpolder. In dit gebied stapelen ontwikkelingen zich op: het converterstation (circa 25 hectare, tot 25 meter hoog) in of bij de haven aan de

Kaapstadweg, de ontwikkeling van het Amsterdamse havengebied en de ruimtereservering voor een mogelijke verbreding van de A9, waarvan het tracé volgens het ontwerpprogramma juist afstand moet houden. Dit drukt de kabelcorridor naar verwachting verder richting de banen. Hier zou een kabeltracé bovenop komen als routeoptie 1a of 2a als definitief aangewezen zou worden. Bovendien zijn er plannen voor de aanleg van een waterstoftracé onder Golfclub Houtrak. In voorkeursroutes 1a en 2a, kruist de kabeltracé voor de aanlanding van windenergie de waterstoftracé ter hoogte van het clubhuis. De club verzoekt deze cumulatieve effecten in samenhang te beoordelen.

d. Magneetvelden en omgeving. Het ontwerpprogramma onderkent de kennisleemte rond elektromagnetische velden. Echter staat het niet vast dat er geen nadelige gevolgen op zullen treden door elektromagnetische velden. Golfclub Houtrak verzoekt de effecten van het landtracé op de directe omgeving, waaronder het gebruik en de beleving van de baan, expliciet en locatiespecifiek te beoordelen. Daarbij verdient ook de ecologische waarde van het terrein aandacht. Het gebied is mede vanwege zijn natuurwaarden als NNN aangewezen en herbergt een groot aantal (beschermde) diersoorten. Aanleg met open ontgravingen en een werkstrook kan deze soorten in hun leefomgeving verstoren. De club verzoekt de gevolgen voor de gebieds- en soortenbescherming locatiespecifiek te onderzoeken.

e. Ligging in Natuurnetwerk Nederland. Het speelterrein ligt in een gebied dat door de provincie is aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de Omgevingsverordening NH 2022. Op grond van artikel 6.54 eerste lid onder a, zijn nieuwe activiteiten met mogelijke nadelige gevolgen voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN slechts toegestaan indien sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn en de overblijvende effecten worden beperkt en gecompenseerd. Een kabeltracé met werkstrook door de banen (routeopties 1a en 2a) raakt dit beschermingsregime, terwijl de routeopties 1b en 2b juist het reële, minder belastende alternatief vormen. Daarmee kan aan het vereiste dat er geen reële alternatieven zijn niet worden voldaan. Golfclub Houtrak verzoekt het bevoegd gezag deze NNN-status uitdrukkelijk in de afweging tussen de routeopties te betrekken.

f. In strijd met klimaatadaptatie- en waterbergingsbeleid. De Houtrakpolder is één van de weinige diepgelegen open gebieden rond het Noordzeekanaal die geschikt zijn voor piek(water)berging bij extreme neerslag. In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (19 december 2023) wordt de polder aangemerkt als de enige polder waar in de toekomst waterberging kan worden georganiseerd zonder zeer ingrijpende maatregelen. Ook de Omgevingsvisie Haarlemmermeer 2040 onderstreept het belang van een robuust en klimaatbestendig watersysteem. Een ondergronds kabeltracé met een permanente onderhouds- en veiligheidszone kan deze water- en bodemfunctie doorsnijden en beperken. De club verzoekt deze effecten in de IEA en het plan-MER expliciet te betrekken.

g. Onvoldoende onderbouwing van de routekeuze ten opzichte van alternatieven. Het ontwerpprogramma motiveert onvoldoende waarom de routevarianten 1a en 2a, die Golfclub Houtrak doorkruisen, de voorkeur zouden genieten boven alternatieven die meer gebruikmaken van bestaande infrastructuur of leidingencorridors. Daarbij vereist route 1a meerdere technisch complexe boringen, terwijl een dergelijke complexiteit bij route 1b niet wordt genoemd. Route 2a loopt bovendien door een Natura 2000-gebied. Gezien deze aanvullende nadelen is onvoldoende inzichtelijk gemaakt waarom juist deze varianten als serieuze opties worden gezien. Des te meer omdat meerdere routealternatieven beschikbaar zijn in het ontwerpprogramma. Desondanks ontbreekt een deugdelijke vergelijking van de varianten op de gevolgen voor de exploitatie van Golfclub Houtrak, de recreatieve functie, de maatschappelijke kosten en de economische schade. Zonder een dergelijke integrale belangenafweging is niet voldoende gemotiveerd waarom de onevenredige belasting van Golfclub Houtrak noodzakelijk is.

4. Motivering, onevenredigheid en het plan-MER

Het ontwerpprogramma berust op de Integrale Effectanalyse en het plan-MER, waarin onder het thema "Leefomgeving, ruimtegebruik en overige gebruiksfuncties" de effecten op bestaande functies worden beoordeeld. Golfclub Houtrak meent dat de effecten op haar recreatieve en bedrijfsmatige functie, gelet op de doorsnijding bij de routeopties 1a en 2a, onvoldoende specifiek in beeld zijn gebracht. Bovendien zijn deze effecten onevenredig nadelig, hetgeen op gespannen voet staat met het evenredigheidsbeginsel. Bovendien is het rijksbeleid erop gericht nieuwe energie-infrastructuur waar mogelijk te bundelen met bestaande infrastructuur en leidingstroken. De routevarianten 1a en 2a lijken hiervan af te wijken zonder dat inzichtelijk wordt gemaakt waarom een verdere bundeling binnen bestaande infrastructuurcorridors onvoldoende mogelijk zou zijn. Zij verzoekt deze effecten nader te onderzoeken en de afweging tussen de vier routeopties met inachtneming van het zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel (vergelijk de artikelen 3:2 en 3:46 Awb) deugdelijk te onderbouwen, waarbij het voor het speelterrein minst belastende alternatief de voorkeur dient te krijgen.

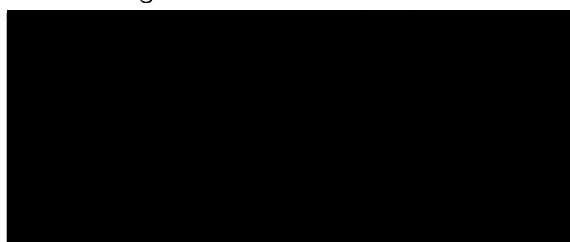
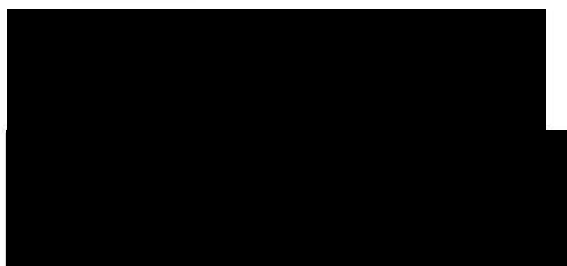
5. Verzoek

Golfclub Houtrak verzoekt het bevoegd gezag:

1. de routeopties voor aanlanding aan zee die het speelterrein doorsnijden (1a en 2a) niet als voorkeursvariant te hanteren, althans uitsluitend te overwegen na een aantoonbare en gemotiveerde afweging waaruit blijkt dat zij zonder enige twijfel geschikter zijn;
2. indien een kabeltracé in de nabijheid van de banen toch in beeld blijft, dit te bundelen binnen de bestaande buisleidingenstrook en zodanig te leggen dat de holes zoveel mogelijk ongemoeid blijven;
3. de effecten van de routeopties 1a en 2a op de bedrijfsvoering, het speelterrein en het beheer van de baan - alsook op de NNN-waarden, de gebieds- en soortenbescherming, de waterberging en de cumulatie met overige ontwikkelingen in de Houtrakpolder - in de IEA en het plan-MER nader en locatiespecifiek te onderzoeken, met inbegrip van de breedte van de werk- en zakelijk-rechtstrook en de daaraan verbonden gebruiksbeperkingen;
4. indien onverhoopt route 1a of 2a aantoonbaar en zonder enige twijfel geschikter blijkt dan de geschetste alternatieven, tijdig en in overleg met Golfclub Houtrak bindende afspraken te maken over aanlegplanning, tijdelijke voorzieningen, volledig herstel in de oorspronkelijke staat en nadeelcompensatie;
5. In acht nemende de gebrekkige communicatie naar de betrokken partij in aanloop naar het ontwerp rapport VAWOZ, Golfclub Houtrak als belanghebbende actief en vroegtijdig te betrekken bij het vervolgproces en de daaropvolgende projectprocedure.

Er liggen vier routevarianten op tafel. Twee daarvan sparen de golfbaan, twee doorsnijden haar. Zolang niet overtuigend is gemotiveerd waarom de schadelijkere varianten noodzakelijk zijn, kan niet worden gekozen voor route 1a of 2a. Wij lichten deze zienswijze desgewenst graag mondeling toe en stellen ons constructief op bij het zoeken naar een inpassing die zowel de energietransitie als het voortbestaan van de baan dient.

Hoogachtend,

Machineweg 1-b
1165 NB, Halfweg, Nederland

*Bronverwijzing: Ontwerpprogramma VAWOZ (Ministerie van EZK/KGG, 22 mei 2026), hoofdstuk 7 (Noord-Holland), §7.6
"Voorkeursalternatief naar Ag-Zuid", routebeschrijvingen pagina 48–49; converterstation-locatie bocht Westpoortweg (S102) /
Kaapstadweg, zoekgebied AgZ-C2.*

Verzonden: 7/2/2026 10:51:44 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog
Organisatie: Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog op het Ontwerpprogramma VAWOZ

Onderwerp: bescherming van de natuurlijke waarden van de Waddenzee en de Waddeneilanden bij toekomstige aanlandingen van windenergie

[REDACTED] 2 juli 2026

Geachte staatssecretaris,

De Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog maakt gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ).

Wij onderschrijven de noodzaak van de energietransitie. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat keuzes voor nieuwe energie-infrastructuur zorgvuldig moeten worden afgewogen tegen de uitzonderlijke natuurwaarden van de Waddenzee, met mogelijk impact op ecosystemen, landschap en biodiversiteit.

Juist omdat op verschillende onderdelen nog onzekerheden bestaan over de langetermijneffecten, achten wij toepassing van het voorzorgsbeginsel noodzakelijk.

Onze zienswijze richt zich met name op het uitgangspunt dat de Waddenzee en de Waddeneilanden niet moeten worden beschouwd als een beschikbare infrastructuurzone, maar als een kwetsbaar en internationaal beschermd natuurgebied. De uitzonderlijke universele waarde waarvoor de Waddenzee als UNESCO-Werelderfgoed is aangewezen, vraagt om maximale terughoudendheid bij nieuwe infrastructurele ingrepen.

1. De Waddenzee vraagt om een voorkeursvolgorde: vermijden vóór inpassen

In het ontwerpprogramma wordt aangegeven dat effecten op natuur op hoofdlijnen zijn onderzocht en dat nadere beoordeling plaatsvindt in vervolgstappen.

Wij vinden deze benadering onvoldoende voor een gebied met de status van UNESCO Werelderfgoed, Natura 2000-gebied en onderdeel van het internationale Waddensysteem.

De Waddenzee kent een zeer dynamische bodemstructuur. Geulen, platen en sedimentstromen veranderen voortdurend. Juist deze natuurlijke dynamiek vormt de basis van het ecosysteem.

Een kabelverbinding die technisch mogelijk lijkt, kan daardoor op langere termijn leiden tot:

- herhaalde ingrepen voor onderhoud;
- verstoring van bodemleven;
- beïnvloeding van sedimentprocessen;
- extra druk op kwetsbare vogel- en rustgebieden.

Kunt u ons toezeggen dat in VAWOZ expliciet wordt vastgelegd dat routes door de Waddenzee uitsluitend worden overwogen indien overtuigend is aangetoond dat redelijkerwijs geen alternatief buiten het Waddengebied beschikbaar is?

2. Onvoldoende aandacht voor cumulatieve effecten in het Waddensysteem

De Waddenzee staat al onder druk door klimaatverandering, zeespiegelstijging, recreatie, scheepvaart en menselijke activiteiten.

De beoordeling van afzonderlijke infrastructuurprojecten geeft onvoldoende inzicht in de totale belasting van het ecosysteem.

Voor de Waddenzee moet niet de vraag centraal staan of één afzonderlijke kabel technisch kan worden aangelegd, maar of meerdere ontwikkelingen gezamenlijk de draagkracht van het systeem aantasten. Denk daarbij ook aan alle andere activiteiten zoals baggerwerk, gaswinning, vaargeulen, energieprojecten, andere kabels, etc. in het gebied.

Wij verzoeken daarom om een integrale beoordeling van cumulatieve effecten op:

- trekvogels;
- broedvogels;
- zeezoogdieren;
- vismigratie;
- bodemfauna;
- natuurlijke morfologische processen.

Mogen we rekenen op uw medewerking om die integrale beoordeling op te nemen?

3. Bescherming van rustgebieden rond Schiermonnikoog

Hoewel VAWOZ geen directe projectbeslissing voor Schiermonnikoog neemt, is het van belang dat toekomstige keuzes geen precedent scheppen waarbij het Waddengebied als vanzelfsprekende route wordt gebruikt.

Schiermonnikoog vormt een essentieel onderdeel van het Waddensysteem. De rust, openheid en natuurlijke dynamiek van het eiland en de omliggende gebieden zijn belangrijke natuurwaarden. De oostzijde van Schiermonnikoog behoort tot de meest ongestoorde delen van het Nederlandse

Waddengebied en vervult een belangrijke functie voor rustende, broedende en foeragerende vogels.

Vooraf gebieden met grote betekenis voor vogels en foeragerende soorten zijn gevoelig voor:

- tijdelijke verstoring tijdens aanleg;
- geluid en beweging;
- menselijke aanwezigheid;
- veranderende bodemcondities.

Wij verzoeken deze waarden als zelfstandige beoordelingscriteria op te nemen. Bent u bereid dat toe te zeggen?

4. De bodemdynamiek van de Waddenzee is een essentieel beoordelingspunt

Het ontwerpprogramma erkent dat nader onderzoek nodig is naar onder meer morfologische aspecten.

Juist deze onzekerheid is reden om terughoudend te zijn. De Waddenzee is geen stabiele ondergrond. Een oplossing die technisch uitvoerbaar lijkt bij aanleg, kan op langere termijn problemen opleveren door natuurlijke veranderingen in bodemligging en geulontwikkeling. Wij merken in de toelichtingen dat deze dynamiek, krachten en variaties, ook door deskundigen wel eens worden onderschat.

Niet alleen de aanleg, maar ook toekomstig onderhoud, herstelwerkzaamheden en eventuele vervanging kunnen gedurende tientallen jaren leiden tot terugkerende verstoring.

Wij verzoeken daarom om niet alleen de aanlegfase, maar de volledige levensduur van infrastructuur mee te nemen in de beoordeling. Om vele redenen is het nog beter om in dat gebied geen risico's op te zoeken.

5. Voorkom compensatie van kwetsbare en onvervangbare natuur

Een belangrijk uitgangspunt van natuurbeleid is dat aantasting van waardevolle natuur niet eenvoudig kan worden gecompenseerd.

Voor verschillende kernkwaliteiten van de Waddenzee, zoals natuurlijke dynamiek, rust en openheid, is daadwerkelijke compensatie in de praktijk nauwelijks of niet mogelijk.

Daarom vragen wij om het voorzorgsbeginsel leidend te maken bij toekomstige keuzes.

Wat onvervangbaar is, is niet te compenseren.

Bent u van mening dat er een andere oplossing te vinden is, zodat dit gebied met onvervangbare waarden behouden kan blijven?

6. Toepassen van het voorzorgsbeginsel

Juist omdat op dit moment nog aanzienlijke onzekerheden bestaan over de langetermijneffecten van kabelverbindingen op de morfologie, sedimentdynamiek en natuurwaarden van de Waddenzee, achten wij het niet wenselijk het Waddengebied reeds nu als reële corridor voor toekomstige energie-infrastructuur open te houden.

Daarom verzoeken wij de staatssecretaris het voorzorgsbeginsel expliciet als leidend uitgangspunt toe te passen bij de beoordeling van alle tracéalternatieven binnen het Waddengebied.

Verzoek

Wij verzoeken de staatssecretaris:

1. de Waddenzee niet als voorkeursgebied voor energie-infrastructuur te beschouwen;
2. het principe "vermijden vóór mitigeren en compenseren" toe te passen;
3. cumulatieve effecten op het gehele Waddensysteem integraal te beoordelen;
4. alternatieven buiten kwetsbare natuurgebieden maximaal te onderzoeken;
5. de bijzondere positie van de Waddeneilanden expliciet mee te wegen.
6. het voorzorgsbeginsel expliciet als leidend uitgangspunt toe te passen bij de beoordeling van alle tracéalternatieven binnen het Waddengebied.

De energietransitie verdient steun, maar de bescherming van één van de meest bijzondere natuurgebieden van Nederland moet daarbij een randvoorwaarde zijn.

Hoogachtend,

namens Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog

109726060_11635292_Zienswijze_Werkgroep_Vrije_Horizon_Schiermonnikoog_op_het_Ontwerpprogramma_VAWOZ_juli_2026.pdf

Zienswijze Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog op het Ontwerpprogramma VAWOZ

Onderwerp: bescherming van de natuurlijke waarden van de Waddenzee en de Waddeneilanden bij toekomstige aanlandingen van windenergie

Schiermonnikoog, 2 juli 2026

Geachte staatssecretaris,

De Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog maakt gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ).

Wij onderschrijven de noodzaak van de energietransitie. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat keuzes voor nieuwe energie-infrastructuur zorgvuldig moeten worden afgewogen tegen de uitzonderlijke natuurwaarden van de Waddenzee, met mogelijk impact op ecosystemen, landschap en biodiversiteit.

Juist omdat op verschillende onderdelen nog onzekerheden bestaan over de langetermijneffecten, achten wij toepassing van het voorzorgsbeginsel noodzakelijk. Onze zienswijze richt zich met name op het uitgangspunt dat de Waddenzee en de Waddeneilanden niet moeten worden beschouwd als een beschikbare infrastructuurzone, maar als een kwetsbaar en internationaal beschermd natuurgebied. De uitzonderlijke universele waarde waarvoor de Waddenzee als UNESCO-Werelderfgoed is aangewezen, vraagt om maximale terughoudendheid bij nieuwe infrastructurele ingrepen.

1. De Waddenzee vraagt om een voorkeursvolgorde: vermijden vóór inpassen

In het ontwerpprogramma wordt aangegeven dat effecten op natuur op hoofdlijnen zijn onderzocht en dat nadere beoordeling plaatsvindt in vervolgstappen.

Wij vinden deze benadering onvoldoende voor een gebied met de status van UNESCO Werelderfgoed, Natura 2000-gebied en onderdeel van het internationale Waddensysteem.

De Waddenzee kent een zeer dynamische bodemstructuur. Geulen, platen en sedimentstromen veranderen voortdurend. Juist deze natuurlijke dynamiek vormt de basis van het ecosysteem.

Een kabelverbinding die technisch mogelijk lijkt, kan daardoor op langere termijn leiden tot:

- herhaalde ingrepen voor onderhoud;
- verstoring van bodemleven;
- beïnvloeding van sedimentprocessen;
- extra druk op kwetsbare vogel- en rustgebieden.

Kunt u ons toezeggen dat in VAWOZ expliciet wordt vastgelegd dat routes door de Waddenzee uitsluitend worden overwogen indien overtuigend is aangetoond dat redelijkerwijs geen alternatief buiten het Waddengebied beschikbaar is?

2. Onvoldoende aandacht voor cumulatieve effecten in het Waddensysteem

De Waddenzee staat al onder druk door klimaatverandering, zeespiegelstijging, recreatie, scheepvaart en menselijke activiteiten.

De beoordeling van afzonderlijke infrastructuurprojecten geeft onvoldoende inzicht in de totale belasting van het ecosysteem.

Voor de Waddenzee moet niet de vraag centraal staan of één afzonderlijke kabel technisch kan worden aangelegd, maar of meerdere ontwikkelingen gezamenlijk de draagkracht van het systeem aantasten. Denk daarbij ook aan alle andere activiteiten zoals baggerwerk, gaswinning, vaargeulen, energieprojecten, andere kabels, etc. in het gebied.

Wij verzoeken daarom om een integrale beoordeling van cumulatieve effecten op:

- trekvogels;
- broedvogels;
- zeezoogdieren;
- vismigratie;
- bodemfauna;
- natuurlijke morfologische processen.

Mogen we rekenen op uw medewerking om die integrale beoordeling op te nemen?

3. Bescherming van rustgebieden rond Schiermonnikoog

Hoewel VAWOZ geen directe projectbeslissing voor Schiermonnikoog neemt, is het van belang dat toekomstige keuzes geen precedent scheppen waarbij het Waddengebied als vanzelfsprekende route wordt gebruikt.

Schiermonnikoog vormt een essentieel onderdeel van het Waddensysteem. De rust, openheid en natuurlijke dynamiek van het eiland en de omliggende gebieden zijn belangrijke natuurwaarden. De oostzijde van Schiermonnikoog behoort tot de meest ongestoorde delen van het Nederlandse Waddengebied en vervult een belangrijke functie voor rustende, broedende en foeragerende vogels.

Vooral gebieden met grote betekenis voor vogels en foeragerende soorten zijn gevoelig voor:

- tijdelijke verstoring tijdens aanleg;
- geluid en beweging;
- menselijke aanwezigheid;
- veranderende bodemcondities.

Wij verzoeken deze waarden als zelfstandige beoordelingscriteria op te nemen. Bent u bereid dat toe te zeggen?

4. De bodemdynamiek van de Waddenzee is een essentieel beoordelingspunt

Het ontwerpprogramma erkent dat nader onderzoek nodig is naar onder meer morfologische aspecten.

Juist deze onzekerheid is reden om terughoudend te zijn. De Waddenzee is geen stabiele ondergrond. Een oplossing die technisch uitvoerbaar lijkt bij aanleg, kan op langere termijn problemen opleveren door natuurlijke veranderingen in bodemligging en geulontwikkeling. Wij merken in de toelichtingen dat deze dynamiek, krachten en variaties, ook door deskundigen wel eens worden onderschat.

Niet alleen de aanleg, maar ook toekomstig onderhoud, herstelwerkzaamheden en eventuele vervanging kunnen gedurende tientallen jaren leiden tot terugkerende verstoring.

Wij verzoeken daarom om niet alleen de aanlegfase, maar de volledige levensduur van infrastructuur mee te nemen in de beoordeling. Om vele redenen is het nog beter om in dat gebied geen risico's op te zoeken.

5. Voorkom compensatie van kwetsbare en onvervangbare natuur

Een belangrijk uitgangspunt van natuurbeleid is dat aantasting van waardevolle natuur niet eenvoudig kan worden gecompenseerd.

Voor verschillende kernkwaliteiten van de Waddenzee, zoals natuurlijke dynamiek, rust en openheid, is daadwerkelijke compensatie in de praktijk nauwelijks of niet mogelijk.

Daarom vragen wij om het voorzorgsbeginsel leidend te maken bij toekomstige keuzes.

Wat onvervangbaar is, is niet te compenseren.

Bent u van mening dat er een andere oplossing te vinden is, zodat dit gebied met onvervangbare waarden behouden kan blijven?

6. Toepassen van het voorzorgsbeginsel

Juist omdat op dit moment nog aanzienlijke onzekerheden bestaan over de langetermijneffecten van kabelverbindingen op de morfologie, sedimentdynamiek en natuurwaarden van de Waddenzee, achten wij het niet wenselijk het Waddengebied reeds nu als reële corridor voor toekomstige energie-infrastructuur open te houden.

Daarom verzoeken wij de staatssecretaris het voorzorgsbeginsel expliciet als leidend uitgangspunt toe te passen bij de beoordeling van alle tracéalternatieven binnen het Waddengebied.

Verzoek

Wij verzoeken de staatssecretaris:

1. de Waddenzee niet als voorkeursgebied voor energie-infrastructuur te beschouwen;
2. het principe “vermijden vóór mitigeren en compenseren” toe te passen;
3. cumulatieve effecten op het gehele Waddensysteem integraal te beoordelen;
4. alternatieven buiten kwetsbare natuurgebieden maximaal te onderzoeken;
5. de bijzondere positie van de Waddeneilanden expliciet mee te wegen.
6. het voorzorgsbeginsel expliciet als leidend uitgangspunt toe te passen bij de beoordeling van alle tracéalternatieven binnen het Waddengebied.

De energietransitie verdient steun, maar de bescherming van één van de meest bijzondere natuurgebieden van Nederland moet daarbij een randvoorwaarde zijn.

Hoogachtend,
namens Werkgroep Vrije Horizon Schiermonnikoog

Verzonden: 7/2/2026 10:52:21 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

hierbij willen wij bezwaar aantekenen tegen het plan om de landbouwgrond zoals bekend gemaakt te gebruiken voor het doeleinde om kabels te leggen tbv stroomnet. De reden hiervoor is dat het gebied vanaf 2000 aangemeld is als recreatie, landbouw en natuurgebied.

Verzonden: 7/2/2026 11:07:09 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Prinses Beatrixlaan
Huisnummer: 5
Postcode: 2595 AK
Woonplaats: s-Gravenhage
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Eni Energy Netherlands B.V.

Uw zienswijze/reactie:

Geachte heer, mevrouw,

Graag verwijzen wij naar bijgevoegde Bijlage voor de zienswijze van Eni Energy Netherlands B.V.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

109726325_11635340_20260702_-
_Zienswijze_Programma_Verbindingen_Aanlanding_Wind_Op_Zee_(VAWOZ).pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Den Haag, 2 juli 2026

Zienswijze Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

Middels deze zienswijze maakt **Eni Energy Netherlands B.V.** (hierna: *Eni Energy*) gebruik van de gelegenheid om te reageren op het **Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)**.

Zoals Eni Energy ook in eerdere zienswijzen heeft benadrukt, is het van groot belang dat ruimtelijke besluitvorming op de Noordzee zorgvuldig, voorspelbaar en transparant plaatsvindt, met volledige inachtneming van bestaande rechten, verleende vergunningen en operationele activiteiten op het Nederlands continentaal plat. Eni Energy is al decennialang actief op de Nederlandse Noordzee en levert een substantiële bijdrage aan de energievoorziening, leveringszekerheid en de energietransitie in Nederland.

Eni Energy Netherlands B.V. (Eni Energy) is actief als gasproductiemaatschappij op het Nederlands Continentaal Plat (NCP) en beheert in dat kader verschillende mijnbouwinstallaties, putten en gerelateerde infrastructuur, waaronder in en nabij blok K12. Vanuit deze rol hebben wij een direct en zwaarwegend belang bij een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur op zee.

Eni Energy onderschrijft het belang van de energietransitie en de ontwikkeling van windenergie op zee. Tegelijkertijd achten wij het essentieel dat bestaande mijnbouwactiviteiten zorgvuldig en veilig worden geïntegreerd in de planvorming.

Onvoldoende rekening gehouden met bestaande activiteiten

In het Programma VAWOZ en de onderliggende stukken wordt onvoldoende rekening gehouden met bestaande mijnbouwactiviteiten en -infrastructuur. Dit geldt zowel voor operationele installaties en bestaande pijpleidingtrajecten als voor (voormalige) putten en bijbehorende beschermingszones.

Deze constatering is zorgwekkend, mede omdat in eerdere stukken expliciete uitgangspunten zijn geformuleerd die juist beogen deze belangen te borgen.

Tegenstrijdigheid met eigen uitgangspunten

In de Uitgangspuntennotitie Programma VAWOZ zijn duidelijke randvoorwaarden opgenomen:

Op p. 190 (Bijlage 1, p. 19 van de Uitgangspuntennotitie):

“De routes voor de kabels mogen niet over andere obstakels op het zeebed gepland worden, zoals (voormalige) olie- en gasbronnen. Die objecten dienen met een afstand van minimaal 500 meter vermeden te worden.”

En op de daaropvolgende pagina:

“De kabels mogen niet in de veiligheidszone van een mijnbouwplatform liggen.”

Deze uitgangspunten zijn essentieel voor:

- de veiligheid van zowel kabels als mijnbouwinstallaties;
- het voorkomen van interferentie met bestaande infrastructuur;
- het waarborgen van toekomstige interventies (bijvoorbeeld putonderhoud of plug and abandon activiteiten).

Situatie nabij K12

Wij constateren dat in de voorgestelde kabelcorridors in de nabijheid van K12 niet volledig wordt voldaan aan bovengenoemde uitgangspunten.

Specifiek lijkt de minimale afstand van 500 meter tot (voormalige) putten niet overal geborgd en lijkt er sprake te zijn van ligging binnen of nabij veiligheidszones van installaties.

Dit roept ernstige vragen op over de feitelijke juistheid en actualiteit van de gehanteerde data over mijnbouwobjecten, de wijze waarop deze data is meegenomen in de tracéselectie en de mate waarin afstemming heeft plaatsgevonden met vergunninghouders.

Risico's bij afwijking van uitgangspunten

Het niet naleven van de eigen uitgangspunten brengt aantoonbare risico's met zich mee, waaronder:

- veiligheidsrisico's voor zowel kabelinfrastructuur als mijnbouwactiviteiten (bijvoorbeeld bij ankergebruik, onderhoudswerkzaamheden of calamiteiten);
- beperkingen in de operationele flexibiliteit, waaronder de toegang tot putten, pijpleidingen en installaties voor interventies of ontmanteling;
- financiële en juridische risico's door schade, vertragingen of noodzakelijke aanpassingen in een later stadium;
- inefficiënte ruimtelijke ordening doordat conflicten pas in latere projectfasen worden opgelost.

Verzoek tot aanpassing

Wij verzoeken het bevoegd gezag om:

1. een volledige herverificatie van kabeltracés in relatie tot alle bestaande en voormalige mijnbouwobjecten (inclusief putten, leidingen en platforms);
2. strikte en aantoonbare toepassing van de 500 meter afstandsnorm zoals vastgelegd in de uitgangspuntennotitie;
3. volledige uitsluiting van veiligheidszones van mijnbouwinstallaties bij de definitieve tracébepaling;
4. structurele afstemming met vergunninghouders, in dit geval met Eni Energy en andere betrokken operators, teneinde te borgen dat actuele en volledige informatie wordt gebruikt;

Eni Energy Netherlands B.V.
Prinses Beatrixaan 5
The Hague
2595 AK Netherlands

5. transparante onderbouwing van eventuele afwijkingen van de uitgangspunten, inclusief motivatie en risicobeoordeling.

Eni Energy benadrukt constructief te willen bijdragen aan een zorgvuldige inpassing van wind op zee. Dit is echter alleen mogelijk wanneer bestaande mijnbouwactiviteiten integraal, aantoonbaar en conform de eigen beleidsuitgangspunten worden meegenomen.

Wij zijn graag bereid tot nader overleg om gezamenlijk tot oplossingen te komen die zowel de energietransitie als de veiligheid en continuïteit van bestaande activiteiten waarborgen.

Eni Energy vertrouwt erop dat het ministerie en betrokken instanties rekening houden met de vitale rol van aardgaswinning bij het veiligstellen van de Nederlandse energievoorziening en, dat de concrete gevolgen en risico's voor bestaande én nieuwe infrastructuur meegenomen worden bij de verdere uitwerking.

Wij zijn graag bereid tot verdere toelichting of deelname aan vervolgoverleg.

Hoogachtend,

Eni Energy Netherlands B.V.

DocuSigned by:

E2B267EEC34147C...

Verzonden: 7/2/2026 11:11:16 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Backyard Beach House

Uw zienswijze/reactie:

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Voorkeursalternatief VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee)

Geachte heer/mevrouw,

Namens Backyard Beach House, gelegen in [REDACTED], dienen wij hierbij onze zienswijze in op het ontwerp Voorkeursalternatief van het project VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee).

Wij maken ons ernstige zorgen over de gevolgen die de aanleg en uitvoering van de elektriciteitsverbindingen kunnen hebben voor de exploitatie van ons strandpaviljoen. De belangen van strandondernemers lijken in de huidige plannen onvoldoende te zijn meegewogen, terwijl de economische en praktische gevolgen aanzienlijk kunnen zijn.

Ontbrekende betrokkenheid van direct belanghebbenden

Tot onze verbazing hebben wij pas via derden vernomen dat het VAWOZ-project mogelijk gevolgen heeft voor de omgeving van ons strandpaviljoen. Wij hebben geen uitnodiging ontvangen voor informatiebijeenkomsten, participatietrajecten of andere vormen van overleg. Voor zover ons bekend zijn wij als direct belanghebbende niet actief benaderd.

Dit vinden wij zorgelijk. Als exploitant van een strandpaviljoen worden wij mogelijk rechtstreeks geraakt door de aanlegwerkzaamheden en de gevolgen daarvan voor onze bereikbaarheid, bedrijfsvoering en omzet. Juist ondernemers die direct afhankelijk zijn van het strand zouden in een vroeg stadium bij de planvorming betrokken moeten worden.

Wij verzoeken het bevoegd gezag toe te lichten op welke wijze de participatie van direct belanghebbenden heeft plaatsgevonden, welke criteria zijn gehanteerd voor het uitnodigen van belanghebbenden en waarom ons bedrijf daarbij niet is betrokken.

Daarnaast verzoeken wij nadrukkelijk om alsnog in het verdere proces als gesprekspartner te worden betrokken. Wij willen graag meedenken over oplossingen die de maatschappelijke doelstellingen van het project mogelijk maken, maar tegelijkertijd de schade voor strandondernemers zoveel mogelijk beperken.

Gevolgen voor de exploitatie

Ons strandpaviljoen is volledig afhankelijk van een goed bereikbaar, aantrekkelijk en veilig strand. De aanleg van de kabelverbinding brengt naar verwachting gedurende langere tijd graafwerkzaamheden, bouwverkeer, afzettingen, opslag van materiaal, zwaar materieel en geluidsoverlast met zich mee.

Hierdoor kunnen bezoekers besluiten het strand te mijden, wat direct leidt tot omzetverlies. Daarnaast bestaat het risico dat leveranciers, personeel en hulpdiensten het strandpaviljoen minder goed kunnen bereiken. Ook bestaat het risico dat de uitstraling van het strand als recreatieve bestemming wordt aangetast, waardoor bezoekers uitwijken naar andere locaties.

Voor een seizoensbedrijf zijn juist de drukke maanden essentieel voor het jaarresultaat. Omzetverlies in deze periode is niet op een later moment te compenseren en kan de continuïteit van de onderneming onder druk zetten.

Onvoldoende afweging van economische belangen

Wij verzoeken het bevoegd gezag expliciet inzichtelijk te maken op welke wijze de belangen van strandexploitanten zijn meegewogen bij de keuze van het voorkeursalternatief.

Wij missen in de beschikbare stukken een concrete analyse van:

- de economische gevolgen voor strandondernemers;
- de effecten op recreatie en toerisme;
- de gevolgen voor de bereikbaarheid van strandpaviljoens;
- de cumulatieve effecten van langdurige werkzaamheden op de kust;

Wij verzoeken deze aspecten alsnog integraal te betrekken bij de verdere besluitvorming.

Planning van de werkzaamheden

Wij verzoeken de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het strandseizoen uit te voeren. Indien werkzaamheden tijdens het seizoen onvermijdelijk zijn, verzoeken wij de uitvoeringsduur zoveel mogelijk te beperken en de planning in nauw overleg met de betrokken strandondernemers vast te stellen.

Bereikbaarheid en veiligheid

Gedurende de werkzaamheden dient te allen tijde te worden gegarandeerd dat:

- bezoekers veilig toegang houden tot het strandpaviljoen;
- leveranciers ongehinderd kunnen leveren;
- hulpdiensten direct toegang behouden;
- strandopgangen en parkeervoorzieningen zoveel mogelijk beschikbaar blijven.

Herstel van het strand

Na afloop van de werkzaamheden dient het strand volledig te worden teruggebracht in de oorspronkelijke staat. Eventuele schade aan strandopgangen, infrastructuur, bestrating of andere voorzieningen dient volledig te worden hersteld.

Schadevergoeding en nadeelcompensatie

Wij verzoeken reeds vooraf duidelijkheid te verschaffen over de mogelijkheden voor nadeelcompensatie en eventuele schadevergoeding.

Hierbij verzoeken wij expliciet rekening te houden met:

- omzetderving;
- extra exploitatiekosten;
- verminderde bezoekersaantallen;
- imagoschade;
- eventuele vertraging bij de opbouw en afbouw van het strandpaviljoen;

- overige directe en indirecte financiële schade.

Verzoek om overleg

Wij verzoeken om in het verdere proces als direct belanghebbende te worden betrokken en tijdig te worden geïnformeerd over de verdere uitwerking van de plannen. Door vroegtijdig overleg kunnen alternatieven en mitigerende maatregelen worden onderzocht die de impact op de strandexploitatie beperken.

Conclusie

Wij verzoeken het bevoegd gezag onze belangen nadrukkelijk mee te wegen bij de verdere besluitvorming over VAWOZ. Wij verzoeken in het bijzonder:

- de gevolgen voor strandondernemers zorgvuldig te onderzoeken en mee te wegen;
- de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het strandseizoen uit te voeren;
- de bereikbaarheid van strandpaviljoens gedurende de werkzaamheden volledig te waarborgen;
- strandondernemers actief te betrekken bij de verdere planvorming;
- een duidelijke regeling voor nadeelcompensatie vast te stellen voor de schade die door de werkzaamheden kan ontstaan.

Wij vertrouwen erop dat onze zienswijze zorgvuldig wordt betrokken bij de verdere besluitvorming en zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

Backyard Beach House

[Redacted address line]

Postadres: [Redacted address line]

109726391_11635362_Zienswijze_VAWOZ.docx

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Voorkeursalternatief VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee)

Geachte heer/mevrouw,

Namens Backyard Beach House, gelegen in [REDACTED], dienen wij hierbij onze zienswijze in op het ontwerp Voorkeursalternatief van het project VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee).

Wij maken ons ernstige zorgen over de gevolgen die de aanleg en uitvoering van de elektriciteitsverbindingen kunnen hebben voor de exploitatie van ons strandpaviljoen. De belangen van strandondernemers lijken in de huidige plannen onvoldoende te zijn meegewogen, terwijl de economische en praktische gevolgen aanzienlijk kunnen zijn.

Ontbrekende betrokkenheid van direct belanghebbenden

Tot onze verbazing hebben wij pas via derden vernomen dat het VAWOZ-project mogelijk gevolgen heeft voor de omgeving van ons strandpaviljoen. Wij hebben geen uitnodiging ontvangen voor informatiebijeenkomsten, participatietrajecten of andere vormen van overleg. Voor zover ons bekend zijn wij als direct belanghebbende niet actief benaderd.

Dit vinden wij zorgelijk. Als exploitant van een strandpaviljoen worden wij mogelijk rechtstreeks geraakt door de aanlegwerkzaamheden en de gevolgen daarvan voor onze bereikbaarheid, bedrijfsvoering en omzet. Juist ondernemers die direct afhankelijk zijn van het strand zouden in een vroeg stadium bij de planvorming betrokken moeten worden.

Wij verzoeken het bevoegd gezag toe te lichten op welke wijze de participatie van direct belanghebbenden heeft plaatsgevonden, welke criteria zijn gehanteerd voor het uitnodigen van belanghebbenden en waarom ons bedrijf daarbij niet is betrokken.

Daarnaast verzoeken wij nadrukkelijk om alsnog in het verdere proces als gesprekspartner te worden betrokken. Wij willen graag meedenken over oplossingen die de maatschappelijke doelstellingen van het project mogelijk maken, maar tegelijkertijd de schade voor strandondernemers zoveel mogelijk beperken.

Gevolgen voor de exploitatie

Ons strandpaviljoen is volledig afhankelijk van een goed bereikbaar, aantrekkelijk en veilig strand. De aanleg van de kabelverbinding brengt naar verwachting gedurende langere tijd graafwerkzaamheden, bouwverkeer, afzettingen, opslag van materiaal, zwaar materieel en geluidsoverlast met zich mee.

Hierdoor kunnen bezoekers besluiten het strand te mijden, wat direct leidt tot omzetverlies. Daarnaast bestaat het risico dat leveranciers, personeel en hulpdiensten het strandpaviljoen minder goed kunnen bereiken. Ook bestaat het risico dat de uitstraling van het strand als recreatieve bestemming wordt aangetast, waardoor bezoekers uitwijken naar andere locaties.

Voor een seizoensbedrijf zijn juist de drukke maanden essentieel voor het jaarresultaat. Omzetverlies in deze periode is niet op een later moment te compenseren en kan de continuïteit van de onderneming onder druk zetten.

Onvoldoende afweging van economische belangen

Wij verzoeken het bevoegd gezag expliciet inzichtelijk te maken op welke wijze de belangen van strandexploitanten zijn meegewogen bij de keuze van het voorkeursalternatief.

Wij missen in de beschikbare stukken een concrete analyse van:

- de economische gevolgen voor strandondernemers;
- de effecten op recreatie en toerisme;
- de gevolgen voor de bereikbaarheid van strandpaviljoens;
- de cumulatieve effecten van langdurige werkzaamheden op de kust;

Wij verzoeken deze aspecten alsnog integraal te betrekken bij de verdere besluitvorming.

Planning van de werkzaamheden

Wij verzoeken de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het strandseizoen uit te voeren. Indien werkzaamheden tijdens het seizoen onvermijdelijk zijn, verzoeken wij de uitvoeringsduur zoveel mogelijk te beperken en de planning in nauw overleg met de betrokken strandondernemers vast te stellen.

Bereikbaarheid en veiligheid

Gedurende de werkzaamheden dient te allen tijde te worden gegarandeerd dat:

- bezoekers veilig toegang houden tot het strandpaviljoen;
- leveranciers ongehinderd kunnen leveren;
- hulpdiensten direct toegang behouden;
- strandopgangen en parkeervoorzieningen zoveel mogelijk beschikbaar blijven.

Herstel van het strand

Na afloop van de werkzaamheden dient het strand volledig te worden teruggebracht in de oorspronkelijke staat. Eventuele schade aan strandopgangen, infrastructuur, bestrating of andere voorzieningen dient volledig te worden hersteld.

Schadevergoeding en nadeelcompensatie

Wij verzoeken reeds vooraf duidelijkheid te verschaffen over de mogelijkheden voor nadeelcompensatie en eventuele schadevergoeding.

Hierbij verzoeken wij expliciet rekening te houden met:

- omzetsderving;
- extra exploitatiekosten;
- verminderde bezoekersaantallen;
- imagoschade;
- eventuele vertraging bij de opbouw en afbouw van het strandpaviljoen;
- overige directe en indirecte financiële schade.

Verzoek om overleg

Wij verzoeken om in het verdere proces als direct belanghebbende te worden betrokken en tijdig te worden geïnformeerd over de verdere uitwerking van de plannen. Door vroegtijdig overleg kunnen alternatieven en mitigerende maatregelen worden onderzocht die de impact op de strandexploitatie beperken.

Conclusie

Wij verzoeken het bevoegd gezag onze belangen nadrukkelijk mee te wegen bij de verdere besluitvorming over VAWOZ. Wij verzoeken in het bijzonder:

- de gevolgen voor strandondernemers zorgvuldig te onderzoeken en mee te wegen;
- de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het strandseizoen uit te voeren;
- de bereikbaarheid van strandpaviljoens gedurende de werkzaamheden volledig te waarborgen;
- strandondernemers actief te betrekken bij de verdere planvorming;
- een duidelijke regeling voor nadeelcompensatie vast te stellen voor de schade die door de werkzaamheden kan ontstaan.

Wij vertrouwen erop dat onze zienswijze zorgvuldig wordt betrokken bij de verdere besluitvorming en zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Backyard Beach House

[Redacted address line]

Postadres:

[Redacted address line]

Verzonden: 7/2/2026 11:42:05 AM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Politiek

(Mede) namens: Wijk-en dorpsraden Kleine Kernen en Hoogvliet

Organisatie: Wijk-en dorpsraden Kleine Kernen en Hoogvliet

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage.

109726926_11635503_20260701_DEF3_Reactie_KK_en_Hoogvliet_VAWOZ.pdf

Onderwerp: Reactie op het Ontwerpprogramma VAWOZ (mei 2026)
Aan: Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG, via rvo.nl/programma-vawoz)
CC: Gemeente Rotterdam
Van: Wijk-en dorpsraden Kleine Kernen en Hoogvliet
Datum: 2 juli 2026

Introductie

De dorpsraden van Hoek van Holland en Rozenburg en de wijkraden van Heijplaat, Pernis en Hoogvliet maken graag gebruik van de mogelijkheid te reageren op het door het ministerie van KGG gepubliceerde Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ, mei 2026). De wijk- en dorpsraden van de Kleine Kernen hebben het ontwerpprogramma besproken en hebben de volgende vragen en opmerkingen. Deze reactie wordt ook via de formele route als advies gegeven aan het college en de gemeenteraad van Rotterdam.

Onze reactie beperkt zich tot de voorkeurslocatie voor Zuid-Holland. Het ontwerpprogramma heeft als voorkeurslocatie aanlanding van 2 GW gelijkstroom van windenergie in Hoek van Holland. Met een ondergrondse kabel wordt verbinding gemaakt met een convertorstation op een nader te bepalen plaats in de Europoort. Een eventueel alternatief is een convertorstation op industrieterrein de Hoekse Baan. Vanuit het converterstation, waar de gelijkstroom wordt omgezet in wisselstroom, wordt met een ondergrondse kabel een verbinding gemaakt met het toekomstig hoogspanning station Europoort.

Gezien het feit dat dit een langjarig traject is verzoeken we u ons van de volgende stappen op de hoogte te houden en de mogelijkheden te krijgen te bieden om mee te denken in dit traject.

Onze vragen

Wij hebben de volgende vragen bij deze voorkeurslocatie:

- Welke fysieke infrastructuur is voorzien op de plaats van aanlanding nabij parkeerterrein Schelpweg?
- Welke beperkingen en overlast zijn er voor burgers en bedrijven tijdens de werkzaamheden?
- Hoe worden de risico's van boringen voor kabels beheerst;
- Is het juist dat na afronding van de werkzaamheden geen zichtbare infrastructuur resteert dan het convertorstation in Europoort?

Opmerkingen

Wij plaatsen de volgende opmerkingen bij het ontwerpprogramma:

Algemeen

De kleine kernen zullen door uitvoering van het programma VAWOZ en andere projecten in het kader van de energietransitie geconfronteerd worden met veel overlast en hinder. Dit komt boven op de hinder en overlast die het gevolg is van de huidige en toekomstige reguliere activiteiten van bedrijven en verkeer. Wij zijn van mening dat de energietransitie in het havengebied alleen kans slagen heeft als deze ook bijdraagt aan verbetering van de leefomgeving in onze wijken en dorpen. Niet duidelijk is of en hoe het programma VAWOZ hieraan kan bijdragen. Wij hebben begrepen dat Europoort de voorkeur locatie is voor de plaatsing van het converterstation. Wij kunnen ons daarin vinden.

Daarnaast doen we de volgende aanbevelingen:

- Een zo kort mogelijke periode voor aanleg en bouw van de infrastructuur en daarmee beperking van de overlast voor burgers en bedrijven;
- De bijdrage die geleverd wordt door de kleine Kernen tot het bijdragen aan de energietransitie is groot. Het is spijtig dat deze kernen ondanks dit te maken hebben met netcongestie. Dat heeft invloed op de ontwikkelingen van deze kernen. Graag horen wij hoe u ons hierbij kunt helpen zoals wij ook u helpen met het realiseren van dit project.
- Investerings in de leefbaarheid van de Kleine Kernen.

Specifiek voor Hoek van Holland

Hoek van Holland is hard bezig een kwaliteitsslag te maken. Met name bij het Rechtestrand en de Zuid-Westhoek/Voorduin. De visie en de verdere ontwikkelingen hiervoor vinden in de komende ca. vier jaar plaats. Met name op het Rechtestrand wordt door herinrichting een modern toegankelijk strand gemaakt. Als de aanlanding daar in de nabijheid plaatsvindt heeft dat direct consequenties voor de ondernemers, de Westlandse Strandhuisjes (zowel aan en afvoer als onzekerheid in de zomermaanden daar te kunnen recreëren). Zo ook voor het beleven van de vele sportactiviteiten. Het weer in de gewenste uitstraling terugbrengen en het compenseren van de gederfde inkomsten zullen dan ook uitgangspunten moeten zijn.

Eén mooie tribune om te aanschouwen wat er gebeurt tijdens de aanlanding zal in dit gebied (Hoeks sport strand) zeker van blijvende meerwaarde kunnen zijn. Wij begrijpen dat het een indrukwekkend project zal zijn.

De invloed op Natura2000 gebieden moet in kaart worden gebracht. De invloed van werkzaamheden, net als de stikstof waarden, mogen niet van negatieve invloed zijn op de toekomstplannen, met name woningbouw.

De kans om het natuurherstel en het historisch erfgoed goed te positioneren tijdens en na de werkzaamheden moeten een meegenomen belang zijn.

Specifiek voor Rozenburg

Het grote aantal initiatieven in het Havengebied heeft grote invloed op de leefbaarheid van de Rozenburgers. Naast de circa 30 BRZO-bedrijven zijn er talloze initiatieven zoals de bouw van een waterstoffabriek en de uitbreiding van Broekman (onlangs verkocht aan CLdN). Dit bedrijf blijft uitbreiden met een toenemende geluids- en lichtoverlast als gevolg.

Het advies is om ervoor te zorgen dat het converterstation goed ingepast wordt in de omgeving zodat de installatie een positieve meerwaarde heeft in de omgeving. De landtong is de enige "uitlooplocatie" voor de bewoners van Rozenburg. De aanleg van de kabels, inclusief het bouwsel waar de kabels samenkomen, zou de bereikbaarheid van de landtong niet moeten belemmeren. Er loopt nu al een PORTHOS leiding onder de landtong door. Tevens staat er nog steeds een gigawindmolen gepland van 230 meter hoog. Dit plan moet in onze visie worden geschrapt, mede omdat er al 13 kleinere windmolens operationeel zijn (Eneco). De bouw van nieuwbouw voor Rozenburg ligt echter al jaren stil als gevolg van een gebrek aan projectleiders voor de uitvoering van de projectenlijst Rozenburg. We zouden graag een samenhangend perspectief zien hoe het VAWOZ project kan bijdragen aan het oplossen van deze problematiek.

We adviseren om tot een integrale visie te komen voor de ontwikkeling van de landtong als waardevolle natuurlocatie van hoge kwaliteit en hoge gebruikswaarde voor de bewoners van Rozenburg. Ook Rozenburg gaat ervan uit dat de compensatiemaatregelen worden ingezet om de leefbaarheid van Rozenburg te versterken.

Uitnodiging voor gesprek

Wij gaan graag het gesprek aan met het ministerie, Tennet, andere betrokken partijen en de regio om deze aanbevelingen nader uit te werken.

Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met de werkgroep NOVEX (via onze adviseur Roel van de Loo, vandelloo@arenaconsulting.nl, 06-23974529).

Namens de gezamenlijke Wijk- en Dorpsraden van,

Hoek van Holland

[Redacted signature]

Pernis

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Heijplaat

[REDACTED]

Hoogvliet

[REDACTED]

Rozenburg

[REDACTED]

Verzonden: 7/2/2026 11:48:54 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Programmabureau Noordzeekanaalgebied

Uw zienswijze/reactie:

Bijgevoegd onze zienswijze namens Industriedcluster NZKG

109727029_11635536_Reactie_internetconsultatie_voorkeursprogramma_VAWOZ.docx

Zienswijze Industriecluster Noordzeekanaalgebied op ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

29 juni 2026

Het Industriecluster Noordzeekanaalgebied (NZKG) onderschrijft het ontwerpprogramma VAWOZ en is positief over het doorlopen van het proces daarnaartoe. De aanlanding van windenergie op zee is van groot belang voor de verduurzaming van Nederland en voor de verdere elektrificatie van het haven- en industriecluster in het Noordzeekanaalgebied.

Industriecluster van nationaal belang

Het NZKG is één van de vijf industrieclusters van nationaal belang met een grote toekomstige elektriciteitsvraag. Met de aanlanding van windenergie afkomstig aan zee kan de industrie in de Amsterdamse Westpoort verduurzamen door elektrificatie en de productie van groene waterstof. Hiermee wordt de afhankelijkheid van fossiele energie verminderd en de energievoorziening van Nederland versterkt. De Cluster Energie Strategie (CES) NZKG 2024 laat zien dat de energievraag en vooral elektriciteitsvraag van de industrie richting 2050 sterk toeneemt. Dit onderstreept de noodzaak om energieprojecten en -infrastructuur tijdig in het Noordzeekanaalgebied te ontwikkelen. Om te voldoen aan deze vraag is de uitbreiding van het elektriciteitsnet onvermijdelijk. In het Noordzeekanaalgebied landt reeds 2,1GW aan in Wijk aan Zee. Een extra aanlanding van 2GW op A9-Zuid bovenop de reeds gerealiseerde aanlanding is cruciaal. Aangezien het wenselijk is vraag en aanbod van duurzame elektriciteit dicht bij elkaar te realiseren is extra aanlanding van wind op zee in of nabij energie intensieve industrie in het Noordzeekanaalgebied noodzakelijk.

Aandachtspunten die wij wel graag nog meegeven in de verdere uitwerking van de aanlandingen zijn:

- **Tijdige en voorspelbare aanleg van A9-Zuid**
 Het Industriecluster NZKG steunt het voorkeursalternatief A9-Zuid zoals opgenomen in het Ontwerpprogramma VAWOZ en vraagt nadrukkelijk aandacht voor de planning en fasering van de realisatie van het 380 kV transformatorstation. De 2 GW-aanlanding van wind op zee met aansluiting op het toekomstige gecombineerde 380/150 kV-schakelstation A9-Zuid levert een belangrijke bijdrage aan het energiesysteem. A9-Zuid is cruciaal voor het Noordzeekanaalgebied en, mede door de toekomstige invoeding vanuit wind op zee, ook van belang voor bredere maatschappelijke en economische opgaven in Amsterdam, Haarlem en Haarlemmermeer. De huidige bedrijfsvoering maar ook toekomstige investeringen en decarbonisatieprojecten van de industrie zijn afhankelijk van de uitbreiding van het elektriciteitsnet in de regio. Verdere vertraging maakt dat investeringen uitgesteld worden of volledig uitblijven. Juist daarom is het van belang dat deze infrastructuur tijdig en zorgvuldig wordt gerealiseerd.

- **Regionale afspraken uit de NOVEX NZKG**

In het Ontwikkelperspectief NOVEX NZKG is bestuurlijk vastgesteld dat het transformatorstation A9-Zuid ruimtelijk ingepast kan worden en deze inpassing te combineren is met het versterken van het landschap, de recreatieve én ecologische waarde van het gebied en als mogelijk voor piekwaterberging. De ruimtelijke kaders worden verder uitgewerkt in het Bestuurlijk Overleg Houtrakpolder. Bij de planvorming is het van belang om rekening te houden met de gemaakte afspraken en het BO Houtrakpolder te betrekken. Geef de partijen uit de regio duidelijkheid over de benodigde hectares voor de uitrol van A9-Zuid zodat zij tijdig rekening kunnen houden met de beschikbare ruimte.

- **Samenhang in het energiesysteem:**

De samenhang met energie infrastructuur zoals elektrolyse projecten, CO₂ transport en andere energiedragers is van groot belang. Een geïntegreerde benadering van het energiesysteem van de toekomst maakt een toekomstbestendige energie-infrastructuur mogelijk. Integrale afwegingen op het optimaal benutten van de bestaande en toekomstige infrastructuur (balancering en flexibilisering) en de ruimtelijke inpassing zowel boven als onder de grond is cruciaal. Dit geldt ook voor de schaarse klantvelden op het 380 kV-net van TenneT. Zorgvuldig gebruik en het optimaal benutten van deze klantvelden is van groot belang om kostbare uitbreidingen van bestaande stations of de aanleg van nieuwe 380 kV-stations zoveel mogelijk te voorkomen.

Het Industriecluster Noordzeekanaalgebied ondersteunt de verdere ontwikkeling van VAWOZ en ziet dit als belangrijke randvoorwaarde voor genoeg aanbod van elektriciteit voor de energietransitie en verduurzaming van de industrie en regio. Tegelijkertijd benadrukken wij dat het belangrijk is dat dit aansluit bij bestaande regionale afspraken. Wij blijven graag betrokken bij verdere uitwerking van dit project en denken graag mee in volgende fases.

Verzonden: 7/2/2026 11:58:55 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 20
Postcode: 9166 ZP
Woonplaats: Schiermonnikoog
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Schiermonnikoog

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze gemeente Schiermonnikoog vindt u in de bijlage.

109727166_11635581_560640_-

_Zienswijze_ontwerpprogrammaVAWOZ_Gemeente_Schiermonnikoog__bijlage_-_ondertekend.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: 560640

Behandelend ambtenaar: [REDACTED]
In afschrift aan: [REDACTED]
Bijlage(n): 1

Onderwerp: Zienswijze pVAWOZ

Schiermonnikoog, 30 juni 2026

Verzonden:

2 JUL 2026

Geachte heer/mevrouw,

Op dit moment ligt het ontwerp-Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (hierna ontwerpprogramma VAWOZ) ter inzage. Tot en met 2 juli 2026 kan hiertegen een zienswijze worden ingediend. Hierbij dienen wij een zienswijze in.

Wij stellen voorop dat de gemeente Schiermonnikoog voorstander is van de energietransitie. De gemeente onderschrijft ook het belang van aanlanding van windenergie en waterstof in Noord-Nederland. De geplande windmolenparken op de Noordzee, Doordewind en Ten noorden van de Waddeneilanden zien wij als een kans voor de energietransitie van het hele noorden en Nederland.

Dit alles neemt niet weg dat wij vinden dat er zeer zorgvuldig moet worden omgegaan met de aanleg van windmolenparken en de aanlanding van de energie vanuit deze windmolenparken. Deze moeten zo min mogelijk impact in het gebied hebben. Dat geldt wat ons betreft zeker ook voor Schiermonnikoog.

Tegen deze achtergrond hebben wij eerder dit voorjaar een zienswijze ingediend tegen de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) voor Net op Zee Doordewind. Een afschrift van die zienswijze treft u bijgaand aan (**bijlage 1**). De inhoud daarvan maakt ook onderdeel uit van deze zienswijze tegen het ontwerpprogramma VAWOZ.

In de zienswijze tegen de concept-NRD hebben wij geconstateerd dat op dit moment uitsluitend onderzoek wordt gedaan naar het voorkeursalternatief dat is opgenomen in PAWOZ-Eemshaven. Dat voorkeursalternatief behelst de combinatie van een Noordzeeroute en de Schiermonnikoog Wantij route.

Wij hebben aangevoerd dat naar onze opvatting ook de Tunnelvariant nader dient te worden onderzocht. Het niet in de onderzoeken meenemen van deze Tunnelvariant doet geen recht aan de ongerepte situatie op Schiermonnikoog en miskent bovendien een integrale benadering van

windenergiegebieden. Daarbij hebben wij er ook op gewezen dat het niet nader onderzoeken van de Tunnelvariant, strijdig is met een eerder door de Commissie m.e.r. uitgebracht advies. Het is bovendien in strijd met de toezegging die de Minister reeds in het kader van PAWOZ-Eemshaven heeft gedaan om de haalbaarheid van de Tunnelvariant te onderzoeken.

Hoewel in de concept-NRD is aangegeven dat de Tunnelroute verder zal worden onderzocht in het kader van het programma VAWOZ, stellen wij vast dat deze terugkerende belofte wederom niet waar wordt gemaakt. De Tunnelvariant maakt immers geen onderdeel uit van het ontwerpprogramma VAWOZ. De variant is hierin niet onderzocht.

In het ontwerpprogramma VAWOZ wordt aangegeven dat inzake de Tunnelvariant in de loop van 2026 nog nadere onderzoeksresultaten worden verwacht.

Verder wordt in het ontwerpprogramma vooral gewezen op het feit dat de realisatieplanning en raming nog eens tegen het licht zijn gehouden (waarbij wordt verwezen naar de bijlage). Blijkbaar is men niet optimistisch over de uitkomsten van het onderzoek naar planning en ramingen, maar feit is dat een en ander nog moet worden 'geactualiseerd en geoptimaliseerd', zo blijkt uit het ontwerpprogramma VAWOZ. Ook in de betreffende bijlage worden op dit vlak nogal wat slagen om de arm gehouden.

Hoewel er dus zowel naar de Tunnelvariant zelf als naar de planning en raming ervan nog nader onderzoek plaatsvindt, wordt in het ontwerpprogramma VAWOZ de volgende conclusie getrokken:

'Voor nu betekent deze actualisatie van planning, kosten en het risicoprofiel dat het niet kansrijk is om direct na Programma VAWOZ te starten met een projectprocedure voor de Tunnelroute. De Tunnelroute valt daarmee in categorie 2 'overige alternatieven.'

Dit stelt ons bijzonder teleur.

Keer op keer, ook nu weer in het ontwerpprogramma VAWOZ, wordt op basis van onvolledig onderzoek en onvolledige inzichten de (al dan niet voorlopige) conclusie getrokken dat de Tunnelvariant geen reële optie is. Als rechtvaardiging hiervoor wordt er steeds (ook nu weer, onder meer in de bijlage bij het ontwerpprogramma) op gewezen dat de Tunnelroute pas later in beeld zal komen.

Het iedere keer op basis van nog niet volledig afgeronde onderzoeken concluderen dat de Tunnelroute geen reële optie is, zal uiteindelijk tot resultaat hebben dat de Tunnelvariant steeds verder op achterstand komt. Aldus wordt, zo vrezen wij, toegewerkt naar het voldongen feit dat deze route daadwerkelijk geen optie meer is.

Wij verzetten ons tegen deze gang van zaken die naar onze mening geen recht doet aan de toezegging die eerder is gedaan om volwaardig te onderzoeken of de Tunnelvariant een alternatief is waar de voorkeur naar zou moeten uitgaan.

De gang van zaken doet ook zeker geen recht aan de kwetsbaarheid van het gebied en de grote nadelen die de Schiermonnikoog Wantij route (en aansluitende routes) voor het gebied betekenen en de schade die aan het gebied en ons eiland zal worden toegebracht.

Met bovenstaande argumenten dringen wij aan op het volwaardig onderzoeken en meenemen van de Tunnelroute als aanlandingsmogelijkheid binnen programma VAWOZ. In het ontwerpprogramma

gemeente

SCHIERMONNIKOOG

VAWOZ maakt u echter ook een koppeling met kernenergie. Wij moeten constateren dat de Eemshaven nog steeds in beeld is als mogelijk locatie voor het plaatsen van een kerncentrale.

Ten onrechte schrijft u dat onder andere met wind-, aardwarmte- en kernenergie het mogelijk is dat Nederland in de toekomst voor haar energievoorziening niet meer afhankelijk is van andere landen. Uranium, nodig voor kerncentrales, wordt echter niet in Nederland gewonnen.

De kosten voor een kerncentrale liggen vele malen hoger dan de kosten die nodig zijn voor de ontwikkeling en bouw van de tunnel. Bovendien is windenergie efficiënter. Een kerncentrale levert rond de 2 tot 3 GW op, terwijl alleen Doordewind al 4 GW oplevert met minder kosten. Bovendien kan een kerncentrale pas rond 2050 operationeel zijn, terwijl de tunnel eerder gebouwd zou kunnen worden.

Tot slot is er nog geen oplossing voor kernafval en vrezen wij de langdurige koeling waardoor de Waddenzee nog verder zou kunnen opwarmen.

Wij dringen er daarom bij u op aan te investeren in een daadwerkelijk onafhankelijke, hernieuwbare en duurzame toekomst. Daarin past geen kernenergie. De keuzes binnen VAWOZ moeten niet leiden tot de komst van een kerncentrale in de Eemshaven.

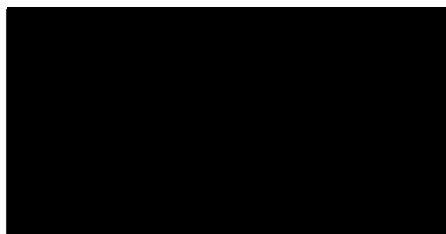
Wij dringen er dan ook al met al bij u op aan om ook de Tunnelroute als aanlandingsmogelijkheid te onderzoeken en tot onderdeel van het programma VAWOZ te maken. Deze tunnelroute zou tevens een alternatief moeten zijn voor de geplande Schiermonnikoog Wantij-route voor aansluiting van windpark Doordewind.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid onze zienswijze nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Schiermonnikoog,

de burgemeester,

H.A. Meendering

Bureau Energieprojecten
t.a.v. Inspraakpunt Net op zee - Doordewind C-NRD
Postbus 111
9200 AC Drachten
Digitaal ingediend

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: 550516

Behandelend ambtenaar:
Telefoonnummer:
In afschrift aan:

Bijlage(n): 1

Onderwerp: Reactie op concept Nota
Reikwijdte en Detailniveau Net
op Zee Doordewind

Schiermonnikoog, 22 april 2026

Verzonden:

Geachte heer/mevrouw,

Op 20 maart 2026 publiceerde het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) voor Net op Zee Doordewind. Tot en met 30 april 2026 kan hierop een reactie worden ingediend. Tegelijkertijd is de reactienota op het Voornemen en Participatieplan (V&P) gepubliceerd. Met deze brief geven wij onze reactie op beide publicaties. Indien motie: Onze reactie wordt ondersteund door de voltallige gemeenteraad van Schiermonnikoog die hiertoe op dinsdag 21 april 2026 unaniem een motie aannam (zie bijlage *Motie Ondersteuning zienswijze college over kabeltracé Schiermonnikoog*).

Wij zijn voorstander van de energietransitie en onderschrijven het belang van aanlanding van windenergie en waterstof in Noord-Nederland. De geplande windmolenparken op de Noordzee, Doordewind en Ten noorden van de Waddeneilanden, zien wij dan ook als een kans voor de energietransitie van het hele noorden en Nederland. Wij vinden niettemin dat we zorgvuldig moeten omgaan met de aanleg van windmolenparken en de aanlanding van de energie vanuit deze windmolenparken. Deze moeten zo min mogelijk impact in het gebied hebben.

In deze brief besteden we achtereenvolgens aandacht aan de volgende onderwerpen:

1. Laat Schiermonnikoog ongerept!
2. Tunnelvariant ten onrechte geen onderdeel van onderzoek/MER
3. Hoofdstuk 3 Concept-NRD (ook in relatie tot Beoordelingskader)
4. Beoordelingskader (Hoofdstuk 4 en bijlage B)
5. Participatie
6. Tot slot

Onze conclusie zal zijn dat nader onderzoek naar de Tunnelvariant aangewezen is. Als toch verder zou worden gegaan met onderzoek naar de Schiermonnikoog Wantij Route, dan geldt dat de concept-NRD op onderdelen dient te worden aangepast c.q. aangevuld.

1. Laat Schiermonnikoog ongerept!

De concept-NRD bouwt voort op PAWOZ-Eemshaven en heeft betrekking op het verbinden van het windenergiegebied Doordewind door middel van een combinatie van de Noordzeeroute en de Schiermonnikoog Wantij route.

Het aanleggen van de kabels heeft een bijzonder grote impact op Schiermonnikoog. Dit vooral ook omdat Schiermonnikoog een van de laatste (misschien wel de laatste) ongerepte stukken natuur is in Nederland. Op de oostpunt van Schiermonnikoog is geen infrastructuur en er zijn nauwelijks menselijke activiteiten. Juist de rust, ruimte en stilte van onze gemeente trekt vele bezoekers. De lokale economie is afhankelijk van deze bezoekers en het economisch belang van rust en ruimte is op lokaal niveau dan ook overduidelijk. Het is uitgerekend dit deel van het eiland dat nu in beeld is voor de doorkruising van Schiermonnikoog.

De weerstand tegen deze doorkruising van het ongerepte eiland is tegen de achtergrond van het voorgaande (begrijpelijkerwijs) groot. Dat blijkt ook uit de vele reacties en uit de enorme opkomsten bij georganiseerde bijeenkomsten.

Hoewel wij ons realiseren dat dit niet zozeer ziet op de inhoud van de concept-NRD, doen wij nogmaals een beroep op het Ministerie en TenneT om serieus te kijken naar een alternatief. Dat betekent ook dat wij de betrokken partijen oproepen om opnieuw te kijken naar de Tunnelvariant. Die oproep is overigens temeer terecht, nu wij ons afvragen of (ook in relatie tot andere windenergiegebieden) wel voldoende naar de Tunnelvariant is gekeken. Wij lichten dat laatste in de volgende paragraaf verder toe.

2. Tunnelvariant ten onrechte geen onderdeel van onderzoek/MER

De concept-NRD bouwt zoals gezegd voort op PAWOZ-Eemshaven en ziet enkel op het daarin opgenomen voorkeursalternatief. Dat betekent dat uitsluitend onderzoek zal worden gedaan naar de combinatie van de Noordzeeroute en de Schiermonnikoog Wantij route. De zgn. Tunnelvariant (route X in Programma Aansluiting Wind op Zee -PAWOZ) zal niet nader worden beschouwd. In par. 1.3.1 van de concept-NRD wordt dit als volgt toegelicht en gerechtvaardigd:

'In PAWOZ-Eemshaven is in juli 2025 een voorkeursalternatief gekozen, dat de minister van KGG in het definitieve Programma heeft vastgesteld. De keuze van de minister is gebaseerd op het onderzoek, advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage, reacties uit de omgeving, overleg met de betrokken bestuursorganen en het participatieproces.'

Wij dringen erop aan om de scope van het MER-onderzoek te verbreden en óók de Tunnelvariant hierin te betrekken. Om meerdere redenen is het naar onze mening noodzakelijk om ook de Tunnelvariant te beschouwen, dit ondanks de in PAWOZ-Eemshaven gemaakte keuze.

Allereerst is er aanleiding voor het nader onderzoeken van de Tunnelvariant nu deze variant (anders dan de in de concept-NRD gekozen variant) breed wordt gedragen door de diverse omgevingspartijen (waaronder de provincies Groningen en Fryslân, Waterschappen, Natuurmomenten, Werkgroep Horizon en de gemeente Schiermonnikoog) en door de bewoners van Schiermonnikoog. Zie ook hetgeen wij hiervoor in paragraaf 1 hebben opgemerkt.

In de tweede plaats is voor wat betreft de Tunnelvariant, anders dan in de hiervoor geciteerde passage uit het concept-NRD wordt gesuggereerd, in onze optiek onvoldoende opvolging gegeven aan het advies dat destijds in het kader van PAWOZ door de Commissie m.e.r. is uitgebracht. In dit advies is door de Commissie m.e.r. over het onderzoek naar de Tunnelvariant het volgende gesteld:

2.2 Beoordeling tunnelroute

In het MER zijn verschillende routes onderzocht voor leidingen en kabels. De tunnelroute, zoals beschreven in het MER, is daarbij een alternatief dat afwijkt van de andere alternatieven. Het is een alternatief dat niet enkel gericht is op aansluiting van windpark Doordewind en TNW, maar ook toekomstige windparken kan aansluiten. Ook is het te gebruiken voor andere leidingen (zoals CO₂-transport). De tunnel heeft een lengte van 26 kilometer en wordt geboord zodat de Waddenzee minder schade heeft. De tunnel is op hoofdlijnen uitgewerkt. Er zijn nog veel onzekerheden qua techniek en realisatietermijn. De andere alternatieven zijn technieken die al veelvuldig zijn toegepast en waar de milieugevolgen en technische risico's beter kunnen worden ingeschat.

De tunnelroute heeft mogelijk milieuvordelen en/of meekoppelkansen ten opzichte van de andere routes. Dit komt niet duidelijk naar voren uit het MER en ook niet uit de tabel in de samenvatting met effectbeoordeling.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, aan te geven welke toekomstige milieuvordelen de tunnel heeft ten opzichte van de andere routes en dit mee te nemen in de effectbeoordeling.

De Commissie m.e.r. droeg aldus op om te beschouwen welke toekomstige milieuvordelen de Tunnelvariant kan hebben met het oog op de aansluiting van andere, toekomstige windparken.

Aan deze oproep is niet voldaan. Dat blijkt ook uit de reactie op het advies van de Commissie m.e.r., dat als volgt luidde:

2.3 Beoordeling tunnelroute

Wat is het advies van de Commissie?

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, aan te geven welke toekomstige milieuvordelen de tunnel heeft ten opzichte van de andere routes en dit mee te nemen in de effectbeoordeling.

Hoe is er met het advies van de Commissie omgegaan?

In het IEA Deelrapport Toekomstvastheid zijn de toekomstige milieuvordelen meegewogen onder het criterium: kansen voor extra kabels en/of een leiding vanuit milieuperspectief. In het Programma is Milieu integraal onderdeel geweest van de afweging, zowel de voor- en nadelen.

In het gesprek met de Commissie is tevens toegelicht dat de Tunnel route in alle opzichten een forse ingreep behelst. De Tunnel route kenmerkt zich door een combinatie van verschillende, innovatieve technieken. Het geboorde tunnelsysteem (met 1 tunnelbuis van circa 5,5m in diameter per kabel óf leiding) is ongeveer 30 kilometer lang. Voor de ontwikkeling van het tunnelsysteem is zowel een aanlandingspunt op land in de regio Eemshaven nodig als een intredepunt op de Noordzee. Het intredepunt op de Noordzee vraagt om een nieuw te bouwen kunstmatig en permanent eiland op de Ballonplaat dat permanente negatieve effecten heeft. Voor het permanente aanlandingspunt in de regio Eemshaven is met zoekgebieden gewerkt waar ook meerdere aandachtspunten in de uitvoerbaarheid voor zijn.

Het tunnelconcept bestaat uit meerdere tunnelbuizen waar per buis een kabelverbinding of waterstofleiding in ligt, in vervolgstudies worden ook de mogelijkheden voor CO₂ leidingen onderzocht. Dat betekent dat voor elke nieuwe verbinding een nieuwe tunnelbuis gebouwd moet worden. Dat resulteert in jarenlange werkzaamheden rondom het intrede- en uitredepunt en voor de bouw van de tunnelbuizen. Voor elke nieuwe verbinding en dus nieuwe tunnelbuis zullen er werkzaamheden gestart moeten worden.

De complexiteit van de Tunnel route heeft ook zijn weerslag op de planning en kosten. Volgens de huidige inschatting duurt de tunnel minstens 3,5 jaar langer dan de Schiermonnikoog Wantij route en is deze 2 miljard (prijspeil 2024) duurder.

Deze reactie voldoet niet aan het advies van de Commissie m.e.r. De reactie laat immers niet zien dat enige beschouwing heeft plaatsgevonden van de milieuvordelen ten opzichte van andere, toekomstige windparken. Er wordt enkel beschreven welke (extra) maatregelen voor de Tunnelvariant waarschijnlijk nodig zijn. Maar die extra maatregelen zeggen niets over de vraag of de variant ook aanzienlijk slechtere gevolgen voor het milieu heeft. Deze conclusie kan óók niet worden getrokken nu op geen enkele wijze duidelijk is dat (en hoe) hierbij rekening is gehouden met toekomstige windparken. Ook het in de laatste alinea genoemde argument van een langere aanlegduur en hogere kosten overtuigt niet, nu niet inzichtelijk is of dit wel zo nadelig is ook in relatie tot andere windparken.

Kort voor de zomer van 2025 is het concept van de Partiele Herziening van het Programma Noordzee ter inzage gelegd. Deze herziening voorziet in het aanwijzen van het windenergiegebied 6/7, meer ten noordwesten in de Noordzee. In het bijzonder deze toen al voorgenomen aanwijzing van het gebied 6/7 maakt het noodzakelijk dat de Tunnelvariant nader wordt beschouwd, juist ook in relatie tot dit gebied.

In dit kader keren wij ons ook tegen het feit dat een separaat onderzoekstraject loopt naar aanlandingsmogelijkheden van het windenergiegebied 6/7 (VAWOZ). Onderdeel van dat onderzoek dient te zijn de vraag welke milieuvoordelen kunnen worden behaald door de wijze van aanlanding van gebied 6/7 (al dan niet gedeeltelijk) te combineren met de aanlanding van Doordewind.

Wij pleiten aldus voor een integraal en overkoepelend onderzoek naar de mogelijkheden tot aanlanding van beide windenergiegebieden.

Dat een dergelijk integraal en overkoepelend onderzoek noodzakelijk is, wordt overigens ook in de concept-NRD min of meer erkend. Daarin staat immers (zie par. 1.3.3) dat de Tunnelvariant mogelijk nader wordt onderzocht voor het windenergiegebied 6/7. Nogmaals, het is in onze visie onjuist om per windenergiegebied (Doordewind en 6/7) separaat onderzoek te doen. In plaats daarvan dienen deze gebieden in het kader van onderzoek naar aanlandingsmogelijkheden (ook) in onderling verband te worden beschouwd. Alleen dan wordt op voldoende wijze onderzocht of gekozen wordt voor de variant(-en) die (in brede zin) de minst nadelige effecten heeft (hebben) voor het milieu.

Al het voorgaande voert ons tot de conclusie dat de scope van het in de concept-NRD voorgestelde onderzoek te beperkt is. Naast de varianten die in de concept-NRD zijn uitgewerkt, dient ook de Tunnelvariant alsnog nader te worden beschouwd.

Wij realiseren ons dat hiermee breder wordt ingestoken dan voortvloeit uit PAWOZ Eemshaven. Daar zijn evenwel, zoals hiervoor is uitgewerkt, goede redenen voor. Het niet nader onderzoeken van de Tunnelvariant doet geen recht aan de huidige situatie en aan de ongerepte situatie op Schiermonnikoog en miskent een integrale benadering van windenergiegebieden. Het miskent bovendien een eerder door de Commissie m.e.r. uitgebracht advies.

De rijksoverheid zou een stap in de goede richting zetten en recht doen aan het integrale milieubelang door zelf als initiatiefnemer voor de tunnel op te treden en hier vaart achter te zetten.

3. Hoofdstuk 3 Concept-NRD (ook in relatie tot Beoordelingskader)

Inhoud Hoofdstuk 3

In Hoofdstuk 3 van de concept-NRD wordt een beschrijving gegeven van het project. In dit hoofdstuk wordt een aantal voor onze gemeente zeer relevante onderwerpen uitgewerkt.

Allereerst wordt ingegaan op de kenmerken van het gebied, waaronder de kenmerken van het Waddengebied en Schiermonnikoog (par. 3.2.1). In par. 3.2.3 wordt uiteengezet wat deze kenmerken betekenen voor het uitwerken van het voorkeursalternatief. In par. 3.3.3 is te lezen dat voor de kruising van Schiermonnikoog twee varianten worden onderzocht, te weten een kruising met gestuurde boringen en een kruising waarbij kabels worden geïnstalleerd met behulp van een trencher die over het eiland rijdt.

In par. 3.3.3 wordt aangegeven dat bij de kruising met gestuurde boringen de volgende punten spelen: morfologische stabiliteit, maximale lengte van een boring en minimaliseren van impact op ecologie. Bij het aanleggen van de kabels over land met behulp van de trencher wordt het volgende opgemerkt:

De variant met de trencher is gebaseerd op ecologische kennis, inbreng van omgevingspartijen en veldbezoek. Streven is bij de aanleg zo min mogelijk schade aan de vegetatie en de ondergrond aan te brengen. Daar waar wel schade optreedt moet dit zo snel mogelijk kunnen herstellen. De slenken overspoelen regelmatig met springtij, waardoor in het gebied ook regelmatig met nieuw slib en ander materiaal wordt aangevoerd. Daarom is gekozen voor een route langs de vierde slenk. De afstand tot de morfologisch instabiele

eilandstaart de Balg groot genoeg, is er goede aansluiting op de kabels in de Waddenzee en de verwachting is dat herstellijd van het systeem sneller is dan hoog op de kwelder. Onderzocht wordt of de duinen aan de noordkant kunnen worden gekruist door het gebruik van een kleine wash-over (doorgang), zodat de aantasting van de duinen beperkt blijft.

Figuur 3.9 tot slot geeft de onderzoekscorridor weer.

Over de inhoud van hoofdstuk 3, zoals hiervoor samengevat, hebben wij een aantal opmerkingen en aandachtspunten. Deze komen hierna aan de orde. Daarbij zal op meerdere plaatsen ook een opmerking worden gemaakt over het in Hoofdstuk 4 (en bijlage B) opgenomen Beoordelingskader. Dit omdat een aantal in Hoofdstuk 3 besproken onderwerpen nader onderzoek vergt, en zodoende (ook) een nadrukkelijke(-r) plek verdient in het Beoordelingskader.

Opmerkingen en aandachtspunten

Dynamiek van het Waddengebied

Terecht wordt in par. 3.2.1 benoemd dat het Waddengebied altijd in beweging is, waardoor bijvoorbeeld geulen kunnen verschuiven. Verderop in het hoofdstuk wordt in dit kader opgemerkt dat de kabels voldoende diep moeten worden begraven, om te voorkomen dat deze bloot komen te liggen. Om het risico van blootspoelen te verkleinen, is gekozen voor een ligging van de kabels meer westelijk ten opzichte van de Balg. Het lijkt alsof wordt aangenomen dat hiermee het effect van de beweging en het verschuiven van geulen voldoende is onderkend. Wij betwijfelen ten eerste of de effecten van de dynamiek van bijvoorbeeld geulen voldoende in beeld is. Geulen in het Waddengebied en op de eilanden zijn zeer dynamisch. De 4^e slenk, waar nu verkennend onderzoek is gedaan, heeft zich de afgelopen 20 jaar steeds verder het eiland in gevreten, waardoor deze slenk nu bijna tot aan het Noordzeestrand komt. Deze morfologie moet zeer zorgvuldig onderzocht worden. Ook het al dan niet kruisen van slenken moet nadrukkelijk in het onderzoek worden betrokken. Zonder dit nadere onderzoek kan niet worden gezegd dat de risico's van blootspoelen van kabels (met alle gevolgen van dien) voldoende in beeld zijn.

De onderzoeksvragen die in bijlage B zijn opgenomen in relatie tot de dynamiek van de eilandkwelder schieten naar onze mening te kort. Het lijkt ons bovendien onvoldoende om enkel te kijken naar veranderingen 'in enkel de laatste jaren'.

Nader onderzoek naar de dynamiek van de geulen dient een nadrukkelijke plek te krijgen in het Beoordelingskader. Bij het milieuaspect 'Bodem en water op zee' wordt weliswaar gesproken over de dynamiek van kwelder en de Waddenzee, maar mede gelet op het feit dat dit niet terugkomt bij 'Bodem en water op land', heeft dit aspect in onze optiek onvoldoende aandacht gekregen.

Algemene opmerking Beoordelingskader

In het verlengde van het voorgaande past de volgende meer algemene opmerking over het Beoordelingskader. Het valt ons op dat in het Beoordelingskader (in par. 4.2.2 en bijlage B) niet duidelijk wordt of Schiermonnikoog wordt gezien als land of als zee (immers een kwelder). Deze onduidelijkheid werkt door in de milieu- en deelaspecten die worden onderzocht, in het bijzonder waar het gaat om het milieuaspect bodem en water. Door het ontbreken van een beschouwing over de verhouding land en zee (en vooral ook de dynamiek tussen land en zee) vragen wij ons af of de onderzoeken hier voldoende op zullen zijn toegespitst. Aanvulling en/of verduidelijking lijkt ons noodzakelijk.

Het Beoordelingskader laat nog veel onduidelijkheden, met name op het milieuaspect bodem en water en de verhouding land en zee (en vooral de dynamiek daarvan). Ook is niet duidelijk of Schiermonnikoog wordt gezien als land of zee.

Te mijden kwetsbare gebieden

Bij de te mijden kwetsbare gebieden worden (in par. 3.2.3) zeehondenligplaatsen en schelpenbanken als voorbeelden genoemd. Zeehondenligplaatsen en mosselbanken zijn vrij eenvoudig te vinden. Door

alleen deze voorbeelden te noemen, vragen wij ons af of de complexiteit van het gebied voldoende in beeld is, en dus ook of de onderzoeken daarop voldoende zullen worden ingericht.

Zeegras (dat slechts zeer spaarzaam voorkomt in dit gebied), ondergrondse schelpdierenbanken en ander onderwaterleven zijn zeldzaam, maar wel degelijk aanwezig. Ook gebieden waar dit in voorkomt zijn kwetsbaar en dienen te worden gemeden. Ook op de kwelder van Schiermonnikoog zal niet altijd direct duidelijk zijn wat er groeit en leeft.

Ook voor de te mijden kwetsbare gebieden geldt dat wij menen dat het Beoordelingskader te algemeen is en specifiek op de situatie dient te worden toegespitst.

Ritme van het wad

Het voorgaande heeft evenzeer te gelden voor het werken met het ritme van het wad. In dat kader wordt in par. 3.2.3 genoemd dat de werkzaamheden buiten kwetsbare periodes als het broedseizoen moeten plaatsvinden. Naast het broedseizoen (15 maart-15 juli) is sprake van het verlengde broedseizoen voor lepelaars (met name aan de zuidkant van de Oosterkwelder op Schiermonnikoog), het rui-seizoen (dat tot in oktober kan duren) en vervolgens het stormseizoen. Deze seizoenen volgen elkaar op.

Ook hier lijkt de benadering te eenvoudig en missen wij een zorgvuldige vertaling in het Beoordelingskader.

Doorwerking naar uitvoering

Het feit dat ogenschijnlijk te weinig inzicht bestaat in de hiervoor besproken typische kenmerken van het Waddengebied c.q. Schiermonnikoog maakt ook dat nog geen (min of meer definitieve) uitspraken kunnen worden gedaan over bijvoorbeeld het aantal noodzakelijke boringen, de afstand tussen de kabel(bundels) en doorlooptijden van de uitvoering. Het in par. 3.3 genoemde aantal boringen (6) en de in par. 3.4 genoemde periodes van een boring en aanleg met een wadtrencher (5 maanden resp. 1 maand) zijn dan ook voorbarig. Ook voor wat betreft de omvang van het onderzoeksridor (figuur 3-9) is een slag om de arm op zijn plaats. Diepte en breedte van de aanlegzone kunnen vooruitlopend op de onderzoeken nog niet worden bepaald.

Wat het aantal boringen betreft is ons overigens opgevallen dat elders in de concept-NRD wordt gesproken van 2 (i.p.v. 6) boringen. Deze onduidelijkheid roept de vraag op waar nu in de onderzoeken van zal worden uitgegaan (waarbij als gezegd in onze optiek geldt dat het definitieve aantal afhangt van de uitkomsten van nog te verrichten onderzoeken).

De concept NRD biedt op dit moment nog weinig inzicht in de scope van het onderzoek voor wat betreft de breedte van de aanlegzone, de duur van de aanleg en de hoeveelheid kabels op welke plek en diepte. Het valt op dat dit voor het vaste land en Noordzee al veel duidelijker is.

Vervoersbewegingen onvoldoende betrokken

De beschrijvingen in Hoofdstuk 3 en ook de inhoud van het Beoordelingskader in Hoofdstuk 4 lijken zich te concentreren op de effecten van de (te zijner tijd te verrichten) werkzaamheden voor het aanleggen van de kabels. Er wordt in onze ogen onvoldoende aandacht besteed aan de effecten van de vervoersbewegingen die nodig zijn om de in het kader van het MER noodzakelijke onderzoeken te verrichten en om te zijner tijd de aanlegwerkzaamheden uit te voeren. Onze zorgen hierover zijn versterkt door de 'Voertoets vooronderzoek Doordewind, geofysisch en geotechnisch onderzoek op Schiermonnikoog TenneT TSO' die recent door Arcadis is opgesteld. In deze voortoets wordt opgemerkt dat het transport van en naar de onderzoekslocaties niet is meegenomen in het onderzoek. Dit is voor ons onbegrijpelijk, nu zeker ook die transportbewegingen negatieve effecten hebben voor het landschap en andere kenmerken van Schiermonnikoog. Daarbij was er sprake van extra transportbewegingen voor het opladen van een accu voor een elektrische sondeermachine. Een accu

bezoekadres Nieuwestreek 5 Schiermonnikoog postadres Postbus 20 9166 ZP Schiermonnikoog telefoon (0519) 53 50 50 e-mail postbus20@schiermonnikoog.nl www.schiermonnikoog.nl

die in de buurt van Natura2000-gebied duinen (gevoeliger voor stikstof) is opgeladen, naar verluid met een diesellaggregaat. Wij hebben dit laatste niet zelf geconstateerd, maar dit is mondeling plenair beaamd tijdens de informatieavond op Schiermonnikoog d.d. 8 april 2026.

Alle vervoersbewegingen, zowel bij het verrichten van de onderzoeken als het uitvoeren van de werkzaamheden, moeten in de onderzoeken worden betrokken. Al deze bewegingen kunnen immers in brede zin nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook vervoersbewegingen in verband met aan- en afvoer van materieel, inrichten van een basiskamp voor werknemers, aan- en afvoer van werknemers, vervoer van haspels, vervoer op de veerdienst etc.

Zichtbare nadelige effecten

Dat vervoersbewegingen tot nadelige effecten en schade kunnen leiden (en dus in alle onderzoeken moeten worden betrokken) hebben wij ook afgelopen winter (februari en maart 2026) geconstateerd. In die periode is op Schiermonnikoog vooronderzoek gedaan naar het mogelijk kruisen van Schiermonnikoog met behulp van een wadtrencher. De onderstaande foto's laten de schade aan de route naar het onderzoeksplot zien. De foto links toont de situatie waar onderzoek plaatsvindt naar de druk en rijbeweging van voertuigen, de foto rechts toont de weg naar het onderzoeksplot toe.

Werken op een eiland

We willen ook aandacht vragen voor de bijzondere omstandigheden, naast natuur, rondom het werken op Schiermonnikoog. De capaciteit van de veerdienst is beperkt, de wegen en vooral strandovergangen zijn smal en niet berekend op zwaar vervoer. Bovendien is Schiermonnikoog een autoluw eiland. Dat betekent dat extra verkeersstromen invloed hebben op de kwaliteit van de woonomgeving. Het dorp, met smalle wegen en gemengd verkeer met voetgangers, fietsers en schoolgaande kinderen, moet in elk geval gemeden worden, maar ook de wegen naar het strand zijn smal en gevuld met gemengd verkeer, zonder aparte fietsstroken. Tot slot is ook de capaciteit van hulpdiensten beperkt. Voor bovenstaande punten moet extra aandacht zijn.

Wadtrencher

Wat betreft het gebruik van een wadtrencher constateren wij dat in de concept-NRD de termen 'wadtrencher' en 'trencher' door elkaar worden gebruikt. Daarbij valt op dat op bladzijde 29 wordt opgemerkt dat een trencher een voertuig op rupsbanden met minimale druk op de ondergrond is, vergelijkbaar met de wadtrencher voor de Waddenzee. Door deze verschillende woordkeuze is ons niet duidelijk of uitsluitend wordt uitgegaan van het gebruik van een wadtrencher.

Wij benadrukken om die reden dat wij ons verzetten tegen het gebruik van een trencher, alsook tegen een open ontgraving. De variant van het aanleggen van een kabel over land is alleen uitvoerbaar als deze variant kan worden gerealiseerd door inzet van een wadtrencher.

Onderzoekscorridor en tracé kabel over land

Hiervoor kwam de in figuur 3-9 opgenomen onderzoekscorridor al een keer ter sprake. Aangegeven is toen dat zonder de nog te verrichten onderzoeken niet met zekerheid kan worden gesteld dat deze corridor afdoende is. In aanvulling hierop merken we nog op dat ook het in deze figuur opgenomen tracé voor de variant met de trencher nog niet kan vaststaan. In de concept-NRD wordt aangegeven dat dit tracé is gebaseerd op ecologische kennis, inbreng van omgevingspartijen en een veldbezoek. Het uiteindelijke tracé zal evenwel ook afhangen van de uitkomsten van de nog te verrichten onderzoeken.

Het tracé van de variant met de trencher dient op basis van de onderzoeksresultaten te worden bepaald.

Verwijderingsfase en effecten op lange termijn

Voor de kabels in de Noordzee wordt in de concept-NRD uitgegaan van het principe 'bury to forget'. Voor de overige onderdelen (Schiermonnikoog, Waddenzee, vaste land) is dit principe niet aan de orde. De verwijderingsfase wordt echter niet beschreven. Het is in onze ogen van belang om een indicatie te geven van het aantal decennia/jaren dat de kabels in de nu nog ongerepte natuur blijven liggen. Ook achten wij het noodzakelijk dat nu reeds een beschrijving wordt gegeven van wat er nodig is voor het verwijderen (en/of vervangen) van de kabels. Daarnaast dienen de effecten van de (zeer) lange termijn dat de kabels in zee en op land liggen te worden onderzocht. Ook wordt ervan uitgegaan dat onderhoud niet of nauwelijks nodig zal zijn, maar in een dynamisch gebied als de Waddenzee en de dynamische eilandstaart is dat niet uit te sluiten. De effecten van onderhoud (opgraven, repareren en herbegraven) moeten beter omschreven worden.

Tot slot vragen wij aandacht voor een effect op de lange termijn dat ook niet omschreven staat, namelijk mogelijke sabotage van de kabels. Schiermonnikoog heeft nauwelijks hulpdiensten en is niet berekend op eventuele sabotage / terrorisme van kabels.

We missen aspecten rond de onderhouds- én verwijderingsfase en andere effecten op de lange termijn in de beschrijving van het project in Hoofdstuk 3, maar ook in het Beoordelingskader in Hoofdstuk 4.

Andere ontwikkelingen

In par. 3.5 worden andere ontwikkelingen genoemd. Deze ontwikkelingen zijn van belang in verband met het onderzoek naar cumulatie van effecten.

Wij missen in deze paragraaf een verwijzing naar 'Staat van de Waddenzee 2025'¹. Dit rapport wijst uit dat het niet goed gaat met de Waddenzee. Het rapport is een bouwsteen voor het Beleidskader Natuur Waddenzee dat zal worden opgesteld door de ministeries van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en (LVVN) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Binnen dit Beleidskader moet er in de toekomst beter gekeken worden naar de cumulatie van activiteiten in het Waddengebied.

Vooruitkijkend naar het Beleidskader Natuur zou bij de cumulatie van effecten niet alleen gekeken moeten worden naar andere (toekomstige) plannen en/of projecten. Er moet ook beoordeling plaatsvinden van effecten van project Doordewind in samenhang met reeds bestaande activiteiten.

¹ Staat van de Waddenzee, Waddenacademie, juni 2025 in opdracht van ministeries van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en (LVVN) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW).

bezoekadres Nieuwestreek 5 Schiermonnikoog postadres Postbus 20 9166 ZP Schiermonnikoog telefoon (0519) 53 50 50 e-mail postbus20@schiermonnikoog.nl www.schiermonnikoog.nl

Daarnaast ontbreekt in tabel 3-2 (Andere grote ontwikkelingen in het gebied Net op zee Doordewind, pagina 44) een aantal belangrijke ontwikkelingen. In ieder geval ontbreken de volgende projecten op de lijst: de (uitbreiding van de) gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog, het windenergieproject Ten Noorden van de Waddeneilanden, de aanleg van de wadkabel ten behoeve van de duurzame stroomvoorziening van Schiermonnikoog (en de andere eilanden) en het groot onderhoud (en verkeersveilig inrichten) van de Veerhaven Schiermonnikoog en het project Dijk- en duinversterking Schiermonnikoog.

Wat betreft het project Dijk- en duinversterking Schiermonnikoog wordt in de Reactienota gesuggereerd dat dit project geen doorgang zal vinden vanwege aangepaste dijknormering. Daarmee miskent u dat deze normering nog niet is aangepast; dat is nog slechts een voornemen. Op dit moment dient er in het kader van de concept-NRD dan ook van te worden uitgegaan dat het project Dijk- en duinversterking doorgang zal vinden.

4. Beoordelingskader (Hoofdstuk 4 en bijlage B)

Hiervoor in paragraaf 3 hebben we al (in relatie tot hoofdstuk 3 van de concept-NRD) de nodige opmerkingen gemaakt over het Beoordelingskader. In aanvulling hierop merken we nog het volgende op.

Referentiesituatie

In de inleiding van Hoofdstuk 4 (par. 4.1) wordt een beschrijving gegeven van de referentiesituatie. We missen in deze paragraaf de belangrijke ontwikkelingen als genoemd in par. 3.5, aangevuld met de in par. 3 van deze zienswijze benoemde ontwikkelingen die ten onrechte niet zijn vermeld in de concept-NRD.

In relatie tot de referentiesituatie merken we verder het volgende op. Hoewel wij ons realiseren dat dit niet zozeer in een NRD thuishoort, achten wij het van belang dat een 0-meting wordt uitgevoerd en vastgelegd van het gebied waarin de werkzaamheden zullen worden uitgevoerd.

Alleen dan kan immers (achteraf) worden vastgesteld welke schade aan het gebied is toegebracht en dient te worden hersteld. Die informatie is van wezenlijk belang om bijvoorbeeld ook te worden betrokken bij de (eventueel aanvullende) maatregelen in verband met herstel van de oorspronkelijke situatie.

Beoordelingskader

Wij zetten vraagtekens bij de volledigheid van het beoordelingskader zoals opgenomen in par. 4.2.2 en bijlage B. Wat we in de gehele onderzoeksopzet missen, is onderzoek naar tijdsduur en planning van de werkzaamheden.

Vanwege de bijzondere eigenschappen van het Waddengebied en Schiermonnikoog zijn de aspecten tijdsduur en planning van de werkzaamheden in het kader van de bescherming van het milieu van essentieel belang.

Wat betreft het Beoordelingskader uit bijlage B) hebben we over onderstaand onderdeel nog een aantal opmerkingen:

Verkeersbewegingen en luchtkwaliteit	Tijdens de aanleg van de kabels en het converterstation vinden er verkeersbewegingen plaats voor materiaal en personeel. Deze tijdelijke toename van verkeersbewegingen (vrachtverkeer en busjes) tijdens de aanlegfase kan overlast veroorzaken en eventuele effecten hebben op onder andere de verkeersveiligheid. Een verhoging van het aantal verkeersbewegingen leidt tevens tot een vermindering van de luchtkwaliteit door uitlaatgassen.	Kwalitatief	Kabels op land, converterstation	Tijdelijk
Recreatie en toerisme	Invloed op recreatieve functies in het gebied en hinder tijdens de aanlegfase en gebruiksfase (o.a. geluid en zicht).	Kwalitatief en kwantitatief	Kabels op land, converterstations	Beide

Voor wat betreft de verkeersbewegingen lijkt het onderzoek zich te beperken tot de gevolgen voor de verkeersveiligheid en luchtkwaliteit. Extra verkeersbewegingen hebben evenwel ook (mogelijk) gevolgen voor bijvoorbeeld de begaanbaarheid van het strand.

Voor ons eiland is het essentieel dat het strand te allen tijde begaanbaar blijft voor wandelaars, fietsers en strandrijders, en ook voor zeezoogdieren en vogels. Verder heeft het aantal verkeersbewegingen mogelijk gevolgen voor de drukte op de veerdiensten. Ook dit dient nader te worden beschouwd. Tot slot moeten bestaande wegen en strandovergangen in ogenschouw worden genomen om te bezien of deze bestand zijn tegen het vervoer van het benodigde materiaal.

Recreatie en toerisme van essentieel belang voor Schiermonnikoog

Voor wat betreft recreatie en toerisme lijkt het onderzoek zich te beperken tot mogelijke hinder door geluid en zicht. Recreatie en toerisme zijn voor Schiermonnikoog van het grootste belang. In dat kader dient aandacht te bestaan voor alle aspecten die Schiermonnikoog tot een unieke toeristische plek maken en die aldus toeristen naar het eiland trekken.

Tegen deze achtergrond dient te worden onderzocht welke gevolgen er kunnen optreden voor bijvoorbeeld de oosterkwelder; deze dient buiten het broedseizoen begaanbaar te blijven voor zowel mens als dier. Verder dient de duur van de activiteiten zo kort mogelijk te zijn en het liefst in een zo aaneengesloten mogelijke periode te worden uitgevoerd met zo min mogelijk zichtbaarheid. Voorts dient de verstoring zo minimaal mogelijk te zijn, zowel op de korte als op de lange termijn. Bij een aanlegmethode met een wadtrencher moet het gebied dus kunnen herstellen en activiteiten die hebben plaatsgevonden, moeten naderhand onzichtbaar zijn. Daarnaast mag wat ons betreft niet gereden worden over strandovergangen in het drukke zomerseizoen (bij benadering juli en augustus).

Afwegingskader

Afgezien van het in het Beoordelingskader gegeven overzicht van te onderzoeken milieu- en deelaspecten, is voor ons uiteindelijk vooral ook van belang hoe de resultaten van de diverse onderzoeken worden afgewogen. Hieraan wordt enige aandacht besteed bij de bespreking van de beoordelingsmethodiek in par. 4.2.1. Daarin wordt het systeem van scores benoemd. Dat systeem is op zichzelf duidelijk. Wat evenwel mist, is enig inzicht in de wijze waarop de verschillende scores worden afgewogen. Welke milieuaspecten wegen uiteindelijk het zwaarst? Inzicht hierin is wat ons betreft in het bijzonder van belang bij de keuze voor de kruising van Schiermonnikoog, via een HDD-boring of met een wadtrencher.

In dit kader benadrukken wij nogmaals dat het aanleggen van de kabels een zeer grote impact heeft op Schiermonnikoog. Temeer omdat Schiermonnikoog een van de laatste (misschien wel de laatste) ongerepte stukken natuur is in Nederland. Op de oostpunt van Schiermonnikoog is geen infrastructuur en er zijn nauwelijks menselijke activiteiten. Juist de rust, ruimte en stilte van onze gemeente trekt vele bezoekers. De lokale economie is afhankelijk van deze bezoekers en het economisch belang van rust en ruimte is op lokaal niveau dan ook overduidelijk. Het afwegingskader dient er wat ons betreft op te

zijn gericht dat dit ongerepte karakter van Schiermonnikoog als een van de zwaarste uitgangspunten heeft te gelden.

Er wordt gesteld dat een en ander aandacht krijgt in de te maken uitvoeringsafspraken. Het maken van deze afspraken is inderdaad wenselijk en noodzakelijk, maar voor ons onvoldoende.

In het kader van de concept-NRD verwachten wij dat reeds nu (op zijn minst tot op zekere hoogte) wordt aangegeven hoe de diverse milieuaspecten worden gewogen. Daarin dient dan tot uitdrukking te komen dat u inderdaad de natuurwaarden, rust, ruimte en stilte van ons eiland vooropstelt. Kosten mogen hierbij in onze optiek bij de afweging geen rol spelen.

5. Participatie

Hoofdstuk 5 van de concept-NRD gaat over participatie. Over de wijze waarop participatie tot nu toe vorm heeft gekregen, willen wij graag het volgende opmerken.

De kabel wordt aangelegd door het meest natuurlijke en ongerepte deel van Nederland. Het verbaast ons dan ook dat er tot nu toe slechts één startbijeenkomst is geweest voor natuur- en milieuorganisaties.

Voor een degelijke participatie is het noodzakelijk dat deze organisaties meer worden betrokken zodat zij stem kunnen geven aan het gebied. Het moet voor deze organisaties ook mogelijk zijn om, als het zover is, conceptteksten te zien van onderzoek en afwegingen.

Tijdens de informatieavond op Schiermonnikoog op 8 april 2026 is toegezegd dat buiten de officiële momenten waarop een reactie mogelijk is (bij het Ontwerpbesluit, Q4 2027) er plenaire informatieavonden en individuele inloopmomenten komen op Schiermonnikoog. Het is belangrijk inwoners goed te informeren over de voortgang en gebruik te maken van kennis van het gebied. We zijn dan ook blij met deze toezegging en bevestigen die bij deze.

6. Tot slot

Tot zover voor dit moment onze reactie op de concept-NRD. Wij sluiten af met een uitdrukkelijke oproep aan de betrokken Ministeries en initiatiefnemer TenneT om alles op alles te zetten om de impact voor Schiermonnikoog en het Waddengebied te minimaliseren. Te beginnen als gezegd met nader onderzoek naar de Tunnelvariant. Wij dringen erop aan om de scope van het MER-onderzoek te verbreden en óók de Tunnelvariant hierin te betrekken.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid onze reactie in een persoonlijk overleg nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Schiermonnikoog,

de burgemeester,

H.A. Meendering

MOTIE vreemd aan de orde de dag

De raad van de gemeente Schiermonnikoog in de vergadering bijeen d.d. 21 april 2026

Onderwerp: Ondersteuning zienswijze college over kabeltracé Schiermonnikoog

Constaterende dat:

er plannen bestaan voor de aanleg van een kabel(tracé) dwars over Schiermonnikoog;
het beoogde tracé onvoldoende de zorg voor het eiland en de natuur realiseert;
Schiermonnikoog deel uitmaakt van beschermde natuurgebieden, waaronder Natura 2000
en het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee;

overwegende dat:

bescherming van de unieke natuur- en landschapswaarden van Schiermonnikoog een
zwaarwegend gemeentelijk belang is;
grootschalige infrastructurele ingrepen op een kwetsbaar eiland terughoudend moeten
worden beoordeeld omdat hiermee de toegankelijkheid van het gebied onder druk komt te
staan ;
een alternatief tracé via de Eems met gebruikmaking van een tunnelsysteem voor kabels
minder impact heeft voor het gebied
het college het voornemen heeft een zienswijze in te dienen waarin deze zorgen en
bezwaren gemotiveerd zijn verwoord;

spreekt uit dat:

de raad de door het college opgestelde concept zienswijze inzake het kabeltracé
onderschrijft en ondersteunt;
de raad zich herkent in de daarin verwoorde zorgen over aantasting van natuur, landschap
en veiligheid;

draagt het college op:

de zienswijze met onverminderde inzet uit te blijven dragen richting betrokken overheden
en initiatiefnemers;
deze motie onder de aandacht te brengen van de leden van de Tweede Kamer, de
provinciale staten én de gedeputeerde staten van Fryslân en Groningen;
zich te blijven inzetten voor het serieus onderzoeken van minder schadelijke alternatieven;
de raad actief te informeren over het verdere verloop van de besluitvorming en de
positionering van de gemeente.

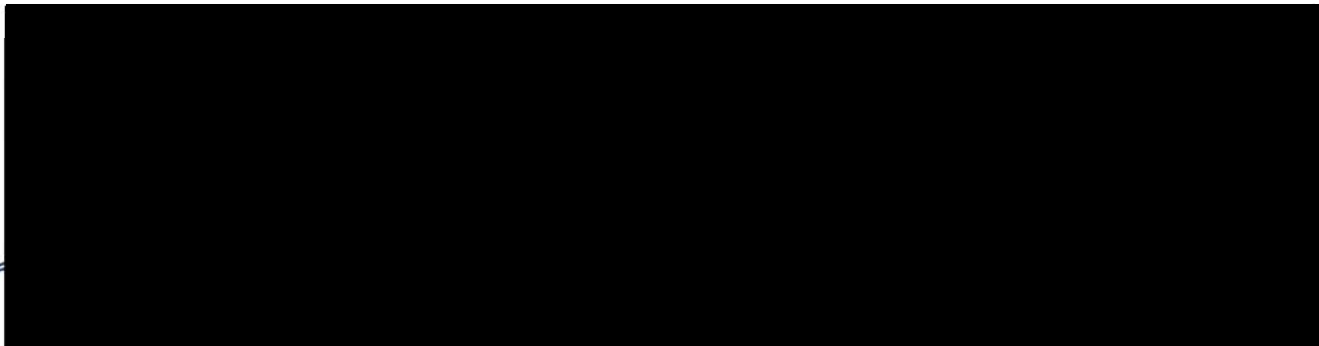
Ingediend en ondertekend door:

De fractie(s) van:

Ons Belang

Samen voor Schiermonnikoog

Schiermonnikoogs Belang

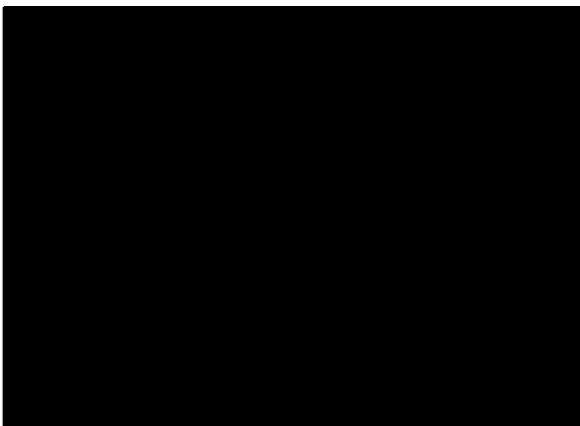
Deze motie is aangenomen/verworpen in de raadsvergadering van: 21 april 2026

Stemmen voor:

9

Stemmen tegen:

0

Verzonden: 7/2/2026 12:29:34 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Amstel
Huisnummer: 1
Postcode: 1011 PN
Woonplaats: Amsterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Amsterdam

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze is bijgevoegd als bijlage

109727730_11635727_20260702_-
_Reactie_Gemeente_Amsterdam_internetconsultatie_VAWOZ.pdf

Reactie op Ontwerpprogramma VAWOZ

Aan Rijkdienst voor Ondernemend Nederland
Van [REDACTED]

Datum donderdag 2 juli 2026

Geachte lezer,

De Gemeente Amsterdam waardeert de inspanning van het ministerie en andere betrokken partijen voor het programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) en de voortgang die in dit traject geboekt is. De gemeente reageert graag op het Ontwerpprogramma VAWOZ. De aanlanding van windenergie op zee is van groot belang voor de verduurzaming van Nederland en Amsterdam.

De Gemeente Amsterdam sluit graag aan bij de reactie van Port of Amsterdam, in het bijzonder de volgende punten:

Het belang van Ag-Zuid en steun voor het voorkeursinitiatief

Ook de gemeente steunt het voorkeursalternatief Ag-Zuid zoals opgenomen in het Ontwerpprogramma VAWOZ. Het toekomstige 380/150-kv Ag-Zuid schakelstation is cruciaal voor de haven en de stad. Een 2 GW aanlanding met aansluiting op Ag-Zuid sluit goed aan op de ontwikkelingen van het energiesysteem van de regio. Voor de gemeente is het zeer belangrijk dat Ag-Zuid tijdig en zorgvuldig gerealiseerd wordt. De realisatie van Ag-Zuid heeft wat de gemeente betreft de hoogste prioriteit. Verdere uitwerking van VAWOZ mag de realisatie van Ag-Zuid niet vertragen.

Het behouden van schaarse havenruimte en efficiënte ruimtelijke inpassing

De gemeente onderschrijft de ruimtelijke complexiteit van een VAWOZ-aanlanding in de Amsterdamse haven. Het behoud van schaarse ruimte in het havengebied is van belang om ruimte te kunnen blijven bieden aan havengebonden bedrijvigheid en activiteiten van een hoge milieucategorie. Gezien de schaarste van ruimte in de haven, in Amsterdam en in de regio sluit de gemeente aan bij de oproep van PoA om te zorgen voor een zo efficiënt mogelijke ruimtelijke inpassing en dat eerder gemaakte afspraken over ruimte worden gerespecteerd.

Wij vertrouwen erop dat deze punten meegenomen worden bij de verdere besluitvorming en zien uit naar een constructief vervolg van de samenwerking.

Met vriendelijke groet,

Namens de Gemeente Amsterdam,

A large black rectangular redaction box covering the signature and name of the official representing the Municipality of Amsterdam.

Verzonden: 7/2/2026 1:07:26 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Arthur van Schendelstraat
Huisnummer: 600
Postcode: 3511 MJ
Woonplaats: Utrecht
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Organisatie: De Natuur en Milieufederaties

Uw zienswijze/reactie:

Geachte heer/mevrouw,

Op dit moment ligt het Ontwerpprogramma VAWOZ (2031–2040) ter inzage. Namens de gezamenlijke Natuur- en Milieufederaties (NMF's) maken wij graag gebruik van de mogelijkheid om hierop te reageren.

Wij onderschrijven de urgentie van de energietransitie en de essentiële rol van windenergie op zee daarin. Windenergie op zee is noodzakelijk voor het behalen van klimaatdoelen en het vergroten van de energie-onafhankelijkheid van Nederland. Het aan land brengen van deze energie is een onmisbare stap in de energietransitie.

We constateren dat de aanlanding van windenergie op zee en de bijbehorende energie-infrastructuur ingrijpende effecten heeft op natuur, landschap en leefomgeving – zowel op zee als op land. De aanlanding van wind op zee is veel meer dan een technische opgave. Juist daarom is het van groot belang dat de keuzes die in het kader van VAWOZ worden gemaakt zorgvuldig, integraal en toekomstbestendig zijn en bij voorkeur positief bijdragen aan de omgeving.

Met deze zienswijze leveren wij vanuit de Natuur- en Milieufederaties een bijdrage aan een toekomstbestendige uitwerking van het programma. De energietransitie kan volgens ons hand in hand gaan met de opgaves voor natuurherstel én bijdragen aan versterking van landschap en leefomgeving.

In de bijlage vindt u de volledige zienswijze.

109728245_11635861_Natuur_en_Milieufederaties_-_Zienswijze_Programma_VAWOZ_2_juli_2026.pdf

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bureau Energieprojecten
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

De Natuur en Milieufederaties
Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht

info@natuurenmilieufederaties.nl
www.natuurenmilieufederaties.nl
030-256 73 60

NL96 TRIO 0391 0113 24
KvK 41266143

Datum 02 juli 2026

Onderwerp Zienswijze Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

Geachte heer/mevrouw,

Op dit moment ligt het Ontwerpprogramma VAWOZ (2031–2040) ter inzage. Namens de gezamenlijke Natuur- en Milieufederaties (NMF's) maken wij graag gebruik van de mogelijkheid om hierop te reageren.

Wij onderschrijven de urgentie van de energietransitie en de essentiële rol van windenergie op zee daarin. Windenergie op zee is noodzakelijk voor het behalen van klimaatdoelen en het vergroten van de energie-onafhankelijkheid van Nederland. Het aan land brengen van deze energie is een onmisbare stap in de energietransitie.

We constateren dat de aanlanding van windenergie op zee en de bijbehorende energie-infrastructuur ingrijpende effecten heeft op natuur, landschap en leefomgeving – zowel op zee als op land. De aanlanding van wind op zee is veel meer dan een technische opgave. Juist daarom is het van groot belang dat de keuzes die in het kader van VAWOZ worden gemaakt zorgvuldig, integraal en toekomstbestendig zijn en bij voorkeur positief bijdragen aan de omgeving.

Met deze zienswijze leveren wij vanuit de Natuur- en Milieufederaties een bijdrage aan een toekomstbestendige uitwerking van het programma. De energietransitie kan volgens ons hand in hand gaan met de opgaves voor natuurherstel én bijdragen aan versterking van landschap en leefomgeving.

Landelijke Uitgangspunten

De Natuur- en Milieufederaties beschikken over ruime ervaring met de ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur en vertegenwoordigen een brede achterban die dagelijks de effecten in de praktijk ervaart. Deze zienswijze beperkt zich in eerste instantie tot onze visie op dit project vanuit landelijk perspectief. Regionaal spelen daarnaast specifieke aandachtspunten die wij hebben opgehaald bij onze individuele, vaak lokaal georiënteerde lidorganisaties. Deze punten hebben we gebundeld per provincie en toegevoegd in de aangehechte bijlages. We beperken ons in deze zienswijze tot de effecten op land. Voor de Noordzee en de kust verwijzen en onderschrijven we de zienswijze zoals deze is ingediend door onze collega's van Stichting De Noordzee, Vogelbescherming Nederland, Natuur & Milieu en Natuurmonumenten.

Op basis van onze ervaring en achterban hanteren wij de volgende uitgangspunten als randvoorwaardelijk voor de verdere besluitvorming en uitwerking van VAWOZ:

1. Ecologische draagkracht is leidend

De ontwikkeling van energie-infrastructuur mag niet leiden tot structurele aantasting van natuurwaarden. De ecologische draagkracht van zee en land is een harde randvoorwaarde en moet bepalend zijn voor de uiteindelijke keuzes.

2. Integrale systeembenadering verplicht

Keuzes over aanlanding dienen gebaseerd te zijn op een aantoonbaar integrale beoordeling van het gehele energiesysteem, inclusief:

- aanlanding
- hoospanningsnet (380 Kv / 150 kV)
- industriële ontwikkeling (o.a. vraag naar elektriciteit, waterstof en ruimtebeslag)
- ruimtelijke en landschappelijke effecten

Samenhang van deze aspecten in de keuze voor aanlandingslocaties is noodzakelijk.

3. Voorkom nieuwe doorsnijdingen – bundeling en hergebruik eerst

Nieuwe infrastructuur dient primair gebruik te maken van:

- bestaande tracés en leidingstroken
- bestaande industriële gebieden
- bestaande corridors (op zee en land)

Nieuwe doorsnijdingen van waardevolle natuur- en landschapssystemen zijn in beginsel onwenselijk.

4. Clustering bij bestaande industrie

Aanlanding en bijbehorende installaties (zoals converterstations en elektrolyse) dienen primair te worden gerealiseerd in of in verbinding met bestaande industrieclusters, om extra ruimtebeslag en versnippering te voorkomen.

5. Vermijden van kwetsbare natuur, (open) landschappen en vogelgebieden. Ondergronds als norm
Bovengrondse infrastructuur leidt tot aantoonbare negatieve effecten op kwetsbare natuur, vogels en landschappelijke kwaliteit en dient daarom zoveel mogelijk te worden vermeden. Gebieden met hoge natuur- en landschapswaarden (zoals Natura 2000, NNN, open landschappen en belangrijke vogelgebieden) dienen zoveel mogelijk te worden ontzien. Nieuwe energie-infrastructuur wordt in beginsel ondergronds gerealiseerd. Afwijken hiervan is uitsluitend aanvaardbaar wanneer aantoonbaar geen haalbare alternatieven beschikbaar zijn.

6. Natuurversterking als integraal onderdeel

Ingrepen dienen niet alleen te worden gecompenseerd, maar moeten aantoonbaar bijdragen aan versterking van natuur en biodiversiteit. Elke schop in de grond is een kans voor de natuur.

7. Eerlijke ruimtelijke verdeling

De lasten van de energietransitie moeten evenwichtig over Nederland worden verdeeld. Onevenredige concentratie van infrastructuur achten wij onwenselijk. Beperk daarbij het ruimtebeslag van installaties. Elke installatie dient compact en zorgvuldig te worden ingepast en waar mogelijk te worden geconcentreerd.

Belang van een landelijke afweging

Het Ontwerpprogramma VAWOZ bevat keuzes die nationaal doorwerken in het energiesysteem en in de fysieke leefomgeving. Dit vraagt om een expliciet landelijke afweging.

Wij constateren dat:

- aanlandingen, netuitbreidingen en industriële ontwikkelingen sterk met elkaar samenhangen
- keuzes in één regio substantiële effecten hebben op andere regio's

Daarom achten wij het noodzakelijk dat keuzes worden gebaseerd op een nationale afweging van de cumulatieve effecten op natuur, landschap en leefomgeving, en niet primair op regionale afwegingen.

Dit betekent dat:

- effecten van vervolgtacés expliciet worden meegenomen
- cumulatieve natuureffecten centraal staan
- keuzes worden getoetst op lange termijn robuustheid

Integrale beoordeling als randvoorwaarde

Hoewel het programma een integrale effectanalyse bevat, constateren wij dat keuzes in de praktijk nog te veel per onderdeel worden benaderd.

Wij stellen daarom als randvoorwaarde dat: Een voorkeursalternatief uitsluitend kan worden vastgesteld wanneer de volledige keten van effecten – van zee tot eindgebruik – aantoonbaar integraal is beoordeeld.

Daarbij dient expliciet te worden meegenomen:

- effecten van 380 kV-verbindingen en verdere netuitbreiding
- effecten op Natura 2000, NNN en andere beschermde gebieden landinwaarts
- samenhang met andere energieprojecten (waaronder grootschalige industrieontwikkeling en kernenergie)
- effecten op netcongestie en systeemkosten

Deze integrale beoordeling dient onderdeel te zijn van zowel het plan-MER als de verdere projectprocedures.

Natuur en landschap als begrenzende factor

Wij gaan ervan uit dat natuur en landschap niet slechts afwegingscriteria zijn, maar randvoorwaarden die de grenzen van de ontwikkeling bepalen.

Dit betekent concreet:

- alternatieven met significante negatieve effecten op beschermde natuurgebieden zijn niet aanvaardbaar
- kernkwaliteiten van landschap moeten behouden blijven
- cumulatieve effecten expliciet en zwaarwegend moeten worden meegenomen

Natuur en Landschap als kans: Van mitigatie naar versterking

De huidige benadering richt zich primair op mitigatie en compensatie. Wij pleiten voor een volgende stap: maak natuurversterking een verplicht en integraal onderdeel van energie-infrastructuurprojecten. In het Klimaatfonds zijn al middelen gereserveerd voor landschappelijke inpassing bij netverzwaring. Wij stellen voor om natuurversterking onderdeel te maken van de inzet van deze middelen en dit als randvoorwaarde te hanteren bij de uitvoering van projecten. Op dit moment wordt daarnaast gewerkt aan de uitwerking van de natuurherstelverordening. We zien de energietransitie als kans om concrete maatregelen te realiseren, door natuur te herstellen of toe te voegen. Elke schop in de grond is namelijk ook een kans voor de natuur.

Dit vraagt om:

- structurele investeringen in herstel van ecosystemen
- versterking van soortenpopulaties
- koppeling met bestaande natuur- en landschapsopgaven

Conclusie

De Natuur- en Milieufederaties ondersteunen de verdere ontwikkeling van windenergie op zee en de noodzakelijke aanlanding daarvan. Tegelijkertijd stellen wij dat de wijze waarop deze infrastructuur wordt gerealiseerd bepalend is voor de kwaliteit van de leefomgeving in Nederland op lange termijn.

Wij roepen u daarom op om:

- natuur en landschap expliciet als randvoorwaarde te hanteren
- integrale systeembesluitvorming centraal te stellen
- bundeling en hergebruik als uitgangspunt te nemen
- ondergrondse oplossingen als norm toe te passen
- natuurversterking structureel onderdeel te maken van projecten en actief koppelingen te zoeken met andere programma's

Alternatieven die leiden tot onomkeerbare aantasting van hoogwaardige natuur- en landschapswaarden achten wij niet passend binnen een zorgvuldige energietransitie. Met deze uitgangspunten kan de energietransitie juist bijdragen aan klimaatdoelen én aan een robuuste en kwalitatief hoogwaardige leefomgeving.

De Natuur en Milieufederaties van Noord-Holland, Zeeland en Zuid-Holland willen in hun provincie betrokken blijven bij de uitwerking van de voorkeursalternatieven vanaf begin 2027.

Met vriendelijke groet namens de gezamenlijke Natuur en Milieufederaties,

[Redacted signature block]

Bijlages:

- Pagina 5 – Zienswijze VAWOZ Zuid-Holland; Moerdijk
- Pagina 9 – Zienswijze VAWOZ Zuid-Holland; Hoek van Holland
- Pagina 10 – Zienswijze VAWOZ aandachtspunten Zeeland
- Pagina 14 – Zienswijze VAWOZ aandachtspunten Noord-Holland
- Pagina 16 – Zienswijze VAWOZ aandachtspunten Groningen

**de natuur en
milieufederaties**

Samen voor mooie en
duurzame provincies

VAWOZ Zienswijze keuzelocatie Moerdijk

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, mede namens de Brabantse Milieufederatie, Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Stichting Duinbehoud, Natuur en Landschap Goeree Overflakkee, Hoekschewaards Landschap, Buurtschap Oostdijk en Nieuwendijk.

Hierbij ontvangt u de zienswijze op het Ontwerpprogramma VAWOZ, keuzelocatie Moerdijk, van de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland. Het voorkeursalternatief voor de aanlanding in Moerdijk loopt via de N2000-gebieden Voordelta, Haringvliet en Hollands Diep, vergelijkbaar met het voorkeursalternatief Binnenwateren dat nu in MER-fase 2 van Nederwiek 3 wordt uitgewerkt tot een ontwerpprojectbesluit. Zowel bij Nederwiek 3 als bij de voorliggende procedure voor keuzealternatieven bij het Programma VAWOZ wordt gesproken over een afstemming van procedures en bundeling van aan te leggen kabels. Wij hebben daar ook in onze zienswijzen voor de NRD en MER-fase 1 van Nederwiek 3 aandacht voor gevraagd. Bundeling van kabelleidingen kan de impact in vergelijking met gescheiden tracés kleiner maken. Echter, in ogenschouw moet worden genomen dat deze bundeling een extra impact kan hebben op de doorsnijding c.q. aantasting van Natura 2000-gebieden, de risico's van elektromagnetische velden (EMV's) voor onderwaterfauna, het vrijkomen van vervuilende stoffen onder water door bodemberoering, en stikstofdepositie.

Dat betekent dat alle punten die wij in een eerder stadium in onze zienswijzen bij Nederwiek 3 naar voren hebben gebracht, onverkort relevant zijn voor het (ontwerp)programma, MER en IEA van VAWOZ, en hierbij als ingelast beschouwen.

Zoals wij ook in onze landelijke uitgangspunten aangeven, erkennen wij het belang van de aanleg van leidingen en aansluiting op het hoofdnetwerk van TenneT vanuit veiligheid, klimaat, milieu en economie. Onze rol is om de beoogde ontwikkeling te bezien en te beoordelen op de effecten op natuur, landschap en milieu, zowel tijdens de tracéafweging en aanleg als na realisatie.

Gebieden

Voordelta

In onze landelijke uitgangspunten bij deze zienswijze hebben wij aangegeven dat doorsnijding van Natura 2000-gebieden voor ons niet acceptabel is vanwege de beschermde status van deze gebieden en het feit dat de wettelijke instandhoudingsdoelen voor deze gebieden nog niet zijn behaald. Met de aanleg van de verbindingen in Nederwiek 3 en VAWOZ is het niet mogelijk om doorkruising van het Natura 2000-gebied Voordelta te voorkomen.

Daarbij is het volgende van belang:

Het bodembeschermingsgebied (BBG) is onderdeel van de wettelijke Natuurcompensatie van Maasvlakte 2 in de Voordelta (NCV). Deze natuurcompensatie is tot op heden nog onvoldoende gerealiseerd en er zijn aanvullende maatregelen nodig om de natuur in het BBG extra te beschermen, zo oordeelde de rechtbank Midden-Nederland in november 2022. Over deze alternatieve maatregelen is in 2023-2025 lang onderhandeld tussen natuurorganisaties, de visserijsector, het Havenbedrijf Rotterdam en overheidspartijen. Onderdeel van het maatregelenpakket was het instellen van een zeereservaat: een gedeelte van het BBG waar geen enkele vorm van bodemberoering wordt toegestaan. Ook al hebben de onderhandelingen uiteindelijk niet geleid tot een akkoord, partijen waren het wel eens over het feit dat een zeereservaat binnen (en mogelijk deels buiten) N2000 gebied Voordelta onderdeel van het pakket zou moeten zijn om de Natuurcompensatie Voordelta (NCV) alsnog te realiseren.

De realisatie van de NCV is een harde wettelijke verplichting voortkomend uit de Europese Natura 2000-wetgeving. Het verantwoordelijke ministerie LNVN is volgens ons tot nu toe in gebreke gebleven, omdat een besluit over de NCV al lang genomen had moeten worden. Dat is voortdurend uitgesteld doordat deze onderdeel is geworden van een politieke discussie die zich toespitst op de belangen van de visserij. Binnenkort wordt op Europees niveau een uitspraak verwacht over de NCV.

Wij verwachten van u als overheid dat u staat voor de realisatie van de wettelijk verplichte natuurcompensatie in de Voordelta en dat u daarmee rekening houdt bij de tracékeuze. Daarbij is dan extra belangrijk dat wordt gekeken naar de impact van de "gecombineerde" aanleg van leidingen bij Nederwiek 3 en VAWOZ die echter niet gelijktijdig worden aangelegd. Wij verzoeken u om, in samenhang met de verdere uitwerking in MER-fase 2 van Nederwiek 3 en in overleg met het ministerie van LNVN, te onderbouwen hoe de tracés zodanig kunnen worden vormgegeven dat zij de realisatie van de NCV niet in de weg staan, en dat bodemberoering in het BBG en zeereservaat wordt voorkomen.

Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- Vermijd de dynamische kust en onderwateroevers zoveel mogelijk om toekomstige natuurontwikkeling niet te verstoren; dus geen kabels over of langs de Hinderplaat en niet voor de Kop van Goeree.
- Houd bij het kabeltracé in de Voordelta rekening met de lange-termijnontwikkeling van de onderwaterbodem en zandbanken. Worden kabels op voldoende diepte gelegd om de natuurlijke dynamiek ruimte te geven?
- Onderzoek of het tracé effect heeft op de verzanding van de Haringvlietmonding/Voordelta.

Goeree (Kwade Hoek)

In het verlengde van bovenstaande opmerkingen over de Voordelta willen wij hierbij een aantal aandachtspunten meegeven voor het deelgebied Kwade Hoek van het N2000-gebied Duinen van Goeree & Kwade Hoek bij Goeree:

- Voor het Natura 2000-gebiedsdeel Kwade Hoek is een technische beoordeling nodig van de morfologische ontwikkelingen, waaronder een verschuivende vaargeul. Het tracé moet zodanig worden ontworpen dat kabels zodanig worden gepositioneerd dat toekomstige verschuivingen niet leiden tot doorsnijding van kwetsbare natuur.
- De Kwade Hoek kent bovendien een hoge gevoeligheid voor verstoring van broedvogels en niet-broedvogels, waaronder hoogwatervluchtplaatsen, wat in de uitvoeringsfase zwaar moet meewegen.

Haringvlietdam

Het tracé bij de Haringvlietdam loopt langs de kust van Voorne, waarbij grote natuurwaarden in het spel zijn (slikken en duinen). Een zeer voorzichtige operatie is gewenst, met goede afstemming met natuurpartijen.

- Kunnen de in- en uittreepunten van de boring onder de Haringvlietdam voldoende zeewaarts gelegd worden om schade aan het duingebied te voorkomen?
- Klopt het dat bij de in- en uitgang van de boring permanente onderhoudsstructuren nodig blijven? Dan moeten deze zo worden geplaatst dat ze de natuurlijke ontwikkeling van de N2000 gebieden niet belemmeren en geen verstoring etc. teweeg zullen brengen.
- Van TenneT hebben we begrepen dat er gebruik zal worden gemaakt van gestuurde boringen om de Haringvlietdam/N57 te kruisen. Aan weerszijden van de Haringvlietdam zal er op de stranden een groot werkterrein nodig zijn om de boringen te kunnen realiseren. Hierbij zal mogelijk ook een

punt van Voornes Duin doorkruist worden, wat bij Natuurmonumenten deels in erfpacht en deels in eigendom is.

Hoe worden de negatieve effecten, vooral ook bij de tweede aanlag van leidingen voor VAWOZ, op de beschermde natuurwaarden hier voorkomen, geminimaliseerd en zo nodig gecompenseerd?

Ter toelichting hierbij uit onze zienswijze van Nederwiek 3 (fase1): *“Zoals aangegeven zijn geboorde oplossingen in Natura 2000-gebieden voor ons alleen in uitzonderlijke gevallen mogelijk. Bij een dergelijke tracékeuze moet gekozen worden voor de minst schadelijke (aanlandings)route, bijvoorbeeld de aanlanding bij de Haringvlietdam langs de N57, onder een van de duinovergangen die voorzien zijn van bestrating e.d. Voor ons is een grootschalige afgraving die gepaard gaat met onherstelbare schade aan de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden als het Voornes Duin en de Kwade Hoek onacceptabel.”*

Haringvliet (traject dam-brug)

Bij het tracé ten noorden van Tiengemeten rekening moet worden gehouden met de pontverbinding tussen Nieuwendijk en Tiengemeten. Tijdens de aanlegfase van VAWOZ is het van belang dat het eiland bereikbaar blijft voor hulpdiensten, beheerders, bewoners en bezoekers.

Algemeen

Elektromagnetische velden (EMV's) in Voordelta en Binnenwateren

In een eerdere zienswijze (Nederwiek 3) stelden wij:

“Een nadere bepaling van de effecten is noodzakelijk. TenneT geeft aan dat er maar beperkte kennis is over het effect van EMV's bij een kabel die evenwijdig loopt aan de trekroute van vissen. De langdurige effecten zouden onbekend zijn”.

Op 14 november 2024 organiseerde TenneT een kennissessie over EMV's. Hoe is de kennis daaruit in nadere onderzoeken gebruikt? In het MER van VAWOZ wordt gesteld dat de effecten beperkt blijven, maar effecten voor langere termijn nog niet goed bekend zijn. Wij vragen daarom aandacht voor de volgende punten:

- De zoet-zout gradiënt is niet of nauwelijks aanwezig in het Haringvliet doordat de resultaten van het Kierbesluit tegenvallen. Navigatie van trekvis op basis van zoet-zout blijft daarom uit. Dat is dus niet een factor die vissen kan helpen alsnog de weg te vinden bij de aanwezigheid van EMV's. Extra kennis hierover is gewenst.
- In hoeverre is rekening gehouden met de effecten van EMV's op vismigratie?
- Over het algemeen blijkt er nog heel veel onbekend en is het type verstoring door EMV's heel variabel. De sterkte van de EMV's varieert aan de hand van windkracht en grootte van het aangesloten park. Ook het type kabel (wisselstroom of gelijkstroom) varieert, maar er wordt een toename aan gelijkstroom (DC) kabels verwacht voor de kabelverbindingen over grote afstanden. Voor sommige mobiele soorten (bijv. paling) kan een veld een barrière vormen op hun migratieroute, voor andere soorten interfereert het mogelijk met communicatie of het signaleren van predatoren. Die laatste groep is ook juist gevoelig voor lagere sterkte van zulke velden. Juist omdat de Haringvlietmonding voor heel Europa een zeer cruciale locatie is voor trekvis die migreren tussen zee en rivieren vinden wij het van belang dat het effect van EMV's serieus wordt meegenomen in de afwegingen. Ook adviseren wij om deze effecten te monitoren.
- Algemene oproep voor aanlandingen van wind op zee: Het meest betrouwbare middel om het effect van EMV's te beperken is het bundelen van kabels. Daardoor wordt de 'rate of encounter' lager. Daarnaast is het van belang om natuurgebieden vrij te houden als uitwijkmogelijkheid voor de mobiele soorten én als referentiegebieden voor onderzoek.

Ook dient er rekening te worden gehouden met het cumulatieve effect van kabels. Deze worden nu vaak één voor één beoordeeld. Een integraal plan voor de aanlanding van wind op zee aan de hand van een Noordzee-brede cumulatiestudie met extra aandacht voor de belangrijke migratieroutes van trekvissen zou kunnen helpen. Dit aspect moet worden meegenomen bij de uitwerking van VAWOZ.

Ecologische en chemische waterkwaliteit

Dit milieuaspect is van belang bij de aanlag van VAWOZ, gezien de omwoeling van de waterbodems waarbij vervuilende stoffen (o.a. PFAS, zware metalen, microplastics) vrijkomen bij de aanleg van kabels van eerst Nederwiek 3 als later VAWOZ. De ernstige vervuiling komt vrij in het oppervlaktewater en zo in het ecosysteem, en bij het uitwateren van hoog rivierwater uiteindelijk ook in de Noordzee. Dit baart ons grote zorgen, ook omdat op veel locaties niet precies bekend is wat de omvang en ernst van de vervuiling is. Op welke manier kan gezorgd worden dat deze verontreiniging zich zo min mogelijk verspreidt door de aanleg?

Landroutes Nederwiek 3; o.a. aanlanding bij Moerdijk

In het Ontwerpprogramma wordt op p. 57 het volgende aangegeven: *“Er bestaat een risico dat een route door de Voordelta en de binnenwateren voor toekomstige aanlandingen (naast Nederwiek 3) niet vergunbaar is, vanwege mogelijke negatieve milieueffecten (bijvoorbeeld habitataantasting, stikstofdepositie, morfologie of het mogelijke effect van EMV op trekvissen waar in het advies van Rijkswaterstaat op gewezen wordt). In dat geval moet in de projectprocedure voor een aanlanding in Moerdijk worden teruggevallen op een route over land. De landroutes die eerder zijn onderzocht in fase 1 van het MER voor Nederwiek 3 vormen dan het vertrekpunt. Deze moeten echter nog wel verder worden onderzocht, want op basis van de huidige beschikbare onderzoeksinformatie kan nog geen keuze gemaakt worden voor één van deze routes.”*

Als een dergelijke situatie zich voordoet, verzoeken wij u om de natuurorganisaties in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken, aangezien wij verwachten dat de eerder onderzochte landroutes aanzienlijke negatieve ecologische effecten zullen hebben. Vroegtijdige betrokkenheid is noodzakelijk om de effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde soorten en landschappelijke waarden integraal en zorgvuldig te kunnen beoordelen.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name] *Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland*

VAWOZ zienswijze Hoek van Holland

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, mede namens Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap en Stichting Duinbehoud

Hierbij ontvangt u de zienswijze op het Ontwerpprogramma VAWOZ, keuzelocatie Hoek van Holland, van de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland. De aanlanding bij Hoek van Holland kan alleen op draagvlak rekenen wanneer natuurbehoud en toekomstige natuurontwikkeling leidend zijn bij de verdere uitwerking van het tracé. Daarbij moet het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen, het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en andere waardevolle natuurgebieden zoveel mogelijk worden ontzien. Omdat open ontgravingen kunnen leiden tot aantasting van bodemstructuur, hydrologie en natuurwaarden, dienen in en nabij natuurgebieden uitsluitend gestuurde boringen te worden toegepast. Daarnaast moeten verstorende effecten tijdens aanleg en gebruik zoveel mogelijk worden beperkt door passende mitigerende maatregelen en dient onvermijdelijk natuurverlies ruimhartig te worden gecompenseerd.

Voor het converterstation gaat de voorkeur nadrukkelijk uit naar een locatie in de Europoort. Dit gebied is bij uitstek geschikt voor de concentratie van grootschalige energie-infrastructuur vanwege de aanwezige industriële functies, de bestaande energie-infrastructuur en de directe aansluiting op het landelijke hoogspanningsnet. Door het converterstation binnen het haven- en industriegebied te situeren, blijven de ruimtelijke en landschappelijke effecten op natuur-, recreatie- en woongebieden zo beperkt mogelijk. Dit sluit aan bij het uitgangspunt om nieuwe energie-infrastructuur zoveel mogelijk te bundelen met bestaande infrastructuur en functies en verdere versnippering van het landschap te voorkomen.

Bij de verdere tracé-uitwerking heeft een zo kort mogelijke route de voorkeur, waarbij het tracé direct na de bebouwing van Hoek van Holland afbuigt naar het zuiden en zoveel mogelijk langs bestaande infrastructuur en waterlopen wordt geleid. Hiermee kan de aantasting van natuurgebieden worden beperkt, wordt de inpassing verbeterd en ontstaat meer ruimte om delen van het tracé bovengronds te realiseren. Deze aanpak draagt zowel bij aan de bescherming van natuurwaarden als aan de vergunbaarheid van het project.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name] *Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland*

**de natuur en
milieufederaties**

Samen voor mooie en
duurzame provincies

VAWOZ zienswijze Zeeland

Zeeuwse Milieufederatie

Hierbij ontvangt u de zienswijze op het Ontwerpprogramma VAWOZ van de Zeeuwse Milieufederatie (ZMf). In het ontwerpprogramma zijn vijf voorkeursalternatieven verder uitgewerkt. U zult begrijpen dat bij de zienswijze van de Zeeuwse Milieufederatie de focus ligt op het alternatief naar Zeeuws-Vlaanderen.

Vanuit Zeeland onderschrijven we de urgentie van de energietransitie en de essentiële rol van windenergie op zee daarin. Er zijn belangrijke keuzes die gemaakt moeten worden om te zorgen dat er voldoende duurzame energie beschikbaar komt voor de verdere verduurzaming van de regio, waaronder de grote industriële clusters. Windenergie op zee is noodzakelijk voor het behalen van klimaatdoelen en het vergroten van de energie-onafhankelijkheid van Nederland. Het aan land brengen van deze energie is onvermijdelijk.

Tegelijkertijd constateren wij dat de aanlanding van windenergie op zee en de bijbehorende energie-infrastructuur ingrijpende effecten heeft op de Zeeuwse natuur, landschap en leefomgeving – zowel op zee als op land. Juist daarom is het van groot belang dat de keuzes die in het kader van VAWOZ worden gemaakt zorgvuldig, integraal en toekomstbestendig zijn.

Met deze zienswijze leggen wij de nadruk op een zorgvuldige, realistische en natuur- en landschapsinclusieve uitwerking van het programma. In aanvulling op de zienswijze van de Natuur- en Milieufederaties geven wij u een aantal uitgangspunten als randvoorwaarden mee voor de verdere besluitvorming en uitwerking van VAWOZ.

Aanlanding bij Nieuwvliet-Bad

Wij staan positief tegenover het voorkeursalternatief Nieuwvliet-Bad om hier de aanlanding te realiseren voor Zeeland. Daarmee blijft de kwetsbare natuur van het Veerse Meer en een groot deel van de Westerschelde ontzien. Echter het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe loopt tot aan de grens met België. Daarmee loopt, bij een aanlanding bij Nieuwvliet-Bad, de VAWOZ voor een 'klein' deel door dit Natura 2000-gebied. Wij verzoeken inzichtelijk te maken welke mitigerende en beheersmaatregelen worden getroffen om aantasting van Natura 2000-waarden te voorkomen en de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied duurzaam te borgen.

Routes door Zeeuws-Vlaanderen

Voor de aanlanding bij Nieuwvliet-Bad zijn er twee route-opties onderzocht voor de verbinding richting Paulinapolder/Mosselbanken. Het ene alternatief loopt via de middenberm van de N61 (TNZ1) en het andere tracé gaat door de polders ten noorden van de N61 (TNZ2).

In de IEA staat dat de aanleg van de route in de middenberm (TNZ1) relatief complex is door de beperkte werkruimte. De fietspaden, de parallelweg en de bermen zullen dan benut worden als werkterrein en daarmee tijdelijk niet beschikbaar. Verkeerskundigen van Rijkswaterstaat, de huidige beheerder van de weg, geven aan dat om veilig te kunnen werken het langs delen van de N61 ook nodig is om de rijbaan af te sluiten. Rijkswaterstaat en de Provincie Zeeland (vanaf 2033 de beheerder van de N61) geven aan dat dit leidt tot grote hinder voor alle typen verkeer omdat er geen geschikte omleidingen zijn. De bereikbaarheid van West Zeeuws Vlaanderen is zeer afhankelijk van de N61, met name in het toeristische seizoen. Realisatie is enkel mogelijk met weg afsluitingen en dat vinden de wegbeheerders (RWS/Provincie) zeer onwenselijk.

De TNZ1-route is als niet-kansrijk bevonden en de TNZ2-route is verder uitgewerkt in het ontwerpprogramma VAWOZ. Op basis van de huidige onderbouwing achten wij onvoldoende aangetoond dat de TNZ1-route redelijkerwijs niet uitvoerbaar is. Daarbij blijft onduidelijk hoelang de N61 daadwerkelijk afgesloten moet worden. Een afsluiting buiten het toeristische seizoen zou mogelijk wel goed overzienbare gevolgen hebben. Daarnaast is het volgens ons ook niet nodig om het hele tracé van Schoondijke tot Biervliet gelijktijdig af te sluiten.

De TNZ2-route kent ook nadelen die volgens ons onvoldoende zijn uitgewerkt. De effecten op landbouw en archeologie worden slechts minimaal benoemd. De effecten op natuur van het TNZ2-alternatief zijn onvoldoende uitgewerkt. Daarom zien wij dat met een tijdelijke afsluiting van de N61 de nodige problemen en moeilijkheden voor de lange termijn kunnen worden voorkomen als toch voor de TNZ1-route wordt gekozen.

Omdat TNZ2 door een open polderlandschap loopt met aanwezige natuurwaarden en landschappelijke structuren, achten wij een nadere vergelijking van de natuur- en landschapseffecten van beide alternatieven noodzakelijk.

Afhankelijkheden voorkeurstracé Zeeuws-Vlaanderen

Het voorkeursalternatief Zeeuws-Vlaanderen heeft een belangrijke samenhang met het project 380kV Netuitbreiding Zeeuws-Vlaanderen en het project Nieuwbouw kerncentrales. Een voorwaarde voor de aanlanding van Wind op zee in Zeeuws-Vlaanderen is dat het hoogspanningsstation van 380kV Netuitbreiding Zeeuws-Vlaanderen operationeel is. De ontwerp-voorkeursbeslissing over de locatie van het station valt na de publicatie van het ontwerpprogramma VAWOZ.

In de stukken die bij dit Ontwerpprogramma VAWOZ zijn gevoegd staat dat bij het project Nieuwbouw kerncentrales onderzoek wordt gedaan naar locaties voor twee kerncentrales in de Paulinapolder, in het Sloegebied, op de Maasvlakte of in de Eemshaven. Het voorkeursalternatief van Programma VAWOZ en de kerncentrales kijken naar dezelfde zoekgebieden in Zeeland. Ze leveren beide elektriciteit op het hoogspanningsnet, wat maar een beperkte hoeveelheid toevoer van elektriciteit kan vervoeren. Ook de ontwerp-voorkeursbeslissing over de locatie van de kerncentrales valt na de publicatie van het ontwerpprogramma VAWOZ.

Inmiddels is het bovenstaande door de actualiteit ingehaald. Op 19 juni 2026 stuurde staatssecretaris De Bat een brief naar de Tweede Kamer met het onderwerp Inpassing kernenergie in het energiesysteem. De essentie van deze brief is dat de locaties in het Sloegebied (Borsele en Vlissingen) en de locaties op de Maasvlakte afvallen als voorkeurslocatie. Het kabinet zal voor de nieuwbouw van kerncentrales uiteindelijk kiezen uit de Paulinapolder/Mosselbanken bij Terneuzen of de Eemshaven bij Groningen.

Daarnaast is er onderzoek gedaan of er voldoende elektriciteitsvraag wordt ontwikkeld in de regio om zowel het aanbod van een extra aanlanding van Wind op zee als van kerncentrales te absorberen en of er voldoende afvoercapaciteit is op het hoogspanningsnet. Op basis van de huidige inzichten worden er knelpunten op het net verwacht als beide projecten doorgaan. Dit sluit ook aan bij het regionale beeld. In de modellen waar dit op gebaseerd is, worden aannames gedaan over de verwachte groei van de vraag en toelevering van elektriciteit. De inschattingen zijn zo realistisch mogelijk, maar ze kunnen anders uitpakken in de loop der tijd.

De huidige onzekerheid tussen VAWOZ, 380kV Netuitbreiding Zeeuws-Vlaanderen en de nieuwbouw van kerncentrales bemoeilijkt een integrale beoordeling van de cumulatieve effecten op natuur, landschap en leefomgeving. Hierdoor is het voor de natuur- en milieuorganisaties moeilijk om een gedegen beoordeling te maken van de cumulatieve effecten van deze projecten. Deze onzekerheid geldt niet alleen voor natuur- en milieuorganisaties, maar voor alle stakeholders (omwonenden, dorpsraden, agrariërs, industrie en bedrijven, Zeeuwse gemeenten en Provincie Zeeland). Wij verzoeken het Rijk om zo spoedig mogelijk duidelijkheid te geven over de onderlinge samenhang en planning van deze projecten, zodat stakeholders hun belangen en mogelijke effecten zorgvuldig kunnen beoordelen.

Verder zien wij nog steeds te weinig onderlinge afstemming en coördinatie van de verschillende lopende projecten rondom de energietransitie. Een keuze voor een aanlandingslocatie zonder volledige en samenhangende integrale beoordeling van het gehele energiesysteem achten wij onvolledig. De locatiekeuzes voor deze projecten zouden in samenhang moeten worden gemaakt zodat een integrale afweging mogelijk is – én om de omgeving niet te belasten met zorgen en onzekerheid over toekomstige ontwikkelingen. In eerdere zienswijzen hebben wij meerdere keren een oproep gedaan om tot een integrale aanpak te komen in de voorliggende plannen. Wij herhalen daarom onze eerdere oproep om te komen tot een integrale en samenhangende beoordeling van de verschillende energieprojecten in Zeeland.

Onevenredige concentratie voor Mosselbanken/Paulinapolder

Ten tijde van de publicatie van het ontwerpprogramma VAWOZ is het gebied Mosselbanken/Paulinapolder in beeld voor zowel de aanlandingen van Wind op zee als de kerncentrales en een hoogspanningsstation. Uit dit onderzoek komt naar voren dat er voldoende ruimte blijkt te zijn voor het hoogspanningsstation, de aanlanding van Wind op zee én kerncentrales. Naar onze mening dienen de ruimtelijke lasten van de energietransitie evenwichtig over Nederland te worden verdeeld. Een concentratie van een converterstation, een hoogspanningsstation en kerncentrales in het gebied Mosselbanken/Paulinapolder dreigt een onevenredige belasting te zijn voor Zeeland en voor Zeeuws-Vlaanderen in het bijzonder. Tevens benoemen wij dat de Paulinapolder geen industriële bestemming heeft, maar er op deze polder grotendeels een agrarische bestemming rust. Gelet op de industriële bestemming achten wij de Mosselbanken geschikter voor de vestiging van energie-infrastructuur dan de Paulinapolder.

Natuurinclusieve aanleg

Het voorkeursalternatief voor aanlandingen in Zeeland is te zien in Figuur 10-2 op bladzijde 62 van het Ontwerpbesluit VAWOZ. Uit dit kaartje maken wij op dat meestal de oude landschappelijke contouren worden gevolgd. Denk hierbij aan dijken en kreken die onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Zeeland. Het voorkeurstracé is niet ver gelegen van het natuurgebied Groese Polders bij Groede en het natuurgebied Baarzandse Kreek ten zuiden van Breskens. Wij verzoeken om natuurinclusiviteit als expliciet uitgangspunt te hanteren bij de verdere uitwerking en aanleg van de VAWOZ door heel Zeeuws-Vlaanderen zodat natuurwaarden en biodiversiteit aantoonbaar worden versterkt. Het criterium van natuurinclusiviteit is cruciaal bij de aanleg van de VAWOZ bij de Groese Polders en Baarzandse Kreek. Mocht bij de aanleg de bescherming van bestaande natuurwaarden onvoldoende geborgd kunnen worden, dient volwaardige natuurcompensatie plaats te vinden op of zo dicht mogelijk bij de betreffende locatie in Zeeuws-Vlaanderen.

Voorkeur voor VAWOZ boven kernenergie

Tenslotte merken wij op dat ZMf een duidelijke voorkeur heeft voor groene, duurzame energie boven kernenergie. Vanuit het perspectief van natuur, landschap en leefomgeving acht ZMf verdere inzet op hernieuwbare energiebronnen, waaronder windenergie op zee, wenselijker dan uitrol van kernenergie. ZMf spreekt daarom ondubbelzinnig de voorkeur uit voor de VAWOZ Zeeuws-Vlaanderen.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name] Zeeuwse Milieufederatie

VAWOZ zienswijze Noord-Holland

Natuur en Milieufederatie Noord-Holland

Namens de Natuur en Milieufederatie Noord-Holland maken wij graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het Ontwerpprogramma VAWOZ. Hierbij hebben wij echt alleen gekeken naar de landschappelijke elementen die de routes over land betreffen. Alle andere algemene punten uit hoofddocument van deze zienswijze: "Landelijke Uitgangspunten – Zienswijze pVAWOZ" zijn natuurlijk ook van toepassing voor Noord-Holland.

Wij zijn verheugd met het gekozen voorkeursalternatief naar de Kop van Noord-Holland en de aanlanding bij Julianadorp. Wel hebben wij een aantal opmerkingen over de gekozen routes over land richting Agriport.

Route KNH-NNHN2-E loopt nu precies door de Eendenkooi t Zand, en net langs de Eendenkooi Oudesluis. Eendenkooien in Noord-Holland, waaronder die bij t Zand en bij Oudesluis, worden gekoesterd als de allereerste beschermde natuurgebieden. In een wijde straal rond de kooi, de zogenaamde kooicirkel, mag de natuur niet verstoord worden en zijn bouwenwerkzaamheden niet toegestaan. Daarnaast gaat deze route net langs of door weidevogelgebied. Zowel het leefgebied als gebied waar veel broedparen gesignaleerd zijn.

De Natuur & Milieufederatie Noord-Holland spreekt dan ook een duidelijke voorkeur uit voor de route KNH-NNHN1-E.

Route KNH-NNHN1-E loopt zoals vermeld in het ontwerpprogramma door Bijzonder Landschap Lage Oude Veer. Wij zijn vinden de voorgestelde gestuurde boring in deze situatie wel aanvaardbaar, als hier ook rekening wordt gehouden met de volgende randvoorwaarden:

- werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren
- De mof-punten buiten het Bijzonder Landschap te plaatsen
- doorkruising uit te voeren met een gestuurde boring en te zorgen dat er dus geen enkele aantasting is aan het landschap binnen dit gebied
- mitigerende maatregelen te treffen om de verstoring van de natuur aan de randen van het gebied bij aanleg van het tracé minimaal te houden

Ook zijn wij tevreden met het Voorkeursalternatief naar A9-Zuid, en dan vooral de route via Velzen Noord – Heemskerk.

De Natuur & Milieufederatie Noord-Holland spreekt een duidelijke voorkeur uit voor de aanlanding Velsen-Noord – Heemskerk. Dit betreft een relatief kort tracé over land, het is een bundeling met eerdere aanlandingen en de invloed op natuurwaarden is beperkt. Vanuit het oogpunt van natuur scoort dit alternatief hoger dan het andere alternatief.

In verband met de aanwezige natuurwaarden en de ligging van het OER-IJ pleiten wij er sterk voor om afspraken met TenneT te maken zodat het alternatief Egmond aan Zee kan worden voorkomen. Mocht dit alternatief toch noodzakelijk blijken, dan verzoeken wij om te voorkomen dat kabels door percelen met hoge natuur-, cultuurhistorische en geomorfologische waarden lopen, zoals de percelen van Stichting Hooge Weide. Bij het kruisen van natuurgebieden verzoeken wij in algemene zin om:

- werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren;
- doorkruising uit te voeren met een gestuurde boring in plaats van een open ontgraving;
- te zorgen dat de mofputten niet in Natura2000, NNN of Bijzonder Landschap komen te liggen.

- mitigerende maatregelen te treffen om de verstoring van de natuur bij aanleg minimaal te houden;
- ruim te compenseren voor natuurverlies, en niet uitsluitend de wettelijk verplichte compensatie bij NNN-gronden toe te passen;
- rekening te houden met andere infrastructurele projecten in het gebied en cumulatieve impact te vermijden (bijvoorbeeld met de verbetering van de N203 en het Programma Hoogfrequent Spoor); waar cumulatieve impact onvermijdelijk is, dient ook de compensatie cumulatief te worden vormgegeven.

Wij vragen u verder om bij gewijzigde plannen een nieuwe inspraakmogelijkheid te bieden. Wordt dit straks aangeboden? Het programma geeft aan dat besluiten over 380 kV-NNHN ertoe kunnen leiden dat het voorkeursalternatief wordt aangepast; in dat geval is een hernieuwde zienswijzeprocedure passend.

Ten aanzien van het nader onderzoek naar mogelijke aansluitlocaties voor de aanlanding van 700 MW (waaronder hoogspanningsstation Vijfhuizen) verzoeken wij om de lokale natuurorganisatie actief te betrekken indien een andere aansluitlocatie impact heeft op een van de betrokken natuurgebieden. Wordt deze partijen hierbij betrokken en kan de Natuur en Milieufederatie Noord-Holland hier bij helpen?

Ten slotte verzoeken wij om de route vanaf aanlandingszone IJmuiden door Duingebied Zuid-Kennemerland (de Kennemerduinen) op te nemen onder de niet-haalbare routes en deze in vervolgonderzoeken niet langer mee te nemen. Deze route loopt door Natura 2000-gebied en is daarom juridisch niet vergunbaar, zoals het programma op dit punt ook zelf constateert. Wij gaan er vanuit dat deze route dan vanzelfsprekend komt te vervallen.

We hopen dat onze zienwijze overgenomen kan worden in het ontwerpprogramma.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name] *Natuur en Milieufederatie Noord-Holland*

VAWOZ zienswijze Groningen

Natuur en Milieufederatie Groningen

Namens de Natuur en Milieufederatie Groningen maken wij graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het Ontwerpprogramma VAWOZ. In het ontwerpprogramma VAWOZ is voor Noord-Nederland nu geen voorkeursalternatief aangewezen. Aanlandingen via een tunnelroute onder de Waddenzee en/of via de Oude Westereems naar het toekomstige hoogspanningsstation Oostpolder vallen in categorie 2 'overige alternatieven'. Hierdoor wordt er binnen VAWOZ nu geen keus gemaakt over nieuwe kabels en leidingen door de Waddenzee.

Geen nieuwe kabels en leidingen door de Waddenzee is de minst schadelijke optie. Elke extra ingreep leidt tot nieuwe schade aan de natuur. Het aanleggen van verbindingen voor windparken op zee betekent onvermijdelijk extra aantasting, wat gezien de huidige staat van instandhouding onverantwoord is. Een regering die de Waddenzee serieus wil beschermen, moet dit voorkomen. Als aanleg toch plaatsvindt: leg alle benodigde kabels en leidingen in één keer aan via het minst schadelijke tracé.

Bescherming van de Waddenzee

De Waddenzee valt onder allerlei natuurbeschermings-verdragen en erkend als UNESCO Werelderfgoed. Daarmee is de Waddenzee het grootste en, op papier, best beschermde natuurgebied van Nederland. En dat is niet voor niets: de Waddenzee is van groot belang voor trekvogels en als kraamkamer voor veel vissoorten en andere zeeorganismen. Het is, ook internationaal gezien, het belangrijkste natuurgebied van Nederland. Ook in de landelijk politiek wordt dit keer op keer onderstreept: vrijwel alle politieke partijen zeggen dat ze de bescherming van de Waddenzee heel belangrijk vinden. Toch is de staat van instandhouding slecht en gaan de natuurwaarden in het gebied nog steeds achteruit. Jaarlijks vinden meer dan 80.000 activiteiten/ingrepen in de Waddenzee plaats, deels vergund, deels vergunningvrij. Al die menselijke ingrepen (zoals baggeren, leggen en herstellen van kabels en leidingen, bodem beroerende activiteiten, gas- en zoutwinning, maar ook ingrepen uit het verleden, zoals afsluiting van de Lauwerszee en de Zuiderzee) dragen bij aan deze slechte staat van instandhouding. Van een robuust ecosysteem is de Waddennatuur geworden tot een zeer kwetsbaar ecosysteem.

Keer op keer blijkt uit onderzoeken dat met name bodemberoerende activiteiten (baggeren, leggen en onderhouden van kabels en leidingen, bodemberoerende visserij) en lozingen (natuurbedreigende stoffen, koelwater) schadelijk zijn voor de natuur in het gebied. Daarbij valt niet één oorzaak aan te wijzen, het gaat vooral om de gezamenlijke druk van al die activiteiten/ingrepen op de natuur in het gebied. Hoewel de politiek keer op keer het grote belang van een goede bescherming van de Waddenzee erkent, blijkt, keer op keer, dat bij concrete plannen en projecten de natuur in de Waddenzee aan het kortste eind trekt. Er wordt hooguit rekening gehouden met die belangrijke natuurwaarden als vergunningverlening voor een plan of project in gevaar dreigt te komen. Is een plan of project, ondanks de schadelijke gevolgen voor de waddennatuur, vergunbaar, dan gaat het plan of project door. Ten koste van de natuur.

Bij voortzetting van deze manier van werken is verdere achteruitgang van de natuur in de Waddenzee (in strijd met al die verdragen) onvermijdelijk. Wij dringen er dan ook op aan om bij verdere besluitvorming – zo ook bij VAWOZ – beschermen van de waddennatuur op één te zetten.

Relatie Economische agenda Groningen

Volgens het nu ter visie gelegde ontwerp Programma VAWOZ heeft het kabinet de ambitie om 40 GW aan Wind op zee te realiseren. Naar aanleiding van de parlementaire enquête Groningen heeft het kabinet in Nij Begun (afspraken tussen Rijk en Regio naar aanleiding van de aardbevingsschade), toegezegd dat 33% van de aanlanding van Wind op zee moet plaatsvinden in de provincie Groningen. 'Hierbij is het initiatief genomen een Economische Agenda Groningen te ontwikkelen, waarbij Wind op zee als katalysator kan dienen voor verdere ontwikkeling op economisch vlak in de regio.' (Ontwerpprogramma VAWOZ, p. 65). Dus het is de bedoeling 13,2 GW aan windenergie van de Noordzee aan te landen in de Eemshaven (elektriciteit) of elders op de Groningse kust (waterstof).

Bij het traject PAWOZ heeft de regio, inclusief natuurorganisaties, gezamenlijk gepleit voor een aanlanding via een tunnelroute onder de Waddenzee en/of via de Oude Westereems. De Oude Westereems-route stuit op weerstand bij Duitsland. De tunnelroute heeft daarbij onze voorkeur en is volgens ons de meest robuuste oplossing om in de toekomst nieuwe kabels toe te voegen. Of een tunnel onder de Waddenzee een haalbare oplossing is, is op dit moment niet duidelijk. Met een tunnel wordt rechtstreekse schade (door aanleg en onderhoud) aan de Waddenzee voorkomen, maar welke gevolgen voor de natuur het uittrede-eiland op de Noordzee (Ballonplaat) kan hebben, moet nader worden onderzocht door het Rijk.

Voor zover waterstof niet kan worden aangeland via bestaande gasleidingen en niet via bestaande gasleidingen over land kan worden vervoerd, dient de aanlanding van waterstof elders (Hollandse kust) plaats te vinden. Aanleg van nieuwe gasleidingen door de Waddenzee dient absoluut vermeden te worden.

Conclusie

Een regering die de Waddenzee echt wil beschermen, zou alles op alles moeten zetten om mogelijke schade door aanleg van kabels en leidingen door de Waddenzee tot het minimum te beperken. Er moet er niet telkens weer een nieuwe ingreep plaats vinden. Leg alle benodigde kabels en leidingen in één keer aan via het minst schadelijke tracé - volgens ons is dat een Tunnelroute onder de Waddenzee.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name] *Natuur en Milieufederatie Groningen*

Verzonden: 7/2/2026 2:11:16 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: Melkveebedrijf [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Hierbij zienswijze VAWOZ-Moerdijk.

M.v.g.

Melkveebedrijf [REDACTED]

109729426_11636186_Vawoz_1.docx

Betreft: Bezwaarschrift / zienswijze inzake VAWOZ – mogelijke locatie converterstation Krukweg (gemeente Moerdijk)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij maak ik bezwaar tegen de voorgenomen ontwikkeling binnen het programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), in het bijzonder tegen de mogelijke realisatie van een converterstation aan de Krukweg in de gemeente Moerdijk.

De mogelijke vestiging van een converterstation in de directe omgeving van mijn agrarische onderneming (■■■■■■■■■■) heeft naar verwachting verstreckende gevolgen voor de bedrijfsvoering, de ontwikkelingsmogelijkheden van mijn bedrijf en de continuïteit van de onderneming.

Mijn bezwaren zijn als volgt;

1. Belemmering van de agrarische bedrijfsvoering

De aanleg en aanwezigheid van een converterstation leidt tot een aanzienlijk ruimtebeslag en kan beperkingen opleggen aan mijn bedrijfsvoering. Daarbij bestaat het risico dat gronden niet langer of slechts beperkt agrarisch kunnen worden gebruikt. Dit heeft directe gevolgen voor de productie, de bedrijfsvoering (o.a. verkaveling) en de economische positie van mijn bedrijf.

2. Beperking van toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden

De aanwezigheid van een converterstation kan uitbreidings- of verduurzamingsplannen van mijn onderneming beperken of onmogelijk maken. Hierdoor wordt de toekomstbestendigheid van mijn bedrijf ernstig aangetast.

3. Gevolgen voor de bedrijfswaarde en investeringen

De komst van een grootschalige energievoorziening in onze directe omgeving leidt tot waardevermindering van bedrijfsgebouwen en landbouwgronden. Daarnaast ontstaat onzekerheid over toekomstige investeringen, financierbaarheid en bedrijfsopvolging.

4. Gevolgen voor de leefomgeving en het agrarisch gebied

De vestiging van een converterstation past niet binnen het karakter van een agrarisch buitengebied. Het heeft invloed op het landschap, brengt extra verkeer en werkzaamheden met zich mee en kan de kwaliteit van de leefomgeving voor ondernemers en bewoners aantasten.

5. Onvoldoende onderbouwing van de locatiekeuze

Tijdens de inloopbijeenkomst van 30 juni is gebleken dat nog veel vragen bestaan over de ontwikkelrichting van Powerport Moerdijk, derhalve verzoeken wij u ook in dit project geen onomkeerbare besluiten te nemen zolang er geen duidelijkheid bestaat over de ontwikkelrichting van haven- en industriegebied.

Bovendien is naar mijn mening onvoldoende aangetoond waarom juist deze locatie geschikt is en op welke wijze de belangen van agrarische ondernemers zijn meegewogen. Ik verzoek u de locatiekeuze opnieuw en zorgvuldig te beoordelen, waarbij alternatieve locaties met minder maatschappelijke (Gorsdijk) en economische impact serieus worden onderzocht.

6. Belangen van de landbouw onvoldoende meegewogen

Het gebied waarin mijn bedrijf is gevestigd is een belangrijk agrarisch productiegebied. De nationale energieopgave mag niet onevenredig ten koste gaan van goed functionerende agrarische bedrijven die bijdragen aan de voedselproductie, de lokale economie en het beheer van het landelijke gebied. Ik verzoek u de agrarische belangen nadrukkelijk en volwaardig mee te nemen in de verdere besluitvorming.

Gelet op het bovenstaande verzoek ik u de locatie aan de Krukweg niet verder in procedure te brengen zolang onvoldoende is aangetoond dat de gevolgen voor agrarische bedrijven kunnen worden voorkomen of weggenomen en zolang minder belastende alternatieven niet overtuigend zijn afgewogen.

Ik verzoek u deze zienswijze mee te nemen in de verdere besluitvorming.
Hoogachtend,

Melkveebedrijf

Gevestigd op

Verzonden: 7/2/2026 2:20:37 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Arthur van Schendelstraat

Huisnummer: 600

Postcode: 3511 MJ

Woonplaats: Utrecht

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Branchevereniging

(Mede) namens: NedZero en de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE)

Organisatie: NedZero

Uw zienswijze/reactie:

LS,

Graag verwijs ik u naar bijgevoegde zienswijze.

Hoogachtend,

[REDACTED]

NedZero

109729620_11636257_20260702_Zienswijze_Ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Utrecht, 2 juli 2026

Betreft: Zienswijze ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer/mevrouw,

Allereerst spreken NedZero en de NVDE graag hun waardering uit voor de zorgvuldige totstandkoming van het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) en de integrale afweging van ruimtelijke, technische en maatschappelijke belangen.

Voor Zeeland vraagt dit om een expliciete en zorgvuldig onderbouwde afweging. Na de reeds voorziene aanlandingen in het Sloegebied is in het ontwerpprogramma VAWOZ één voorkeursalternatief opgenomen voor een 2 GW-aanlanding in Zeeuws-Vlaanderen, via Nieuwvliet-Bad en met aansluiting nabij Terneuzen. Tegelijkertijd blijkt uit de analyse van TenneT dat de beschikbare systeemruimte in Zeeland beperkt is en dat gelijktijdige inpassing van nieuwe kernenergie en offshore wind alleen mogelijk is onder ingrijpende voorwaarden, zoals zeer sterke groei van de elektriciteitsvraag of het beperken van bestaande en toekomstige productie¹.

Juist wanneer verschillende toepassingen concurreren om dezelfde net- en aanlandingsruimte, is een transparant en techniekneutraal afwegingskader noodzakelijk. Verschillende CO₂-vrije technologieën die afhankelijk zijn van het netwerk op land moeten worden beoordeeld op basis van objectieve criteria, waaronder maatschappelijke kosten, realisatietermijn, systeemefficiëntie, bijdrage aan leveringszekerheid, ruimtelijke impact en bijdrage aan klimaat- en energiedoelen. Als uit die afweging blijkt dat wind op zee sneller, kostenefficiënter en op grotere schaal kan bijdragen aan de energietransitie dan alternatieve invullingen, dan ligt het voor de hand om daarvoor tijdig voldoende kansrijke net- en aanlandingsruimte te reserveren. Hiermee wordt geborgd dat schaarse net- en aanlandingsruimte wordt ingezet voor die toepassingen die het meest effectief en tijdig bijdragen aan het behalen van klimaat- en energiedoelen. Tegen deze achtergrond roepen NedZero en de NVDE de Nederlandse overheid op om de verdere uitwerking van VAWOZ zodanig vorm te geven dat kansrijke aanlandings- en aansluitmogelijkheden voor wind op zee in Zeeland tijdig beschikbaar blijven voor toekomstige wind-op-zee-projecten en dat wind op zee volwaardig wordt meegewogen binnen de afweging over de inzet van schaarse net- en aanlandingsruimte. Hiermee wordt voorkomen dat deze mogelijkheden onnodig worden beperkt door vroegtijdige keuzes voor een specifieke invulling van schaarse ruimte.

Het ontwerpprogramma onderkent onder §5.1 terecht het belang van systeemintegratie en de plaats en het moment van aanlanding, maar voor een succesvolle opschaling van windenergie op zee is ook voldoende groei van de vraag naar duurzame elektriciteit cruciaal. Zonder deze vraagontwikkeling kan de benutting van nieuwe aanlandingen onder druk komen te staan en verslechtert de economische haalbaarheid van toekomstige wind-op-zee-projecten. NedZero en de NVDE verzoeken de Nederlandse overheid daarom om actief in te zetten op verdere groei van de elektriciteitsvraag.

¹ [TenneT](#). 19 juni 2026. *Inpassing van kerncentrales in het hoogspanningsnet*.

Daarnaast verzoeken wij om bij de verdere uitwerking van tracé- en aanlandingskeuzes expliciet mee te wegen in welke mate locaties aansluiten bij potentiële toekomstige vraagclusters, zoals industriële elektrificatie, waterstofproductie en andere vormen van duurzame elektriciteitsafname. Hiermee wordt geborgd dat nieuwe aanlandingen optimaal worden benut en een structurele bijdrage leveren aan het energiesysteem.

NedZero en de NVDE danken het ministerie voor haar zorgvuldige aanpak en ziet uit naar een verdere uitwerking.

Hoogachtend,

NedZero en de NVDE

Verzonden: 7/2/2026 2:43:25 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze voorkeurslocatie van het ministerie KGG met betrekking tot de aanlanding in Noord Holland Noord (Julianadorp)

Vervang de aanlanding in de kop van Noord Holland bij Julianadorp door een tweede aanlanding in het zuidelijk deel van Noord Holland bijvoorbeeld bij Vijfhuizen (zie ontwerpprogramma VAWOZ p. 46 optie 1) of een tweede aanlanding op het nieuwe station A9 Zuid.

Hiervoor zijn meerdere redenen aan te geven.

1- Er is bij deze keuze (NHN) niet voldaan aan de (ontwerp-) Nota Ruimte om aan te landen bij een groot industriecluster.

Een tweede aanlanding in het Noorzeekanaal gebied ligt meer voor de hand.

Alleen al voor de verduurzaming van Tatasteel is 4 GW (2 aanlandingen) aan elektrisch vermogen nodig in de periode 2030 -2045. Nog daargelaten de verduurzaming van de Amsterdamse haven en andere ontwikkelingen in de metropool regio Amsterdam. De verwachte vermogensbehoefte van datacenters in de regio Amsterdam ligt de komende jaren in dezelfde orde van grootte als bij Agriport.

De Nota Ruimte wordt gepasseerd met het argument: "vanwege de vanuit het energiesysteem noodzakelijke spreiding van aanlandingen over Nederland" (ontwerpprogramma VAWOZ p. 43). Zie ter ondersteuning van dit standpunt wat er wordt gesteld in het deelrapport Systeemintegratie (p.52 versie 27/6/2025) met betrekking tot spreiding over meerdere aanlandingen in Noord Holland.

Als spreiding is bedoeld om zo weinig mogelijk elektriciteit te hoeven transporteren ligt een tweede aanlanding in het Noordzeekanaal vermoedelijk meer voor de hand.

2- Met de keuze voor een aanlanding in de Noordkop naar Agriport wordt het tracé NHN 380 kV bovengrondse hoogspanningslijn noodzakelijk. De vraag is of dit de hoge investeringen en ingrijpende effecten van een dergelijke transportverbinding rechtvaardigt. Dit wordt hierna toegelicht.

Uit Nut en Noodzaak 380kV- NHN blijkt dat de maximale vermogensbehoefte in 2035 voor NHN zo'n 2750 MW zal zijn (p.9 Nut en Noodzaak 27/5/24). Bij volledig windstil en zonloos weer zal dit vermogen grotendeels geleverd moeten worden vanaf het koppelnet in het zuiden van Noord Holland.

Voor de dagsituatie zal de basisopbrengst zonne-energie 260 MW zijn voor NHN (10% van 2600 MW zonvermogen in 2035 blijkt uit analyse cijfers Nut en Noodzaak).

Er dient dus nog ongeveer 2500 MW aangevoerd te worden. Aangezien de huidige transportcapaciteit zo'n 1800 MW is (via Oterleek) bestaat er voor 2035 een tekort van 700MW (2500-1800 MW) transportcapaciteit naar Noord Holland Noord.

Dit kan met de nieuwe 380 kV verbinding () maar ook met 2 ondergrondse 150kV 350 MW circuits tussen de lijn Beverwijk/Velsen en Middenmeer. Er is in dit geval geen noodzaak voor een 380 kV tracé waarvan de lijnbelasting bij gebruik van de bestaande transportmogelijkheid over Oterleek slechts 26 % ($700/2635 \times 100\%$) is.

Bij maximale opwek aan zon en wind wordt er (volgens Nut en Noodzaak) in Noord Holland Noord een overschot aan elektrisch vermogen opgewekt van 2075 MW (max opwek 3450 MW bij een gemiddeld verbruik van 1375 MW, analyse uit Nut en Noodzaak 380 kV NHN). Bij een bestaande transportcapaciteit van 1800 MW via Oterleek is nog 275 MW extra transportvermogen nodig voor afvoeren van het overschot.

Bij keuze voor een 380 kV tracé levert dit een lijnbelasting van ca. 10% ($275/2635 \times 100\%$).

Echter als er bij maximale opwek ook aanlandingsvermogen ter grootte van 2GW moet worden getransporteerd komt de 380 kV lijnbelasting op 86% ($2275 \text{ MW}/2635 \times 100\%$).

Conclusie: bij grote opwek aan wind/zon is een 380 kV transportverbinding noodzakelijk om de elektriciteit die aanlandt in NHN naar het zuiden te transporteren. Zonder aanlanding in NHN kan de invoeding (van alleen de lokale opwekking) plaatsvinden met de 2 ondergrondse 150kV 350 MW circuits (zie hierboven) zodat een bovengronds 380 kV tracé niet nodig is.

De aanlanding in NHN en noodzakelijke invoeding op het 380 kV koppelnet dicteren dus de noodzaak van een nieuwe 380 kV verbinding in Noord Holland.

Een andere toepassing, zoals waterstofproductie op land, waarvoor 380 kV noodzakelijk kan zijn lijkt niet aan de orde.

De vraag is of een, op vele aspecten, zeer ingrijpende 380 kV verbinding in Noord Holland Noord nog wel te rechtvaardigen is als de aanlanding wordt verplaatst van Julianadorp naar het Noordzeekanaal gebied. De investeringen in de stations en de bovengrondse circuits kunnen dan vermoedelijk beter elders worden aangewend.

3- Een verplaatsing van de aanlanding naar Noord Holland Zuid en het bijbehorende converterstation neemt de bezwaren weg die het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (en daarin gesteund door de Provincie) heeft tegen de voorkeurslocatie bij Agriport A7 vanuit het oogpunt van overstromingsrisico en klimaatbestendige inrichting. Voor de voorkeurslocatie bij Agriport zijn deze zaken nog geenszins opgelost.

Verzonden: 7/2/2026 3:06:02 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Molendijk

Huisnummer: 13

Postcode: 4758 SE

Woonplaats: Standdaarbuiten

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Belangenorganisatie

(Mede) namens: BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk

Organisatie: ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie)

Uw zienswijze/reactie:

Namens BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk reageren wij op het ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040.

Wij sluiten ons nadrukkelijk aan bij de zienswijze van LTO Nederland en onderschrijven de daarin opgenomen inzet om landbouw als zelfstandig afwegingsbelang te borgen en daadwerkelijk te laten doorwerken in het programma en de daaropvolgende projectprocedures. Aanvullend daarop richten wij ons in deze zienswijze specifiek op de consequenties voor de Powerportregio Moerdijk, waar de ruimtelijke druk door de stapeling van energie- en infrastructurele projecten bijzonder groot is.

109730452_11636455_Zienswijze_BAJK_ZLTO_Amerstreek_en_Moerdijk_ontwerpprogramma_VAWOZ.pdf

Retour:

Bureau Energieprojecten
Postbus 11
9200 AC DRACHTEN

Datum

1 juli 2026

Onderwerp

Ontwerpprogramma VAWOZ

Contact

zltomoerdijk@zlto.nl

Kenmerk

26moostv175iyg

Geachte heer, mevrouw,

Namens BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk reageren wij op het ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040.

Wij sluiten ons nadrukkelijk aan bij de zienswijze van LTO Nederland en onderschrijven de daarin opgenomen inzet om landbouw als zelfstandig afwegingsbelang te borgen en daadwerkelijk te laten doorwerken in het programma en de daaropvolgende projectprocedures. Aanvullend daarop richten wij ons in deze zienswijze specifiek op de consequenties voor de Powerportregio Moerdijk, waar de ruimtelijke druk door de stapeling van energie- en infrastructurele projecten bijzonder groot is.

Cruciale uitgangspunten

Voor BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk zijn in deze fase de volgende uitgangspunten cruciaal:

- Integrale gebiedsbenadering via Powerport Regio Moerdijk;
- Voorrang voor oplossingen via water boven oplossingen over land;
- Behoud van perspectief voor jonge agrariërs;
- Voorkomen van een pacman-scenario van stapelende ruimtelijke claims;
- Samenhangende afweging van POM en VAWOZ;
- Geen uitbreiding naar nieuwe zoeklocaties zonder integrale gebiedsafweging;
- Volwaardige doorwerking van landbouwbelangen in het vervolgproces.

Hieronder lichten wij deze punten nader toe.

Integrale benadering als vertrekpunt

Onze kernboodschap is onveranderd: in de Powerport Regio Moerdijk is een projectmatige en losse benadering niet langer houdbaar. In dit gebied komt een groot aantal energie- en infrastructurele projecten samen, die elk afzonderlijk al een aanzienlijke ruimtelijke impact hebben, maar in samenhang leiden tot een structurele druk op het buitengebied.

Het ontwerpprogramma VAWOZ laat bovendien zien dat er een directe relatie bestaat tussen de locatiekeuze voor de POM-stations en de mogelijke locaties voor een converterstation, onder andere in de zoekgebieden Krukweg en Gorsdijk. Deze samenhang onderstreept dat keuzes binnen VAWOZ niet los kunnen worden gezien van andere trajecten in de regio, maar juist in samenhang moeten worden beoordeeld.

Een afzonderlijke beoordeling per project doet geen recht aan de feitelijke situatie in het gebied. Zonder integrale afweging ontstaat het risico dat opeenvolgende besluiten afzonderlijk verdedigbaar lijken, maar in totaal leiden tot een onaanvaardbare ruimtelijke druk. Wij achten het daarom noodzakelijk dat besluitvorming binnen VAWOZ expliciet

Datum
1 juli 2026
Onderwerp
Ontwerpprogramma VAWOZ

Blad
2 / 4

plaatsvindt vanuit een integrale gebiedsbenadering via Powerport Regio Moerdijk, waarin de samenhang tussen projecten leidend is.

Vanuit datzelfde uitgangspunt spreken BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk hun voorkeur uit voor oplossingen waarbij verbindingen zoveel mogelijk via bestaande watercorridors worden gerealiseerd in plaats van via nieuwe tracés over land. Uit het ontwerpprogramma blijkt dat een route door water voor Moerdijk de voorkeursrichting vormt. Dat uitgangspunt ondersteunen wij nadrukkelijk. Een route door water past beter bij het streven om het ruimtebeslag op landbouwgrond te beperken, versnippering van agrarische percelen te voorkomen en de cumulatieve effecten van energie-infrastructuur in de Powerportregio te verminderen. Wij verzoeken daarom om dit uitgangspunt ook in het verdere vervolgproces leidend te laten zijn.

Perspectief voor jonge agrariërs onder druk

De stapeling van ruimtelijke claims in dit gebied raakt direct de toekomst van jonge agrariërs. De landbouw is in deze regio geen restfunctie, maar een dragende functie van het buitengebied, met een belangrijke economische en maatschappelijke betekenis.

Juist jonge ondernemers zijn afhankelijk van duidelijkheid, continuïteit en voldoende ontwikkelruimte om hun bedrijf voort te zetten of over te nemen. Wanneer die ruimte steeds verder wordt ingeperkt door nieuwe infrastructuur en bijbehorende beperkingen, komt niet alleen de huidige bedrijfsvoering onder druk te staan, maar ook het toekomstperspectief van de volgende generatie.

Wij vinden het daarom essentieel dat het ontwerpprogramma niet alleen aandacht heeft voor het voorkomen van directe schade, maar ook expliciet borgt dat keuzes binnen VAWOZ de ontwikkelruimte en continuïteit van agrarische bedrijven – en met name die van jonge agrariërs – niet structureel ondermijnen.

Voorkomen van een pacman-scenario

In de huidige situatie zien wij een duidelijke ontwikkeling waarbij het agrarisch gebied stap voor stap wordt aangesproken voor nieuwe ruimtelijke opgaven. Elk individueel project neemt een deel van het beschikbare areaal in beslag, maar de gezamenlijke impact leidt tot een fundamentele aantasting van de landbouwstructuur.

Dit zogeheten 'pacman-scenario' uit zich niet alleen in verlies van hectares, maar juist in verslechtering van verkaveling, bereikbaarheid, waterhuishouding en de bruikbaarheid van percelen en bedrijven. Daarbij speelt ook de cumulatie van effecten een grote rol, een punt dat ook door LTO Nederland nadrukkelijk wordt benoemd.

Om verdere uitholling van het agrarisch gebied te voorkomen, is het noodzakelijk dat cumulatie niet alleen in beeld wordt gebracht, maar daadwerkelijk doorwerkt in de besluitvorming. Dit betekent dat stapeling van effecten op dezelfde bedrijven en in dezelfde gebieden actief moet worden voorkomen en dat keuzes aantoonbaar leiden tot de minste schade op gebiedsniveau.

Juist daarom verdient een oplossing door water nadrukkelijk de voorkeur boven nieuwe tracés door agrarisch gebied. Waar een keuze mogelijk is tussen ruimtebeslag op land en gebruik van bestaande watercorridors, dient het voorkomen van verdere aantasting van landbouwgrond zwaar mee te wegen in de besluitvorming.

Datum
1 juli 2026
Onderwerp
Ontwerpprogramma VAWOZ

Blad
3 / 4

Samenhang POM en VAWOZ als leidend principe

De mogelijke combinaties van POM-stations en converterstations in de zoekgebieden Krukweg en Gorsdijk maken duidelijk dat de projecten inhoudelijk en ruimtelijk met elkaar verweven zijn. Keuzes die binnen het ene traject worden gemaakt, hebben directe consequenties voor het andere.

Dit vraagt om een benadering waarin niet per project wordt geoptimaliseerd, maar waarin een gezamenlijke afweging wordt gemaakt over de inrichting van het gebied als geheel. Alleen op die manier kan worden voorkomen dat afzonderlijke keuzes elkaar versterken in negatieve zin en leiden tot een onevenwichtige ruimtelijke ontwikkeling. Wij achten het daarom noodzakelijk dat de samenhang tussen POM en VAWOZ expliciet als uitgangspunt wordt genomen bij verdere besluitvorming.

Geen nieuwe locaties zonder integrale afweging

In het ontwerpprogramma wordt ruimte gelaten voor het ontstaan van nieuwe kansrijke locaties in de toekomst. Gegeven de reeds zeer hoge ruimtelijke druk in de Powerport-regio achten wij dit een zorgelijke ontwikkeling. Zonder duidelijke begrenzing ontstaat het risico dat het zoekgebied zich geleidelijk uitbreidt, waardoor steeds nieuwe delen van het agrarisch gebied onder druk komen te staan. Dit vergroot de onzekerheid voor ondernemers en draagt bij aan verdere uitholling van de landbouwstructuur. Wij verzoeken daarom nadrukkelijk om vast te leggen dat nieuwe kansrijke locaties in deze regio alleen in beeld kunnen komen indien deze zijn beoordeeld binnen een integrale gebiedsafweging via Powerport, waarbij de totale ruimtelijke impact leidend is.

Doorwerking van landelijke uitgangspunten naar de regio

Wij ondersteunen de inzet van LTO Nederland volledig, waaronder het opnemen van landbouw als zelfstandig afwegingsbelang en het verplicht stellen van een gedegen analyse van de effecten op landbouw, bodem, water en bedrijfsstructuur.

Gelet op de bijzondere situatie in de Powerport Regio Moerdijk is het echter van groot belang dat deze uitgangspunten hier niet alleen formeel worden opgenomen, maar ook daadwerkelijk zwaarder doorwerken in de afweging en besluitvorming. Alleen dan kan worden voorkomen dat de landbouw in deze regio opnieuw de sluitpost wordt van de ruimtepuzzel.

Daarnaast vinden wij het essentieel dat, wanneer agrarische ondernemers ondanks zorgvuldige afwegingen toch worden geconfronteerd met schade, gebruiksbependingen of waardeverlies als gevolg van VAWOZ-projecten, wordt voorzien in een adequate vergoeding, herstel en compensatie. Deze uitgangspunten sluiten aan bij de inzet van LTO Nederland en dienen ook in de Powerportregio herkenbaar te worden geborgd.

Conclusie

Voor BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk zijn bij de verdere besluitvorming ten minste de volgende uitgangspunten essentieel:

- een integrale benadering via Powerport Regio Moerdijk verplicht te stellen;
- verbindingen waar mogelijk via water te realiseren in plaats van via landbouwgrond, en deze voorkeursrichting in het vervolgproces leidend te laten zijn;
- het perspectief voor jonge agrariërs expliciet te borgen;
- een pacman-scenario van stapelende ruimtelijke claims te voorkomen;
- de samenhang tussen POM en VAWOZ leidend te maken;
- geen nieuwe locaties toe te staan zonder integrale gebiedsafweging;

Datum

1 juli 2026

Onderwerp

Ontwerpprogramma VAWOZ

Blad

4 / 4

- landbouw ook regionaal volwaardig te laten doorwerken in keuzes en uitwerking.

BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk blijven bereid om constructief mee te denken. Tegelijkertijd geldt dat in een regio waar de landbouw al zwaar onder druk staat, het agrarisch belang niet opnieuw de sluitpost van de ruimtepuzzel mag worden.

Met vriendelijke groet,

Namens BAJK, ZLTO Amerstreek en ZLTO Moerdijk

Verzonden: 7/2/2026 3:28:25 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Laan van Zuid Hoorn

Huisnummer: 14

Postcode: 2289 DE

Woonplaats: Rijswijk

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: Petrogas E&P Netherlands B.V.

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage.

109730847_11636523_20260702_Zienswijze_Petrogas_VAWOZ_def.pdf

Zienswijze van Petrogas E&P Netherlands B.V. op het Ontwerpprogramma VAWOZ

1. Inleiding

Petrogas E&P Netherlands B.V. ("**Petrogas**") onderschrijft het belang van windenergie op zee voor de Nederlandse energievoorziening, leveringszekerheid en verduurzaming. Het Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee ("**VAWOZ**") is in dat verband een noodzakelijk en omvangrijk ruimtelijk programma. Juist vanwege die omvang moet het programma zorgvuldig worden afgestemd op bestaande en toekomstige energie-infrastructuur op en naar de Noordzee.

Petrogas maakt gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpprogramma VAWOZ. Deze zienswijze ziet in het bijzonder op de mogelijke raakvlakken tussen de onderzochte en gekozen aanlandingsroutes voor elektriciteitskabels en bestaande pijpleidinginfrastructuur waarbij Petrogas belanghebbende is.

Deze zienswijze is opgesteld voor een openbaar participatietraject. Petrogas gaat daarom in dit document bewust niet in op exacte liggingen, technische configuraties, integriteitsgegevens of operationele details van haar infrastructuur. Die informatie kan, waar nodig, in een vertrouwelijk technisch overleg worden gedeeld.

2. Positie van Petrogas en relevantie voor VAWOZ

Petrogas is actief op de Nederlandse Noordzee en is betrokken bij bestaande en mogelijk toekomstig te hergebruiken energie-infrastructuur. In dat kader ontwikkelt Petrogas onder meer het Abeona project, waarbij bestaande infrastructuur een rol kan spelen in toekomstige CO₂-transport- en opslagactiviteiten. Besluiten over nieuwe kabelroutes mogen de veilige exploitatie, toekomstige hergebruiksmogelijkheden en technische integriteit van deze infrastructuur niet onnodig beperken.

Uit de op dit moment beschikbare informatie over VAWOZ volgt dat bepaalde routeopties in Noord-Holland Zuid, waaronder de route richting A9-Zuid en de daarbij onderzochte varianten op zee en op land, mogelijk in de nabijheid van bestaande Petrogas-infrastructuur komen te liggen of daarmee kunnen kruisen. Dat vraagt om nadere verificatie op basis van detailtracés.

Petrogas verzoekt om als relevante infrastructuureigenaar vroegtijdig en rechtstreeks te worden betrokken bij de verdere uitwerking van deze routeopties. Dat overleg moet plaatsvinden voordat ontwerpkeuzes feitelijk vast komen te liggen en voordat technische

aannames over kruisingen, parallelle liggingen, minimale afstanden of beschermingsmaatregelen worden vertaald naar projectbesluiten of vergunningaanvragen.

3. Technische aandachtspunten bij nabijheid en kruisingen

De nabijheid van hoogspanningskabels en stalen pijpleidingen is geen uitzonderlijk verschijnsel, maar dat neemt niet weg dat het van belang is dat eventuele risico's vroeg in het ontwerp worden geïdentificeerd en gemitigeerd volgens gangbare principes.

Bij langdurige parallelle ligging kunnen onder meer elektromagnetische en elektrische interferentie, verstoring van kathodische bescherming, geïnduceerde spanningen en lokale corrosie-effecten optreden. Bij kruisingen kan er bovendien nog sprake zijn van mechanische belasting of beschadiging van coating en beschermingssystemen optreden. De aard en omvang van die risico's hangen af van het kabeltype, belasting, bodemcondities, afstand, lengte van parallelle ligging, de specifieke eigenschappen van de betrokken pijpleidinginfrastructuur, en, in het geval van kruisingen het kruisingstype en beschermingsmaatregelen.

Uit het bovenstaande volgt dat VAWOZ en de daaropvolgende projectprocedures expliciet ruimte moeten bieden voor een integrale interfacebeoordeling. Bij elke relevante kabel-pijpleiding interactie hoort ten minste een beoordeling van elektrische en elektromagnetische interferentie en een toets op kathodische bescherming. Voor kruisingen komt daar nog een crossing design review, een mechanische risicoanalyse en een installatie- en onderhoudsbeoordeling bovenop. De uitkomst daarvan moet kunnen leiden tot routeoptimalisatie of aanvullende mitigerende maatregelen.

Petrogas acht dit punt vooral van belang bij lange parallelle liggingen. Een enkele kruising kan in veel gevallen technisch worden beheerst met een deugdelijk crossing design. Een langere nabijheidsligging kan echter een ander risicoprofiel hebben en moet niet pas in de uitvoeringsfase worden beoordeeld, als routes, planning en budget al zijn ingekaderd.

4. Afstemming

Petrogas is graag beschikbaar om op korte termijn technisch overleg te voeren met het ministerie, TenneT en de relevante adviseurs over mogelijke raakvlakken tussen de VAWOZ-routes en Petrogas-infrastructuur.

5. Concrete verzoeken

Petrogas verzoekt dat in het verdere planproces en in de daaropvolgende projectprocedures aandacht wordt besteed aan de volgende punten:

- Petrogas wordt aangemerkt als relevante belanghebbende en infrastruktureigenaar voor routeopties die in de nabijheid van Petrogas-infrastructuur liggen of daarmee kunnen kruisen.

- Er wordt een technisch overleg ingericht tussen Petrogas, het ministerie, TenneT en de betrokken ontwerp- en MER-adviseurs over mogelijke raakvlakken in Noord-Holland Zuid, waaronder de route richting A9-Zuid.
- Detailinformatie over ligging, technische configuratie, integriteit, kathodische bescherming en toekomstig hergebruik van Petrogas-infrastructuur wordt gedeeld en verwerkt binnen een passend vertrouwelijk kader.
- Bij de verdere routeontwikkeling wordt het vermijden van onnodige kruisingen en lange parallelle liggingen als ontwerpuitgangspunt gehanteerd. Waar kruising of nabijheidsligging niet kan worden vermeden, worden minimale afstanden, kruisinghoek, bescherming en onderhoudstoegang in overleg met Petrogas bepaald.
- Voor elke relevante kabel-pijpleiding interactie wordt een beoordeling van elektrische en elektromagnetische interferentie en een toets op kathodische bescherming gemaakt. Voor kruisingen komt daar nog een crossing design review, een mechanische risicoanalyse en een installatie- en onderhoudsbeoordeling bovenop, voordat ontwerpkeuzes definitief worden gemaakt.
- Besluiten in het kader van VAWOZ mogen de veilige exploitatie, onderhoudbaarheid en mogelijke toekomstige herbestemming van bestaande Petrogas-infrastructuur niet onnodig belemmeren.

6. Slotopmerking

Petrogas steunt een zorgvuldige ontwikkeling van windenergie op zee. Die ontwikkeling moet plaatsvinden op een manier die bestaande energie-infrastructuur respecteert en de veilige co-existentie van kabels en pijpleidingen borgt.

Petrogas verzoekt het ministerie en TenneT daarom om naar aanleiding van deze zienswijze op korte termijn contact op te nemen en het hierboven bedoelde technische overleg in te plannen. Daarmee kunnen potentiële knelpunten vroeg worden onderkend, kunnen ontwerpkeuzes tijdig worden bijgestuurd en kan worden voorkomen dat in beginsel beheersbare risico's later onnodig veel tijd en aandacht vergen om te mitigeren.

Verzonden: 7/2/2026 4:26:04 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Reyndersweg
Huisnummer: 201
Postcode: 1951 LB
Woonplaats: Velsen-Noord
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Stichting Historisch Erfgoed

Uw zienswijze/reactie:

Geacht Bureau Energieprojecten,

Namens Stichting Historisch Erfgoed (KvK [REDACTED]) gevestigd te Velsen-Noord aan de Reijndersweg 201, dienen wij hierbij een zienswijze in op het ontwerpprogramma VAWOZ.

Onze stichting huurt van het Rijksvastgoedbedrijf (huurovereenkomst dossiernummer [REDACTED] contractnummer [REDACTED]) een perceel grond met zes bunkers in het duingebied aan de Reijndersweg te Velsen-Noord, kadastraal bekend gemeente IJmuiden, sectie [REDACTED] nummer [REDACTED] groot circa 1.060 m².

In het ontwerpprogramma is voor de regio Amsterdam een aanlanding voorzien bij Velsen-Noord/Heemskerk, ter hoogte van Tata Steel, met een ondergrondse kabelroute richting een converterstation in de haven van Amsterdam. Ons gehuurde perceel ligt in het duingebied direct naast het Tata Steel-terrein en daarmee mogelijk binnen of nabij het zoekgebied van deze aanlanding.

Onze zienswijze omvat de volgende punten:

1. Wij verzoeken u inzichtelijk te maken of het kabeltracé, de werkstroken en/of het werkgebied van de aanlanding bij Velsen-Noord het perceel IJmuiden sectie K nummer 848 raken of doorkruisen, dan wel binnen welke afstand daarvan komen te liggen.
2. Wij verzoeken u in het vervolgonderzoek (in het bijzonder de planMER-onderdelen over ruimtelijke kwaliteit, cultuurhistorie en archeologie op land en over leefomgeving en ruimtegebruik op land) de aanwezigheid van dit erfgoedperceel met zes bunkers en bijbehorende expositiefunctie uitdrukkelijk te betrekken.
3. Wij wijzen u erop dat onze stichting een lopende huurovereenkomst met het Rijksvastgoedbedrijf heeft en dat zowel de aanlegfase als blijvende beperkingen boven of nabij een tracé de exploitatie en het gebruik van het gehuurde kunnen belemmeren.
4. Voor zover de uitvoering van het programma nadelige gevolgen heeft voor het gebruik, de exploitatie of de waarde van het gehuurde, maken wij nu reeds kenbaar dat wij aanspraak zullen maken op volledige nadeelcompensatie en/of schadeloosstelling, en verzoeken wij u te bevestigen dat dit belang in de verdere besluitvorming wordt meegewogen.

Wij verzoeken u ons uw reactie op deze zienswijze toe te zenden en ons te betrekken bij het vervolg van de procedure.

Verzonden: 7/2/2026 4:27:17 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens: [REDACTED]

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage.

109732050_11636739_ZienswijzevawozNZKG01072026BodeIJmondigcs.pdf

Datum: 1 juli 2026

Zienswijze Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) - (Ontwerp)programma en bijbehorende documenten, waaronder plan MER.

Van: werkgroep gezondheid leefomgeving Bode (vanuit IJmondig c.s.),

[REDACTED]

Aantal blz 3

Postadres: [REDACTED]

[REDACTED]

Inleiding

Programma VAWOZ doet in 5 regio's op land en op de Noordzee onderzoek naar mogelijke routes en aansluitlocaties (waar wordt aangesloten op het energiesysteem op land).

Zienswijze

NZKG en Tata Steel terrein zijn als (zeer) negatief beoordeeld als mogelijke route en aansluitlocatie/voorkeursalternatief convertorstation en grootschalige elektrolyse en aanlanding wind op zee en als aansluitlocatie waterstof in plan MER-VAWOZ.

De omgeving (omgevingspartijen NZKG) genoemd onder punt 3 deelt dit oordeel plan en vanuit gezondheidsperspectief leefomgeving mens, dier en (beschermde) natuur NZKG.

Wij verzoeken:

- Af te zien van locatie NZKG en Tata Steel terrein als (voorkeurs)locatiekeuze convertorstation en grootschalige elektrolyse en aanlanding wind op zee en waterstof.
- Zoals in MER genoemd onderzoek te doen naar Den Helder als locatiekeuze naast Agriport: In lijn met advies plan MER-VAWOZ.
- Naast een MER ook een GER. In lijn met advies expertteam IJmond: gezondheid als toetsbaar criterium, waaronder ook borgen dat er geen verslechtering van de gezondheid optreedt tijdens bouw-/transitiefase. Gezondheid leidend.
- Digitale veiligheid (cybersecure) geborgd van de gehele infrastructuur VAWOZ.

Uit plan MER-VAWOZ en bijbehorende stukken ter inzage liggend:

Den Helder en Agriport positief

1. Den Helder als locatie convertorstation en grootschalige elektrolyse en aanlanding wind op zee positief advies in o.a. Plan MER-VAWOZ. Moet nog verder onderzocht worden.

NZKG en terrein Tata Steel (zeer) negatief

2. NZKG en terrein Tata Steel IJmuiden volgens plan MER-VAWOZ en uit ter inzage liggende stukken (zeer) negatief als locatie convertorstation, grootschalige elektrolyse en aanlanding wind op zee
3. Omwonenden en belangenorganisaties NZKG, die belang gezondheid en veiligheid van de leefomgeving mens, dier en natuur vertegenwoordigen (omgeving) geven een negatief advies. Zie de zienswijzen..Waaronder van ondergetekenden op de NRD.
4. Significant deel rond Tata Steel IJmuiden en Wijk aan Zee is kwetsbaar Natura 2000 Noord-Kennemerland (sense of urgency status en prioritair habitat). Dit deel NZKG met zeer kwetsbare beschermde natuur en woonkernen rond TSIJ is naast overbelasting industrie ook belast met groei toerisme rond TSIJ (zie recente adviezen van De Raad voor de Leefomgeving RLI hierop als overheid te acteren om de (beschermde) natuur en leefomgeving te beschermen).

2026-04/Aanvulling-Bijlage-D-Deelrapport-omgeving-IEA-VAWOZ (bijlage):

Citaat: 'In het regioadvies is aangegeven dat de regio een route via Egmond aan Zee als terugvaloptie ziet voor als blijkt dat routes over het Tata Steel terrein echt niet mogelijk blijken te zijn. Daarom wordt door programma VAWOZ op dit moment nader verkend of een optimalisering van de routes over het Tata Steel terrein mogelijk is. Als onderdeel hiervan zijn verkennende gesprekken gevoerd met Shell en Eneco over of bij de ontmanteling van hun windparken op zee sprake is van een opruimplicht zodat hergebruik van hun kabeltracés (na ontmanteling) door de Zeestraat mogelijk is, zodat wellicht 'werk met werk' gemaakt kan worden. In het vervolg van deze studie naar optimalisaties zullen ook gemeenten en omgevingspartijen betrokken gaan worden.

Optimaliseren van de route over het terrein van Tata Steel Nederland om zo te kunnen beoordelen of deze routes echt niet kunnen of niet gewenst zijn door de omgeving of dat er wellicht toch een kansrijke route te verzinnen is.' Einde citaat.

Conclusie

Voorkeursroute-optionele route via terrein TSIJ is ongewenst voor de omgeving en niet mogelijk. Het is het tegenovergestelde van een kansrijke route, zie plan MER-VAWOZ o.a. factor geluid en vorengenoemde aandachtspunten.

En optie hergebruik kabeltraces van windparken door de Zeestraat e.o. is ongewenst en niet mogelijk.

- Route via terrein TSN heeft een zeer negatief advies in plan MER-VAWOZ.
- Een convertorstation op terrein TSN heeft een zeer negatief advies in plan MER-VAWOZ.
- Haven van Amsterdam een zeer negatief advies voor converterstation in plan MER-VAWOZ.
- Door de Zeestraat en parken en openbare ruimte heeft ook geen maatschappelijk draagvlak (bron: regioadvies NH).
- **Er kan dus geen gehoor gegeven worden aan het verzoek van de medeoverheden van de regio NZKG.** Citaat verzoek: 'De medeoverheden van de regio (Provincie Noord-Holland, gemeenten en Waterschappen) hebben ministerie EZK verzocht om de route naar de Haven van Amsterdam bij voorkeur via TSN te laten lopen, zelfs als de transitie naar groen staal nog niet gereed is.' Einde citaat.

Wij verzoeken in onze zienswijze:

- Af te zien van locatie NZKG en Tata Steel terrein als (voorkeurs)locatiekeuze convertorstation en grootschalige elektrolyse en aanlanding wind op zee en waterstof. Zoals in MER genoemd onderzoek te doen naar Den Helder als locatiekeuze naast Agriport: In lijn met advies plan MER-VAWOZ.
- Naast een MER ook een GER. In lijn met adviezen expertteam IJmond: gezondheid als toetsbaar criterium, waaronder ook borgen dat er geen verslechtering van de gezondheid optreedt tijdens bouw-/transitiefase. Gezondheid leidend.
- Digitale veiligheid (cybersecure) geborgd van de gehele infrastructuur VAWOZ.

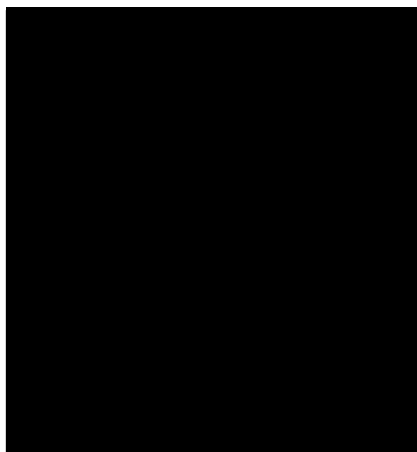
Mens, dier en plant hebben recht op de garantie op volwaardig borgen van onze gezondheid leefomgeving, mensenrechten (waaronder kinderrechten) en (digitale) veiligheid zoals cybersecurity veiligheid in infrastructuur in uw overwegingen en besluitvorming. En verwachten dit terug te zien in de besluitvorming en overwegingen.

Digitale veiligheid, met nadruk op cybersecurity en AI, dient in de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en in NRD en plan MER geborgd te zijn. Om onze rechten en voortbestaan als mens en die van onze leefomgeving, waaronder volwaardige kwantiteit en kwaliteit van ons drinkwater en ons recht op privacy en een gezonde veilige leefomgeving nu en daarna te kunnen waarborgen/garanderen.

Voorzorgsbeginsel

Het voorzorgsbeginsel dient te gelden als er een potentieel risico is zoals risico op (digitale) onveiligheid en gezondheidsschade mens, dier en plant. Een voorbeeld waarin de EU het voorzorgsbeginsel heeft toegepast, is o.a. het regelgevingskader voor chemische stoffen (Verordening EU nr.1907/2006 bekend als REACH).

Hoogachtend,

[Redacted]

[Redacted]

werkgroep gezondheid leefomgeving Bode vanuit IJmondig cs

Verzonden: 7/2/2026 4:28:00 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Reyndersweg
Huisnummer: 201
Postcode: 1951 LB
Woonplaats: Velsen-Noord
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: De HangOut B.V.

Uw zienswijze/reactie:

Geacht Bureau Energieprojecten,

Namens De HangOut B.V., gevestigd aan de Reijndersweg 201 te Velsen-Noord (KvK nummer [REDACTED]) dienen wij hierbij een zienswijze in op het ontwerpprogramma VAWOZ.

De HangOut is een beachclub en horecavoorziening gelegen op het duin aan de Reijndersweg. Hoewel de onderneming zelf op het duin is gevestigd, ligt haar exploitatie en publiek vrijwel volledig op en rond het aangrenzende strand. Het publiek bestaat uit strandgangers, hondenuitlaters en recreanten, en de onderneming organiseert regelmatig activiteiten op het strand. Daarnaast vormen een surfschool en een kiteschool een wezenlijk onderdeel van de bedrijfsvoering, evenals de bredere kite- en watersportgemeenschap die ter plaatse actief is. Deze activiteiten vinden plaats op het strand, dat tevens is aangewezen als recreatiestrand. De onderneming is voor haar omzet sterk afhankelijk van een vrij toegankelijk, veilig en aantrekkelijk strand en van de daar beoefende watersport, en is bovendien seizoensgebonden.

In het ontwerpprogramma is voor de regio Amsterdam een aanlanding voorzien bij Velsen-Noord/Heemskerk, waarbij stroomkabels via de zeebodem aan land komen en vervolgens ondergronds worden aangelegd. De aanleg van een dergelijke aanlanding gaat gepaard met omvangrijke werkzaamheden op en nabij het strand, waaronder graafwerk, tijdelijke werkstroken, bouwverkeer en mogelijke afsluiting van delen van het strand en de aangrenzende kustwateren.

Onze zienswijze omvat de volgende punten:

1. Wij verzoeken u inzichtelijk te maken waar precies op het strand en in de aangrenzende kustwateren bij Velsen-Noord de aanlanding en de bijbehorende werkstroken zijn voorzien, en op welke afstand deze komen te liggen van de locatie en het activiteitengebied van De HangOut aan de Reijndersweg 201.
2. Wij verzoeken u in het vervolgonderzoek (in het bijzonder de planMER-onderdelen over leefomgeving en ruimtegebruik op land) de gevolgen voor strandrecreatie, watersport en strandexploitatie uitdrukkelijk in beeld te brengen, waaronder de duur van de werkzaamheden, de periode van het jaar waarin deze plaatsvinden, en de mate van bereikbaarheid en toegankelijkheid van zowel het strand als het water tijdens de aanleg.

3. Wij wijzen u erop dat dit strand is aangewezen als recreatiestrand en dat het tevens dient als uitvalsbasis voor surf-, kite- en watersportactiviteiten. Werkzaamheden op het strand of in de aangrenzende kustwateren raken niet alleen de strandrecreatie, maar ook de veiligheid en uitvoerbaarheid van deze watersportactiviteiten, die een kernonderdeel vormen van de bedrijfsvoering van De HangOut.

4. Wij wijzen u erop dat werkzaamheden tijdens het strandseizoen, beperking van de bereikbaarheid van strand en water, geluids- en zichthinder en een tijdelijke afsluiting van strandgedeelten of kustwateren direct leiden tot omzetverlies voor een seizoensgebonden onderneming met een surf- en kiteschool.

5. Wij verzoeken u te onderzoeken of de werkzaamheden zodanig kunnen worden gepland en gefaseerd dat de overlast voor strandrecreatie, watersport en strandexploitatie zoveel mogelijk wordt beperkt, bijvoorbeeld door uitvoering buiten het hoogseizoen en buiten de drukste watersportperioden.

6. Voor zover de uitvoering van het programma nadelige gevolgen heeft voor de exploitatie, de bereikbaarheid of de omzet van De HangOut, waaronder de surfschool, de kiteschool en de bijbehorende watersportactiviteiten, maken wij nu reeds kenbaar dat aanspraak zal worden gemaakt op volledige nadeelcompensatie en/of schadeloosstelling, en verzoeken wij u te bevestigen dat dit belang in de verdere besluitvorming wordt meegewogen.

Wij verzoeken u ons uw reactie op deze zienswijze toe te zenden en ons te betrekken bij het vervolg van de procedure.

Verzonden: 7/2/2026 4:38:48 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Maatschappelijke organisatie

(Mede) namens:

Organisatie: Stichting Beemster Vanzelfsprekend

Uw zienswijze/reactie:

Zie de bijgevoegde pdf

109732241_11636790_Zienswijze_Beemster_Vanzelfsprekend.pdf

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Postbus 20401
2600 EK Den Haag

Beemster, 2 juli 2026

Betreft: Zienswijze programma Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

Geachte heer, mevrouw

Hierbij onze zienswijze op het ontwerpprogramma VAWOZ. We lazen de bijbehorende documenten te weten de Integrale Effectenanalyse, het Milieueffectrapport, de aanvullende documenten (IEA & MER) en de Adviezen.

We kijken in het onderstaande vooral naar de regio Noord-Holland maar ook naar algemene bevindingen. We hebben grote zorgen over bestaande onduidelijkheden, die we in een eerdere korte zienswijze op 16 oktober 2024 ook hebben benoemd.

We dienden ook een zienswijze in op de concept-NRD 380 kV Netuitbreiding Noord-Holland Noord. Hierin beschreven we uitgebreid de relatie met VAWOZ. Daar willen we graag naar verwijzen.

We schreven op 13 november 2025 een uitgebreide reactie naar de commissaris van de Koning Noord-Holland inzake het regioadvies over de 380 kV Netuitbreiding Noord-Holland Noord over de onwenselijkheid om een of twee 380 kV mastenrijen door het Werelderfgoed Droogmakerij de Beemster en Werelderfgoed Stelling van Amsterdam te laten lopen. De provincie heeft op 3 december 2025 een ander traject voorgesteld zoals ook valt te lezen in het 'Regioadvies Programma VAWOZ & 380 kV Netuitbreiding Noord Holland-Noord.

Onze stichting Beemster Vanzelfsprekend geeft als burgerbeweging deskundig advies aan politiek en bestuur over Beemster zaken en inwoners waaronder de woon- en leefomgeving en instandhouding van werelderfgoederen Droogmakerij de Beemster en de Stelling van Amsterdam.

ONDUIDELIJKHEID WINDPARKEN, BEPERKTE OPBRENGST, NETCONGESTIE, HOGE KOSTEN

Door hoge kosten en lagere rendementen zijn windparkprojecten financieel onrendabel. Meerdere tenders voor windparken op de Noordzee zijn mislukt, energiebedrijven vinden de risico's te groot en wilden daarom niet inschrijven, zoals de uitbreiding van windenergiegebied Doordewind en de zoekgebieden 6 en 7. Het ministerie overheid wil dat met geld oplossen door Contract for Difference (CfD), een financieel contract dat ontwikkelaars van windparken op zee inkomenszekerheid biedt.

De gemiddelde capaciteitsfactor voor windparken op zee is gemiddeld 34%. De capaciteitsfactor (CF) wordt bepaald door weer en seizoenen (aantal wind en zonne-uren per jaar), maar ook door vraag en aanbod op het elektriciteitsnet. Indien zonnepanelen en windmolens op windere zomerdagen te veel stroom produceren, ontstaan overschotten op het hoogspanningsnet op land met netcongestie. Dan moeten de windenergie worden afgeschakeld. Dit wordt 'redispatch' genoemd: het tijdelijk uitschakelen van windturbines en gelijktijdig op een andere locatie extra inschakelen van elektriciteitscentrales of het betalen van bedrijven om hun afname van elektriciteit aan te passen. Het gaat dus niet om het maximale of de zogenaamde "vullasturen" of 'Full Load Hours'.

Kosten: Er kunnen hoge maatschappelijke kosten voor redispatch ontstaan wanneer de uitrol van elektrische aanlandingen van wind op zee sneller gaat dan het tempo van netverzwaringen op land én de ontwikkeling van de vraag naar elektriciteit. Jaarlijks bedragen de totale geschatte redispatchkosten € 2 tot 3,7 miljard zonder de netverzwaringen die nodig zijn bij de aanlandingen en € 20 tot 80 miljoen na de netverzwaringen. In de Kop van Noord-Holland is de energievraag in vergelijking met de andere aanlandregio's relatief laag en zal het aanbod van elektriciteit (veel) hoger zijn dan wat er lokaal wordt gebruikt. In algemene zin leidt wind op zee voor heel Nederland echter tot hogere netkosten.

ELEKTROLYSE: KOSTEN, ONZEKERHEDEN, IMPACT, RUIMTE, EXPLOSIEGEVAAR

Kosten: De investeringskosten van een 1 GW elektrolyser bedragen naar verwachting €2,6 tot €3,1 miljard en de jaarlijkse operationele kosten bedragen bijna € 0,8 miljard euro. De kosteninschatting zijn gebaseerd op het RHyCEET-model van TNO

Onzekerheden: 'Er zijn grote onzekerheden rondom de ontwikkeling van elektrolyzers'. 'Het is lastig om tot een sluitende business case te komen voor elektrolyse, onder andere door de hoge kostprijs van waterstof (LCOH). Het is bijvoorbeeld onzeker hoe de netkosten zich over de komende decennia gaan ontwikkelen; deze kunnen oplopen tot zo'n 40% van de kostprijs van waterstof. Daarnaast zijn er nog andere ontwikkelingen - zoals de vraag naar groene waterstof, de aanleg van het waterstofnetwerk en netcongestie - die onzekerheid met zich meebrengen. Hierdoor zien we dat er op dit moment, binnen de huidige plannen voor elektrolyse, vrijwel geen definitieve investeringsbeslissingen worden genomen.

Impact: Het plaatsen van een elektrolysestation kan leiden tot permanente geluidhinder voor omwonenden. Dat leidt tot welvaartsverlies voor omwonenden met ervaren overlast en gezondheidsschade in euro's.

Ruimte: Het ruimtegebruik van elektrolyzers (elektrolysestation van 1 GW is 20 hectare). Dat leidt tot maatschappelijke kosten in de vorm van habitatverlies, hinder van natuur en welvaartsverlies. Op verschillende plekken in Noord-Holland ontbreekt die ruimte.

Externe veiligheid en explosiegevaar: Er zijn geen project-specifieke berekeningen gedaan voor brand- en explosieaandachtsgebied van elektrolyzers. In het plan-MER VAWOZ wordt 200 meter aangenomen zonder berekening. TenneT hanteert 150 meter zonder berekening.

Vervuiling: Zie hieronder

WATERSTOF: ONDUIDELIJKHEID, WATERVERVERBRUIK, VERVUILING, VERVOER EN EXPLOSIEGEVAAR

Landelijk wordt gezocht naar maximaal twee waterstofverbindingen tot en met 2040,

Onduidelijkheid: Er is onduidelijk en onzeker zijn over waterstof richting 2040. ‘De grootste onzekerheid bij waterstofaanlandingen lijkt de tijdige beschikbaarheid van de techniek te zijn, aangezien op dit moment nog geen offshore elektrolyse op grote schaal toegepast wordt’. Daarnaast is onzekerheid of er wel (tijdig) voldoende vraag naar groene waterstof in Nederland ontstaat. Voor de Kop van Noord-Holland moeten nog voor waterstofaanlanding en waterstofleidingen op land gerealiseerd worden.

Waterverbruik: Voor de productie van 1 kilogram waterstof is ongeveer 10 liter zeer zuiver water nodig. Dit zuivere water is cruciaal om beschadiging aan de apparatuur (de elektrolyser) te voorkomen. Daarnaast is water nodig voor de koeling van het systeem. De ruwe watervraag voor het elektrolyseproces is (afhankelijk van de kwaliteit van de waterbron) ca. 0,8-2,0 miljoen kubieke meter per jaar voor 1 GW. Voor koeling kan gebruik gemaakt worden van doorstroomkoeling of gesloten koeling. Voor doorstroomkoeling is relatief veel water nodig: ca. 150 miljoen kubieke meter per jaar voor 1 GW. Dit water hoeft niet behandeld te worden en circa 90% van het water wordt teruggebracht in het watersysteem. De kwaliteit van de bron (zout, brak, etc.) maakt dus niet uit. Voor gesloten koeling is minder water nodig: ca. 5-10 miljoen kubieke meter per jaar, afhankelijk van de kwaliteit van de bron (zout, brak, industriewater, drinkwater etc). Circa 80% van het water verdampt. Luchtkoeling verbruikt geen water, maar vereist veel meer energie en ruimte om de opgewekte warmte af te koelen. Voor Noord-Holland geldt dat de datacenters bij Middenmeer ook enorm veel water gebruiken en koelwater lozen. Het Microsoft datacenter gebruikt bijvoorbeeld 84 miljoen liter drinkwater voor koeling per jaar.

Vervuiling: De lozing van (warm) koelwater, brijn (sterk geconcentreerde zoutoplossing als restproduct wanneer zoet water wordt gewonnen uit zout of brak grondwater) en chemische stoffen leidt tot achteruitgang en verwarming van het oppervlaktewater. Dat is bij alle zoekgebieden aan de orde. Dit is een zeer belangrijk aandachtspunt voor een eventuele vervolgprocedure. In Noord-Holland Noord zijn het IJsselmeer inclusief afwaterende watergangen en RWZI-effluent de enige waterbronnen, maar waterbeschikbaarheid en afstand tot deze bronnen zijn aandachtspunten. In Tabel 6-18 zijn de effectbeoordelingen voor de regio Noord-Holland weergegeven.

Vervoer, onduidelijk en explosiegevaar: Waterstof is licht ontvlambaar bij concentraties tussen de 4% en 75% in de lucht. Een explosie doet zich meestal voor wanneer gas zich ophoopt in een besloten ruimte en vervolgens ontbrandt. De minimale ontstekingsenergie van waterstof is zeer laag. Zelfs de kleinste statische ontlading, zoals een vonkje, is in theorie al voldoende om een brandbaar mengsel te ontsteken. Het is zeer de vraag of bestaande gasleidingen voor vervoer geschikt zijn.

MER CONCLUSIE WATERSTOFROUTES NAAR NOORD-HOLLAND

De routes naar de Kop van Noord-Holland zijn het meest negatief beoordeeld voor bodem en water vanwege de dynamiek van de buitendelta van het zeegat van Texel. Voor natuur zijn de meeste routes zeer negatief beoordeeld door verstoring van beschermde gebieden en soorten, met extra negatieve beoordelingen voor routes door het Friese Front. Voor archeologie zijn alle routes zeer negatief beoordeeld vanwege het doorkruisen van clustering van scheepswraklocaties, vooral richting Velsen Noord-Heemskerk. Wat betreft ruimtegebruik zijn de routes naar Velsen-Noord – Heemskerk negatief beoordeeld voor scheepvaart en ontplofbare oorlogsresten. De waterstofroutes richting Velsen Noord-Heemskerk zijn beoordeeld als zeer negatief voor zandwinning aangezien deze langer door het reserveringsgebied lopen ten opzichte van de waterstofroutes naar de Kop van Noord-Holland die als negatief zijn beoordeeld.

MER CONCLUSIE ELEKTRISCHE ROUTES NAAR NOORD-HOLLAND

Concluderend zijn de routes (naar Noord-Holland) naar de Kop van Noord-Holland het meest negatief beoordeeld voor bodem en water vanwege de dynamiek van de buitendelta van het zeegat van Texel. Voor natuur zijn de meeste routes zeer negatief beoordeeld door verstoring van beschermde gebieden en soorten, met extra negatieve beoordelingen voor routes door het Friese Front. Voor archeologie zijn alle routes zeer negatief beoordeeld vanwege het doorkruisen van clustering van scheepswraklocaties, vooral richting Velsen Noord-Heemskerk. Wat betreft ruimtegebruik zijn de meeste routes negatief beoordeeld i.r.t. scheepvaart, kabels en leidingen en ontplofbare oorlogsresten, met een zeer negatieve beoordeling voor de route naar vanaf Hollandse Kust west VIII naar Velsen-Noord – Heemskerk (voor het aspect scheepvaart). Alle routes naar Noord-Holland zijn negatief of zeer negatief beoordeeld voor het deelaspect zandwinning.

KERNCENTRALES EN SCENARIO'S

Het besluit om vier kerncentrales te bouwen heeft gevolgen voor veel minder windenergie in 2040 en nadien met minder aanlandingen en minder dure en gevaarlijke elektrolyse stations. Dat mag veel

expliciter naar voren komen in de scenario's. wij hebben dat in onze eerdere zienswijze ook benoemd. Het wordt nu ook deels gesteld in de Oplegger pVAWOZ 'Nieuwe doorrekening Nieuwe netdoorrekeningen TenneT obv scenario's IP2026 (30 GW scenario). Op bladzijde 19 wordt vermeld: De eventuele ontwikkeling van grote kerncentrales heeft impact op de hoeveelheid elektrische aanlanding die zonder grote ingrepen mogelijk is. Dit komt doordat grote kerncentrales (bij 2 centrales gaat het om ongeveer 3,2 GW) zorgen dat lokaal meer elektriciteit geproduceerd wordt. Dit zorgt ervoor dat meer stroom afgevoerd moet worden. In deze aanvullende analyses is aangenomen dat 2 nieuwe kerncentrales in Zeeland gerealiseerd worden in het Sloegebod en Terneuzen. De realisatie van kerncentrales leidt ertoe dat er minder elektrische aanlanding mogelijk is (zie paragraaf 3.1.5). Er zijn in deze aanvullende analyses geen scenario's doorgerekend met kerncentrales in Rotterdam of de Eemshaven. Het betekent dat opstellingen waarbij elektrolyzers in hetzelfde zoekgebied staan als kerncentrales lijken minder realistisch zijn door concurrentie van (koel)waterbeschikbaarheid.

Het is bijzonder dat het bovenstaande zo voorzichtig gesteld wordt. De politiek heeft besloten tot het bouwen van vier grote kerncentrales. Daarbij is er mogelijkheid van SMR op andere locaties. Dit concurreert met wind op zee en aanlandingen. De kerncentrales voorkomen ook netcongestie. Daarbij wordt de onzekerheid en het brand- en explosiegevaar gevaar van elektrolyzers en waterstof vermeden. Het is zeer bijzonder dat hiervoor geen project-specifieke berekeningen zijn gedaan noch voor de combinatie met bestaande infrastructuur zoals olietanks. Er wordt gesteld dat dit buiten de scope is van pVAWOZ. Opnieuw dus geen integratie. Er wordt gesteld dat dit wel verder onderzocht kan worden door de projecten 380kV Zeeuws-Vlaanderen en Nieuwbouw Kerncentrales, en dat dit kansrijk is. Echter dat zorgt niet voor integratie!

CONCLUSIE

1. Door hoge kosten en lagere rendementen zijn windparkprojecten financieel onrendabel. Netcongestie en redispatch leiden tot hoge kosten (jaarlijks geschat € 2 tot 3,7 miljard zonder de netverzwaringen die nodig zijn en later gereed zijn).
2. Opwek uit wind op zee overstijgt gedurende de meeste uren van het jaar de elektriciteitsvraag van industriële clusters aan de kust, maar niet de nationale vraag en de industrie landinwaarts.
3. Stop met ontwikkeling van elektrolyse vanwege de kosten en onzekerheid en ontbrekende techniek. Ook zijn de kosten hoog: Investing van een 1 GW elektrolyser bedraagt €2,6 tot €3,1 miljard en operationele kosten zijn € 0,8 miljard per jaar. Een sluitende business case is niet mogelijk, o.a. door de hoge kostprijs van waterstof. Netkosten kunnen oplopen tot 40% van de kostprijs van waterstof. De vraag naar groene waterstof is onduidelijk. Daarbij is het rendement van de omzetting van

elektriciteit naar waterstof laag. Daarnaast vergen het transport via pijpleidingen en de opslag van waterstofgas onder hoge druk ook nog energie, zodat netbeheerder TenneT in zijn prognoses rekent met een totaalrendement van 26 procent. Bovenal zijn er de risico's risico's van ontplofbaar waterstof. Het gebruik van gasleidingen voor het vervoer van waterstof is nog lang niet geregeld of mogelijk. De risico's en mogelijkheden daarvan worden niet of onvoldoende belicht. Daarbij zorgt het maken van waterstof voor veel waterverbruik, vervuiling en explosiegevaar. Last but not least is er het enorme ruimtebeslag.

4. Neem kerncentrales en SMR kernreactoren expliciet op in de energiescenario's en niet alleen in de kustscenario's. Het maakt veel dure investering in windenergie en bijbehorende milieubelasting overbodig. Het voorkomt dure netcongestie en bijbehorende miljarden kostende redispatchkosten, het voorkomt te zijner tijd gascentrales als back-up die nodig zijn voor opwekking als er geen wind of zonne-energie is. Kostenberekeningen zijn in dat kader relevant, ook voor de kosten van de industrie die behoefte heeft aan elektriciteit en die nu niet krijgt.

Hoogachtend,

Namens het bestuur van stichting Beemster Vanzelfsprekend,

Verzonden: 7/2/2026 5:39:36 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: Westland Strandhuis BV

Uw zienswijze/reactie:

Betreft: Zienswijze Ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040 – Voorgenomen aanlanding Hoek van Holland

Geachte minister,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in op het Ontwerpprogramma VAWOZ 2031-2040, voor zover daarin de voorkeurslocatie voor de aanlanding van een 2 GW-verbinding is voorzien bij Hoek van Holland.

Ik ben exploitant van het Rechtestrand te Hoek van Holland, gelegen aan de Rechtestraat (het verlengde van de Schelpweg). Ik huur dit strandgedeelte van de gemeente Rotterdam, beschik over alle voor de exploitatie vereiste vergunningen en ben verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van deze locatie. Op het strand bevinden zich 182 strandhuisjes die in particulier eigendom zijn en waarvan de eigenaren een standplaats bij mij huren. Ten behoeve van deze exploitatie heb ik op eigen kosten substantiële infrastructuur aangelegd en in stand gehouden, waaronder waterleidingen, riolering, elektriciteitsvoorzieningen (onder meer ten behoeve van de rioolperspompen) en een calamiteitenpad. De voorgenomen aanlanding ligt, voor zover uit het ontwerpprogramma blijkt, in de directe nabijheid van deze locatie.

De voorgenomen aanlanding en de daarmee samenhangende werkzaamheden kunnen, al dan niet tijdelijk, ingrijpende gevolgen hebben voor de bereikbaarheid, de exploitatie van het strand, de verhuur van de standplaatsen, de recreatieve functie van het gebied en de economische waarde van mijn onderneming. Daarnaast heb ik contractuele verplichtingen tegenover de 182 particuliere strandhuisjeseigenaren die voor hun standplaats afhankelijk zijn van deze exploitatie.

Tot mijn grote verbazing heb ik pas zeer recent, te weten vandaag (2 juli 2026), kennisgenomen van deze plannen. Gezien mijn directe en substantiële belang acht ik het onbegrijpelijk dat ik als exploitant van het Rechtestrand niet actief ben geïnformeerd of betrokken ben bij de voorbereiding van dit programma. Ik verzoek u uiteen te zetten op welke wijze direct belanghebbenden zijn geïnventariseerd en waarom ik, als exploitant van het Rechtestrand en contractspartij van 182 particuliere strandhuisjeseigenaren, daarbij niet ben betrokken.

Verder constateer ik dat uit het ontwerpprogramma onvoldoende blijkt welke gevolgen de voorgenomen aanlanding heeft voor de exploitatie van het strand, de bereikbaarheid, de werkzaamheden tijdens het strandseizoen, de 182 strandhuisjes en de ondernemers die hiervan afhankelijk zijn. Een afzonderlijke analyse van deze belangen lijkt te ontbreken. Ik sluit mij in dit verband aan bij de zienswijze van de gezamenlijke dorps- en wijkraden, waarin eveneens aandacht wordt gevraagd voor de gevolgen voor de Westlandse Strandhuisjes en de ondernemers op het Rechtestrand.

Daarnaast kunnen de voorgenomen aanlanding en de daarmee samenhangende werkzaamheden aanzienlijke financiële gevolgen hebben voor mijn onderneming. Daarbij gaat het niet alleen om een eventuele tijdelijke onderbreking van de exploitatie, maar ook om vaste bedrijfslasten, contractuele verplichtingen, omzetderving, winstderving en mogelijke schade aan of noodzakelijke verlegging van de ten behoeve van de exploitatie aangelegde infrastructuur. Het ontwerpprogramma maakt niet inzichtelijk op welke wijze deze gevolgen worden onderzocht, beoordeeld of geadresseerd, noch op welke wijze wordt voorkomen dat individuele ondernemers die onevenredig zwaar door een project van nationaal belang worden geraakt, daarvan de financiële gevolgen moeten dragen.

Ik stel mij op het standpunt dat ik als exploitant van het Rechtestrand een rechtstreeks, individueel en substantieel belang heb bij de verdere besluitvorming en daarom als belanghebbende in de verdere procedure moet worden betrokken.

Ik verzoek u daarom:

- mij als direct belanghebbende aan te merken en als zodanig te betrekken bij de verdere besluitvorming;
- mij vanaf heden actief te informeren over alle vervolgstappen en participatiemomenten;
- mij als overlegpartner te betrekken bij de verdere planuitwerking;
- voorafgaand aan verdere besluitvorming de gevolgen voor de exploitatie van het Rechtestrand en de 182 particuliere strandhuisjes afzonderlijk te onderzoeken en deze expliciet in de belangenafweging te betrekken;
- inzicht te geven in de exacte ligging van de aanlanding en de werkterreinen ten opzichte van het Rechtestrand.

Ik wil benadrukken dat ik het grote maatschappelijke belang van de energietransitie en de aanleg van de daarvoor benodigde infrastructuur onderschrijf. Deze zienswijze is er dan ook niet op gericht dit project tegen te houden, maar om ervoor te zorgen dat de belangen van mijn onderneming en de 182 particuliere strandhuisjeseigenaren op zorgvuldige wijze worden meegewogen en dat eventuele nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen of, indien deze niet kunnen worden voorkomen, op passende wijze worden gecompenseerd.

Ik behoud mij uitdrukkelijk alle rechten voor die voortvloeien uit toekomstige besluiten die gevolgen kunnen hebben voor mijn onderneming, de exploitatie van het Rechtestrand en de belangen van de op deze locatie gevestigde particuliere strandhuisjeseigenaren.

Hoogachtend,

Westland Strandhuis B.V.

Bijlage 1: Luchtfoto van het Rechtestrand met de ligging van de 182 strandhuisjes ten opzichte van de in het Ontwerpprogramma VAWOZ opgenomen voorkeurslocatie voor de aanlanding ter hoogte van de Schelpweg.

109733048_11637033_Locatie_ to_v_strandhuisjes_te_HvH.jpg

Strandhuisjes

Strandhuisjes

Rechtestraat

STRAND EN DUIN

Schelpweg

Verzonden: 7/2/2026 6:23:25 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Kerkstraat

Huisnummer: 54

Postcode: 3291 AM

Woonplaats: Strijen

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Adviesbureau

(Mede) namens: de heren [REDACTED] en [REDACTED]

Organisatie: Overwater Rentmeesterskantoor BV

Uw zienswijze/reactie:

De zienswijze ziet toe dat de belangen van de grondeigenaar voldoende worden betrokken in de planvorming. Het aanleggen van kabels/leidingen door landbouwgrond nabij een veehouderijbedrijf is onwenselijk vanwege de electromagnetische velden.

Voor een nadere toelichting zijn we bereid.

109733637_11637108_B-zienswijze-01.pdf

VOLMACHT

Ondergetekenden:

de heer [REDACTED], geboren op [REDACTED] te [REDACTED] en

de heer [REDACTED], geboren op [REDACTED] te [REDACTED]

[REDACTED] en [REDACTED] te [REDACTED],

verklaren hierbij volmacht te geven aan:

één van de medewerkers van Overwater Rentmeesterskantoor BV,
gevestigd en kantoorhoudend aan de Kerkstraat 54 te 3291 AM Strijen,

speciaal om namens ondergetekenden een zienswijze in te dienen op het **Ontwerpprogramma VAWOZ (Wind op zee ambitie) van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat**, zoals dat vanaf 22 mei tot en met 2 juli 2026 ter inzage ligt, en voorts al datgene te doen wat gevolmachtigde in verband daarmee nuttig of gewenst zal voorkomen, alles met de macht van substitutie.

Aldus verklaard en getekend te Moerdijk op 2 juli 2026,

[REDACTED]

[REDACTED]

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt VAWOZ
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Datum : 2 juli 2026
Kenmerk : 60406411|B01|ahu
Mobiele nummer :
E-mail :

Betreft : zienswijze op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij treft u een zienswijze aan namens de heren [redacted] en [redacted], wonende [redacted] en [redacted] te [redacted] over het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), zoals dat op 22 mei 2026 tot en met 2 juli 2026 ter inzage is gelegd.

De heren Aarts hebben een volmacht verstrekt aan ondergetekende voor het indienen van deze zienswijze. Deze volmacht voeg ik hierbij.

De heren [redacted] exploiteren een melkveehouderijbedrijf in de gemeente Moerdijk, gelegen aan de [redacted] en [redacted]. Bij het bedrijf behoort circa 100 ha landbouwgrond in eigendom en circa 60 ha pachtgrond, grotendeels gelegen nabij de boerderij. Op de bijgevoegde kaart is een overzicht van de landbouwgrond aangeduid. Uit het Ontwerpprogramma VAWOZ blijkt dat een groot zoekgebied is aangeduid voor de aanlanding van de kabelcorridors voor de verbinding naar een converterstation op onder andere de percelen grond van cliënten.

Uit het Ontwerpprogramma VAWOZ is niet op te maken dat de aanlanding van de kabels en de verbinding naar een converterstation op de minst bezwaarlijke wijze zal plaats gaan vinden. De tracékeuze van de aanlanding is volledig afhankelijk van de locatie van onder andere het converterstation.

Op de minst bezwaarlijke wijze voor opdrachtgevers is dat de kabels/leidingen niet in hun landbouwgrond worden aangelegd en dat ze ook niet in de nabijheid van de boerderij Klaverpolderseweg 6 worden ingepast.

In de rapportage wordt aandacht gegeven aan de gevoeligheid van elektromagnetische velden voor vissen en dat geldt zeer zeker ook voor runderen. Er zijn veel praktijkgevallen bekend waar bedrijven met hoogspanning te maken hebben ook elektromagnetische velden ontstaan die de productie van vee flink negatief beïnvloeden. Reden dat een inpassing van kabels en leidingen bij de boerderij en in de landbouwgrond, onder ander in verband met het weiden van dieren, niet gewenst is.

Voor opdrachtgevers geeft het voorkeursalternatief zoals afgebeeld in Figuur 9-3 op pagina 58 in het Ontwerpprogramma een zeer grote mate van onzekerheid. Het gearceerde gebied biedt veel (onnodige) ruimte voor de aanlanding. Er is vooralsnog totaal geen rekening gehouden met de rechtspositie van het onderhavige bedrijf van de heren Aarts dan wel met hun (financiële) belangen. Ze verzoeken in het voorkeursalternatief ook de belangen van het agrarische bedrijf mee te wegen door de aanlanding op de minst bezwaarde wijze in te passen.

■■■■■■ hebben ook kennisgenomen van het Conceptvoorkeursalternatief Hoog- en middenspanningsstation Port of Moerdijk, dat tot 10 juli 2026 ter inzage ligt. Het is niet goed te begrijpen dat het Ontwerp Programma VAWOZ en het Concept VKA POM niet tegelijkertijd ter inzage zijn gelegd. En ook is niet te begrijpen waarom de beide projecten niet in één project zijn betrokken. Het VKA POM bepaalt uiteindelijk de ligging van het Converterstation en dus ook de aanlanding van de kabels van zee.

Meer samenhang in de beide projecten en procedures was overzichtelijker geweest.

We ontvangen graag een ontvangstbevestiging van deze zienswijze.

Namens Overwater Rentmeesterskantoor BV

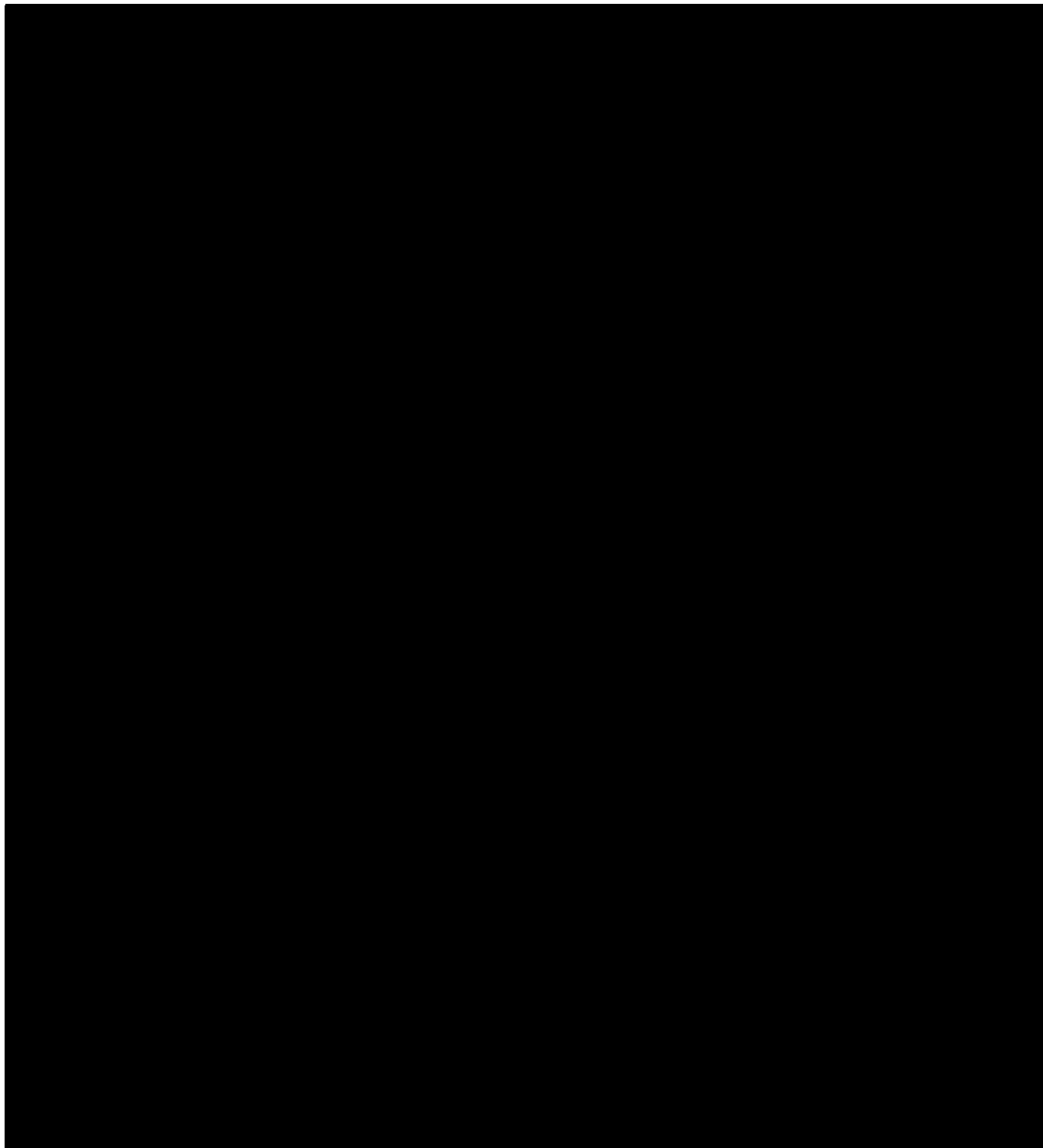
met vriendelijke groet,

Bijlage(n): als vermeld

Kopie: de heren ■■■■■ en ■■■■■

Bijlage: Overzichtskaart eigendom en pacht (rood=eigendom en geel=pachtgrond)

Verzonden: 7/2/2026 8:16:07 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens: [REDACTED]

[REDACTED]

Organisatie: Maatschap [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dien ik onze zienswijze in tegen de voorgenomen locatie van het converterstation in de Paulinapolder als onderdeel van het VAWOZ-programma.

Wij zijn eigenaar van circa 5,5 hectare landbouwgrond in de Paulinapolder. Voor zover ons bekend ligt deze grond binnen het zoekgebied voor het beoogde converterstation. Ons perceel wordt agrarisch gebruikt voor de teelt van gras, snijmaïs en worden daarnaast periodiek ingezet voor de teelt van akkerbouwgewassen. Deze gronden vormen een belangrijk onderdeel van ons agrarische bedrijfsvoering.

Wij maken bezwaar tegen de voorgenomen locatie, omdat deze ons eigendom en de gebruiksmogelijkheden daarvan rechtstreeks en ingrijpend raakt. De aanleg en aanwezigheid van een converterstation en de daarbij behorende infrastructuur zullen naar verwachting leiden tot een blijvend verlies aan landbouwgrond en een beperking van de agrarische gebruiksmogelijkheden.

Daarnaast maken wij ons ernstige zorgen over de gevolgen van de aanlegwerkzaamheden voor de bodemkwaliteit. Zware machines en grondverzet kunnen leiden tot bodemverdichting, aantasting van de bodemstructuur en langdurige vermindering van de landbouwkundige waarde van de grond. Ook bestaat een reëel risico op beschadiging van de aanwezige diepdrainage en het reguliere drainagesysteem. Deze voorzieningen zijn essentieel voor een goede waterhuishouding en een rendabele agrarische exploitatie. Herstel hiervan is kostbaar en biedt geen garantie dat de oorspronkelijke situatie volledig kan worden hersteld.

Verder verwachten wij een verlies aan opbrengsten, zowel tijdens de aanlegfase als mogelijk ook daarna. De combinatie van verlies van landbouwgrond, verstoring van de bedrijfsvoering en mogelijke blijvende schade aan de bodem en drainage kan aanzienlijke economische gevolgen hebben.

Ik verzoek u daarom de Paulinapolder niet aan te wijzen als locatie voor het converterstation en de locatiekeuze opnieuw te beoordelen. Daarbij verzoeken wij u de gevolgen voor de grondeigenaren, de landbouwkundige waarde van de gronden, de bodemkwaliteit, de drainage- en watervoorzieningen en de economische schade nadrukkelijk mee te wegen.

Wij verzoeken u deze zienswijze volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming en ons op de hoogte te houden van de verdere procedure.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Namens Maatschap [Redacted name]

[Redacted address line 1]

[Redacted address line 2]

109734386_11637290_bezwaar_02072026.docx

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Plaats: [REDACTED]

Datum: 2-7-2026

Handtekening betrokkene:

[REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Plaats: [REDACTED]

Datum: 2-7-2026

Handtekening betrokkene:

[REDACTED]

Hierbij geef ik (betrokkene),

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Toestemming aan:

Naam: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

hierna gemachtigde, om namens mij een zienswijze in te dienen betreffende het project:

Plaats: [REDACTED]

Datum: 2-7-2026

Handtekening betrokkene:

[REDACTED]

Betreft: Zienswijze tegen de voorgenomen locatie van het converterstation in de Paulinapolder (VAWOZ)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dien ik onze zienswijze in tegen de voorgenomen locatie van het converterstation in de Paulinapolder als onderdeel van het VAWOZ-programma.

Wij zijn eigenaar van circa 5,5 hectare landbouwgrond in de Paulinapolder. Voor zover ons bekend ligt deze grond binnen het zoekgebied voor het beoogde converterstation. Ons perceel wordt agrarisch gebruikt voor de teelt van gras, snijmaïs en worden daarnaast periodiek ingezet voor de teelt van akkerbouwgewassen. Deze gronden vormen een belangrijk onderdeel van ons agrarische bedrijfsvoering.

Wij maken bezwaar tegen de voorgenomen locatie, omdat deze ons eigendom en de gebruiksmogelijkheden daarvan rechtstreeks en ingrijpend raakt. De aanleg en aanwezigheid van een converterstation en de daarbij behorende infrastructuur zullen naar verwachting leiden tot een blijvend verlies aan landbouwgrond en een beperking van de agrarische gebruiksmogelijkheden.

Daarnaast maken wij ons ernstige zorgen over de gevolgen van de aanlegwerkzaamheden voor de bodemkwaliteit. Zware machines en grondverzet kunnen leiden tot bodemverdichting, aantasting van de bodemstructuur en langdurige vermindering van de landbouwkundige waarde van de grond. Ook bestaat een reëel risico op beschadiging van de aanwezige diepdrainage en het reguliere drainagesysteem. Deze voorzieningen zijn essentieel voor een goede waterhuishouding en een rendabele agrarische exploitatie. Herstel hiervan is kostbaar en biedt geen garantie dat de oorspronkelijke situatie volledig kan worden hersteld.

Verder verwachten wij een verlies aan opbrengsten, zowel tijdens de aanlegfase als mogelijk ook daarna. De combinatie van verlies van landbouwgrond, verstoring van de bedrijfsvoering en mogelijke blijvende schade aan de bodem en drainage kan aanzienlijke economische gevolgen hebben.

Ik verzoek u daarom de Paulinapolder niet aan te wijzen als locatie voor het converterstation en de locatiekeuze opnieuw te beoordelen. Daarbij verzoeken wij u de gevolgen voor de grondeigenaren, de landbouwkundige waarde van de gronden, de bodemkwaliteit, de drainage- en watervoorzieningen en de economische schade nadrukkelijk mee te wegen.

Wij verzoeken u deze zienswijze volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming en ons op de hoogte te houden van de verdere procedure.

Met vriendelijke groet,

Namens Maatschap

Verzonden: 7/2/2026 8:26:49 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens: de vernootten van landbouwbedrijf [REDACTED] vof

Organisatie: landbouwbedrijf [REDACTED] vof

Uw zienswijze/reactie:

Datum: 02-07-2026

Betreft: Bezwaarschrift / zienswijze inzake VAWOZ – mogelijke locatie converterstation Krukweg (gemeente Moerdijk)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij maak ik bezwaar tegen de voorgenomen ontwikkeling binnen het programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), in het bijzonder tegen de mogelijke realisatie van een converterstation aan de Krukweg in de gemeente Moerdijk.

Ik exploiteer een akkerbouwbedrijf aan de Pelgrimsdijk. De mogelijke vestiging van een converterstation in de directe omgeving van mijn agrarische onderneming heeft naar verwachting verstrekken gevolgen voor de bedrijfsvoering, de ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf en de continuïteit van de onderneming.

Mijn bezwaren zijn als volgt.

1. Belemmering van de agrarische bedrijfsvoering

De aanleg en aanwezigheid van een converterstation leiden tot een aanzienlijk ruimtebeslag en kunnen beperkingen opleggen aan de bedrijfsvoering. Daarbij bestaat het risico dat waardevolle landbouwgronden verloren gaan of slechts beperkt agrarisch kunnen worden gebruikt. Voor een akkerbouwbedrijf is de beschikbaarheid van kwalitatief goede en aaneengesloten landbouwgrond essentieel voor een rendabele bedrijfsvoering. Verlies of versnippering van percelen heeft directe gevolgen voor de teelt, de efficiëntie van het gebruik van machines en de economische positie van het bedrijf.

2. Beperking van toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden

Een akkerbouwbedrijf moet zich kunnen blijven ontwikkelen om te voldoen aan veranderende wet- en regelgeving, verduurzamingsdoelen en marktontwikkelingen. De aanwezigheid van een

converterstation kan uitbreidingsmogelijkheden, perceelsoptimalisatie, investeringen in beregening, waterbeheer of andere innovaties beperken of onmogelijk maken. Hierdoor wordt de toekomstbestendigheid van het bedrijf ernstig aangetast.

3. Gevolgen voor de bedrijfswaarde en investeringen

De komst van een grootschalige energievoorziening in de directe omgeving kan leiden tot waardevermindering van landbouwgronden en bedrijfsgebouwen. Daarnaast ontstaat onzekerheid over toekomstige investeringen, financiering en bedrijfsopvolging, terwijl juist langetermijnzekerheid noodzakelijk is voor een gezond agrarisch bedrijf.

4. Gevolgen voor de leefomgeving en het agrarisch gebied

De vestiging van een converterstation past niet binnen het karakter van een open agrarisch landschap. De aanleg en exploitatie brengen extra verkeer, werkzaamheden en infrastructurele ingrepen met zich mee, waardoor de bereikbaarheid van landbouwpercelen en de kwaliteit van het agrarisch gebied kunnen worden aangetast.

5. Onvoldoende onderbouwing van de locatiekeuze

Tijdens de inloopbijeenkomst van 30 juni is gebleken dat nog veel vragen bestaan over de locatiekeuze, de gevolgen voor agrarische bedrijven en de onderzochte alternatieven. Naar mijn mening is onvoldoende aangetoond waarom juist deze locatie geschikt is en op welke wijze de belangen van akkerbouwbedrijven zijn meegewogen. Ik verzoek u de locatiekeuze opnieuw zorgvuldig te beoordelen en alternatieve locaties met minder impact op hoogwaardige landbouwgronden en agrarische ondernemingen serieus te onderzoeken.

6. Belangen van de landbouw onvoldoende meegewogen

Het gebied waarin mijn bedrijf is gevestigd behoort tot een waardevol agrarisch productiegebied met vruchtbare landbouwgronden. Deze gronden zijn van groot belang voor de voedselproductie en de economische vitaliteit van de regio. De nationale energieopgave mag niet onevenredig ten koste gaan van duurzame en toekomstbestendige akkerbouwbedrijven. Ik verzoek u de belangen van de landbouw nadrukkelijk en volwaardig mee te nemen in de verdere besluitvorming.

Gelet op het bovenstaande verzoek ik u de locatie aan de Krukweg niet verder in procedure te brengen zolang onvoldoende is aangetoond dat de gevolgen voor agrarische bedrijven kunnen worden voorkomen of weggenomen en zolang minder belastende alternatieven niet overtuigend zijn afgewogen.

Daarnaast verzoek ik u mijn reactie volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming en mij op de hoogte te houden van het verdere verloop van de procedure. Indien een hoorzitting wordt georganiseerd, wens ik hiervan gebruik te maken om mijn bezwaren mondeling toe te lichten.

Hoogachtend,

■■■■■

Landbouwbedrijf ■■■■ vof locatie ■■■■

[REDACTED]

[REDACTED]

109734459_11637304_bezwaarschrift_zienswijze_landbouwbedrijf [REDACTED].vawoz.docx

Verzonden: 7/2/2026 8:31:29 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: Damen
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: A.M.H
Straat: Pelgrimsdijk
Huisnummer: 7
Postcode: 4765 SB
Woonplaats: Zevenbergschen Hoek
Land: Nederland
Telefoonnummer: (06) 34 32 76 27
E-mailadres: ard_damen@hotmail.com
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Datum: 2 juli 2026

Betreft: Bezwaarschrift / zienswijze inzake VAWOZ – mogelijke locatie converterstation Krukweg (gemeente Moerdijk)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij maak ik bezwaar tegen de voorgenomen ontwikkeling binnen het programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), in het bijzonder tegen de mogelijke realisatie van een converterstation aan de Krukweg in de gemeente Moerdijk.

Ik woon met mijn gezin aan de Pelgrimsdijk. De mogelijke vestiging van een converterstation in de directe omgeving van onze woning heeft naar verwachting ingrijpende gevolgen voor onze woon- en leefomgeving, ons gevoel van veiligheid en de waarde van onze woning.

Mijn bezwaren zijn als volgt.

1. Aantasting van de woon- en leefomgeving

De aanleg en aanwezigheid van een converterstation zullen het landelijke karakter van de omgeving ingrijpend veranderen. De rust, ruimte en openheid waarvoor wij bewust hebben gekozen, komen hierdoor onder druk te staan. Daarnaast kunnen de aanlegwerkzaamheden en het extra verkeer langdurige overlast veroorzaken.

2. Gevolgen voor gezondheid en welzijn

Wij maken ons zorgen over de mogelijke gevolgen van een converterstation voor de gezondheid en het welzijn van onze gezinsleden. Hoewel onderzoek wordt verricht naar de effecten van dergelijke installaties, bestaat bij omwonenden nog veel onzekerheid over mogelijke gevolgen van geluid, elektromagnetische velden en de continue aanwezigheid van een grootschalige energie-installatie

in de directe leefomgeving. Deze onzekerheid heeft nu al invloed op ons gevoel van veiligheid en woongenot.

3. Waardevermindering van onze woning

De komst van een converterstation in de directe omgeving kan leiden tot een aanzienlijke waardedaling van onze woning. Dit heeft financiële gevolgen voor ons gezin en beperkt onze mogelijkheden wanneer wij in de toekomst zouden willen verhuizen.

4. Gevolgen voor het landschap en de leefkwaliteit

Het gebied rondom de Pelgrimsdijk kenmerkt zich door een open en landelijk karakter. De vestiging van een grootschalig converterstation past hier naar onze mening niet in en tast de kwaliteit van het landschap en de leefomgeving aan. De komst van extra infrastructuur, verlichting en verkeer zal deze aantasting verder versterken.

5. Onvoldoende onderbouwing van de locatiekeuze

Tijdens de inloopbijeenkomst van 30 juni is gebleken dat nog veel vragen bestaan over de locatiekeuze, de gevolgen voor omwonenden en de onderzochte alternatieven. Naar onze mening is onvoldoende aangetoond waarom juist deze locatie geschikt is en op welke wijze de belangen van bewoners zijn meegewogen. Wij verzoeken u de locatiekeuze opnieuw zorgvuldig te beoordelen en alternatieven met minder impact op de woonomgeving serieus te onderzoeken.

6. Belangen van omwonenden onvoldoende meegewogen

Wij begrijpen het belang van de energietransitie, maar zijn van mening dat deze niet onevenredig ten koste mag gaan van de woonkwaliteit en het welzijn van omwonenden. De belangen van bewoners verdienen een volwaardige plaats in de verdere besluitvorming.

Gelet op het bovenstaande verzoeken wij u de locatie aan de Krukweg niet verder in procedure te brengen zolang onvoldoende is aangetoond dat de gevolgen voor omwonenden kunnen worden voorkomen of beperkt en zolang minder belastende alternatieven niet overtuigend zijn onderzocht.

Daarnaast verzoeken wij u onze reactie volledig te betrekken bij de verdere besluitvorming en ons op de hoogte te houden van het verdere verloop van de procedure. Indien een hoorzitting wordt georganiseerd, maken wij graag gebruik van de gelegenheid om onze bezwaren mondeling toe te lichten.

Hoogachtend,

A.M.H Damen

Pelgrimsdijk 7

4765SB Zevenbergschenhoek

Verzonden: 7/2/2026 8:39:06 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in op het Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ).

Ik begrijp het belang van de energietransitie en de noodzaak om duurzame energie van de Noordzee aan land te brengen. Tegelijkertijd ben ik van mening dat de huidige voorkeursroute voor Zeeland een onevenredig grote belasting legt op onze provincie.

Mijn grootste bezwaar is dat de voorgestelde aanlanding en bijbehorende infrastructuur dwars door waardevolle natuur- en landschapsgebieden lopen. Zeeland kent unieke natuurgebieden met een hoge ecologische waarde, die van groot belang zijn voor vogels, beschermde planten- en diersoorten en de recreatieve beleving van inwoners en bezoekers. De aanleg van kabeltracés, werkterreinen en andere infrastructuur kan leiden tot aantasting van deze kwetsbare natuur, verstoring van habitats en blijvende schade aan het landschap.

Daarnaast ervaar ik dat Zeeland opnieuw een groot deel van de nationale energie-infrastructuur moet faciliteren. Onze provincie levert al een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse energievoorziening. Het is daarom belangrijk dat de lasten eerlijk over Nederland worden verdeeld en dat niet steeds dezelfde regio wordt belast.

Ik verzoek u daarom:

de gevolgen voor de natuur in Zeeland zwaarder mee te laten wegen in de besluitvorming;

alternatieve routes of aanlandingslocaties te onderzoeken die minder schade veroorzaken aan natuur en landschap;

de cumulatieve effecten van bestaande en toekomstige energieprojecten in Zeeland nadrukkelijk mee te nemen;

de belangen van inwoners, natuurorganisaties en de Zeeuwse leefomgeving zwaarder te laten wegen voordat een definitieve keuze wordt gemaakt.

Ik verzoek u mijn zienswijze zorgvuldig te betrekken bij de verdere besluitvorming en de uiteindelijke vaststelling van het Programma VAWOZ.

Met vriendelijke groet,

A solid black rectangular box used to redact the signature of the sender.

Verzonden: 7/2/2026 9:14:31 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Buurt en/of bewonersorganisatie

(Mede) namens:

Organisatie: wijkgroep WestBeverwijk

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

109734743_11637363_Reactie_wijkgroep_WestBeverwijk_op_Ontwerpprogramma_VAWOZ_2031-2040_final-2jul26.pdf

Aan: Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Van: Wijkgroep WestBeverwijk
[Redacted]
Email: [Redacted]

Betreft: Reacties van de Wijkgroep WestBeverwijk op
Ontwerpprogramma VAWOZ (Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee) 2031-2040

Uw referentie: Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040
Ontwerpprogramma VAWOZ
Datum: 22 mei 2026
Zoals ter inzage gelegd in de periode 22 mei 2026 tot en met 2 juli 2026

Geachte lezer(-es),

Hierbij ontvangt u de reactie van de wijkgroep WestBeverwijk op het Ontwerpprogramma VAWOZ. De wijkgroep komt op voor de belangen van de bewoners van de westrand van Beverwijk (voor gebiedskaart zie www.westbeverwijk.nl).

INLEIDING

De wijkgroep heeft in juni 2026 kennis genomen van het Ontwerpprogramma VAWOZ, o.a. door het bezoeken van een inloopavond en het lezen van die delen van het Ontwerpprogramma VAWOZ die betrekking hebben op de (ruime) omgeving van de IJmond.

In HOOFDLIJNEN (zoals ook al in een eerder stadium vermeld)

1. De IJmond is milieutechnisch een zwaar belast gebied
2. De wijkgroep wil prioriteit zien in de onderwerpen gezondheid en leefbaarheid
3. Verslechtering van de milieukwaliteit als gevolg van nieuwe aanlandingen is voor de wijkgroep niet aanvaardbaar. Het toevoegen van functies mag niet leiden tot meer overlast. Inpassing moet gepaard gaan met verbetering van de leefkwaliteit en gezondere leefomgeving in Beverwijk.
4. Er is geen ruimte voor nieuwe aanlandingen en bijbehorende installaties tussen aan de westzijde Noordpier en gemeente Castricum, aan de zuidzijde het Noordzeekanaalgebied en aan de oostzijde de oostgrens van de Wijkmeerpolder. Dit gebied is daarnaast nu al noodzakelijk voor gezondheid, recreatie en natuurbeleving van ons als inwoners van de IJmond.
5. Een uitzondering wordt gemaakt voor een aanlanding (elektrisch en/of waterstof) nabij de Averijhaven/Noordpier op het terrein van Tata Steel en eventueel het terrein van de centrales van Tata Steel Nederland die daarvoor eigendom waren van Vattenfall (waarbij we aannemen dat het 150 kV-station eigendom is van Vattenfall/TenneT).
6. Ook is er geen ruimte voor trafostations en Convertorgebouwen (volgens het Webinar tot 25 m hoge "doos") ten oosten van Beverwijk (Wijkmeerpolder), tot aan de bebouwing van Assendelft.

7. Nieuwe installaties op het terrein van Tata Steel en/of Vattenfall en/of TenneT dienen zodanig ontworpen te worden dat ze de storende (negatieve) bijdrage aan de belasting van het leefklimaat (geluid, stof, geur, emissies, etc.) in de IJmond verkleinen t.o.v. wat de huidige aldaar te verwijderen installaties nu bijdragen aan ons leefklimaat.
8. In de uitwerking zal telkens gezondheid en leefomgeving specifiek genoemd moeten worden.

In DETAIL

1. Vermoedelijk tekst-fout

Op pagina 18-links staat “Van 22 mei tot en met 2 juni 2026 liggen het ontwerpprogramma met de IEA/plan-MER ter inzage.”

Wij nemen aan dat hier “...2 juli 2026.” had moeten staan zoals in andere documenten vermeld. Wij hebben daarom 2 juli 2026 als uiterste datum aangehouden.

2. Vraag over verduidelijking

Het aanlandingsgebied Velsen Noord-Heemskerk dient voor de leesbaarheid opgesplitst en nader gespecificeerd te worden, en wij denken aan:

- In de oksel van de Noordpier, ter hoogte van/nabij de Averijhaven
- Zuidelijk van dorp en strand Wijk aan Zee (waar nu HKwB aanlandt)
- Noordelijk van dorp Wijk aan Zee, op of nabij de gemeentegrens Beverwijk-Heemskerk (waar nu HKN en HKwA aanlandt)

De wijkgroep ziet geen andere aanlandingsplaatsen in dat gebied.

Vraag: zien wij het goed dat alleen een aanlanding in de oksel nog wordt meegenomen in de verdere plannen?

3. Wijkermeerpolder

We zijn blij dat er geen convertorgebouwen ten oosten van Beverwijk komen, tot aan de bebouwing van Assendelft (dus inclusief de Wijkermeerpolder).

D.w.z., het gebied dat nu open is, of groen, in en/of rondom Beverwijk en Velsen-Noord moet zo blijven vanwege de nodige ruimte voor recreatie, voor het kunnen genieten van het groen en van de openheid. Dus er mag ook niet gekapt worden en/of mogen geen beperkingen worden opgelegd aan (bestaand en toekomstig) groen in voornoemd gebied.

4. Eigendom Centrales Velsen-Noord

In het document staat op meerdere plaatsen dat de centrales in Velsen-Noord eigendom zijn van Vattenfall, maar dat is onjuist: ze zijn een aantal maanden geleden door Tata Steel overgenomen van Vattenfall. Welke installaties op het terrein van de centrales nu van Vattenfall zijn en welke van Tata Steel (en/of misschien TenneT) is ons niet bekend. Mogelijk is een erratum-bijlage of een tekst-correctie of een opmerking in de reactie-nota de moeite waard (nu of later in volgende documenten).

5. Geluid

De geluidruimte in de IJmond is vol. Dit is aan de orde geweest in de procedures rond de komst van het Trafostation Beverwijk/Wijk aan Zee, rond het project Heracleus Groen Staal, rond de project van Road Map en Road Map Plus van Tata Steel, rond een mogelijke electrolyser op/nabij het terrein van Tata Steel naast het Trafostation Beverwijk/Wijk aan Zee. Dit betekent dat nieuwe aanlandinstallaties, convertorstations en electrolyzers in de IJmond geen bijdrage mogen leveren aan de omvang van het geluid.

Voor wat de convertorstations, de transformatorstations, electrolyzers, verbindingen, etc. betreft willen we dat alle ervaringen, bevindingen, extra maatregelen, aanpassingen, etc. die qua geluid (en in het bijzonder LFG) opgedaan zijn bij de bouw en het gebruik van transformatorstations (zoals Maasvlakte, Beverwijk/Wijk

aan Zee e.a.) ook in de mogelijk komst van de 150 kV-aansluiting in Velsen-Noord, in de ombouw van Vijfhuizen en in de komst van station A9-zuid worden meegenomen om alle mogelijke negatieve effecten op de leefomgeving te voorkomen.

6. Alleen aanlanding (elektrisch en waterstof) mogelijk in de oksel van de Noordpier/Averijhaven

In paragraaf 4.2.1. van het Groeidocument kansrijke oplossingsrichtingen (pag. 105/383) staat *“Volgens TenneT is er nog fysieke ruimte voor aanlanding van twee verbindingen aan zowel de noord- en zuidzijde van de aanlanding van Net op zee HKN-HKwA”*. Dit is afwijkend van wat in sessies over de aanlanding van HKwB is verteld: er is geen ruimte ten noorden van Wijk aan Zee van strand naar trafostation, o.a. vanwege een zoetwaterbel ten noorden van Wijk aan Zee. Daarom is de aanlanding van HKwB zuidelijk van Wijk aan Zee geplaatst, op de grens van Tata Steel, en niet nabij de gemeentegrens Beverwijk-Heemskerk. Daarmee zou alle ruimte rond Wijk aan Zee in gebruik zijn voor aanlandingen.

Er staat bij de route VNH-NNHN (elektrisch) in het Groeidocument kansrijke oplossingsrichtingen (pag. 115/383) *“De route landt aan bij Velsen-Noord Heemskerk. De route loopt dan verder in oostelijke richting, parallel ten zuiden van het terrein van Tata Steel en het convertorstation-zoekgebied van Vattenfall Cluster Velsen. De route loopt hierna door ten zuiden van Beverwijk en”*.

Onze vraag is of de aanlanding op het strand van Heemskerk plaatsvindt en zo ja, hoe kom je dan oostwaarts ten zuiden van Tata Steel? Of wordt bedoeld een aanlanding in de oksel van de Noordpier? Volgens ons is aanlanding bij Heemskerk niet aan te sluiten op een route zuidelijk van Tata Steel.

Bij de route VNH-VLS2 in het Groeidocument kansrijke oplossingsrichtingen (pag. 116/383) merken we op: de route OWEZ ligt volgens onze kennis langs de Zeestraat (tussen Beverwijk en Wijk aan Zee). Deze ruimte is vol met verkeer (weg, fietspad, voetpad, groenbuffer t.b.v. trafostation, en trafostation zelf), en lijkt ons niet bruikbaar.

Over blijft dus een mogelijkheid voor aanlanding net ten noorden van de Noordpier in de Averijhaven met kabels/buisleiding naar het oosten over/onder het t.z.t. vrijkomende terrein van Tata Steel. De aanleg en exploitatie van deze aanlanding mag absoluut niet ten koste gaan van alle activiteiten in dit unieke drukbezochte strand-recreatiegebied met o.a. veel jonge surfers, wave board specialisten en andere strandgebruikers.

Deze aanlanding kan alleen gerealiseerd worden als er fysieke ruimte en milieu-ruimte (o.a. geluid) beschikbaar komt door het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel. Echter wij willen een verbetering van de leefomgeving, dus niet alle vrijgekomen ruimte kan en mag door VAWOZ worden ingenomen. De som (dus het totaal) van de effecten van de plannen van Tata Steel én VAWOZ moet worden uitgewerkt en beoordeeld voor het tijdvak 2025-2045 (omdat Tata Steel denkt in 2045 gereed te zijn met de vergroening): het eindplaatje voor de leefomgeving 2025.

Mocht u nog vragen hebben, verduidelijking nodig hebben, o.i.d., dan vernemen wij dat graag.

Wij willen graag intensief en vanaf het eerste begin participeren, zoals we dat nu al doen in Net op Zee (TenneT), het toekomstige waterstofnetwerk NZKG (Gasunie), en in Heracless-Groen Staal (Tata Steel), en al een aantal jaren hebben gedaan en nog doen in het periodieke overleg met onze buur Tata Steel.

In afwachting van uw reactie,

namens de wijkgroep WestBeverwijk

██████████, contactpersoon wijkgroep WestBeverwijk

(email wijkgroep: ██████████, staat doorgeschakeld naar privé: ██████████)

Dit document is digitaal aangemaakt en daarom niet ondertekend.

- 00 -

Verzonden: 7/2/2026 9:17:42 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Wij willen niet dat het bij ons in de polder komt

109734759_11637366_Zienswijze_op_het_Ontwerpprogramma_VAWOZ_en_planMER_2_juli_2026.pdf

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van Biervliet, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van Converterstations en Electrolyzers en eventueel daar op volgende geclusterde (bijbehorende) energie-infrastructuur. We denken dan aan o.a. grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems) De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Naar ons oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde uitkomst toegeschreven. Beoordeling van effecten is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd. Ook zijn zaken erg ver opgeknipt in kleine stukjes, terwijl effecten allemaal tegelijkertijd, of in de tijdspanne van enkele jaren lang bij een kleine groep bewoners terecht komen. Cumulatief kan dit onevenredig zwaar zijn. We krijgen sterk het gevoel dat in de beoordeling effecten op natuur en nautische activiteiten veel zwaarder gewogen zijn dan de effecten op de huidige bewoners. Er worden heel makkelijk keuzes gemaakt en kleine mitigerende maatregelen zouden voldoende zijn om effecten te beperken. Dit is makkelijk vanaf een bureau ver weg te noteren, want we gaan er vanuit dat deze beoordeling niet gebeurd door mensen die zelf naast deze geplande zaken wonen. Dan zou de uitkomsten van deze beoordelingen wel anders naar voren komen.

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. Stroomvraag is hier niet, dat is door Tennet onlangs bevestigd in onderzoeken voor plaatsing van 2 grootschalige kerncentrales ook in onze directe omgeving, of zelfs bovenop onze huizen, boerderijen en landerijen. Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijkt het erop dat locatie Paulinapolder en Mosselbanken voor zeer veel zaken ingetekend zal worden. Er ligt een voorkeursrecht op 975 hectare landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen e.d. in de polders van Biervliet, onze omgeving.

Er zijn tevens plannen voor een 380 kV station, aanlanding 380 kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidig aanwezige industrie Dow Chemical en andere bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag.

We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen en wensen van bestuurders. Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. Aangezien Provincie Zeeland en gemeente Terneuzen voorstander zijn van een deel van deze projecten onder voorwaarden, moeten we de kans op doorgang van de meeste zaken als groot zien, en de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzigen en bewoners in ongewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. We missen de koppeling met deze plannen duidelijk in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, niet juist en niet volledig. Wel is genoemd dat wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen. Een opsomming;

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwpercelen veroorzaken.

B. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of zoetwaterbeschikbaarheid? Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de schade voor de landbouw aantoonbaar? Kabelroute Westerschelde of naast N61 en door NNN gebied Braakman zijn wel heel makkelijk aan de kant geschoven.

C. Cumulatie: beoordeel de totale druk op Polderbewoners en agrarische bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Polderbewoners en Agrarische bedrijven worden ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven, transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd. Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve impact op bewoners of bedrijfsniveau groot is.

We verzoeken u daarom om in het definitieve programma te borgen dat cumulatieve effecten op bewoners van de polders van Biervliet en (agrarische) bedrijven in beeld worden gebracht bij de verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

D. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Door ophoging zullen geluiden verder de omliggende polders in trekken, en tot meer overlast zorgen. Wat gebeurt er bij overstroming en deze infrastructuur niet meer bereikbaar is? Dat zien we niet terug in de rapporten.

E. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van kabels heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings- en verbetering woningen en erven worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer. Opleggen van voorkeursrecht is daarvan het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot verpest of onmogelijk gemaakt.

F. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof electrolyzers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers, converters, en BESS en het sterk brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Er worden niet voor niets grote veiligheidscirkels rondom dergelijke zaken getrokken door veiligheidsregio Zeeland. Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden, groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moeten meer mensen die soms al generaties lang op dezelfde locatie wonen en werken huis en haard verlaten.

G. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

H. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap. Coupures in de dijken tussen de Paulinapolder en naastliggende Beukelspolder zijn uniek bewaarde zaken uit onze streek in goede staat.

I. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met 2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolyzers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder. Hoogachtend,

Verzonden: 7/2/2026 9:23:26 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: d [REDACTED]
Als: Buurt en/of bewonersorganisatie
(Mede) namens:
Organisatie: De polders van Biervliet

Uw zienswijze/reactie:

Beste,

we hebben onze volledige zienswijze opgenomen in .pdf document welke als bijlage is opgenomen. Kern van deze zienswijze: de Polders van Biervliet zijn ongeschikt voor alle plannen te kunnen dragen. Beoordelingen zijn onjuist en onvolledig gebeurd, en stroom en waterstof vraag is niet aanwezig, en zal de komende jaren ook niet ontstaan. Alternatieven naar en op industriële gebieden verder in het binnenland van Nederland zijn een veel geschiktere, duurzamere en toekomstbestendiger dan de polders van Biervliet.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

109734799_11637376_Zienswijze_De_Polders_van_Biervliet_op_het_Ontwerpprogramma_VAWOZ_en_planMER_2_juli_2026.pdf

De polders van Biervliet

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en Beukels-
depoldersvanbiervliet@gmail.com

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van Biervliet, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van Converterstations en Electrolyzers en eventueel daar op volgende geclusterde (bijbehorende) energie-infrastructuur. We denken dan aan o.a. grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems) De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Naar ons oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde uitkomst toegeschreven. Beoordeling van effecten is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd. Ook zijn zaken erg ver opgeknipt in kleine stukjes, terwijl effecten allemaal tegelijkertijd, of in de tijdspanne van enkele jaren lang bij een kleine groep bewoners terecht komen. Cumulatief kan dit onevenredig zwaar zijn. We krijgen sterk het gevoel dat in de beoordeling effecten op natuur en nautische activiteiten veel zwaarder gewogen zijn dan de effecten op de huidige bewoners. Er worden heel makkelijk keuzes gemaakt en kleine mitigerende maatregelen zouden voldoende zijn om effecten te beperken. Dit is makkelijk vanaf een bureau ver weg te noteren, want we gaan er vanuit dat deze beoordeling niet gebeurd door mensen die zelf naast deze geplande zaken wonen. Dan zou de uitkomsten van deze beoordelingen wel anders naar voren komen.

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. Stroomvraag is hier niet, dat is door Tennet onlangs bevestigd in onderzoeken voor plaatsing van 2 grootschalige kerncentrales ook in onze directe omgeving, of zelfs bovenop onze huizen, boerderijen en landerijen. Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijkt het erop dat locatie Paulinapolder en Mosselbanken voor zeer veel zaken ingetekend zal worden. Er ligt een voorkeursrecht op 975 hectare landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen e.d. in de polders van Biervliet, onze omgeving.

Er zijn tevens plannen voor een 380 kV station, aanlanding 380 kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidig aanwezige industrie Dow Chemical en andere bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag.

[Wij zijn de bewoners van de polders van Biervliet, en zijn
strijdvaardig voor ons recht!](#)

De polders van Biervliet

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en Beukels-
depoldersvanbiervliet@gmail.com

We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen en wensen van bestuurders. Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. Aangezien Provincie Zeeland en gemeente Terneuzen voorstander zijn van een deel van deze projecten onder voorwaarden, moeten we de kans op doorgang van de meeste zaken als groot zien, en de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzigen en bewoners in ongewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. We missen de koppeling met deze plannen duidelijk in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, niet juist en niet volledig. Wel is genoemd dat wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen. Een opsomming;

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwpercelen veroorzaken.

B. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of zoetwaterbeschikbaarheid? Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de schade voor de landbouw aantoonbaar? Kabelroute Westerschelde of naast N61 en door NNN gebied Braakman zijn wel heel makkelijk aan de kant geschoven.

C. Cumulatie: beoordeel de totale druk op Polderbewoners en agrarische bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Polderbewoners en Agrarische bedrijven worden ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven, transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd. Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve impact op bewoners of bedrijfsniveau groot is.

We verzoeken u daarom om in het definitieve programma te borgen dat cumulatieve effecten op bewoners van de polders van Biervliet en (agrarische) bedrijven in beeld worden gebracht bij de verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

[Wij zijn de bewoners van de polders van Biervliet, en zijn
strijdvaardig voor ons recht!](#)

De polders van Biervliet

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en Beukels-
depoldersvanbiervliet@gmail.com

D. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Door ophoging zullen geluiden verder de omliggende polders in trekken, en tot meer overlast zorgen. Wat gebeurt er bij overstroming en deze infrastructuur niet meer bereikbaar is? Dat zien we niet terug in de rapporten.

E. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van kabels heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings- en verbetering woningen en erven worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer. Opleggen van voorkeursrecht is daarvan het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot verpest of onmogelijk gemaakt.

F. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof electrolyzers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers, converters, en BESS en het sterk brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Er worden niet voor niets grote veiligheidscirkels rondom dergelijke zaken getrokken door veiligheidsregio Zeeland. Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden, groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moeten meer mensen die soms al generaties lang op dezelfde locatie wonen en werken huis en haard verlaten.

G. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

Wij zijn de bewoners van de polders van Biervliet, en zijn
strijdvaardig voor ons recht!

De polders van Biervliet

Paulina-, Elisabeth- (bette-) en Beukels-
depoldersvanbiervliet@gmail.com

H. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap. Coupures in de dijken tussen de Paulinapolder en naastliggende Beukelspolder zijn uniek bewaarde zaken uit onze streek in goede staat.

I. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met 2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulina- Elisabeth- en Beukelspolder.

Hoogachtend,

De bewoners van de Polders van Biervliet

**Wij zijn de bewoners van de polders van Biervliet, en zijn
strijdvaardig voor ons recht!**

Verzonden: 7/2/2026 9:27:43 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens: [REDACTED]

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Graag wil ik aangeven dat uitvoering van het voornemen van buizen voor het vervoer van co en vloeibaar waterstof aan de zijde van mijn perceel niet wenselijk is.

Verzonden: 7/2/2026 9:33:24 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Mijn zienswijze wordt uitgelegd in de bijgevoegde bijlage.

109734871_11637390_Zienswijze_op_het_Ontwerpprogramma_VAWOZ_en_planMER_2_juli_2026.pdf

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van Biervliet, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van Converterstations en Electrolyzers en eventueel daar op volgende geclusterde (bijbehorende) energie-infrastructuur. We denken dan aan o.a. grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems) De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Naar ons oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde uitkomst toegeschreven. Beoordeling van effecten is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd. Ook zijn zaken erg ver opgeknipt in kleine stukjes, terwijl effecten allemaal tegelijkertijd, of in de tijdspanne van enkele jaren lang bij een kleine groep bewoners terecht komen. Cumulatief kan dit onevenredig zwaar zijn. We krijgen sterk het gevoel dat in de beoordeling effecten op natuur en nautische activiteiten veel zwaarder gewogen zijn dan de effecten op de huidige bewoners. Er worden heel makkelijk keuzes gemaakt en kleine mitigerende maatregelen zouden voldoende zijn om effecten te beperken. Dit is makkelijk vanaf een bureau ver weg te noteren, want we gaan er vanuit dat deze beoordeling niet gebeurd door mensen die zelf naast deze geplande zaken wonen. Dan zou de uitkomsten van deze beoordelingen wel anders naar voren komen.

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. Stroomvraag is hier niet, dat is door Tennet onlangs bevestigd in onderzoeken voor plaatsing van 2 grootschalige kerncentrales ook in onze directe omgeving, of zelfs bovenop onze huizen, boerderijen en landerijen. Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijkt het erop dat locatie Paulinapolder en Mosselbanken voor zeer veel zaken ingetekend zal worden. Er ligt een voorkeursrecht op 975 hectare landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen e.d. in de polders van Biervliet, onze omgeving.

Er zijn tevens plannen voor een 380 kV station, aanlanding 380 kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidig aanwezige industrie Dow Chemical en andere bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag.

We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen en wensen van bestuurders. Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. Aangezien Provincie Zeeland en gemeente Terneuzen voorstander zijn van een deel van deze projecten onder voorwaarden, moeten we de kans op doorgang van de meeste zaken als groot zien, en de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzigen en bewoners in ongewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. We missen de koppeling met deze plannen duidelijk in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, niet juist en niet volledig. Wel is genoemd dat wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen. Een opsomming;

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwpercelen veroorzaken.

B. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of zoetwaterbeschikbaarheid? Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de schade voor de landbouw aantoonbaar? Kabelroute Westerschelde of naast N61 en door NNN gebied Braakman zijn wel heel makkelijk aan de kant geschoven.

C. Cumulatie: beoordeel de totale druk op Polderbewoners en agrarische bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Polderbewoners en Agrarische bedrijven worden ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven, transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd. Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve impact op bewoners of bedrijfsniveau groot is.

We verzoeken u daarom om in het definitieve programma te borgen dat cumulatieve effecten op bewoners van de polders van Biervliet en (agrarische) bedrijven in beeld worden gebracht bij de verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

D. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Door ophoging zullen geluiden verder de omliggende polders in trekken, en tot meer overlast zorgen. Wat gebeurt er bij overstroming en deze infrastructuur niet meer bereikbaar is? Dat zien we niet terug in de rapporten.

E. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van kabels heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings- en verbetering woningen en erven worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer. Opleggen van voorkeursrecht is daarvan het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot verpest of onmogelijk gemaakt.

F. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof electrolyzers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers, converters, en BESS en het sterk brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Er worden niet voor niets grote veiligheidscirkels rondom dergelijke zaken getrokken door veiligheidsregio Zeeland. Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden, groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moeten meer mensen die soms al generaties lang op dezelfde locatie wonen en werken huis en haard verlaten.

G. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

H. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap. Coupures in de dijken tussen de Paulinapolder en naastliggende Beukelspolder zijn uniek bewaarde zaken uit onze streek in goede staat.

I. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met 2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolyzers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder. Hoogachtend,

Verzonden: 7/2/2026 9:38:11 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze VAWOZ

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code

TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie

Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie

Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Ik spreek mij met klem uit tegen de aanwijzing van de

Paulinapolder als mogelijke locatie voor aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van

Converterstations en Electrolyzers en eventueel daar op volgende geclusterde (bijbehorende)

energie-infrastructuur. Ik denk dan aan o.a. grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems)

De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving,

landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Naar mijn oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde

uitkomst toegeschreven. Beoordeling van effecten is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd.

Ook zijn zaken erg ver opgeknipt in kleine stukjes, terwijl effecten allemaal tegelijkertijd, of in de tijdspanne van enkele jaren lang bij een kleine groep bewoners terecht komen. Cumulatief kan dit onevenredig zwaar zijn. Er

worden heel makkelijk keuzes gemaakt en kleine mitigerende maatregelen zouden voldoende zijn om

effecten te beperken. Dit is makkelijk vanaf een bureau ver weg te noteren, want ik ga er vanuit

dat deze beoordeling niet gebeurt door mensen die zelf naast deze geplande zaken wonen. Dan zou de uitkomsten van deze beoordelingen wel anders naar voren komen.

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. Stroomvraag is hier niet,

dat is door Tennet onlangs bevestigd in onderzoeken voor plaatsing van 2 grootschalige kerncentrales

ook in onze directe omgeving, of zelfs bovenop onze huizen, boerderijen en landerijen. Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijkt het erop dat locatie Paulinapolder en Mosselbanken voor

zeer veel zaken ingetekend zal worden. Er ligt een voorkeursrecht op 975 hectare landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen e.d. in de polders van Biervliet, onze omgeving.

Er zijn tevens plannen voor een 380 kV station, aanlanding 380 kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidige aanwezige industrie Dow Chemical en andere

bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag.

We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen en wensen van bestuurders.

Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. Aangezien Provincie Zeeland en

gemeente Terneuzen voorstander zijn van een deel van deze projecten onder voorwaarden, moeten

we de kans op doorgang van de meeste zaken als groot zien, en de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzigen en bewoners in ongewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. We missen de koppeling met deze plannen duidelijk in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, niet juist en niet volledig. Wel is genoemd dat wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen. Een opsomming;

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen

zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van

zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en

lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om

de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwpercelen veroorzaken.

B. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of

zoetwaterbeschikbaarheid? Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling,

bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-,

infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de

schade voor de landbouw aantoonbaar? Kabelroute Westerschelde of naast N61 en door NNN gebied

Braakman zijn wel heel makkelijk aan de kant geschoven.

C. Cumulatie: beoordeel de totale druk op Polderbewoners en agrarische bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Polderbewoners en Agrarische bedrijven worden

ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven,

transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd.

Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve

impact op bewoners of bedrijfsniveau groot is.

We verzoeken u daarom om in het definitieve programma te borgen dat cumulatieve effecten op

bewoners van de polders van Biervliet en (agrarische) bedrijven in beeld worden gebracht bij de

verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning

van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of

opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

D. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de

Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak

onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in

omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Door ophoging zullen geluiden

verder de omliggende polders in trekken, en tot meer overlast zorgen. Wat gebeurt er bij

overstroming en deze infrastructuur niet meer bereikbaar is? Dat zien we niet terug in de rapporten.

E. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van kabels heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een

gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings- en verbetering woningen en erven worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer. Opleggen van voorkeursrecht is daarvan

het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van

boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in

de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot verpest of onmogelijk gemaakt.

F. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof

electrolyzers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers,

converters, en BESS en het sterk brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Er worden niet voor niets grote veiligheidscirkels rondom dergelijke zaken getrokken door veiligheidsregio Zeeland. Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden,

groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moeten meer mensen die soms al generaties lang op dezelfde locatie wonen en werken huis en haard verlaten.

G. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden en andere natuurgebieden zoals de Braakman, Plaskreek en Paulinaschor maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente

verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit.

Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

H. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap. Coupures in de dijken tussen

de Paulinapolder en naastliggende Beukelspolder zijn uniek bewaarde zaken uit onze streek in goede

staat.

I. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken

over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn

reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet

aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met

2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling

sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid

van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route

en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie

eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken

(code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code

TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders

te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar

en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op

te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Hoogachtend,

Verzonden: 7/2/2026 9:41:45 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

109734938_11637404_Zienswijze_Wind_Op_Zee [REDACTED].pdf

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Zevenbergen 02-07-2026

Geachte heer, mevrouw,

Voor het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) heeft u het ontwerpprogramma en alle bijbehorende stukken vanaf 22 mei tot en met 2 juli 2026 ter inzage gelegd. Hierbij dien ik graag mijn zienswijze in.

Inhoudelijk wil ik mij graag scharen achter de zienswijze zoals ingediend door de gemeente Moerdijk.

Graag wil ik daar nog wel het volgende aan toevoegen:

De polder ten Zuid-Oosten van het industrieterrein te Moerdijk is de afgelopen jaren al flink gebukt gegaan onder nieuwe ontwikkelingen. Van een heel logistiek park, tot extra windmolens, tot een extra rondweg en nu eventueel het verdwijnen van de polder in zijn geheel. Vaak wordt gesproken over 'eerlijke compensatie'. Die eerlijke compensatie bestaat niet. Geld verliest na loop van tijd zijn waarde (in de huidige economie vrij snel) en het gemeenschapsgevoel, de rust en ruimte kunnen niet gekocht danwel verkocht worden. Als inwoner van de polder heb je weinig tot niets aan allerlei extra voorzieningen in dorps- en stadscentra. Om mij heen zie ik daarnaast dat compensatie in de vorm van natuur slecht onderhouden wordt, waardoor alle planten en bomen al gestorven zijn door uitdroging voor het project af is.

Waar de gemeente hamert op participatie, wil ik nog toevoegen dat participatie niets te maken heeft met het huidige eenrichtingsverkeer in besluitvorming.

Ik ontvang graag een bevestiging van ontvangst van deze zienswijze en zie de beantwoording hiervan in de Nota van Antwoord met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

A black rectangular redaction box covering the signature of the sender.

Verzonden: 7/2/2026 9:48:05 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam:

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Maatschappelijke organisatie

(Mede) namens: [REDACTED]

[REDACTED]

Organisatie: Loonbedrijf [REDACTED]

Uw zienswijze/reactie:

We hebben de volgende percelen in produktie n.l. TerneuzenBB [REDACTED].

Aantasting van deze percelen is niet gewenst.

Verzonden: 7/2/2026 10:23:17 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [REDACTED] v.o.f.

Uw zienswijze/reactie:

Zienswijze VAWOZ

De polders van Biervliet

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code

TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie

Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Wij, bewoners van de polders van Biervliet, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van Converterstations en Electrolyzers en eventueel daar op volgende geclusterde (bijbehorende) energie-infrastructuur. We denken dan aan o.a. grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems)

De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Naar ons oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde uitkomst toegeschreven. Beoordeling van effecten is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd.

Ook zijn zaken erg ver opgeknapt in kleine stukjes, terwijl effecten allemaal tegelijkertijd, of in de tijdspanne van enkele jaren lang bij een kleine groep bewoners terecht komen. Cumulatief kan dit onevenredig zwaar zijn. We krijgen sterk het gevoel dat in de beoordeling effecten op natuur en nautische activiteiten veel zwaarder gewogen zijn dan de effecten op de huidige bewoners. Er

worden heel makkelijk keuzes gemaakt en kleine mitigerende maatregelen zouden voldoende zijn om

effecten te beperken. Dit is makkelijk vanaf een bureau ver weg te noteren, want we gaan er vanuit

dat deze beoordeling niet gebeurd door mensen die zelf naast deze geplande zaken wonen. Dan zou

de uitkomsten van deze beoordelingen wel anders naar voren komen.

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. Stroomvraag is hier niet,

dat is door Tennet onlangs bevestigd in onderzoeken voor plaatsing van 2 grootschalige kerncentrales

ook in onze directe omgeving, of zelfs bovenop onze huizen, boerderijen en landerijen. Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijkt het erop dat locatie Paulinapolder en Mosselbanken voor

zeer veel zaken ingetekend zal worden. Er ligt een voorkeursrecht op 975 hectare landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen e.d. in de polders van Biervliet, onze omgeving.

Er zijn tevens plannen voor een 380 kV station, aanlanding 380 kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidige aanwezige industrie Dow Chemical en andere

bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag.

We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen en wensen van bestuurders.

Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. Aangezien Provincie Zeeland en

gemeente Terneuzen voorstander zijn van een deel van deze projecten onder voorwaarden, moeten

we de kans op doorgang van de meeste zaken als groot zien, en de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzigen en bewoners in ongewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. We missen de koppeling met deze plannen duidelijk in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, niet juist en niet volledig. Wel is genoemd dat wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen.

Een opsomming;

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen

zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van

zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om

de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwpercelen veroorzaken.

B. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of

zoetwaterbeschikbaarheid? Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling,

bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-,

infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de

schade voor de landbouw aantoonbaar? Kabelroute Westerschelde of naast N61 en door NNN gebied

Braakman zijn wel heel makkelijk aan de kant geschoven.

C. Cumulatie: beoordeel de totale druk op Polderbewoners en agrarische bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Polderbewoners en Agrarische bedrijven worden ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven, transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd.

Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve

impact op bewoners of bedrijfsniveau groot is.

We verzoeken u daarom om in het definitieve programma te borgen dat cumulatieve effecten op bewoners van de polders van Biervliet en (agrarische) bedrijven in beeld worden gebracht bij de verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning

van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

D. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak

onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Door ophoging zullen geluiden

verder de omliggende polders in trekken, en tot meer overlast zorgen. Wat gebeurt er bij overstroming en deze infrastructuur niet meer bereikbaar is? Dat zien we niet terug in de rapporten.

E. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van kabels heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een

gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings- en verbetering woningen en erven worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer. Opleggen van voorkeursrecht is daarvan

het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van

boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in

de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot verpest of onmogelijk gemaakt.

F. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof

electrolyzers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers,

converters, en BESS en het sterk brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Er worden niet voor niets grote veiligheidscirkels rondom dergelijke zaken getrokken door veiligheidsregio Zeeland. Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden,

groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moeten meer mensen die soms al generaties lang op dezelfde locatie wonen en werken huis en haard verlaten.

G. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit.

Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

H. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap. Coupures in de dijken tussen

de Paulinapolder en naastliggende Beukelspolder zijn uniek bewaarde zaken uit onze streek in goede

staat.

I. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken

over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn

reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet

aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met

2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling

sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid

van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route

en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie

eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken

(code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code

TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders

te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar

en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op

te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Samen voor een leefbare Paulinapolder.

Hoogachtend,

██████████, namens ██████████ v.o.f.

Verzonden: 7/2/2026 10:29:50 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: [REDACTED] VoF

Uw zienswijze/reactie:

Beste,

we hebben onze volledige zienswijze opgenomen in .pdf
 document welke als bijlage is opgenomen. Kern van deze
 zienswijze: de Polders van Biervliet en onze woon- en bedrijfslocatie en landbouwpercelen zijn
 ongeschikt voor
 alle plannen te kunnen dragen. Beoordelingen zijn onjuist
 en onvolledig gebeurd, en stroom en waterstof vraag is
 niet aanwezig, en zal de komende jaren ook niet ontstaan.
 Alternatieven naar en op industriële gebieden verder in het
 binnenland van Nederland zijn een veel geschiktere,
 duurzamere en toekomstbestendiger dan de polders van
 Biervlietde en onze woon- en bedrijfslocatie en landbouwpercelen

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma /
 planMER VAWOZ aan te passen inzake de route en
 locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-
 Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met
 Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2)
 en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente
 Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie
 Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken.
 (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende

polders en Mosselbanken te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn funest voor ons gezin en bedrijf, en daarnaast op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

109735239_11637474_Reactie_HD-
Agro_V.o.F._op_de_VAWOZ_ontwerpprogramma_en_planMER.pdf

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Wij, [REDACTED] en [REDACTED], [REDACTED] van [REDACTED] VoF, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van Converterstations en Electrolyzers en eventueel daar op volgende geclusterde (bijbehorende) energie-infrastructuur. We denken dan aan o.a. grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems) De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan ons bedrijf, verdienvermogen, landbouwgronden, veiligheid en bestaansrecht en toekomst van ons bedrijf op deze locatie. Als ook ons werkgebied voor loonwerk, huurpercelen en samenwerkingen met collega-boeren en burens. Daarnaast ook omliggende natuur, cultuurhistorie van ons bedrijf. Het is kapitaalvernietiging van onze investeringen in gebouwen, gronden en kennis, wat niet zomaar te reproduceren is, of eenvoudig te verplaatsen naar een andere locatie.

Naar ons oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde uitkomst toegeschreven. Beoordeling van effecten is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd. Ook zijn zaken erg ver opgeknipt in kleine stukjes, terwijl effecten allemaal tegelijkertijd, of in de tijdspanne van enkele jaren lang bij een kleine groep bewoners terecht komen. Cumulatief kan dit onevenredig zwaar zijn.

Onze percelen in de Paulinapolder, met in perceel 9 ons erf en gebouwen

We krijgen sterk het gevoel dat in de beoordeling effecten op natuur en nautische activiteiten veel zwaarder gewogen zijn dan de effecten op de bewoners en bedrijven van onze polders rondom Biervliet. Er worden heel makkelijk keuzes gemaakt en kleine mitigerende maatregelen zouden voldoende zijn om effecten te beperken. Dit is makkelijk vanaf een bureau ver weg te noteren, want we gaan er vanuit dat deze beoordeling niet gebeurd door mensen die zelf naast deze geplande zaken wonen. Dan zou de uitkomsten van deze beoordelingen wel anders naar voren komen.

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. Stroomvraag is hier niet, dat is door Tennet onlangs bevestigd in onderzoeken voor plaatsing van 2 grootschalige kerncentrales ook bovenop onze boerderij en percelen, ons woonhuis en gebouwen. Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijkt het erop dat locatie Paulinapolder en Mosselbanken voor zeer veel zaken ingetekend zal worden. Er ligt een voorkeursrecht op 975 hectare landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen e.d. in de polders van Biervliet, onze omgeving.

Er zijn tevens plannen voor een 380 kV station, aanlanding 380 kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidige aanwezige industrie Dow Chemical en andere bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag.

We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen en wensen van bestuurders. Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. Aangezien Provincie Zeeland en gemeente Terneuzen voorstander zijn van een deel van deze projecten onder voorwaarden, moeten we de kans op doorgang van de meeste zaken als groot zien, en de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzigen en bewoners en bedrijven zoals wij in ongewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. We missen de koppeling met deze plannen duidelijk in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, niet juist en niet volledig. Wel is genoemd dat wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen. Een opsomming;

1. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwpercelen veroorzaken.

2. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of zoetwaterbeschikbaarheid? De huidige route van de VAWOZ kabel is bovenover onze zoetwaterbron getekend aan de Havenstraatdijk. Zoetwater is van levensbelang voor de Zeeuwse boeren de laatste jaren. Zonder kunnen we onze gewassen niet telen. 1 onvoorziene fout en we zijn deze bron kwijt of zout. Onaanvaardbaar risico voor ons. Er moet een ruime, 2 km grote veiligheidszone rondom deze bron getrokken worden, waar dergelijke diepe graafwerkzaamheden en grondwateronttrekking middels bronbemaling niet uitgevoerd mag worden. Welke effecten zijn te verwachten op huiskavel, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de schade voor de landbouw aantoonbaar? Kabelroute Westerschelde of naast N61 en door NNN gebied Braakman zijn wel heel makkelijk aan de kant geschoven.

Foto bedrijf [redacted] V.o.F. te Biervliet met Westerschelde op de achtergrond (Foto I. Haartsen)

3. Cumulatie: beoordeel de totale druk op ons agrarisch bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Ons agrarische bedrijf wordt ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven, transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd. Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve impact op ons als bewoners en bedrijfseigenaren en op bedrijfsniveau groot is. Net zoals van collega boeren waarmee we samen werken. Dergelijke plannen hebben ook invloed op deze samenwerkingen.

We verzoeken u daarom om in het definitieve programma te borgen dat cumulatieve effecten op ons als bewoners van de polders van Biervliet en ons agrarisch bedrijf en dat van collega boeren waarmee we samen werken in beeld worden gebracht bij de verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

4. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Door ophoging zullen geluiden verder de omliggende polders in trekken, en tot meer overlast zorgen. Wat gebeurt er bij overstroming en deze infrastructuur niet meer bereikbaar is? Dat zien we niet terug in de rapporten.

5. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van kabels heeft al geleid tot waardedaling van woning en agrarisch vastgoed. Wij als familie en bedrijf zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings- en verbetering woning, gebouwen, erven en percelen worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer. Opleggen van voorkeursrecht is daarvan het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot verpest of onmogelijk gemaakt.

6. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof electrolysers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers, converters, en BESS en het sterk brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Er worden niet voor niets grote veiligheidscirkels rondom dergelijke zaken getrokken door veiligheidsregio Zeeland.

Wij wonen en werken op onze boerderij en percelen in de buitenlucht. Hoe weten we of we daar nog veilig zijn? Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden, groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moet er grond afgestaan worden totdat rendabele bedrijfsvoering niet meer mogelijk is.

7. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd. Wij zijn met ons bedrijf onderdeel van deze omgeving, en wonen op ons bedrijf, dat kun je niet los van elkaar zien. Ons woongenot en algehele sfeer wordt door deze plannen volledig op zijn kop gezet.

8. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap. Coupures in de dijken tussen de Paulinapolder en naastliggende Beukespolder zijn uniek bewaarde zaken uit onze streek in goede staat. We zijn trots op hier onderdeel van uit te maken, en waarderen dit. Dagelijks worden we daaraan herinnerd als we over ons deel van de Paviljoenweg voorzien van kasseien naar ons bedrijf en woning toe rijden. Dit familiebedrijf is al langer eigendom van onze familie, en deze plannen maken voortzetting door onze kinderen erg moeilijk of zelfs onmogelijk.

Dodenherdenking 4 mei 2025 Landingsmonument Biervliet (Foto W. Kouijzer-Buijze)

9. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met 2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders en industrieterrein de Mosselbanken te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn [redacted] aal, ligging en draagvlak.

Hoogachtend,

Verzonden: 7/2/2026 11:12:09 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Beste,

zie voor onze zienswijze het document in de bijlage.

We hopen dat u onze zorgen als gezin serieus neemt, en een andere route en locatie zoekt dan op onze woning.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

109735440_11637508_Reactie_[REDACTED]_op_de_VAWOZ_ontwerpprogramma_en_planMER_2_juli_2026.pdf

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Als bewoners van de Paulinapolder te Biervliet, wonend aan de Polderweg 8, spreken ons met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor de aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van Converterstations en Electrolyseurs. Het gaat hier om de volgende geclusterde (bijbehorende) energie-infrastructuur. We hebben de volgende grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems) De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan onze woning, woongenot, veiligheid en bestaansrecht en toekomst van ons bedrijf op deze locatie. Als ook ons werkgebied voor loonwerk, huurpercelen en samenwerkingen met collega-boeren en burens. Daarnaast ook omliggende natuur, cultuurhistorie van ons bedrijf. Het is kapitaalvernietiging van onze investeringen in onze woning, bedrijfsgebouwen, en kennis, wat niet zomaar te reproduceren is, of eenvoudig te verplaatsen naar een andere locatie.

Naar ons oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde uitkomst toegeschreven. Beoordeling is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd. Ook zijn zaken erg ver opgevoerd, terwijl het om kleine zaken gaat, terwijl tegelijkertijd, of in de tijdspanne van enkele jaren, een grote groei kan komen. Cumulatief kan dit onevenredig zijn.

Onze woning in de sneeuw met ons erf en percelen

Foto ©

We krijgen sterk het gevoel dat in de beoordeling effecten op natuur en nautische activiteiten veel zwaarder gewogen zijn dan de effecten op de bewoners en bedrijven van onze polders rondom Biervliet. Er worden heel makkelijk keuzes gemaakt en kleine mitigerende maatregelen zouden voldoende zijn om effecten te beperken. Dit is makkelijk vanaf een bureau ver weg te noteren, want we gaan er vanuit dat deze beoordeling niet gebeurd door mensen die zelf naast deze geplande zaken wonen. Wij wonen hier wel. Met ons gezin en opgroeiende, jonge kinderen. Dan zou de uitkomsten van deze beoordelingen wel anders naar voren komen.

Foto © [redacted] okt-2020 Wandelen Paviljoenweg

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. Stroomvraag is hier niet, dat is door Tennet onlangs bevestigd in onderzoeken voor plaatsing van 2 grootschalige kerncentrales ook bovenop onze boerderijen, woonhuis en gebouwen. Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijken de plannen van Paulinap [redacted] voor zeer veel zaken ingetekend zal worden. Het recht op [redacted] landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen [redacted] van Bie [redacted]

Er zijn tevens plannen voor een 380 kV station [redacted] kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidig aanwezige industrie [redacted] Chemical en andere bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag.

We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen [redacted] bestuurders. Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. De Provincie Zeeland en gemeente Terneuzen voorstander zijn van een dergelijke aanpak. En onder voorwaarden, moeten we de kans op doorgang van de meeste plannen [redacted] de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzen [redacted] en [redacted] gewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. We moeten de koppeling [redacted] in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, met juist en niet terecht. Wel is genoemd dat wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen. Een opsomming;

1. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, voor onze fietsende, schoolgaande kinderen, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwverkeer veroorzaken.

2. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding en zoetwaterbeschikbaarheid? De huidige route van de VAWOZ kabel is bovenover onze zoetwaterbron getekend aan de Havenstraatdijk. Zoetwater is van levensbelang voor de Zeeuwse boeren de laatste jaren. Zonder kunnen we onze gewassen niet telen. 1 onvoorziene fout en we zijn deze bron kwijt of zout. Onaanvaardbaar risico voor ons. Er moet een ruime, 2 km grote veiligheidszone rondom deze bron getrokken worden, waar dergelijke diepe graafwerkzaamheden en grondwateronttrekking met bemaling niet uitgevoerd mag worden. Welke effecten zijn te verwachten op huiskavel, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de schade voor de landbouw aan de Westerschelde? De Westerschelde en door NNN gebied Braakman zijn wel het belangrijkste waterontgescap.

Foto bedrijf V.o.F. te Biervliet met Westerschelde op de achtergrond

3. Cumulatie: beoordeel de totale druk op ons agrarisch bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Ons agrarische bedrijf worden ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven, transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd. Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve impact op ons als bewoners en bedrijfseigenaren en op bedrijfsniveau groot is. Net zoals van collega boeren waarmee we samen werken. Dergelijke projecten hebben ook invloed op deze samenwerkingen.

We verzoeken u daarom om in het definitieve programma te borgen dat de cumulatieve effecten op ons als bewoners van de polders van Biervliet en ons agrarisch bedrijf samen met collega boeren waarmee we samen werken in beeld worden gebracht bij de verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

4. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. Het aanleggen van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en de aanleg van hooibergplaatsen en ophoging zullen geluiden verder de omliggende gebieden, en tot schade aan de omgeving. Wat gebeurt er bij overstroming en deze impact is niet bereikbaar.

5. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van [redacted] al geleid tot waardedaling van woning en agrarisch vastgoed. Wij als familie en bedrijf zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings en verbetering woning, gebouwen, erven en percelen worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer.

Opleggen van voorkeursrecht is daarvan het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot [redacted] mogelijk gemaakt. Opvolging door onze [redacted] mogelijk zijn.

Foto © [redacted], Boerderijkinderen op uienopslag

6. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof electrolyzers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers, converters, en BESS met opslag van brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Het is niet voor niets grote veiligheidschirrels rondom dergelijke zaken getrokken door de provincie Zeeland.

Wij wonen en werken op onze boerderij en percelen in de buitenwijk. We of we daar nog veilig zijn? Of onze kinderen nog veilig in hun bed kunnen slapen? Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden, groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moet er grond afgestaan worden totdat rendabele bedrijfsvoering niet meer mogelijk is.

7. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd. Wij zijn met ons bedrijf onderdeel van deze omgeving, en wonen op ons bedrijf, dat kun je niet los van elkaar zien. Ons woongenot en algehele sfeer wordt door deze plannen volledig op zijn kop gezet.

Wielerskoers aanmoedigen Juni 2023 ©

8. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de beelden worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het land. De dijken tussen de Paulinapolder en naastliggende Beukelspolder zijn onderdeel van onze streek. We zijn trots op hier onderdeel van uit te maken. Dagelijks worden we daaraan herinnerd als we over ons deel van de polder van ons bedrijf en woning toe rijden. Dit familiebedrijf is al jarenlang een belangrijk onderdeel van onze familie. Het maken voortzetting door onze kinderen erg moeilijk of zelfs

Dodenherdenking 4 mei 2025 Landingsmonument Biervliet (Foto [redacted])

9. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met 2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u dringend het Ontwerpprogramma VAWOZ aan te passen naar een route en locatiekeuze voor aanlanding van kabels op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ-3) en locatie eindpunt met Converterstation [redacted] polder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders en industrieterrein de Mosselbanken te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal, ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Wij verwachten dat onze bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn voor aanlanding en draagvlak.

Hoogachtend, [redacted]

Verzonden: 7/2/2026 11:22:12 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

zie bijlage

109735475_11637526_Zienswijze_VAWOZ.pdf

Zienswijze VAWOZ

Zienswijze op het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ

Inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code

TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie

Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1)

Inleiding

Ik, Edwin Vervaeke wonende in de Beukelspolder te Biervliet, spreek me met klem uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor aanleg van de VAWOZ bekabeling, de bouw van Converterstations en Electrolyzers en eventueel daar op volgende geclusterde (bijbehorende) energie-infrastructuur. Ik denk dan aan o.a. grootschalige BESS (Battery Energy Storage Systems)

De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid van onze regio.

Naar mijn oordeel is de beoordeling niet juist en volledig gebeurd, maar wordt er naar een bepaalde uitkomst toegeschreven. Beoordeling van effecten is niet juist, niet volledig, en niet eerlijk gebeurd.

Ook zijn zaken erg ver opgeknapt in kleine stukjes. Echter er is sprake van mogelijk nog andere energieprojecten in de buurt van Terneuzen die een sterk cumulatieve belastende zullen werken op onze gemeenschap in Biervliet. De belangen van wij die in de buurt van de Paulinapolder wonen worden niet genoeg meegenomen in de VAWOZ plannen. Er wordt constant gesproken over draagvlak voor de verschillende projecten in de regio, maar de verschillende overheden hebben verzaakt om concreet met details en optische presentaties ook de nadelen van wat ons te mogelijk wachten staat. De constante propaganda vanuit de provincie samen met gebrek aan concrete informatie heeft de plaatselijke bevolking op het verkeerde been gezet.

Dergelijke grootschalige projecten passen niet in ons open polderlandschap. West Zeeuws Vlaanderen is gericht op landbouw, toerisme en MKB bedrijvigheid. De komst van deze grootschalige projecten zullen een grote schade aanbrengen aan de huidige activiteiten van onze regio.

Dat brengt ons bij een ander groot punt. Inmiddels lijkt het erop dat locatie Paulinapolder en Mosselbanken voor zeer veel zaken ingetekend zal worden. Er ligt een voorkeursrecht op 975 hectare landbouwgrond, erven, ondergrond gebouwen e.d. in de polders van Biervliet, onze omgeving.

Er zijn tevens plannen voor kerncentrales, een 380 kV station, aanlanding 380 kV Kruising Westerschelde, MUK (Multi-Utiliteiten Kruising) Westerschelde. En naar aanleiding van het Tennet Rapport komt ook de zoektocht naar extra industrie wat meer stroom moet gaan gebruiken aan bod, waarbij men onder andere aan grootschalige Data-Centra denkt. De huidige aanwezige industrie Dow Chemical en andere bedrijven gevestigd op de North Sea ports haven cluster hebben plannen voor circulaire plastic hergebruik en productie van nieuw plastic. Daar boven op is de Braakmanhaven zoekgebied voor aanlanding Ammoniak voor waterstofproductie en opslag. We kunnen de VAWOZ plannen niet los zien van voorgenoemde plannen en wensen van bestuurders.

Dus alle zaken moeten integraal en gezamenlijk beoordeeld worden. Aangezien Provincie Zeeland en gemeente Terneuzen voorstander zijn van een deel van deze projecten onder voorwaarden, moeten we de kans op doorgang van de meeste zaken als groot zien, en de totale druk op dit gebied beoordelen. Niet jarenlang zaken wijzigen en bewoners in ongewis houden zoals bij Energy port Moerdijk is gebeurd. Ik mis de koppeling met deze plannen duidelijk in het ontwerpprogramma en Plan-MER. Wanneer het wel benoemd wordt, niet juist en niet volledig. Wel is genoemd dat

wanneer de beide grote kerncentrales doorgaan, er geen ruimte is voor VAWOZ plannen.

A. Infrastructuur en bouwoverlast

De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek. De smalle landbouwwegen zijn intensief in gebruik door fietsers, scholieren, landbouwverkeer en recreanten. Een toestroom van zwaar bouwverkeer en externe werknemers zal leiden tot gevaarlijke verkeerssituaties, geluids- en lichtoverlast, sociale overbelasting en woningnood in de regio. Aanleg nieuwe wegen zal de druk om de omgeving vergroten, en schade aan gebouwen en landbouwpercelen veroorzaken.

B. Schade aan landbouwpercelen en zoetwatervoorkomens / bronnen en het voorkomen daarvan.

Waar ontstaan risico's voor bodemstructuur, drainage, waterhuishouding of zoetwaterbeschikbaarheid? Welke effecten zijn te verwachten op huiskavels, verkaveling, bereikbaarheid en bedrijfslogistiek? Welke cumulatie treedt op met andere energie-, water-, natuur-, infrastructuur-, defensie- en ruimtelijke projecten? Welke alternatieven of optimalisaties beperken de schade voor de landbouw aantoonbaar? Kabelroute Westerschelde of naast N61 en door NNN gebied Braakman zijn wel heel makkelijk aan de kant geschoven.

C. Cumulatie: beoordeel de totale druk op Polderbewoners en agrarische bedrijven

VAWOZ moet niet geïsoleerd worden beoordeeld. Polderbewoners en Agrarische bedrijven worden ook geraakt door netverzwaring, waterstofinfrastructuur, natuurherstel, wateropgaven, transportinfrastructuur, defensie en de andere ruimtelijke claims zoals in het voorwoord benoemd. Een afzonderlijk tracé of nieuw te bouwen station kan op kaart beperkt lijken, terwijl de cumulatieve impact op bewoners of bedrijfsniveau groot is.

Ik vraag u daarom om in het definitieve programma te borgen dat cumulatieve effecten op bewoners van de polders van Biervliet en (agrarische) bedrijven in beeld worden gebracht bij de verdere uitwerking van voorkeursalternatieven. Daarbij moet ook worden gekeken naar de planning van werkzaamheden. Agrarische gronden mogen niet telkens opnieuw worden betreden of opengelegd voor opeenvolgende projecten als bundeling, afstemming of gecombineerde uitvoering mogelijk is.

D. Onverantwoorde ligging in hoog risico overstromingsgebied

De Paulinapolder ligt laag, er is een groot risico op overstroming, direct achter de zeedijk aan de Westerschelde. De aanleg van elektrische installaties in dit kwetsbare gebied brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee. De ophoging van terreinen leidt tot kwelproblemen in omliggende polders en een drastische verstoring van het landschap. Door ophoging zullen geluiden verder de omliggende polders in trekken, en tot meer overlast zorgen. Wat gebeurt er bij overstroming en deze infrastructuur niet meer bereikbaar is? Dat zie ik niet terug in de rapporten.

E. Onherstelbare economische schade

De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze voor infrastructuur en routes van kabels heeft al geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed. Families en bedrijven zitten vast in een gebied dat jarenlang onzeker blijft. Investerings- en verbetering woningen en erven worden uitgesteld, of te laat uitgevoerd. Verloedering ligt op de loer. Opleggen van voorkeursrecht is daarvan het meest duidelijke en recente voorbeeld. De agrarische keten raakt ontwricht door de uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. De samenhang en gemeenschap van bewoners in de polders van Biervliet doorsneden en ten dode opgeschreven. Woongenot verpest of onmogelijk gemaakt.

F. Gezondheid en veiligheid

Tijdens de bouw en testen van nieuwe kabels en elektrische installaties of waterstof en ammoniak gerelateerde infrastructuur brengt grote risico's in onze directe woon- en werkomgeving. De installatie van stroomkabels met hoge voltages en de geplande elektrische infrastructuur of waterstof electrolysers een brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder geluidshinder, brand- en explosiegevaar. Zeker de combinatie van hoge elektrische voltages van kabels, omvormers, converters, en BESS en het sterk brandbare H² waterstofgas of Ammoniak vergroot de kans op ongelukken sterk. Er worden niet voor niets grote veiligheidscirkels rondom dergelijke zaken getrokken door veiligheidsregio Zeeland. Met het plaatsen van her en der een betonnen muur is dit niet opgelost. Wanneer diverse onderdelen van plannen ruimer uit elkaar geplaatst moeten worden, groeit het ruimtebeslag weer sterker. En moeten meer mensen die soms al generaties lang op dezelfde locatie wonen en werken huis en haard verlaten.

G. Aantasting van natuur en recreatie

De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt deze locatie ecologisch kwetsbaar. Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een destructief effect op lokale biodiversiteit. Tegelijk wordt recreatie blijvend belemmerd.

H. Cultureel en historisch erfgoed

De Paulinapolder is een plek van historisch belang. Het Canadees Landingsmonument herdenkt de bevrijding van onze streek in 1944. Jaarlijkse herdenkingen en de betekenis van deze plek worden bedreigd door de grootschalige industriële invulling van het landschap. Coupures in de dijken tussen de Paulinapolder en naastliggende Beukelspolder zijn uniek bewaarde zaken uit onze streek in goede staat.

I. Beter passende alternatieven

In de plannen worden ook industriële gebieden als alternatieven genoemd. Deze locaties beschikken over bestaande infrastructuur, zijn hoger gelegen, liggen verder van woon- en natuurgebieden, en zijn reeds ingericht voor grootschalige energievoorziening. Stroom en Waterstof vraag en verbruik is niet aanwezig op Zeeuws-Vlaanderen, en niet te verwachten volgens uitgebreide onderzoeken tot en met 2040. Stroom Zeeland uit krijgen is al een probleem. Toekomstbestendiger is het om deze koppeling sterker te maken, en dieper Nederland in, aan te sluiten op bestaande clusters waar beschikbaarheid van voldoende stroom en waterstof wel gewenst is. Er liggen vele 10-tallen hectares reeds bestemde industriegrond ongebruikt of bedekt met zonnepanelen, Kopje van Canada, in de kanaalzone en ook word er gesproken om de westelijke kanaaloever na vele jaren plannen om te zetten tot haven/industriegebied. Er is dus ruimschoots industriegrond aanwezig om het converterstation te plaatsen op bestaande of reeds ingeplande industriegronden

Het argument dat dit afvalt vanwege op een lengte voor de aanvoerkabel , namelijk 3 km is een beetje absurd nadat een windpark op meer dan 200 km verwijderd van Nieuwvliet in Zeeuws Vlaanderen moet aanlanden.

Het feit dat men niet door natuurgebied de Braakman moet met stroomkabels indien men naar de Paulinapolder komt is ook vergezocht, want de stroom die uit het converterstation moet ditzelfde natuurgebied doorkruisen naar de gebruikers.

Conclusie en verzoek

Ik vraag u dringend het Ontwerpprogramma / planMER VAWOZ aan te passen inzake de route en locatiekeuze voor aanlanding wind op Zee op Zeeuws-Vlaanderen, Zeeland (code TNZ3) en locatie eindpunt met Converterstation zoeklocatie Paulinapolder, (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken (code TNZ-C1) in gemeente Terneuzen en betreft zoeklocatie electrolysers locatie Paulinapolder (code TNZ-C2) en locatie Mosselbanken. (code TNZ-C1) En daarbij de Paulinapolder en omliggende polders te schrappen als mogelijke locatie voor route van kabels, locatie grootschalige energie en waterstof infrastructuur. De verwachte gevolgen zijn op sociaal,

ecologisch en economisch vlak onaanvaardbaar en in strijd met het streven naar een zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik. Ik verwacht dat mijn bezwaren en gebiedskennis serieus worden meegenomen in het verdere proces en roepen u op te kiezen voor locaties die wel geschikt zijn qua schaal, ligging en draagvlak.

Hoogachtend,

A black rectangular redaction box covering the signature of the sender.

Verzonden: 7/2/2026 11:48:07 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: [REDACTED]
Huisnummer: [REDACTED]
Postcode: [REDACTED]
Woonplaats: [REDACTED]
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Particulier
(Mede) namens:
Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zie zienswijze in bijlage

109735563_11637548_ZIENSWIJZE_ONTWERPPROGRAMMA_VAWOZ_02-07-2026.pdf

Zienswijze op het Ontwerpprogramma VAWOZ en het Plan-MER

Betreft

Ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ)

Aanlanding Wind op Zee Zeeuws-Vlaanderen (TNZ3)

Zoeklocaties Converterstations Paulinapolder (TNZ-C2) en Mosselbanken (TNZ-C1)

Zoeklocaties Elektrolyzers Paulinapolder (TNZ-C2) en Mosselbanken (TNZ-C1)

Gemeente Terneuzen

Managementsamenvatting

Drie kernboodschappen

1. De locatiekeuze is onvoldoende integraal beoordeeld.

Het Ontwerpprogramma VAWOZ beoordeelt de voorgenomen ontwikkelingen grotendeels als een afzonderlijk programma. De bewoners, agrarische bedrijven en ondernemers in Midden-West Zeeuws-Vlaanderen worden echter geconfronteerd met de gezamenlijke gevolgen van meerdere nationale ruimtelijke ontwikkelingen. De planvorming voor nieuwe kerncentrales, uitbreiding van de landelijke hoogspanningsinfrastructuur, waterstofvoorzieningen, industriële ontwikkelingen, natuur- en wateropgaven en overige nationale projecten oefenen gezamenlijk een grote ruimtelijke en maatschappelijke druk uit op hetzelfde gebied. Naar onze mening wordt deze cumulatie wel benoemd, maar onvoldoende integraal onderzocht en gewogen bij de locatiekeuze.

2. De ruimtelijke draagkracht van de Paulinapolder is onvoldoende onderbouwd.

De centrale vraag in deze procedure behoort niet uitsluitend te zijn of de Paulinapolder technisch geschikt is voor de aanleg van grootschalige energie-infrastructuur, maar ook of dit gebied – gelet op de bestaande functies, de reeds voorziene nationale opgaven en de belangen van bewoners, agrarische bedrijven en ondernemers – ruimtelijk, maatschappelijk en economisch nog voldoende draagkracht bezit voor een verdere concentratie van grootschalige energie-infrastructuur. Juist deze integrale beoordeling ontbreekt naar onze mening in het Ontwerpprogramma en het Plan-MER.

3. Zonder een integrale belangenafweging kan de locatiekeuze niet worden gedragen.

Uit het Ontwerpprogramma en het Plan-MER blijkt naar onze mening onvoldoende dat alle relevante belangen volledig, zorgvuldig en in onderlinge samenhang zijn onderzocht. Hierdoor kan niet worden vastgesteld dat de aanwijzing van de Paulinapolder en de omliggende polders als zoekgebied voor converterstations, elektrolyzers en overige energie-infrastructuur berust op een zorgvuldig voorbereide en deugdelijk gemotiveerde belangenafweging. Wij verzoeken daarom het programma op essentiële onderdelen aan te vullen en de locatiekeuze opnieuw integraal te beoordelen.

Kern van deze zienswijze

Deze zienswijze richt zich uitsluitend op het Ontwerpprogramma VAWOZ en het daarbij behorende Plan-MER, voor zover daarin de aanlanding van Wind op Zee in Zeeuws-Vlaanderen (TNZ3), de zoeklocaties voor converterstations in de Paulinapolder (TNZ-C2) en de Mosselbanken (TNZ-C1), alsmede de zoeklocaties voor elektrolyzers zijn opgenomen.

De indieners erkennen het nationale belang van de energietransitie en onderschrijven de noodzaak om de Nederlandse energievoorziening duurzaam, betrouwbaar en toekomstbestendig in te richten. Deze zienswijze is daarom nadrukkelijk geen principieel bezwaar tegen Wind op Zee of tegen de energietransitie als zodanig.

De kern van deze zienswijze is dat de aanwijzing van de Paulinapolder en de omliggende polders als zoekgebied voor grootschalige energie-infrastructuur naar onze mening onvoldoende zorgvuldig is voorbereid en onvoldoende integraal is gemotiveerd.

De centrale vraag ontbreekt

Het Ontwerpprogramma richt zich in belangrijke mate op de technische haalbaarheid van de verschillende alternatieven en op de beoordeling van afzonderlijke milieueffecten. Daarmee blijft echter de fundamentele vraag onbeantwoord die volgens de indieners centraal zou moeten staan:

Kan Midden-West Zeeuws-Vlaanderen, en in het bijzonder de polders van Biervliet, gelet op alle bestaande en redelijkerwijs voorziene nationale ontwikkelingen, de verdere concentratie van grootschalige energie-infrastructuur ruimtelijk, maatschappelijk, economisch en landschappelijk nog op een verantwoorde wijze dragen?

Juist deze vraag vormt de kern van deze zienswijze.

Waarom deze zienswijze is ingediend

Gedurende de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat Midden-West Zeeuws-Vlaanderen in beeld is gekomen voor een groot aantal nationale ruimtelijke ontwikkelingen. Naast het Programma VAWOZ wordt de regio geconfronteerd met onder meer de planvorming voor nieuwe kerncentrales, uitbreiding van de landelijke hoogspanningsinfrastructuur, een nieuw

380 kV-station, de Multi Utility Kruising Westerschelde, waterstofinfrastructuur, industriële uitbreidingen binnen North Sea Port en diverse natuur-, water- en klimaatopgaven.

Hoewel deze projecten formeel verschillende procedures kennen, worden de gevolgen ervan ervaren door dezelfde bewoners, agrarische bedrijven, ondernemers en grondeigenaren. De gezamenlijke druk op het gebied is daardoor aanzienlijk groter dan uit de beoordeling van afzonderlijke projecten blijkt.

Naar onze mening vormt juist deze stapeling van ruimtelijke claims de kern van het vraagstuk waarvoor het Ontwerpprogramma een oplossing behoort te bieden. Het programma benoemt deze ontwikkelingen wel, maar onderzoekt onvoldoende wat zij gezamenlijk betekenen voor de ruimtelijke draagkracht van het gebied.

De belangrijkste bevindingen

In deze zienswijze wordt onderbouwd dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op meerdere onderdelen tekortschieten. De belangrijkste constatering zijn:

- de cumulatieve effecten van meerdere nationale projecten worden onvoldoende integraal beoordeeld;
- de ruimtelijke, maatschappelijke en economische draagkracht van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen wordt niet als zelfstandig beoordelingscriterium gehanteerd;
- de gevolgen voor bewoners, agrarische bedrijven, ondernemers en de regionale economie worden onderschat;
- de uitvoeringsfase, de bouwlogistiek en de langdurige maatschappelijke belasting van het gebied krijgen onvoldoende aandacht;
- de gevolgen voor waterveiligheid, klimaatbestendigheid, landbouwkundige waterhuishouding en de robuustheid van vitale energie-infrastructuur zijn onvoldoende uitgewerkt;
- de gevolgen voor landschap, cultuurhistorie, natuur, recreatie en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving worden onvoldoende in onderlinge samenhang beoordeeld;
- alternatieve locaties met een bestaand industrieel karakter worden naar onze mening onvoldoende gelijkwaardig afgewogen.

Ons formele verzoek

De indieners verzoeken de minister daarom om het Ontwerpprogramma VAWOZ en het bijbehorende Plan-MER op deze onderdelen aan te vullen alvorens het programma definitief vast te stellen.

Daarbij verzoeken wij in het bijzonder:

- de ruimtelijke draagkracht van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen integraal te beoordelen;
- de cumulatieve effecten van alle redelijkerwijs voorziene nationale ontwikkelingen gezamenlijk te onderzoeken;
- de gevolgen voor bewoners, agrarische bedrijven, ondernemers en de regionale economie volwaardig in de belangenafweging te betrekken;

- de beoordeling van alternatieve locaties opnieuw en integraal uit te voeren;
- en, indien uit deze beoordeling blijkt dat de ruimtelijke belasting onevenredig is of minder bezwarende alternatieven beschikbaar zijn, de Paulinapolder en de omliggende polders niet langer als zoekgebied voor converterstations, elektrolyzers en overige grootschalige energie-infrastructuur in het definitieve Programma VAWOZ op te nemen.

ZIENSWIJZE OP HET ONTWERPPROGRAMMA EN HET PLAN-MER VAWOZ

Betreft

Zienswijze inzake het Ontwerpprogramma en het Plan-MER Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), voor zover betrekking hebbend op de routekeuze voor de aanlanding Wind op Zee in Zeeuws-Vlaanderen (TNZ3), de zoeklocaties voor converterstations Paulinapolder (TNZ-C2) en Mosselbanken (TNZ-C1), de mogelijke vestigingslocaties voor elektrolyzers en de daarmee samenhangende grootschalige energie-infrastructuur binnen de gemeente Terneuzen.

1. Inleiding

Met deze zienswijze brengen wij, bewoners, agrarische ondernemers en overige direct belanghebbenden uit de polders van Biervliet, onze ernstige bezwaren naar voren tegen de aanwijzing van de Paulinapolder en de omliggende polders als zoekgebied voor de aanlanding van windenergie op zee en de daarbij behorende grootschalige energie-infrastructuur.

Wij erkennen het grote maatschappelijke belang van de energietransitie en onderschrijven de noodzaak om de Nederlandse energievoorziening toekomstbestendig te maken. Eveneens erkennen wij dat uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur noodzakelijk kan zijn om de klimaatdoelstellingen te realiseren. Onze zienswijze richt zich daarom nadrukkelijk **niet tegen de energietransitie als zodanig**, maar tegen de wijze waarop de locatiekeuze en de belangenafweging binnen het Ontwerpprogramma en het Plan-MER hebben plaatsgevonden.

Juist omdat het hier gaat om een nationaal project met verstrekkende ruimtelijke en maatschappelijke gevolgen, mag worden verwacht dat de locatiekeuze zorgvuldig, transparant en controleerbaar tot stand komt en dat alle betrokken belangen op een evenwichtige wijze worden afgewogen. Naar onze mening voldoet het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op essentiële onderdelen niet aan deze uitgangspunten.

De aanwijzing van de Paulinapolder als zoekgebied raakt een gebied dat zich kenmerkt door een open agrarisch landschap, waardevolle cultuurhistorische elementen, een hoge landschappelijke kwaliteit en een hechte plattelandsgemeenschap. De voorgestelde ontwikkeling staat op gespannen voet met deze kenmerken en zal, indien zij wordt gerealiseerd, leiden tot ingrijpende en grotendeels onomkeerbare veranderingen van het gebied.

Daarbij komt dat de plannen niet op zichzelf staan. De omgeving van Biervliet wordt reeds geconfronteerd met een groot aantal andere nationale en regionale ruimtelijke opgaven, waaronder de mogelijke vestiging van twee kerncentrales, uitbreiding van het hoogspanningsnet, nieuwe waterstofinfrastructuur, ammoniakvoorzieningen, natuurontwikkelingsprojecten, wateropgaven en verdere industriële uitbreiding binnen het havengebied van North Sea Port. Voor bewoners en ondernemers vormt niet één afzonderlijk

project de grootste belasting, maar juist de stapeling van al deze ontwikkelingen binnen hetzelfde gebied.

Naar onze overtuiging wordt deze cumulatieve druk in het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende onderkend. De beoordeling vindt grotendeels plaats per afzonderlijk project, terwijl de daadwerkelijke gevolgen zich juist in onderlinge samenhang manifesteren. Hierdoor ontstaat een onvolledig beeld van de ruimtelijke, economische en maatschappelijke impact voor de bewoners en ondernemers van de polders van Biervliet.

Wij constateren bovendien dat de effecten voor natuur, scheepvaart en technische uitvoerbaarheid uitvoerig zijn onderzocht, terwijl de gevolgen voor de leefomgeving, de agrarische structuur, de sociale cohesie en de economische vitaliteit van het gebied aanzienlijk minder diepgaand zijn beoordeeld. Hierdoor ontstaat de indruk dat de belangen van bewoners en ondernemers een minder zwaar gewicht hebben gekregen dan andere beoordelingscriteria.

Deze zienswijze beoogt niet uitsluitend de gevolgen van VAWOZ inzichtelijk te maken, maar vraagt tevens aandacht voor de bredere vraag of het maatschappelijk verantwoord is om in één relatief klein gebied een steeds groter deel van de nationale energie-infrastructuur te concentreren. Naar onze mening ontbreekt een integrale afweging van deze vraag volledig.

Wij verzoeken u daarom het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op essentiële onderdelen aan te passen en de geschiktheid van de Paulinapolder en de omliggende polders opnieuw en integraal te beoordelen.

2. Belanghebbendheid

De indieners van deze zienswijze zijn bewoners, agrarische ondernemers, grondeigenaren en andere direct belanghebbenden die wonen, werken en ondernemen binnen het zoekgebied en de directe invloedssfeer van de voorgestelde ontwikkelingen.

Hun belangen worden rechtstreeks geraakt door de mogelijke aanleg van kabelverbindingen, converterstations, elektrolyzers en overige energie-infrastructuur. Daarbij gaat het niet uitsluitend om de fysieke aanleg van deze voorzieningen, maar ook om de ruimtelijke reserveringen, veiligheidszones, bouwactiviteiten, verkeersbewegingen, beperkingen voor toekomstig grondgebruik en de langdurige onzekerheid die met dergelijke nationale projecten gepaard gaat.

Voor agrarische bedrijven kunnen de gevolgen bijzonder verstrekkend zijn. Niet alleen bestaat het risico op verlies van landbouwgrond, maar ook op aantasting van de bedrijfsvoering door versnippering van kavels, beperkingen voor toekomstige bedrijfsontwikkeling, verstoring van de waterhuishouding, schade aan bodemstructuur en een verminderde bereikbaarheid van landbouwpercelen. Daarnaast ontstaat onzekerheid over investeringen die noodzakelijk zijn voor een duurzame bedrijfsvoering, terwijl tegelijkertijd de waarde van gronden en agrarisch vastgoed onder druk komt te staan.

Ook bewoners worden rechtstreeks geraakt. De aanwijzing van een gebied als zoeklocatie brengt reeds jarenlang onzekerheid met zich mee over de toekomstige inrichting van de leefomgeving. De ervaring bij vergelijkbare nationale energieprojecten leert dat deze onzekerheid kan leiden tot uitstel van investeringen, waardedaling van woningen, verminderde verkoopbaarheid van vastgoed en aantasting van het woon- en leefklimaat. De gevolgen beperken zich daarmee niet tot de uiteindelijke realisatie van een project, maar doen zich reeds voor gedurende de planvorming.

Daarnaast vertegenwoordigen bewoners en ondernemers een unieke gebiedskennis die niet uit kaarten, modellen of bureaustudies kan worden afgeleid. Zij beschikken over kennis van de lokale waterhuishouding, verkeersstromen, landbouwkundige omstandigheden, cultuurhistorische waarden en de wijze waarop verschillende ruimtelijke ontwikkelingen elkaar in de praktijk beïnvloeden. Deze kennis vormt een essentieel onderdeel van een zorgvuldige belangenafweging en dient daarom volwaardig te worden betrokken bij de verdere besluitvorming.

Juist omdat het hier gaat om een gebied waarin verschillende nationale projecten gelijktijdig samenkomen, is een actieve betrokkenheid van bewoners en ondernemers noodzakelijk om tot een evenwichtige en maatschappelijk verantwoorde besluitvorming te komen.

3. Samenvatting van de zienswijze

De kern van onze zienswijze is dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende inzicht geven in de werkelijke gevolgen van de voorgestelde locatiekeuze voor de Paulinapolder en de omliggende polders. Naar onze mening is de beoordeling op meerdere essentiële onderdelen onvolledig, onvoldoende onderbouwd en onvoldoende integraal uitgevoerd.

Het grootste bezwaar betreft het ontbreken van een gebiedsgerichte benadering. De verschillende nationale en regionale ontwikkelingen die in hetzelfde gebied zijn voorzien, worden grotendeels afzonderlijk beoordeeld, terwijl bewoners, ondernemers en agrarische bedrijven juist worden geconfronteerd met de gezamenlijke effecten van al deze projecten. Hierdoor ontbreekt een realistisch beeld van de totale ruimtelijke, economische en maatschappelijke belasting van het gebied.

Daarnaast achten wij de onderbouwing van de locatiekeuze onvoldoende overtuigend. Het Plan-MER maakt naar onze mening onvoldoende inzichtelijk waarom juist de Paulinapolder geschikt zou zijn voor deze concentratie van energie-infrastructuur, terwijl alternatieve locaties binnen of aansluitend aan bestaande industriële clusters minder ingrijpende gevolgen lijken te hebben voor landschap, landbouw, leefomgeving en cultuurhistorie.

Verder constateren wij dat de gevolgen voor de landbouw, de leefbaarheid, de verkeersveiligheid, de economische ontwikkeling, de waterveiligheid, de externe veiligheid en de cultuurhistorische waarden structureel worden onderschat. De afzonderlijke effectbeoordelingen geven daardoor geen volledig beeld van de daadwerkelijke impact op bewoners en ondernemers.

Wij verzoeken u daarom het Ontwerpprogramma en het Plan-MER zodanig aan te passen dat:

- een integrale beoordeling plaatsvindt van alle ruimtelijke ontwikkelingen binnen dit gebied;
- de cumulatieve effecten op bewoners, ondernemers en agrarische bedrijven volledig in beeld worden gebracht;
- alternatieve locaties opnieuw en objectief worden onderzocht;
- de Paulinapolder en de omliggende polders worden geschrapt als zoekgebied voor grootschalige energie- en waterstofinfrastructuur.

4. Juridisch toetsingskader

4.1 Zorgvuldige voorbereiding en integrale belangenafweging

Het Ontwerpprogramma en het bijbehorende Plan-MER vormen een essentiële schakel in de voorbereiding van toekomstige ruimtelijke besluiten over de aanlanding van windenergie op zee en de daarbij behorende energie-infrastructuur. Hoewel deze procedure nog niet rechtstreeks leidt tot de aanleg van kabelverbindingen, converterstations of elektrolyzers, worden in deze fase wel de ruimtelijke uitgangspunten en voorkeursrichtingen vastgesteld die in latere projectbesluiten een belangrijke rol zullen spelen.

Juist daarom mag van het bevoegd gezag worden verwacht dat de voorbereiding van het programma voldoet aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en aan de uitgangspunten van de Omgevingswet. Dat betekent onder meer dat de besluitvorming zorgvuldig dient te worden voorbereid, dat alle relevante feiten en belangen volledig in beeld worden gebracht en dat de gemaakte keuzes deugdelijk worden gemotiveerd.

Naar onze mening voldoet het Ontwerpprogramma op meerdere onderdelen niet aan deze eisen. De beoordeling richt zich voornamelijk op de technische uitvoerbaarheid van verschillende alternatieven en op de effecten voor natuur, scheepvaart en het energiesysteem, terwijl de gevolgen voor bewoners, agrarische bedrijven en de leefomgeving aanzienlijk minder diepgaand zijn onderzocht. Hierdoor ontstaat een onevenwichtige belangenafweging waarin de maatschappelijke gevolgen voor de directe omgeving onvoldoende gewicht krijgen.

De Omgevingswet beoogt juist een integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Dat betekent dat economische belangen, natuurbelangen, landschappelijke kwaliteit, gezondheid, veiligheid, cultureel erfgoed, landbouw en leefbaarheid niet afzonderlijk, maar in hun onderlinge samenhang moeten worden beoordeeld. Naar onze mening gebeurt dit in het Ontwerpprogramma onvoldoende.

4.2 Het ontbreken van een gebiedsgerichte benadering

Een belangrijk uitgangspunt van de Omgevingswet is dat ontwikkelingen niet geïsoleerd worden beoordeeld, maar in relatie tot de bestaande en voorziene functies van een gebied.

In het geval van de Paulinapolder is daarvan onvoldoende sprake.

De beoordeling beperkt zich grotendeels tot de effecten van VAWOZ zelf, terwijl reeds bekend is dat hetzelfde gebied tevens in beeld is voor een groot aantal andere nationale en regionale projecten. De bewoners van de polders van Biervliet worden hierdoor niet geconfronteerd met één ruimtelijke ingreep, maar met een opeenstapeling van ingrepen die gezamenlijk een fundamentele verandering van het gebied betekenen.

Deze samenloop betreft onder meer de mogelijke vestiging van kerncentrales, uitbreiding van het landelijke hoogspanningsnet, waterstofproductie, ammoniakinfrastructuur, nieuwe energieopslag, natuurontwikkelingsprojecten, wateropgaven, uitbreiding van havenactiviteiten en aanvullende industriële ontwikkelingen.

Deze projecten zijn afzonderlijk wellicht verdedigbaar, maar gezamenlijk veranderen zij het karakter van een overwegend agrarisch landschap in een gebied waarin de nationale energie-infrastructuur een dominante plaats inneemt.

Naar onze mening ontbreekt in het Ontwerpprogramma een integrale analyse van deze ontwikkeling. Daarmee ontstaat het risico dat ieder afzonderlijk project op zichzelf aanvaardbaar wordt geacht, terwijl de gezamenlijke belasting voor bewoners, ondernemers en het landschap uiteindelijk onevenredig groot blijkt te zijn.

Juist deze vorm van zogenoemde "salamitactiek", waarbij afzonderlijke projecten los van elkaar worden beoordeeld, staat op gespannen voet met de integrale benadering die de Omgevingswet juist voorstaat.

4.3 Onvoldoende onderzoek naar redelijke alternatieven

Een Plan-MER heeft niet uitsluitend tot doel de milieugevolgen van een voorkeursvariant te beschrijven. Een wezenlijk onderdeel van een milieubeoordeling is het objectief vergelijken van redelijke alternatieven.

Daarbij gaat het niet alleen om verschillen in technische uitvoerbaarheid of aanlegkosten, maar juist ook om verschillen in maatschappelijke gevolgen, ruimtelijke kwaliteit, landbouwkundige belangen, leefbaarheid, veiligheid en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden.

Wij constateren dat alternatieven die gebruikmaken van reeds bestaande industriële gebieden of bestaande infrastructurele corridors slechts beperkt zijn onderzocht en relatief snel zijn afgefallen. Daardoor ontstaat onvoldoende inzicht in de vraag of de doelstellingen van het programma ook kunnen worden bereikt met aanzienlijk minder maatschappelijke schade.

Met name alternatieven die aansluiten bij bestaande industriële concentraties verdienen een diepgaandere beoordeling. Deze locaties beschikken veelal reeds over grootschalige energie-infrastructuur, kennen een industrieel karakter en liggen op grotere afstand van kwetsbare woongebieden en agrarische bedrijven. Ook de aansluiting op toekomstige elektriciteits- en waterstofvraag lijkt daar logischer dan in een overwegend agrarisch gebied waar uit diverse studies blijkt dat de regionale energievraag de komende decennia beperkt zal blijven.

Naar onze mening voldoet de alternatievenafweging daarom nog niet aan de eisen die aan een zorgvuldig Plan-MER mogen worden gesteld.

4.4 Cumulatieve milieueffecten

Een ander fundamenteel uitgangspunt van een milieueffectrapportage is dat niet uitsluitend de directe effecten van één project worden onderzocht, maar ook de gezamenlijke effecten van samenhangende ontwikkelingen.

Hoewel het Plan-MER op verschillende plaatsen melding maakt van andere projecten, blijft de beoordeling daarvan grotendeels beschrijvend. Een daadwerkelijke analyse van de totale belasting voor bewoners, agrarische bedrijven en de leefomgeving ontbreekt.

Dit geldt niet alleen voor de ruimtelijke gevolgen, maar ook voor de opeenstapeling van verkeershinder, bouwactiviteiten, geluidbelasting, veiligheidsrisico's, beperkingen voor landbouw, waardevermindering van vastgoed en de aantasting van de landschappelijke kwaliteit.

Juist de combinatie van deze effecten bepaalt uiteindelijk of een gebied nog als leefbaar, economisch vitaal en toekomstbestendig kan worden beschouwd. Een beoordeling die uitsluitend naar afzonderlijke projecten kijkt, doet daarom geen recht aan de feitelijke situatie waarmee bewoners en ondernemers worden geconfronteerd.

Wij verzoeken u daarom om voorafgaand aan de vaststelling van het definitieve programma alsnog een integrale cumulatieve effectbeoordeling uit te voeren waarin alle reeds bekende nationale, provinciale en regionale ontwikkelingen gezamenlijk worden onderzocht.

4.5 Evenredigheid en maatschappelijke aanvaardbaarheid

De overheid beschikt over een ruime beleidsvrijheid bij het aanwijzen van locaties voor nationale energie-infrastructuur. Deze beleidsvrijheid is echter niet onbegrensd.

Van het bevoegd gezag mag worden verwacht dat de nadelige gevolgen voor burgers, bedrijven en de fysieke leefomgeving in redelijke verhouding staan tot het met het besluit te dienen algemeen belang.

Naar onze mening is daarvan in dit geval onvoldoende sprake.

De Paulinapolder wordt geconfronteerd met een uitzonderlijk grote concentratie van nationale opgaven, terwijl tegelijkertijd onvoldoende wordt gemotiveerd waarom juist dit gebied opnieuw een aanzienlijk deel van de nationale energie-infrastructuur zou moeten accommoderen.

Daarbij is niet alleen van belang hoeveel ruimte een afzonderlijk project inneemt, maar vooral welke gevolgen de opeenstapeling van projecten heeft voor de toekomst van het gebied als geheel.

Wanneer de leefbaarheid structureel afneemt, agrarische bedrijven verdwijnen, investeringen worden uitgesteld, woningen in waarde dalen en bewoners gedurende vele jaren in onzekerheid verkeren, ontstaat een maatschappelijke belasting die niet uitsluitend vanuit een technische systeembenadering kan worden beoordeeld.

Wij verzoeken u daarom nadrukkelijk om de maatschappelijke evenredigheid van de gekozen locatie opnieuw te beoordelen, waarbij de belangen van bewoners, ondernemers en agrarische bedrijven een gelijkwaardige plaats krijgen naast de nationale energiebelangen.

4.6 Conclusie van het juridisch toetsingskader

Op grond van het voorgaande zijn wij van oordeel dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op essentiële onderdelen tekortschieten. Met name de integrale gebiedsbenadering, de beoordeling van cumulatieve effecten, de motivering van de locatiekeuze en het onderzoek

naar redelijke alternatieven zijn naar onze mening onvoldoende uitgewerkt om een zorgvuldig en evenwichtig besluit te kunnen dragen.

Wij verzoeken u daarom deze tekortkomingen te herstellen voordat het programma definitief wordt vastgesteld. Alleen op die wijze kan worden gewaarborgd dat de uiteindelijke besluitvorming plaatsvindt op basis van een volledig, zorgvuldig en evenwichtig onderzocht feitencomplex.

5. Onevenredige concentratie van nationale energie- en infrastructuurprojecten

5.1 Een gebied dat steeds opnieuw wordt aangewezen

Een fundamenteel bezwaar tegen het Ontwerpprogramma VAWOZ is dat de locatiekeuze voor de Paulinapolder en de omliggende polders wordt beoordeeld alsof sprake is van een op zichzelf staande ruimtelijke ontwikkeling. Dat beeld strookt niet met de werkelijkheid.

De bewoners, agrarische bedrijven en ondernemers in Midden-West Zeeuws-Vlaanderen worden al geruime tijd geconfronteerd met een opeenvolging van nationale en regionale projecten die steeds opnieuw beslag leggen op hetzelfde gebied. Iedere afzonderlijke ontwikkeling wordt gepresenteerd als een zelfstandige ruimtelijke opgave, maar in de praktijk gaat het om een voortdurende uitbreiding van de nationale energie- en infrastructuurfunctie van dezelfde regio.

Daardoor ontstaat een situatie waarin niet één project, maar juist de opeenstapeling van projecten bepalend wordt voor de toekomstige leefbaarheid, economische ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit van het gebied.

Wij zijn van mening dat deze ontwikkeling in het Ontwerpprogramma onvoldoende wordt onderkend.

5.2 Een stapeling van nationale ruimtelijke claims

De aanwijzing van de Paulinapolder als zoekgebied voor VAWOZ staat niet op zichzelf.

Binnen hetzelfde gebied spelen of worden voorbereid onder meer:

- de mogelijke vestiging van twee nieuwe kerncentrales;
- nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbindingen;
- een nieuw 380 kV-station;
- de Multi Utility Kruising (MUK) van de Westerschelde;
- uitbreiding van waterstofinfrastructuur;
- mogelijke elektrolyzers;
- ammoniakinfrastructuur;
- grootschalige batterijopslag (BESS);
- uitbreiding van de energie-infrastructuur van North Sea Port;
- natuurontwikkelingsprojecten;
- waterveiligheidsmaatregelen;
- ruimtelijke reserveringen voor toekomstige energievoorzieningen.

Daarnaast is reeds een voorkeursrecht gevestigd op ongeveer 975 hectare landbouwgrond, bedrijfslocaties en erven binnen de polders van Biervliet.

Geen van deze ontwikkelingen kan los van de andere worden beoordeeld.

Voor bewoners en ondernemers maakt het immers geen verschil welk project de feitelijke oorzaak is van de ruimtelijke druk. Zij ervaren de gezamenlijke gevolgen van alle projecten tegelijkertijd.

5.3 Een geleidelijke transformatie van een agrarisch landschap

Wanneer de hiervoor genoemde ontwikkelingen in onderlinge samenhang worden beschouwd, ontstaat een fundamenteel ander beeld dan uit het Ontwerpprogramma naar voren komt.

De polders van Biervliet zijn van oudsher ingericht als open agrarisch landschap met verspreide woonbebouwing, vruchtbare landbouwgronden, cultuurhistorische elementen en een relatief beperkte industriële belasting.

Door de opeenvolging van nationale projecten verandert dit gebied geleidelijk in een concentratiegebied voor grootschalige energie-infrastructuur.

Deze ontwikkeling voltrekt zich niet door één ingrijpend besluit, maar door een reeks afzonderlijke besluiten die ieder voor zich slechts een beperkte ruimtelijke ingreep lijken te vormen.

Juist daardoor bestaat het risico dat de uiteindelijke gebiedstransformatie nooit integraal wordt beoordeeld.

Naar onze mening is dit in strijd met het uitgangspunt van de Omgevingswet dat ontwikkelingen binnen de fysieke leefomgeving in onderlinge samenhang moeten worden beschouwd.

5.4 Ontbreken van een ruimtelijke draagkrachtanalyse

Opvallend is dat het Ontwerpprogramma uitvoerig ingaat op de technische draagkracht van het elektriciteitsnet, de nautische veiligheid en de milieutechnische uitvoerbaarheid van verschillende alternatieven.

Een vergelijkbare analyse van de ruimtelijke draagkracht van de regio ontbreekt echter vrijwel volledig.

Er wordt niet onderzocht hoeveel nationale energie-infrastructuur een gebied vanuit maatschappelijk oogpunt nog kan dragen.

Evenmin wordt beoordeeld welke gevolgen de opeenstapeling van projecten heeft voor:

- de leefbaarheid van dorpen;
- de continuïteit van agrarische bedrijven;
- de economische vitaliteit;
- de sociale cohesie;
- de ruimtelijke kwaliteit;
- de aantrekkelijkheid van het gebied als woon- en werkgebied.

Daardoor ontbreekt een wezenlijk onderdeel van de integrale belangenafweging.

5.5 Onevenwichtige verdeling van nationale lasten

De energietransitie is een nationaal belang.

Juist daarom mag worden verwacht dat ook de ruimtelijke lasten van die transitie op een evenwichtige wijze over Nederland worden verdeeld.

Naar onze mening is daarvan in dit geval onvoldoende sprake.

Midden-West Zeeuws-Vlaanderen vervult reeds decennialang een belangrijke functie voor de nationale energievoorziening, de chemische industrie, de havenactiviteiten en de zware infrastructuur.

Door opnieuw grootschalige nationale energieprojecten in hetzelfde gebied te concentreren, ontstaat een onevenwichtige verdeling van de ruimtelijke lasten.

Daarbij komt dat de directe voordelen van deze ontwikkelingen grotendeels buiten de regio terechtkomen, terwijl de nadelige gevolgen juist lokaal worden ervaren.

Bewoners en ondernemers dragen daarmee een onevenredig groot deel van de maatschappelijke lasten van de nationale energietransitie.

Wij achten dit in strijd met het evenredigheidsbeginsel dat aan de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht ten grondslag ligt.

5.6 Toenemende maatschappelijke onzekerheid

Naast de fysieke gevolgen veroorzaakt de opeenvolging van nationale projecten een voortdurende maatschappelijke onzekerheid.

Bewoners weten niet of zij op termijn nog in hun woning kunnen blijven wonen.

Agrarische ondernemers weten niet of investeringen in bedrijfsontwikkeling nog verantwoord zijn.

Jonge gezinnen twijfelen over de toekomst van hun woonomgeving.

Bedrijven stellen uitbreidingsplannen uit omdat de toekomstige ruimtelijke inrichting van het gebied onzeker is.

Deze langdurige onzekerheid vormt op zichzelf reeds een aantasting van de kwaliteit van de leefomgeving.

Daarbij moet worden bedacht dat de planvorming rond de verschillende projecten zich over vele jaren uitstrekt. Wanneer gedurende die gehele periode steeds nieuwe nationale projecten aan hetzelfde gebied worden toegevoegd, ontstaat een situatie waarin bewoners en ondernemers feitelijk permanent in onzekerheid verkeren.

Het Ontwerpprogramma besteedt aan deze maatschappelijke effecten nauwelijks aandacht.

5.7 Verzoek

Wij verzoeken u daarom nadrukkelijk om vóór de definitieve vaststelling van het Ontwerpprogramma een integrale gebiedsanalyse uit te voeren waarin alle bestaande, vergunde en redelijkerwijs voorziene nationale en regionale projecten gezamenlijk worden beoordeeld.

Deze analyse dient niet uitsluitend betrekking te hebben op milieueffecten, maar tevens op de ruimtelijke draagkracht van het gebied, de maatschappelijke aanvaardbaarheid van verdere concentratie van energie-infrastructuur en de evenwichtige verdeling van nationale lasten over Nederland.

Zolang een dergelijke integrale beoordeling ontbreekt, kan naar onze mening niet worden vastgesteld dat de keuze voor de Paulinapolder berust op een zorgvuldig voorbereide en evenwichtige belangenafweging.

6. Aantasting van de agrarische structuur en het landelijk gebied

6.1 De agrarische functie van het gebied wordt onderschat

Het Ontwerpprogramma en het Plan-MER beoordelen de gevolgen voor de landbouw grotendeels vanuit het perspectief van het ruimtebeslag dat ontstaat door kabelverbindingen, converterstations en overige energie-infrastructuur. Naar onze mening is deze benadering te beperkt en doet zij geen recht aan de wijze waarop agrarische bedrijven daadwerkelijk functioneren.

De landbouw in de polders van Biervliet bestaat niet uit losse percelen die onderling uitwisselbaar zijn. De bedrijfsvoering is juist gebaseerd op een zorgvuldig opgebouwde samenhang tussen huiskavels, veldkavels, ontsluitingswegen, drainage, waterbeheer en logistieke verbindingen. Veel bedrijven zijn gedurende meerdere generaties ontwikkeld en geoptimaliseerd op basis van de specifieke eigenschappen van het gebied. De ruimtelijke structuur van deze bedrijven is daarom niet eenvoudig te verplaatsen of te compenseren.

Wanneer een kabeltracé, converterstation of andere energievoorziening door deze structuur wordt aangelegd, gaat de schade verder dan uitsluitend het directe ruimtebeslag. De bedrijfsvoering wordt minder efficiënt, de bereikbaarheid van percelen verandert, de interne logistiek verslechtert en de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven worden beperkt. Deze indirecte gevolgen komen naar onze mening in het Plan-MER onvoldoende naar voren.

6.2 Hoogwaardige landbouwgrond is een schaars nationaal belang

De polders van Biervliet behoren tot de meest vruchtbare landbouwgebieden van Nederland. De combinatie van bodemkwaliteit, waterhuishouding en verkaveling maakt het gebied bijzonder geschikt voor hoogwaardige akkerbouw en voedselproductie.

Tegen de achtergrond van klimaatverandering, toenemende druk op de voedselvoorziening en de wens om de strategische autonomie van Nederland en Europa te versterken, is het behoud van hoogwaardige landbouwgrond niet uitsluitend een regionaal belang, maar tevens een nationaal belang.

Wij constateren dat dit aspect in het Ontwerpprogramma slechts beperkt wordt betrokken bij de locatieafweging. De nadruk ligt voornamelijk op technische uitvoerbaarheid en de beschikbaarheid van ruimte, terwijl de blijvende maatschappelijke waarde van vruchtbare landbouwgrond slechts beperkt wordt gewogen.

Naar onze mening verdient dit belang een aanzienlijk zwaardere plaats binnen de integrale belangenafweging.

6.3 Aantasting van de bedrijfsvoering

De gevolgen voor agrarische bedrijven beperken zich niet tot het verlies van enkele hectares landbouwgrond.

De aanleg van ondergrondse kabelverbindingen, hoogspanningsinfrastructuur, converterstations en aanverwante voorzieningen kan leiden tot blijvende beperkingen in het gebruik van landbouwgrond. Daarbij moet onder meer worden gedacht aan beperkingen voor diepe grondbewerking, drainagewerkzaamheden, toekomstige herverkaveling, beregeningsvoorzieningen en de aanleg van nieuwe bedrijfsvoorzieningen.

Daarnaast ontstaan tijdens de aanleg langdurige verstoringen van de bedrijfsvoering. Percelen kunnen gedurende meerdere groeiseizoenen slechts beperkt worden gebruikt, de bodemstructuur kan blijvend worden aangetast door zwaar materieel en de bereikbaarheid van landbouwgronden wordt tijdelijk of permanent gewijzigd.

Hoewel dergelijke effecten afzonderlijk wellicht beheersbaar lijken, kunnen zij gezamenlijk een substantiële verslechtering van de bedrijfsvoering veroorzaken.

Naar onze mening ontbreekt een integrale analyse van deze bedrijfskundige gevolgen.

6.4 Bodemkwaliteit en waterhuishouding

De landbouwkundige kwaliteit van de polders is nauw verbonden met de bodemstructuur en de waterhuishouding.

Grootschalige grondroeringen, langdurige bouwactiviteiten en zware transportbewegingen brengen risico's met zich mee voor bodemverdichting, verstoring van drainagevoorzieningen en veranderingen in de natuurlijke waterstromen.

Daarnaast bestaat het risico dat de aanleg van grootschalige energie-infrastructuur gevolgen heeft voor de beschikbaarheid van zoet water en voor de wijze waarop water binnen het gebied wordt afgevoerd of vastgehouden.

Deze effecten kunnen zich nog jarenlang na de aanleg manifesteren en zijn vaak slechts gedeeltelijk herstelbaar.

Het Plan-MER beschrijft deze risico's grotendeels op algemeen niveau, maar geeft onvoldoende inzicht in de specifieke gevolgen voor de landbouwkundige situatie in de polders van Biervliet.

Wij verzoeken daarom om aanvullend onderzoek naar de langetermijneffecten voor bodemstructuur, drainage, zoetwaterbeschikbaarheid en landbouwkundige productiecapaciteit.

6.5 Versnippering van landbouwbedrijven

Een belangrijk maar onderbelicht gevolg van grootschalige energieprojecten is de geleidelijke versnippering van agrarische bedrijven.

Niet alleen de fysieke aanleg van infrastructuur veroorzaakt deze versnippering, maar ook veiligheidszones, onderhoudsstroken, toegangswegen en ruimtelijke reserveringen beperken het efficiënt gebruik van landbouwgrond.

Wanneer verschillende nationale projecten zich in hetzelfde gebied concentreren, ontstaat bovendien een opeenstapeling van ruimtelijke beperkingen die gezamenlijk veel ingrijpender zijn dan de afzonderlijke projecten doen vermoeden.

Hierdoor worden bedrijven minder toekomstbestendig en neemt de economische waarde van landbouwgronden af.

Het Plan-MER maakt naar onze mening onvoldoende inzichtelijk hoe deze cumulatieve versnippering zich op bedrijfsniveau zal ontwikkelen.

6.6 Voorkeursrecht en langdurige onzekerheid

De recente vestiging van een voorkeursrecht op een groot deel van de landbouwgronden in de omgeving illustreert dat de gevolgen van de planvorming zich reeds voordoen voordat een definitief projectbesluit is genomen.

Grondbezitters en agrarische ondernemers worden hierdoor geconfronteerd met langdurige onzekerheid over de toekomst van hun bedrijf. Investerings worden uitgesteld, bedrijfsopvolging wordt bemoeilijkt en de marktwaarde van gronden komt onder druk te staan.

Deze effecten worden in het Plan-MER nauwelijks benoemd, terwijl zij voor de betrokken ondernemers nu reeds realiteit zijn.

Naar onze mening dienen ook deze economische en maatschappelijke gevolgen onderdeel uit te maken van de integrale beoordeling.

6.7 De landbouw als drager van het landschap

De landbouw vervult niet uitsluitend een economische functie.

De agrarische bedrijven zijn tevens verantwoordelijk voor het beheer van het open polderlandschap, het onderhoud van sloten en dijken, de instandhouding van cultuurhistorische structuren en de sociale vitaliteit van het buitengebied.

Wanneer de agrarische structuur geleidelijk wordt aangetast, verdwijnen niet alleen bedrijven, maar verandert ook het karakter van het landschap en de leefomgeving.

De kwaliteit van het gebied wordt daarmee op langere termijn structureel beïnvloed.

Wij zijn van mening dat deze samenhang in het Ontwerpprogramma onvoldoende wordt onderkend.

6.8 Conclusie

Wij zijn van oordeel dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER de gevolgen voor de landbouw in Midden-West Zeeuws-Vlaanderen te beperkt beoordelen. De analyse richt zich voornamelijk op het directe ruimtebeslag, terwijl de daadwerkelijke gevolgen voor de bedrijfsvoering, bodemkwaliteit, waterhuishouding, bedrijfsontwikkeling, landschappelijke kwaliteit en de toekomstbestendigheid van de agrarische sector aanzienlijk verder reiken.

Wij verzoeken u daarom om voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het programma een aanvullend gebiedsgericht landbouwkundig onderzoek uit te voeren. Daarbij dient niet alleen het verlies van oppervlakte landbouwgrond te worden onderzocht, maar ook de gevolgen voor de agrarische structuur als geheel, de economische continuïteit van bedrijven en de rol van de landbouw als drager van het landschap.

6.9 Hoogwaardige landbouwgrond en voedselzekerheid als nationaal belang

Bij de beoordeling van de geschiktheid van locaties voor grootschalige energie-infrastructuur dient naar onze mening niet uitsluitend te worden gekeken naar de technische uitvoerbaarheid van een project, maar ook naar de maatschappelijke waarde van de functies die door dat project worden verdrongen.

De Paulinapolder en de omliggende polders behoren tot de meest productieve landbouwgebieden van Nederland. Gedurende vele generaties is hier een hoogwaardig agrarisch productielandschap ontstaan dat van grote betekenis is voor de voedselproductie, de regionale economie en het beheer van het landschap. Deze kwaliteiten zijn niet eenvoudig elders te reproduceren. Vruchtbare zeekeigronden vormen een schaars nationaal bezit waarvan het verlies in beginsel onomkeerbaar is.

In de afgelopen jaren is zowel nationaal als internationaal steeds meer aandacht ontstaan voor het belang van voedselzekerheid, leveringszekerheid van agrarische producten en het behoud van strategische landbouwgronden. De opeenvolgende crises op het gebied van geopolitiek, energie, klimaat en internationale handel hebben duidelijk gemaakt dat voedselproductie niet langer uitsluitend als een economisch vraagstuk kan worden beschouwd, maar tevens onderdeel vormt van de nationale weerbaarheid en maatschappelijke veerkracht.

Tegen deze achtergrond achten wij het opmerkelijk dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER de maatschappelijke waarde van hoogwaardige landbouwgrond slechts beperkt betrekken bij de locatieafweging. Weliswaar wordt het ruimtebeslag beschreven, maar een inhoudelijke afweging van het belang van duurzame voedselproductie ten opzichte van alternatieve locaties ontbreekt grotendeels.

Naar onze mening verdient juist dit aspect een zwaardere plaats binnen de integrale belangenafweging. De keuze voor een locatie die behoort tot de meest vruchtbare landbouwgronden van Nederland vraagt een uitzonderlijk zorgvuldige motivering, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt waarom aantasting van deze gronden onvermijdelijk is en waarom redelijkerwijs geen alternatieven beschikbaar zijn die minder beslag leggen op hoogwaardige landbouwgrond.

Daarbij achten wij tevens van belang dat landbouwgrond niet uitsluitend een productiefunctie vervult. De agrarische sector draagt in belangrijke mate bij aan het beheer van het landschap,

het onderhoud van watergangen, de instandhouding van cultuurhistorische structuren en de vitaliteit van het landelijk gebied. Wanneer de landbouwkundige structuur geleidelijk wordt aangetast door opeenvolgende nationale projecten, verdwijnen ook deze maatschappelijke functies.

Wij verzoeken u daarom om in het definitieve Ontwerpprogramma expliciet te motiveren op welke wijze het nationale belang van duurzame voedselproductie, zorgvuldig bodemgebruik en behoud van hoogwaardige landbouwgronden is meegewogen bij de locatiekeuze. Tevens verzoeken wij om inzichtelijk te maken waarom locaties met een aanzienlijk lagere maatschappelijke impact niet de voorkeur verdienen.

7. De ruimtelijke draagkracht van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen en de onevenwichtige concentratie van nationale opgaven

7.1 Inleiding

Het Ontwerpprogramma en het Plan-MER beoordelen de Paulinapolder voornamelijk vanuit de vraag of de locatie technisch geschikt is voor de aanlanding van windenergie op zee en de daarbij behorende energie-infrastructuur. Naar onze mening wordt daarmee slechts een deel van de noodzakelijke afweging gemaakt.

Een minstens zo fundamentele vraag blijft onbeantwoord, namelijk of Midden-West Zeeuws-Vlaanderen, gelet op de reeds aanwezige en voorgenomen nationale ruimtelijke ontwikkelingen, de **ruimtelijke en maatschappelijke draagkracht** bezit om opnieuw een omvangrijk nationaal energieproject te accommoderen.

Juist deze vraag behoort centraal te staan binnen een integrale afweging van de fysieke leefomgeving. Niet alleen moet worden beoordeeld of een project technisch uitvoerbaar is, maar ook of de concentratie van nationale functies binnen één gebied nog in redelijke verhouding staat tot de bestaande kwaliteiten, de leefbaarheid en de ontwikkelingsmogelijkheden van dat gebied.

Naar onze mening ontbreekt een dergelijke gebiedsgerichte analyse vrijwel geheel.

7.2 De ruimtelijke draagkracht van een gebied is niet onbeperkt

Iedere regio beschikt over een bepaalde ruimtelijke draagkracht. Daarmee bedoelen wij het vermogen van een gebied om nieuwe ruimtelijke functies op te nemen zonder dat de bestaande kwaliteiten, economische structuur, leefbaarheid, landschappelijke identiteit en maatschappelijke samenhang blijvend worden aangetast.

De Omgevingswet schrijft voor dat functies evenwichtig aan locaties worden toegedeeld. Dit uitgangspunt veronderstelt dat niet uitsluitend wordt gekeken naar de technische mogelijkheid om een nieuwe functie ergens onder te brengen, maar ook naar de vraag of die functie past binnen de bestaande identiteit en het toekomstperspectief van het gebied.

Een gebied kan technisch gezien geschikt zijn voor een ontwikkeling, terwijl de ruimtelijke draagkracht inmiddels is bereikt of zelfs overschreden. In dat geval behoort het bevoegd gezag expliciet te motiveren waarom verdere concentratie van nationale functies desondanks gerechtvaardigd wordt geacht.

Een dergelijke analyse ontbreekt in het Ontwerpprogramma.

7.3 Midden-West Zeeuws-Vlaanderen draagt reeds een uitzonderlijk groot aandeel in nationale opgaven

De voorgestelde VAWOZ-ontwikkeling moet worden beschouwd tegen de achtergrond van een regio die reeds in belangrijke mate bijdraagt aan de nationale energievoorziening, de zware industrie en de strategische infrastructuur van Nederland.

Binnen of direct grenzend aan hetzelfde gebied spelen onder meer:

- de mogelijke vestiging van twee kerncentrales;
- de uitbreiding van het landelijke hoogspanningsnet;
- een nieuw 380 kV-station;
- de Multi Utility Kruising (MUK) van de Westerschelde;
- waterstofproductie en -transport;
- ammoniakinfrastructuur;
- mogelijke Battery Energy Storage Systems (BESS);
- uitbreiding van industriële activiteiten binnen North Sea Port;
- natuurontwikkelingsprojecten;
- waterveiligheidsprojecten;
- toekomstige reserveringen voor aanvullende energie-infrastructuur.

Daarnaast is reeds een voorkeursrecht gevestigd op ongeveer 975 hectare landbouwgrond, erven en bedrijfslocaties binnen de polders van Biervliet.

Geen van deze ontwikkelingen staat op zichzelf. Gezamenlijk leiden zij tot een steeds verdergaande concentratie van nationale functies binnen een relatief klein gebied.

Het Ontwerpprogramma erkent deze ontwikkelingen wel afzonderlijk, maar onderzoekt niet wat hun gezamenlijke betekenis is voor de ruimtelijke draagkracht van de regio.

7.4 Van agrarisch landschap naar nationaal energiecluster

Wat zich in Midden-West Zeeuws-Vlaanderen voltrekt, is niet de realisatie van één afzonderlijk energieproject.

Er is sprake van een geleidelijke functiewijziging van een overwegend agrarisch landschap naar een gebied waarin nationale energievoorzieningen, hoogspanningsinfrastructuur, waterstofproductie, industriële ontwikkeling en grootschalige technische installaties steeds dominanter worden.

Deze ontwikkeling vindt plaats via een opeenvolging van afzonderlijke besluiten. Daardoor ontstaat nooit één integraal moment waarop de vraag wordt gesteld of deze fundamentele gebiedstransformatie maatschappelijk wenselijk en ruimtelijk verantwoord is.

Juist hierin schuilt naar onze mening een wezenlijk tekort van het Ontwerpprogramma.

De locatiekeuze voor VAWOZ wordt beoordeeld alsof zij op zichzelf staat, terwijl zij feitelijk onderdeel vormt van een veel bredere ontwikkeling waarin het karakter van de gehele regio geleidelijk verandert.

7.5 Open ruimte is geen beschikbare ruimte

Een terugkerend uitgangspunt in nationale ruimtelijke projecten lijkt te zijn dat gebieden met een lage bebouwingsdichtheid relatief geschikt zijn voor nieuwe infrastructuur.

Deze redenering miskent echter de maatschappelijke betekenis van het open landschap.

De polders van Biervliet vormen geen leeg gebied dat wacht op een nieuwe bestemming. Zij vervullen reeds een groot aantal maatschappelijke functies die gezamenlijk de identiteit van het gebied bepalen.

De landbouw produceert voedsel, beheert het landschap en draagt bij aan de regionale economie. Bewoners vormen hechte dorpsgemeenschappen met een sterke sociale samenhang. De cultuurhistorische structuur van dijken, polders en historische landschapselementen vertelt het verhaal van de ontstaansgeschiedenis van Zeeuws-Vlaanderen. De openheid van het landschap draagt bij aan recreatie, toerisme en de kwaliteit van de leefomgeving.

Dat deze functies minder zichtbaar zijn dan een industrieterrein betekent niet dat zij minder waardevol zijn.

Het ontbreken van bebouwing mag daarom niet worden geïnterpreteerd als de aanwezigheid van ongebruikte ruimte.

Integendeel, het open landschap vertegenwoordigt juist een hoge ruimtelijke kwaliteit die bescherming verdient.

7.6 De noodzaak van een expliciete gebiedskeuze

Wanneer een gebied in toenemende mate wordt belast met nationale infrastructuur, behoort het bevoegd gezag expliciet te motiveren waarom juist deze regio een steeds groter aandeel van de nationale opgaven dient te dragen.

Die motivering ontbreekt.

Het Ontwerpprogramma motiveert waarom de locatie technisch geschikt kan zijn voor VAWOZ, maar motiveert niet waarom Midden-West Zeeuws-Vlaanderen opnieuw wordt aangewezen als concentratiegebied voor nationale energievoorzieningen.

Evenmin wordt onderzocht of een evenwichtigere geografische spreiding van nationale energieprojecten mogelijk is, waardoor de maatschappelijke lasten eerlijker over Nederland worden verdeeld.

Een dergelijke afweging achten wij essentieel. De energietransitie is een nationale opgave en vraagt om nationale solidariteit. Dat betekent niet alleen dat iedereen profiteert van een betrouwbare energievoorziening, maar ook dat de ruimtelijke lasten daarvan zo evenwichtig mogelijk worden verdeeld.

7.7 De grens van de maatschappelijke aanvaardbaarheid

Naar onze mening nadert Midden-West Zeeuws-Vlaanderen het punt waarop de opeenstapeling van nationale projecten leidt tot een structurele aantasting van de leefomgeving.

Die aantasting bestaat niet uitsluitend uit het fysieke ruimtebeslag van afzonderlijke projecten.

Zij bestaat eveneens uit een groeiende onzekerheid over de toekomst van woningen en bedrijven, een afnemende investeringsbereidheid, verlies van landschappelijke kwaliteit, toenemende verkeersbelasting, beperkingen voor de landbouw, een afnemend gevoel van veiligheid en de geleidelijke verandering van het karakter van het gebied.

Deze gevolgen zijn ieder voor zich wellicht beheersbaar, maar gezamenlijk kunnen zij ertoe leiden dat de ruimtelijke draagkracht van de regio wordt overschreden.

Juist daarom achten wij een expliciete beoordeling van deze ruimtelijke draagkracht noodzakelijk.

7.8 Verzoek

Wij verzoeken u daarom om voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het Ontwerpprogramma een afzonderlijke gebiedsanalyse uit te voeren waarin de ruimtelijke en maatschappelijke draagkracht van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen centraal staat.

Deze analyse dient ten minste inzicht te geven in:

- de gezamenlijke ruimtelijke belasting van alle bestaande, vergunde en redelijkerwijs voorziene nationale projecten;
- de gevolgen voor landbouw, wonen, ondernemerschap, natuur, cultuurhistorie, recreatie en leefbaarheid;
- de vraag of verdere concentratie van nationale energie-infrastructuur binnen deze regio nog verenigbaar is met een evenwichtige toedeling van functies aan locaties;
- de mogelijkheden voor een evenwichtiger geografische spreiding van nationale energieprojecten.

Zonder een dergelijke integrale beoordeling kan naar onze mening niet worden vastgesteld dat de keuze voor de Paulinapolder berust op een zorgvuldig voorbereide, deugdelijk gemotiveerde en evenwichtige belangenafweging.

8. De locatiekeuze is onvoldoende gemotiveerd en alternatieven zijn niet gelijkwaardig onderzocht

8.1 De locatiekeuze vormt de kern van deze procedure

Deze zienswijze richt zich niet uitsluitend tegen de mogelijke aanleg van kabelverbindingen, converterstations of elektrolyzers als zodanig.

De kern van onze zienswijze is dat de keuze om juist de Paulinapolder en de omliggende polders opnieuw aan te wijzen als zoekgebied voor grootschalige energie-infrastructuur onvoldoende is gemotiveerd.

Het Ontwerpprogramma beschrijft verschillende alternatieven en beoordelingscriteria, maar maakt naar onze mening onvoldoende inzichtelijk waarom juist deze regio uiteindelijk als kansrijk wordt beschouwd, terwijl de maatschappelijke gevolgen hier aanzienlijk groter zijn dan uit de beoordeling blijkt.

Een zorgvuldige locatiekeuze vraagt niet alleen om een technische vergelijking van mogelijke locaties, maar ook om een transparante afweging van de gevolgen voor bewoners, ondernemers, landbouw, landschap, cultuurhistorie en de toekomstige ontwikkeling van het gebied.

Juist die integrale vergelijking ontbreekt.

8.2 Technische geschiktheid is niet hetzelfde als ruimtelijke geschiktheid

In het Ontwerpprogramma ligt de nadruk sterk op technische criteria, zoals de lengte van kabelverbindingen, aansluitmogelijkheden op het hoogspanningsnet, uitvoerbaarheid, systeemefficiëntie en aanlegkosten.

Hoewel deze aspecten vanzelfsprekend van belang zijn, vormen zij slechts één onderdeel van de besluitvorming.

Een locatie kan technisch zeer geschikt zijn en tegelijkertijd maatschappelijk of ruimtelijk minder geschikt blijken.

De Omgevingswet verlangt juist dat alle relevante belangen in onderlinge samenhang worden afgewogen. Dat betekent dat ook de maatschappelijke gevolgen van de locatiekeuze volwaardig onderdeel moeten zijn van de vergelijking tussen alternatieven.

Naar onze mening krijgt deze integrale afweging onvoldoende gewicht binnen het Ontwerpprogramma.

8.3 De maatschappelijke kosten blijven onderbelicht

De beoordeling van alternatieven lijkt grotendeels te zijn gebaseerd op technische uitvoerbaarheid en milieutechnische effecten.

De maatschappelijke kosten van de verschillende locaties worden daarentegen slechts beperkt onderzocht.

Daarbij gaat het onder meer om:

- langdurige onzekerheid voor bewoners en ondernemers;
- waardevermindering van woningen en agrarische bedrijven;
- verlies van investeringszekerheid;
- aantasting van de sociale samenhang;
- afname van de aantrekkelijkheid van het buitengebied;
- beperking van toekomstige economische ontwikkeling;
- verlies van landschappelijke kwaliteit;
- afname van recreatieve waarde.

Deze effecten zijn niet eenvoudig in geld uit te drukken, maar behoren wel degelijk tot de belangen die binnen een integrale afweging moeten worden betrokken.

Het ontbreken van een evenwichtige beoordeling van deze maatschappelijke effecten leidt ertoe dat verschillende alternatieven niet op gelijke wijze worden vergeleken.

8.4 Industriële locaties verdienen een zwaardere afweging

Opvallend is dat locaties binnen of direct aansluitend aan bestaande industriële gebieden relatief snel afvallen, terwijl open landbouwgebied als reëel alternatief in beeld blijft.

Naar onze mening is onvoldoende inzichtelijk gemaakt waarom uitbreiding of clustering binnen reeds bestaande industriële gebieden niet de voorkeur verdient.

Juist dergelijke locaties beschikken reeds over:

- een industriële bestemming of karakter;
- bestaande infrastructuur;
- aanwezige energievoorzieningen;
- een hogere maatschappelijke acceptatie van grootschalige technische installaties;
- een kleinere aantasting van het open landschap;
- een geringere invloed op agrarische bedrijven en woongebieden.

Wanneer dergelijke locaties worden verworpen, mag worden verwacht dat deze keuze uitvoerig wordt gemotiveerd.

Die motivering ontbreekt naar onze mening.

8.5 Clustering verdient de voorkeur boven verspreiding

Een belangrijk uitgangspunt binnen de ruimtelijke ordening is dat nieuwe grootschalige infrastructuur zoveel mogelijk wordt geconcentreerd op locaties waar reeds vergelijkbare functies aanwezig zijn.

Hierdoor wordt verdere versnippering van het landschap voorkomen en blijven de gevolgen voor natuur, landbouw en leefomgeving beperkt.

De aanwijzing van de Paulinapolder leidt juist tot het tegenovergestelde.

Hier ontstaat een nieuw grootschalig energiecomplex in een overwegend agrarisch gebied, terwijl elders reeds omvangrijke industriële clusters aanwezig zijn.

Het Ontwerpprogramma maakt onvoldoende inzichtelijk waarom deze keuze vanuit ruimtelijk oogpunt de voorkeur verdient.

8.6 Toekomstige uitbreidingen zijn onvoldoende meegewogen

Een locatiekeuze mag niet uitsluitend worden beoordeeld op basis van de eerste aanlegfase.

Grootschalige energie-infrastructuur kent doorgaans een zeer lange levensduur en vormt vaak aanleiding voor aanvullende ontwikkelingen.

Een converterstation trekt nieuwe verbindingen aan.

Nieuwe verbindingen maken aanvullende stations mogelijk.

Nieuwe stations maken nieuwe industrie aantrekkelijk.

Nieuwe industrie leidt vervolgens weer tot aanvullende energievoorzieningen.

Deze keten van ruimtelijke ontwikkelingen is bij vrijwel alle grote energieclusters zichtbaar geweest.

Juist daarom dient ook de toekomstige uitbreidingspotentie onderdeel te zijn van de locatieafweging.

Naar onze mening wordt dit aspect in het Ontwerpprogramma onderschat.

8.7 De keuze voor de Paulinapolder kan een onomkeerbaar precedent scheppen

Wanneer de Paulinapolder eenmaal planologisch wordt aangewezen als geschikte locatie voor grootschalige energie-infrastructuur, zal deze aanwijzing ook bij toekomstige projecten een belangrijke rol spelen.

Nieuwe ontwikkelingen zullen immers kunnen verwijzen naar reeds aanwezige infrastructuur.

Daardoor ontstaat een zichzelf versterkend proces waarbij iedere nieuwe ontwikkeling de volgende ontwikkeling waarschijnlijker maakt.

Het risico bestaat dat de locatie uiteindelijk uitgroeit tot een nationaal energiecluster zonder dat hierover ooit een afzonderlijke integrale gebiedskeuze is gemaakt.

Wij achten het daarom noodzakelijk dat niet alleen de huidige behoefte wordt beoordeeld, maar tevens de ruimtelijke gevolgen van deze precedentwerking.

8.8 Ontbrekende vergelijking van gebiedsbelangen

Wij missen in het Ontwerpprogramma een expliciete vergelijking van de gebiedsbelangen van de verschillende alternatieven.

Daarbij zou niet alleen moeten worden gekeken naar techniek en milieu, maar ook naar vragen als:

- Welke locatie leidt tot de minste aantasting van hoogwaardige landbouwgrond?
- Welke locatie veroorzaakt de minste maatschappelijke onzekerheid?
- Welke locatie sluit het beste aan bij bestaande industriële functies?
- Welke locatie voorkomt verdere versnippering van het landschap?
- Welke locatie beperkt de concentratie van nationale opgaven?
- Welke locatie waarborgt de grootste toekomstbestendigheid van de regio?

Zonder een dergelijke vergelijking kan naar onze mening niet worden vastgesteld dat daadwerkelijk sprake is van een evenwichtige locatiekeuze.

8.9 Conclusie

Wij zijn van mening dat de locatiekeuze voor de Paulinapolder onvoldoende is gemotiveerd.

De beoordeling richt zich in overwegende mate op technische uitvoerbaarheid, terwijl de maatschappelijke, ruimtelijke en economische gevolgen van de verschillende alternatieven onvoldoende gelijkwaardig worden onderzocht.

Wij verzoeken u daarom de locatieafweging te heropenen en de alternatieven opnieuw integraal te vergelijken. Daarbij dient niet alleen de technische uitvoerbaarheid, maar ook de ruimtelijke draagkracht van de betrokken regio's, de bescherming van hoogwaardige landbouwgronden, de bestaande gebiedsfuncties en de evenwichtige verdeling van nationale opgaven expliciet onderdeel uit te maken van de besluitvorming.

9. Gezondheid, externe veiligheid en de cumulatie van risicobronnen

9.1 Veiligheid vraagt om een integrale benadering

De veiligheid van bewoners, agrarische bedrijven en overige gebruikers van het gebied behoort een zwaarwegend onderdeel te zijn van de locatieafweging. Dat geldt in het bijzonder wanneer binnen één gebied meerdere vormen van grootschalige energie-infrastructuur worden geconcentreerd.

Het Ontwerpprogramma beschouwt de verschillende onderdelen van de energie-infrastructuur grotendeels afzonderlijk. Naar onze mening wordt daardoor onvoldoende inzichtelijk welke veiligheidsrisico's ontstaan wanneer meerdere installaties gelijktijdig binnen hetzelfde gebied worden gerealiseerd en gedurende tientallen jaren naast elkaar functioneren.

De locatiekeuze betreft immers niet uitsluitend een kabelverbinding of een converterstation. In en rondom de Paulinapolder worden tevens zoekgebieden genoemd voor elektrolyzers, mogelijke waterstofinfrastructuur, batterijopslag (BESS) en andere energievoorzieningen. Daarnaast moeten de mogelijke ontwikkelingen rond kernenergie, hoogspanningsverbindingen en de industriële uitbreiding van het havengebied in de beoordeling worden betrokken.

Juist deze combinatie van installaties vraagt om een integrale veiligheidsanalyse.

9.2 Cumulatie van veiligheidsrisico's ontbreekt

In de afzonderlijke onderzoeken worden de veiligheidsaspecten per installatie of per project beoordeeld.

Wij missen echter een analyse van de gezamenlijke veiligheidsrisico's wanneer verschillende energievoorzieningen zich op korte afstand van elkaar bevinden.

Daarbij denken wij onder meer aan de combinatie van:

- hoogspanningsverbindingen;
- converterstations;
- elektrolyzers;
- waterstoftransport;
- ammoniakinfrastructuur;
- grootschalige batterijopslag (BESS);
- toekomstige energie-installaties die gebruikmaken van dezelfde infrastructuur.

Iedere installatie kent een eigen veiligheidsregime en risicobeoordeling. Dat betekent echter niet automatisch dat de gezamenlijke aanwezigheid van deze installaties eveneens ruimtelijk aanvaardbaar is.

Wij verzoeken daarom om een integrale analyse van de cumulatieve veiligheidsrisico's op gebiedsniveau.

9.3 Veiligheidsafstanden hebben ruimtelijke gevolgen

Bij grootschalige energie-installaties worden veiligheidsafstanden en invloedsgebieden gehanteerd om risico's voor de omgeving te beperken.

Deze veiligheidszones hebben echter niet alleen betekenis voor de directe veiligheid. Zij leggen tevens beperkingen op aan toekomstige ontwikkelingen in de omgeving.

Wanneer meerdere installaties worden gecombineerd, kunnen deze veiligheidszones elkaar overlappen. Hierdoor neemt het feitelijke ruimtebeslag aanzienlijk toe, ook wanneer de installaties zelf relatief compact zijn.

Het Ontwerpprogramma geeft onvoldoende inzicht in de gezamenlijke ruimtelijke gevolgen van deze veiligheidszones.

Wij verzoeken daarom om niet alleen het fysieke ruimtebeslag van de installaties weer te geven, maar tevens de totale omvang van de veiligheids- en invloedsgebieden die met deze installaties samenhangen.

9.4 Waterveiligheid en externe veiligheid zijn onlosmakelijk verbonden

De Paulinapolder bevindt zich direct achter de primaire waterkering langs de Westerschelde en ligt grotendeels onder zeeniveau.

Deze bijzondere ligging vraagt om een zorgvuldige beoordeling van de samenhang tussen waterveiligheid en externe veiligheid.

Wij missen in het Ontwerpprogramma een integrale analyse van scenario's waarbij overstroming, uitval van vitale energie-infrastructuur en de bereikbaarheid van hulpdiensten gelijktijdig worden beschouwd.

Ook is onvoldoende inzichtelijk hoe de veiligheid van installaties wordt gewaarborgd bij extreme weersomstandigheden, langdurige wateroverlast of toekomstige zeespiegelstijging.

Gelet op de lange levensduur van de beoogde infrastructuur achten wij een dergelijke analyse noodzakelijk.

9.5 Gezondheid omvat meer dan milieunormen

Bij de beoordeling van gezondheidsaspecten lijkt de nadruk vooral te liggen op de vraag of aan wettelijke normen voor geluid, elektromagnetische velden en luchtkwaliteit kan worden voldaan.

Hoewel naleving van deze normen vanzelfsprekend noodzakelijk is, betekent dit niet automatisch dat sprake is van een gezonde en aanvaardbare leefomgeving.

Gezondheid wordt mede beïnvloed door factoren zoals langdurige hinder, ervaren veiligheidsrisico's, voortdurende onzekerheid over de woonomgeving, aantasting van de leefkwaliteit, slaapverstoring en de opeenstapeling van verschillende vormen van belasting.

Deze bredere gezondheidsaspecten verdienen naar onze mening een expliciete plaats binnen de integrale belangenafweging.

9.6 Langdurige bouwfasen en leefomgeving

De aanleg van de verschillende energieprojecten zal zich waarschijnlijk over een groot aantal jaren uitstrekken.

Gedurende deze periode worden bewoners en bedrijven geconfronteerd met langdurige bouwactiviteiten, zwaar transport, tijdelijke verkeersmaatregelen, geluid, trillingen, verlichting, stof en een voortdurende aanwezigheid van grootschalige werkzaamheden.

Wanneer meerdere projecten elkaar opvolgen of gedeeltelijk gelijktijdig worden uitgevoerd, ontstaat een vrijwel permanente bouwsituatie.

Deze cumulatieve belasting van de leefomgeving wordt naar onze mening onvoldoende onderzocht.

Wij verzoeken daarom om niet alleen de hinder van afzonderlijke projecten te beoordelen, maar tevens de gezamenlijke belasting gedurende de volledige uitvoeringsperiode.

9.7 De bijzondere positie van kwetsbare functies

Binnen en rondom het plangebied bevinden zich woningen, agrarische bedrijven, recreatieve voorzieningen en verkeersroutes die dagelijks worden gebruikt door bewoners, scholieren, fietsers en landbouwverkeer.

Bij de verdere uitwerking van de locatiekeuze verzoeken wij nadrukkelijk aandacht te besteden aan deze bestaande functies.

Een gebied dat reeds intensief wordt gebruikt voor wonen en werken vraagt een andere veiligheidsafweging dan een reeds bestaand industrieel terrein.

Juist daarom achten wij clustering van grootschalige energie-installaties binnen bestaande industriegebieden ruimtelijk logischer dan de ontwikkeling van een nieuw energiecluster midden in een agrarisch woonlandschap.

9.8 Voorzorg en zorgvuldig bestuur

De energietransitie brengt onvermijdelijk nieuwe technieken en nieuwe combinaties van energievoorzieningen met zich mee. Dat vraagt om een zorgvuldig en toekomstgericht veiligheidsbeleid.

Wanneer onzekerheid bestaat over de gezamenlijke gevolgen van verschillende installaties, past een terughoudende benadering bij de keuze van locaties.

Naar onze mening brengt het voorzorgsbeginsel mee dat niet uitsluitend wordt gekeken naar de vraag of iedere installatie afzonderlijk aan de geldende normen voldoet, maar ook of de gezamenlijke concentratie van energie-infrastructuur vanuit het oogpunt van veiligheid, gezondheid en leefomgeving verantwoord is.

9.9 Conclusie

Wij zijn van mening dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende inzicht bieden in de gezamenlijke gevolgen van de beoogde energie-infrastructuur voor gezondheid en externe veiligheid.

De beoordeling blijft grotendeels beperkt tot afzonderlijke installaties, terwijl juist de combinatie van hoogspanningsvoorzieningen, converterstations, elektrolyzers, waterstofinfrastructuur, batterijopslag en andere toekomstige energievoorzieningen bepalend is voor de feitelijke veiligheids- en leefomgevingssituatie.

Wij verzoeken u daarom om voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het Ontwerpprogramma een integrale veiligheidsanalyse uit te voeren waarin de cumulatieve risico's, de ruimtelijke gevolgen van veiligheidszones, de samenhang met waterveiligheid en de effecten op de gezondheid en leefkwaliteit van bewoners expliciet worden betrokken.

10. Waterveiligheid, klimaatadaptatie en de toekomstbestendigheid van de locatiekeuze

10.1 De bijzondere ligging van de Paulinapolder vraagt om een zwaardere motivering

De Paulinapolder onderscheidt zich van veel andere onderzochte locaties door haar ligging direct achter de primaire waterkering langs de Westerschelde. Een aanzienlijk deel van het gebied ligt op of onder zeeniveau en is afhankelijk van een zorgvuldig beheerd systeem van dijken, gemalen, sloten en drainagevoorzieningen. Deze waterstaatkundige inrichting vormt al eeuwenlang de basis voor veilig wonen, landbouw en economische ontwikkeling.

Juist vanwege deze bijzondere ligging achten wij het noodzakelijk dat de keuze voor de Paulinapolder uitzonderlijk zorgvuldig wordt gemotiveerd. Grootschalige energie-infrastructuur wordt immers gerealiseerd voor een gebruiksduur van meerdere decennia. Dat betekent dat niet alleen de huidige situatie relevant is, maar ook de omstandigheden waarmee toekomstige generaties rekening zullen moeten houden.

Naar onze mening wordt deze langetermijnbenadering in het Ontwerpprogramma onvoldoende uitgewerkt.

10.2 Klimaatverandering maakt de locatiekeuze complexer

Het nationale beleid gaat uit van een verdere stijging van de zeespiegel, een toename van extreme neerslag, langere perioden van droogte en een grotere kans op extreme weersomstandigheden. Tegelijkertijd wordt steeds meer nadruk gelegd op klimaatadaptief bouwen en het vergroten van de weerbaarheid van vitale infrastructuur.

Deze ontwikkelingen maken dat een locatie die vandaag technisch geschikt lijkt, over enkele decennia met geheel andere omstandigheden kan worden geconfronteerd.

Wij missen daarom een integrale beoordeling van de vraag hoe de voorgestelde energie-infrastructuur functioneert onder toekomstige klimaatscenario's. Daarbij gaat het niet alleen om de technische veiligheid van de installaties, maar ook om de bereikbaarheid, het onderhoud, de bedrijfszekerheid en de gevolgen voor de omgeving wanneer zich extreme omstandigheden voordoen.

Een toekomstbestendige locatiekeuze behoort dergelijke ontwikkelingen expliciet te betrekken.

10.3 Vitale energie-infrastructuur vraagt om robuustheid

De voorgestelde kabelverbindingen, converterstations en overige energievoorzieningen maken onderdeel uit van de nationale energievoorziening en kunnen daarom worden beschouwd als vitale infrastructuur.

Van vitale infrastructuur mag worden verwacht dat deze onder uiteenlopende omstandigheden betrouwbaar blijft functioneren en zo min mogelijk kwetsbaar is voor externe invloeden.

Naar onze mening wordt onvoldoende inzichtelijk gemaakt waarom een laaggelegen poldergebied direct achter een primaire waterkering vanuit dit perspectief de meest robuuste locatie vormt. Daarbij gaat het niet uitsluitend om de kans op een overstroming, maar ook om de gevolgen van langdurige wateroverlast, beperkte bereikbaarheid, storingen in de waterhuishouding en de mogelijkheden voor herstel na een calamiteit.

Wij verzoeken u om deze aspecten expliciet te betrekken bij de verdere besluitvorming.

10.4 Waterveiligheid en ruimtelijke kwaliteit zijn onlosmakelijk verbonden

De waterhuishouding van de polders van Biervliet is een fijnmazig en zorgvuldig ingericht systeem waarin drainage, peilbeheer, sloten, watergangen en gemalen nauw met elkaar samenhangen.

Grootschalige grondwerkzaamheden kunnen deze samenhang beïnvloeden. Niet alleen door het directe ruimtebeslag van installaties, maar ook door wijzigingen in maaiveldhoogte, grondwaterstromen, drainagevoorzieningen en de afvoer van hemelwater.

Daarnaast kan het noodzakelijk zijn om terreinen op te hogen of aanvullende waterstaatkundige voorzieningen aan te leggen. Dergelijke ingrepen kunnen leiden tot veranderingen in kwel, waterberging en de waterhuishouding van omliggende landbouwgronden.

Het Ontwerpprogramma geeft naar onze mening onvoldoende inzicht in deze gebiedsbrede effecten.

10.5 Effecten op de landbouwkundige waterhuishouding

De landbouw in de polders van Biervliet is sterk afhankelijk van een stabiele waterhuishouding. Kleine veranderingen in grondwaterstanden, drainage of zout-zoetverhoudingen kunnen grote gevolgen hebben voor de landbouwkundige productie.

De aanleg van omvangrijke energie-infrastructuur brengt risico's met zich mee voor de bestaande waterstructuur. Ook tijdelijke bouwactiviteiten kunnen de werking van drainagevoorzieningen beïnvloeden en leiden tot bodemverdichting of verslechterde afwatering.

Hoewel dergelijke effecten vaak herstelbaar worden geacht, blijkt uit de praktijk dat volledig herstel van bodemstructuur en waterhuishouding niet altijd mogelijk is en soms vele jaren vergt.

Wij verzoeken daarom om aanvullend onderzoek naar de langetermijneffecten van de voorgenomen ontwikkelingen op de landbouwkundige waterhuishouding.

10.6 Onvoldoende aandacht voor de samenloop van risico's

Een belangrijk aandachtspunt vormt de samenloop van verschillende risico's.

De combinatie van hoogwater, extreme neerslag, langdurige stroomuitval, beperkte bereikbaarheid en de aanwezigheid van vitale energie-infrastructuur vraagt om een integrale analyse van mogelijke scenario's.

Wij constateren dat deze samenhang in het Ontwerpprogramma slechts beperkt wordt uitgewerkt. De verschillende risico's worden grotendeels afzonderlijk beoordeeld, terwijl juist de combinatie van gebeurtenissen bepalend kan zijn voor de feitelijke robuustheid van de locatie.

Een toekomstgerichte locatieafweging dient daarom uit te gaan van meervoudige scenario's in plaats van afzonderlijke risicoanalyses.

10.7 Klimaatadaptatie vraagt om een toekomstbestendige locatiekeuze

De rijksoverheid stimuleert in uiteenlopende beleidsprogramma's een klimaatbestendige inrichting van Nederland. Daarbij wordt steeds meer nadruk gelegd op het voorkomen van nieuwe kwetsbaarheden in plaats van het achteraf oplossen daarvan.

Vanuit dit uitgangspunt achten wij het wenselijk dat bij de keuze van locaties voor vitale energie-infrastructuur nadrukkelijk wordt onderzocht of alternatieve locaties op langere termijn robuuster zijn ten aanzien van klimaatverandering, waterveiligheid en beheer.

Wij missen een dergelijke toekomstgerichte vergelijking in het Ontwerpprogramma.

10.8 Waterveiligheid als onderdeel van de ruimtelijke draagkracht

De waterstaatkundige eigenschappen van een gebied vormen een wezenlijk onderdeel van de ruimtelijke draagkracht.

Een gebied dat reeds intensief wordt gebruikt voor landbouw, wonen en waterbeheer kent een beperkte ruimte voor aanvullende functies die ingrijpen in de bestaande waterstructuur.

Wanneer daar tevens grootschalige energie-infrastructuur aan wordt toegevoegd, neemt de complexiteit van het beheer verder toe.

Naar onze mening had deze samenhang expliciet moeten worden betrokken bij de beoordeling van de ruimtelijke draagkracht van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen.

10.9 Verzoek om nadere motivering en aanvullend onderzoek

Gelet op de bijzondere waterstaatkundige ligging van de Paulinapolder, de verwachte gevolgen van klimaatverandering en het vitale karakter van de beoogde energie-infrastructuur zijn wij van mening dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER nog geen toereikende basis vormen voor een zorgvuldige locatiekeuze.

Wij verzoeken u daarom om voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het Ontwerpprogramma en het Plan-MER ten minste de volgende onderwerpen nader te onderzoeken en inzichtelijk te motiveren:

- op welke wijze de keuze voor de Paulinapolder zich verhoudt tot het nationale beleid inzake waterveiligheid, klimaatadaptatie en de bescherming van vitale infrastructuur;
- welke gevolgen verschillende klimaatscenario's, waaronder zeespiegelstijging, extreme neerslag, langdurige droogte en toenemende weersextremen, hebben voor de veiligheid, bereikbaarheid, bedrijfszekerheid en het beheer van de voorgestelde energie-infrastructuur gedurende de volledige levensduur van de installaties;
- welke effecten de aanleg en exploitatie van de voorgenomen voorzieningen hebben op de bestaande waterhuishouding, drainage, grondwaterstromen, kwel, zoutindringing en landbouwkundige gebruiksmogelijkheden van de omliggende gronden;
- welke gevolgen kunnen optreden wanneer meerdere risicofactoren gelijktijdig optreden, zoals extreme neerslag, hoogwater, uitval van energievoorzieningen, beperkte bereikbaarheid en calamiteiten binnen de energie-infrastructuur;
- welke maatregelen noodzakelijk zijn om de robuustheid van de energievoorziening onder dergelijke omstandigheden te waarborgen en welke ruimtelijke consequenties deze maatregelen met zich brengen;
- in hoeverre alternatieve locaties vanuit het oogpunt van waterveiligheid, klimaatbestendigheid, beheerbaarheid en toekomstbestendigheid gunstiger scoren dan de Paulinapolder en op welke gronden deze alternatieven desondanks niet de voorkeur krijgen.

Daarnaast verzoeken wij u expliciet te motiveren hoe de voorgestelde locatiekeuze zich verhoudt tot de verplichting om functies evenwichtig toe te delen aan locaties als bedoeld in de Omgevingswet. Daarbij dient inzichtelijk te worden gemaakt waarom juist een laaggelegen agrarisch poldergebied, direct achter een primaire waterkering, vanuit ruimtelijk en maatschappelijk oogpunt geschikter wordt geacht dan locaties die reeds een industrieel karakter hebben of die minder kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering.

Zonder een dergelijke integrale motivering kan naar onze mening niet worden vastgesteld dat de locatiekeuze zorgvuldig is voorbereid en berust op een evenwichtige afweging van alle betrokken belangen.

11. Bereikbaarheid, bouwlogistiek en de belasting van de leefomgeving tijdens de uitvoeringsfase

11.1 De uitvoeringsfase verdient een zelfstandige beoordeling

Het Ontwerpprogramma en het Plan-MER richten zich voornamelijk op de ruimtelijke inpassing en de uiteindelijke aanwezigheid van de energie-infrastructuur. Naar onze mening wordt daarmee onvoldoende aandacht besteed aan de gevolgen van de uitvoeringsfase, terwijl juist deze fase een langdurige en ingrijpende belasting van de leefomgeving met zich brengt.

De aanleg van ondergrondse kabelverbindingen, converterstations, elektrolyzers en overige energievoorzieningen zal naar verwachting meerdere jaren in beslag nemen. Wanneer deze werkzaamheden bovendien samenvallen met andere nationale projecten in dezelfde regio, ontstaat een situatie waarin bewoners, agrarische bedrijven en ondernemers gedurende lange tijd worden geconfronteerd met een vrijwel permanente bouwomgeving.

De uitvoeringsfase dient daarom niet als een tijdelijk en ondergeschikt onderdeel van het project te worden beschouwd, maar als een wezenlijk onderdeel van de ruimtelijke en maatschappelijke effecten van de voorgenomen ontwikkeling.

11.2 De bestaande infrastructuur is niet ingericht op grootschalige bouwlogistiek

De polders van Biervliet worden ontsloten door een netwerk van relatief smalle polderwegen die historisch zijn ingericht voor landbouwverkeer, lokaal woon-werkverkeer en recreatief gebruik.

Deze wegen worden dagelijks gebruikt door agrarische voertuigen, vrachtverkeer ten behoeve van landbouwbedrijven, schoolgaande kinderen, fietsers, wandelaars en recreanten.

De infrastructuur is niet ontworpen voor langdurige intensieve transportbewegingen die samenhangen met de aanleg van grootschalige energieprojecten.

De aanvoer van zware transformatoren, bouwmaterialen, kabelhaspels, funderingsmateriaal, kranen en ander zwaar materieel zal leiden tot een aanzienlijke toename van zwaar verkeer op wegen die daarvoor niet zijn ingericht.

Wij missen een integrale analyse van de vraag of de bestaande infrastructuur deze belasting daadwerkelijk kan verwerken zonder dat de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid onevenredig worden aangetast.

11.3 Cumulatie van bouwactiviteiten ontbreekt

De uitvoeringsplanning van VAWOZ kan niet los worden gezien van andere nationale en regionale projecten die in dezelfde periode worden voorbereid of uitgevoerd.

Daarbij valt onder meer te denken aan uitbreidingen van het hoogspanningsnet, de aanleg van nieuwe energie-infrastructuur, waterstofprojecten, de Multi Utility Kruising Westerschelde, mogelijke kerncentrales en overige ruimtelijke ontwikkelingen binnen en rondom het havengebied.

Hoewel ieder project afzonderlijk mogelijk uitvoerbaar lijkt, ontstaat door de gelijktijdige uitvoering een geheel andere belasting van de omgeving.

De gezamenlijke effecten op verkeer, bereikbaarheid, geluid, trillingen, stof, verlichting, parkeerdruk en de inzet van bouwterreinen worden naar onze mening onvoldoende onderzocht.

Wij verzoeken daarom om een integrale uitvoeringsanalyse waarin de planning en logistiek van alle redelijkerwijs voorziene projecten gezamenlijk worden beoordeeld.

11.4 Bereikbaarheid van woningen en agrarische bedrijven

De landbouw in de polders van Biervliet is sterk afhankelijk van een goede bereikbaarheid van percelen, erven en bedrijfsgebouwen.

Werkzaamheden aan wegen, dijken, kabeltracés en kruisingen kunnen leiden tot tijdelijke afsluitingen, omleidingen en beperkingen van de bereikbaarheid.

Voor agrarische bedrijven betekent dit niet uitsluitend een langere reistijd, maar ook een verstoring van de dagelijkse bedrijfsvoering. Denk hierbij aan het transport van gewassen, de bereikbaarheid tijdens oogstwerkzaamheden, de aan- en afvoer van veevoer, meststoffen en landbouwproducten en de inzet van grote landbouwmachines.

Ook bewoners, hulpdiensten, leveranciers en recreanten worden hierdoor geraakt.

Het Ontwerpprogramma maakt onvoldoende inzichtelijk hoe deze bereikbaarheid gedurende de verschillende bouwfasen wordt gewaarborgd.

11.5 Onevenredige belasting van bewoners

De uitvoeringsfase brengt niet alleen verkeersbewegingen met zich mee, maar ook langdurige geluidshinder, trillingen, stofontwikkeling, tijdelijke verlichting, werkterreinen, opslaglocaties en een voortdurende aanwezigheid van zwaar materieel.

Deze hinder is op zichzelf wellicht tijdelijk, maar kan zich over meerdere jaren uitstrekken wanneer verschillende projecten elkaar opvolgen.

Hierdoor ontstaat een situatie waarin bewoners gedurende lange tijd niet langer kunnen beschikken over een rustige en veilige woonomgeving.

Deze langdurige belasting verdient naar onze mening een zelfstandige beoordeling en kan niet worden afgedaan met de constatering dat de hinder tijdelijk van aard is.

11.6 Gevolgen voor de landbouwpraktijk

Voor agrarische bedrijven heeft de aanleg van ondergrondse infrastructuur gevolgen die verder reiken dan het tijdelijke ruimtebeslag.

Werkzaamheden kunnen leiden tot bodemverdichting, beschadiging van drainage, beperkingen in de perceelontsluiting, verstoring van teeltplanning en verlies van productie gedurende meerdere seizoenen.

Wanneer kabeltracés, leidingen en andere voorzieningen elkaar in de toekomst kruisen, neemt bovendien de complexiteit van onderhoud en beheer toe.

Ook toekomstige werkzaamheden aan één netwerk kunnen opnieuw leiden tot graafwerkzaamheden op landbouwgronden die eerder al zijn belast.

Wij verzoeken daarom om niet uitsluitend de aanlegfase, maar ook de gevolgen voor het langdurige agrarische gebruik van de betrokken gronden integraal te beoordelen.

11.7 Uitvoerbaarheid en maatschappelijke proportionaliteit

Een project is niet alleen uitvoerbaar wanneer de techniek beschikbaar is. Ook de maatschappelijke uitvoerbaarheid vormt een wezenlijk onderdeel van een zorgvuldige besluitvorming.

Wanneer de uitvoering van een project gedurende vele jaren leidt tot een structurele belasting van de leefomgeving, de bereikbaarheid van bedrijven en de verkeersveiligheid, dient dit nadrukkelijk onderdeel te zijn van de afweging of een locatie geschikt is.

Naar onze mening wordt in het Ontwerpprogramma te veel uitgegaan van de technische uitvoerbaarheid van de aanleg en te weinig van de vraag of deze uitvoering maatschappelijk aanvaardbaar is binnen een gebied dat reeds onder druk staat door andere nationale ontwikkelingen.

11.8 Juridische beoordeling

Naar onze mening blijkt uit het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende dat de gevolgen van de uitvoeringsfase volledig, integraal en in samenhang met andere projecten zijn onderzocht.

De beoordeling richt zich voornamelijk op de uiteindelijke ruimtelijke situatie, terwijl de uitvoeringsfase voor bewoners, agrarische bedrijven en ondernemers gedurende meerdere jaren de meest ingrijpende gevolgen kan hebben.

Hierdoor kan niet worden vastgesteld dat de locatiekeuze berust op een zorgvuldig voorbereide en evenwichtige belangenafweging.

11.9 Verzoek

Wij verzoeken u daarom het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op dit onderdeel aan te vullen en de gemaakte keuzes nader te motiveren.

Wij verzoeken u daarbij in ieder geval:

- een integrale bouwlogistieke analyse op te stellen waarin alle redelijkerwijs voorziene projecten binnen Midden-West Zeeuws-Vlaanderen gezamenlijk worden betrokken;
- inzichtelijk te maken welke verkeersstromen gedurende de verschillende uitvoeringsfasen worden verwacht en welke gevolgen deze hebben voor de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid;
- de gevolgen voor agrarische bedrijfsvoering, perceelontsluiting, oogstwerkzaamheden en bodemkwaliteit expliciet in beeld te brengen;
- te onderzoeken welke mogelijkheden bestaan om werkzaamheden tussen verschillende nationale projecten te bundelen, zodat landbouwgronden, wegen en dijken niet herhaaldelijk hoeven te worden opengebroken;
- inzichtelijk te maken welke maatregelen worden getroffen om de bereikbaarheid van woningen, bedrijven en hulpdiensten gedurende de gehele uitvoeringsperiode te waarborgen;
- de cumulatieve hinder van geluid, trillingen, stof, verlichting, bouwverkeer en tijdelijke werkterreinen gedurende de volledige uitvoeringsperiode integraal te beoordelen.

Indien uit deze nadere beoordeling blijkt dat de uitvoeringsfase leidt tot een onevenredige belasting van de leefomgeving of dat de maatschappelijke uitvoerbaarheid onvoldoende kan worden gewaarborgd, verzoeken wij u de locatiekeuze voor de Paulinapolder en de omliggende polders te heroverwegen en alternatieve locaties nadrukkelijker te betrekken bij de verdere besluitvorming.

12. Economische gevolgen voor bewoners, ondernemers en agrarische bedrijven

12.1 Een gezonde regionale economie is een ruimtelijk belang

De polders van Biervliet vormen niet uitsluitend een landschappelijk waardevol gebied, maar ook een economisch vitaal gebied waarin landbouw, ondernemerschap, wonen en recreatie elkaar versterken.

Binnen het plangebied en de directe omgeving zijn agrarische bedrijven, loonbedrijven, transportbedrijven, recreatieve ondernemingen, mkb-bedrijven en andere ondernemingen gevestigd die voor hun bedrijfsvoering afhankelijk zijn van een stabiele ruimtelijke omgeving, een goede bereikbaarheid en voldoende rechtszekerheid over de toekomstige ontwikkeling van hun bedrijfslocatie.

Het Ontwerpprogramma en het Plan-MER besteden naar onze mening onvoldoende aandacht aan deze economische structuur en aan de gevolgen die langdurige planvorming en grootschalige energie-infrastructuur kunnen hebben voor het functioneren van bestaande ondernemingen.

De economische betekenis van het gebied behoort een volwaardig onderdeel te zijn van de locatieafweging.

12.2 Rechtszekerheid is een economische randvoorwaarde

Ondernemers investeren voor de lange termijn.

Investerings in bedrijfsgebouwen, machines, erfinrichting, verduurzaming, bedrijfsuitbreiding en bedrijfsopvolging worden doorgaans gebaseerd op een stabiel planologisch perspectief.

Wanneer gedurende vele jaren onzekerheid bestaat over mogelijke kabeltracés, converterstations, reserveringen, voorkeursrechten of toekomstige onteigening, neemt deze investeringszekerheid af.

Ondernemers stellen investeringen uit, financiering wordt moeilijker, bedrijfsontwikkelingen worden opgeschort en opvolgingsvraagstukken worden ingewikkelder.

Deze economische gevolgen ontstaan vaak al voordat een definitief besluit is genomen.

Wij missen in het Ontwerpprogramma een analyse van deze effecten op de rechtszekerheid en de economische continuïteit van bestaande bedrijven.

12.3 De stapeling van ruimtelijke claims vergroot de economische schade

De economische gevolgen van VAWOZ kunnen niet los worden gezien van andere ruimtelijke ontwikkelingen die reeds op Midden-West Zeeuws-Vlaanderen afkomen.

De combinatie van VAWOZ, de planvorming voor nieuwe kerncentrales, uitbreiding van het hoogspanningsnet, waterstofinfrastructuur, industriële ontwikkelingen binnen North Sea Port, natuurontwikkelingen en andere nationale projecten leidt tot een langdurige onzekerheid over de toekomst van een groot aantal bedrijven.

Voor veel ondernemers is niet langer duidelijk welke investeringen nog verantwoord zijn, welke uitbreidingsmogelijkheden behouden blijven en welke beperkingen in de toekomst kunnen ontstaan.

Juist deze opeenstapeling van onzekerheden vormt naar onze mening een zelfstandige economische belasting die onvoldoende wordt meegewogen.

12.4 Gevolgen voor agrarische bedrijven

Voor agrarische ondernemingen reiken de gevolgen verder dan uitsluitend het verlies van grond.

De bedrijfsvoering is afhankelijk van een efficiënte verkaveling, een goede bereikbaarheid van percelen, betrouwbare drainage, een stabiele waterhuishouding en een logische inrichting van de bedrijfsstructuur.

Zelfs wanneer slechts een beperkt gedeelte van een bedrijf direct wordt geraakt, kunnen de indirecte gevolgen aanzienlijk zijn.

Versnippering van eigendom, langere rijafstanden, beperkingen bij toekomstige bedrijfsontwikkeling, verstoring van de perceelstructuur en terugkerende werkzaamheden aan kabels of leidingen kunnen de economische bedrijfsvoering structureel beïnvloeden.

Deze effecten dienen integraal te worden beoordeeld en niet uitsluitend vanuit het directe ruimtebesla

12.5 Gevolgen voor niet-agrarische ondernemingen

Ook niet-agrarische bedrijven ondervinden gevolgen van de voorgenomen ontwikkelingen.

Ondernemingen die afhankelijk zijn van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat, recreatie, toerisme, dienstverlening of lokale economische activiteit kunnen worden geconfronteerd met een afnemende aantrekkelijkheid van het gebied.

Daarnaast kunnen langdurige bouwactiviteiten, verminderde bereikbaarheid, verkeershinder en een veranderend ruimtelijk karakter van de omgeving invloed hebben op de bedrijfsvoering en de economische positie van deze ondernemingen.

Wij constateren dat deze categorie bedrijven in het Ontwerpprogramma slechts beperkt aandacht krijgt.

12.6 Waardedaling is slechts één onderdeel van de economische schade

In maatschappelijke discussies wordt economische schade vaak beperkt tot de waardedaling van woningen of gronden.

Naar onze mening doet dit geen recht aan de werkelijke economische gevolgen.

De grootste schade ontstaat veelal door langdurige onzekerheid, uitgestelde investeringen, verlies van ontwikkelingsmogelijkheden, afnemende financierbaarheid, hogere bedrijfskosten, verminderde bedrijfscontinuïteit en de aantasting van het vestigingsklimaat.

Deze effecten laten zich moeilijk kwantificeren, maar zijn voor de betrokken bedrijven vaak ingrijpender dan een eventuele waardedaling van onroerend goed.

Juist daarom verdienen deze gevolgen een zelfstandige plaats binnen de belangenafweging.

12.7 De economische structuur van het gebied verdient bescherming

De landbouw vormt één van de economische pijlers van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen.

Daaromheen is een uitgebreid netwerk ontstaan van loonwerkers, mechanisatiebedrijven, transportbedrijven, toeleveranciers, verwerkende bedrijven, onderhoudsbedrijven en andere ondernemingen.

Wanneer agrarische bedrijven verdwijnen of structureel worden beperkt, heeft dit gevolgen voor deze gehele economische keten.

De economische effecten blijven daardoor niet beperkt tot de direct getroffen bedrijven, maar kunnen doorwerken in de bredere regionale economie.

Wij missen een analyse van deze indirecte economische gevolgen.

12.8 Het evenredigheidsbeginsel

Bij de voorbereiding van een programma als VAWOZ dient het bevoegd gezag niet alleen de nationale belangen van de energietransitie te betrekken, maar ook de gevolgen voor bestaande economische functies.

Naar onze mening blijkt uit het Ontwerpprogramma onvoldoende dat is onderzocht of de economische lasten voor bewoners en ondernemers in Midden-West Zeeuws-Vlaanderen nog in een redelijke verhouding staan tot het nationale belang dat met de voorgestelde locatie wordt gediend.

Wanneer de economische gevolgen zich gedurende tientallen jaren concentreren binnen één relatief klein gebied, terwijl de maatschappelijke baten landelijk worden verdeeld, vraagt dit om een bijzonder zorgvuldige motivering.

Die motivering ontbreekt naar onze mening.

12.9 Juridische beoordeling

Naar onze mening blijkt uit het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende dat de economische gevolgen voor bewoners, agrarische bedrijven en overige ondernemingen volledig en integraal zijn onderzocht.

De beoordeling richt zich grotendeels op het directe ruimtebeslag en mogelijke compensatieregelingen, terwijl de bredere economische effecten van langdurige planologische onzekerheid, investeringsbelemmeringen, bedrijfscontinuïteit en de cumulatie van nationale projecten onvoldoende worden betrokken.

Daardoor kan niet worden vastgesteld dat de economische belangen van bestaande bedrijven op evenwichtige wijze zijn meegewogen bij de locatiekeuze.

12.10 Verzoek

Wij verzoeken u daarom het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op dit onderdeel aan te vullen en de economische gevolgen van de voorgenomen ontwikkelingen vollediger in beeld te brengen.

Wij verzoeken u daarbij in ieder geval:

- de gevolgen van langdurige planologische onzekerheid voor investeringsbereidheid, financierbaarheid, bedrijfsontwikkeling en bedrijfsopvolging expliciet te onderzoeken;
- de economische effecten van de cumulatie van VAWOZ met andere redelijkerwijs voorziene nationale projecten integraal te beoordelen;
- niet alleen de gevolgen voor agrarische bedrijven, maar ook voor overige ondernemers, recreatieve bedrijven en het midden- en kleinbedrijf inzichtelijk te maken;
- de indirecte economische gevolgen voor de regionale economische keten en de werkgelegenheid te betrekken bij de belangenafweging;
- inzichtelijk te maken waarom de economische lasten die met de locatiekeuze samenhangen in redelijke verhouding staan tot het nationale belang van het programma;
- te motiveren waarom alternatieve locaties, waar de economische gevolgen voor bestaande bedrijven beperkter kunnen zijn, niet de voorkeur genieten.

Indien uit deze nadere beoordeling blijkt dat de economische structuur van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen onevenredig wordt belast of dat minder bezwarende alternatieven beschikbaar zijn, verzoeken wij u de aanwijzing van de Paulinapolder en de omliggende polders als zoekgebied voor grootschalige energie-infrastructuur te heroverwegen.

12.8 Rechtspositie van ondernemers en de gevolgen van langdurige planologische onzekerheid

De economische gevolgen van grootschalige nationale programma's ontstaan niet pas op het moment waarop een definitief projectbesluit wordt genomen of een onteigeningsprocedure wordt gestart. Reeds de aanwijzing van zoekgebieden, reserveringen van gronden en de opeenvolging van nationale programma's kunnen leiden tot een langdurige periode van onzekerheid voor bewoners, agrarische bedrijven en andere ondernemers.

In Midden-West Zeeuws-Vlaanderen is hiervan naar onze mening inmiddels sprake. De regio wordt gelijktijdig betrokken bij meerdere nationale ontwikkelingen op het gebied van energie, infrastructuur en industrie. Hierdoor ontstaat voor veel bedrijven onduidelijkheid over de toekomstige beschikbaarheid van gronden, uitbreidingsmogelijkheden, vergunningverlening en de continuïteit van de bedrijfsvoering.

De recente toepassing van het voorkeursrecht op een groot areaal landbouwgronden binnen het gebied onderstreept dat deze onzekerheid voor betrokken eigenaren en ondernemers niet langer uitsluitend theoretisch is. Hoewel dit voorkeursrecht formeel onderdeel uitmaakt van een andere procedure, illustreert het wel dat de opeenstapeling van ruimtelijke claims reeds concrete gevolgen heeft voor de positie van grondeigenaren en bedrijven.

Deze ontwikkeling heeft merkbare economische effecten. Banken en andere financiers beoordelen investeringen mede op basis van de planologische zekerheid van een locatie. Ondernemers worden terughoudender met investeringen in bedrijfsgebouwen, verduurzaming, bedrijfsuitbreiding en bedrijfsopvolging wanneer gedurende vele jaren onduidelijk blijft welke ruimtelijke ontwikkelingen zich kunnen voordoen. Ook de verkoopbaarheid van bedrijven, de waarde van bedrijfsactiva en de bereidheid van opvolgers om het bedrijf voort te zetten kunnen hierdoor worden beïnvloed.

Daarbij komt dat ondernemers niet alleen worden geconfronteerd met de mogelijkheid van grondverwerving, maar ook met de kans op aanvullende beperkingen als gevolg van veiligheidszones, beschermingszones, kabelstroken, onderhoudszones en toekomstige uitbreidingen van de energie-infrastructuur. Zelfs wanneer uiteindelijk geen sprake is van onteigening, kan de aanwezigheid van dergelijke ruimtelijke claims de ontwikkelingsruimte van bedrijven gedurende lange tijd beperken.

Naar onze mening wordt aan deze vorm van planologische onzekerheid en de daarmee samenhangende economische gevolgen in het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende aandacht besteed. Juist bij een programma dat richting geeft aan toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen behoort ook de invloed op het investeringsklimaat, de rechtszekerheid en de continuïteit van bestaande ondernemingen expliciet onderdeel uit te maken van de belangenafweging.

12.9 Het evenredigheidsbeginsel

Bij de voorbereiding van een programma als VAWOZ dient het bevoegd gezag niet alleen het nationale belang van de energietransitie te wegen, maar ook de gevolgen voor de bestaande economische functies en de rechtszekerheid van bewoners en ondernemers.

Naar onze mening blijkt uit het Ontwerpprogramma onvoldoende dat is onderzocht of de economische en maatschappelijke lasten die op Midden-West Zeeuws-Vlaanderen worden gelegd nog in redelijke verhouding staan tot het nationale belang dat met de voorgestelde locatiekeuze wordt gediend.

Wanneer gedurende een lange periode meerdere nationale projecten worden geconcentreerd binnen één relatief klein gebied, terwijl de maatschappelijke baten zich over heel Nederland uitstrekken, vraagt dit om een bijzonder zorgvuldige motivering. Een dergelijke motivering ontbreekt naar onze mening.

13. Omgevingskwaliteit, landschap, cultuurhistorie, natuur en recreatie

13.1 De omgevingskwaliteit van de polders van Biervliet vormt een zelfstandig ruimtelijk belang

De polders van Biervliet kenmerken zich door een open agrarisch landschap met lange zichtlijnen, historische dijken, kreken, watergangen en een fijnmazige verkavelingsstructuur die gedurende vele generaties is ontstaan. Het gebied kent een bijzondere combinatie van landbouw, natuur, cultuurhistorie en wonen, waarbij juist de openheid en de onderlinge samenhang bepalend zijn voor de identiteit van het landschap.

Deze kwaliteiten vertegenwoordigen niet alleen een landschappelijke of cultuurhistorische waarde, maar vormen tevens een wezenlijk onderdeel van de fysieke leefomgeving zoals de Omgevingswet die beoogt te beschermen. Omgevingskwaliteit omvat immers meer dan uitsluitend de afwezigheid van milieuhinder. Ook de herkenbaarheid van het landschap, de historische structuur van het gebied, de belevingswaarde en de gebruikswaarde voor bewoners en recreanten maken daarvan onderdeel uit.

Naar onze mening wordt deze brede betekenis van de omgevingskwaliteit in het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende betrokken bij de locatieafweging.

13.2 De openheid van het landschap is geen restruimte

In de beoordeling lijkt de openheid van de Paulinapolder mede als voordeel te worden beschouwd voor de inpassing van grootschalige energie-infrastructuur.

Wij menen dat deze redenering onvoldoende recht doet aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied.

Een open landschap is niet leeg. Juist de openheid, de lange zichtlijnen, de karakteristieke verkaveling en het ontbreken van grootschalige bebouwing vormen de kernkwaliteiten van het landschap. Het ontbreken van bestaande bebouwing betekent daarom niet dat een gebied zonder meer geschikt is voor nieuwe industriële functies.

Grootschalige converterstations, elektrolyzers, transformatorinstallaties, hoogspanningsverbindingen, batterijopslagsystemen en andere energievoorzieningen hebben een schaal die fundamenteel afwijkt van het huidige karakter van het landschap.

De ruimtelijke gevolgen beperken zich niet tot het directe ruimtebeslag van de installaties, maar strekken zich uit tot de beleving van het gehele polderlandschap.

13.3 Onomkeerbare aantasting van het landschap

De voorgenomen ontwikkelingen brengen omvangrijke bouwwerken, verhardingen, hekwerken, verlichting, veiligheidsvoorzieningen, onderhoudswegen en technische installaties met zich mee.

Ook wanneer mitigerende maatregelen worden toegepast, verandert hierdoor het karakter van het landschap blijvend.

De bestaande openheid maakt plaats voor een industrieel ingericht gebied waarin technische functies dominant aanwezig zijn.

Deze verandering is naar haar aard grotendeels onomkeerbaar.

Naar onze mening wordt deze kwalitatieve verandering in het Ontwerpprogramma onvoldoende onderkend.

13.4 Cultuurhistorische waarden verdienen een zelfstandige afweging

De polders van Biervliet zijn niet uitsluitend een agrarisch productielandschap, maar vormen tevens een historisch cultuurlandschap waarin de geschiedenis van inpoldering, waterbeheer en de bevrijding van Zeeland zichtbaar aanwezig is.

Binnen en rondom het plangebied bevinden zich historische dijken, kreekstructuren, oude verkavelingspatronen en cultuurhistorisch waardevolle elementen die gezamenlijk het verhaal van het landschap vertellen.

Bijzondere betekenis heeft tevens het Canadees Landingsmonument, dat herinnert aan de bevrijding van deze streek tijdens de Tweede Wereldoorlog en jaarlijks wordt bezocht tijdens herdenkingen. De historische context van deze locatie wordt in belangrijke mate bepaald door het open polderlandschap waarin deze gebeurtenis heeft plaatsgevonden.

Daarnaast bevinden zich tussen de Paulinapolder en de aangrenzende Beukelspolder karakteristieke coupures in de dijk, die behoren tot de historische waterstaatkundige inrichting van het gebied en in uitzonderlijk goede staat bewaard zijn gebleven.

Deze cultuurhistorische waarden dienen niet uitsluitend als afzonderlijke objecten te worden beoordeeld, maar in hun ruimtelijke samenhang met het omliggende landschap.

13.5 De recreatieve waarde van het gebied

De open polders, dijken en natuurgebieden vervullen een belangrijke recreatieve functie voor bewoners en bezoekers.

Het gebied wordt intensief gebruikt door wandelaars, fietsers, sportvissers, vogelaars en andere recreanten die juist de rust, de ruimte en het open landschap waarderen.

Deze recreatieve kwaliteit hangt nauw samen met de landschappelijke openheid en de beperkte aanwezigheid van grootschalige bebouwing.

De aanleg van omvangrijke energie-infrastructuur zal naar verwachting leiden tot een afname van deze recreatieve kwaliteit door veranderingen in het landschap, toename van verkeer, verlichting, geluid en een meer industrieel karakter van de omgeving.

Wij missen een integrale beoordeling van deze gevolgen.

13.6 Natuur en landschap kunnen niet los van elkaar worden beoordeeld

In het Ontwerpprogramma worden natuurwaarden grotendeels vanuit ecologisch perspectief beoordeeld.

Hoewel deze beoordeling van belang is, vormt zij slechts één onderdeel van de totale omgevingskwaliteit.

Het landschap waarin natuurgebieden zijn ingebed bepaalt mede de ecologische kwaliteit, de belevingswaarde en de samenhang tussen natuur, landbouw en recreatie.

Daarom achten wij het onwenselijk om natuur uitsluitend te beoordelen aan de hand van beschermde soorten of Natura 2000-doelstellingen.

Ook de samenhang tussen natuurgebieden, agrarisch landschap en cultuurhistorische structuren verdient een volwaardige plaats binnen de ruimtelijke afweging.

13.7 De leefomgeving van bewoners verandert blijvend

Voor bewoners vormt het landschap niet alleen een decor, maar de dagelijkse woon- en leefomgeving.

De voorgenomen ontwikkelingen leiden tot een blijvende verandering van het uitzicht, de ruimtelijke beleving en het karakter van het gebied waarin mensen wonen, werken en recreëren.

Daarbij gaat het niet uitsluitend om de zichtbaarheid van afzonderlijke installaties, maar om de geleidelijke transformatie van een open agrarisch landschap naar een gebied waarin grootschalige energie-infrastructuur een dominante plaats inneemt.

Deze verandering heeft gevolgen voor het woon- en leefklimaat, de identiteit van het gebied en de sociale verbondenheid van de gemeenschap met haar omgeving.

Wij zijn van mening dat deze kwalitatieve effecten onvoldoende gewicht krijgen binnen de locatieafweging.

13.8 De beoordeling van alternatieven

Juist omdat de aantasting van landschap en omgevingskwaliteit grotendeels onomkeerbaar is, dient zorgvuldig te worden onderzocht of alternatieve locaties beschikbaar zijn waar deze effecten beperkter zijn.

Daarbij ligt het voor de hand om locaties met een reeds bestaand industrieel karakter, bestaande energie-infrastructuur of een geringere landschappelijke waarde nadrukkelijker te betrekken bij de locatieafweging.

Naar onze mening blijkt uit het Ontwerpprogramma onvoldoende waarom dergelijke alternatieven vanuit het oogpunt van omgevingskwaliteit niet de voorkeur verdienen boven een open agrarisch polderlandschap.

13.9 Juridische beoordeling

Naar onze mening blijkt uit het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende dat de gevolgen voor de omgevingskwaliteit, het landschap, de cultuurhistorische waarden, de recreatieve kwaliteit en het woon- en leefklimaat integraal zijn onderzocht en in onderlinge samenhang zijn beoordeeld.

De beoordeling richt zich grotendeels op afzonderlijke milieueffecten en technische mitigerende maatregelen, terwijl de fundamentele verandering van het karakter van het gebied en de samenhang tussen landschap, cultuurhistorie, natuur, recreatie en leefomgeving onvoldoende worden meegewogen.

Daardoor kan niet worden vastgesteld dat sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en een zorgvuldig voorbereide ruimtelijke afweging.

13.10 Verzoek

Wij verzoeken u daarom het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op dit onderdeel aan te vullen en de beoordeling van de omgevingskwaliteit te verdiepen.

Wij verzoeken u daarbij in ieder geval:

- de omgevingskwaliteit van de polders van Biervliet integraal te beoordelen, waarbij landschap, cultuurhistorie, natuur, recreatie en woon- en leefomgeving in samenhang worden beschouwd;
- inzichtelijk te maken welke blijvende ruimtelijke veranderingen optreden door de aanleg van converterstations, elektrolyzers, hoogspanningsvoorzieningen, batterijopslag en overige energie-infrastructuur;
- de cultuurhistorische betekenis van het open polderlandschap, de historische dijken, de coupures, het Canadees Landingsmonument en overige cultuurhistorische structuren expliciet te betrekken bij de locatieafweging;
- de gevolgen voor de recreatieve gebruikswaarde en de belevingswaarde van het landschap afzonderlijk te beoordelen;
- alternatieve locaties met een reeds bestaand industrieel karakter opnieuw te vergelijken op hun effecten voor de omgevingskwaliteit;
- inzichtelijk te maken waarom de blijvende aantasting van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit van de Paulinapolder desondanks aanvaardbaar zou zijn.

Indien uit deze nadere beoordeling blijkt dat de aantasting van de omgevingskwaliteit onevenredig is of dat alternatieve locaties aanzienlijk minder gevolgen hebben voor landschap, cultuurhistorie en leefomgeving, verzoeken wij u de Paulinapolder en de

omliggende polders niet langer als voorkeurslocatie of zoekgebied voor grootschalige energie-infrastructuur op te nemen.

14. Integrale bestuursrechtelijke beoordeling en conclusie

14.1 Deze zienswijze richt zich op de zorgvuldigheid van de besluitvorming

Deze zienswijze is gericht tegen het Ontwerpprogramma VAWOZ en het daarbij behorende Plan-MER, voor zover daarin de aanlanding van Wind op Zee in Zeeuws-Vlaanderen (TNZ3), de zoeklocaties voor converterstations bij de Paulinapolder (TNZ-C2) en de Mosselbanken (TNZ-C1), alsmede de zoeklocaties voor elektrolyzers worden opgenomen.

De indieners erkennen het maatschappelijke belang van de energietransitie en de noodzaak om de nationale energievoorziening toekomstbestendig te maken. Deze zienswijze is daarom niet gericht tegen de energietransitie als zodanig, maar tegen de wijze waarop de ruimtelijke afweging voor deze specifieke locatie heeft plaatsgevonden.

Naar onze mening blijkt uit het Ontwerpprogramma en het Plan-MER onvoldoende dat alle relevante belangen volledig, zorgvuldig en in onderlinge samenhang zijn onderzocht alvorens de Paulinapolder als zoekgebied voor deze grootschalige energie-infrastructuur aan te wijzen.

14.2 De beoordeling blijft te veel beperkt tot afzonderlijke projecten

Een terugkerend uitgangspunt in het Ontwerpprogramma is dat de effecten van VAWOZ grotendeels afzonderlijk worden beoordeeld.

Daarmee wordt echter onvoldoende recht gedaan aan de feitelijke situatie in Midden-West Zeeuws-Vlaanderen.

Bewoners, agrarische bedrijven en ondernemers worden niet uitsluitend geconfronteerd met VAWOZ, maar met een opeenstapeling van nationale ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder de planvorming voor nieuwe kerncentrales, uitbreiding van het hoogspanningsnet, waterstofinfrastructuur, industriële ontwikkelingen, natuurprojecten en overige nationale opgaven.

Hoewel deze ontwikkelingen formeel verschillende procedures kennen, zijn zij vanuit het perspectief van de fysieke leefomgeving onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De gevolgen worden immers door dezelfde bewoners, bedrijven en grondeigenaren ondervonden.

Juist daarom had het Ontwerpprogramma de ruimtelijke draagkracht van het gebied integraal moeten beoordelen.

14.3 De ruimtelijke draagkracht van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen is onvoldoende onderzocht

Gedurende deze zienswijze is op uiteenlopende onderdelen uiteengezet dat de voorgenomen ontwikkelingen gevolgen hebben voor:

- de landbouwstructuur;
- de economische vitaliteit van bestaande bedrijven;
- de bereikbaarheid;
- de verkeersveiligheid;
- de waterhuishouding;
- de klimaatbestendigheid;
- de omgevingskwaliteit;
- het landschap;
- de cultuurhistorie;
- natuur en recreatie;
- de leefbaarheid van de polders.

Elk van deze aspecten wordt afzonderlijk besproken.

Wat echter ontbreekt, is een integrale beoordeling van de vraag of het gebied als geheel nog voldoende ruimtelijke, maatschappelijke en economische draagkracht bezit om opnieuw een omvangrijk nationaal energieproject te kunnen dragen.

Juist deze vraag behoort naar onze mening centraal te staan bij een programma waarin de locatiekeuze voor nieuwe nationale energie-infrastructuur wordt voorbereid.

14.4 De locatiekeuze is onvoldoende gemotiveerd

Wij constateren dat de beoordeling zich in belangrijke mate richt op de technische uitvoerbaarheid van de verschillende alternatieven.

Dat is begrijpelijk, maar onvoldoende.

Een locatie die technisch uitvoerbaar is, is niet automatisch ook de meest geschikte locatie vanuit het oogpunt van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Bij de keuze voor een locatie behoren ook de maatschappelijke gevolgen, de economische gevolgen, de gevolgen voor de fysieke leefomgeving en de langetermijnontwikkeling van het gebied volwaardig te worden betrokken.

Naar onze mening wordt onvoldoende inzichtelijk gemaakt waarom juist de Paulinapolder, ondanks de grote concentratie van bestaande en voorziene nationale opgaven, vanuit deze bredere ruimtelijke afweging de voorkeur verdient boven alternatieven met een reeds industrieel karakter of een geringere maatschappelijke belasting.

14.5 De belangen van bewoners en ondernemers verdienen een zwaardere weging

Een belangrijk uitgangspunt van de Omgevingswet is dat besluiten worden genomen met oog voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Daaruit volgt dat niet uitsluitend het nationale belang van de energietransitie dient te worden gewogen, maar ook de belangen van degenen die dagelijks in het gebied wonen, werken en ondernemen.

Naar onze mening krijgen deze belangen in het Ontwerpprogramma onvoldoende gewicht.

Met name de langdurige planologische onzekerheid, de opeenstapeling van ruimtelijke claims, de gevolgen voor de bedrijfscontinuïteit, de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit worden onvoldoende betrokken bij de uiteindelijke locatiekeuze.

14.6 Een programma vraagt om een toekomstgerichte afweging

Het Ontwerpprogramma vormt geen eindbesluit over de aanleg van de voorgenomen infrastructuur.

Juist daarom is deze fase van groot belang.

De keuzes die nu worden gemaakt, bepalen in belangrijke mate welke locaties in de toekomst verder worden uitgewerkt en welke alternatieven feitelijk afvallen.

Dat brengt met zich dat reeds in deze fase een brede en toekomstgerichte belangenafweging noodzakelijk is.

Een programma dient niet uitsluitend de technische aanleg van energie-infrastructuur mogelijk te maken, maar ook richting te geven aan een duurzame, evenwichtige en maatschappelijk verantwoorde ruimtelijke ontwikkeling.

Wij zijn van mening dat het Ontwerpprogramma op dit punt nog tekortschiet.

14.7 Juridische eindbeoordeling

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het Ontwerpprogramma en het Plan-MER op essentiële onderdelen onvoldoende inzicht bieden in de gevolgen van de voorgenomen locatiekeuze.

Met name ten aanzien van de cumulatieve effecten, de ruimtelijke draagkracht, de economische gevolgen, de landbouwstructuur, de waterveiligheid, de klimaatbestendigheid, de omgevingskwaliteit en de maatschappelijke uitvoerbaarheid ontbreekt een integrale en deugdelijk gemotiveerde beoordeling.

Hierdoor kan naar onze mening niet worden vastgesteld dat de aanwijzing van de Paulinapolder en de omliggende polders als zoekgebied voor grootschalige energie-infrastructuur berust op een zorgvuldig voorbereide, evenwichtige en draagkrachtig gemotiveerde belangenafweging.

14.8 Verzoek aan de minister

Wij verzoeken u daarom om het Ontwerpprogramma VAWOZ en het bijbehorende Plan-MER op de hiervoor genoemde onderdelen aan te vullen voordat een definitief programma wordt vastgesteld.

Wij verzoeken u daarbij in het bijzonder:

- de ruimtelijke draagkracht van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen integraal te beoordelen, waarbij alle redelijkerwijs voorziene nationale projecten gezamenlijk worden betrokken;
- de locatiekeuze voor de Paulinapolder opnieuw te beoordelen aan de hand van een integrale vergelijking met alternatieve locaties, waarbij niet uitsluitend technische uitvoerbaarheid maar ook maatschappelijke, economische en ruimtelijke gevolgen volwaardig worden meegewogen;
- de gevolgen voor bewoners, agrarische bedrijven, ondernemers en de regionale economie expliciet te betrekken bij de belangenafweging;
- de gevolgen voor de omgevingskwaliteit, het landschap, de cultuurhistorie, de recreatieve waarden en het woon- en leefklimaat integraal te beoordelen;
- inzichtelijk te maken waarom de concentratie van meerdere nationale energie- en infrastructuurprojecten binnen Midden-West Zeeuws-Vlaanderen ruimtelijk en maatschappelijk aanvaardbaar wordt geacht;
- en, indien een dergelijke integrale motivering niet kan worden gegeven, de Paulinapolder en de omliggende polders niet langer als zoekgebied voor converterstations, elektrolyzers en overige grootschalige energie-infrastructuur in het definitieve Programma VAWOZ op te nemen.

15. Conclusie en formeel verzoek

15.1 Conclusie

De indieners van deze zienswijze erkennen het grote maatschappelijke belang van de energietransitie en onderschrijven de noodzaak om de Nederlandse energievoorziening duurzaam, betrouwbaar en toekomstbestendig in te richten. Juist vanwege dat maatschappelijke belang achten wij het van essentieel belang dat de keuzes die thans worden gemaakt berusten op een zorgvuldig voorbereide, transparante en evenwichtige ruimtelijke afweging.

Naar onze mening voldoet het Ontwerpprogramma VAWOZ en het daarbij behorende Plan-MER op dit moment niet aan die maatstaf voor zover het betreft de aanlanding van Wind op Zee in Zeeuws-Vlaanderen (TNZ3), de zoeklocaties voor converterstations bij de Paulinapolder (TNZ-C2) en de Mosselbanken (TNZ-C1), alsmede de zoeklocaties voor elektrolyzers.

Gedurende deze zienswijze is uiteengezet dat de beoordeling op meerdere wezenlijke onderdelen tekortschiet. Daarbij gaat het in het bijzonder om:

- de onvoldoende integrale beoordeling van de cumulatieve effecten van meerdere nationale projecten in Midden-West Zeeuws-Vlaanderen;
- het ontbreken van een analyse van de ruimtelijke en maatschappelijke draagkracht van het gebied als geheel;
- de beperkte beoordeling van de gevolgen voor bewoners, agrarische bedrijven, ondernemers en de regionale economie;
- de onvoldoende onderbouwde afweging van alternatieve locaties;
- de ontoereikende beoordeling van waterveiligheid, klimaatbestendigheid, landbouwkundige waterhuishouding en de toekomstige robuustheid van vitale energie-infrastructuur;
- de beperkte aandacht voor de uitvoeringsfase, bouwlogistiek en de maatschappelijke uitvoerbaarheid;
- en de onvoldoende integrale beoordeling van landschap, cultuurhistorie, natuur, recreatie en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Hoewel deze onderwerpen afzonderlijk gedeeltelijk worden besproken, ontbreekt naar onze mening de integrale beoordeling die noodzakelijk is om te kunnen vaststellen dat de aanwijzing van de Paulinapolder en de omliggende polders berust op een zorgvuldig voorbereide en deugdelijk gemotiveerde belangenafweging.

15.2 Formeel verzoek

Wij verzoeken u daarom het Ontwerpprogramma VAWOZ en het daarbij behorende Plan-MER op de hiervoor genoemde onderdelen aan te vullen en de locatieafweging opnieuw integraal te beoordelen alvorens tot definitieve vaststelling over te gaan.

Wij verzoeken u daarbij in ieder geval:

1. de cumulatieve effecten van alle redelijkerwijs voorziene nationale energie-, infrastructuur-, natuur-, water- en industrieprojecten binnen Midden-West Zeeuws-Vlaanderen gezamenlijk te beoordelen;
2. de ruimtelijke, maatschappelijke en economische draagkracht van het gebied als geheel expliciet te onderzoeken;
3. de gevolgen voor bewoners, agrarische bedrijven, ondernemers en de regionale economische structuur volwaardig onderdeel te maken van de locatieafweging;
4. de beoordeling van alternatieve locaties te actualiseren en daarbij inzichtelijk te maken waarom locaties met een reeds bestaand industrieel karakter niet de voorkeur verdienen;
5. de gevolgen voor waterveiligheid, klimaatadaptatie, landbouwkundige waterhuishouding, natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie en omgevingskwaliteit integraal te beoordelen;
6. de uitvoeringsfase, de bouwlogistiek en de maatschappelijke uitvoerbaarheid als zelfstandige beoordelingsonderdelen in het definitieve programma op te nemen;
7. expliciet te motiveren waarom de concentratie van meerdere nationale energie- en infrastructuurprojecten binnen Midden-West Zeeuws-Vlaanderen vanuit het oogpunt van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties aanvaardbaar wordt geacht;
8. inzichtelijk te maken op welke wijze de rechtszekerheid, de investeringsmogelijkheden en de continuïteit van bestaande bedrijven gedurende de verdere planvorming worden beschermd.

15.3 Primair verzoek

Indien uit een integrale beoordeling blijkt dat de hiervoor genoemde aspecten niet op evenwichtige wijze kunnen worden gewaarborgd, verzoeken wij u de Paulinapolder en de omliggende polders te schrappen als zoekgebied voor:

- de aanlanding van Wind op Zee (TNZ3), voor zover deze locatie betrekking heeft op de polders van Biervliet;
- converterstations (TNZ-C2);
- elektrolyzers (TNZ-C2);
- en overige grootschalige energie-infrastructuur die rechtstreeks voortvloeit uit het Programma VAWOZ.

Wij verzoeken u in dat geval alternatieve locaties opnieuw en op gelijkwaardige wijze te onderzoeken, waarbij de totale ruimtelijke, maatschappelijke en economische gevolgen integraal worden betrokken.

15.4 Subsidiair verzoek

Indien u besluit de Paulinapolder en de omliggende polders desondanks als zoekgebied te handhaven, verzoeken wij u ten minste:

- de hiervoor genoemde onderzoeken alsnog uit te voeren;
- de resultaten daarvan openbaar beschikbaar te stellen;
- de locatiekeuze opnieuw en volledig te motiveren;
- en belanghebbenden opnieuw in de gelegenheid te stellen hun zienswijze naar voren te brengen voordat onomkeerbare vervolgbesluiten worden genomen.

Hiermee wordt gewaarborgd dat de verdere besluitvorming plaatsvindt op basis van volledige informatie en met inachtneming van alle betrokken belangen.

15.5 Slotopmerking

De polders van Biervliet vormen een gebied waarin landbouw, natuur, cultuurhistorie, wonen en ondernemerschap al generaties lang in onderlinge samenhang bestaan. Tegelijkertijd wordt dit gebied in toenemende mate geconfronteerd met een opeenstapeling van nationale ruimtelijke opgaven.

Wij zijn van mening dat deze ontwikkeling een uitzonderlijk zorgvuldige belangenafweging vereist. Juist omdat het Programma VAWOZ richtinggevend is voor toekomstige besluiten, achten wij het van groot belang dat reeds in deze fase volledig inzicht wordt verkregen in de gezamenlijke gevolgen van de voorgenomen ontwikkelingen voor de fysieke leefomgeving, de regionale economie en de ruimtelijke kwaliteit van Midden-West Zeeuws-Vlaanderen.

Wij vertrouwen erop dat onze zienswijze zorgvuldig wordt betrokken bij de verdere besluitvorming en verzoeken u de daarin opgenomen argumenten, gebiedskennis en voorstellen aantoonbaar te betrekken bij de vaststelling van het definitieve Programma VAWOZ en het daarbij behorende Plan-MER.

Hoogachtend,

De indieners,

Boeren, ondernemers en omwonenden van de Paulinapolder, Biervliet, Hoofdplaat en omgeving

[Redacted signature]

[Redacted signature]

.

Verzonden: 7/2/2026 11:48:48 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 222
Postcode: 1850 AE
Woonplaats: Heiloo
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Landschap Noord-Holland

Uw zienswijze/reactie:

In de bijlage is de zienswijze van Landschap Noord-Holland opgenomen.

Voor de zekerheid hier de tekst:

Van: Landschap Noord-Holland

Betreft: Reactie ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij wil de Stichting Landschap Noord-Holland een reactie indienen over het ontwerp van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) .

Onze organisatie is eigenaar van een aantal natuurgebieden welke gelegen zijn binnen de voorkeursalternatieven. We zijn de afgelopen jaren door Tennet en het ministerie goed betrokken bij het ontwerpen van de diverse aanland-tracés, waarvoor dank.

Zoals al eerder aangegeven in een reactie op de concept-MER, maakt onze organisatie zich vooral zorgen over de mogelijkheid van een dubbele rij masten binnen het nog te selecteren tracé voor de Netuitbreiding 380 kV Noord-Holland Noord. U heeft gekozen voor een enkelvoudige aanlanding in de Noordkop, waardoor er geen twee mastenrijen naast elkaar nodig zijn om de elektriciteit af te voeren richting de Randstad. Onze organisatie kan hier uiteraard mee instemmen. Het is fijn om te merken dat de brede weerstand tegen deze dubbele rij blijkbaar niet onopgemerkt is gebleven, en dat er nu voor een oplossing is gekozen waarbij dit niet nodig is.

Landschap Noord-Holland steunt beide voorkeursalternatieven in Noord-Holland. Voor de zuidelijke aanlanding ("Voorkeursalternatief naar A9-Zuid") hopen we dat het mogelijk is om de aanlanding bij Velsen-Noord te laten plaatsvinden (route VNH-A9Z-2-E). Indien er toch voor een aanlanding bij Egmond wordt gekozen, gaan we er van uit dat de NNN door middel van ondergrondse boringen

worden gepasseerd. Hierbij vragen we vooral aandacht voor de (mogelijke) doorkruising van de waardevolle weidevogelgebieden tussen Castricum en Uitgeest. In dit gebied vragen we om een oplossing waarbij maximaal wordt ingezet op ondergronds boren, en vragen we om de werkzaamheden buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden.

We steunen de keuze voor de aansluiting op het nog te realiseren hoogspanningsstation A9-Zuid in plaats van het bestaande hoogspanningsstation Vijfhuizen, inclusief de bouw van een converterstation in het Amsterdamse havengebied. Naar onze mening is dit inderdaad de locatie met de minste negatieve invloed op het landschap.

Voor de noordelijke aanlanding stellen we voor om de route KNH-NNHNn1-E te selecteren.

De route KNH-NNHNn2-E volgt weliswaar een buisleidingenstrook, maar doorkruist het NNN-gebied "Mosselwiel". Dit natuurgebied is na de aanleg van de gasbuizen gerealiseerd, en bestaat uit waardevolle natte hooilanden. Het is zeer ongewenst om deze hooilanden door middel van een open ontgraving te passeren. De verstoring zal nog lange tijd zichtbaar blijven, door het verwijderen en weer terugplaatsen van de grasmat. Hierbij zal onvermijdelijk de bodemstructuur worden aangetast, waardoor de resultaten van jarenlange verschraling teniet worden gedaan.

Indien er toch voor wordt gekozen om KNH-NNHNn2-E te selecteren, vragen we om een ondergrondse passage van het NNN-gebied door middel van een gestuurde boring. Hierbij vragen we aandacht voor de afpalingkring van de eendenkooi 't Zand. Landschap Noord-Holland is eigenaar van deze eendenkooi, waarbij een medewerker van onze stichting is aangewezen als de (wettelijke) kooiker.

Rondom de eendenkooi is sprake van een actief afpalingrecht van 752 meter. Binnen deze zone is het verboden om de rust te verstoren. We gaan er van uit dat de boorputten met bijbehorende machines niet worden gerealiseerd binnen de afpalingkring welke op basis van artikel 8.5 van de omgevingswet is aangewezen.

Volgens de Omgevingswet mogen openbare werken alleen binnen de afpalingskring worden uitgevoerd indien de werkzaamheden niet op een andere wijze kunnen worden verricht:

Het is ieder ander dan de kooiker van een eendenkooi, waarvoor op 31 maart 1977 een recht van afpaling gold, of degene die handelt met toestemming van die kooiker, verboden binnen de afpalingkring van die kooi activiteiten te verrichten waardoor eenden binnen de afpalingkring kunnen worden verontrust.

Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is, als redelijkerwijs niet kan worden gevegd dat de activiteiten niet, op andere wijze of op een ander tijdstip worden verricht, niet van toepassing op activiteiten verricht:

- a. ter uitvoering van openbare werken,
- b. bij het gebruik en onderhoud van dat wat door die werken is tot stand gebracht, of
- c. ter uitoefening van een beroep of bedrijf.

Zoals u zelf aangeeft, zijn er twee gelijkwaardige alternatieve tracés vanaf Julianadorp naar het eindpunt nabij Middenmeer. Het zuidelijke tracé KNH-NNHn2-E passeert niet alleen de eendenkooi t' Zand, maar hoogstwaarschijnlijk ook de afpalingkring van eendenkooi de Hoop bij Oudesluis. Er bevinden zich dus twee eendenkooien binnen het tracé waarvan de rust in de omgeving beschermd is volgens artikel 8.5 van de omgevingswet. Omdat het tracé ook op een andere en vergelijkbare wijze kan worden gerealiseerd, namelijk via de noordelijke route KNH-NNHn1-E, dient u volgens de wetgeving het noordelijk tracé te selecteren.

Alleen indien de werkzaamheden volledig buiten de afpalingkringen van beide eendenkooien kunnen worden uitgevoerd, en er geen verstoring van de rust zal plaatsvinden door activiteiten als het plaatsen van een boortoren of verlichting van de werklocatie, kan KNH-NNHn2-E als een gelijkwaardig alternatief worden beoordeeld t.o.v. KNH-NNHn1-E.

Wij willen u vragen om de gevolgen voor beide eendenkooien goed in kaart te brengen, en op basis hiervan een keuze te maken tussen beide alternatieven. Indien werkzaamheden binnen de afpalingkring moeten worden uitgevoerd, omdat het niet lukt om een volledige ondergrondse boring uit te voeren, is de zuidelijke route volgens ons niet juridisch gelijkwaardig aan de noordelijke route, en dient er voor KNH-NNHn1-E te worden gekozen.

Landschap Noord-Holland heeft in de afgelopen jaren op een prettige manier mogen meedenken met het ontwerpen van de diverse tracé-varianten, waarvoor nogmaals dank. De voorkeursalternatieven welke nu zijn gekozen, veroorzaken de minste schade aan natuur en landschap in onze provincie.

We steunen dan ook het ontwerpprogramma VAWOZ voor zover het betrekking heeft op de provincie Noord-Holland, waarbij we voorstellen om route KNH-NNHn1-E te selecteren. De aanwezigheid van twee actieve eendenkooien met een bijbehorende wettelijk beschermende afpalingkring binnen de route KNH-NNHn2-E maakt volgens onze organisatie het niet mogelijk om deze route te realiseren, tenzij de werkzaamheden volledig buiten de kring plaatsvinden, en de NNN door middel van ondergrondse boringen wordt gepasseerd.

Indien er inderdaad gekozen gaat worden voor een passage van de duinen ter hoogte van Julianadorp, willen wij vragen om ons als beheerder van dit duingebied tijdig bij de concrete invulling van het tracé en de werkzaamheden te betrekken. Onze boswachters kunnen vervolgens meedenken om negatieve gevolgen voor de natuur in dit Natura-2000 gebied te voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn het voorkomen van lichtvervuiling richting de duinen, of de precieze aanvoerroutes van materiaal richting het strand. We gaan er van uit dat stikstofemissie voorkomen worden door de inzet van elektrisch werkmateriaal zoals vrachtwagens en boormachines.

Hopelijk wilt u bovenstaande wensen verwerken in de definitieve versie van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ).

met vriendelijke groet,

 natuur- Landschap Noord-Holland

109735564_11637549_Reactie_ontwerp_VAWOZ_-_Landschap_Noord-Holland.pdf

Van: Landschap Noord-Holland

Betreft: Reactie ontwerpprogramma VAWOZ

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij wil de Stichting Landschap Noord-Holland een reactie indienen over het ontwerp van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) .

Onze organisatie is eigenaar van een aantal natuurgebieden welke gelegen zijn binnen de voorkeursalternatieven. We zijn de afgelopen jaren door Tennet en het ministerie goed betrokken bij het ontwerpen van de diverse aanland-tracés, waarvoor dank.

Zoals al eerder aangegeven in een reactie op de concept-MER, maakt onze organisatie zich vooral zorgen over de mogelijkheid van een dubbele rij masten binnen het nog te selecteren tracé voor de Netuitbreiding 380 kV Noord-Holland Noord. U heeft gekozen voor een enkelvoudige aanlanding in de Noordkop, waardoor er geen twee mastenrijen naast elkaar nodig zijn om de elektriciteit af te voeren richting de Randstad. Onze organisatie kan hier uiteraard mee instemmen. Het is fijn om te merken dat de brede weerstand tegen deze dubbele rij blijkbaar niet onopgemerkt is gebleven, en dat er nu voor een oplossing is gekozen waarbij dit niet nodig is.

Landschap Noord-Holland steunt beide voorkeursalternatieven in Noord-Holland. Voor de **zuidelijke aanlanding** ("Voorkeursalternatief naar A9-Zuid") hopen we dat het mogelijk is om de aanlanding bij Velsen-Noord te laten plaatsvinden (route VNH-A9Z-2-E). Indien er toch voor een aanlanding bij Egmond wordt gekozen, gaan we er van uit dat de NNN door middel van ondergrondse boringen worden gepasseerd. Hierbij vragen we vooral aandacht voor de (mogelijke) doorkruising van de waardevolle weidevogelgebieden tussen Castricum en Uitgeest. In dit gebied vragen we om een oplossing waarbij maximaal wordt ingezet op ondergronds boren, en vragen we om de werkzaamheden buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden.

We steunen de keuze voor de aansluiting op het nog te realiseren hoogspanningsstation A9-Zuid in plaats van het bestaande hoogspanningsstation Vijfhuizen, inclusief de bouw van een converterstation in het Amsterdamse havengebied. Naar onze mening is dit inderdaad de locatie met de minste negatieve invloed op het landschap.

Voor de **noordelijke aanlanding** stellen we voor om de route KNH-NNHn1-E te selecteren.

De route KNH-NNHn2-E volgt weliswaar een buisleidingenstrook, maar doorkruist het NNN-gebied "Mosselwiel". Dit natuurgebied is na de aanleg van de gasbuizen gerealiseerd, en bestaat uit waardevolle natte hooilanden. Het is zeer ongewenst om deze hooilanden door middel van een open ontgraving te passeren. De verstoring zal nog lange tijd zichtbaar blijven, door het verwijderen en weer terugplaatsen van de grasmat. Hierbij zal onvermijdelijk de bodemstructuur worden aangetast, waardoor de resultaten van jarenlange verschraving teniet worden gedaan.

Indien er toch voor wordt gekozen om KNH-NNHn2-E te selecteren, vragen we om een ondergrondse passage van het NNN-gebied door middel van een gestuurde boring. Hierbij vragen we aandacht voor de afpalingkring van de eendenkooi 't Zand. Landschap Noord-Holland is eigenaar van deze eendenkooi, waarbij een medewerker van onze stichting is aangewezen als de (wettelijke) kooiker.

Rondom de eendenkooi is sprake van een actief afpalingrecht van 752 meter. Binnen deze zone is het verboden om de rust te verstoren. We gaan er van uit dat de boorputten met bijbehorende machines niet worden gerealiseerd binnen de afpalingkring welke op basis van artikel 8.5 van de omgevingswet is aangewezen.

Volgens de Omgevingswet mogen openbare werken alleen binnen de afpalingskring worden uitgevoerd indien de werkzaamheden niet op een andere wijze kunnen worden verricht:

Het is ieder ander dan de kooiker van een eendenkooi, waarvoor op 31 maart 1977 een recht van afpaling gold, of degene die handelt met toestemming van die kooiker, verboden binnen de afpalingkring van die kooi activiteiten te verrichten waardoor eenden binnen de afpalingkring kunnen worden verontrust.

Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is, als redelijkerwijs niet kan worden gevergd dat de activiteiten niet, op andere wijze of op een ander tijdstip worden verricht, niet van toepassing op activiteiten verricht:

- a. ter uitvoering van openbare werken,
- b. bij het gebruik en onderhoud van dat wat door die werken is tot stand gebracht, of
- c. ter uitoefening van een beroep of bedrijf.

Zoals u zelf aangeeft, zijn er twee gelijkwaardige alternatieve tracés vanaf Julianadorp naar het eindpunt nabij Middenmeer. Het zuidelijke tracé KNH-NNHn2-E passeert niet alleen de eendenkooi t' Zand, maar hoogstwaarschijnlijk ook de afpalingkring van eendenkooi de Hoop bij Oudesluis. Er bevinden zich dus twee eendenkooien binnen het tracé waarvan de rust in de omgeving beschermd is volgens artikel 8.5 van de omgevingswet. Omdat het tracé ook op een andere en vergelijkbare wijze kan worden gerealiseerd, namelijk via de noordelijke route KNH-NNHn1-E, dient u volgens de wetgeving het noordelijk tracé te selecteren.

Alleen indien de werkzaamheden volledig buiten de afpalingkringen van beide eendenkooien kunnen worden uitgevoerd, en er geen verstoring van de rust zal plaatsvinden door activiteiten als het plaatsen van een boortoren of verlichting van de werklocatie, kan KNH-NNHn2-E als een gelijkwaardig alternatief worden beoordeeld t.o.v. KNH-NNHn1-E.

Wij willen u vragen om de gevolgen voor beide eendenkooien goed in kaart te brengen, en op basis hiervan een keuze te maken tussen beide alternatieven. Indien werkzaamheden binnen de afpalingkring moeten worden uitgevoerd, omdat het niet lukt om een volledige ondergrondse boring uit te voeren, is de zuidelijke route volgens ons niet juridisch gelijkwaardig aan de noordelijke route, en dient er voor KNH-NNHn1-E te worden gekozen.

Landschap Noord-Holland heeft in de afgelopen jaren op een prettige manier mogen meedenken met het ontwerpen van de diverse tracé-varianten, waarvoor nogmaals dank. De voorkeursalternatieven welke nu zijn gekozen, veroorzaken de minste schade aan natuur en landschap in onze provincie.

We steunen dan ook het ontwerpprogramma VAWOZ voor zover het betrekking heeft op de provincie Noord-Holland, waarbij we voorstellen om route KNH-NNHn1-E te selecteren. De aanwezigheid van twee actieve eendenkooien met een bijbehorende wettelijk beschermende afpalingkring binnen de route KNH-NNHn2-E maakt volgens onze organisatie het niet mogelijk om deze route te realiseren, tenzij de werkzaamheden volledig buiten de kring plaatsvinden, en de NNN door middel van ondergrondse boringen wordt gepasseerd.

Indien er inderdaad gekozen gaat worden voor een passage van de duinen ter hoogte van Julianadorp, willen wij vragen om ons als beheerder van dit duingebied tijdig bij de concrete invulling van het tracé en de werkzaamheden te betrekken. Onze boswachters kunnen vervolgens meedenken om negatieve gevolgen voor de natuur in dit Natura-2000 gebied te voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn het voorkomen van lichtvervuiling richting de duinen, of de precieze aanvoerroutes van materiaal richting het strand. We gaan er van uit dat stikstofemissie voorkomen worden door de inzet van elektrisch werkmateriaal zoals vrachtwagens en boormachines.

Hopelijk wilt u bovenstaande wensen verwerken in de definitieve versie van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ).

met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name] natuur- Landschap Noord-Holland

Verzonden: 7/7/2026 1:49:40 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: IJdok

Huisnummer: 17

Postcode: 1013 MM

Woonplaats: Amsterdam

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Advocaat namens cliënt

(Mede) namens:

Organisatie: Wieringa Advocaten

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

**Wieringa
Advocaten**

De staatssecretaris van KGG
P/a Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Ons kenmerk
Datum

42778
2 juli 2026

Dossiernaam	Camping Zonneweelde/Advies strandslaaphuisjes
Betreft	Zienswijze Programma VAWOZ
Verzendwijze	Aangetekend

Geachte heer De Bat,

Namens [REDACTED] en [REDACTED] (hierna: “ondernemers”) zend ik u naar aanleiding van de terinzagelegging van het ontwerpprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) deze zienswijze. De ondernemers zijn gevestigd te [REDACTED] respectievelijk [REDACTED] en exploiteren aldaar campings, strandpaviljoens en strandslaaphuisjes.

Het ontwerpprogramma wijst [REDACTED] aan als voorkeurslocatie voor de aanlanding van een 2GW-verbinding vanuit windenergiegebied 6/7. Het vermeldt dat de kabels direct op het strand aan land komen en dat van daaruit de primaire waterkering met een gestuurde boring zal worden gekruist.

Het bestaan van de ondernemers is in overwegende mate gelegen in de recreatiemogelijkheden op en nabij het strand: zonder een aantrekkelijk en toegankelijk strandgebied is exploitatie van hun ondernemingen niet levensvatbaar. Het feit dat kabels zullen moeten aangelegd op het strand, wijst op de waarschijnlijkheid dat het programma gevolgen zal hebben voor de bedrijfsvoering van de ondernemers.

Nu het programma waarschijnlijk gevolgen zal hebben voor ondernemingen, maar die ondernemingen in het duister tasten over de aard, omvang, duur en exacte locatie daarvan, kunnen de ondernemers niet instemmen met het ontwerpprogramma in zijn huidige vorm en verzoeken zij u bij de vaststelling van het definitieve programma de navolgende bezwaren en belangen te betrekken.

1 Onvoldoende concretisering van het programma en de gevolgen

Ondernemers achten het ontbreken van enige concretisering over de gevolgen voor het strandgebruik tijdens en na de werkzaamheden een tekort van het ontwerpprogramma. Er wordt niet ingegaan op de omvang van het (tijdelijke) werkterrein op het strand, de duur van de aanlegwerkzaamheden, de bereikbaarheid van het strand tijdens de werkzaamheden, of de staat van

het strand na afronding daarvan. Ondernemers weten daardoor niet wat hen te wachten staat en kunnen dus ook niet beoordelen of er en hoe zwaar de gevolgen voor hun bedrijfsvoering zullen zijn. Een inhoudelijk gemotiveerde reactie op de locatiekeuze is onder die omstandigheid niet mogelijk. Zij behouden zich uitdrukkelijk de rechten voor alsnog bezwaren tegen de aanwijzing van deze specifieke locatie naar voren te brengen.

Nu het strand de basis vormt van ondernemers, wordt verzocht om in het definitieve programma duidelijkheid te verschaffen over de te verwachten impact op het strandgebruik.

In het bijzonder verzoeken ondernemers op programmaniveau te waarborgen dat deze fysieke werkzaamheden geen invloed zullen hebben op de bedrijfsvoering van ondernemers. Voor zover dat niet gewaarborgd kan worden verwijzen ondernemers naar het onderstaande.

2 Economische gevolgen voor lokale ondernemingen

Indien voor ondernemers wél gevolgen zullen ontstaan door het programma verzoeken ondernemers het volgende.

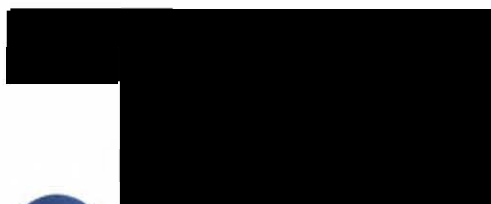
Voor ondernemers zal elke beperking van het strandgebruik in ieder geval substantiële en directe omzetsderving tot gevolg hebben. Het ontwerpprogramma besteedt hieraan ook geen aandacht. Ondernemers verzoeken u, in het geval van de beperking van strandgebruik, om in het definitieve programma te erkennen dat het programma concrete economische schade kan veroorzaken voor ondernemers in de directe omgeving, en op programmaniveau te benoemen dat dit aspect in de projectprocedure uitdrukkelijk onderdeel zal zijn van de beoordeling en dat een compensatiekader zal worden opgesteld. In dat verband wijzen ondernemers ook op het “Regioadvies Provincie Zeeland”, dat refereert aan de noodzaak van compensatie bij deze aanlanding.

De ondernemers wijzen er daarnaast op dat de economische gevolgen van de aanwijzing als voorkeurslocatie zich niet beperken tot de aanlegfase. De enkele aanwijzing van kustgebied [REDACTED] in het ontwerpprogramma heeft nu al effect op planologische (on)zekerheid, en investeringsbeslissingen van de ondernemers in de directe omgeving. Zij verzoeken u daarom ook om in het definitieve programma aandacht te besteden aan deze vroegtijdige economische effecten en aan de vraag hoe daarmee zal worden omgegaan.

3 Conclusie

De ondernemers verzoeken u deze zienswijze te betrekken bij de vaststelling van het definitieve programma en te beantwoorden in de Nota van Antwoord.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: 7/8/2026 7:14:14 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

04.07.2026

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten

Referentie: VAWOZ 2031-2040
ons schrijven: 27.03.2026

Geachte Vrouw / Heer,

Tijdens uw presentatie in IJzendijke, Mauritshof afgelopen 23.06.26, hebben wij vele vragen gesteld, echter bijna alle vragen werden ontwijkend beantwoord en niet met de laatste bekendmakingen, (oa. rapport Tennet dd: 19.06.26) nader toegelicht.

Zeer duidelijk hebben wij gevraagd of deze avond (ter inzagelegging vanaf 22 Juni t/m 02.07 Juli 2026 met mogelijkheid van indiening zienswijzen) beschouwd moest worden als eerste mogelijkheid van indienen Bezwaarschrift / Beroepschrift, niemand van de aanwezige toelichters / begeleiders, kon of wilde hierop een duidelijk antwoord geven en verwijzend naar de 30 tal opgehangen voor nadere informatie.

Bij deze willen wij U dringend vragen om ons per omgaande mede te delen wanneer **de data** zijn voor het indienen van een Bezwaar-, of Beroepschrift en bij welke Instantie's en de bijbehorende adressen hiervoor.

Momenteel zijn er nog talloze openstaande vraagstukken, waar nog geen onderzoeken zijn naar gedaan of een visie voor is gegeven, hoe dit zich verhoudt tot de algehele problematiek en de wisselwerkingen op de uitvoeringen.

Zodoende blijven wij bij ons schrijven van 27.03.2024 en wachten tot nadere duidelijke info's voor zowel VAWOZ Elektriciteits-, Waterstofaanlandingen, als nieuwe kernenergieplaatsingen.

Met vriendelijke groet,

Hoogachtend,

Email:

Verzonden: 7/10/2026 11:53:01 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Koning Albert 11-laan
Huisnummer: 15 bus 437
Postcode: 1210
Woonplaats: Brussel
Land: België
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Vlaamse Overheid

Uw zienswijze/reactie:

Zie bijlage

DEPARTEMENT MOBILITEIT & OPENBARE WERKEN

Koning Albert II-laan 15, bus 437
1210 Brussel
mow.vlaanderen.be
#experteninbeweging

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 111
9200 AC Drachten
Nederland

uw bericht van

22 mei 2026

vragen naar/e-mail

[REDACTED]

[REDACTED]

uw kenmerk

ons kenmerk

bijlagen

telefoonnummer

datum

24 juni 2026

Betreft: Publicatie ontwerpprogramma VAWOZ - inspraakreactie

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

Wij willen u graag bedanken voor de mogelijkheid onze zienswijze in te dienen op het ontwerpprogramma VAWOZ en spreken tevens onze uitdrukkelijke steun uit voor de transitie naar duurzame energiebronnen.

Wij ondersteunen allereerst de bevindingen zoals omschreven op p. 61 van 'Ontwerpprogramma VAWOZ', waar de voorkeursvariant wordt voorgesteld.

Graag willen wij, als voorafname op de in deze paragraaf benoemde afstemming, volgende aandachtspunten meegeven bij deze passage:

"Aandachtspunt hierbij is dat in een projectprocedure aanvullend onderzoek gedaan moet worden naar de kruising met de vaargeul en de ligging van de kabels ten opzichte van de ankergebieden Wielingen-Noord en -Zuid tot aan het strand. Daarnaast geeft Rijkswaterstaat in haar advies aan dat er goede afstemming nodig is met Vlaanderen over het kruisen van de hoofdvaargeul."

Wij wensen hierbij nauw betrokken te worden. Uit de figuren in het dossier blijkt dat de kruising van de vaargeul richting de aanlanding in Nieuwvliet-Bad niet volledig loodrecht verloopt (bij de twee andere alternatieven is dit nog uitgesprokener). Wij verwijzen hiervoor naar figuur 2-30 van bijlage A in de Integrale Effecten Analyse.

Wij vragen daarom om de vaargeul zo loodrecht mogelijk te kruisen, zodoende stremmingen bij aanleg en onderhoud maar ook nautische risico's tot een minimum te beperken.

Daarnaast vragen wij met betrekking tot de diepteligging dat, binnen de zone van de huidige vaarroutes inclusief een veiligheidszone van 250 m langs weerszijden van de maritieme toegangswegen, wordt voldaan aan volgende voorwaarden:

- de bovenkant van de kabels/leidingen ligt dieper dan -25 m LAT
- ten allen tijde is een minimale dekking van 3 m voorzien.

Tot slot dienen ook de praktische modaliteiten aangaande de uitvoering van de kruising van de vaargeul tijdig afgestemd te worden, in voorbereiding op de uitvoeringsfase van het project. Daarbij is het belangrijk nu reeds vast te stellen dat éénrichtingsverkeer, ook van korte duur, geen optie is in het kader van toegankelijkheid en veiligheid.

Mijn diensten zijn steeds bereid en beschikbaar hierover met u verder af te stemmen.

Met de meeste hoogachting,

Namens het Departement Mobiliteit en Openbare Werken

Getekend door [redacted]

Getekend op: 2026-06-26 16:36:41 +02:00

Reden: I approve this document

Vlaamse
overheid

Verzonden: 7/14/2026 7:42:32 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Programma VAWOZ - Ontwerpprogramma
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: De Helderse Vallei
Huisnummer: 9-11
Postcode: 1783 DA
Woonplaats: Den Helder
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: De Helderse Vallei

Zienswijze/reactie

Zie bijlage

In een informatiebijeenkomst heb ik aangegeven dat ik een kans zie in het betrekken van jeugd en/of onderwijs bij dit project en daarna bij het thema windenergie winning op zee. Zoals: het bezoeken van een locatie, een faciliteit, (of een filmpje ervan), uitleg van specialisten op school, etc. Is dat nog meegenomen?

Daarnaast zijn wij als wildopvang belanghebbenden als het gaat om het kunnen bereiken van gewonde inheemse wilde dieren. Wij hebben dus (samen met dierenambulance) te maken met de logistiek voor het vinden van gewonde wilde dieren (zoals gewonde vogels bij de turbine op zee). Is daar specifiek rekening mee gehouden? Wiens verantwoordelijkheid is die taak?

Hieronder de contactgegevens van de persoon en organisatie waarvan we de zienswijze hebben ontvangen:

[REDACTED]

[REDACTED]

De Helderse Vallei

www.deheldersevallei.nl

[De Helderse Vallei 9-11, 1783 DA, Den Helder](#)

[REDACTED]